ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069 82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գա՚ղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

MARDI 1ER OCTOBRE

1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8007 33ème ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3808

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԹՆՈԼՈՐՏԸ ԿԸ ՊԱՅԾԱՌԱՆԱՅ

Վերջացող շաբթուան ընթացքին Դամասկոսի մէջ տեղի ունեցած խօսակցութիւնները զգալի կերպով նպաստեցին պայծառացնելու Մերձաւոր Արեւելքի քաղաքական մթնոլորտը :

Յորդանանի ապրիլեան ծանր տագնապէն վերջ Սուրիոյ մէջ պատահած դէպքերը ստեղծած էին խռովայոյզ վիճակ մը, որ խիստ մտահոգութիւն կը պատճառէր բոլորին :

Ամէնէն աւելի մտատանջ էին Սուրիոյ դրացի այն երկիրները, որոնք դիրք բռնած էին արեւմտեան պետութեանց կողքին :

Առաջին հերթին Թուրքիա, որ 1947ի Թրումընի վարդապետութենէն ի վեր պահակի դեր ստանձնած է Խորհրդային Միութեան հարաւային սահմաններուն վրայ, արգիլելու համար համայնավարական աշխարհակալութեան ծաւալումը դէպի Միջերկրականի տաք ջուրերը :

Սուրիոյ մէջ համայնավար տարրերու յաղթանակին պատասխանեց Թուրքիա՝ անմիջապէս զինուորական համախմբումներ կատարելով սահմանագլուխի երկայնքին :

Այս ազդարարութիւնը իր ազդեցութիւնն ունեցաւ Սուրիոյ վարիչ շրջանակներուն վրայ, որոնք փութացին բողոքել Անգարայի կառավարութեան մօտ : «Եզականի սպառնական ռազմափորձեր» կատարելու բացատրութիւնը չգոհացուց սակայն Դամասկոսի կառավարութիւնը :

Մտահոգութեան մասնուեցան նաեւ հարեւան արաբախօս երկիրները, բոլորն ալ անգամ Արաբական Լիկային : Մանաւանդ անոնք՝ որ Իրաքի նման մաս կը կազմէին «Պաղտատի Ուխտ»ին, կամ Սէուտի Արաբիոյ, Լիբանանի եւ Յորդանանի նման յարած էին Այզընհաուըրի վարդապետութեան :

Ոչ նուազ իրարանցումի ենթարկուեցան արեւմտեան պետութիւնները, որոնց գլուխն են կանգնած Միացեալ Նահանգները :

Անմիջապէս շարժման մէջ դրուեցաւ ամերիկեան Վեցերորդ նաւատորմը, որ արթուն պահակի պաշտօն ունի Միջերկրականի մէջ եւ որ Յորդանանի խնդրին մէջ վճռական դեր կատարած էր : Աւելի առաջ երթալով, Ատլանտեան Ուխտի նաւային ուժերը ռազմափորձեր կատարեցին Եգէական ծովուն մէջ, մասնակցութեամբ անդամ երկիրներու մարտանաւերուն եւ զինեալ նաւաղներուն :

Մոսկուա իր կարգին քանի մը մարտանաւեր ղրկեց դէպի Սուրիոյ եզերքները՝ հակազդելու համար արեւմտեան պետութեանց ուժի ցուցադրութեան :

Ժողովրդավար եւ համայնավար ճակատներու միջեւ մրցակցութիւնը կրնար ողբերգական հետեւանքներ ունենալ, եթէ երկուստեք անխոհեմ քայլեր առնուէին :

Այս խռովայոյզ կացութեան վերջ տալու համար էր, որ տեղի ունեցան Դամասկոսի խորհրդակցութիւնները :

Այզընհաուըրի վարդապետութեան եւ արեւմտեան ճակատի երկու ջերմ պաշտպաններուն՝ Սէուտի Արաբիոյ Թագաւորին եւ Իրաքի վարչապետին ներկայութիւնը Սուրիոյ մայրաքաղաքին մէջ՝ խիստ յատկանշական երեւոյթ էր :

Արաբական Լիկայի անդամ այս երկու կարեւոր պետութեանց պատասխանատու դէմքերը յաջողած են խոհեմութեան խորհուրդներ տալ Սուրիոյ վարիչներուն :

Սուրիա եւ Եգիպտոս արդէն իսկ սկըսած են մօտիկութիւն ցոյց տալ արեւմտեան ճակատին : Սուրիոյ արտաքին նախարար Պիթար պատրաստակամութիւն կը յայտնէ Ֆոսթըր Տըլըսի հետ տեսնուելու՝ փարատելու համար թիւրիմացութիւնները : Իսկ գնդապետ Նասր կը փափաքի հանդիպում մը ունենալ նախագահ Այզընհաուըրի հետ՝ Մերձաւոր Արեւելքի հարցերը կարգադրելու համար :

Սէուտի Արաբիոյ Թագաւորն ալ պաշտօնապէս յայտարարեց թէ Սուրիոյ մէջ համայնավար վարչաձեւ չէ հաստատուած :

Դամասկոսի խորհրդաժողովը նոր հանգրուան մըն է, աւելի ճիշդ դարձակէտ մը : Շնորհիւ Սուրիոյ, Իրաքի եւ Արաբիոյ պատասխանատու վարիչներու սրտաբաց խօսակցութեանց՝ Արաբական Լիկան կը դիմէ ոչ միայն դէպի միասնական ճակատ, այլ դէպի արեւմտեան ճակատ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ

ՄԹՆՈԼՈՐՏԸ ԿԸ ՊԱՅԾԱՌԱՆԱՅ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Վերջին օրերուն, կարեւոր անցուդարձեր ուշադրութիւն գրաւեցին Ուաշինկթընի մէջ :

1. — Սուրիոյ Արտաքին Նախարար Սալահ Պիթար յայտնեց, թէ պատրաստ է Տըլըսի հետ հանդիպում մը ունենալու, եթէ Ամերիկայի Արտաքին նախարարն ալ կը փափաքի անշուշտ :

2. — Սէուտ Թագաւորի Դամասկոս այցելելէ ետք, Սուրիոյ խաղաղասիրական նպատակները :

3. — Նախագահ Նասրի փափաքը՝ Այզընհաուըրի հետ տեսակցութիւն մը ունենալու համար :

Թէեւ Միացեալ Նահանգներու մէջ այս ուղղութեամբ ո՛չ մէկ լաւատես յայտարարութիւն եղաւ, այսուհանդերձ Արտաքին նախարարութիւնը ոչ մէկ դուռ պիտի փակէ սուրիացի դիւանագէտներուն առջեւ :

Գալով Նասրի յայտարարութեանց՝ Այզընհաուըրի հետ հանդիպում մը ունենալու համար, Ամերիկացիք վերապահ են եւ այդ փափաքը կը վերագրեն Նասրի ցուցամոլութեան :

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԵԳԻՊՏՈՍ

Անգլօ-եգիպտական տնտեսական ու ելմտական խորհրդակցութիւնները Հոկտեմբեր իննին պիտի վերսկսին Հռոմի մէջ, կը յայտնէ Լոնտոնի Արտաքին նախարարութիւնը : Խորհրդակցութեան գլխաւոր նիւթն է Անգլիացիներու պատկանող իրերուն «եգիպտականացում»ը եւ երկու երկիրներուն առեւտրական գործակցութիւնը :

1956 Նոյեմբեր մէկին երկու երկիրներու դիւանագիտական յարաբերութեանց խզումը օրակարգի նիւթ պիտի չըլլայ Հռոմի մէջ :

Խորհրդակցութեանց վերսկսումը հաղորդող իր զեկոյցին մէջ, Անգլիոյ Արտաքին նախարարութիւնը կը յայտնէ, թէ անգլիական ու եգիպտական պատուիրակութիւնները, որ գումարուած էին Հռոմի մէջ՝ տնտեսական ու ելմտական հարցերը քննելու համար, հասած էին տեղ մը, ուր պահանջը զգացին իրենց կառավարութեանց հետ խորհրդակցելու : Զեկոյցը կ'աւելցնէ. — «Յուսալի է, որ անգլիական պատուիրակութեան ներկայացուցած տեղեկագրին քննութենէն ետք, կարելի պիտի ըլլայ խորհրդակցութիւնները հասցնել արդիւնաւոր հանգրուանի մը» : Կարգ մը շրջանակներու համաձայն, Անգլիա համաձայնութիւններ պիտի կնքէ Եգիպտոսի հետ, ի հարկին՝ զիջումներ ալ ընելով :

× Արաբիոյ Ամմանի դեսպանը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Հիւսէյն Թագաւորին հետ :

Կը կարծուի թէ Սէուտ Թագաւորին ներկայացուցիչը նամակ մը յանձնեց Յորդանանի Հիւսէյն արքային, որուն մէջ Արաբիա կ'առաջարկէ միջնորդի դերը վերցնել՝ յորդանանեւսուրիական կընճիռը հարթելու համար :

Օտար քաղաքական շրջանակները կը նըշեն, թէ այս նամակէն վերջ, երկու երկիրներու մամուլն ու ձայնասփիւռը դադրեցան իրարու վրայ յարձակումներ գործելէ :

× Լիբանանի կիսապաշտօնական շրջանակներուն համաձայն, արաբ բարձրաստիճան անձնաւորութիւն մը, որուն ինքնութիւնը գաղտնի կը պահուի, կ'աշխատի որ Պէյրութի մէջ արաբական երկիրներու բարձրաստիճան դէմքերու ժողով մը ըլլայ Հոկտեմբեր 10ին. ծանօթ է, որ այդ թուականին Սէուտ Թագաւոր Լիբանան պիտի երթայ :

Լաւատեղեակ շրջանակները կը յայտնեն, թէ լուրջ հաւանականութիւններ կան, որ այս ծրագիրը իրականանայ, մանաւանդ՝ Դամասկոսի մէջ եղած արաբեւսուրիական խօսակցութիւններէն ետք : Սէուտ Թագաւոր արաբական երկիրներու քաղաքական կլիման բարեխառնած է այժմ :

Դամասկոսի Ալ Հատարա թերթը նմանապէս կը խօսի հանդիպումի մը մասին, որ սեղանի մը շուրջ պիտի խմբէ Արաբիոյ վեհապետը, Սուրիոյ Նախագահն ու գնդապետ Նասրը : Թերթին համաձայն՝ ժողովը պիտի ըլլայ Գահիրէի կամ Ռիատի մէջ : Միւս կողմէ, սուրիացի բանբեր մը յայտնեց, թէ նման ժողով մը հաւանական չէր : Իսկ եգիպտական մայրաքաղաքին մէջ, կառավարական բանբերի մը յայտարարութեանց համաձայն, արաբ ղեկավարներու ժողով մը այնքան ալ կարեւոր չէ, քանի որ Դամասկոսի խօսակցութիւններն ու Սէուտ արքային յայտարարութիւնները մթնոլորտը պարզած են արդէն :

× Ինչպէս գրած էինք, Իրաքի Վարչապետը կարճատեւ այցելութիւն մը տուաւ Սուրիոյ : Այս առթիւ Դամասկոսի Իրաքեան դեսպանը, նամակ մը յանձնելով սուրիական կառավարութեան, յայտնեց թէ իր երկիրը բարեկամական զգացումներ ունի Սուրիոյ նկատմամբ :

Այս նամակին մէջ, որ Իրաքի Վարչապետին կարգ մը յայտարարութեանց բընոյթը կը կրէ, կը յայտնուի թէ Սուրիոյ կամ արաբական որեւէ այլ պետութեան դէմ եղած յարձակում մը՝ Իրաքի կառավարութիւնը պիտի նկատէ իրեն դէմ առնուած քայլ մը : Վարչապետը կը յայտնէ, թէ ոչ մէկ ուժ պիտի կարենայ խորտակել ազգային այն դիծը՝ որ Իրաքը կը կապէ Սուրիոյ եւ արաբական այլ երկիրներու :

Բչ. օր, Իրաքի Տնտեսական Նախարար Փաչեչի Լոնտոնէն գնաց Դամասկոս : Անիկա կարեւոր խօսակցութիւններ պիտի ունենայ սուրիացի ղեկավարներու հետ : Հաւանական է, որ երկու երկիրներու միջեւ տնտեսական գործակցութեանց դաշինք մը կնքուի : Պիտի կարգադրուին նաեւ երկու երկիրներուն հետ կապ ունեցող նաւթուղիներու հարցերը :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Օր Օրին

ԽՐԱՏ՝ ՉՏԵՍՆԵՐՈՒՆ

Միշտ, կատակի տուած ենք տխուր երեւոյթ մը, որ դուրսէն եկողին ուշադրութիւնը կը գրաւէ եւ անոր ջիղերը ոտքի կը հանէ, շատ անգամ :

Ամէն այցելու — Փարիզէն եկած ըլլայ թէ Լոնտոնէն, Վիէննայէն թէ Փրակայէն — միեւնոյն գանգատը ունի.

— Դիմացդ կը նստին ու վրադ կը խընդան — դուք հեռաձայն ունի՞ք, դուք տաք ջուր ունի՞ք... Կարծես թէ հայրենի բնողները իրենց «երկիր» հեռաձայն ու տաք ջուր ունէին... Կամ սառնարանին ու լուացքի մեքենային ինչ ըլլալը գիտէին ...

Ամերիկահայերը կը ծափահարեմ շատ մը երեւոյթներու մէջ : Եւ բարձրաձայն կը յայտարարեմ .

— Ամերիկայի մեր գաղութը մեր ամէնէն պատուական գաղութներէն մէկն է...

Այդ յայտարարութենէն ետք, իրաւունք ունիմ ձայնակցելու «դրսեցի»ներուն եւ կրկնելու՝ անոնց ամբաստանութիւնը.

— Չտեսութենէ կը տառապին, շատ շատերը ...

Ո՛չ, ներելի չէ որ հարուստը աղքատին վրայ խնդայ եւ մոռնայ թէ ի՛նչ ձիւներ, ի՛նչ փոթորիկներ անցած են անոր գլուխէն :

Քանի միտքս է ըսեմ, ի լուր չտեսներուն, որ Եւրոպան ալ ունի այն ամէն բաները, որոնցմով կը պարծենաք դուք — հեռաձայն, ելեկտրականութիւն, ձայնասփիւռ, հեռատեսիլ, ինքնաշարժ, սառնարան, տաք ջուր եւ շատ մը ուրիշ բաներ, որոնք տանելի կը դարձնեն մահկանացուին կեանքը : Տարբերութիւնը ի յայտ կուգայ միայն քանակին մէջ — այստեղ ամէն տուն հեռաձայն ու սառնարան, հեռատեսիլ ու կառք ունի, այնտեղ ամէն տուն օժտուած չէ այդ բարիքներով :

Պատճա՞ռը : Որովհետեւ, Եւրոպա կոչուած ցամաքամասը պատերազմէն գլուխ առած չունի, հարիւր տարիէ ի վեր :

Ամերիկան պատերազմին ինչ ըլլալը տակաւին չի գիտեր, հակառակ անոր որ երկու անգամ, իր քաջարի զինուորներով ուրիշներուն հայրենիքը փրկելու համար, ռազմադաշտ վազեց : Եւ յաղթեց : Բայց, Ամերիկացի ժողովուրդը, ինք, տակաւին, իր մորթին վրայ զգացած չէ պատերազմին պատուհասը :

Պատերազմի մասին գաղափար կ'ունենաս միայն այն ատեն երբ դուն ալ մասնակցիս կռիւին եւ ինքզինքդ, յանկարծ, գտնես ճակատամարտին առաջին գծին վրայ : Անգլիացին ալ չէր գիտեր թէ պատերազմը ինչ էր, մինչեւ 1940ի սեպտեմբեր 7ի շաբաթ օրը, երբ Հիթլէրի օդանաւերը սկսան ռմբակոծել Լոնտոնը : Այդ օրուընէ սկսեալ, մինչեւ 1941 Մայիս 10, ամէն օր, ամէն ժամ, կրակ կը թափէր հպարտ Ալպիոնի քաղաքներուն ու գիւղերուն վրայ : Այդ ինը ամիսներուն էր որ վերջ գտաւ Անգլիացիներուն մեծխօսիկութիւնը :

Պատերազմի վտանգէն զերծ եւ իր սահմաններուն ապահովութեան վրայ վստահ հայրենիքներն են որ ժամանակ եւ նիւթական միջոցներ կ'ունենան՝ տաք ջուրին եւ սառնարանին մասին մտածելու համար : Երբ տունդ հրդեհ կայ, ա՛լ մազերդ սանտրելու մասին չես մտածեր : Ո՛չ ալ կօշիկներդ կը փայլեցնես :

Ի սէր Աստուծոյ, Եւրոպայի արժէքը գնահատելու համար մի՛ համրէք անոր սառնարանները ու լուացքի մեքենաները, այլ գացէք ու ձեր աչքերով տեսէք անոր Մշակոյթը : Անոր արուեստը, անոր գրականութիւնը, անոր երաժշտութիւնը, անոր նկարչութիւնը, անոր ճարտարապետութիւնը եւ անոր հազարումէկ հարստութիւնները : Անվիճելի ու անհաշուելի :

Վստահ եղէք, մէկ Մոցարտ, մէկ Շէյքսփիր, մէկ Կէօթէ, մէկ Միքայէլ Անճելօ՝ հազար սառնարան ու հազար լուացքի մեքենայ կ'արժէ... Որովհետեւ սառնարանն ու լուացքի մեքենան կրնաս, մէկ օրէն միւսը ունենալ, բայց հազար տարի պիտի սպասես Պէթհովէն մը կամ Պախ մը ունենալու համար ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՀԱՅԵՐԷՆԷ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Քանի մը անգամ առիթն ունեցանք խորհրդածելու ֆրանսերէնէ հայերէն թարգմանութիւններու մասին, որոնք մեր աշխարհաբարի կազմաւորման շրջանին, շուրջ հարիւր տարի առաջ, մեր թարգմանչական գրականութեան մեծ նպաստ մը բերած են։ Մասնաւորաբար Իզմիրի մտաւորականներուն կատարած դերը յիշատակելի է այս մասին։

Կայ նաեւ հայերէնէ ֆրանսերէն թարգմանութիւններու պարագան։ Երբեմն ծանօթ հեղինակներու գործերէն ֆրանսերէնի կը թարգմանուին, նպատակ ունենալով հայկական գրականութեան ճաշակը տալ եւրոպական մտաւորականներուն։

Հայերէնէ ֆրանսերէն կամ անգլերէն թարգմանութիւններուն ուրիշ դեր մըն ալ վերապահուած է սակայն։ Գիտենք թէ մեր երիտասարդները օտար միջավայրերու մէջ ծնած ու մեծցած եւ հայրենիքէն հեռու, մայրենի լեզուին անծանօթ ըլլալով գրեթէ, օտար լեզուի մը օգնութեան կը կարօտին ազգային, հարազատ գրականութեան հաղորդակից դառնալու համար։ Այդ պահանջին գոհացում տալու համար է, որ երբեմն մեր երիտասարդներուն կը մատուցուին թարգմանութիւններ։ Անշուշտ մասնաւոր ծրագրով մը չէ որ կը կատարուի այս աշխատանքը, այլ՝ պատահականութեան ձգուած գործ մըն է։

(Թարգմանչական լուրջ աշխատանքներ կը կատարուին մեր հայրենիքին մէջ, ուր՝ ոչ միայն ռուսերէնէ, ֆրանսերէնէ, անգլերէնէ եւ գերմաներէնէ գլուխ գործոցներու եւ ամբողջական երկերու թարգմանութիւններ կ՚ըլլան, այլեւ հայերէնէ բանաստեղծական եւ արձակ գրականութեան թարգմանութիւններ կ՚ըլլան, հետեւողական ծրագրով, ոչ միայն ռուսերէնի, այլեւ քոյր հանրապետութիւններու լեզուներով)։

Դժուար է վիճակագրական տեղեկութիւններով ճշդել թէ արեւմտահայերուս մէջ ե՞րբ տեղի ունեցած են նման փորձեր։ Մօտիկ ժամանակներուն կը պարտինք օրինակ Րաֆֆիի «Սամուէլ» պատմական մեծ վէպին երկու հատորով ֆրանսերէն թարգմանութիւնը, պր. Հայկ-Արամ Քիպարեանի եւ Օր. Ալփիարի գործակցութեամբ։ Թարգմանութիւն, որ շատոնց սպառած է արդէն։

Քանի մը տասնեակ տարիներ առաջ հիմը դրուեցաւ Փարիզի մէջ «Հայկական փոքրիկ մատենադարան» անունով մատենաշարի մը պր. Ֆր. Մագլերի խմբագրութեամբ, որուն նպատակն էր հայ հեղինակներու գործերէն ընտրովի թարգմանութիւններ ընել։ Այդ շարքին մէջ երեւցան Շիրվանզադէի «Ցաւագարը», Մինաս Չերազի «Արեւելեան նորավէպերը», Ֆր. Մագլերի «Հայաստանի պատմուածքներն ու աւանդավէպերը», Ա. Ահարոնեանի «Դէպի Ազատութիւն եւ Անդունդը», Ռ. Զարդարեանի «Ցայգալոյս»ը, Յ. Պարոնեանի «Պաղտասար Աղբար»ը, Հ. Առաքելեանի «Պատմուածքներ ու նորավէպեր»ը, Տիկին Իսկուհի Մինասի «Նորավէպեր ու պատմուածքներ»ը, Վրթ. Փափազեանի «Սոնթէ» վէպը, Մաղաքիա Արք. Օրմանեանի «Հայոց եկեղեցին» եւ Հ. Սիմոն Երեմեանի «Սուլթան Մէճիտէն մինչեւ Սուլթան Մուրատ» վէպը, թարգմանութեամբ՝ Ժան Մինասեանի։

Շնորհիւ իրերօգնութեան Միութեան նիւթական օժանդակութեան եւ թարգմանութեամբ Ժան Մինասեանի վերջին տարիներու ընթացքին ունեցանք նաեւ Ա. Իսահակեանի «Աբու-Լալա Մահարի»ի թարգմանութիւնը, որ ֆրանսական Ակադեմիային կողմէ մրցանակի արժանացաւ. Դ. Վարուժանի «Հարճը», եւ Հ. Ղ. Ալիշանի «Դատաստանք Վասակայ մատնիչի» տակաւին անտիպ։

Համազգային Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը ձեռքի տակ ունի, միշտ Ժան Մինասեանի թարգմանութեամբ, Րաֆֆիի «Խենթը», հեղինակին կենսագրականով, իբրեւ յառաջաբան, պատրաստ տպագրութեան։ Պիտի գտնուի՞ արդեօք գրասէր Հայ մը, որ իբրեւ մեկենաս լոյս ընծայէ մեր երիտասարդներուն եւ օտար ընթերցողներու համար «Կայծեր»ու հեղինակին այս ծանօթ վէպը։

×

Գեղեցիկ զուգադիպութեամբ մը նոր ստացանք տակաւին Քահիէ տիւ Սիւտի 342րդ համարը։ Մարսէյլի այս պարբերականը ծանօթ է «Յառաջ»ի ընթերցողներուն։ Քանի մը տարի առաջ բանաստեղծ Լիւք Անտրէ Մարսէլ խանդավառ համակրութեամբ Գրիգոր Նարեկացին կը ներկայացնէր իր հայրենակիցներուն, իր ուսումնասիրութեան ընկերացնելով միջնադարեան Հայ մեծ խորհրդապաշտ բանաստեղծին «Մատեան ողբերգութեան»էն քանի մը հատուածներ։

Այս անգամ ալ «Հայ արդի բանաստեղծները» խորագրով, հինգ բանաստեղծներ կը ներկայացնէ, Սայեաթ-Նովա, Պետրոս Դուրեան, Միսաք Մեծարենց, Դանիէլ Վարուժան եւ Եղիշէ Չարենց, կենսագրական համառօտ տեղեկութիւններէ ետք, տասներկու էջերու մէջ Լիւք-Անտրէ Մարսէլ մեր բանաստեղծները եւ իրենց արուեստը կը ներկայացնէ։

Սայեաթ-Նովայէն ունինք չորս տաղեր։ Պետրոս Դուրեանէն՝ «Լճակը», Միսաք Մեծարենցէն՝ Ջուրէն դարձին, Ձրտուտ, Սիրերգ եւ Աստուածամար։ Դանիէլ Վարուժանէն՝ Գուսը, Ցան, Առաջին ծիլեր, Կակաչներ, Միջօրէ (բոլորն ալ Հացին երգէն), Լուսնին, Ականջներուն, Օրհնեալ ես դու ի կանայս... եւ Ո՛վ լալագէ (այս վերջինները «Հեթանոս երգեր»էն)։ Եղիշէ Չարենցէն՝ Կարմիր Սոնաթ, Արեւուն համար, Ռիւպպայաթ, Արուեստ քերթողական։

Ուսումնասիրող եւ թարգմանութիւնը դիւրացնող, հաւասարապէս արժանի են մեր շնորհակալութեան։

ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐՍԱՄԵԱՆ

«ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ»

Մէկ դարէ ի վեր, ցեղային խոր ատելութիւն մը ահաւոր անդունդ մըն է բացած Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Սպիտակ եւ Սեւամորթ քաղաքացիներուն միջեւ։

Միացեալ Նահանգներուն մէջ ապրող Սեւամորթները կը կազմեն ընդհանուր բնակչութեան մէկ տասներորդը՝ 168 միլիոնի վրայ 16 միլիոն։

Ամերիկայի սեւամորթ քաղաքացիներ, հեզահամբոյր ու բարի խառնուածքով, հակառակ իրենց հանդէպ տածուած ատելութեան, կը ներկայացնեն երկրին բնակչութեան ընտիր տարրը։ Արդարեւ, աշխարհահռչակ սեւամորթ Ամերիկացիներ չեն պակսիր։ Երաժշտական եւ մարզական աշխարհին մէջ ունին աստեղահոյլ մը, որ պատիւ միայն կը բերէ Ամերիկացիներուն։ Յիշենք մէկ քանին անոնցմէ՝ Լուի Արմսթրոնկ (ճազ նուագող), Փօլ Ռօպսօն (աշխարհահռչակ երգիչ), Շուկըր Ռօպինսըն (կոփամարտիկ ախոյեան) Ճէք Տէմբսէյ եւ Ճօէ Լուի (նոյնպէս) եւ տակաւին բազում ուրիշներ։

Ատելութեան այս զգացումը աւելի խոր է մանաւանդ Ամերիկայի Հարաւային Նահանգներուն մէջ, ուր սեւամորթները կ՚ապրին գրեթէ իբրեւ ստրուկներ։ Անոնց համար արգիլուած են յաճախել այն հասարակաց վայրերը՝ եկեղեցի, ժողովարան, զբօսավայրեր, թատրոն, սինեմա ուր սպիտակները կը յաճախեն ազատ ու համարձակ։

Նոյնիսկ դպրոցներուն մէջ, սեւամորթ աշակերտները իրաւունք չունին յաճախել այն վարժարանը որ յատկացուած է միայն ու միայն սպիտակ ցեղին պատկանող աշակերտ եւ աշակերտուհիներուն։

Հարիւր տարիէ ի վեր այս դրութիւնը կը շարունակուի եւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու եկող ու գացող բոլոր նախագահները ցարդ որեւէ լուրջ աշխատանք չէին տարած ցեղային զատողութեան այս թարախոտ պալարը մէկ անգամէն պայթեցնելու համար։

Միւս կողմէ, կը թուէր թէ, ժամանակէ մը ի վեր Սեւամորթներու հանդէպ արտայայտուող ատելութեան թափը մեղմացած էր։

Արդարեւ, վերջերս Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Գերագոյն Ատեանը քուէարկեց որոշում մը՝ որով ազատ ու լայն իրաւունք կը տրուէր բոլոր սեւամորթ աշակերտ-աշակերտուհիներուն յաճախել այն վարժարանները որոնք ցարդ յատկացուած էին Սպիտակներուն։

Սակայն, Հարաւային Նահանգներէն Արքանսասի կառավարիչը Օրվալ Ֆօպիւս, անտեսելով Գերագոյն Ատեանին վճիռը, երբ իր նահանգին գերագոյն պետը, զինուորութեամբ արգիլեց սեւամորթ տղայոց եւ աղջիկներու մուտքը՝ սպիտակներու յատկացուած վարժարաններէն ներս։

Երբ Այզընհաուըր վերահասու եղաւ Ֆօպիւսի անկարգապահ ընթացքին, անոնց գերագոյն միջոցներու դիմելու որպէսզի օրէնքը յարգուէր, նախ՝ իբրեւ չափաւոր նախագահ մը, հրաւիրեց Ուաշինկթըն ըմբոստ կառավարիչը եւ ուզեց զայն զղջալ բերել համոզկեր խօսքերով եւ առաջքն առնել երկրին համար աղետաբեր դէպքերու։

Արքանսասի կառավարիչը, արդարեւ, փութաց Այզընհաուըրի մօտ, սակայն նախագահին եւ կառավարիչին միջեւ տեղի ունեցած տեսակցութենէն չկրցաւ ծնիլ բարեդէպ կարգադրութեան մը յոյսը։

Ֆօպիւս մնաց անդրդուելի եւ վերադառնալով իր «երկիր»ը, սպառազինեց ազգային պահակախումբը եւ սուինաւոր զինուորներ սկսան արգիլել սեւամորթ աշակերտներու մուտքը դպրոցներէն ներս։ Պատահեցան նոյնիսկ մահացու դէպքեր։

Այն ժամանակ, խաղաղ միջոցներով հարցը լուծելու կողմնակից եղող նախագահը՝ Այզընհաուըր յայտարարեց.

«Այն պահուն երբ համայնավար քարոզիչները ամէն գինով կը ձգտին արատ մը քսել մեր ազգային արժանապատուութեան վրայ, նոյն պահուն երբ բովանդակ աշխարհի հանրային կարծիքը որեւէ յոռի արարքով մը կրնայ մեզի դէմ ցցուիլ, այս դէպքը անշուշտ որ մեր հակառակորդներուն հացին իւղ է միայն որ պիտի կրնայ քսել։ Ուստի, բոլոր արտակարգ միջոցները ձեռք պիտի առնեմ որպէսզի օրէնքը յարգուի...»։

Եւ արդարեւ, խօսքէն գործի անցնելով, կորովի նախագահը իսկոյն հազար անկարգելաւորներ ուղարկեց Արքանսաս նահանգի Լիթըլ-Ռօք քաղաքը, ուր պատահած էին ծանօթ դէպքերը։

Ամերիկայի նախագահը այս հազար անկարգելաւոր զինուորներուն գլուխը դրած է խիզախ ու յանդուգն զօրավար մը՝ Վալքէր, որ Լիթըլ-Ռօք հասնելով յայտարարած է. «Երբ վերջացնեմ գործս այլեւս որեւէ ցաւալի դէպք չի կրնար պատահիլ»։

Ներկայիս Լիթըլ-Ռօք քաղաքը կը ներկայացնէ կատարեալ պատերազմի դաշտի մը պատկերը։ Զօրավար Վալքէրի զինուորները մինչեւ իրենց ակռաները զինուած են՝ սուինաւոր հրացաններ, փոքրիկ ռումբեր, կազերու դէմ պաշտպանուելու դիմակներ եւ տակաւին իրենց

ՔԷՆՋԻՆԿԹԸՆԻ ՄԱՆՈՒԿԻՆ ՀՐԱՇԱԳԵՂ ՀԷՔԵԱԹԸ

ՉԱՐԼԻ ՉԷՓԼԻՆ

Յետոյ, Հէթի բաժանման պահուն կը ցատկէր ուրիշ հանրակառք մը եւ մեկնումի առեն, ձեռքի քնքոյշ շարժումով մը հրաժեշտ կ՚առնէր երիտասարդէն, ինքնիրեն մտածելով. «Ի՜նչ հաճելի տղայ է ...»։

Բայց առեն մը յետոյ Հէթի կ՚անյայտանայ Չէփլինի կեանքի հորիզոնէն, ունենալով ուրիշ աւելի ճոխ բաղձանքներ կեանքի, որոնք բոլորովին խոտոր կը համեմատէին իր բախտը անյայտ ու անծանօթ դերասանի մը միացնելու ծրագրին հետ։

Այս առաջին սիրային ձախողանքին հետեւանքով, Չարլի Չէփլին սարսափելի ոխ մը կը պահէ իր սրտին մէջ դէպի հանրային պարտէզները։ Աւելի ուշ, Փարքի համար գրած է. «Քէնսինկթընի Փա՛րք... ինչ տխուր պարտէզ։ Թողունք որ բոլոր պարտէզներն ալ ես կը գտնեմ վհատեցուցիչ եւ տխուր։ Անոնք կարծես առանձնութեան խորհրդանշանը ըլլան։ Պարտէզ մը ներս առանձին մտնելը, համահաւասար է կեանքի մէջ բոլորովին առանձին ըլլալուն ...»։

Այնուհետեւ Չէփլին կ՚որոշէ բոլորովին նուիրուիլ դերասանական ասպարէզին, իրեն բնաբան ընտրելով. «Սիրոյ մէջ դժբախտ, խաղի մէջ երջանիկ» ասացուածքը։

Հէթիի պատճառած ցաւը մոռնալու, այդ պայքարէն յաղթական դուրս գալու եւ զինքը արհամարհող էակէն վրէժ լուծելու համար, Չէփլին կը տենչայ հարստութիւն դիզել, մեծնալ ու բարձրանալ։

Առաջին անգամ երբ իր եղբօր Սիտնէի միջնորդութեամբ Ֆրէտ Քարնոյի խումբին մէջ կը մտնէ, Քարնօ զայն կը գտնէ իբր տկար եւ միջակ ուժ մը։ Սակայն շուտով կը նշմարէ թէ սխալած է եւ թէ իր ձեռքին տակ ունի արտաքոյ կարգի բեմական տաղանդներով օժտուած անձնաւորութիւն մը։

Մէկ օրէն միւսը, Չէփլինի կեանքը հիմնովին կը փոխուի։ Իր աշխատանքի եղանակն ալ նոյնպէս։ Այն որ առաջ դժուարաւ կրնար քանի մը տող կարդալ եւ կարդացածը հասկնալ, հիմա կը լափէ բոլոր այն հատորները որոնք կ՚իյնային իր ձեռքը։ Իր գլխուն մէջ կ՚ամբարէ ամէն բան, պատմութիւն, փիլիսոփայութիւն, գրականութիւն, գիտութիւն, վերջապէս այն ընդհանուր զարգացման նիւթերը, որոնք պատուանդանը կը կազմեն արուեստագէտի մը վերելքին։

Ու կ՚որոշէ դուրս ելլել երկրէն։ Կ՚անցնի Փարիզ, ուր կարճ միջոց մը կ՚երեւի Ֆոլի Պէրժէրի բեմին վրայ, ուր ոչ մէկ քննադատ կը նշմարէ զինքը։

Այնուհետեւ կ՚անցնի Ամերիկա, այն երկիրը որ զինքը պիտի հասցնէր փառքի գագաթը։ Հասնելով հոն, Չէփլին իր թեւերը կը սօթթէ եւ պատրաստ դիմագրաւելու կեանքի ու աշխատանքի բոլոր խոչընդոտները, կը նետուի պայքարի կրկէսը, այն հաստատ համոզումով որ ուշ կամ կանուխ պիտի հանդիսանայ ինք քսաներորդ դարու մեծագոյն մարդոցմէն մին։

×

1913 թուականին է որ գաղթականներով խճողուած նաւով մը Չարլի Չէփլին կը հասնի Ամերիկա, բոլորովին անծանօթ երկրին սովորութիւններուն եւ կենցաղին, ինքն ալ ըլլալով հասարակութեան տակաւին անծանօթ պարզ դերասան մը։

Իր առաջին երեւումը ամերիկեան հասարակութեան կ՚ըլլայ փոքրիկ սքէչով մը, որ կը կրէր՝ «Գիշեր մը Լոնտոնեան Միւզիք Հօլի մը մէջ» խորագիր։ Չարլի Չէփլին այդ սքէչին մէջ կը կատարէր գինովի մը դերը։

Այդ թուականին ամերիկացի համբաւաւոր շարժանկարի բեմադիր Մէք Սէնէթ կը հետաքրքրուի երիտասարդ Չարլիով եւ անոր խաղարկութիւնը բեմին վրայ տեսնելէ ետք, կ՚առաջարկէ անոր ժապաւէնի մը մէջ դեր մը։ Երկար բանակցութիւններէ ետք եւ միայն բազմահարիւր տոլարներու վճարման խոստումով է որ Մէք Սէնէթ կը յաջողի Չէփլինը համոզել հրաժարիլ բեմէն եւ ընդգրկել շարժանկարի ասպարէզը։ Երկու հարիւր տոլար ամսականի փոխարէն, իրեն կը խոստանան վեց հարիւր տոլար, եւ այս փայլուն գումարին հեռանկարէն շլացած, Չարլի Չէփլին վերջնականապէս կը հրաժարի բեմէն եւ ոտք կը դնէ շարժանկարի ասպարէզին մէջ։

Սակայն հանճարեղ Չարլին, շատ ալ թեթեւօրէն եւ միայն ժամանայէն շլացած ըլլալով չէ որ կ՚ուզէ զգենուլ իր նոր ասպարէզին պատմուճանը։ Անիկա սովորականէն դուրս ելլելու, նոր սիլուէթ մը ստեղծելու միտումով կը փնտռէ ու կը գտնէ արտասովոր դիմայարդարանք մը, տարօրինակ հագուստ մը, խեղկատակ տիպար մը։ Արդարեւ, 1914ին, իր առաջին ժապաւէնին մէջ կ՚երեւի սիլինտր գլխարկով մը, գորշագոյն ռէտէնկօթով, գաւազան մը ձեռքին, խոշոր ու այլանդակ կօշիկներով, սեւ ու թանձր պեխերով եւ միակնոցով մը։

Սակայն իր առաջին ժապաւէնէն ետք Չարլի Չէփլին կը խորհի ու կը մտածէ աւելի կատարեալ բան մը ընել։

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

(2 Շար.)

կողքին ունին կախուած փոքրիկ զանգակիկներ, որոնց մէկ հարուածը բաւական է մարդ մը զգայազիրկ գետին տապալելու։

Իրենց կարգին, քաղաքին սպիտակամորթ բնակիչները ծայր աստիճան զըրգռուած վիճակի մը մէջ կը գտնուին։ Տեղական թերթի մը թղթակիցը այս առթիւ հետեւեալ յայտարարութիւնները բրած է.

«Կեանքիս մէջ այս տեսակ բան չէի տեսած։ Սպիտակ ցեղին պատկանելով երբ կը խորհիմ թէ ստիպուած եմ կապուած մնալ գաղղած ամբոխին, ինքզինքս կ'ամչնամ եւ կը խորհիմ թէ մենք անասուններէն ալ ստորադաս ենք։ Եթէ սեւամորթ աշակերտները շուտով չփոխադրէին ապահով վայր մը, անպայման որ բոլորն ալ պիտի ջարդուէին ․․»։

«Եւ հիմա, կը շարունակէ թղթակիցը, ահաւասիկ բանակը, բան մը չեմ կրնար հասկնալ այս անցած – դարձածէն։ Դէպքերը այնպէս գաղտնավարօրէն կ'ընթանան, որ այլեւս ոչ ոք կը զարմանայ։ Կարելի չէ որեւէ եզրակացութեան յանգիլ եւ կարելի ալ չէ ապագայի մասին որեւէ գուշակութիւն ընել։ Միայն նախազգացում մը ունիմ որ կացութիւնը կրնայ աւելի վատթարանալ ․․»։

Նոյն կարծիքէն չէ սակայն զօրավար Վալքէր, ընդհակառակն, նախագահ Այզընհաուըրի ներկայացուցիչը վստահ է թէ շուտով օրէնքը պիտի յարգուի եւ բնք պիտի մնայ հոն այնքան ժամանակ որ հարկ է, մինչեւ որ օրէնքին գործադրումովը Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները բարձր ճակատով ներկայանան աշխարհի հանրային կարծիքին առջեւ։

Նախագահ Այզընհաուըրի սեւամորթ քաղաքացիներու դատին համար ընդգըրկած կորովի դիրքին առթիւ, հանրածանօթ սեւամորթ երաժիշտ Լուի – Արմսթրօնկ, հետեւեալ հեռագիրը քաշած է անոր.—

«Եթէ որոշած էք սեւամորթ փոքրիկներու ձեռքէն բռնած մտնել դպրոցներէն ներս, զիս ալ ձեր հետ տարէք հայրիկ։ Աստուած ձեզ օրհնէ ․․․»։

Համաշխարհային մամուլը սիւնակներ կը յատկացնէ քաններորդ քաղաքակիրթ դարուն համար անօրինակ այս ցաւալի դէպքին առթիւ։ Եւ կը մաղթեն որ Միացեալ Նահանգները յաջողին միանգամ ընդմիշտ վերջ տալ սեւի ու ճերմակի հակամարդկային պայքարին, եւ այդպիսով ջնջել այն սեւ արատը որ կը սպառնայ մրոտել ճակատը ինքզինքը ազատ ազգերու ախոյեանը նկատող ժողովուրդի մը։

ՍԱՀՄԱՆԸ

Նէ.— Եթէ ես մեռնիմ, ի՞նչ կ'ընես։

ՆԱ.— Այդպէս բան մի ըսեր, կը խենթենամ։

Նէ.— Կը խենթենա՞ս, թէ կրկին կ'ամուսնանաս։

ՆԱ.— Կը խենթենամ, բայց ոչ այդ աստիճան ․․․։

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՎԵՆԵԶՈՒԷԼԱՆ

«Բախտաւորութիւնը՝ քարիւղ ունենալ չէ, այլ զայն օգտագործելը» կը գրէ տեղական թերթ մը, օրինակ բերելով Վենեզուէլան, ուր գտնուած քարիւղի հորերը սկսան օգտագործուիլ։

Երբ երկիր մը հասկնայ թէ քարիւղ ունի, առաջին անգամ կը մտածէ ինք օգտագործել զայն։ Վենեզուէլա ունեցաւ այս փորձութիւնը, սակայն շուտով անդրադարձաւ թէ ոչ մասնագէտներ ունէր եւ ոչ ալ բաւարար դրամագլուխ՝ իր հարստութիւնը մեծ տարողութեամբ օգտագործելու համար։ Որոշեց դիմել օտարներուն, միաժամանակ ապահովելով առաւելագոյն շահաբաժին մը՝ իրեն համար։ Քանի մը տարուան մրմռուքներէ վերջ, յաջողեցաւ կէս առ կէս համաձայնութիւն մը կնքել։ Շահը կը բաժնուի պետութեան եւ քարիւղի ընկերութեանց միջեւ։

Ինը տարուան ընթացքին, 1920 – 1929, Վենեզուէլա դարձաւ աշխարհի երկրորդ երկիրը՝ քարիւղի արտադրութեան մէջ եւ առաջին երկիրը՝ որ մեծ քանակութեամբ արտածում կ'ընէր։ 1921ին Վենեզուէլայի ներկայ դիրքը ունէր Մեքսիկա։ Քաղաքական կարգ մը վերիվայրումներէ ետք, Մեքսիկայի քարիւղի արտադրութիւնը զգալապէս պակսեցաւ։

Վենեզուէլայի մէջ վեց միլիոն հեկտար հողի տարածութեան վրայ կ'աշխատին չորս ընկերութիւններ եւ արտադրութիւնը արտակարգ է։ Մինչ 1920ին երեք միլիոն թոն քարիւղ կ'արտադրուէր, 1950ին 640.000 բնակիչ ունէր, ներկայիս 129 միլիոն թոնի, որ կը կազմէ համաշխարհային արտադրութեան 14 առ հարիւրը։ Մեքսիկայի արտադրութիւնն է՝ 12 միլիոն թոն։

Վենեզուէլայի մէջ ամէն տարի երեսուն միլիոն թոն քարիւղ կը զտուի, 1700 միլիառ ֆրանք ապահովելով կառավարութեան։

Վենեզուէլայի քարիւղը լուրջ անդրադարձներ ունեցաւ երկրին վրայ։ Քսան տարուան ընթացքին բնակչութիւնը կրկնապատկուեցաւ։ Քարաքաս քաղաքը, որ 1950ին 640.000 բնակիչ ունէր, ներկայիս բարձրացած է մէկ միլիոնի։ Անգործութիւն գրեթէ չէ մնացած։

Հողամշակութիւնը զգալապէս նուազած է. 1913ի 79.1 առ հարիւրի փոխարէն, ներկայիս կը ներկայացնէ միայն երեք առ հարիւր։ Գիւղացիները քաղաք խուժած են՝ բարձր օրապահիկներէն տարուելով։ Մարդ գլուխ եկամուտը 450 պոլիվարէն բարձրացաւ 1.841 պոլիվարի (մէկ պոլիվարը կ'արժէ 350 ֆրանք)։ Այսինքն՝ լատին Ամերիկայի միւս երկիրներուն կրկինը։

1930ին պետական պիւտճէն 146 միլիոն պոլիվար էր, ինչ որ բարձրացած է 2700 միլիոնի՝ 1954էն ասդին։ Դրամը՝ պոլիվար, ներկայիս աշխարհի ամէնէն կայուն դրամներէն մէկն է ու երբեք չէ արժեզրկուած։ Երկրին Կեդրոնական Դրամատուն ոսկիի պահեստը Միացեալ Նահանգներէն, Քանատայէն եւ Գերմանիայէն անմիջապէս վերջ առաջին գիծի վրայ կու գայ։

Վենեզուէլայի մէջ հրանիւթին գինը աշխարհի որեւէ տեղէն աւելի աժան է. լիթրը՝ տասը ֆրանք։

Միաժամանակ երկրին ճարտարարուեստը հսկայական յառաջդիմութիւն կ'արձանագրէ։ 1948 – 1956 մինչ Ամերիկայի այլ երկիրներուն մէջ ճարտարարուեստական արտադրութիւնը կէս առ կէս անկում կրեց՝ Վենեզուէլայի մէջ բարձրացաւ 180 առ հարիւր համեմատութեամբ։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՅԱԿՈԲ ԽՈՒՊԷՍԵՐԵԱՆԻ յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցած է Պէյրութի մէջ, յուղարկաւորներու ստուար բազմութեան մը ներկայութեան։ Կրօնական արարողութիւններուն նախագահած է Լիբանանի Առաջնորդ Խորէն Արք. Բարոյեան, որ խօսած է յուզիչ դամբանական մը։ Գերեզմանատան մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջանային Վարչութեան կողմէ խօսած է Տոքթ. Յակոբ Պէրպէրեան։

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ մէջ, ի պատիւ Լիբանանեան Խորհրդարանի հայ անդամ Տիգրան Թոսպաթի հացկերոյթ մը տրուած է ՄԱԿի ճաշասրահին մէջ։ Տիգրան Թոսպաթ, որ Միացեալ Նահանգներ գացած է ամերիկեան կառավարութեան հրաւէրով, Սեպտեմբեր 20ին գացած է Ուաշինկթըն։

ԺՈՐԺ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Սանփան Զատիկեանի, պաշտօնական այցելութիւն մը տուած էր իր ճամբորդութեան առեն Վենեզուէլայի Արտաքին նախարարին, Քարաքասի մէջ։ Տեսակցութեան ընթացքին Վենեզուէլայի նախարարը յայտնած է, թէ միշտ գոհ մնացած են Հայերէն։ Ս. Զատիկեան հայ գաղութին պատուոյ դեսպանն է Քարաքասի մէջ, ուր կարեւոր դիրք մը ունի։ Այս մայրաքաղաքին մէջ ապրող Հայերուն թիւն է երեք հարիւր։ Բոլորն ալ լաւ դիրքերու տիրացած են եւ կը գրաւին վաճառականութեամբ։

ՏԽՄԱՐ

ՕՐ ՄԸ մեծահարուստ տիկին մը կը հարցնէ ծանօթ բժիշկի մը.

— Պ. Բժիշկ, ինչո՞ւ կիները իրենց կրծքին վրայ երբ զարդ կը զետեղեն ոսկեայ փոքրիկ ժամացոյց մը։

— Թող բան մը բարախէ հոն, ուր ոչինչ կը բաբախէ, կը պատասխանէ բըժիշկը։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Տ. Իսահակ Վրդ. Ղազարեան Վարչութեանս կողմէ պաշտօնազրկուած է Յունիս 27ին։ Նոյն պարագան պաշտօնապէս հաղորդուած է պետական ապասարկութիւններուն, ազգ. մարմիններուն եւ մամուլի միջոցաւ՝ հանրութեան։

Վարդապետին պաշտօնազրկումէն յետոյ, Անոր Կաթ. Պատրիարք եւ Առաջնորդ նշանակումը, Յունահայ գաղութի ընդհանուր շահերուն դէմ գտնելով, Վարչութիւնս մերժեց ճանչնալ եւ այս պարագան հեռագրով եւ նամակով հաղորդեց Վեհ. Հայրապետին։

Ինքզինքը գաղութիս պարտադրելու համար վարդապետը գրութեամբ մը դիմած է Կրթ. Նախարարութեան եւ իմացուցած թէ՝ Էջմիածնի կողմէ Յունահայոց Առաջնորդ նշանակուած է։ Կրթ. Նախարարութիւնը պատասխանած է թէ իրազեկ եղած է գրութեան բովանդակութեանը։

Ազգ. Կեդր. Վարչութեանս կողմէ յանձնախումբ մը ներկայացաւ Վսեմ. Կրթ. Նախարար Պ. Երոքոսթոփուլոսին եւ նոյն նախարարութեան կրօնից ճիւղի տնօրէն Պ. Եուաննիտիսին։ Երկուքն ալ յայտարարեցին թէ՝ իրենք հաստատած չեն անոր Առաջնորդի հանգամանքը, այլ՝ պարզապէս քաղաքավարական պատասխան մը տուած անոր գրութեան։ Զայն իբր Առաջնորդ ընդունիլը կամ մերժելը՝ Հայ ժողովուրդին իրաւունքն է։

Վարդապետը նախարարութեան սոյն գրութեան ապաւինելով՝ ինքն իրեն Առաջնորդի եւ Պատրիարքի հանգամանք տուած եւ այդ հանգամանքով կարգադրութիւններ բրած է ապօրէն կերպով։

Հետեւաբար կը յանձնարարենք Ազգ. Մարմիններուն եւ հանրութեան՝ նկատի առնել սոյն պարագան եւ չտարուիլ Վարդապետին կողմէ դիտումնաւոր կերպով տարածայնուած լուրերէն եւ նոյնիսկ անուղղակի կերպով զօրավիգ չկանգնիլ անոր անպատասխանատու քայլերուն։

Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնս օրինաւոր ամէն միջոց ձեռք առած է, գաղութիս անդորրութիւնը խռովող այս կղերականը բոլորովին չէզոքացնելու համար։

ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Յ. Գ.— Ստուգուած ըլլալով որ, Վարդապետը անտեսելով Առաջնորդարանի տարիներէ ի վեր գործածուող կնիքը, ապօրէն կերպով նոր կնիք մը շինել տուած է, կ'ազդարարենք հանրութեան թէ՝ այդ կնիքը օրինական հանգամանք չունի։

(Սեպտ. 13)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (19)

ԿԱՅԾԵՐ

Զ.

ԴՊՐՈՑ

Աշակերտը պէտք է լինէր լուռ, անշարժ, ամօթխած եւ խոնարհ։ Այդ պատճառով սաստիկ պատժւում էր աշակերտը, երբ նրան նկատում էին խաղալիս, աւելի վատթար, երբ նրա մօտ գտնում էին խաղալիքներ։ Այդ մասին երբեմն դպրոցում անակնկալ խուզարկութիւններ էին լինում, աշակերտների գրպանները որոնում էին։

Հարուստների որդիքը բացառութիւն էին կազմում դպրոցի խիստ կարգապահութեան մէջ. նրանց շատ բան ներւում էր. դասատան մէջ առաջին տեղումն էին նըստացնում, իսկ դրսում նրանք անպատիժ էին մնում, երբ ծեծում էին իրանց աղքատ ընկերներին։ Այսպիսիներից մէկն էր Ալօ անունով մի տղայ, որ մեր քաղաքի առաջին հարստի որդին էր. Նրա հայրը արքունի փողերանոցի կապալառու էր։

Այն ժամանակ Պարսկաստանի գլխաւոր քաղաքներում դրամներ էին կտրում եւ կտրելու իրաւունքը կառավարութիւնը կապալով տալիս էր մասնաւոր անձինքների։ Ալօյի հայրը Խոյ քաղաքի փողերանոցի պետն էր եւ այդ արտօնութիւնը սերունդից սերունդ, որպէս մի առանձնաշնորհութիւն, տուած էր նրանց տոհմին։ Այս պատճառով այդ տոհմը կոչում էին «պառաբնիներ»։

Ալօն մեր ամենաանպիտան աշակերտներից մէկն էր, ոչ ոք չէր սիրում նրան, բացի վարժապետից։ Երբ պատահում էր աշակերտներից մէկին պատժել, Ալօն առաջինն էր լինում, որ խնդրում էր վարժապետից իրան թոյլ տալ կատարելու դահճի պաշտօնը։ Ծեծել իր ընկերներին, նախատակել նրանց, — դա զուարճութիւն էր պատճառում անսիրտ Ալօյին, եւ մեր վարժապետը երբեք չէր զրկում նրան այդ ուրախութիւնից ․․․ Ամէն օր կը գար նա դպրոց, մի նոր գիրք իր հետ բերելով, ցոյց կը տար վարժապետին ու կ'ասէր.

« Հայրս ասաց, որ այս գրքից դաս տաք»։

— «Լաւ», կը պատասխանէր վարժապետը,— «դրա վրայ կարդա»։

Միանգամ ես չկարողացայ համբերել, ասեցի Ալօյին։

— Դու մի կանոն Սաղմոսը դեռ հեգելով ես կարդում, այդ մեծ գիրքը ո՞նց պիտի կարդաս։

— Իմ հայրն էլ մեծ մարդ է, պատասխանեց նա մի առանձին հպարտութեամբ։

— Քո հայրը մեծ մարդ է, այդ ես իմանում եմ, բայց որդին մեծ գիրք կարդալու համար պէտք է դեռ եւս մի քանի տարի սովորէ։

— Ի՞նչ պիտի սովորեմ ․․․ հայրս ասաց, տար այդ գիրքը կարդա, որ դպրոցի մէջ առաջին աշակերտը լինես։

— Որպէս ինքը քաղաքի մէջ առաջին մարդն է, պատասխանեցի ես ծիծաղելով։

Այդ միջոցին զգացի ապտակի մի սաստիկ հարուած երեսիս վրայ։ Ես էլ պատասխանեցի նրան իմ զօրեղ մուշտիով։ Ընդհատանը խեղդ վազեց վարժապետի մօտ եւ ինձ վրայ գանգատուեց։ Ձեզ եմ թողնում երեւակայել այն անտանելի պատիժը, որ ես ստացայ իմ յանդգնութեան համար, ես համարձակուել էի իմ մուշտիով պատասխանել արքունի փողերանոցի գլխաւորի որդուն ․․․ այդ անկարելի բան էր։ Բայց այն օրից իմ մէջ ծագեց մի սաստիկ ատելութիւն դէպի ամէն ինչ, որ արքունական էր եւ դէպի ամէն մարդ, որ հարստացել էր արքունիքի շնորհիւ․․․

Հարուստների որդիների նախապատուութիւնը դպրոցի մէջ առանց պատճառի չէր. նրանք տօն օրերում վարժապետի համար ընծաներ էին բերում գինի, արաղ, իւղ, պանիր եւ դրանց նման բաներ։ Նրանց հայրերը վարժապետին «խալաթ» էին տալիս, երբ որդիները մի գրքի կարդալը վերջացնում էին եւ սկսում էին միւսը։ Բայց ես աղքատ էի. մայրս դըժուարութեամբ կարողանում էր վճարել իմ ամսականը, իսկ ընծաների փոխարէն ես կատարում էի վարժապետիս տնային գործերը։ Առաւօտից մինչեւ երեկոյ հանգըստութիւն չունէի. աղբիւրից խմելու ջուր էի բերում, կովերի համար ուտելու խոտ էի քաղում դաշտից, հորթերը բռնում էի, մինչեւ երեցկինը կովերը կթում էր, եւ եթէ ուրիշ գործ չէր լինում, ճաշից յետոյ նստում էի վարժապետիս կողքին, ճանճեր էի քշում, որ նրա անուշ քունը տանի ․․․

Պատահում էր, մեր թաղում մկրտութիւն էր լինում կամ թաղում. այն օրը վարժապետիս համար հարսանիք էր, իսկ մեզ համար մահ։ Աշակերտներից մի քանիները, որոնք մեծ էին հասակով եւ տիրացութիւն անել գիտէին, վեր էին առնում տէր հօր փիլոնը, մաշտոցը, բուրվառը եւ քահանայական այլ սպասները։ Նրանք գնում էին խորհրդի տեղը։ Այսպիսի դէպքերում, երբ կարող էինք մի փոքր ազատ շունչ քաշել, աւելի դառն էր լինում մեր վիճակը։ Վարժապետը մտածելով, որ իր բացակայութեան ժամանակ մենք անկարգութիւններ կ'անենք, հնարել էր մի սատանայական միջոց մեզ հանգիստ պահելու համար։

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱԿի ամերիկեան պատուիրակութեան մէկ բանբերը յայտարարեց, թէ ապազինման շուրջ Արեւմուտքի առաջարկը շուտով հրապարակ պիտի հանուի: Այս ձեւով նոր խորհրդաժողով մը ընելու խորհրդային առաջարկը ոչ մէկ արձագանգ գտած կ'ըլլայ:

ՍԻԿԻԼԻՈՅ մէջ 18 համայնավարներ հրաժարեցան կուսակցութենէն: Նամակով մը, անոնք խստօրէն կը քննադատեն Իտալիոյ Համայնավար կուսակցութեան ուղղութիւնը:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ մէջ կիսապաշտօնական շրջանակներ կը յայտնեն, թէ մօտ ատենէն Ուաշինկթընի մէջ խորհրդակցութիւններ պիտի ըլլան Եգիպտոսի Ելմտական նախարարին եւ Ամերիկայի Արտաքին Նախարարութեան բարձրաստիճան դէմքերուն միջեւ:

ԱՆԳԼԻՈՅ Աշխատաւորականներուն համագումարը բացուեցաւ Պրիկթընի մէջ:

ՓԱՐԻԶԻ մէջ, երկուշաբթի օր սկսան ֆրանքեւխորհրդային մշակութային խորհրդակցութիւնները:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ թերթերու համաձայն, Ժընեւի մէջ ֆրանսական ու եգիպտական պատուիրակութիւնները համաձայնութիւն գոյացուցած են եւ Ֆրանսա ընդունած է հատուցում ընել Գահիրէի կառավարութեան, անցեալ Հոկտեմբերի նիւթական վնասներուն համար: Ֆրանսական պաշտօնական շրջանակները անհիմն գըտան այս լուրը:

ՆԻՎԵՐԻՈՅ մէջ երկաթուղային արկած մը զոհ գնաց քսան հոգի: Աւելի քան յիսուն վիրաւորներ կան: Կը կարծուի թէ զոհերուն մէջ մեծ թիւ մը կը ներկայացնեն ուսանողները:

ՓԱՔԻՍՏԱՆԻ մէջ մարդատար եւ քարիւղատար շոգեկառքերու միջեւ բախում մը պատահեցաւ, որու ընթացքին քսան հոգի ածխացած է: Բազմաթիւ վիրաւորներ կան:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ կառավարութիւնը արգիլուած հռչակեց Բանուորական Խորհուրդը: Փոխ-վարչապետ Ափրօ լուրը հաղորդելով, յայտնեց թէ այս կազմակերպութիւնը օգնած էր «հակայեղափոխական» տարրերուն՝ երկրին վարչակարգը տապալելու համար: Փոխ-վարչապետը միաժամանակ յայտնեց, թէ մօտ ատենէն բազմաթիւ Խորհուրդներ պիտի ջնջուին, քաղաքապետական խորհուրդներով փոխարինուելու համար:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՒՐ ԵՍ, ՄԱՅՐ ԻՄ, գրեց Շ. Նարդունի, սպառեցաւ երկու ամսուան մէջ, հացի պէս, առանց նոյնիսկ արտասահմանի բաժին հանելու:

Մամուլի տակ է ՍՊԻՏԱԿ ԱՌԱՒՕՏ, հէքեաթ եւ բանաստեղծութիւն, գրեց Շ. Նարդունի:

× Մարսիլիոյ մէջ Շ. Նարդունիի բոլոր գործերը ստանալու, ինչպէս նաեւ բաժանորդագրուելու համար ՀԱՅ-ԲՈՅԺի, դիմել Ֆօթօ-Ռէքս, 2 ռիւ Պէռնար տիւ Պուա:

Մարսիլիոյ մէջ ՀԱՅ-ԲՈՅԺի բաժնեգինները, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս սիրայօժար պիտի գանձէ Պ. Արմենակ Շահպազեան, 17 ռիւ տէ Փըթիթ Մառի:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սարգիս Պօղոսեանի արտասանական երեկոները՝

13 Հոկտեմբեր՝ ՄԱՐՍԷՅԼ, Սալ Մազընոյի «Զորրորդ պտոյտ»:

19 Հոկտեմբեր՝ ՎԱԼԱՆՍ, քաղաքային թատրոն «Երրորդ պտոյտ»:

23 Հոկտեմբեր՝ ՓԱՐԻԶ, Սալ Շոփէն, «Երրորդ պտոյտ»:

27 Հոկտեմբեր՝ ԼԻՈՆ, Սալ Մոլիէռ «Առաջին եւ երկրորդ պտոյտ»:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Շավիլի Երիտ. Եկեղեցաշէն Յանձնախումբի կողմէ:

10 Նոյեմբեր Շավիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ: Նկատի ունենալ այս թուականը:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Imprimé sur les presses du journal «Haratch»
17, Rue Bleue - PARIS - IX·

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Մարսէյլէն Գահվէճեան ընտանիքը, Կարապետ Գուլումեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 1500 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար:

Տէր եւ Տիկին Գ. Տերիկեան, Լեւոն Մանուկեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին եւ հազար ֆրանք Օր. Անժէլ Սիմոնեան ընդ Պ. Աւետիս Սէմէրճեանի ամուսնութեան առթիւ:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ. 26ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԳՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Չորեքշաբթի ժամը 21ին, Ֆրանսական Համալսարանի ամփիթատրոնը, 21 Ալէ Լէոն Կամպեթա:

Կը նախագահէ Պ. ՎԱՀԱՆ ՓՈՐԹՈՒՔԱԼԵԱՆ (Տուէյի Պատմական Ատեանի Նախագահ):

Կը խօսին՝

ԼԻՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ
եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ՝ Ազգ. Միութեան, Շաբաթ, Հոկտեմբեր 5ին, Թէաթր Մունիսիփալի մէջ:

Ներկայութեամբ եւ բարձր հովանաւորութեամբ Պ. ՓՕԼ ՎԻԿՐՈՅԻ (Ընտրեալ-Թէօր տը լ'Աքատեմի):

Կը նախագահէ ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ

Կը խօսին

ԼԻՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ
եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կիրակի Հոկտեմբեր վեցին, Սալ Էլվեթիք, 107 րիւ Տիւկէքլէն:

Կը նախագահէ ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ

Կը խօսին՝

ԼԻՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ
եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Այս երեք դասախօսութեանց նիւթն է՝ ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ ՍԿԻԶԲԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՄԵՐ ՕՐԵՐԸ:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Նոր շրջանի բացման դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Չորեքշաբթի 2 Հոկտեմբեր, ժամը 21ին, Քաթէ սրճարանին վերնայարկը:

Դասախօս՝ ԳԱՐԵԳԻՆ ՎԱՐԴ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ (Անթիլիասի միաբաններէն, որ հիւրաբար Փարիզ կը գտնուի):

Նիւթը՝ Եկեղեցին դերը Հայ անցեալ մշակոյթին վրայ:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Մուտքը ազատ է:

ՃՇԴՈՒՄ

Անցեալ Օգոստոսի 27ի «Յառաջ»ի մէջը, Ս. Աստուածածնայ տօնին առթիւ Լա Սիոթայի թղթակցութեան մէջ, մատուռին վարձքը տարեկան տասը հազար Ֆր. է եւ ոչ ամիսը, ինչպէս սխալմամբ գըրուած էր մեր թղթակցին կողմէ:

Ա.— ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան պատգ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ, 5 Հոկտեմբեր շաբաթ օր:

Բ.— Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան Տէսինի մասնաճիւղի գեղարուեստական խնջոյք-ցերեկոյթը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի ժամը 3էն մինչեւ 10ը, տեղւոյն սրահին մէջ:

Տէսինի լաւագոյն ուժերու կողքին, գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Փարիզի կեդրոնը եւ Մարսէյլի մասնաճիւղը իրենց լաւագոյն արուեստագէտներով:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ վարժարանի տնօրէնութիւնը կը հաղորդէ որ վարժարանին մէջ կատարուող մեծ նորոգութիւններու պատճառաւ յառաջիկայ 1957-1958ի ուսումնական տարեշրջանի մուտքի թըւականը փոխադրուած է Հոկտեմբեր 6, կիրակի օրուան:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Սեպտեմբեր 30ին պիտի դադրեցնենք թերթերը մեր այն բաժանորդներուն, որոնք մէկ տարիէն աւելի պարտք ունին:

Այս միջոցին, վարչութիւնը ենթարկուած է բացառիկ ծախքերու, տպարանի փոխադրութեան պատճառով, որպէսզի աւելի քան երբեք կարենայ ապահովել թերթին կանոնաւոր հրատարակութիւնը:

Այս պայմաններու մէջ, ուրեմն, ի վիճակի չենք ապառիկ թերթ ղրկել: Ցիշեցնենք, որ տեղական բոլոր թերթերու բաժանորդագրութիւնները միայն կանխիկ են:

Շնորհակալութիւն կը յայտնենք մեր բոլոր այն բաժանորդներուն, որոնք իրենց կանոնաւոր վճարումներով ապահոված են թերթին հրատարակութիւնը:

Կանխայայտ շնորհակալութիւններ նաեւ անոնց որոնք մինչեւ Սեպտ. 30 փակելով իրենց առկախ հաշիւները, պիտի դիւրացնեն մեր գործը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՅՑ

Հ. Յ. Դ. Ալֆորվիլ-Մեզոն Ալֆոր Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերները յարգանքի այց մը պիտի տան այս կիրակի ժամը 14ին Ժանթիյիի գերեզմանատունը:

Ընկեր Ղասապ Եղիազարեանի եւ Պիսէթրի գերեզմանատունը ժամը 15ին ընկեր Խորէն Քէպապճեանի շիրիմներուն:

Հաւաքուիլ մուտքերու առջեւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալ ընկերներուն յիշատակը յարգողները:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Ի գիտութիւն Պուլվար Օսոյի եւ շըրջակայից թաղերու հայ ծնողներուն կը յայտարարենք, թէ թաղիս Ազգ. դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 3ին, Հինգշաբթի առաւօտեան ժամը 9ին:

Արձանագրութեան համար դիմել դպրոցի սրահը (Ս. Յակոբ եկեղեցին):

Այս տարի պիտի պաշտօնավարէ Տիկին Մանուշ Շահմիրեան:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՎԻԷՆ.—Ֆ. Կ. Խաչի հայերէն լեզուի երեք դասընթացքները կը սկսին յառաջիկայ երեքշաբթի, Հոկտեմբեր մէկին, երեկոյեան, սովորական վայրերուն մէջ, ուսուցչութեամբ Պ. Կ. Տէրմոյեանի:

Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը կը յուսայ որ ծնողները նախանձախնդիր հայերէն լեզուի պիտի փութան արձանագրել իրենց զաւակները:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգային դպրոցի դասաւանդութիւնները կը սկսին Հոկտեմբեր երեքին, Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը չորսին: Աշակերտներու արձանագրութեանց համար դիմել՝ ուսուցիչ Պ. Ազգին Մարտիրոսեանի, այս երկուշաբթի (30 Սեպտ.), երեքշաբթի (1 Հոկտեմբեր եւ Չորեքշաբթի (2 Հոկտ.) կէսօրէ ետք ժամը չորսէն վեց, դպրոցին մէջ:

Կը խնդրուի ծնողներէն որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները:

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցչական ժողովը այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 17 րիւ Պլէօ:

ԼԻՈՆԻ Կապ. Խաչի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները, այս Չորեքշաբթի, Տիկին Ղազարեանի բնակարանը, 56 րիւ Քիւվիյէ, կէսօրէ վերջ ժամը երեքին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

«Հայաստան» թերթի փէրմանանսը ամէն շաբաթ օր ժամը 3—6, 17, Րիւ Պլէօ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կապ. Խաչի հայերէնին դասընթացքները կը սկսին Հոկտ. 3ին: Այն ծնողները որ կը փափաքին իրենց պզտիկները արձանագրել, կրնան դիմել Հոկտեմբեր երեքէն սկսեալ Ահարոնեան ակումբը, ուսուցչուհի Տիկին Հազարեանի:

ՑԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան փափաքին վրայ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ութ հազար զինուորներու ինկելի յիշատակին, 6 Հոկտեմբեր, կիրակի առաւօտուն Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ: Իսկ կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 19ը պիտի տօնուի Միութեան հիմնադրութեան երեսունամեակը նաեւ Հաճնոյ հերոսամարտի 37րդ տարեդարձը միասնաբար մեծաշուք կերպով Սէրքըլ Միլիթէրի մարի սրահին մէջ, Փլաս Սէն Թ'Օկիւսթէն:

Մուտքը ազատ է, հրաւիրատոմսով:

Դիմել՝ Մ. Գրաճեանի, 138 րիւ տը լ'Ուպէ Կրու, Փարիզ (15):

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Շիտիտեան Հայաստանէն Հայրապետ, Եօզկատի Բիւմտիկին գիւղէն: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել՝ Մանուկ Հայրապետեանի՝

8, Allée de Billancourt, Issy-les-Moulineaux

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Մէքանիսիէններ, աշխատանոցի համար սիւրժըքթէօզ, լաւ վճարում, ապահով գործ, ամբողջ տարուան համար: Դիմել՝

LEVY, 6, Passage de Dantzig, Paris 15e

×

Ձեռնարկուներ մանուոր քըրամի համար (ֆօրսած սփեսիալիզէ) ինչպէս նաեւ տունը աշխատող գործաւորուհիներ եւ մանիւթանսիօններներ: Դիմել՝

ÉTABLISSEMENTS FRANCINE
38, Rue d'Aboukir, Paris - 2e

×

Մեքանիսիէններ, աշկերտներ (աղջիկ), սկսնակ սիւրժըքթէօզներ, կարողներ պօնէթրի փուր թիսած:

Pour Tricots-Lingerie
PARIS - CALIFORNIE
16, Rue Sainte-Cécile, Paris-9e

Peintures
THOMLAC

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԵՒ ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
Արդիական արուեստի ճաշակով
ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐԸ
Լինոլէոմի եւ փլասթիքի այլազան տեսակները
խոհանոցի յատուկ ջինջ ու առողջապահական կիտուածեղէնները
եւ իր սեփական արտադրութիւնները եղող ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐԸ
ՅԱՐԱՏԵՒ ԳԱՐՆԱՆ ՊԻՏԻ ՎԵՐԱԾԵՆ ՁԵՐ ԱՌՕՐԵԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

PEINTURES THOMLAC

16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie
Métro : Chatelet et Halles. Tél. ARC 26-61
64 Bd. de Belleville, Paris 20e 18 Rue Brézin, Paris 14e
52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL
Սիրալիր եւ ջերմ ընդունելութիւն տնօրինութեան՝
ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ:
166, Ave. Aristide Briand, PAVILLON - SOUS - BOIS
3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրանք: Հատը 12 փր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 2 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

MERCREDI 2 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8008 33ème ANNÉE

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3809

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎՃՌԱԿԱՆ ԴԱՐՁԱԿԷՏԸ

Քննելով Միջին Արեւելքի կացութիւնը այն պահուն, երբ միջազգային մամուլը միաբերան աղաղակ կը հնչեցնէր եւ Սուրիան խորհրդային արբանեակ «ժողովրդային» Հանրապետութեանց շարքին կը դասէր, կ՚ըսէինք թէ կարելի չէ բոլշեւիկացնել այդ երկիրը: (Յառաջ, 31 Օգոստոս):

Կ՚ըսէինք ի մէջ այլոց թէ ամէնէն առաջ արաբական երկիրները իրենք արգել պիտի ըլլան ատոր:

Դամասկոսի խորհրդաժողովը եկաւ հաստատելու մեր համոզումը:

Մէկ կողմէ Սէուտ Թագաւորը, միւս կողմէ գնդապետ Նասր պաշտօնապէս յայտարարեցին թէ Սուրիա համայնավար վարչաձեւ չէ ընդունած եւ չի կրնար ընդունիլ: Իսկ Սուրիոյ վարիչները հաստատեցին նոյնը՝ աւելցուցին թէ Ֆրանսայի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ աւելի շատ թիւով համայնավարներ կան: Եւ թէ Սուրիոյ մէջ համայնավարներու գոյութիւնը չի նշանակեր, որ կառավարութիւնը համայնավար դարձած է:

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն սուրիական բանակի «մաքրագործում»ները շարաթներէ ի վեր դադրած են եւ համայնավար երեսփոխան Խալէտ Պէկթաշ այլեւս ոչ մէկ գործօն դեր կը կատարէ Սուրիոյ քաղաքական կեանքին մէջ:

Տարակոյս չկայ, որ քարիւղը կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ Միջին Արեւելքի պատասխանատու վարիչներուն ընդգրկած քաղաքականութեան մէջ:

Դամասկոսի խորհրդաժողովին մէջ ամէն բանէ առաջ խօսուած է քարիւղի մասին, որ արաբական երկիրներու եկամուտին գլխաւոր աղբիւրը կը կազմէ:

Սէուտի Արաբիա եւ Իրաք քարիւղի հարուստ հանքեր ունին: «Սեւ ոսկի»ն դէպի Միջերկրական տանող խողովակները մեծ մասամբ կ՚անցնին սուրիական հողամասէն: Այս երեք երկիրներն ալ շահագրգռուած են, որ քարիւղը ապահով կերպով հոսի դէպի Սուրիոյ եւ Լիբանանի նաւահանգիստները, անկէ փոխադրուելու համար դէպի Եւրոպայի շուկաները:

Առանց Եւրոպայի հարուստ յաճախորդներուն, արաբական երկիրները կը զրկուին իրենց հասոյթի միջոցներէն:

Արաբիա եւ Իրաք Դամասկոս ղրկելով իրենց պատասխանատու վարիչները, կրցած են համոզել Սուրիացիները, որ վերջ տան ամիսներէ ի վեր շարունակուող տագնապին: Բոլոր երեւոյթները ցոյց կու տան թէ անոնք յաջողած են իրենց առաքելութեան մէջ:

Սուրիոյ աշխարհագրական բացառիկ դիրքը թոյլ չէր տար արդէն, որ այս նաւագատ երկիրը իր անմիջական հարեւաններէն տարբեր քաղաքականութիւն մը վարէր:

Թուրքիա, Լիբանան, Իրաք, Յորդանան, Արաբիա եւ Պարսկաստան չէզոքացուած կերպով հակահամայնավար են եւ դիրք ճշդած են արեւմուտքի ժողովրդավար պետութեանց կողքին:

Իսկ Եգիպտոս, որ պայմաններու բերումով զէնք գնած էր խորհրդային երկիրներէ, ու Սուէզի խնդրին առթիւ թշնամական դիրք բռնած Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի դէմ՝ շարունակեց հալածել համայնավարները երկրէն ներս:

Իսկ այժմ արդէն յիշեալ երկիրներուն եւ Ամերիկայի հետ ունեցած վիճելի խնդիրները փոխադարձ զիջումներու հիման վրայ կարգադրելու ճամբան բռնած է: Հանրապետութեան նախագահ Նասր հետզհետէ կը մօտենայ արեւմտեան պետութիւններուն: Նոյնիսկ պատրաստակամութիւն կը յայտնէ տեսնուելու Այզընհաուըրի հետ:

«Դրական չէզոքութեան» իմաստը բացատրելով, գնդապետը յայտարարած է թէ ատիկա չի նշանակեր, որ Եգիպտոս չէզոք դիրք բռնած է դրամատիրութեան եւ համայնավարութեան միջեւ: Ու աւելցուցած է.

« Ընդհակառակն մենք կողմնակից ենք դրամատիրութեան եւ հակառակ՝ համայնավարութեան»:

Եգիպտոսի վարիչին այս յանդուգն եւ յստակ յայտարարութիւնները կը փարատեն ամէն տարակոյս եւ կը հաստատեն թէ Միջին Արեւելքի երկիրները տագնապի եւ փորձի դժնդակ օրերը անցընելէ վերջ ճշդած են իրենց դիրքը, իրենց շահերուն համար աւելի ձեռնտու գտնելով ըծուիլ «դրամատիրական» երկիրներու քաղաքական սայլին:

Դամասկոսի խորհրդաժողովը կը կազմէ վճռական դարձակէտ մը, որ կոչուած է ամրապնդելու աշխարհի խաղաղութիւնը:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԸ
253Ի ԴԷՄ 279 ՁԱՅՆՈՎ
ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՉՏՈՒԱՒ ԴԱՀԼԻՃԻՆ

●

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑ ԻՐ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

ԲԱՅՑ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՄԵՐԺԵՑ ԸՆԴՈՒՆԻԼ

Ինչպէս գրած էինք, Վարչապետ Պուրժէս–Մոնուրի վստահութեան քուէ պահանջած էր Ազգ. Ժողովէն: Բչ. օր տեղի ունեցաւ քուէարկութիւնը եւ Ազգ. Ժողովը 253ի դէմ 279 ձայնով մերժեց վստահութիւն յայտնել կառավարութեան: Նախարարական տագնապը ծայր տուած է արդէն:

Ուրեմն Ազգ. Ժողովը մերժեց վաւերացնել Ալժերիոյ հիմնական Օրէնքը: Հակառակ անոր, որ 19 ձայն կը պակսէր ընդդիմադիրներուն՝ սահմանադրական մեծամասնութիւն գոյացնելու համար, նախարարները քուէարկութենէն անմիջապէս վերջ ժողով մը գումարեցին, որու ընթացքին Վարչապետը խմբագրեց իր հրաժարական–նամակը:

Արդարեւ նիստը եղած էր փոթորկալի: Ընդդիմադիր շարժումին գլխաւոր դէմքն էր Սուսթէլ, որ մինչեւ վերջ պահեց իր ժխտական դիրքը եւ, բնականաբար, հանրապետական–ընկերվարական իր ընկերներուն հետ դէմ քուէարկեց:

ՍՈՒՍԹԷԼ.— Վայրկեանը եկած է դժուարին որոշում մը տալու համար: Ոչ ոքի բարեկամեցողութեան վրայ կը կասկածինք, եւ գիտեմ թէ ոչ ոք պիտի կասկածի մեր վրայ: Տագնապին սկիզբէն ի վեր մեզի ուղղութիւն կուտայ մեր ազգային շահագրգռութիւնը: Մեզ կը հետաքրքրէ միայն Ալժերիան:

Այստեղ Սուսթէլ դարձեալ կը նորոգէ իր քննադատութիւններն ու յարձակումները.— «Վստահութիւն տալով՝ կը հաստատենք ոչ միայն կառավարութեան ալժերիական քաղաքականութիւնը, այլեւս իր գործունէութեան ամբողջութիւնը: Բաց աստի, արտաքին քաղաքականութիւնը, յատկապէս Միջին Արեւելքի արաբական երկիրներուն նկատմամբ, մեզ կը մղէ վերապահութեան: Այսպէս, եգիպտական թերթերը կը գրեն, թէ Ֆրանսա պատրաստ է վճարելու Սուէզի հարցին առթիւ իր պատճառած վնասներուն փոխարժէքը»:

Այնուհետեւ խօսք առաւ Վարչապետ Պուրժէս–Մոնուրի եւ արտասանեց երկար ճառ մը, պարզելով երկրին կացութիւնը: Շեշտեց՝ թէ Ալժերիան պիտի պահուի, իբրեւ ֆրանսական հողամաս:

Քուէարկութիւնը տեղի ունեցաւ ժամը 21.20ին: Ժամը 23.15ին երեսփոխանները կը հրաւիրուին արդիւնքը լսել:

532 հոգի քուէարկած էր: Սահմանադրական մեծամասնութիւն կազմելու համար 298 ձայն պէտք էր:

253 երեսփոխաններ թեր քուէարկեցին:

Ընկերվարական 95 (101ի վրայ):
Արմատական 26 (44ի վրայ):
Արմատական՝ անջատուած թեւը՝ 9 (14ի վրայ):
Ժողովրդական Շարժում՝ 67 (74ի վրայ):
Անկախներ՝ 46 (98ի վրայ):
Դիմադրական՝ 5 (21ի վրայ):
Ձախ հանրապետական՝ 5 (13ի վրայ):
Դէմ քուէարկեցին 279 երեսփոխաններ:
Համայնավար՝ 139 (143ի վրայ):
Վեց Յառաջդիմականներ:
Արմատական՝ 13:
Արմատական անջատուած՝ հինգ:
Դիմադրական՝ մէկ:
Ձախ հանրապետական՝ վեց:
Ժողովրդ. Շարժում՝ մէկ:
Անդրծովեան անկախներ՝ երկու:
Անկախներ՝ 41:
Հանրապետական ընկերվարական՝ 17:
Փուժատական՝ երեսուն:
Գիւղացիներ՝ տասը:
Ութ չարձանագրուած երեսփոխաններ:
Հինգ հոգի ձեռնպահ մնաց:
39 երեսփոխաններ չմասնակցեցան:

Քուէարկութենէն ետք, վարչապետ Պուրժէս–Մոնուրի իր հրաժարական–նամակը տարաւ Հանրապետութեան Նախագահ Ռընէ Քոթիի: Նախագահը մերժեց ընդունիլ Վարչապետին հրաժարականը, նկատելով որ ընդդիմադիրները սահմանադրական մեծամասնութիւնը չէին կրցած գոյացնել (298):

Դչ. օր, Հոկտեմբեր մէկ, կէսօրէ վերջ պաշտօնապէս բացուեցաւ Ազգ. Ժողովին առաջին նիստը: Առաջին առթիւ՝ ժողովը դիւան մը պիտի ընտրէր:

Յիշեցնենք որ ՄԱԿի համագումարին մէջ Ալժերիոյ հարցը օրակարգի վրայ գրուած է:

—

Օր Օրին

ԿԱՐՄԻՐ ՓՐՈՖԷՍՈՐԸ

Լուրը կուգայ Լոնտոնէն:

Անգլիոյ յայտնի գիտուններէն մէկը, փրոֆէսոր Հոլտէյն, քանի մը շաբաթ առաջ բեռները կապեց եւ գլուխը առաւ ելաւ Հնդկաստան գնաց, ա՛լ ետ չերթալու որոշումով:

Ինչո՞ւ: Որովհետեւ, կ՚ուզէ եղեր ապրիլ ազատ հայրենիքի մը մէջ:

Անգլիան ազատ հայրենիք չէ՞:

Ո՛չ, կը պատասխանէ փրոֆէսորը: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ, Ամերիկացի զինուորներ կան եղեր՝ բրիտանական կղզիներուն մէկ ծայրէն միւսը:

Ո՞վ է այս մարդը:

Թունդ համայնավար մը, որ 1940էն մինչեւ 1949, խմբագիրներէն մէկն էր Լոնտոնի Կարմիրներու օրաթերթին:

Պարապ տեղը չէ որ ըսուած է թէ փրոֆէսորներուն հարիւրին ութսունին ուղեղը ջրատած է... շատ կարդալէն:

Այս մէկուն ուղեղը մամուռ կապեր է, կարծեմ:

Եթէ չենք սխալիր, Ամերիկացի զինուորները Անգլիա գացած են Նորին Վեհափառութեան կառավարութեան հրաւէրով:

Իրարու դաշնակից եւ իրարու բարեկամ են, վերջապէս, այս երկու մեծ ազգերը: Քիչ մըն ալ, իրարու ազգական: Վաղը, երբ փոթորիկը պայթի, միասին պիտի կռուին Հոլտէյններու Կարմիր բարեկամներուն դէմ:

Եթէ անգլիացի ժողովուրդը ծանրանայ այդ զինուորներուն ներկայութենէն, կրնայ զանոնք ետ ճամբել, մէկ օրէն միւսը.

— Բացուեցէ՛ք, սըտեղէն...

Ու ամերիկացի զինուորները, խելօքիկ մը, ետ կուգան: Անգլիան ալ վերստացած կ՚ըլլայ իր... ազատութիւնը:

Մտքէս կ՚անցնի որ նամակ մը գրեմ այս փրոֆէսորին եւ հարցնեմ.

— Մարդ Աստուծոյ, օր մը օրանց հարցուցի՞ր, փնտռեցի՞ր թէ Մոսկուայի քու բարեկամներուդ բանակը ի՞նչ գործ ունի Լեհաստանի, Չեխոսլովաքիոյ, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ, Հունգարիոյ եւ Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ... Սա վերջին քառասուն տարին, հարցուցի՞ր թէ այդ բանակը ինչո՞ւ գացած գրաւած է Հայաստանը, Վրաստանը, Ատրպէյճանը, Էսթոնիան, Լիթուանիան, Լաթվիան եւ մնացեալները... Հարցուցի՞ր, անցեալ տարի Նոյեմբերին, թէ ինչո՞ւ այդ բանակը Հունգարիա մտաւ եւ ափրիկեան գազաններու նման յօշոտեց այդ ազնուական հայրենիքին այրերը, կիները եւ երախաները... Հարցուցի՞ր թէ այդ բանակին օժանդակ Չեկան ինչ գործեր կ՚ընէ «Դրախտավայր»ին ներսը:

Վստահ եղէք, այս փրոֆէսորը, երբեք, հետաքրքրուած չէ այս խնդիրներով ու բարեացակամ չէզոքութեամբ դիտած է իր Կարմիր ընկերներուն կատարած անասելի ոճիրները՝ Պուտափէշթէն ու Աքովեան Պողոտայէն մինչեւ Ծայրագոյն Արեւելք:

Բայց, հիմա, ելեր իր հայրենիքին ազատութեան մասին կը ճառէ: Ազատութիւն մը, որուն սպառնացող չկայ Ուաշինկթընի մէջ:

Փրոֆէսորը «անազատ» Անգլիայէն հեռացեր է եւ այսուհետեւ պիտի ապրի երբեք ազատ Հնդկաստանի մէջ:

ԵՐՐՈՊԱՑԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՏՊԱՐԱՆԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Անանիա Մահտեսեանէ (Կիպրոսէն) երկու հազար փրանք:

Համակիրէ մը՝ 10.000:

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ ՄԱԿ-ԻՆ ՄԷՋ

●

ՄԱԿի համագումարին մէջ, Միացեալ Նահանգներ յայտնեցին թէ պիտի շարունակեն իրենց հիւլէական փորձերը, այնքան ատեն որ Խ. Միութիւն վերջ պիտի չտայ իր ջրածնային եւ հիւլէական զէնքերուն արտադրութեան:

Այս յայտարարութիւնը կատարեց ամերիկեան պատուիրակ Լոճ, որ ճառ մը խօսեցաւ ապազինման յանձնախումբին առջեւ:

Լոճ պաշտօնապէս կրկնեց, թէ եթէ Ռուսերը ընդունին Միացեալ Նահանգներու առաջարկները՝ Ամերիկա անմիջապէս պիտի դադրեցնէ հիւլէական փորձերը, երկու տարուան համար:

Քապոթ Լոճին պատասխանելով, Խ. Միութեան պատուիրակ Սոպոլեւ յիշեց, թէ Մոսկուա առաջարկած էր երկու կամ երեք տարիով դադրեցնել հիւլէական փորձերը, սակայն Միացեալ Նահանգներն

(Շարունակութիւնը կարդալ 4. էջ)

ԵՐԿՈՒ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿՆԵՐ ԱՂԹԱՄԱՐ եւ ՍՈՒԼՈՒԽ

(1907 — 1957)

ԳԷՈՐԳ ՉԱՒՈՒՇԻ, ԳԱԼԷԻ ԵՒ ՅԱԿՈԲԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս տարուայ Ապրիլ եւ Մայիս ամիսներին բոլորուեց Հ. Յ. Դաշնակցութեան ֆէտայական անդրանիկ սերունդի հերոսամարտի յիսնամեակը :

Առաջինը տեղի ունեցաւ Ռշտունեաց աշխարհի մաս կազմող՝ Աղթամար կղզում : Երկրորդը՝ Մշոյ դաշտի Սուլուխ գիւղում :

Երկուքն էլ տեղի ունեցան 1907 Ապրիլ եւ Մայիս ամիսներին, երբ Տարօն ու Վասպուրական զուլումների երկունքով էին ապրում, Մամիկոնեան եւ Արծրունի աւանդութիւններով, սրբավայրերով, ամրոցներով ու այլ յուշարձաններով հարուստ հայրենիքում էին շնչում, ժողովրդային բանահիւսութեան շնչով զրահւում :

Լի հրայքով՝ ուզում եմ պանծացնել զոյգ յիսնամեակները նորերի համար :

×

1907 Թուականի Աւագ Շաբաթն էր :

Ծաղկազարդի յիշատակելի օրը :

Այդ գիշերն իսկ Աղթամար կղզին իջած էր ֆէտայական եօթը հոգինոց մի խումբ, գլխաւորութեամբ մտաւորական հայդուկ Սարգիս Բարսեղեանի, ճանաչուած Վանայ Սարգիս անունով : Խումբը կղզին էր մտել հանդստանալու՝ տօնական շաբաթուայ առիթով :

Բայց լրտեսների միջոցով Վանի կուսակալութիւնը իմացել էր ֆէտայիների ներկայութիւնը կղզին մէջ : Գիշերով իսկ շարժման էին դրուել մէկ վաշտ զօրք, երեք լեռնային հրանօթներ, իսկ հետեւակ ու ձիաւոր ոստիկանական ջոկատներ հսկողութեան տակ էին առել առափնեայ կէտեր, որտեղից կարելի կը լինէր օգնութեան հասնել պաշարուածներին :

Թէ ցամաքից եւ թէ ծովից օղակի մէջ առին կղզին :

Որոտացին հրանօթները, պայթեցին հրաչէնները, զօրքով լեցուած նաւերը յառաջացան դէպի կղզին, ցամաքահանման հրամանով :

Երեք օր շարունակուեցին ծովային յարձակման եւ ամրակոծման գործողութիւնները, իսկ ֆէտայական խումբի դիմադրութիւնը՝ Աղթամար կղզու դիրքերից :

Պաշարուածները կղզուց հեռանալու միջոցից զուրկ էին, որով ընդհարումն երկուստեք կարող էր երկարել :

Այս միջոցին էր, որ տեղի ունեցաւ Աղթամարի թեմական գիշերօթիկ դպրանոցի պատանիների մի խիզախ քայլը :

13 – 15 տարու չորս անձնազոհ դպրոցականներ, մահուան վտանգը աչք առած, Ախտամարից(*) փախցրին իրենց մարզանքի փոքրիկ նաւակը : Մթնշաղից օգտուելով անցան պահակ ոստիկանների հսկողութեան սահմանը : Հնարիմաց զգուշաւորութեամբ ծով հանեցին փրկարար նաւակը : Կրակոցների տակ պատանիները թիավարեցին ծովի բացերը եւ յաջողեցին մակոյկով հասնել Աղթամար կղզին :

Պատանիների այս փայլուն յաջողութեան շնորհիւ խումբը պատեհութիւն ունեցաւ փրկուելու : Փոքր մակոյկով ֆէտայիները անցան ծովային պաշարման գծից : Դուրս եկան ցամաք անվտանգ, ամօթալի կացութեան առաջ դնելով թրքական սպայակոյտը :

Երբ խումբը թողել էր կղզին, յաջորդ օրը (Աւագ Հինգշաբթի) նոր միայն թուրք զինական ուժերը համարձակ մուտք գործեցին կղզին : Այդ պահին սպաննուեց պատանի անձնազոհներից Յակոբ Գուլոյեանը, որ համազարկից շփոթուած իրեն ծով էր ձգել ալիքների մէջ... այնտեղ էլ ընդունեց մահաբեր գնդակը :

Կսկիծով կը վերյիշեմ խիզանցի սեւաչուի իմ աշակերտին, որի աճիւնը ամփոփուեց Աղթամարայ Ս. Խաչ վանքի որմից քիչ հեռու, մի հինաւուրց նշենու մօտ :

×

Երկրորդը՝ Սուլուխի կռիւն էր :

Սուլուխ եւ Գէորգ Չաւուշ : Երկու անունները իրարուց անբաժանելի : Իրարմով ամբողջացած :

Մարտահրաւէր ընդունող ոգին է Գէորգ Չաւուշը, Տարօնի վագրը, հայ յեղափոխութեան տիրական դէմքը, Նոր հայութեան Սասունցի Դաւիթը :

Նա ջան – ֆէտայի էր ծնուած. զէնքի էր փարել ու մի խումբ գժերի հետ աշխատաւոր դասի պաշտպան դարձել : Յարաժամ պայքարի մէջ էր թուրք աւարառուների եւ քիւրտ կողոպտիչների դէմ :

1887 թուականից մինչեւ 1907, ամբողջ քսան տարի, իր ժողովրդի պատժիչ բազուկը եղաւ Տարօնում : Աղբիւր – Սերոբի եղերական վախճանից յետոյ նրա գործի արժանընտիր շարունակողը հանդիսացաւ : Գործակցեց Անդրանիկին, քայլեց Մուրատի հետ :

1904ի Աղթամարի առաջին պատմական կռուից յետոյ նորից վերադարձաւ Տարօն, որին մի պահ կարծես անտէր ձգած էր :

Ռուբէնը Գէորգ Չաւուշի խմբի մէջ թրծուեց : Դարձաւ նրան աջակից :

Զինապայքարի վերջին օղակը եղաւ Սուլուխի անհաւասար դիւցազնամարտը, որ, աւաղ, վերջինը եղաւ :

Դա 1907 թուականի Մայիս 27ին էր :

Այդ օրը նա իր ֆէտայական խմբով, որի մէջն էր Ռուբէնը, կը գտնուէր Մշոյ դաշտի Սուլուխ գիւղում : Պատրաստուում էր դուրս գալ երկրից, իբրեւ ներկայացուցիչ պատգամաւոր մասնակցելու Հ. Յ. Դաշնակցութեան Դ. Ընդհանուր ժողովին :

Գէորգին հետապնդող պետական ուժերը վրայ են հասնում եւ շրջապատում Սուլուխը, որ բաց դաշտի մէջ ընկած մի մեծ հայկական գիւղ էր, ընդմէջ Արածանիի եւ Մեղրագետի :

Յանկարծակիի եկած Գէորգը հարկադրուած է ընդունել ճակատագրական կռիւը իր ֆէտայական խմբով եւ գիւղի մարտական ուժերով՝ ընդամէնը ութսուն հոգի : Իսկ թշնամին, մի քանի հազար կանոնաւոր զօրք, մի գումարտակ ձիաւորներ, թնդանօթներով շրջապատում է գիւղը :

Սուլուխի կռուին առաջին վիրաւորը կը լինի ինքը Գէորգը եւ ապա իր աջ բազուկ քաջարի զինակից Գալէն : Երբ գիշերը վրայ կը հասնի, խումբը կը յաջողի ճեղքել պաշարող թշնամու շղթան եւ հեռանալ գիւղից :

Երբ կ'ուզեն իրենց հետ տանել վիրաւոր Գէորգին, նա մերժում է՝ ասելով.

« Ջանդկի մը համար խումբը մի վտանգէք, անցէք գնացէք » :

Մահացու վէրքից գալարուող Գէորգը իր վերջին հոգին կ'արձակէ Սուլուխի մօտակայ շամբուտների մէջ, 1907 Մայիս 28ին :

Տասնեւմէկ տարի յետոյ, 1918 Մայիս 28ին, հայ ժողովուրդը ունեցաւ իր անկախ, ազատ հանրապետութիւնը ...

Հայկական ազատամարտի այս երկու դրուագները կատարուեցին սրանից յիսուն տարի առաջ մեր բնաշխարհի սրտի վրայ՝ Տարօնում եւ Վասպուրականում :

Հ. ԿՈՍՈՅԵԱՆ

(*) Աղթամարի դրսի տունը գտնւում է կղզու հանդիպակաց կողմը, ցամաքի վրայ, ուր կեդրոնացած են վանքի ագարակը, վանական կառավարչութիւնը եւ այլ բաժինները : Հ. Կ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԲԼՈՒՐԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ ՎԵՐՋԱՑԱՆ

ԽՄԲ.— «Սով. Հայաստան» օրաթերթի վերջին թղթաբերով ստացուած թիւէն կը քաղենք հետեւեալ շահեկան տեղեկութիւնները :

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Պատմութեան բաժնի հնագիտական արշաւախումբը աւարտեց Երեւանի մօտ, Կարմիր Բլուրի մէջ գտնուող Թէյշէբայինի ուրարտական հնամեայ բերդաքաղաքի պեղումներուն ընթացիկ տարուան աշխատանքները :

Պեղումներու ընթացքին յայտնաբերուած են բլուրին հիւսիս – արեւմտեան կողմը ինկած պահեստի շէնքերը : Այդտեղ գտնուած են մեծ թիւով առարկաներ, որոնք կը բնութագրեն Ուրարտուի արուեստը, ոսկերչական եւ մետաղագործութեան արհեստները, գիւղատնտեսութիւնը, անասնապահութիւնը, կենցաղն ու մշակոյթը : Մետաղէ իրերէն յատկապէս հետաքրքրական են ձիու գլխի քանդակը, արծաթէ մանեակը, որուն ծայրը առիւծի ոսկիէ քանդակ մը կայ, եւ այլ իրեր : Գտնուած են նաեւ կաւէ, փայտէ եւ այլ առարկաներ :

Ամրոցին մէջ ժամանակ մը գոյութիւն ունեցած է մեծ արխիւ մը, որ պարունակած է տնտեսական, իրաւական ու քաղաքական նշանակութիւն ունեցող փաստաթուղթեր՝ գրուած կաւէ տախտակներու եւ պապիրոսի վրայ : Պապիրոսի արխիւը լրիւ փառուած է, իսկ կաւէ տախտակները պահպանուած են : Այս տարի գտնուած այդպիսի տախտակներէն մէկը կը պարունակէ Ուրարտուի փոխարքային հրամանը՝ տուրքն ուղարկելու մասին : Յայտնաբերուած են նաեւ սեպագիր այլ տախտակներու բեկորներ :

Ուշագրաւ է խոզի մազէն պատրաստուած խոզանակ մը : Մեծ հետաքրքրութիւն կը ներկայացնեն մետաղէ առարկաները, որոնց վրայ կան բարձրաքանդակներ եւ Ուրարտուի թագաւորներու սեպագիր կարճ մակագրութիւններ : Այսպէս՝ գտնուած են Մ. Թ. Ա. ութերորդ դարու թագաւոր Սարդուր Բ.ի պղինձէ վահանը, որ զարդարուած է առիւծներու ու եզներու քանդակներով, պղինձէ քանդակազարդ սաղաւարտներ եւ այլ իրեր : Շէնքերէն մէկուն մէջ յայտնաբերուած է 60 դոյլ տարողութիւն ունեցող պղինձէ կաթսայ, որ պաշտամունքային նշանակութիւն ունեցած է :

Հետաքրքրական առարկաներ են ստացուած նաեւ միջնաբերդէն հարաւ – արեւմուտք ինկած քաղաքի մը թաղերուն ուսումնասիրութեան ժամանակ :

Թէյշէբայինի քաղաքի ուսումնասիրուած հողամասին մէջ յայտնաբերուած են արհեստաւորներու, ուրարտական ազնուականներու, պաշտօնեաներու, ինչպէս նաեւ չքաւոր բնիկներու թաղամասերը :

Բացուած են նաեւ շատ աւելի հնագոյն շերտեր, որոնք կը բնութագրեն այդ շրջանի մէջ ուրարտական բնակչութեան մշակոյթը (մեր թուականէն առաջ՝ Բ. հազարամեակի վերջը) :

Քաղաքին արեւելեան մասին մէջ, ուրարտական շինութեան մը փլատակներուն տակ յայտնաբերուած է հնադարեան գետնափոր տուն մը : Այստեղ գտնուած են կուժեր, սրբազան օճախի մնացորդներ եւ պաշտամունքային այլ իրեր : Այս կառուցուածքը եղած է հին սրբատեղի մը, որ միւս տուներուն հետ հրկիզուած է Ուրարտացիներու կողմէ :

Այս ձեւով, Կարմիր Բլուրի պեղումները տուած են գիտական վիթխարի նշանակութիւն ունեցող հնագիտական նիւթեր, որոնք կը բնութագրեն ոչ միայն Ուրարտուի մշակոյթը, այլ եւ Մ. Թ. Ա. առաջին հազարամեակի առաջին կիսուն Հին Արեւելքի եւ յարակից շրջաններու տնտեսական եւ քաղաքական կեանքին բազմաթիւ երեսները :

ՔԷՆՁԻՆԿԹԸՆԻ ՄԱՆՈՒԿԻՆ ՀՐԱՇԱԳԵՂ ՀԷՔԵԱԹԸ

ՉԱՐԼԻ ՉԷՓԼԻՆ

Վերիվայր կը շրջի առաջին ժապաւէնին մէջ իր ստեղծած տիպարը, կը հագնի թափառաշրջիկի ցնցոտիներ, այս անգամ մըլօն գլխարկով մը, սեւ տաբատ, աւելի այլանդակ կօշիկներ, առանց մոռնալու իր գաւազանիկը : Կը բարեփոխէ իր պեխերը եւ զանոնք մկրատելով կը դարձնէ աւելի փոքրիկ՝ քառակուսի :

Անկէ յետոյ է որ տասը ամսուան ընթացքին կը դարձնէ 35 ժապաւէններ Սթիւտիօ Քէյսթընի մէջ, սակայն գտնելով որ Սթիւտիօ Էսնըյ աւելի լաւ կը վճարէ իրեն (1900 տոլար շաբաթական՝ 1915ին) կը թողու Քէյսթընը եւ կը սկսի աշխատիլ Էսնըյի մէջ :

Եւ կը լծուի անխափան աշխատանքի արշաւի մը : Օրէ օր կ'աճի իր համբաւը, կը տարածուի իր անունը եւ կը ծնի շարժանկարի ասպարէզին մէջ այլեւս հէքեաթային դարձած անուն մը՝ ՇԱՌԼՕ :

Այնքան ժողովրդականութիւն կը գտնէ իր ստեղծած տիպարը, որ դեռ մինչեւ այսօր ալ, գեղարուեստի բազմաթիւ ոստաններու մէջ, իր տիպարին նմանողութիւնը կը ներկայացուի բեմերու վրայ, միշտ ալ խանդավառ հետաքրքրութիւն ստեղծելով ամբոխին մէջ :

1918ին, առաջին աշխարհամարտին վերջաւորութեան կը դարձնէ նոր ժապաւէն մը՝ «Շառլօն զինուոր», իր լաւագոյն ժապաւէններէն մին, որուն մէջ բոլորովին մարդկային հոգեբանութեամբ մը փիլիսոփայական խորունկ հայեցողութեամբ մը կը դիտէ իրերը : Այդ ժապաւէնին մէջ Շառլօ կը պատկերացնէ զինուորին առանձնութիւնը, նամակները որ չեն հասնիր, մահը որ կը սաւառնի ամէն վայրկեան զինուորին գլխուն վերեւ, եւ այս բոլորը ծիծաղի դիմակին տակ դրուած դասեր՝ բոլոր պատերազմասէր եւ զինուորապաշտ յարձակողներուն :

1921ին կ'արտադրէ Քիտը (Պզտիկ տղեկը), որուն իբրեւ գլխաւոր դերակատար կը մասնակցի փոքրիկ տղեկ մը՝ որ կը յիշեցնէ իր մանկութիւնը՝ Ճէքի Քուկան :

Բովանդակ աշխարհի թշուառ ու ցաւատանջ մանուկներուն, ընչազուրկ եւ ընկեցիկ տղեկներուն նայուածքներուն մէջ գտնուող գիշերացող հորիզոններու եղերապատում տխրութիւնը համադրուած էր Ճէքի Քուկանի աչքերուն մէջ :

Այնուհետեւ կուգայ «Բէլըրէն»ը, ուր Շառլօ բանտէն կը փախչի իբրեւ փաստէօր ծպտուած, յետոյ «Հասարակաց կարծիքը» տիտղոսով ժապաւէնը, որուն մէջ կատարած իր սիրահարի դերով իբրեւ նոր աստղ մը երեւան կուգայ Ֆրանսական ծագումով Ադոլֆ Մանժուն : Անկէ վերջ կուգան իր երեք նշանաւոր ժապաւէնները՝ «Դէպի ոսկին արշաւը», «Սիրքը» եւ «Քաղաքին լոյսերը» :

Այս երկարատեւ յոգնութիւններէն ետք, Շառլօ ինքզինքին քանի մը տարուան արձակուրդ մը տալով կը մեկնի Եւրոպա : Լոնտոնի մէջ կը ներկայացնէ իր համբաւաւոր ժապաւէնը՝ «Քաղաքին լոյսերը» որ կը գտնէ անօրինակ յաջողութիւն եւ որուն ցուցադրութեան ընթացքին կուշտ ու կուռ կը ծիծաղի Ալպիոնի ուրիշ մէկ մեծ զաւակը՝ Չըրչիլ :

Այնուհետեւ կը վերադառնայ Հոլիվուտ, ձեռնարկելու համար իր մէկ ուրիշ համբաւաւոր ժապաւէնին՝ «Նորագոյն ժամանակները»ին պատրաստութեան :

Երկրորդ աշխարհամարտի սկզբնաւորութեան, 1940ին, Շառլօ կը յարձակի վաղեմի թշնամիի մը՝ Հիթլէրի վրայ : Նացի հրէշը Շառլոյի «Մենատէրը» ժապաւէնով ծաղր ու ծանակի առարկայ կը դառնայ : Այդ ժապաւէնին մէջ խոր արուեստով մը Շառլօ կը ներկայացնէ վարսայարդարի մը դերը, որ անտեղեակ բոլորովին քաղաքական հարցերէ, ստիպուած կ'ըլլայ ինքզինքը նկատել երկրին տէրն ու տիրականը, այդպէսով առաջնորդելով իր ժողովուրդը դէպի անկում եւ կործանում :

×

«Պարոն Վերտու» ժապաւէնի պատրաստութեան ընթացքին, ցաւալի դէպք մը վերիվայր կը շրջէ մեծանուն արուեստագէտին կեանքը :

Արդարեւ, այդ ժապաւէնին իբր հերոսուհի ընտրուած դերասանուհին, տասնըեօթնամեայ դեռատի աղջիկ մը, շանթաժի դիմելով կը յայտարարէ թէ՝ զաւակը որ կը կրէ իր արգանդին մէջ պտուղն է Շառլոյի հետ ունեցած իր յարաբերութիւններուն, խաբուելով անկէ, եւ որ Շառլօն հիմա կ'ուրանայ այդ զաւկին հայրութեան իր հանգամանքը : Մեծ աղմուկ կը հանէ այս տարաձայնութիւնը : Ի զուր Չէփլին կը ջանայ համոզել հասարակաց կարծիքը թէ այդ բոլորը պարզ յերիւրանքներ են, հնարուած դեռատի աղջկան կողմէ, իրմէ դրամ կորզելու միտումով : Ամերիկայի հանրային կարծիքը անողոք կերպով կը դատապարտէ Չէփլինը՝ իր այս «ամօթապարտ» արարքին համար, այնպէս մը՝ որ կը պատահի միջոց մը ուր Չէփլին մաքրուելու համար այդ արատէն, կը խորհի անձնասպան ըլլալ :

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

(3 Շար.)

Ո՞Վ ԷՐ ՀԱՔՈՆ VII

Ինչպէս գրած էինք, անցեալ շաբաթ իր մահկանացուն կնքեց Նորվեկիոյ Թագաւորը՝ Հաքոն Է : Ծնած էր 1872ին : Նորվեկիոյ գահին վրայ բարձրացաւ 1905ին, երբ այս երկիրը բաժնուեցաւ Շուէտէն :

Ունէր բազմաթիւ չքանշաններ եւ պաշտօններ : Ծովակալ՝ դանիական նաւատորմիղին, անգլիական պատուոյ Ծովակալ, անգլիական գումարտակի մը պատուոյ գնդապետ եւայլն : Անաչառ եւ քաջ մարդ մը՝ որ անհաւասարութիւն չըրաւ երբեք, նոյնիսկ ողբերգական պայմաններու մէջ :

Սակայն պէտք էր ճանչնալ զայն իր մտերմութեան մէջ :

Արքայական պալատին մէջ, որուն դռները լայն կը բացուէին բոլորին առջեւ, Հաքոն Է. կ'ապրէր բարի մարդու մը նման եւ յաճախ սրամտութիւններ կը խառնէր իր խօսակցութեան : Ահաւասիկ, սրահին մէջ նստած կը խօսի երկու պարոններու հետ : Կ'ուզեն ծխել եւ պարոններէն մէկը կը վառէ նախ Թագաւորին գլանիկը եւ վերջն ալ՝ ընկերոջ : Այն միջոցին երբ իր ծխախոտը պիտի վառէր, ընկերը կ'ըսէ.—

— Միեւնոյն լուցկիով երբեք պէտք չէ վառել երեք անգամ ...

— Կ'ուզէի գիտնալ թէ ո՞վ հնարած է այդ պատմութիւնը :

— Թերեւս, կ'ըսէ արքան, լուցկիի գործարանատէր մը :

Ուրիշ պատմութիւն մը : 1940 Ապրիլ. Գերմանացիներէն հետապնդուելով Թագաւորը կը մօտենայ շուէտական սահմանը եւ կ'ապաստանի գիւղացիի մը խրճիթին մէջ : Հակառակ անտանելի յոգնութեան՝ պահած էր իր պաղարիւնը : Մինչ տղան, իշխան Քրոնփրինց կը սկսի քանանալ սեղանին վրայ : Հաքոն Է. տղան ցոյց տալով կ'ըսէ.

— Երիտասարդութիւնը բախտաւոր է.. կրնայ քնանալ ուրեւէ տեղ :

Արքան ուրիշ պատմութիւններ ալ ունի, քաղաքին մէջ գնումներ ըրած միջոցին, պատոյտի ելած ատեն եւայլն :

Երբ այցելութեան երթար, պաշտօնապէս իրեն կ'ընկերանային պահակ մը եւ պահապան կին մը, սակայն՝ մէկը գնումներ ընելու եւ միւսը պնակներ լուալու համար :

Թագաւորը օր մը կը հանդիպի իր պահապան կնոջ՝ երբ լուացք կ'ընէր, կինը կը շփոթի, կը փարանի արքային ձեռքը առնել ...

Հաքոն Է. կ'ըսէ.

— Իրար մի անցնիք, բարի տիկին, երբ փոքր էի՝ նաւատորմիղին մէջ, ես ալ՝ կը լուայի իմ համազգեստս :

Ամուսնացած 1896ին Անգլիոյ եւ Իրլանտայի իշխանուհի Մոտի հետ, Հաքոն Է. մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէր Լոնտոնի մէջ : 1940ին, երբ ապաստանած էր Անգլիա, Ժորժ Զ. Թագաւորին մօտ, Պըքինկըմի պալատը : Ռմբակոծումներէն խանդարուելով, ջուրի խողովակները յաճախ կը պայթէին եւ Հաքոն Է.ի սենեակը ջուրով կը լեցուէր : Այսպիսի գիշեր մը Ժորժ Զ. դուռը կը զարնէ իր հիւրին որպիսութիւնը հարցնելու համար :

— Շնորհակալ եմ, ժորժ, ամէն ինչ լաւ է, միայն թէ յաջորդ անգամ մի մոռնար խովանոցը հետդ բերել ...

Թ. Ա. Թ.

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂ ՏԱՐԻ ՄԸ

Արտասահմանի մէջ Ամերիկացիները տարեկան մէկ միլիառ տոլարէն աւելի կը ծախսեն :

Հազիւ դար մը առաջ, անոնց 15 առ հարիւրը ցամաքի կամ ծովու վրայ կը ճամբորդէր :

Այսօր վաթսուն միլիոն Ամերիկացիներ ամէն տարի իրենց արձակուրդէն կ'օգտուին «երկիր տեսնելու» համար :

Երկրին տնտեսական բարօրութիւնը, զուարճութեան տրամադրելի ժամանակը, Ամերիկացիներու փափաքը՝ նոր հորիզոններ գտնելու, քարոզչական լայն գործունէութիւն մը, ազդակները կը հանդիսանան այս երեւոյթին :

Այսօր, ճամբորդական ընկերութիւնները մտած են ընթացիկ կեանքի մէջ, եւ Ամերիկացին կը դիմէ անոնց, ինչպէս կը մտնէ նպարավաճառի խանութ մը :

Այս ընկերութիւններուն մօտ կարելի է ապահովել փոխադրութեան տոմսը Ամերիկայի մէջ կամ անկէ դուրս :

Այս ձեւով ճամբորդը կը խնայէ թէ ժամանակը եւ թէ դրամը, որովհետեւ ոչ անծանօթ վայր մը կ'ըլլայ, ոչ ալ աւելորդ ծախքերու կ'ենթարկուի : Ընդհակառակն, կ'ունենայ պէտք եղած հանգիստը եւ հոգեկան հանդարտութիւնը :

Ժողովուրդին լաւ տրամադրութենէն օգուտ քաղելու համար, քանի մը տարիէ ի վեր ճամբորդական գրասենեակները սկսած են ընդարձակել իրենց քարոզչութիւնը համեստ դասակարգին մէջ եւս : Նոյնիսկ հեռատեսիլով կը ներկայացնեն զանազան հետաքրքրական տեղեկութիւնն[?] այս կամ այն երկրի մասին :

Եւրոպան տեսնելու համար, 1956ին 521 հազար հոգի Ատլանտեանը կտրեց անցաւ, իսկ 1955ին՝ 482.000 հոգի միայն : Հակառակ Սուէզի տագնապին, վիճակագրութիւնները ցոյց կուտան, թէ այս տարի եւս յաջողութիւններ պիտի արձանագրուին : Երկու միլիոն ամերիկացի զբօսաշրջիկներէն 500 – 600 հազարը Եւրոպա կը սպասուէին :

Ըստ առեւտրական նախարարութեան, Ամերիկացիք անցեալ տարի, փոխադրական ծախսերէն զատ, 166 միլիառ ֆրանք ծախսած են Եւրոպայի մէջ, մինչ 1955ին միայն 112 միլիառ ծախսած էին :

Անգլիա, 1948էն ասդին, կրկնապատիկ հասոյթ ունեցած է եւ զբօսաշրջիկութիւնը կը նկատէ տոլար ստանալու լաւագոյն ձեւը :

Ֆրանսա, որ ամերիկացի զբօսաշրջիկներու Մեքքէն է, անցեալ տարի 300.000 «ուխտաւոր»ներէ երեսուն միլիառ ֆրանք ապահովեց :

1880ին Ամերիկացին շաբաթը կ'աշխատէր 84 ժամ (վեց օր 14 ժամէն) :

1900ին շարթուան մէջ վաթսուն ժամը սովորական դարձաւ, սակայն թոշակները բարձր չէին :

1925ին միայն մտածեցին 48 ժամուան մասին, շաբաթը վեց օր :

Այսօր, երկու շաբթուան վճարուած արձակուրդէն զատ, հինգ օրէ բաղկացած «շաբաթ» մը, քառասուն ժամ, ընդհանուր օրէնք է դարձած ամերիկացի աշխատաւորներու 65 առ հարիւրին համար :

Իսկ հանգստաւէտ ինքնաթիռ օդանաւերը, շատ աժան կարգերով, մեծամեծ կը դիւրացնեն քիչ ժամանակուան մէջ ամերիկացի քաղաքացիներու հեռաւոր երկիրներ այցելութիւնը :

ԾԽԱԽՈՏԻ ՆԵՐԲՈՂԱԿԱՆԸ ԾԱՆՕԹ ԳՐԱԳԷՏԻ ՄԸ «ՍՔԱՆՉԵԼԻ ԾԽԱԽՈՏԸ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ճիշդ այն պահուն, երբ ծխելու սովորութիւնը բժշկական աշխարհի կողոնացեալ յարձակումներուն կ'ենթարկուի, ծանօթ գրագէտ սըր Քոմթըն Մաքենզի հրապարակ կը հանէ «Սքանչելի Ծխախոտը» խորագրով գիրք մը, որ տեսակ մը պաշտպանութիւնն է հալածուած ծխախոտին :

Ականաւոր գրագէտը 16րդ դարու կարգ մը բժիշկներուն նման չի պնդեր թէ նիքոթինը ամենաբոյժ դեղէ ամէն ախտի համար : Սակայն, այն տեսակէտը կը պաշտպանէ թէ՝ ծխախոտը կարգ մը մարդոց հաւանաբար վնասած ըլլալով հանդերձ, այնքան հրաշալի թմրեցուցիչ մըն է որ, միլիոնաւոր մարդիկ փրկած է ջղային խանգարումներէ եւ նոյնիսկ խելագարութենէ : Բնականաբար, կը ծաղրէ ծխախոտի ծանօթ թշնամիները՝ ինչպէս Անգլիոյ Ճէքըս Ա.ը եւ Թուրքիոյ Մուրատ Դ.ն եւ հանրութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ այն իրողութեան վրայ, թէ մեծ ծխողները՝ ինչպէս Թոմաս Հոպս, Երգահան Սիպելիուս, տիկին Լըպըէօն եւ Ֆեղի Մայլ, 90 տարեկան ըլլալէ ետք ալ շարունակեցին ծխել : Մասնաւորաբար կը գրուատէ հանգուցեալ Կարպետը, Անգլիոյ Նորտ – Ռայտինէն, որ 110 տարեկանէն ետքն ալ կը շարունակէր ծխել իր ծխամորճը :

Սըր Քոմթըն Մաքենզիի գրածները, անշուշտ, հարուստ փորձառութեան մը արդիւնք են : Թէեւ իր մայրութեան տարեկանին սկսած է ծխել, այսուհանդերձ, ինք ծխել սկսած է դեռ հինգ տարեկան չեղած : Ան կը հաշուէ թէ 1901էն մինչեւ այսօր 250.000 ծխամորճ եւ կէս թոն ծխախոտ ծխած է : Գրական շատ աշխատասանք ունեցած ատեն իրարու ետեւէ ծխած իր ծխամորճներուն շնորհիւ կըրցած է երեկոյեան ժամը հինգէն մինչեւ յաջորդ առաւօտ ժամը 8 աշխատիլ շարունակաբար :

Բայց աւելի սքանչելի է իր ուսումնասիրութեան նուիրած հետաքրքրութիւնը : Իր նիւթին շուրջ ուսումնասիրած է դասական բոլոր գործերը : Աւելին : Ինչպէս կ'ըսէ, ապահոված է այս հարցի շուրջ ուսումնասիրողներու օգնութիւնը Մեքսիկոյէն, Պրազիլիայէն, Գուպայէն եւ Ուրուկուէյէն : Ուսումնասիրած է Մեծն Բրիտանիոյ ծխախոտի օրէնսդրութիւնը եւ գտած է որ, Մենտուիի դուքսը, 1627ին ծխախոտի շահագործման մենաշնորհը տուած է մէկու մը : Կը հաւաստէ թէ՝ Շէյքսփիր ծխել սկսած է Սթրաթֆորտ ան Էյվընէն հեռանալէ ետք :

Սըր Քոմթըն Մաքենզի, իր գիրքին մէջ կը հետեւի ծխախոտի պատմութեան, 1492 Նոյեմբեր 2ի առաւօտէն, երբ Լուի տը Թորրէս եւ Ռոտրիկօ տը Երեզ, «Սանթա Մարիա» նաւէն ցամաք ելան եւ իրենց վերադարձին՝ Գոլոմպոսի հաղորդեցին թէ հանդիպած էին բնիկներու որոնց բերաններէն մուխ կ'ելլէր, մինչեւ 1956 Մարտ 31ին, երբ Անգլիոյ ելեւմտական նախարարը յայտարարեց՝ թէ ծխախոտի տուրքը մէկ տարուան ընթացքին 668 միլիոն սթերլինի ապահովեցուցիչ շահ մը ապահոված էր : Մանրամասնօրէն կը բացատրէ թէ ի՞նչպէս հնարուեցաւ ծխամորճը, յետոյ ինչպէ՞ս մէկիլ քշուեցաւ քթախոտին կողմէ, ինչպէ՞ս ժողովրդականացան սիկառները (փուռօ) եւ ինչպէս հասանք այսօրուան թէեւ քիչ մը հակառողջապահական այլ հրաշալի ծխիկներուն (սիկարէթ) :

Եւ հակառակ գիտութեան այժմու ազդարարութեանց թէ ծխախոտը վնասակար է, Մաքենզի կը յանգի իր եզրակացութեան. «Ծխախոտին գիւտը ամէնէն հրաշալի նուէրն է Նոր Աշխարհին նուէր մը՝ որ աննման հանդարտեցուցիչ մըն է եւ աւետաւորի սքանչելի ալրանք մը» :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ մէջ Օգոստոս 24ին սրտի կաթուածի մը հետեւանքով վախճանած է Վեր. Արամ Պաղտիկեան :

ԱՐԴԷՄ ՄԻԿՈՅԵԱՆ խորհրդային սաւառնակաշինութեան հայ մասնագէտը, որ հնարած էր «Միկ» օդանաւերը, «Խորհրդային Հայրենասէր» օրաթերթին մէջ գրած յօդուածով մը, կը նախատեսէ թէ մօտիկ ապագային հիւլէական մեքենայով ընթացող օդանաւ մը պիտի շինուի :

ԳՈՐՏՈՊԱՅԷՆ (Արժանթին) քառասուն քիլոմեթր հարաւ արեւելք գտնուող Ալթա-Կրասիա աւանին մէջ կ'ապրին 32 հայ ընտանիքներ : Ցարդ դպրոց չունէին, սակայն, շնորհիւ Մարտիկ Եզեկիէլեանի Ալթա Կրասիա փոխադրուելուն, բացուած է դպրոց մը, ուր կը յաճախեն 31 փոքրիկներ : Դպրոցը ունի մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի բաժիններ եւ տեղի կ'ունենայ շաբաթը երեք օր :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (20)

ԿԱՅԾԵՐ

Զ.

ԴՊՐՈՑ

Նա մեզ նստացնում էր միմեանցից հեռու, մեր հագուստի լայն փէշերը տարածում էր գետնի վրայ, նրանց վրայ ածում էր մանր աւազ, յետոյ աւազը դրոշմում էր փայտեայ կնիքով, որ յատկապէս դրա համար պատրաստուած էր :

Երեւակայեցէք մեր դրութիւնը. ամբողջ ժամերով պէտք է մեխած մնաս գետնի վրայ, մի շարժում անգամ անել կարող չես, որովհետեւ իսկոյն աւազը կը խառնուի, կնիքը կը լուծուի, եւ վարժապետը այդ տեսնելով, հոգիդ կ'առնէ ...

Այսպիսի պատիժներին խիստ յաճախ ենթարկւում էի ես : Բարեբար Աստուած, ի՞նչ պէտք է անէի, խօ մեռել չէ՞ի, որ անշարժ մնայի : Պատահում որ, կամ քուն էր կծում, կամ ճանճն էր նեղացնում, կամ վերջապէս մի ուրիշ հարկաւորութիւն ունէի ... Վարժապետը գտնում էր տուն՝ մի փոքր տաքցած գլխով. Նա գտնում էր կնիքը լուծուած, այն ժամանակ պատրաստ էր ինձ համար կամ անիծուած «Փալախկան», կամ մերկ ծնկներով չոքել աղիւսի մանրած կտորների եւ կամ սիմինդրի հատիկների վրայ : — Դարձեալ պէտք է անշարժ մնայի ...

Լինում էին օրեր, որ պատիժը ընդհանուր է դառնում. աշակերտները բոլորը միասին պատժւում էին : Տարուայ մէջ մի քանի անգամ մենք ունենում էինք արձակուրդներ : Մեծ արձակուրդները լինում էին Զատկի եւ Ծննդեան տօների ժամանակ, իւրաքանչիւր տօնին մի մի շաբաթ : Երբ տօներից յետոյ աշակերտները կրկին հաւաքւում էին դպրոցը, մեր վարժապետը առանց խտրութեան աշակերտների տօները դնում էր Փալախկայի մէջ եւ բոլորին հաւասարապէս ծեծում էր : Ինչո՞ւ համար :— Այդ նրա համար էր, դուցէ աշակերտները արձակուրդի ժամանակ իրանց աներում, կամ դրսում որեւիցէ անկարգութիւն արած լինէին, ի հարկէ, այդ կարծեցեալ անկարգութիւնը ստուգել անհնարին էր, ուրեմն, պէտք էր թէ մեղաւորին եւ թէ անմեղին հաւասարապէս պատժել ... Այս բարբարոսութեան մէջ մի ուրիշ միտք եւս կար : Ինչպէս լաւ ձիաւորները, ձիու վրայ նստածին պէս, տալիս են նրան մի քանի մտրակի զարկ, որ թմրած անասունը զգաստանայ, զրգռուի, — այնպէս էլ մեր վարժապետը հանգստի օրերից յետոյ լարում էր մեր մտաւոր ուժերը ճիպոտներով, որ սթափուինք, որ վայրենացած կեանքից կրկին ընտելանանք դպրոցական տաժանակիր կեանքին :

Մեր վարժապետը չարասիրտ մարդ չէր, ընդհակառակն, նա շատ բարի էր : Այս բոլոր խստութիւնները, այս բոլոր անգթութիւնները առաջ էին գալիս նրա մանկավարժական հասկացողութիւնից : Նա համոզուած էր, որ առանց ծեծի, առանց տանջանքի աշակերտը ոչինչ չի սովորի : Նա այնքան հաւատում էր իր Փալախկային, որքան հաւատում էր իր Թիլիսմաններին եւ կախարդական աղօթքներին, որոնցմով հրաշքներ էր գործում ...

Երբ պատմում էի մօրս դպրոցում կրած իմ տանջանքները, նա էլ մի եւ նոյնն էր հաստատում եւ սովորաբար պատասխանում էր. — «Որդի, մինչեւ ծեծ չուտես, մինչեւ նեղութիւն չքաշես, բան չես սովորի» : Ապա ի՞նչու այնքան ծեծ էի ուտում, այնքան տանջւում էի, դարձեալ ոչինչ չէի կարողանում սովորել :

Ես յիմար տղայ չէի, ես շատ սրամիտ էի, երբ տատս մի հէքեաթ էր պատմում, ես միանգամից բոլորը սովորում էի. երբ մեր քաղաքում աշուղ էր գալիս, երգ էր երգում, վէպ էր պատմում, ես իսկոյն սովորում էի : Իսկ դպրոցում ի՞նչու այնքան բթամտացայ, ո՞րտեղ կորաւ իմ սրամտութիւնը ...

Տատիս հէքեաթը, աշուղի երգը ես հասկանում էի, դրա համար շուտ էի սովորում, բայց վարժապետիս դաս տուած բաներից ոչինչ չէի հասկանում. ինձ երեւում էր, որպէս թէ նրանք հայերէն չէին : Գիրքեր ու ցերեկ դասս սերտում էի ու սերտում, գլխումս մի բան չէր մտնում. հէնց որ վարժապետիս աչքը ընկնում էր աչքիս, ես սարսափում էի, միտքս շփոթւում էր, գիտցածս մոռանում էի ...

Ես մինչեւ այն ատենն ընկած էի թէ մտքով եւ թէ հոգով, մինչեւ այն ատենն սպանուած էին իմ մէջ մանկական ուժերը, որ բոլորովին հաւատում էի, երբ վարժապետս բարկանալով ասում էր. — « Սատանայի լակոտ, քեզանից մի օրինաւոր բան չի դուրս գայ » ...

Առաջին անգամ վարժապետս ինձ սուեց սովորել այբբենարանը : Կարծես, այս րոպէին էլ իմ աչքի առջեւն է այն փոքրիկ տետրակը, տպած խոշոր տառերով : Նրա ճակատին նկարած էր մի մեծ խաչ, որի ներքեւ կային այս խօսքերը : «Խաչ, օգնեա ինձ» : Մի քանի ամբողջ ամիսներ, երեսս խաչակնքելով կրկնում էի այդ երեք բառերը : Վարժապետս ասում էր, իբր եթէ ամէն դասի սկզբում խաչից օգնութիւն չխնդրես, ոչինչ չես կարող սովորել : Բայց երեւում էր, որ խաչն էլ բարկացել էր իմ գլխին, նա ինձ խելք ու միտք տալու նպատակ չունէր ...

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ու արեւմտեան միւս պետութիւնները աշխատած էին ձախողութեան մատնել այս համաձայնութիւնը ։

Միաժամանակ ան յայտարարեց, թէ Խ. Միութիւնը առաջարկած էր հինգ տարիով արգիլել հիւլէական եւ ջրածնային զէնքերու գործածութիւնը, սակայն մինչեւ այսօր պատասխանի կը սպասէ տակաւին ։ Արեւմտեան ղեկավարները չեն ուզեր որ յաջողութիւն գտնէ այսպէսնումը ։

Ֆրանսայի պատուիրակ Ժիւլ – Մոքո խօսք առնելով, յայտնեց թէ եթէ Ռուսերը համաձայնութիւն գոյացնեն՝ Արեւմուտքը պատրաստ է հիւլէական իր բոլոր կազմածները դնել ի սպաս խաղաղութեան ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ համայնավար կուսակցութիւնը իր շարքերուն մէջ կը հաշուէ տակաւին մէկ միլիոն 817.229 անդամներ ։ Անցեալ տարիէն ի վեր կորսնցուց 300.000 անդամ ։ Անցեալ չորսաթ տեղի ունեցաւ Կեդր. Կոմիտէին ժողովը, որ «զգայացունց» նորութիւններ կը բերէ ։ Թոլիաթի պարտուեցաւ Խրուշչեւեան Ճիորճիօ Ամենտոլայի առջեւ, որ Մոսկուայի նոր ընտրեալն է՝ Հռոմի մէջ ։

ՕՄԱՆԻ խմամը դիմում կատարած է ՄԱԿի ժողովին, որ չէզոք յանձնախումբ մը ղրկէ՝ քննելու համար անգլիական յարձակումը՝ Օմանի վրայ ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ռուսեւգերման խորհրդակցութեան գերմանական պատուիրակութեան նախագահը՝ Լար, Պոն գնաց, իր կառավարութեան հետ խորհրդակցելու համար ։ Լար Մոսկուա պիտի վերադառնայ Հոկտեմբեր չորսին ։

ՊԵԼԿՐԱՏԻ խորհրդային նախկին դեսպան Ֆիրիւպին Խ. Միութեան Արտաքին փոխ – նախարարի պաշտօնին կոչուեցաւ ։

ՓՐԱՆՍԱՅԻ մէջ սկսան ֆրանքեւչեխոսլովաք տնտեսական խորհրդակցութիւնները ։ Յառաջիկայ ութ օրերու ընթացքին առեւտրական համաձայնագիր մը պիտի կնքուի երկու երկիրներուն միջեւ ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Սեպտ. 30).— Զոյգ ոսկի՝ 517.000, նափոլէոն 3760, զուից. 3590, անգլ. 4580, քսան տոլարնոց 18.200, Թղթադրամ (զուգահեռական շուկայ) անգլ. 1150, տոլար 441, զուից. 104.75, պելժ. 7.90 ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ.— Զմի մասնաճիւղը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ 69 րիւ Լուի Պլանի եկեղեցին իր անմոռանալի ընկերոջ՝ ՎԱՀՐԱՄ ՔԱՆՏԵԱՆԻ մահուան 20րդ տարեդարձին առթիւ ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները ։

ՆՈՒԷՐ

Ալֆորվիլէն Տէր եւ Տիկին Զ. Մ. Գոչեան՝ իրենց զաւկին Մինասի ապաքինման ուրախ առիթով՝ կը նուիրեն երեք հազար ֆրանք Ֆ. Կապ. Խաչի «Մանուկներու օգնութեան տան» ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը սնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները, ի նպաստ շինութեան ֆոնտին իր ողբացեալ քարտուղար Պ. Շարլ Միքայէլեանի սիրուր մահուան առթիւ ։

Տէր եւ Տիկին Պօղոսեանէ 5000 ֆրանք, Տէր եւ Տիկ. Յ. Վարժապետեանէ հազար, Տէր եւ Տիկ. Յովհ. Հարէլեանէ երկու հազար, Պուա Քոլոմպէն Գ. Յակոբովիչ եւ Ալթունեան ընտանիքներէն հինգ հազար, նաեւ աղքատախնամին հազար ֆր. ։

×

Այրի Տիկիններ Արփինէ եւ Էպրուհի Միքայէլեաններ եւ զաւակները հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակաւ, հեռագրով, ծաղկեպսակով բարեկամական հաստատութեանց նուիրատուութեամբ, Լիոնի գոյգ քահանայ հայրերուն, Ազգ. Միութեան Եկեղեցաշէն Յանձնախումբին, Տիկնանց Միութեան ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն եւ զաւկին Պ. Շարլ Միքայէլեանի դառնակսկիծ մահուանը առթիւ ։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ. 26ին ։

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ ։

ԳՐԱԿԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Չորեքշաբթի ժամը 21ին, Ֆրանսական Համալսարանի ամփիթատրոնը, 21 Ալէ Լէոն Կամպեթա ։

Կը նախագահէ Պ. ՎԱՀԱՆ ՓՈՐԹՈՒՔԱԼԵԱՆ (Տուէյի Պատմական Ատեանի նախագահ) ։

Կը խօսին՝

ԼԻՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ

եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ՝ Ազգ. Միութեան, Շաբաթ, Հոկտեմբեր 5ին, Թէատր Մունիսիփալի մէջ ։

Ներկայութեամբ եւ բարձր հովանաւորութեամբ Պ. ՓՕԼ ՎԻԿՐՈՑԻ (էնսփէքթէօր տը լ'Աքատեմի) ։

Կը նախագահէ ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ

Կը խօսին

ԼԻՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ

եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կիրակի Հոկտեմբեր վեցին Գ. Թաղամասին սրահը ։

Ժամը 21ին ։

Կը նախագահէ ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ

Կը խօսին՝

ԼԻՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ

եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Այս երեք դասախօսութեանց նիւթն է՝ ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ ՍԿԻԶԲԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՄԵՐ ՕՐԵՐԸ ։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Նոր շրջանի բացման դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Չորեքշաբթի 2 Հոկտեմբեր, ժամը 21ին, Քաւէ սրճարանին վերնայարկը ։

Դասախօս՝ ԳԱՐԵԳԻՆ ՎԱՐԴ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ (Անթիլիասի միաբաններէն, որ հիւրաբար Փարիզ կը գտնուի) ։

Նիւթը՝ Եկեղեցին դերը Հայ անցեալ մշակոյթին վրայ ։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

Մուտքը ազատ է ։

Ա.— ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ռափայէլեան Աշակերտաց Միութեան պատգ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ, 5 Հոկտեմբեր շաբաթ օր ։

Բ.— Սեբաստիոյ Մուրատ Ռափայէլեան Աշակերտաց Միութեան Տէսինի մասնաճիւղի գեղարուեստական խնջոյք – ցերեկոյթը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի ժամը 3էն մինչեւ 10ը, տեղւոյն սրահին մէջ ։

Տէսինի լաւագոյն ուժերու կողքին, գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Փարիզի կեդրոնը եւ Մարսէյլի մասնաճիւղը իրենց լաւագոյն արուեստագէտներով ։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ վարժարանի տեսչութիւնը կը հաղորդէ որ վարժարանին մէջ կատարուող մեծ նորոգութիւններու պատճառաւ յառաջիկայ 1957 – 1958ի ուսումնական տարեշրջանի մուտքի թուականը փոխադրուած է Հոկտեմբեր 6, կիրակի օրուան ։

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՅՑ

Հ. Յ. Դ. Ալֆորվիլ – Մեզոն Ալֆորի Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերները յարգանքի այց մը պիտի տան այս կիրակի ժամը 14ին Ժանթիյիի գերեզմանատունը ։

Ընկեր Ղասապ Եղիազարեանի եւ Պիսէթրի գերեզմանատունը ժամը 15ին ընկեր Խորէն Քէպապճեանի շիրիմներուն ։

Հաւաքուիլ մուտքերու առջեւ ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալ ընկերներուն յիշատակը յարգողները ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

2 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1958

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆ. ՄԱՐՄՆԻ

(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Ի գիտութիւն Պուլվար Օտտոյի եւ շրջակայից թաղերու հայ ծնողներուն կը յայտարարենք, թէ թաղիս Ազգ. դպրոցը կը վերաբացուի Հոկտեմբեր 3ին, Հինգշաբթի առաւօտեան ժամը 9ին ։

Արձանագրութեան համար դիմել դպրոցի սրահը (Ս. Յակոբ եկեղեցին) ։

Այս տարի պիտի պաշտօնավարէ Տիկին Մանուշ Շահմիրեան ։

×

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգային դպրոցի դասաւանդութիւնները կը սկսին Հոկտեմբեր երեքին, Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը չորսին ։ Աշակերտներու արձանագրութեանց համար դիմել՝ ուսուցիչ Պ. Ազգին Մարտիրոսեանի, այս երկուշաբթի (30 Սեպտ.), երեքշաբթի (1 Հոկտեմբեր եւ Չորեքշաբթի (2 Հոկտ.) կէսօրէ ետք ժամը չորսէն վեց, դպրոցին մէջ ։

Կը խնդրուի ծնողներէն որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները ։

×

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Ֆ. Կապ. Խաչի հայերէնի դասընթացքը կը սկսի Հոկտեմբեր վեցին, կիրակի առաւօտ, կը խնդրուի ծնողներէն որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները, դպրոցի սրահը, ուսուցչուհի Տիկին Միքայէլեանի մօտ ։

×

Ֆ. Կ. Խաչի Իսիի Խրիմեան դպրոցի հինգշաբթի օրուան դասաւանդութիւնը կը սկսի Հոկտեմբեր 3ին, հինգշաբթի օր ։

Ուսուցչութեամբ Պ. Սարգիս Քաչեանի, փութացէք արձանագրել ձեր զաւակները, նոյն օրը նոյն տեղը ։

×

Ֆ. Կապ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը յայտնէ Պոմոնի եւ շրջակայքի հայ հասարակութեան թէ՝ իր վարժարանին դասընթացքը կը սկսի՝ Հոկտեմբերի առաջին հինգշաբթին, ուսուցչութեամբ Պ. Վահրամ Կ. Միսթիկի ։

Կը խնդրենք յարգելի ծնողներէն որ իրենց զաւակները չզրկեն այս կարեւոր դասընթացքէն ։

Պարոն Թովմաս Պօյաճեան կը նուիրէ 500 ֆրանք Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլ – լիէի օգափոխութեան կայանին, փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Անդրանիկ Կէնճեանի մահուան առթիւ ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցչական ժողովը այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 17 րիւ Պլէօ ։

ԼԻՈՆԻ Կապ. Խաչի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները, այս Չորեքշաբթի, Տիկին Ղազարեանի բնակարանը, 56 րիւ Քիւվիյէ, կէսօրէ վերջ ժամը երեքին ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

«Հայաստան» թերթի փէրմանանսը ամէն չարաթ օր ժամը 3 — 6, 17, Րիւ Պլէօ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կապ. Խաչի հայերէնի դասընթացքները կը սկսին Հոկտ. 3ին ։ Այն ծնողները որ կը փափաքին իրենց պզտիկները արձանագրել, կրնան դիմել Հոկտեմբեր երեքէն սկսեալ Աչարոնեան ակումբը, ուսուցչուհի Տիկին Հազարեանի ։

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան փափաքին վրայ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ութ հազար զիւցազներու խնկելի յիշատակին, 6 Հոկտեմբեր, կիրակի առաւօտուն Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ ։ Իսկ կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 19ը պիտի տօնուի Միութեան հիմնադրութեան երեսունամեակը նաեւ Հաճնոյ հերոսամարտի 37րդ տարեդարձը միասնաբար մեծաշուք կերպով Սէրքըլ Միլիթէրի վարի սրահին մէջ, Փլաս Սէն Թ'Օկիւսթէն ։

Նախագահութեամբ՝ Կաթ. Պատուիրակ Ս. Եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ ։

Մուտքը ազատ է, հրաւիրատոմսով ։

Դիմել՝ Մ. Գրաճեանի, 138 րիւ տը լ'Ուպէ Կրու, Փարիզ (15) ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Մէքանիսիէններ, աշխատանոցի համար սիւրժըրթէօզ, լաւ վճարում, ապահով գործ, ամբողջ տարուան համար ։ Դիմել՝

LEVY, 6, Passage de Dantzig, Paris 15e

×

Ձեռնարկուներ մասնաւոր քորսաժի համար (ֆօրսաժ սիւբսիալիզէ) ինչպէս նաեւ տունը աշխատող գործաւորուհիներ եւ մանիւթանսիօններներ ։ Դիմել՝

ÉTABLISSEMENTS FRANCINE

38, Rue d'Aboukir, Paris - 2e

×

Մեքանիսիէններ, աշկերտներ (աղջիկ), սկսնակ սիւրժըրթէօզներ, կարողներ պօնէթրի փուր թիսաժ ։

Pour Tricots-Lingerie

PARIS - CALIFORNIE

16, Rue Sainte-Cécile, Paris-9e

Imprimé sur les presses du journal «Haratch»

17. Rue Bleue-PARIS-IX

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 27 Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE Vի շքեղ սրահներուն մէջ

Ջանազան աթրաքսիոններ

Մուտք 500 ֆրանք

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները

հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը

PRO. 77.73

Gros TISSUS-LAINAGES demis-Gros

Etablissements AGEDER

ԱԺՏԷՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

67, RUE DE CLERY, PARIS-2e - TÉL. CEN. 48-12

Կը գտնէք ամէն կարգի բրդեղէն կերպասներ, երեք յարկարաժին ճոխ տեսակներ, անմրցելի գիներով ։

Մասնաւորապէս մանթոյի, րոպի, թայէօրի եւ ժիւփի համար ։

Բոլոր քօնֆէքսիօնէօններուն, եւ մեթրով ծախող առեւտրականներուն մէկ այցելութիւնը վաճառատանս մէջ կը բաւէ միայն յաճախորդ դառնալու համար

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

JEUDI 3 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8009 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3810

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ալժերիոյ խնդիրը, որ տարիներէ ի վեր կը զբաղեցնէ ֆրանսական կառավարութեան հետ նաեւ հանրային կարծիքը, պատճառ դարձաւ կառավարական նոր տագնապի մը:

Ազգային ժողովը մերժեց վստահութեան քուէ տալ Պուրժէս — Մոնուրիի դահլիճին, որ կը պահանջէր նոյնութեամբ ընդունիլ Ալժերիոյ համար կառավարութեան պատրաստած հիմնական — օրէնքը, որուն վրայ որոշ փոփոխութիւններ կատարուած էին «կլոր Սեղան»ի խորհրդակցութեանց հետեւանքով:

Առաջարկուած օրէնքին համաձայն «Ալժերիա ամբողջացուցիչ մասը կը կազմէ ֆրանսական Հանրապետութեան, մի եւ անբաժանելի: Անոր նահանգները իրարու միջեւ համախմբուած են իբրեւ դաշնակցային հողամասեր, որոնք ազատօրէն եւ ժողովրդավարական ձեւով կը վարեն իրենց սեփական գործերը»:

Ամբողջ օրէնքը կը բաղկանայ 27 յօդուածներէ եւ հիմնական փոփոխութիւն կը մտցնէ Ալժերիոյ վարչաձեւին մէջ:

Վարչապետը Ազգային ժողովին առջեւ պաշտպանեց հիմնական — օրէնքին գլխաւոր կէտերը:

Ամէն բանէ առաջ շեշտեց թէ Ալժերիա պիտի շարունակէ անբաժանելի մասը կազմել Ֆրանսայի: Ո՛չ մէկ զիջում այս կէտին վրայ:

Յետոյ ըսաւ թէ անհրաժեշտ է խառն բնակչութեան հանդէպ վարել քաղաքականութիւն մը, որ հիմնուած պէտք է ըլլայ յառաջդիմութեան եւ արդարութեան վրայ, յարգելով իւրաքանչիւրին իրաւունքները:

Ամէն գլուխէն պիտի ընծայուի Ալժերիոյ բնակչութեան՝ որ ընդհանուր, ազատ ու գաղտնի քուէարկութեան միջոցով ընտրէ ինք զինք կառավարելու կոչուած մարմինները: Հիմնական օրէնքին 4րդ յօդուածը կ'երաշխաւորէ «ժողովուրդին կառավարութիւնը ժողովուրդին կողմէ»: Փոքրամասնութեանց իրաւունքները պիտի յարգուին:

Հիմնական օրէնքի գլխաւոր կէտերէն մէկն ալ այն է, որ Ալժերիա կը ստանայ ներքին որոշ ինքնավարութիւն: Ո՛չ մէկ բան պէտք է կատարուի Ալժերիոյ մէջ, առանց Ալժերիացիներու հաւանութեան:

Ընդդիմադիրները, որոնց շարքին համայնավարներն ու փուժատականները, ըսկիզբէն ի վեր հակառակ էին կառավարական ծրագրին, որուն դէմ քուէարկեցին:

Հիմնական — օրէնքին ամէնէն թունդ հակառակորդն էր Ալժերիոյ նախկին ընդհանուր կառավարիչ Ժաք Սուսթէլ, ընկերվարական հանրապետականներու նախագահը, որուն քննադատութիւնները վճռական դեր կատարեցին Ազգային ժողովին մէջ:

Պուրժէս — Մոնուրիի կառավարութեան դէմ ուրիշ դժգոհութիւններ ալ կային: Մասնաւոր քննադատութեան առարկայ դարձաւ Թունուզի եւ Եգիպտոսի հանդէպ ընդգրկուած քաղաքականութիւնը:

Հրաժարեալ դահլիճին ելմտական — տնտեսական քաղաքականութիւնը ընդհանուր դժգոհութիւն առաջ բերած էր երկրին մէջ:

Ֆրանքին արժեզրկումը, ներածումներու վրայ դրուած սեղմումները, ապրուստի անհրաժեշտ 250 առարկաներու վրայ պարտադիր գիներու հաստատումը եւ այլ սեղմիչ օրէնքներ չկրցան դարման տանիլ կացութեան:

Զանազան ճիւղերու մէջ գործադուլներ ծայր տուած են՝ իբրեւ հետեւանք գիներու բարձրացման եւ ապրուստի տագնապին սղութեան:

Կի Մոլէի կառավարութիւնը 16 ամիս իշխանութեան գլուխ մնալէ վերջ Մայիս 21ին տապալած էր 213ի դէմ 250 ձայնով: Պատճառը ելմտական ծրագիրն էր: Ալժերիոյ խնդիրը երկրորդական գիծի վրայ կուգար:

Այս անգամ գլխաւոր պատճառը Ալժերիոյ տագնապն էր. տնտեսական — ելմտական հարցերն ալ նուաղ դեր չկատարեցին Պուրժէս — Մոնուրիի դահլիճին տապալման մէջ:

Ինչպէս անցեալ Մայիսին, այս անգամ եւս կրնայ երկար տեւել նախարարական տագնապը:

Ալժերիոյ խնդիրը Ֆրանսայի ներքին գործն ըլլալով մէկտեղ մեծապէս կը շահագրգռէ միջազգային դիւանագիտութիւնը: Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը իր օրակարգին մէջ առած է զայն: Արաբական երկիրները կը շարունակեն օժանդակել Ալժերիոյ ազգայնական շարժման:

Դժուար պիտի ըլլայ գտնել լուծում մը, որ գոհացում տայ բոլորին:

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ ԱՌԱՆՑ ԴԱՀԼԻՃԻ

●

Ո՞Վ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄԷ ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսայի կառավարութիւնը տապալած էր արդէն, երբ Ազգ. ժողովը սկսաւ իր սովորական աշխատանքներուն (Գշ. օր): Նկատելով որ դիւանը հրաժարած էր՝ ժողովին բացումը կատարեց Մարսէլ Քաշէն, երեսփոխաններուն ամէնէն տարեցը: Իր բացման ճառին մէջ, Քաշէն առիթէն օգտուելով իր խմբակին (համայնավար) տեսակէտները առաջ քշած է, կը յիշեցնեն տեղական թերթերը: Յիշած է նաեւ Ժորէսը՝ ծափահարութիւններ խլելով իր բարեկամներէն:

Այնուհետեւ տեղի ունեցաւ առաջին քուէարկութիւնը ժողովին Նախագահը ընտրելու համար: Երեք թեկնածուներ կային. Շնէթէր (ժողովրդ. Շարժում), Լը Թրոքէր (ընկերվարական), եւ Քաշէն (Համայնավար): Երեքէն ոչ մէկը կարողացաւ ձայներու մեծամասնութիւնը խմբել իր շուրջ, որմէ ետք Քաշէն հրաժարեցաւ. երկրորդ քուէարկութեան՝ ընկերվարական Լը Թրոքէր ընտրուեցաւ Ազգ. ժողովի Նախագահ՝ 308 ձայնով: Շնէթէր ստացած էր 198 ձայն:

Միւս կողմէ Հանրապետութեան Խորհուրդին մէջ (Ծերակոյտ) 259 քուէարկողներու վրայ 214 ձայնով եւ տասներհինգերորդ անգամը ըլլալով Մոնէրվիլ Նախագահ ընտրուեցաւ: Համայնավար թեկնածու Լ'Իւիլիէ ստացաւ 14 ձայն միայն:

Ֆրանսական Միութեան ժողովին մէջ, երկրորդ քուէարկութեան ութերորդ անգամ ըլլալով Նախագահ ընտրուեցաւ Ալպէր Սարօ 61ի դէմ 84 ձայնով:

Այս շաբթուան ընթացքին Ազգ. ժողովը պիտի աշխատի ընտրել փոխ-նախագահները, քարտուղարները, յանձնախումբերը, եւայլն: Այսօր՝ Հինգշաբթի, պիտի հաստատուի դիւանը:

Մինչ այս մինչ այն, Հանրապետութեան Նախագահ Ռընէ Քոթի լրջօրէն մտահոգուած է նախարարական տագնապով: Նախագահը դիմեց այն անձերուն՝ որոնք պատճառ դարձան, որ կառավարութիւնը տապալի. այս տեսակէտէն առաջին գծին վրայ կուգայ Ալժերիոյ նախկին կառավարիչը, Սուսթէլ: Նոր դահլիճը կազմելու համար կարգ մը անուններ կան, որոնց շուրջ կը խօսուի. — Անտրէ Մորիս, Պլիվէր, Կի Մոլէ, Փլեվէն: Հարց է, թէ ո՞վ պիտի կարենայ կազմել նոր կառավարութիւնը տագնապալի այս օրերուն, երբ ՄԱԿի մէջ պիտի քննուի Ալժերիոյ հարցը եւ Ազատագր. Ճակատը գործի անցած է արդէն:

Հանրապետութեան Նախագահը խորհրդակցութիւններ ունեցած է արդէն ժողովներու Նախագահներուն հետ. Լը Թրոքէր, Ա. Սարօ, Էմիլ Ռոշ եւ Մոնէրվիլ, որուն համար «շատ դժուար է տագնապը լուծել»: Այնուհետեւ, Քոթի ընդունեցաւ վերջին երեք Վարչապետները՝ Մենտէս Ֆրանս, Էտկար Ֆոր եւ Կի Մոլէ, որոնցմէ ետք՝ խորհրդարանական խմբակցութեանց պարագլուխները — Տիքսիէ (համայնավար), Լանիէլ (անկախ), Տէքսոն (ընկերվարական):

Նախագահը կը շարունակէ իր խորհրդակցութիւնները:

Ծանօթ է, որ կառավարութիւնը տապալեցաւ Ալժերիոյ հիմնական Օրէնքին պաշտպանութիւնը ստանձնած ըլլալուն համար: Այս առիթով, կ'ըսուի թէ Պամաքոյի մէջ տեղի ունեցած ափրիկեան երկիրներու Դեմոկրատներուն համագումարը կարեւոր դեր մը խաղացած է, նկատելով որ բացէ ի բաց դիրք բռնած է Ալժերիոյ Օրէնքին դէմ:

Ալժերիոյ Ազատագր. Ճակատը նամակ մը ղրկեց ՄԱԿի համագումարին քաղաքական յանձնախումբի Նախագահին: Այս առիթով ապստամբներու բանագնացը՝ Եազիտ յայտարարեց. — «Ֆրանսական խորհրդարանը անկարող է Ալժերիոյ նկատմամբ քաղաքականութիւն մը որդեգրելու, հետեւաբար ՄԱԿի միջամտութիւնը պէտք է ըլլայ՝ խաղաղ լուծում մը գտնելու համար»:

ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբին յանձնուած նամակին մէջ կը ճշդուի յատկապէս. —

1. — Խորհրդակցութիւն՝ Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ Ազատագր. Ճակատին միջեւ:

2. — Թունուզի եւ Մարոքի միանակցութիւնը խորհրդակցութեանց:

3. — Ալժերիացի ժողովուրդին անկախութեան բաղձանքներուն համապատասխան լուծում մը:

Երէկ առաւօտ, Փարիզի ձայնասփիւռը յայտնեց, թէ ՄԱԿի օրակարգին վրայ գտնուող Ալժերիոյ հարցը հաւանաբար յետաձգուի՝ մինչեւ որ Ֆրանսա նոր կառավարութիւն մը ունենայ:

X Դշ. օր Ընկերվարականներն ու Արմատականները ընտրեցին իրենց խորհրդարանական խմբակցութեանց Նախագահները:

71 քուէարկողներու վրայ 54 ձայնով Մորիս Տէքսոն Ազգ. ժողովի ընկերվարականներու խորհրդարանական խմբակցութեան Նախագահ ընտրուեցաւ: Այս ձեւով կը յաջորդէ Ռոպէր Վէրտիէի, որ անցեալ Յուլիսին հրաժարած էր իր պաշտօնէն՝ արտակարգ իրաւասութեանց օրէնքին քուէարկութեան առեն:

Արմատականները կազմեցին իրենց դիւանը՝ որուն Նախագահ ընտրուեցաւ Էտուար Տըլամէ:

Օր Օրին

ՔԻՉ ՄԸ ԱՒԵԼԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

●

Մեր միակ ճարը, դպրոցական խնդրին մէջ, հայերէնի դասընթացքներն են, որոնք հետզհետէ իրենց ցանցը կը տարածեն հոս կամ Ամերիկա: Միւս գաղութները ունին արդէն նախակրթարաններ, որոնք փրկութեան ամէնէն ազդու միջոցներն են սերունդի պահպանման տեսակէտէն: Անոնք աւելի օգտակար եւ աւելի արդիւնաւէտ են քան երկրորդական վարժարանները: Նկատելի է արդարեւ որ պատանին հիմնապէս հայերէնը կը սորվի նախակրթարանին մէջ միայն:

Ըլլայ հոս, ըլլայ Ամերիկա, չունինք ոչ մէկ նախակրթարան: Ֆրանսա բարեբախտ է դարձեալ որ երկրորդական վարժարան կրցած է ունենալ: Մնացեալը պիտի լրացնեն ուրեմն հայերէնի դասընթացքները:

Այսօր աչքի առջեւ ունինք Ֆրանսայի մէջ եղածները, որոնք կը մատակարարուին զանազան Միութիւններու, եկեղեցական վարչութեանց եւ նոյնիսկ թաղային հոգաբարձութեանց կողմէ, իւրաքանչիւրը՝ մատակարար մարմինին հայեցողութեամբ:

Քանիցս շեշտած ենք այս էջերուն մէջ այդ դասընթացքներուն ոչ միայն անհրաժեշտութիւնը՝ նուազագոյն չափով մը, նպաստելու համար այլասերման պայքարի մեր ճիգերուն, այլ եւ բացառիկ կարեւորութիւնը, նկատելով որ եղած — չեղած ատոնք են միայն:

Երբ ընդունինք անոնց այդ հանգամանքը եւ պէտք եղած ուշադրութեամբ նկատի ունենանք անոնց ունեցած առանձնայատուկ դերը, պիտի տեսնենք որ շատ թեթեւ սրտով — քիչ մը ամէն տեղ — իրենց բախտին ձգուած են անոնք:

Եթէ չենք յաջողած ամբողջ Ֆրանսայի համար մէկ ազգային վարչութիւն ունենալ, գոնէ սա դասընթացքներուն համար փորձենք կեդրոնական կրթական մարմին մը ստեղծել, միօրինակ ծրագրով մը մատակարարելու համար զանոնք:

Ժամանակին Պոլսոյ մէջ Ուսումնական խորհուրդ մը ունեցած ենք որ իր ձեռքին մէջ կեդրոնացուցած էր բոլոր թաղային դպրոցները — հարիւրէ աւելի — միօրինակ ծրագրով, գիրքերու նոյն ցանկով, բարոյական լրիւ պատասխանատուութեամբ:

Պիտի ըսէք նոյն պայմաններու մէջ չենք: Հասկնալի է, բայց փորձած ե՞նք ստեղծել այդ կեդրոնական մարմինը ներդաշնակ ձեւով մը վարելու համար դպրոցական գործը:

Անկէ առաջ Փարիզը փորձեց պիտի ըսուի եւ կրթական մարմին մըն ալ կազմեց, բայց երբ հետեւողական չէ այդ մարմնին աշխատանքը եւ պատահական կերպով այս կամ այն անդամին հայեցողութեան եւ աշխատելու ընդունակութեան վստահուած է, պարզ է որ արդիւնաւոր չիկրնար ըլլալ:

Մեր բոլոր մատակարար մարմիններուն պէտք է քիչ մը աւելի ուշադրութիւն եւ ջերմութիւն:

Քիչ մը աւելի հոգածութիւն եւ նոյնիսկ մտահոգութիւն մեր հայերէնի դասընթացքներուն համար:

ՆՈՃԻ

ՃԻՍԷՅՆ ԹԱԳԱՒՈՐ ԿԸ ԽՕՍԻ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԵՒ ՍՈՒՐԻՈՅ ԴԷՄ

●

Յորդանանեան Խորհրդարանին հանդիսաւոր բացումը կատարելով՝ Հիւսէյն Թագաւորը յայտարարեց, թէ Եգիպտոս եւ Սուրիա խզեցին իրենց համաձայնութիւնը՝ ի մասին յորդանանեան բանակին զէնք հայթայթելու:

Արդարեւ, այս տարուան մէջ կնքուած համաձայնութեամբ մը, Գահիրէ, Դամասկոս եւ Ռիատ պիտի օգնէին Յորդանանի, նախապէս Անգլիոյ տուած տասներկու միլիոն ոսկիին փոխարէն: Արաբիան միայն կատարած է իր պարտականութիւնը:

Թագաւորը դատապարտեց միժամանակ համայնավարութիւնը, որ խռովութիւններ կը սերմանէր Յորդանանի մէջ: Հիւսէյն աւելցուց, թէ Յորդանան ոչ մէկ օտար ոխակի պիտի յարի եւ

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆ ՆՊԱՍՏԸ ՄԵՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Վերջին մէկ քանի տարիներուն, մէկէ աւելի գրողներ մասնաւոր քննութեան մը կ'ենթարկեն մեր գրականութեան արդի վիճակը:

Բախդատութեան դնելով անցեալն ու ներկան, շատերը, չըսելու համար բոլորը, կու գան այն եզրակացութեան թէ մեր նոր կամ ժամանակակից գրականութիւնը չունի անցեալին փայլը: Աւելի ճիշդ՝ ունինք գրականութիւն մը, այսօր ալ, բայց առանց հին անուններու տաղանդին կամ յեղաշրջող զօրութեան:

Քիչեր միայն, յաւակնութեամբ լեցուած, յայտարարեցին պահ մը, թէ մեր նոր գրականութիւնը գրադէտ դէմքեր ունի, որոնք աստուերի, նոյնիսկ մութին մէջ կը ձգեն հինները. թէ ունինք նորավէպ գրողներ, որոնք շատ աւելի հեռուն են գացեր, քան... Զօհրապն ու Երուխանը:

Անպատասխանատու յայտարարութիւն՝ որուն շատ ալ կարեւորութիւն տըւող չեղաւ, բարեբախտաբար: Եւ հին արժէքները պահեցին իրենց դիրքն ու փայլը:

Անշուշտ, նորերը, որոնք այժմ «նոր» չեն, նոյնիսկ «հին» են արդէն կամ «հին»-նալու վրայ, զուրկ չեղան արժէքէ: Ոչ ալ տաղանդէ: Տաղանդը չի պակսիր մեր գըրողներէն շատերուն:

Հակառակ ասոր սակայն, Սփիւռքի վերջին 35ամեայ գրականութիւնը չկըրցաւ տալ լայնաշունչ գրական շարժումի մը խորունկ արձագանգը: Տրուեցան քանի մը ուշագրաւ գործեր, մասնաւորապէս վէպի կալուածէն ներս: Համաստեղի «Գիւղը» հայկական աւերակ ու մոռցուած դաւառը բերաւ մեզի. Շ. Շահնուրի «Նահանջը Առանց Երգի»՝ գրական նոր թուական մը բացաւ, բայց շարժումը չշարունակուեցաւ նորերուն կողմէ: Անշուշտ, հիներէն մէկ-երկուքը կարեւոր գործեր տուին. Օշական տուաւ իր «Մնացորդաց»ը, խորունկ վերլուծումներով. Զարեան՝ տուաւ իր «Նաւը Լերան Վրայ», արուեստով, եւ Համաստեղ իր «Սպիտակ Ձիաւորը» տուաւ, հայ կեանքի լայնածիր մէկ պատկերովը. սակայն միջին սերունդէն, եւ կամ աւելի երիտասարդ սերունդէն գրողները չտուին իրենցմէ սպասուած գործերը, որոնք համապատասխան ըլլային իրենց յեղաշրջողի յաւակնութիւններուն կամ անցեալը ժխտելու անկարելի ճիգերուն:

Չենք կրնար ըսել թէ մասնակի յաջողութիւններ չարձանագրուեցան, վերջին երեք տասնամեակներուն, մասնաւորապէս վէպի ու նորավէպի կալուածին մէջ: Նարդունի, Ն. Պէշիկթաշլեան, Հ. Զարդարեան, յետոյ Մ. Իշխան եւ ուրիշ մէկ երկու անուններ տուին ուշադրութեան արժանի գործեր, բայց չբացուեցան գրական նոր ճամբաներ:

Չենք խօսիր մեր գրականութեան քերթողական գծին մասին, որ յուզումի ալիքներ միայն բերաւ, առանց խորունկէն լուսած ցեղային կամ մարդկային արձագանգներու. տրտում կամ կենսալից բացագանչութիւններու:

Կրնանք հաստատել սակայն, որ մեր գրականութեան ամէնէն բեղուն դաշտը՝ ուսումնասիրական, գրականութեան պատմութեան մարզը եղաւ, ուր Օշականի հոյակապ «Համապատկեր»ները, ինչպէս նաեւ Կ. Սասունիի եւ Հայր Ճանաշեանի գրականութեան պատմութեան նուիրուած հատորները եւ Մ. Թէօլէօլեանի երկհատոր, երկարաշունչ ու աշխատուած գործը՝ «Դար մը Գրականութիւն», լայն հորիզոններ բացին եւ մեր հին ու նոր գրականութիւնը հարստացուցին:

Սակայն, հակառակ այս հաստատումներուն, մեծ է թիւը դժգոհներուն մեր գրականութեան ներկայ վիճակէն: Ցեղաշրջող, շունչով հզօր ու համազգային կեանքը ընդգրկող գործեր չտրուեցան, յատկապէս քերթողական կալուածէն ներս, ուր կը փնտռուի Վարուժանի մը արու ու խորունկ շունչը, Սիամանթոյի մը հեղեղային թափը, Մեծարենցի մը նըրբացած ու խորունկէն հաղորդական հեծեծանքը, Զարիֆեանի մը մտերիմ, այլ ցաւագին զրոյցը:

Չենք ըսեր թէ բոլորովին ամայի է այս գիծը: Ահարոն մը, Ա. Երկաթ մը, Ս. Սահակեան մը, Բ. Թօփալեան մը, Ծառուկեան ու Իշխան, կենդանի կը պահեն քերթողական ճրագը, յիշելով միայն հիներն ու Միջին սերունդէն քանի մը անուն: Սակայն, բացակառումներու կը սպասէ կարդացող ու գրող սերունդը:

Պատճառները շատ են անշուշտ, մեր գրական ընդհանուր այս համապատկերին կացութեան:

Մեր ժողովուրդի ցրուած վիճակը, մեր քաղաքական ու ազգային պայմանները, յարակից բոլոր տագնապներով, կը ջլատեն հայ հոգիի թռիչքները: Ազգային այս կացութեան հետ, զուգընթացաբար, մեր ժամանակի նիւթապաշտ ոգին եւ գաղափարազուրկ ձգտումները, ուրիշ պատճառներ են, որոնք կը խամրեցնեն գրականութեան եւ քերթողութեան ծաղիկները:

Աւեկոծութեան մը ընթացքին, ո՞վ կըրնայ առուակի մը գլգլոցը լսել, ժխորի մը մէջ ո՞վ կրնայ նուագի մը քաղցրութիւնը զգալ կամ ջութակի մը հծծիւնը՝ ճողի աղմուկին մէջ:

Այս բոլոր շփոթութիւններուն, մութ ու մռայլ պահերուն, կաշկանդումներուն եւ մեղադրանքներուն հետ կը մատնանշուի նաեւ մեր գրական քննադատութեան պակասը:

Մէկէ աւելի գրողներ, դեռ վերջերս, դժգոհութիւն կը յայտնէին, թէ չունինք գրական քննադատներ, կամ եթէ ունինք ալ, լուռ են անոնք եւ չեն բերեր իրենց նպաստը՝ մեր գրականութեան ծաղկումին:

Գիրքեր կը հրատարակուին, սակայն չկան քննադատներ, որպէսզի զատեն եղածը սուտէն ու երկաթը. Նոյնիսկ խաղաղեն արժէքէ զուրկ գործերը եւ լոյսին բերեն ճշմարիտ տաղանդները:

Ճշմարիտ քննադատութիւն գոյութիւն չունի. կայ միայն գովեստ կամ պարսաւ:

Եւ ոմանք կը բացագանչեն նոյնիսկ.

— Ո՞ւր է Օշականը...

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ՕՆՆԻԿ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆԻ ՀԵՏ

Պ. Օննիկ Պէրպէրեան ծանօթ երգահանը հրաւիրուած է վարելու Ֆիլատէլֆիայի Ֆիլարմոնիք օրքէստրան յառաջիկայ Հոկտեմբեր ամսոյն: Այս առթիւ հաճոյքն ունեցայ զինքը ընդունելու եւ աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու այդ շահեկան ձանապարհորդութեան մասին, որ երկրորդ անգամն է ըլլալու (առաջինը 1954ին):

Պ. Պէրպէրեան իբրեւ յայտագիր ունի իր գործերէն մի չորք, ուր կ'երեւին Ամերիկայի մէջ իր առաջնորդութեամբ՝ արդէն նուագուած «Հայկական համանուագը, դաշնակի հայկական քոնչերթօն», եւայլն, ինչպէս նաեւ Նարեկը եւ Հայրենիք համանուագները, որ դեռեւս ծանօթ չեն Ամերիկայի մէջ:

Այդ գործերէն զատ, Պ. Պէրպէրեանը կուտայ Ֆիլատէլֆիայի մէջ, այս ամառ իր յօրինած ջութակի հայկական քոնչերթոյին առաջին ունկնդրութիւնը:

Այդ քոնչերթօն բաղկացած է երեք մասերէ եւ նուիրուած է հեղինակին տարաբախտ եղբօր Շահան Պէրպէրեանի յիշատակին: Այստեղ աւելորդ չեմ համարում «Մարմարա» թերթին մէջ երեւած յօդուածից (ստորագրուած Պ. Արմենակ Փափազեանի կողմէ, 27 Հոկտ. 1956 Թ.) մի քանի տեղեկութիւններ տալու մեր հասարակութեան՝ ողբացեալի մասին):

«Դաստիարակ, ուսուցիչ, ատենաբան, փիլիսոփայ, գեղագէտ, պարսատեղծ, երգահան: Այս յատկութիւններէն միայն մէկը պիտի բաւէր իմաստ մը տալու համար անհատական կեանքի մը հազուադէպօրէն միացած իր անձին մէջ՝ անոնք խորհրդաւոր կապերով կը հաղորդուէին իրարու եւ իւրաքանչիւրը միւսներէն կը ստանար անօրինակ լիութիւն մը եւ տեսակ մը յաւելուածական տարածութիւն»:

Հաղորդեմ այժմու մի քանի մանրամասնութիւններ այդ գործին մասին, շընորհիւ հեղինակի սիրալիրութեանը.

Առաջին շարժումը — Աֆասիօնօթօ, մարդուս պայքարն է իր անողոք ճակատագրին դէմ, պայքար մը ուրկէ մարդս յաղթահարուած դուրս կուգայ:

Երկրորդ շարժումը — Լանթօ տօլօրօզօ, որ մըն է զոր մարդը կը հեկեկէ երբ իր սիրելին անդարձ բաժնուած է իրմէ: Իսկ երրորդ շարժումը՝ Ռօնտօ ֆինալ, տաղդ ռիթմով ուրախ պար մըն է, որ կ'արտայայտէ մարդուս հակազդեցութիւնը յուսահատութեան դէմ:

Այս գործին մէջ ժողովրդական մոթիֆները ունին իրենց աւագ դերը: Հեղինակը հայ երաժշտական բարձրագոյն ոճ կ'ուզէ ստեղծել մեր ժողովրդական «քաղհան»էն:

Այս հոյակապ գործին պաշտպանն ըլլալու են երկու շնորհալի հայ արուեստագիտուհիներ.

Ջութակը — Օր. Աճէմեան

Երգը — Օր. Անիթա Դէրեան:

Ֆիլատէլֆիայէն յետոյ Պ. Պէրպէրեանը կը շարունակէ նուագահանդէսներ տալու Պոսթոն, Շիքակօ, Նիւ Եորք եւ Լոս Անճելըս:

×

Այս այցելութիւնը առիթ կը տայ ինծ յիշեցնել Օննիկ Պէրպէրեանի արտակարգ գիտնական եւ թէ երաժշտական պատրաստութիւնը: Իր հայրը՝ նշանաւոր դաստիարակը Պէրպէրեան Քոլէժի հիմնադիրը, որ այնքան մեծ դեր կատարած էր տաճկահայ մտաւորական կեանքին մէջ, իր որդոց լայն ուսում տուած է: Պ. Օննիկը Լոզանի համալսարանը աւարտած է 1900 թուին իբրեւ լիսանսիէ էս սիանս մաթէմաթիք է ֆիզիք:

1911 Թ. եկած է Փարիզ նուիրուելով երաժշտութեան, աշխատելով թէ Սքօլա Քանթօրիւմ եւ թէ Կոնսերվատորիա: Իր վարպետները եղած են հռչակաւոր Վէնսան տ'Էնտի, Շ. Վիտոր եւ Ժան Հիւրէ: Իր առաջին գործը դաշնակի համար գըրուած շատ յայտնի Տիւրան երաժշտական տունը հրատարակած էր (1912), ինչպէս եւ «Ալպեազի երգերը», որին թիւը չեմ յիշում: Այնուհետեւ ահագին շարք գործերի, որին մի մասը պիտի ջանամ յիշատակել, մանաւանդ իր սէմֆոնիստի կարողութիւնը հայկական թէ կրօնական եւ թէ ժողովրդական երաժշտութիւնը ներդաշնակելու եւրոպական սէնֆոնիք օրէնքներով: Ահա մի քանի տիտղոսները «Փառաւոր պատարագ հայկական», «Նարեկ» (կրօնական սէմֆոնի), «Հերոսի կեանքը», բազմաթիւ սէմֆոնիկ գործեր: Ունի եօթը պարախաղեր (պալէ), օպերա «Պրոմեթէ» եւ այն բոլոր վերջին գործերը, որ պիտի լսուին Ամերիկա այս աշնան եւ գարնան 1958ին:

Ի՞նչպէս չյարգել եւ չգնահատել այսքան լուրջ եւ երկարատեւ, ազգին պատիւ բերող գործունէութիւնը եւ չմաղթել յաջողութիւն իր երաժշտական ճանապարհորդութեան համար:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԱԲԱՅԵԱՆ

ՔԷՆՁԻՆԿԹԸՆԻ ՄԱՆՈՒԿԻՆ ՀՐԱՇԱԳԵՂ ՀԷՔԵԱԹԸ

ՉԱՐԼԻ ՉԷՓԼԻՆ

Այս դժնդակ պահուն, իրեն օգնութեան կը հասնի ամերիկացի մեծահամբաւ դրամատէրը՝ Օ'Նէյլի դեռատի աղջիկը՝ Ուննան, որ իր սէրն ու համակրանքը ընծայելով մեծահոգի ու մեծատաղանդ արուեստագէտին, կ'ամուսնանայ անոր հետ հակառակ իր հօր կամքին, կը կազմէ անոր հետ երջանիկ ընտանիք մը, որուն անաստուեր կեանքը կը շարունակուի մինչեւ այսօր սիրասուն զաւակներու հոյլի մը մէջ:

×

Միջազգային գեղարուեստի ընտանիքին մէջ արտակարգ ու բացառիկ տեղ մը կը գրաւէ Չարլի Չէփլին, որովհետեւ ան խիկարպէս որ եզակի ու բացառիկ տուեալներով օժտուած անձնաւորութիւն մըն է:

Ինքն է որ կ'արտադրէ իր ժապաւէնները, ինքն է որ կը բեմադրէ զանոնք, ինքն է գլխաւոր դերակատարը, ինքն է որ կը ձայնագրէ ժապաւէնին երաժշտութիւնը եւ ինքն է որ կը ղեկավարէ համանուագը իբր կատարեալ ու փորձառու ղեկավար մը՝ կը նուագէ ջութակ, երգեհոն եւ դաշնակ: Իր նախընտրութիւնները կ'երթան դէպի Պախի երաժշտութիւնը: Կը խօսի ութ լեզուներ եւ նոյնիսկ կը հասկնայ խուլ-համրերու լեզուն: Կը մեքենագրէ վարպետօրէն իր բոլոր ձեռագիրները, իր դերակատարներուն գերերը ինք կ'արտադրէ նախապէս, եւ այդ արտադրութեանց կը կցէ իւրաքանչիւր դերին տեսակ մը կենսագրականը, որպէսզի դերակատարները աւելի լաւ ըմբռնեն իրենց յանձնուած դերերուն հոգեբանութիւնը:

Իր նախավերջին գործը՝ «Բեմին լոյսերը» իր ժամանակին մեծ հետաքրքրութեան արժանացաւ: Այս ժապաւէնը կը ներկայացնէ պատմութիւնը կրկէսի մը մէջ աշխատող հապիտ Գալվերոյին, որ նմանութեան հարազատ գիծեր ունի իր իսկ թշուառ անցեալին հետ:

«Բեմին լոյսերը»ին համար, որ իր 81րդ արտադրութիւնն է եղած, Չարլի Չէփլին ծախսած է իր հարստութեան կէսը...

Այդ ժապաւէնին հրապարակ ելած օրն իսկ, Չէփլին յայտարարած էր թէ իր վերջին գործը պիտի ըլլար ատիկա:

Սակայն, հակառակ այդ յայտարարութեան, Չէփլին տուաւ նաեւ ուրիշ նոր գործ մը՝ «Թագաւոր մը Նիւ Եորքի մէջ», որ ինչպէս ըսինք մեր պատմութեան ըսկիզբը, մեծ աղմուկ հանեց միջազգային մամուլի շրջանակներուն մէջ:

×

Այս է ահա իր համառօտ գիծերուն մէջ Քէնզինկթընի մանուկին հրաշագեղ հէքեաթը:

Դժբախտութեան ու թշուառութեան մէջ ծնած ու մեծցած մանուկը, իր յարատեւ աշխատանքին, իր բացառիկ ձիրքերուն շնորհիւ դարձած է այսօր աշխարհի լաւագոյն եւ ընտիր անձերէն մին, առարկայ ընդհանուր հիացման:

Քէնզինկթընի մանուկին հրաշագեղ հէքեաթը դարեր շարունակ պիտի ապրի, յարեւ նման Կրիմի եւ Անտերսընի հէքեաթներուն, որոնք նոյնպէս խանդավառած, խրախուսած եւ խթանած են բազմահազար մանուկներու երեւակայութիւնը:

Ու դարերը պիտի յիշեն հիացումով Չարլի Չէփլինի անունը, որ Քէնզինկթընի ցեխերէն հասած է այսօր փառաւոր հանգրուան մը, ուրկէ հեզիկ ու մեղմիկ կը նայի մեզի, առանց յոխորտանքի, իբրեւ բարի ու համեստ արուեստի իշխան մը:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

(4 վերջ)

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐԷՆ ԵՏՔ

Ա.

ԽՄԲ.— Վերջերս *Լը Մոնտ*, գլխաւոր աշխատակիցներէն Ֆիլիփ Պէն գնաց Մոսկուա՝ երիտասարդական փառատօնին առիթով: Ծանօթ լրագրողը շահեկան յօդուածաշարք մը հրատարակեց «Խ. Միութիւն հակակուսակցական խմբակին շնորհազրկումէն ետք» ընդհանուր խորագիրով, որ համայնապատկերն է խրուշչեւեան Ռուսաստանի եւ արբանեակներուն: Ստորեւ կը ներկայացնենք գլխաւոր մասերը:

Քաղաքական լրագրողի մը համար, որ կը գրագի յատկապէս համայնավար աշխարհին անցուդարձերով, Մոսկուայի Երիտասարդական Փառատօնը լաւագոյն առիթն էր՝ խորհրդային անցագիր մը ձեռք ձգելու համար. անցագիր մը՝ որ տարիներէ ի վեր կ'ուզէր ունենալ: Բնականաբար, փառատօնը չէր իր հետաքրքրութեան առարկան: Արդարեւ, երկու երեք օրուան ընթացքին արտակարգ վիճակ մը ստեղծուած էր. հսկայական ցոյցեր, օտարներու հանդէպ սիրալիր վերաբերմունք, հետաքրքրութիւն՝ տարբեր երկիրներէ եկողներուն հանդէպ: Սակայն, լրագրողին համար այս անցուդարձերը չուտով միօրինակ կը դառնան եւ ուրիշ դէպքեր կու գան սրել իր հետաքրքրութիւնը:

Եթէ ճիշդ է, որ խորհրդային վարչակարգը աշխարհի որեւէ երկրին վարչակարգին կը նմանի եւ Մոսկուա չի նմա-

նիր ուրիշ մայրաքաղաքի, ուրեմն հարիւր անգամ աւելի ճիշդ է, որ Մոսկուայի մէջ լրագրողի մը աշխատանքը նոյնը չէ, ինչպէս՝ ուրիշ երկիրներու մէջ: Այս է նաեւ կացութիւնը արբանեակ երկիրներուն մէջ: Օտար մը, այնտեղ չի կրնար հանդիպիլ մարդոց՝ որ կ'ուզեն «բան մը գիտնալ» եւ այս բոլորը հասկնալու համար՝ հարկ չկայ մինչեւ Մոսկուա երթալու :

Սակայն Փառատօնը լաւագոյն առիթն էր յարաբերութիւններ ստեղծելու համար: Առաջին անգամ ըլլալով, հարիւր հազարաւոր, նոյնիսկ միլիոնաւոր խորհրդային քաղաքացիներ ո՛չ միայն հսկողութեան տակ առնուեցան օտարներու չմօտենալու համար, այլեւ, ընդհակառակն, պաշտօնապէս եւ ջերմօրէն առաջ մղուեցան՝ անոնց հետ շփումներ ունենալու համար: Բաւական տարիէ ի վեր, առիթ ո՛չ ոք ունեցած էր Մոսկուայի մէջ: Ի՞նչ կ'անցնէր կը դառնար: Կարգ մը մարդիկ կային, որոնք գիտէին խողութիւնը, անշուշտ Արեւմտեաններէն կը պահէին այդ բոլորը, սակայն արեւմտեան երկիրներէ եկած իրենց բազմաթիւ գաղափարակիցներուն կը խոստովանէին :

Հակառակ անոր, որ լրագրողներէն շատեր կասկածելի վաւերականութեամբ լուրերով բեռնաւորուած վերադարձան իրենց երկիրները, թէեւ անոնցմէ շատեր անհիմն չէին: Խրուշչեւի դիրքը ո՛չ թէ միայն տկարացած էր Նախագահաց Խորհուրդին մէջ (Պրեզիտիում), այլեւ ինք շնորհազրկուած էր արդէն. իր անկումը հաղորդող զեկոյցը պատրաստուած էր. Մոսկուայի զանազան շրջանակներուն մէջ խօսք կը դառնար նաեւ, թէ անոր հեղինակն էր Շեպիլով, որ այն ատեն կուսակցութեան գաղափարական քարոզչութեան ղեկավարն էր :

Կարգ մը շրջանակներ կը յայտնեն, թէ տարբեր ձեւով կարելի չէ բացատրել Խրուշչեւի ատելութիւնը՝ իր նախկին «ձագուկ»ին դէմ: Սակայն, երկու մարդոց խզումը լուրջ պատճառներու արդիւնք էր: —

Եթէ Շեպիլովի զեկոյցը հրատարակուէր՝ Խրուշչեւի անկումը անխուսափելի էր: Այսուհանդերձ, ոչ մէկ նշան ցոյց կու տայ, թէ Խրուշչեւ իր դիրքը պահած է շնորհիւ մարեշալ Ժուկովի եւ բանակին օժանդակութեան, ինչ որ կը մտածեն արեւմտեան շրջանակները: Ճիշդ է, որ անոնք իրենց դերը ունեցած են, սակայն շատ ուշ: Նախագահաց Խորհուրդի փոթորկալի նիստին մէջ, ուրիշ մէկն է որ խաղաց վճռական դերը: Շեպիլովի պատրաստած զեկոյցը չհրատարակուեցաւ՝ որովհետեւ ոչ ոք կարողացաւ ըստանձնել անոր գործադրութիւնը: Մինչդեռ, անդին, փոքրամասնութեան մէջ մնացած Խրուշչեւը վայրկեան մը իսկ չհեռացուց իր հսկողութիւնը՝ կուսակցութեան վրայէն:

Շատերու համաձայն, Խրուշչեւ անակընկալի եկած էր իր թշնամիներուն յարձակումէն, ինքնավստահութիւնը կորսնցնելով: Ատեն մը հաւատացած է՝ թէ իր ճակատագիրը որոշուած էր արդէն: Զինքը փրկած են Կեդրոնական Կոմիտէի անդամ Տիկին Ֆուրցեւա եւ Իգնաթով :

Ամէն պարագայի մէջ, մէկ իրողութիւն ճիշդ է, որ Իգնաթով եւ Տիկին Ֆուրցեւա աճապարանքով գումարեցին Կեդր. Կոմիտէի ժողովը: Ծանօթ է, որ այս ժողովը որոշուած էր վերջին վայրկեանին, անակնկալի բերելով բոլոր անդամները: Այս պարագան ի յայտ եկաւ նոյնիսկ Փարիզի մէջ, ուր գտնուող խորհրդային դեսպանը՝ Վինոկրատով (Կեդր. Կոմիտէի անդամ) ուշ գիշերին հեռաձայնեց Ֆրանսական իշխանութեանց, որ իրեն տրամադրեն զինուորական օդանաւ մը, անյապաղ երթալու համար Արեւելեան Պերլին, ուր խորհրդային օդանաւ մը կը սպասէր իրեն :

Կեդր. Կոմիտէի ժողովին միակ նպատակն էր՝ ընդդիմադիրները ջախջախել :

Եթէ Խրուշչեւի յաղթանակը այլեւս իրականութիւն կը դառնար Կ. Կոմիտէի նստաշրջանին բացումով, պէտք է գիտնալ, թէ մարեշալ Ժուկովի ճառը իր մեծ դերը կը խաղար անոր մէջ: Ժուկով ոչ միայն յայտարարեց թէ բանակը պիտի մերժէր օժանդակել Մոլոթովի եւ Մալենկովի, այլեւ քննադատեց ընդդիմադիր շարժումին վարիչները: Ինք էր, որ առաջին անգամ ըլլալով դատապարտեց Մալենկովը «Լենինկրատի հարց»ին մէջ, որուն զոհ գացին քաղաքին 6 հարիւր ընտիր համայնավարները: Մոսկուայի մէջ կը մտածեն, թէ մարեշալը անհաշտ ոխ մը ունէր Մալենկովի դէմ :

Արտասահմանի մէջ, կարգ մը մարդիկ դժուարով հաւատք ընծայեցին Խ. Միութեան պաշտօնական յայտարարութեան, ի մասին «հակակուսակցական խմբակ»ին: Նոյնիսկ՝ կասկածեցան: Անոնց համար դժուար էր հաւատալ, որ Մալենկովի եւ Մոլոթովի նման վարպետ հնարամիտները փորձած էին ձերբազատուիլ Խրուշչեւէն, առանց ապահովելու զօրաւոր դաշնակիցներ՝ իրենց հետ: Սակայն, Մոսկուայի մէջ տրուած ծանօթութիւնները կը ջրեն այս կասկածը: Մալենկով եւ Մոլոթով գործակիցներ չփնտռեցին, մտածելով որ՝ փոքրամասնութեան մէջ մնալով, Խրուշչեւ պիտի հրաժարէր ճիշդ այնպէս, ինչպէս ըրաւ Մալենկով 1955ին: Նոյնիսկ այնպէս կը թուի, թէ Մալենկով եւ Մոլոթով նպատակ չունէին Խրուշչեւը արձակելու Նախագահաց Խորհուրդէն: Այս ձեւով, կարելի է ըսել, որ դաւադրութիւն չկար :

Իշխանութեան պայքարը Մոսկուայի մէջ վերջացաւ այն օրը՝ երբ վճռական քուէարկութիւն մը եղաւ Կեդր. Կոմիտէի մէջ (Յունիս 29):

Խրուշչեւ ու իր գործակիցները, այս յաղթանակէն քանի մը ժամ վերջ երկար նամակ մը խմբագրեցին, որ յաջորդ օրն իսկ կարդացուեցաւ Խ. Միութեան բոլոր շրջաններուն մէջ: Հազարաւոր ժողովներ եղան՝ կուսակցութեան անդամներուն հաղորդելու համար եղելութիւնը: Նամակին պարունակութիւնը գաղտնի պահուեցաւ, սակայն, կը կարծուի թէ մամուլին համար պատրաստուած զեկոյցը այդ նամակին խտացումն էր: Այսուհանդերձ, պաշտօնական զեկոյցին մէջ «հակակուսակցական խմբակ»ին դէմ եղած ծանր արտայայտութիւնները զեղչուած էին:

Հակառակ անոր, որ այդ նամակը Յունիս 30ին արդէն սեփականութիւնը դարձած էր հազարաւոր մարդոց եւ կիներու, Մոսկուայի արեւմտեան դեսպանատուներն ու լրագրողները ոչ մէկ տեղեկութիւն ունեցան անցած դարձածէն: Արդարեւ, խորհրդայինները գիտեն պահել իրենց գաղտնիքը՝ երբ ուզեն.

ԹՐՔԱԿԱՆ ԹԵՐԹ ՄԸ ԵՒ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ ՈՍԿԻՆԵՐԸ...

ԽՄԲ.— Թրքական թերթ մը՝ «Ենի Սապահ» Պոլսոյ Պատրիարքին Լիզպոնա մեկնումին առիթով տարօրինակ լուր մը հրատարակած է: Ստորեւ՝ թերթին լուրը եւ Պոլսոյ «Մարմարա»յի բացատրութիւնները :

Քաղաքիս մէջ գաղտնի ոստիկան մը կը փնտռուի, որուն պաշտօնը պիտի ըլլայ պաշտպանել այն ոսկիները, որոնք մօտերս Լիզպոնէն քաղաքս պիտի բերուին:

Մեր հին մէկ քաղաքացին՝ քարիւղի թագաւոր միլիառատէր Կիւլպէնկեան, որ միջոց մը առաջ մեռած էր Ամերիկայի մէջ իր տղուն ձգած կտակագրով մը փափաք յայտնած էր, որպէսզի Թուրքիոյ Հայոց հանր. հաստատութեանց եւ վարժարաններուն համար ալ օգնութիւն կատարուի: Կիւլպէնկեանի զաւակը, իր հօր այս կտակը գործադրելու նպատակաւ միջոց մը առաջ քաղաքս եկած, տեղւոյն վրայ տեսած եւ քննած էր հայ համայնքի պէտքերը եւ վերադարձած էր :

Երիտասարդ Կիւլպէնկեան քանի մը օր առաջ քաղաքիս Հայոց Պատրիարքին նամակ մը գրելով յայտնած է, թէ հայ համայնքի կարիքներուն համար պատրաստ է 170 քիլօ ոսկի յատկացնելու եւ աւելցուցած է թէ այդ ոսկիները պիտի յանձնուին Լիզպոնի մէջ :

Պատրիարքը քանի մը օր վերջ իր օգնականին հետ Լիզպոն պիտի մեկնի բերելու համար ոսկիները: Կ'ըսուի թէ գաղտնի ոստիկան մը կը փնտռուի ճամբու ընթացքին պաշտպանելու համար ոսկիները :

Շահագրգռուող պատկան իշխանութեանց հետ, ոսկիները ներածելու համար անհրաժեշտ համաձայնութիւնը գոյացած է :

Ոսկիները պիտի յանձնուին Թուրքիոյ Կեդրոնական Դրամատունը եւ փոխարժէքը պիտի գանձուի: Օրուան ոսկին համաձայն կ'ենթադրուի թէ այդ ոսկիները պիտի արժեն մօտ երեք միլիոն լիրա :

Անկասկած այս լուրը մեծ գոհունակութիւն պիտի պատճառէ մեր հայ հայրենակիցներուն :

ՄԱՐՄԱՐԱ.— Մեր ստացած լրացուցիչ տեղեկութեանց համաձայն Պատրիարքարանի շահագրգռուող շրջանակները քմծիծաղով դիմաւորած են ոսկիներու պաշտպանութեան համար ոստիկան մը փնտռելու մասին «Ենի Սապահ»ի տուած այդ լրութիւնը բազմաթիւ թիւրիմացութիւններ եւ սխալ տեղեկութիւններ կը պարունակէ: Կիւլպէնկեանի մահուան վայրէն մինչեւ զաւկին (հաւանաբար Ռոպէր Կիւլպէնկեանի կ'ուզէ ակնարկել) Իսթանպուլ ժամանումը եւ ժառանգական միւս հարցերը, թերի կամ թիւր կերպով ներկայացուած են: Այդ լուրին իրականութեան համապատասխանող բաժինը միայն այն է, թէ Ս. Պատրիարք հայրը եւ Պ. Շէլլէֆեան Լիզպոն կը մեկնին, տեղւոյն վրայ վերջնականապէս կարգադրելու համար Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան կողմէ Իսթանպուլահայ համայնքի կարիքներուն յատկացուած բաժինի հարցը :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահութեան 1957 Սեպտեմբեր 13ի հրամանագրով՝ Հայկ Յովհաննէս Մելքումեան նշանակուած է Հայաստանի Ներքին նախարար :

Նոյն օրուան հրամանագրով՝ նախկին Ներքին նախարար Պ. Վ. Պիւկոնով իր պաշտօնէն արձակուած է, այլ աշխատանքի սկսելու համար :

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ մէջ բացուած է հանգստեան նոր տուն մը: Զանազան շրջաններէ հանգստացողներու առաջին խումբը այնտեղ ժամանած է արդէն (մօտ 50 հոգի):

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան 40րդ տարեդարձին առթիւ ձուլուած են Յովհաննէս Թումանեանի, Ա. Սպենդիարեանի, Մուրացանի եւ կարգ մը այլ մտաւորականներու պղնձեայ կիսանդրիները :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ մէջ այգեկութքը սկսած է արդէն եւ վերջանալու վրայ: Այս տարուան խաղողի բերքը արդիւնաւոր եղած է:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ արդիւնաբերութեան համաշխարհային ցուցահանդէսին Հայաստան մասնակցած է ելեկտրական իր արտադրութիւններով :

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ տեղի ունեցած են Խ. Միութեան Լենինի շքանշանակիր Պետական Ակադեմական Թատրոնի արուեստագէտներուն կարգ մը համերգները :

ԻՋՄԻԱԾՆԻ շրջանի Ապագայ գիւղին մէջ այս տարի 12 հեկտար հողի վրայ եգիպտացորեն մշակուած է: Անասուններուն կեր հայթայթելու նպատակով, որոշուած է 15 հեկտար հողի վրայ եւս մշակել եգիպտացորեն :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (21)

ԿԱՅԾԵՐ

Զ.

ԴՊՐՈՑ

Ես մինչեւ այսօր չեմ կարող հեռացնել այն ծանր եւ անախորժ տպաւորութիւնը, որ թողել է իմ վրայ այբ — բէնը ... Նրա ամէն մի տառը, կարծես թէ ուզում էր վիշապի նման ինձ կուլ տալ ... գիշերներն անգամ հանգիստ քուն չունէի ... երազների մէջ նոյնքան տանջւում էի, որքան դպրոցում ...: Ինձ երեւում էր, որպէս թէ նուն, մէյմունի նման առջեւս բռնած, իր գլուխը ռեխը ծամելով, ուզում էր վախեցնել ինձ ... ռան, մի մեծ մողէզ դարձած, վազում էր, որ ծոցս մտնի ...: Ամենից աւելի ես ատում էի եչն, նա միշտ երեւում էր ինձ վիզը ծռած ուղտի պէս ... ես շատ էի վախենում ուղտից: Բայց մի տառ, որին ես շատ սիրում էի, էր օն. ես նրան խիստ շուտ ճանաչեցի, որովհետեւ նա նման էր գեղեցիկ Սօնայի բոլորակ աչքերին ...

Նազելի Սօնա, քո անունը յիշելու ժամանակ ես բոլորը, բոլորը մոռանում եմ, ինչ որ կրեցի այն դժոխքի մէջ ... դու էիր իմ մխիթարութիւնը ... դու էիր քաղցրացնում իմ տխուր ժամերի դառնութիւնը ...

Սօնան վարժապետիս աղջիկն էր: Ես իմ կեանքում չեմ տեսել մի այնպիսի բարի եւ անմեղ բնաւորութիւն: Պատահում էր, երբ վարժապետս ծեծում էր ինձ, Սօնան մի թաքուն տեղ նստած, լաց էր լինում: Խեղճ աղջիկ, ի՞նչու էր լաց լինում նա :

Է.

ՍԻՐՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ԶԳԱՑՄՈՒՆՔԸ

Վարժապետիս ընտանիքը կազմում էին երեք հոգի՝ կինը՝ որդին եւ փոքրիկ Սօնան :

Նրա կնոջը կոչում էին Գիւլ — ջհան. չնայելով իր գեղեցիկ անուանը, որ նշանակում է աշխարհի վարդը, երէց — կինը աշխարհի ամենաայլանդակ արարածներից մէկն էր: Այսուամենայնիւ, տէր հայրը, եթէ չասենք սիրում էր, բայց բաւականին յարգում էր նրան: Թէեւ պատահած ժամանակ մանր հայհոյանքներ տալիս էր, բայց շատ սակաւ էր պատահում, որ ծեծէր նրան: Դա ունէր իր առանձին պատճառները, որպէս մարգարէի առաջին երկրպագուն լինում է իր կինը, այնպէս էլ «աշխարհի վարդը» տէր հօր ամենամոլեռանդ պաշտողներից էր: Նա էր հռչակում կանանց հասարակութեան մէջ, թէ որպիսի հրաշալի ներգործութիւններ էին անում իր ամուսնի կախարդական թղթերը: Նա էր տարածում լուրեր, թէ այս ինչ եւ այն ինչ տիկինը որպիսի բախտի հասաւ տէր հօր կախարդութիւնների շնորհիւ: Այսպիսով աւելանում էր վարժապետիս յաճախորդների թիւը :

Որդին — Ստեփանը — վարժապետիս երեխաների անդրանիկն էր. դա մի սիրուն տղայ էր, որ ամենեւին նման չէր մօրը: Միշտ լուռ, միշտ մունջ, գունաթափ դէմքով եւ մարած աչքերով Ստեփանը մի ապուշ երեխայ էր: Չէր կարելի առանց խղճալու նայել նրա երկչոտ երեսին: Նրա հետ խօսելու ժամանակ ես միշտ նկատում էի, որ առանց պատճառի ժպտում էր, ծիծաղում էր, արձակում մի քանի անմիտ, անկապ խօսքեր եւ իսկոյն դժի նման փախչում էր, վախենալով, չիցէ թէ իրան ծեծեն: Խեղճը ցնորուած էր: Երբեմն ամբողջ գիշերները անցուցանում էր նա անհանգիստ դառանցութեան մէջ, շատ անգամ քնած տեղից վեր էր թռչում, եւ անգիտակցաբար գնում էր, ուր որ հանդիպում էր: Այս պատճառով նրան կապում էին: Հօր բոլոր կախարդական հնարները, որոնք ուրիշների վրայ հրաշալի կերպով ազդում էին, բոլորովին անզօր մնացին գեղեցիկ Ստեփանի առողջութիւնը վերականգնելու, խեղճը մնաց միշտ խելագար: Որքան ճիշդ էր, ես չգիտեմ, միայն պատմում էին, թէ նրա խելագարութեան պատճառը եղել էր նոյն ինքն հայրը: Ստեփանը ինձ նման չար եւ անհանգիստ տղայ էր. մի օր հայրը բարկանալով նրա վրայ, կամեցել էր «խրատել» եւ այս պատճառով կախ էր տուել ջրհորի մէջ, — ասում էին, այն օրից խեղճ Ստեփանին պատահել էր այդ դժբախտութիւնը: Պատմում էին, որ դեւերը այնտեղ զարկել էին Ստեփանին, որովհետեւ ջրհորը միշտ լիքն է լինում դեւերով: Բայց լինում էին օրեր, որ Ստեփանի խելքը գլխին էր գալիս, նա խիստ քաղցր եւ բարի երեխայ էր դառնում. մենք ամէնքս ուրախանում էինք եւ սիրում էինք նրան :

Աղջիկը — Սօնան — նոյնպէս լուռ երեխայ էր, եւ չնայելով իր փոքրիկ հասակին, կատարում էր տնային շատ գործեր: Սօնան կրում էր եղբօր հեզ, հանդարտ եւ մուգ — երկնագոյն աչքերը, այն զանազանութեամբ միայն, որ քրոջ աչքերը աւելի պայծառ եւ կենդանի էին, մինչդեռ եղբօրը բոլորովին կորցրել էին իրանց կենդանի փայլը: Սօնայի ծամերը նոյնպէս աւելի մուգ գոյն ունէին, քան եղբօր չէկ, մետաքսանման մազերը, եւ աւելի խիտ էին, քան թէ նրանը:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ոչ մէկ վարդապետութիւն պիտի ընդունի. — Մեր յարաբերութիւնները՝ բոլոր երկիրներուն հետ իբրեւ հիմ ունին կատարեալ հաւասարութիւնն ու իրաւունքներու փոխադարձ ճանաչումը :

Գալով ամերիկեան զինուորական օժանդակութեան, Հիւսէյն թագաւոր յայտնեց, թէ չական հարց մըն էր բանակը սպառազինել՝ ազգային պաշտպանութեան համար. այս նպատակով Յորդանան ընդունած է օժանդակութիւն մը՝ առանց պայմանի :

× Իսրայէլի Արտաքին նախարար Տիկին Մէյր երկար խօսակցութիւն մը ունեցաւ Խ. Միութեան Արտաքին Նախարար Կրոմիքոյի հետ : Իսրայէլեան բանբերը այս խորհրդակցութեան շուրջ հարցատնդուելով մերժեց որեւէ բացատրութիւն տալ : Կը կարծուի թէ Խ. Միութիւն – Իսրայէլ սուր պայքարէն վերջ, երկու երկիրները կ՚աշխատին իրարու մօտենալ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆ Գշ. օր տօնեց իր ազգային օրը՝ մեծ հանդիսութեամբ եւ զինուորական տողանցքով : Աւելի քան 1800 օտար դէմքեր հրաւիրուած էին այս հանդիսութեանց, որոնց կարգին՝ Հունգարիոյ Վարչապետ Քատար :

ՕԹԱՎԱՅԻ մէջ 1958ին տեղի պիտի ունենայ Հասարակապետութեան Ելմտական Նախարարներու համագումար մը, երկիրներու միջեւ տնտեսական կապերը ամրապնդելու համար :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ դպրոց – նաւերէն մէկուն երեք սպայ ուսանողները ազատութիւն ընտրեցին՝ երբ նաւը խարսխած էր Դանիա :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ մէջ անծանօթներ նոր ռումբեր նետած են հակահամայնավար թերթի մը խմբագրատան վրայ : Երեք խմբագիրները վիրաւորուած են : Վարչապետը անձամբ հետեւած է առաջին քննութիւններուն :

ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին անդամ ընտրուեցան Ճափոն, Քանատա եւ Փանամա :

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ թերթ մը ծանրօրէն կը քննադատէ համայնավար երիտասարդական դաշնակցութիւնը, որ անկարող է երիտասարդ Հունգարացիները պատրաստելու՝ մշակութային եւ բարոյական հարցերու մէջ :

ԹՈՒՐՔԻԱ մերժեց ընդունիլ մառեշալ Բուլգանինի մտահոգութիւնները՝ սուրիական սահմանին վրայ համախմբուած թրքական ուժերուն նկատմամբ :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Հոկտեմբեր 1).— Կառավարական տագնապը պատճառ դարձաւ որ երեքշաբթի օր ոսկին զգալապէս բարձրանայ Փարիզի սակարանին մէջ, մինչ արժէթուղթերը կ՚իջնային : Այսպէս ոսկին բարձրացաւ 521.000 (նախապէս 517 հազար), զուից. 3660 (3590), Նափոլէոն 3840 (3760), անգլ. 4630 (4580), թղթադրամ (զուգահեռական շուկայ) տոլար 445 (441), սթերլին 1160 (1150), զուից. 107.25 (104.75), պելժ. 8.65 (8) :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅ ԴԱՏԸ

Հայեւռուս յարաբերութիւնները լոյսին տակ :

Գրեց՝ ԳԱԲՐԻԷԼ ԼԱԶԵԱՆ

Տպարան «Յուսաբեր», Գահիրէ 1957 :

Գին՝ 1100 ֆրանք :

Դիմել Յառաջի եւ հայ գրատուններ, :

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱԲԱՑՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. Թաղ. Խորհուրդը, ի գիտութիւն յարգոյ հասարակութեան կուգայ յայտարարելու որ, յառաջիկայ Հոկտեմբեր 3էն սկսեալ, կը վերաբացուին Թաղիս Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ մէջ, մայրենի լեզուի ուսուցման դասընթացքները, ամէն հինգշաբթի օրերը կէսօրէ վերջ ժամը 1.30էն մինչեւ ժամը չորսին :

Ուսուցչուհութեամբ Տիկին Մանուշ Շահմիրեանի :

Այս առթիւ թաղականութիւնս կոչ կ՚ուղղէ Թաղիս եւ շրջաններու բոլոր ծնողքներուն անխտիր որ բարեհաճին փութալ արձանագրելու իրենց զաւակները ամէն հինգշաբթի եւ կիրակի օրերը եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ :

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդ

Օր. ԷԼԻԶ ՄԻՆԹԱՆՃԵԱՆ

ՋԱՒԷՆ ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Ամուսնացած

29 Սեպտ., 1957 Մարսէյլ

Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ՝ Ազգ. Միութեան, Շաբաթ, Հոկտեմբեր 5ին, Թէատր Միւնիսիփալի մէջ :

Ներկայութեամբ եւ բարձր հովանաւորութեամբ Պ. ՓՕԼ ՎԻԿՐՈՅԻ (Էնսփէք – թէօր տը լ՚Աքատեմի) :

Կը նախագահէ ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ

Կը խօսին

ԼԻՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ

եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կիրակի Հոկտեմբեր վեցին Գ. Թաղամասին սրահը :

Ժամը 21ին :

Կը նախագահէ ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ

Կը խօսին՝

ԼԻՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ

եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Այս երեք դասախօսութեանց նիւթն է՝ ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ ՍԿԻԶԲԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՄԵՐ ՕՐԵՐԸ :

ՆՈՒԷՐ

Իր նուիրատուութիւններովը ծանօթ հայ սպասուհին, այս անգամ եւս կը նուիրէ հազար ֆր. Սերվիոյ կարօտ հայ ընտանիքին, երկու հազար «Յառաջ»ին, հազար ֆրանք «Յառաջ»ի տպարանին գրաշարներուն, հինգ հարիւր Նոր Սերունդին, հինգ հարիւր Կարմիր Խաչին, 500 Կապոյտ Խաչին : Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՏԱՐԵԿԱՆ
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ Կապ. խաչի օդափոխութեան կայանին :

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին :

Տեղի կ՚ունենայ 12 Հոկտեմբեր, շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Պէրիէ Միյէ շքեղ սրահներուն մէջ, Փլաս Պէլքուր :

Գեղարուեստական բաժին եւ հաճելի անակնկալներ :

Ընտանեկան զուարթ մթնոլորտ :

Կը հրաւիրենք Լիոնահայ հասարակութիւնը անխտիր, քաջալերելու մեր այս ձեռնարկը որուն հասոյթով պիտի կարենանք Կապ. խաչի օդափոխութեան կայանին մէջ՝ հարիւրաւոր մանուկներու ոչ թէ միայն մաքուր օդ՝ այլ եւ անոնց՝ գէթ տարին մէկ անգամ հայկական մթնոլորտի մը մէջ տոհմային դաստիարակութիւն մը ապահովել :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ.— Ջոմի մասնաճիւղը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ 69 րիւ Լուի Պլանի եկեղեցին իր անմոռանալի ընկերոջ՝ ՎԱՀՐԱՄ ՋԱՆՏԵԱՆԻ մահուան 20րդ տարեդարձին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սարգիս Պօղոսեանի արտասանական երեկոները՝

13 Հոկտեմբեր՝ ՄԱՐՍԷՅԼ, Սալ Մազընոյի «Զորրորդ պտոյտ» :

19 Հոկտեմբեր՝ ՎԱԼԱՆՍ, քաղաքային Թատրոն «Երրորդ պտոյտ» :

23 Հոկտեմբեր՝ ՓԱՐԻԶ, Սալ Շոփէն, «Երրորդ պտոյտ» :

27 Հոկտեմբեր՝ ԼԻՈՆ, Սալ Մոլիէռ «Առաջին եւ երկրորդ պտոյտ» :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ՚ունենայ ՀՈԿՏ. 26ին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՑԱՐԳԱՆՔԻ ԱՑՑ

Հ. Յ. Դ. Ազրիւր – Սերոբ Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերները յարգանքի այց մը պիտի տան այս կիրակի ժամը 14ին Ժանթիյիի գերեզմանատունը :

Ընկեր Ղասապ Եղիազարեանի եւ Պիսէթրի գերեզմանատունը ժամը 15ին ընկեր Խորէն Քէպապճեանի շիրիմներուն :

Հաւաքուիլ մուտքերու առջեւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալ ընկերներուն յիշատակը յարգողները :

ԱՐԱՐԱՅԻ 39ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Ա) Կամ. եւ Ռազ. Բարեկ. Միութեան Պատ. նախագահ Պ. Շ. Տ. Թէքքէեանի դրասենեակին տեղափոխութեան պատճառաւ, Միութեանս կեդրոնատեղի նշանակուած է՝

«Select Bar», 18, Bld. Dugommier

ուր Պ. Թէքքէեան եւ վարչութիւնը կ՚ընդունին՝ ժամը 6.30 – 8.30, ամէն Բշ. իրիկուն :

Բ) Վարչութիւնս կը փութայ յայտնել թէ՝ Արարայի ճակատամարտին 39րդ տարելիցը պիտի տօնուի Հոկտեմբեր 13ին, կիրակի օր : Առտուն՝ հանդիսաւոր պատարագ՝ Փրատոյի Մայր Եկեղեցւոյն մէջ : Պատարագէն վերջ, պաշտօնական հանդիսութիւն մը տեղի պիտի ունենայ Եկեղեցւոյ բակին մէջ՝ ի ներկայութեան Ֆր. Քաղաք. եւ Զին. իշխանութեանց :

Գ) Ժամը մէկին կոչունք՝ Շաթօ տէ Ֆլէօրի սրահներուն մէջ, ի պատիւ Ֆրանքեւհայ բարեկամութեան : Ժամը 5ին պար՝ ընկերներուն եւ միութեանս բարեկամներուն համար :

Դ) Վարչութիւնս, այս առթիւ, կոչ կ՚ընէ Ֆրանսայի բոլոր Նախ. Կամաւորներուն մասնաւորապէս եւ Ռազմիկներուն, ընդհանրապէս որ գան խմբուիլ՝ Միութեանս պատ. նախագահ Պ. Շ. Տ. Թէքքէեանի շուրջ՝ հիմը դնելու համար՝ Նախկին Կամաւորներու եւ Ռազմիկներու Դաշնակցութեան :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ո՞ՒՐ ԵՍ, ՄԱՅՐ ԻՄ, գրեց Շ. Նարդունի, սպառեցաւ երկու ամսուան մէջ, հացի պէս, առանց նոյնիսկ արտասահմանի բաժին հանելու :

Մամուլի տակ է ՍՊԻՏԱԿ ԱՌԱԻՕՏ, հէքեաթ եւ բանաստեղծութիւն, գրեց Շ. Նարդունի :

× Մարսիլիոյ մէջ Շ. Նարդունիի բոլոր գործերը ստանալու, ինչպէս նաեւ բաժանորդագրուելու համար ՀԱՅ – ԲՈՅԺի, դիմել Ֆօթօ – Ռէքս, 2 ռիւ Պէռնար տիւ Պուա :

Մարսիլիոյ մէջ ՀԱՅ – ԲՈՅԺի բաժնեգինները, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս սիրայօժար պիտի գանձէ Պ. Արմենակ Շահպազեան, 17 ռիւ տէ Փըթիթ Մառի :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

2 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1958

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆ. ՄԱՐՄՆԻ (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ա.— ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան պատգ. ժողովը տեղի կ՚ունենայ Տէսինի մէջ, 5 Հոկտեմբեր շաբաթ օր :

Բ.— Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան Տէսինի մասնաճիւղի գեղարուեստական խնջոյք – ցերեկոյթը տեղի կ՚ունենայ այս կիրակի ժամը 3էն մինչեւ 10ը, տեղւոյն սրահին մէջ :

Տէսինի լաւագոյն ուժերու կողքին, գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Փարիզի կեդրոնը եւ Մարսէյլի մասնաճիւղը իրենց լաւագոյն արուեստագէտներով :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցչական ժողովը այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 17 րիւ Պլէօ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՀԱՄԱ – ԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական սրահը, Պար տը Կլօզ : Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Զեկուցում 17րդ պատգ. ժողովի, ընթերցում Կեդր. վարչ. շրջաբերականի մասնաճիւղի վարչական ընտրութիւն եւ զանազան :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

«Հայաստան» թերթի փէրմանանսը ամէն չորեքշաբթի օր ժամը 3 — 6, 17, Րիւ Պլէօ :

ԴԱՇՆԱԿԻ
ԵՒ ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ (SOLFÈGE) ԴԱՍԵՐ

Ինչպէս եւ ընկերակցութիւն

ACCOMPAGNEMENT

ՕՐ. ՃԱՆՊԱԶ

Դիմել՝

La résidence, Sceaux, Seine

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիին վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ ողբացեալ Մելիք Մուշկամպարեանի յուղարկաւորութեան առիթով փոխան ծաղկեպսակի Պ. Արծրունի Զըրաշեանէ շնորհակալութեամբ ստացած է երեք հազար ֆրանք, Ս. Աստուածածնի նորաշէն խորանին նուէր :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ վարժարանի տեսչութիւնը կը հաղորդէ որ վարժարանին մէջ կատարուող մեծ նորոգութիւններու պատճառաւ յառաջիկայ 1957 – 1958ի ուսումնական տարեշրջանի մուտքի թըւականը փոխադրուած է Հոկտեմբեր 6, կիրակի օրուան :

Մ Ե Ծ   Ե Ր Ե Կ Ո Յ Թ - Պ Ա Ր Ա Հ Ա Ն Դ Է Ս

Կազմակերպուած Շավիլի Երիտ. Եկեղեցաշէն Յանձնախումբի կողմէ :

10 Նոյեմբեր Շավիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ : Նկատի ունենալ այս թըւականը :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան փափաքին վրայ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ութ հազար զինուորներու խնկելի յիշատակին, 6 Հոկտեմբեր, Կիրակի առաւօտուն Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ : Իսկ կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 19ը պիտի տօնուի Միութեան հիմնադրութեան երեսունամեակը նաեւ Հաճնոյ հերոսամարտի 37րդ տարեդարձը միասնաբար մեծաշուք կերպով Սէրքըլ Միլիթէրի վարի սրահին մէջ, Փլաս Սէն Թ՚Օկիւսթէն :

Նախագահութեամբ՝ Կաթ. Պատուիրակ Ս. Եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի :

Մուտքը ազատ է, հրաւիրատոմսով :

Դիմել՝ Մ. Գրաճեանի, 138 րիւ տը լ՚Աքէ Կրու, Փարիզ (15) :

ՍԵՆԵԱԿ ԿԸ ՓՆՏՌԵՆ

Երկու կին (մայր ու աղջիկ) սենեակ մը կը փնտռեն խոհանոցի դիւրութեամբ : Դիմել՝ վարչութեան :

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

Մեքենիսիէններ, աշկերտներ (աղջիկ), սկսնակ սիւրժըրթէօզներ, կարողներ պոնէթրի փուր թիսաժ :

Pour Tricots-Lingerie

PARIS - CALIFORNIE

16, Rue Sainte-Cécile, Paris-9e

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 27 Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE VI շքեղ սրահներուն մէջ

Ջանազան աթրաքսիոններ

Մուտք 500 ֆրանք

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը

PRO. 77 73

Imprimé sur les presses du journal HARATCH

17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 4 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

VENDREDI 4 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8010 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3811

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԱՀԼԻՃԻ ԱՆԿՈՒՄԷՆ ՎԵՐՋ

Բազմաթիւ ներհակ շահեր իրարու կը բախին Ալժերիոյ հարցին մէջ: Երեք տարիէ ի վեր անկարելի եղաւ իրաւախոհութեան եզր մը գտնել:

Ալժերիոյ խնդիրը արծարծողներն եղան ամէնէն առաջ Ալժերիոյ բնիկ Իսլամները, որոնք բնակչութեան ջախջախիչ մեծամասնութիւնը կը կազմեն:

Քաջալերուած Հնդկաչինի, Մարոքի եւ Թունուզի օրինակներէն, Ալժերիոյ ազգայնականները՝ առաջնորդութեամբ «Ազգային Ազատագրութեան Ճակատ»ին՝ զինեալ ապստամբութեան դիմեցին, նպատակ ունենալով երկիրը բոլորովին ձերբազատել ֆրանսական տիրապետութենէն եւ ստեղծել անկախ հայրենիք մը:

Ֆրանսական համալսարաններու մէջ ուսում առած ալժերիացի մտաւորականներ իբրեւ օրինակ կը յիշեն 1789ի ֆրանսական մեծ յեղափոխութեան ժողովրդավար եւ ազատական սկզբունքները՝ երբ անկախութիւն կը պահանջեն իրենց երկրին համար ալ: Անոնք չեն մոռնար նոյնիսկ յայտարարելու՝ թէ աչք առած են զոհել Ալժերիոյ բնակչութեան կէսը՝ բացարձակ անկախութեան տիրանալու համար:

Շատ բացորոշ է ուրեմն «Ազգ. Ազատագրութեան Ճակատ»ին ծրագիրը:

Իրենց նպատակին հասնելու համար ազգայնական խումբերը (ֆէլլակա) զինեալ դիմադրութեան ճամբան բռնած են: Երեք տարիէ ի վեր մեծ կորուստներ կրեցին, սակայն ցարդ զէնքը վար դնելով անձնատուր չեղան: Բոլոր երեւոյթները ցոյց կուտան թէ ներկայ պայմաններուն մէջ ո՛չ մէկ յոյս կայ խաղաղ կարգադրութեան մը համար:

Ալժերիոյ բացառիկ հանգամանքն այն է, որ շուրջ մէկուկէս միլիոն Ֆրանսացիներ սերունդներէ ի վեր տուն–տեղ եղած են այդ երկրին մէջ: Մեծ դրամագլուխ շարժման մէջ դրած են եւ ահագին զոհողութիւններ բրած՝ զարկ տալու համար երկրագործութեան եւ ճարտարարուեստին:

Ալժերիաբնակ Ֆրանսացիները կ'ուզեն որ պահպանուի գոյավիճակը, այսինքն Ալժերիա շարունակէ մնալ իբրեւ ֆրանսական նահանգ մը:

Դէպքերը ցոյց տուին, որ կարելի չէր այլեւս պահել նախկին գոյավիճակը: Այդ պատճառաւ ալ ֆրանսական կառավարութիւնը մշակեց Ալժերիոյ հիմնական — օրէնքը՝ որուն գոհացում տալու համար իսլամ ազգայնական տարրերուն:

Հիմնական – օրէնքը չնչտելով հանդերձ որ Ալժերիա անբաժանելի եւ ամբողջացուցիչ մասը կը կազմէ Ֆրանսայի, տեղական ինքնավարութիւն կը շնորհէր՝ կարգ մը սեղմումներով:

Օրէնքին դէմ առաջին բողոքողները եղան Ալժերիոյ Ֆրանսացիները, որոնք կը պահանջէին ո՛չ մէկ զիջում կատարել եւ հաստատ պահել նախկին վարչաձեւը: Նոյն տեսակէտին վրայ կանգնած էին՝ որոշ տարբերութիւններով՝ Ազգային ժողովի կարգ մը խմբակցութիւնները, որոնք կը կարծէին թէ կառավարութիւնը շատ մեծ զիջումներ բրած է Ալժերիացիներուն: Անոնք հիմնական – օրէնքին հակառակ քուէարկեցին:

Հակառակ քուէ տուին նաեւ համայնավարները, որոնք պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալու սկզբունքին հետեւելով, իբրեւ ջերմ պաշտպան կը ներկայանան Ալժերիոյ բացարձակ անկախութեան:

Ոչ այնքան Պուրժէս – Մոնուրիի կառավարութեան տապալումը, որքան հիմնական – օրէնքին մերժումն է, որ դէշ տպաւորութիւն առաջ բերած է արտասահմանի մէջ: Մանաւանդ Ֆրանսայի բարեկամ պետութեանց շրջանակին մէջ:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԱԳՆԱՊԸ ԴԵՌ ՉԷ ԼՈՒԾՈՒԱԾ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

Հանրապետութեան Նախագահ Ռընէ Քոթի շարունակեց իր խորհրդակցութիւնները կուսակցական ղեկավարներուն հետ: Ներկայիս Նախագահին համար յստակ է, թէ ինչ կը մտածեն կազմակերպութիւնները եւ ինչ կը հետապնդեն: Ուրեմն, կը մնայ կանչել ապագայ Վարչապետ մը եւ անոր վստահիլ կառավարութեան կազմութիւնը: Նախագահ Քոթի շաբաթէն առաջ այս պաշտօնը պիտի առաջարկէ երեսփոխաններէն մէկուն: Չորս անուններու շուրջ կը խօսուի.— Կի Մոլէ, Շուման, Փլէվէն, եւ Ֆիմլէն: Ամէնէն հաւանականները սակայն՝ Մոլէ եւ Փլեվէն: Կը խօսուի նաեւ նախկին նախարար Կայեարի մասին:

Դչ. օր Ազգ. Ժողովին նիստը հազիւ քառորդ ժամ տեւեց, դիւանը կազմելու համար, սակայն բուռն վիճաբանութիւններ ծագեցան Լը Թրոքէրի եւ փուժատականներու միջեւ:

Փիէր Փուժատի բարեկամները յարձակում գործեցին Ազգ. Ժողովին ընկերվարական նախագահին վրայ, որ ըստ իրենց, ընդդիմացած էր խորհրդարանական խմբակցութեանց նախագահներուն խորհրդակցութեան: Փուժատականներու խմբակցութեան նախագահը պատասխանատու նկատեց Լը Թրոքէրը, իսկ երեսփոխան Քուէքի պոռաց.— «Դուք Մոսկուայի մէկ սարուկն էք»:

Ազգ. Ժողովին Նախագահը կարգի հրաւիրեց փուժատական հռետորը եւ պատասխանեց.— Կը փափաքիմ որ դուք ալ, ինչպէս ես, մարդու սարուկը չըլլաք:

Փոլ Անթիէ, որուն խմբակը միացած էր փուժատականներուն, իր կարգին դատապարտեց Լը Թրոքէրը, որ Սահմանադրութիւնը կը բռնաբարէր: Ժողովին նախագահը բացատրութիւններ տալէ վերջ Սահմանադրութեան մասին, դիւանի անդամներուն անուանացանկը կարդաց: Փուժատականները բազմապատկեցին իրենց բողոքները.— Գո՛ղ, կը պոռայ Պույէ:

ԼԸ ԹՐՈՔԷՐ.— Որո՞ւն գող կ'ըսէք:

ՊՈՒՅԷ.— Գո՛ղ:

ԼԸ ԹՐՈՔԷՐ.— Ո՞վ կը մատնանշէք:

ՊՈՒՅԷ.— Անոնք՝ որ կը գողնան մեր աթոռները...

Ասոր վրայ փուժատականները իբրեւ բողոքի նշան դուրս ելան: Տամպիօ դըրան առջեւ հասնելով խօսք ուղղեց Լը Թրոքէրին.— «Ֆաշի՛ստ»:

ԼԸ ԹՐՈՔԷՐ.— Կան բաներ՝ որոնց կ'արգահատիմ:

ՏԱԳՆԱՊԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐԸ

Ֆրանսայի կառավարական տագնապը արձագանգ գտաւ միջազգային մամուլին մէջ: Միացեալ Նահանգներու «Նիւ Եորք Հէրըլտ Թրիպիւն» հանրապետական թերթը կը գրէ.— «Ֆրանսայի քաղաքական անկայուն վիճակը այլեւ ծիծաղելի չէ, այլ՝ ողբերգական: Երկիրը՝ որ կարեւոր դեր մը խաղաց արդի ժողովրդավարութիւնը ստեղծելու համար, տակաւին չսորվեցաւ օգտուիլ անկէ: Մինչեւ որ սորվի՝ իր հարցերը պիտի մնան առանց լուծումի, իր ապագան պիտի մնայ կասկածելի եւ իր բարեկամները՝ յուսախաբ»:

Իտալական «Իլ Թեմփօ» թերթը կը գրէ.— «Ողբերգական ժամը հնչած է չորրորդ Հանրապետութեան համար: Պուրժէս – Մոնուրի կրնար վստահութիւն շահիլ, եթէ Թունուզեան զէնքերու խնդիրը չգար՝ Ֆրանսայի ազգայնականներուն մաքերը պղտորելու»: Իսկ «Սթամփա» կը գրէ.— «Տագնապը՝ որ ծայր տուաւ ալժերիական հարցին առթիւ, ՄԱԿի ժողովին առջեւ քննուելէ առաջ, ազատագրութենէն ի վեր Ֆրանսայի ամէնէն բարդ ու վտանգաւոր անցքն է»:

Զուիցերիական «Նոյէ Ցիւրիխէր Ցայթունկ» կը գրէ.— «Նոր կառավարութեան կազմութիւնը շատ դժուար պիտի ըլլայ, եթէ անդրադառնանք որ անցեալ գարնան երեք շաբաթ տեւեց տագնապը, մինչեւ որ Ընկերվարականներն ու Արմատականները միացան»:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՐՑԸ ՄԱԿԻ ՄԷՋ

Միացեալ Նահանգներու ֆրանսական դեսպան Ժորժ – Փիքօ ներկայիս կը ներկայացնէ Ֆրանսան՝ ՄԱԿի մէջ, նկատելով որ տապալած կառավարութեան Արտաքին նախարար բացակայ էր: Ինչպէս ծանօթ է Փինօ ՄԱԿի մէջ պիտի խօսէր Ալժերիոյ հիմնական Օրէնքին մասին: Դեսպան Փիքօ այդ ուղղութեամբ պիտի չկարենայ խօսիլ, թէեւ պիտի յայտնէ Ֆրանսայի կամքը՝ ալժերիական հարցին լուծում մը գտնելու համար:

Ալժերիոյ Ազատագր. Ճակատը յուշագիր մը յանձնած է Ճալալ Ապտահի (Իրան) որ կը վարէ ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբը: Պարզ է, որ այս յուշագիրին մէջ կը խօսուի Փարիզի նախարարական տագնապին մասին, բայց, ինչ որ ակներեւ է, ապստամբները Ալժերիոյ անկախութիւնը առաջին պայման չեն առաջարկեր՝ խորհրդակցութեանց սկսելու համար:

Արաբիոյ պատուիրակութեան Նախագահը՝ խօսք առնելով, նախ յայտնեց թէ Սուրիա ոչ մէկ երկրի կը սպառնայ, իսկ գալով Ալժերիոյ հարցին, Շուքէյրի ըսաւ, թէ Ֆրանսա պէտք է հնազանդի միջազգային բաղձանքներու եւ ՄԱԿը պէտք է առաջնորդէ Ալժերիա, որպէսզի քննութիւն բանեցնէ, ֆրանսական իշխանութեանց ցուցմունքներուն

(Շարունակութիւնը կարդալ 4. էջ)

Դժգոհ են նաեւ արաբական երկիրները, որոնք կը շարունակեն պաշտպանել Ալժերիոյ անկախութեան սկզբունքը:

Նոր կազմուելիք ֆրանսական դահլիճը մեծ դժուարութեանց առջեւ պիտի գտնուի:

Բացի Ալժերիոյ կնճռոտ հարցէն, ներքին տնտեսական – ելմտական խնդիրներ արագ կարգադրութիւն կը պահանջեն:

ՀՐԱՆԴ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐ ՕՐԻՆ

«ՆՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԸ»

Միջազգային մամուլը, Ամերիկայէն մինչեւ Լոնտոն, Փարիզ ու Մոսկուա, արձագանգ հանդիսացաւ գիրքի մը՝ որ կը կոչուի «Նոր դասակարգը»: Հեղինակը՝ Միլովան Ճիլաս, Եուկոսլաւիոյ համայնավար կուսակցութեան ամէնէն ազդեցիկ դէմքերէն մէկը, որ 1954ին արտաքսուեցաւ Կեդր. Կոմիտէէն. յօդուածաշարք մը գրած էր՝ քննադատելով կարգ մը կէտեր:

1956ին երկրորդ անգամ դատուելով երեք տարուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ: Կը մեղադրուէր վարչակարգին դէմ յայտարարութիւններ բրած ըլլալուն համար: Իր դատապարտութեան հետ կապ ունին նաեւ հունգարական դէպքերը, որոնց մէջ համայնավարութեան վախճանին սկզբնաւորութիւնը գտած էր Ճիլաս:

Ներկայիս Պելկրատի մէջ շրջան ընող զրոյցներուն համաձայն՝ Ճիլաս դարձեալ պիտի դատուի: Այս անգամ՝ Ամերիկայի մէջ հրատարակուած իր գիրքին առիթով: «Նոր դասակարգը» համայնավարութեան սպանիչ քննադատութիւնն է:

Մարքսի եւ Էնկէլսի ծանօթ տեսութիւններէն ետք, 1917ի ռուսական յեղափոխութիւնը ձեւ ու մարմին տուաւ համայնավարութեան: Արտաքին ճակատներու վրայ մնացած ռուս զինուորները տուն կանչելով Լենին հաստատեց *գործնական* համայնավարութիւնը, իբրեւ պետութիւն՝ որուն մայրաքաղաքը դարձաւ Մոսկուան: Համայնավարութեան պետականացումէն ետք, հակահամայնավար շարժումը աւելի՛ թափ ստացաւ, թէեւ սկիզբէն ի վեր գոյութիւն ունէր:

Սակայն, ցարդ ինչ որ գրուած էր ընդդէմ կարմիր բռնապետութեան՝ տպաւորութիւններ էին պարզապէս.— ժողովուրդին թշուառութիւնը, կեանքի անապահովութիւնը, խղճի բռնաբարումը եւայլն:

Համայնավարութեան էութիւնը տեսականօրէն ջրելու համար՝ հարկ եղաւ սպասել մինչեւ 1957:

Արդարեւ, համայնավարութեան մեծագոյն տեսաբաններէն մէկն էր Միլովան Ճիլաս եւ «թիթոյեականութեան» գլխաւոր ներկայացուցիչը, որուն «Նոր դասակարգը» հակահամայնավար շարժումին վարդապետութի՛ւնն է ուղղակի եւ ոչ թէ հասարակ տպաւորութիւն մը: Հիմնական վերլուծումի ենթարկելով համայնավար կարգուսարքը, Ճիլաս տեսականօրէն ցոյց կուտայ անոր լուրջ թերութիւնները. երբ դասակարգ մը իր ձեռքը կը խտացնէ երկրի մը բոլոր իրաւասութիւնները՝ բռնատիրութիւնը անխուսափելի է:

Միլովան Ճիլաս կը նախատեսէ, թէ Ռուսիա եւ արբանեակ երկիրները մինչեւ որ Եուկոսլաւիոյ դրութեան հասնին՝ բաւական ճամբայ ունին կտրելիք, մնաց որ Թիթոյի հաստատած վարչակարգն ալ տակաւին շատ հեռու է ժողովրդավար ըլլալէ:

Մարդ մը, որ բովանդակ համայնավար աշխարհին մէջ իր անհատականութիւնը պարտադրելէ վերջ եւ շարժումին տեսաբաններէն մէկը ըլլալով հանդերձ, անդրադարձաւ իրականութեան: Աւելի լաւ է սակայն՝ կրկնել իր խօսքը.— «Երէկ յուսախաբ եղայ, անոնցմէ չեմ՝ որոնց յուսախաբութիւնը կատաղի եղած է եւ ծայրայեղ: Համայնավարութենէն բաժնուեցայ դանդաղօրէն եւ խղճմտօրէն»:

Արդէն, տեսաբան մը տարբեր ձեւով չէր կրնար ծառանալ իր նախկին հաւատքին դէմ: Եւ այդ եղաւ Միլովան Ճիլասի նուէրը՝ Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան 40րդ տարեդարձին... հոգ չէ թէ իր ապրած պալատն ալ փոխակերպուեցաւ բանտի մը խուցին:

ԱՐՄԵՆԱԿ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Սէն Թ'էթիէնի ընկերներէն՝ 65.200 ֆրանք: (Ցանկը տես Դ. էջ):

ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ԼՈՆՏՈՆ ՀԱՍԱՒ

Լոնտոնէն կը հեռաձայնեն «Յառաջ»ին. Պոլսոյ Գարեգին պատրիարքը Լիվերպուլէն անցած է Լոնտոն, ուր հասած է հինգշաբթի օր: Ժամը 16.30ին ընդունուած է Լոնտոնի Հայոց եկեղեցին ուր տեղի ունեցած է կարճ արարողութիւն մը:

ՅԱՊԱՂԱԾ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹԻՒՆ

Սիրելի Պ. Ենովք Արմէն,

Կարդացի «Յառաջ»ի մէջ (26 Սեպտ.) ձեր մանրամասն գրութիւնը, որ բազմաթիւ հարցումներով ծանրաբեռնուած էր: Պիտի ջանամ ձեր հետաքրքրութեան գոհացում տալ:

Եւ սակայն պիտի խնդրեմ որ դուք եւ ձեզի պէս մտածողները, խղճմտանքի քննութիւն մը ընենաք: Դուք որ յաւէտ անհետացողի մը «Թողօն»ով, «ժառանգութեամբ» եւ «գոյքերով» կը հետաքրքրուիք, արդեօք ողբացեալին կենդանութեանը վայրկեան մը հետաքրքրուեցա՞ք, թէ ինչպիսի կեանք մը կ'ապրէր ան: Անոր բնակարանը, նստած ու կացը տանելի վիճակ մը կը ներկայացնէ՞ին, հոգացող մը ունէ՞ր: Յառաջացած տարիք ունեցող մտաւորական մը իբրեւ, որեւէ մարմինի մը հսկողութեան տակ կը գտնուէ՞ր:

Դուք որ Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան ոչ միայն գործօն անդամը, այլեւ նախագահն էիք եւ էք, օր մը ձեր կեդրոնին հարցուցի՞ք թէ «ողբացեալ մեծանուն գրագէտին» նիւթական պայմանները ի՞նչ էին, եւ հիմա, իր մահէն երեք տարիներ ետք միայն անոր «ստուարադանդուած անփոխարինելի արժէքով գէզ»ով կը հետաքրքրուիք:

Մինչեւ վերջերս տակաւին Հայաստանի մէջ արգիլուած էր անոր անունին յիշատակութիւնը, իբրեւ հակայեղափոխական եւ Աղասի Խանճեանին հետ թղթակցութիւն պահող: Իսկ հիմա, որ «հակայեղափոխականին» գոյքերէն մէկ մասը նուէր տրուած են, կարծէք թէ անոր վերագրուած մեղքերը մաքրուած են այլեւս:

Արշակ Չօպանեանի ողբերգութեան առաջին արարին հետ կապուած այս խնդիրներէն ետք, ջանանք Պ. Ենովք Արմէնին հարցումներուն գոհացում տալ հնարաւորութեան սահմաններուն մէջ:

×

«Յառաջ»ի 15 Սեպտեմբերի թիւով ողբ. Արշակ Չօպանեանի ժառանգութեան մասին տուած բացատրութիւններս Պ. Ենովք Արմէն «բաւականաչափ լուսաւէտ յայտնութիւններ» կ'որակէ: Այդ անպաշտօն տողերով կը յուսայի գոհացում տուած ըլլալ: Կը փութամ յայտարարել, թէ հետեւեալ տողերուն կարեւոր մէկ մասը պաշտօնական հանգամանք ունի, եւ Պ. Ենովք Արմէնին տուած բազմաթիւ հարցումներուն ուղղակի թէ անուղղակի պատասխանները կը ներկայացնէ: Թերեւս տակաւին «կարգ մը մութ հանգոյցներ ալ պիտի մնան»:

Սեպտեմբեր 15 թուակիր գրութեանս մէջ, «Արշակ Չօպանեանի չգրուած պատմութիւնը», կրնայի «բաւականաչափ ուրիշ լուսաւէտ յայտնութիւններ» եւս ընել, եւ սակայն ողբացեալ գրագէտին անհատական ներքին կեանքին հետ կապ ունեցող կարգ մը խնդիրներու անդրադառնալ իմ իրաւասութեանս սահմաններէն դուրս կը գտնուէին, գիտնալով մէկտեղ թէ «մութ հանգոյցները» պիտի չլուծուէին: Այսօր ալ նոյն մտածումն ունիմ: Եւ ողբացեալ գրագէտին յիշատակին առջեւ զգացած յարգանքի զգացումս կրկին թոյլ չի տար ինծի կարգ մը յայտնութիւններ ընել:

Պ. Ենովք Արմէն կը գրէր. — «Չի գիտցուիր թէ այն անհատները կամ մարմինները, որոնք շահագրգռուած եւ գրաւած են ողբացեալ մեծանուն գրագէտին գրենական գոյքերով, ինչո՞ւ հրապարակով չեն պարզաբաներ նիւթիս այդ խաւար էջերը»:

Բարեբախտաբար Հ. Բ. Ը. Միութեան կողմէ Եւրոպայի Կեդր. Վարչութեան ատենադպիր Պ. Հայկ Թօփաքեան «Յառաջ»ի 18 Դեկտեմբեր 1954ի թիւին մէջ «Անուրջը վերջացած է» խորագրով հետեւեալ պաշտօնագիրը ստորագրած էր, իբրեւ պատասխան «Յառաջ»ի մէջ Վահէի «Անտէր ժառանգութիւնը» խորագրով հետեւեալ տողերուն. —

— «Ի՞նչ պիտի ըլլան իր գիրքերը, թուղթերը, հաւաքած թանկագին նիւթերը, որոնք սերտ կապ ունին մեր ժամանակակից պատմութեան հետ.. Բարեկամներ կը կարծէին թէ Բարեգործականին ձգած պիտի ըլլայ, մասնաւոր կտակով մը: Եւ կամ Բարեգործականը պիտի ներկայանայ իբրեւ օրինաւոր ժառանգորդ»:

Եւ ահաւասիկ պաշտօնական պատասխանը. —

«Բարեգործականը օրինական որեւէ իրաւունք չունէր ողբացեալ Ա. Չօպանեանի ժառանգութեան վրայ, զորս մասնակի կտակով մը յատկացուցած էր իր Նուպարեան Մատենադարանին:

Բարեգործականը կ'ընդունի եւ կը գործադրէ կտակարարներու կամքը, այնպէս որ իր մասնաճիւղերուն անդամատուրքերէն կամ ուղղակի հասոյթներէն դուրս մասնաւոր պիւտճէ չունի որեւէ ժառանգական իրաւունք գնելու: Այս պատճառներով է որ Հ. Բ. Ը. Մ.ի Եւրոպայի Կեդր. Մարմինը համեստ գումար մը առաջարկած է Տիկին «Բ.»ի: (50.000 Ֆր). Տիկինը Դեկտ. 7ին հրաւիրուեցաւ գրասենեակս, ուղղակի եւ անձամբ հաղորդելու իր վերջին պայմանները, Եւրոպայի Կեդր. Գործադիր Դիւանին:

«Մօտ մէկուկէս ժամ բանակցութենէ ետք, Տիկ. Բ. ընդունեցաւ հետեւեալ առաջարկը. — Կրկնապատկել Կեդր. վարչութեան կողմէ տրամադրուած գումարը, նոյնիսկ վճարել յաւելուածական գումար մը եւս գիրքերու դասաւորումէն վերջ՝ եթէ արժէքաւոր բաներ գտնուէին: Միջանկեալ ըսեմ որ մեզի լուր տրուած էր թէ Ա. Չօպանեանի ողջութեան իսկ իր գիրքերէն մաս մը պարբերաբար ուրիշ տեղ փոխադրուած էր կամ ծախուած, եւ չէինք կրնար, առանց քննութեան, աւելի բարձր յանձնառութիւններ ստանձնել:

«Տիկին Բ. համաձայնեցաւ եւ մեր վարչութեան անդամներէն Տիար Կ. Յակոբեանի ձեռքերը համբուրելով՝ բաժնուեցաւ, ժամադրուելով յաջորդ օրը, Դեկտեմբեր ութին՝ գալ եւ ստորագրել համաձայնագիրը՝ որուն խմբագրութիւնը յանձնուած էր իրաւագէտ Ա. Իւթիւճեանի:

«Մնացեալը ճիշդ է:

«Ճիշդ է նաեւ որ Դեկտեմբեր 9ին, երբ ներկայացանք նօտարին, Տիկին Բ. մեզի յայտնեց թէ ինք որոշած է ամէն բան «նուիրել» Երեւանի պետական մատենադարանին, եւ թէ իրեն փոխանորդ նշանակած է կարգ մը երիտասարդներ որոնք արդէն իսկ հոն էին: Ի պատիւ այս [illegible]ջիններուն ըսենք որ աւելի ազնիւ գտնուեցան քան Տիկին Բ. որ նօտարին եւ հաշտարար դատարանի քարտուղարին ներկայութեան կեղծ յայտարարեց Հ. Բ. Ը. Մ.ի յատկացուած մասնաւոր կտակը:

«Եզրակացութիւն. — Հ. Բ. Ը. Մ.ը չէր կրնար խաղալիկ դառնալ Տիկին Բ.ի ձեռքը «մասնակցիլ անվերջանալի աճուրդներու, քանի որ չեղեալ յայտարարած էր չորս վկաներու ներկայութեան կնքուած համաձայնութիւնը (Տիարք Տօքթ. Պէօղլիւքեան, Պ. Պալըգճեան, Կ. Յակոբեան եւ այս տողերը ստորագրողը՝ Հայկ Թօփաքեան)»:

Կը յուսամ թէ այս պաշտօնագիրը Պ. Ենովք Արմէնին բազմաթիւ հարցումներուն պատասխանը կու տայ արդէն:

Առիթէն օգտուելով քանի մը լրացուցիչ տեղեկութիւններ եւս:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՀԻՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՄԱՆՈՒԿ - ՍԻՍԱԿ

Պոլսոյ Միջագիւղ թաղամասին մէջ 1856ին սկսած է թատերական շարժում մը, որ հետզհետէ զարգանալով եւ յառաջդիմելով, մինչեւ 1867 թուականը մեծ գործունէութիւն է ունեցած:

Այդ շրջանի թատերասէր մեծահարուստներէն Յակոբ Պէյ Պալեանի նիւթական աջակցութեամբ Միջագիւղի մէջ կը կառուցուի ոչ այնքան ընդարձակ, սակայն չափազանց սիրուն ու գեղակերտ թատրոն մը ուր ժողովուրդը կը փութար խուռներամ եւ ուր կը տրուէին խնամուած գործեր:

Այս թատրոնին իսկական փայլն ու արժէքը աւելցնողը եղած է սակայն Պետրոս Մաղաքեան, պարզուկ կօշկակար մը, որ օրն ի բուն իր խանութին մէջ աշխատելէ ետք գիշերներն ալ անքուն կը մնար եւ իր անդուլ ջանքերով կը հրահրէր թատերասէրներու խանդն ու եռանդը:

Պետրոս Մաղաքեանի մականին տակ կը պատրաստուէին նոր ուժեր որոնք ապագային պիտի դառնային Արեւմտահայ թատրոնի ընտրելագոյն արուեստագէտները, եւ որոնցմէ մին է նաեւ Մանուկ-Սիսակ:

Ծնած էր 1839ին Կ. Պոլիս, Գուզկունճուք եւ կը պատկանէր կղերականներու ընտանիքի մը:

Իր նախնական ուսումը կը ստանայ թաղին ազգային վարժարանին մէջ:

1861ին, այդ շրջանի մեծահարուստներ՝ Պապազեան Գրիգոր եւ Յովսէփ աղաներու ծովեզերեայ բնակարանին մէջ, Միջագիւղի թատերախումբին կողմէ ի նպաստ Գուզկունճուքի ազգային վարժարանին ներկայացումներ կը տրուէին, որոնց կը մասնակցի նաեւ Մանուկ-Սիսակ: Ասիկա պատճառ կ'ըլլայ որ թատերական շարժում մըն ալ Գուզկունճուքի մէջ սկսի:

Սիսակի թելադրութեամբ խումբ մը կը կազմուի որ կը սկսի ներկայացումներ տալ վարժարանի սրահին մէջ:

Այս ներկայացումներէն ամէնէն յաջողն ու նիւթապէս արդիւնաւորը կ'ըլլայ Մեծն Վարդան ողբերգութիւնը, որուն ներկայ կը գտնուի նաեւ օրուան պատրիարքը՝ Սարգիս Եպիսկոպոս:

Նոյն թուականներուն, դարձեալ Գուզկունճուքի մէջ, քանի մը երիտասարդներ իրարու քով գալով կը կազմեն «Հայկական Ընկ.»ը, որ չորս տարի շարունակ (1862 - 66) Ս. Լուսաւորչական վարժարանի սրահին մէջ թատերական ներկայացումներ կու տայ: Սիսակ այս ներկայացումներուն ալ մասնակցելով կը ստանձնէ մասնաւորաբար հակառակորդի դերեր, որոնց մէջ կ'արձանագրէ մեծ յաջողութիւններ:

Այս խումբին խաղացանկը գրեթէ ամբողջութեամբ ազգային ողբերգութիւններէ էր կազմուած, որոնց նիւթին եւ անձերուն հարկադրած խանդավառութիւնը եւ անսահման հայրենասիրութիւնը մոռցնել կու տար իրենց գեղարուեստական արժէքին պակասութիւնը:

Սիսակի համբաւը օրստօրէ կ'աճի, այնպէս որ Պոլսոյ բոլոր թաղերէն կը սկսին հրաւիրել զինքը մասնակցելու թատերասէրներու ներկայացումներուն:

1867-70 Սիսակ կ'երեւի Ազիզիէ, Նաումի եւ Միջագիւղի բեմերուն վրայ, իսկ 1871 շրջանը տեւականապէս կ'անցընէ Վարդովեան թատրոնին մէջ:

1872 - 73ին Մաղաքեան թատրոնին մէջ է որ Սիսակ երեւան կու գայ բեմական գործիչի իր լրացեալ վիճակով:

Հայրենասէր մըն էր Մանուկ - Սիսակ: Կը պաշտէր իր մայրենի լեզուն եւ ինչպէս գիտենք, Արեւմտահայ ոչ մէկ թատրոն այնքան զուտ հայկականութիւն է ունեցած որքան Միջագիւղի թատրոնը:

Թուրքերէն լեզուով ոչ մէկ ներկայա-

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՄԱԹԷՕ ՖԱԼՔՈՆԷ

(ԳՈՐՍԻՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Փորթօ - Վեքքիոյէն դուրս ելլելով եւ հիւսիս - արեւելք ուղղուելով, դէպի կղզիին ներքնակողմը, կը նշմարուի որ տափաստանը հետզհետէ արագօրէն կը բարձրանայ, եւ երեք ժամուան հետիոտն գնացքէ մը եւ մանուածապատ արահետներէ անցնելէ ետք, կը գտնուինք ընդարձակ մաքիի մը եզերքը: Մաքին Գորսիքայի հովիւներու եւ բոլոր անոնց որ արդարութեան հաշիւ ունին տալիք՝ հայրենիքն է:

Մաքին մուտքը գրեթէ անտեսանելի է Աստուծոյ քմահաճ մէկ կարգադրութեամբ հոն տնկուած բազմատեսակ ծառերու շարքով մը, այնպէս որ հոնկէ ներս մտնելու համար մարդը պէտք է որ իր ձեռքը ունենայ կացին մը իր ճամբան կարենալ հարթելու համար:

Եթէ մէկը սպաննած էք, ապաստանեցէք Փորթօ - Վեքքիոյի մաքին, հոն կատարեալ ապահովութեան մէջ պիտի ապրիք, լաւ հրացանով մը զինուած, ընկերացած վառօդով եւ փամփուշտներով:

Մի մոռնաք ձեր հետ առնել գորշ վերարկու մը գլխանոցով, որ ձեզի պիտի ծառայէ իբրեւ անկողին եւ իբրեւ վերմակ: Հովիւները ձեզի կու տան կաթ, պանիր եւ շագանակ, եւ ոչ ոք ձեզ անհանգիստ կ'ընէ, ոչ արդարութիւնը եւ ոչ ալ մեռեալներուն պարագաները: Կրնաք զգուշանալ այն պարագային միայն, երբ ըստիպուած կ'ըլլանք իջնել քաղաք ձեր ռազմանիւթի պաշարը նորոգելու համար:

Երբ 18..ին Գորսիքա կը գտնուէի, Մաթէօ Ֆալքոնէի տունը կը գտնուէր այս մաքիէն կէս վերստ հեռաւորութեան վրայ:

Բաւականին հարուստ մարդ մըն էր եւ կ'ապրէր ազնուականի նման, այսինքն՝ առանց գործ մը ընելու, իր հօտերուն եկամուտով, որոնք կ'արածէին իր հովիւները լեռներուն մէջ:

Երբ զինքը տեսայ երկու տարի ետքը, այն դէպքէն յետոյ զոր պիտի պատմեմ, ինծի թուեցաւ որ առաւելն յիսուն տարեկան էր: Երեւակայեցէք, մարդ մը կարճուկ այլ սակայն հաստատապինդ, սեւ սաթի նման մազերով, արծուեռունգ, նուրբ շրթունքներով, խոշոր եւ աշխոյժ աչքերով եւ թխագոյն դէմքով: Իր նշանաձգութիւնը կը նկատուէր արտակարգ, նոյնիսկ իր երկրին մէջ, ուր անպակաս են լաւ նշանառուները:

Օրինակ, Մաթէօ երբեք չէր սպաններ իր որսը բոլոր այն որսորդներու նման որոնք կը կրակեն բազմաթիւ փոքր փամփուշտներ արձակելով, այլ՝ հարիւր քսան քայլ հեռաւորութենէ մը նշան առնելով, կը սպաննէր կենդանին գնդակ մը տեղաւորելով ուղիղ անոր գլխուն կամ ուսին մէջ, նայած իր ընտրութեան: Գիշերը կը գործածէր իր զէնքերը նոյնքան դիւրութեամբ՝ որքան ցերեկը, եւ ինծի թուեցին նշանառութեան մէջ իր ճարտարութիւնը ապացուցանող հետեւեալ պարագան, որ թերեւս անհաւատալի կրնայ թըւիլ բոլոր անոնց համար որոնք չեն այցելած Գորսիքա:

Ութսուն քայլ հեռաւորութեան վրայ կը զետեղէին աշտանակ մը վառուած մոմով, պնակի մը մեծութիւնը ունեցող թափանցիկ թուղթի մը ետեւ: Մաթէօ նշան կ'առնէր եւ երբ պատրաստ կ'ըլլար կրակելու, կը մարէին լոյսը եւ վայրկեան մը ետք, կատարեալ մթութեան մէջ, զէնքը կը մեկնէր եւ կ'երթար ծակելու թափանցիկ թուղթը:

Իր այս արժանիքներուն պատճառով Մաթէօ տիրացած էր մեծ համբաւի: Իրեն համար կ'ըսէին թէ որքան լաւ բարեկամ մը, նոյնքան ալ վտանգաւոր թշնամի մըն էր:

Հաճոյակատար ու ողորմած, ամէնուն հետ ալ խաղաղ կենակցութեամբ կ'ապրէր բովանդակ Փորթօ - Վեքքիոյի շրջանակին մէջ: Միայն, կը պատմէին թէ, Քորթի մէջ, ուր ամուսնացած էր, քաջաբար մէջտեղէն վերցուցած էր հակառակորդ մը՝ որ կը նկատուէր վտանգաւոր որքան պատերազմի, նոյնքան ալ սիրային արկածներու մէջ:

Երբ Մաթէօ ամուսնացաւ, կինը՝ Ճիուզեփփա իրեն պարգեւեց նախ երեք աղջիկներ (ինչ որ ջղայնացուց զինքը) եւ ապա վերջապէս մանչ մը՝ որ կոչեց Ֆորթունաթօ: Իր օջախին յոյսն էր, անուան ժառանգորդը: Աղջիկները լաւ ամուսնութիւն մըն էին կնքած. իրենց հայրը պէտք եղած պարագային կրնար հաշուել իր փեսաներուն դաշոյններուն վրայ:

Մանչը դեռ տասը տարեկան էր, սակայն արդէն անոր մէջ կ'երեւէին ապագայի լաւագոյն տրամադրութիւններ:

×

Աշնան օր մը, Մաթէօ առտուն կանուխ իր կնոջ հետ դուրս ելաւ, երթալ այցելելու համար իր հօտերը, որոնք կ'արածէին «մաքի»ին մօտ տարածուող դաշտերուն վրայ: Փոքրիկ Ֆորթունաթօն ուզեց ընկերանալ հօրը եւ մօրը, սակայն դաշտը հեռու էր, եւ յետոյ՝ պէտք էր որ մէկը հսկէր տանը վրայ: Հայրը մերժեց տղեկին առաջարկը եւ պիտի տեսնենք որ այդ մերժումին համար որքան պիտի զղջար յետոյ խեղճ մարդը:

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(1 Շար.)

ցում կը տրուէր հոն: Եւ անշուշտ ատոր համար էր որ ազգային վերածնութեան անյագ լեցուած հասարակութիւն մը մեծ խանդավառութեամբ Մաղաքեանի ստանձնած գործին քաջալեր կը հանդիսանար:

Սիսակ այս շրջանին կ'երեւի հակառակորդի կարեւոր դերերով, բազմաթիւ ողբերգութիւններու մէջ, որոնցմէ յիշենք՝ Լիոնի Սուրհանդակը, Սէր առանց համարման, Արեան բիծ, Արքայն կը զբօսնու, Երկու յիսնապետք, Արշակ Բ., Հաւատք, Յոյս, Սէր, Փարիզի Աղքատները, եւայլն:

Միջագիւղի բեմական շարժումին ի սպառ դադարումէն ետք, Մանուկ–Սիսակ Վարդովեան Թատրոնի գլխաւոր ուժերէն մին կը դառնայ:

Արեւմտահայ Թատրոնի գործիչներու հմուտ կենսագիրը Շարասան, հետեւեալ կերպով կը ներկայացնէ Մանուկ–Սիսակի բեմական արուեստը.—

«Սիսակ չէր բաւականանար իր մարմնաւորած տիպարներուն եւ պատրաստած դէմքերուն շօշափելի արտաքինին ցուցադրութեամբ միայն, այլ հասու էր նաեւ անոնց կախումներուն եւ յարաբերութեանց: Իր արուեստի բազմերանգութեան մէջ կեղծիքի նշոյլն անգամ չկար, ոչ իսկ չտես յաւակնութիւնն ու անձնավստահութիւնը իր տաղանդին հանդէպ, որուն ճշմարտութեան անշուշտ ինքն ամէնէն աւելի կը հաւատար»:

«... Գամելիազարդ Տիկինին մէջ՝ Հայր Տիւվալի դերը իր գլուխ գործոցն է: Այնքան անթերի ու ճշմարիտ դերակատարութիւն շատ քիչեր ունեցած են, նոյնիսկ Պոլիս այցելող եւրոպական լաւագոյն խումբերու մէջ այն դերը ըստանձնողները չեն կրցած հաւասարիլ իրեն: Սիսակի մահէն ետք Մնակեան կը կատարէր այդ դերը, սակայն Սիսակի կատարելութեան ոչ մէկ կերպով կրցաւ հասնիլ: Տիւմա Որդւոյն հրաշալի վէպին ընթերցումէն ազդուած ամբողջ սերունդ մը ջերմագին ծափահարած է Սիսակը այն արտայայտ տեսարանին մէջ՝ ուր Պ. Տիւվալ հիանալի պերճախօսութեամբ մը, հոգեցունց շեշտերու մէջ կը դնէր իր հայրական բոլոր հեղինակութիւնն ու ազդեցութիւնը, նախ արհամարհանքի ու զարշանքի բովանդակ թափով, քիչ վերջը պաղատագին, գութը շարժելու համար ցոփակեաց, հաճոյամոլ ճանչցուած կնկան մը, եւ երբ այդ կինը՝ Մարկրիթ Կօթիէ կը համակերպէր Արմանի՝ իր գերագոյն խաչալին զոհողութեան, Սիսակ գիտէր տալ անոր ճակտին ներման ու շնորհապարտութեան այն համբոյրը, որուն ի տես բոլոր հանդիսատեսը կը ցնցուէր, համայնական ծափահարութեան մը զոռումներէն: Քաջարար կ'ըսենք թէ հայ գեղարուեստին ամէնէն վսեմ մէկ արտայայտութիւնն է Սիսակի Հայր Տիւվալը եւ ամէն ազգերու Հայր Տիւվալները Սիսակէն բարձր չեն կրնար եղած ըլլալ...»:

1880 – 81 Միջագիւղի Թատրոնը, վերակենդանացնելու փորձեր կ'ըլլան, որուն կը մասնակցի նաեւ Սիսակ, Հրաչեայի, Զապէլ Հէքիմեանի եւ ուրիշներու հետ: Այդ շրջանին կարեւոր դերեր կը ստանձնէ Քաթէրինա Հովուարտի, Նէլի Աշտարակըի, Լիոնի Սուրհանդակըի եւ ուրիշ բիէսներու մէջ: Այս թուականէն անդին կ'աշխատակցի Մնակեանի կազմած Օսմանեան Մելոտրամաթիք խումբին, դառնալով անոր խիստ կարեւոր մէկ անդամը:

Սիսակ բարձր բարոյականի տէր, պարկեշտ անձնաւորութիւն մըն է եղած: Մինչեւ վերջը մեծ հաւատքով մը կառչած մնացած է բեմին:

Կղերականի խմորով շաղախուած՝ անօրինակ սէր եւ հոգածութիւն ունեցած է եկեղեցիին հանդէպ:

Մանուկ–Սիսակ մեռած է 1897ին, կուրծքի հիւանդութենէ մը: Մնակեան խումբը եւ համակիրներ իր հիւանդութեան օրերուն ջերմ գուրգուրանքով մը պատած են զինքը, հասնելով իր բոլոր պէտքերուն:

Իր յուղարկաւորութիւնը մեծ բազմութեան մը ներկայութեան տեղի կ'ունենայ Գուզկունճուքի եկեղեցիին մէջ:

Շարասան հետեւեալ կերպով կը նկարագրէ այդ օրը.—

«Ձմեռ էր, անձրեւոտ, ցուրտ օդով մը կացինք իր յուղարկաւորութեան: Դերասաններ, համակիրներ, մեծ թիւով եկած լեցուցած էին Գուզկունճուքի փոքրիկ տաճարը: Ալէաթճեան եպիսկ. դամբանախօսեց, գրուատելով Սիսակը իբրեւ հաւատացեալ քրիստոնեայ եւ եկեղեցասէր մէկը, ոչ իսկ փոքրիկ ակնարկութիւն մը ըրաւ անոր արուեստագէտի կեանքին ու արժէքին վրայ: Երբ եկեղեցիէն դուրս կ'ելլէինք, Մնակեան՝ Սիսակի կորուստին առթիւ իր զգացած ամբողջ ցաւն կը բիւրեղացնէր ականջս ի վար, սա բառերով.— Այս մարդը (եպիսկոպոսը) անգամ մըն ալ մեռցնել ուզեց մեր անմահ Սիսակը...»:

Ողբացեալ Աչօ Շահխաթունիի յուղարկաւորութեան, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ ալ դամբանական մը խօսուեցաւ, ուր վեր առնուեցաւ հանգուցեալին քաջ զինուորականի հանգամանքը եւ ոչ մէկ ակնարկութիւն եղաւ իր դերասանական արուեստին մասին:

Տխուր աւանդութիւնը կը շարունակուի...

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ամսագրի Սեպտեմբերի թիւը: Հրատ. «Հայրենիք» հրատարակչականին, Պօսթոն, հատով կը ծախուի 75 սէնթ (300 ֆրանք), տարեկան բաժնեգին վեց տոլար.— Հասցէ՝

212 Stuart Str. Boston, U. S. A,

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐԷՆ ԵՏՔ

Բ.

Խրուշչեւի եւ հակակուսակցական խմբակին կռուին բուն պատճառը տեսակէտներու տարբերութիւնն էր:

Իրեն յատուկ պարզ բացատրութեամբ մը, Խրուշչեւ յայտնած էր արդէն իր տեսակէտը.— «Քիչ մը կարագ՝ մարքսիզմին մէջ»: Խրուշչեւի այս արտայայտութիւնը պատմական նշանակութիւն կը ստանայ, երբ կ'անդրադառնանք թէ Պետրոս Մեծէն ի վեր, թերեւս առաջին անգամ ըլլալով Ռուսիոյ ղեկավարներէն մէկը ուշադրութիւն կ'ընծայէ ժողովուրդին: Ըստ իրեն, պէտք է քիչ մը բարելաւել խորհրդային ժողովուրդին կեանքը: Կարելի չէր այլեւս շարունակել սթալինեան ուղղութիւնը՝ ժողովուրդին տալով կեանքի չափազանց ցած մակարդակ մը. լուրջ տագնապներ կրնային ստեղծուիլ: Ժամանակը եկած էր այլեւս քիչ մը ժողովուրդին մասին մտածելու: Այս քաղաքականութիւնը ոչ թէ պիտի տկարացնէր Խ. Միութեան ուժը, այլ, ընդհակառակն, աւելի պիտի զօրացնէր:

Խրուշչեւ միաժամանակ կը մտածէր թէ հարկ էր հրաժարիլ սթալինեան ուղղութենէն՝ գիտական, մշակութային եւ մանաւանդ՝ գիւղագիտական մարզերուն մէջ:

Այս բոլոր նորութիւնները, սկիզբէն իսկ բախեցան Մոլոթովի եւ Կագանովիչի ընդդիմութեան: Անոնք չէին ժխտեր խորհրդային կեանքի ցած մակարդակը, սակայն չէին կարծեր թէ զիջումներ կարելի էր ընել: Ընդհակառակն, կը կարծէին թէ զիջումներէ վերջ դիմադրական շարժում մը պիտի սկսէր եւ այն ատեն այլ եւս կարելի պիտի չըլլար հսկողութիւն բանեցնել: Կ'ընդունէին սթալինականութեան եւ Սթալինի սխալները: Կը նշէին թէ այն պայմաններու մէջ, որ գոյութիւն ունէին Խ. Միութեան մէջ, Սթալին կարողացաւ անվտանգ պահել իր իշխանութիւնը 25 տարի շարունակ. իր մահէն վերջ պայմանները չեն փոխուած եւ հետեւաբար՝ կարելի չէր փոխել նախկին քաղաքականութիւնը: Կարճ խօսքով, ընդդիմադիրները կարգ մը զիջումներ ընելով հանդերձ, հիմնապէս դէմ էին տնտեսական եւ արտաքին քաղաքականութեան փոփոխութեան:

Խրուշչեւ – Մոլոթով պայքարը սկսած էր արդէն Համայնավար կուսակցութեան 20րդ համագումարին մէջ:

Ներկայիս աւելի յստակ կը դառնայ Խրուշչեւի գաղտնի տեղեկագրին բուն պատճառը: Խրուշչեւ իր տեղեկագիրը կարդացած էր ոչ թէ սթալինականութիւնը քանդելու համար, այլ՝ Մոլոթովի խմբակին հետ ծայր առած պայքարը կը ստիպէր զինք՝ որպէսզի խաղար իր մեծագոյն դերը: Տեղեկագիրը սրտի կանչ մը չէր, որ դուրս կուգար տարիներ վերջ: Հնարամիտ ռազմավարութիւն մըն էր ան:

Ոչ մէկ կասկած՝ որ այդ ռազմավարութիւնը յաջողեցաւ: 20րդ համագումարը վերջացաւ Խրուշչեւի յաղթանակով: Սակայն, շուտով անդրադարձաւ թէ այդ յաղթանակը փխրուն վիճակ մը ունէր տակաւին: Շատ հեռու գացած էր՝ Սթալինի վարկաբեկման մէջ: Եւ արդէն Խրուշչեւի անհատականութեան ամէնէն խորհրդաւոր կէտերէն մէկն ալ այս է:

Լեհաստանի եւ Հունգարիոյ անցուդարձերը տկարացուցած էին Խրուշչեւի դիրքը, մինչեւ իսկ վտանգի առջեւ դնելով: Հետաքրքրականը այն է՝ որ յաջողեցաւ դուրս գալ այդ կացութենէն: Անմիջապէս իր տեսակէտները բարեխառնեց՝ Սթալինի եւ Թիթոյի նկատմամբ եւ համակեցութեան կարելիութիւնները տեսաւ՝ բովանդակ աշխարհին հետ: Սխալներ գործելով հանդերձ, Սթալին պատմական դեր խաղացած էր, լուրջ օժանդակութիւններ բերելով խորհրդային պետութեան եւ համայնավարական միջազգային շարժումին...:

Գալով Թիթոյին, դադրեցաւ այլեւս անոր մասին խօսելէ՝ իբրեւ համայնավար կարեւոր ղեկավար: Բազմաթիւ առիթներով քննադատեց «Թիթոյականութեան» տկար կողմերը:

Ներկայիս՝ ոչ մէկ կասկած, որ Խրուշչեւ, իր հաւատարիմներու փոքրիկ խմբակին հետ, Խ. Միութեան տէրն է: Սակայն, կ'ուզէ ամէն բան ընել, որպէսզի զինքը չնմանցնեն Սթալինի: Ան շատ աւելի ճկուն է՝ քան խորհրդային ոեւէ այլ ղեկավար, որու մասին կը գրուի արեւմտեան մամուլին մէջ: Ճիշդ այս պատճառով ալ, Մոսկուայի մէջ կը մտածեն թէ տակաւին որոշ ատեն մը մարեշալ Բուլգանին պիտի մնայ իր պաշտօնին վրայ: Այս երեւոյթը յատուկ է խորհրդային իւրաքանչիւր քաղաքացիի համար: Բայց Խրուշչեւ չուզեր, որ Մոլոթով, Մալենկով, Կագանովիչ եւ Շեպիլով խմբակին չնորհազրկումէն վերջ, ուրիշ ղեկավար մըն ալ հեռացուի:

Այսուհանդերձ, Խրուշչեւ գիտէ որ ընդդիմադիր շարժում մը գոյութիւն ունի երկրին մէջ: «Կոմունիստ» թերթին մէջ հրատարակուած իր ճառին մէջ, [illegible]տական ապակեդրոնացման իր ծրագրին մասին խօսելով, կը յայտարարէ.— «Հաւանաբար ամէն մարդ համաձայն չէ ինծի հետ: Շատեր այս պարագան պիտի յայտնեն բացէ ի բաց: Ուրիշներ պիտի պահեն զայն. իրենց գիտնալիքն է»:

Արդարեւ, Խրուշչեւ վերանորոգումներ հաստատելով եւ տնտեսական ապակեդրոնացումը որդեգրելով՝ իրեն դէմ հանեց բարձրաստիճան պաշտօնեաները: Ունի նաեւ կողմնակիցներ, որոնց կարգին՝ գիւղացիները: Սակայն, ընդդիմադիրները աւելի մեծ թիւ մը կը ներկայացնեն:

—

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (22)

ԿԱՅԾԵՐ

Է.

ՍԻՐՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ԶԳԱՑՄՈՒՆՔԸ

Զարմանալին այն էր, որ այդ երկու եղբայրներից ոչ մէկը նմանութիւն չունէր ոչ հօր հետ, որի կերպարանքի մէջ կային մի քանի որոշ մոնղոլական գծեր, եւ ոչ նման էին մօրը, որի դէմքը վախեցնելու չափ տգեղ էր:

Չնայելով, որ տէր Թօդիկը 700 ընտանիքից բաղկացած մի ամբողջ թաղի աւագ քահանան էր, չնայելով, որ բացի դրանից նա վիճակաւոր առաջնորդի գործակալի պաշտօն էր կատարում, եւ այդ բոլորից առատ արդիւնք էր ստանում (էլ չեմ խօսում դպրոցի մասին) — այնուամենայնիւ, նրա ապրուստը, նրա կեցութիւնը խիստ չքաւոր էր: Մի քանի մթին սենեակներ, ծեփած սպիտակ կաւով, նեղ բակ ցածրիկ շրջապարիսպով, — այդ բոլորը կացուցանում էին նրա անշուք բնակարանը, ուր տիրում էր մշտական փոշի, աղտ, խորին տխրութեան հետ: Դրացիները տէր հօր այսպիսի չքաւոր կեցութիւնը վերաբերում էին նրա անփառասիրութեանը եւ նրա աշխարհի վայելչութիւններին չցանկացող բնաւորութեանը: Դա մասամբ իրաւացի կը լինէր, եթէ ագահներն էլ այսպիսի յատկութիւններ չունենային: Ժլատները նոյնպէս անապատի մէջ են ապրում, որպէս տէր Թօդիկը իր մերկ ճգնարանում: Դէրվիշութիւնը առհասարակ գրաւիչ է լինում եւ հրապուրում է ռամկի սնահաւատութիւնը; թէ եւ դէրվիշի քրքրուած վերարկուի տակ շատ անգամ ծածկւում է մի շահասէր եւ հարստահարիչ ոգի...

Վերջին տարիներում, մայրս չկարողանալով վարժապետի ամսականը վճարել, ինձ բոլորովին ծանրաբեռնեց տնային գործերով, այնպէս որ, ժամանակ չէի գտնում դասերս պատրաստելու: Ամբողջ ցերեկը հոգիս դուրս էր գալիս կամ երէցկնոջ, կամ տէր հօր պատուէրները կատարելով: Մնում էր պարապել միայն գիշերով, իսկ այդ եւս շատ անգամ չէր յաջողւում, որովհետեւ ճրագ եւ լոյս չունենալու համար, միշտ ստիպուած էինք քնել շատ վաղ: Քեռուս տան հետ աւելի յարաբերութիւններ չունէինք. մայրս իր եղբայրներից ոչինչ օժանդակութիւն չէր ստանում եւ եթէ հնար լինէր, նա կը թողնէր այն խեղդուած խրճիթը, որ քեռիներս շնորհել էին մեզ բնակութեան համար: Մեր յոյսը մնացել էր մեր բարեբարի՝ որսորդ Ավոյի վրայ: Նա էլ դպրոցի վերաբերութեամբ ինձ չէր օգնում, եւ մինչեւ անգամ խիստ անախորժ էր թւում նրան, որ ես այնտեղ ուսում էի առնում: Ես դեռ չեմ մոռացել այն խօսքը, որ մի օր հայրական բարեսրտութեամբ որսորդը ասաց ինձ.

— Ֆարհատ, դուրս եկ այդ դժոխքից, դու բոլորովին կը բթանաս այնտեղ:

— Դուրս գամ ի՞նչ անեմ, սովորեմ, հարցրի ես:

— Մտիր քեռիներիդ արհեստանոցը, զէնք շինել սովորիր, պատասխանեց նա:

— Միթէ՞ ուսումը վատ է:

— Այդ ուսում չէ, որ դու սովորում ես:

Յետոյ նա սկսում էր երկար ու երկար բացատրել ինձ, թէ ինչ բան է ճշմարիտ ուսումը, բայց ես այն ժամանակ չէի հասկանում, միայն զարմանում էի, թէ ինչպէս այդ կոշտ, կոպիտ մարդը, որ անդադար գազանների հետ պատերազմելով, գազանի բնաւորութիւն էր ստացել, — այնքան լաւ, այնքան հիմնաւոր կերպով խօսում էր ուսման վրայ...

Որսորդը շատ մօտ բարեկամ էր իմ քեռիներից մէկի հետ, որին կոչում էին Մինաս. դա բոլորովին ձրի շինում էր, նորոգում էր որսորդի զէնքերը, երբ նրանց որեւիցէ մասը խանգարուած էր լինում: Այդ Մինասի հետ խօսել էր որսորդը, համոզել էր նրան, որ ինձ վեր առնեն իրանց արհեստանոցը որպէս աշակերտ: Ես սիրում էի այդ արհեստը, իմ սիրտը դողդողում էր ուրախութիւնից, երբ քեռիներիս արհեստանոցն էի մտնում, եւ ամբողջ ժամեր նստած այն տեղ, խորին հոգեզմայլութեամբ նայում էի գեղեցիկ, փայլուն զէնքերին, որ դուրս էին գալիս քեռիներիս ճարտար ձեռքից: Բայց մայրս սատանայի նման հակառակ եղաւ եւ չթողեց, որ ես այդ արհեստը սովորէի: Նա ատելով քեռիներիս, ատում էր եւ նրանց արհեստը: Նա կրկնում էր մի եւ նոյն խօսքերը, որ ես շատ անգամ լսել էի վարժապետից, թէ բոլոր զինագործները մեղաւոր մարդիկ են, բոլորն էլ դժոխքը կը գնան:

— Ինչո՞ւ, միանգամ հարցրի ես:

— Նրա համար որ թուր, սուր, հրացաններ են պատրաստում եւ այդ զէնքերով մարդիկ միմեանց կոտորում են, պատասխանեց նա:

Թէ այսպէս, թէ այնպէս քեռիներիս արհեստանոցը մտնելը ինձ չյաջողուեցաւ. ես դարձեալ մնացի այն «դժոխքի» մէջ, որպէս կոչում էր նրան որսորդը:

Բայց նոյն «դժոխքի» մէջ ես ունէի մի մխիթարիչ հրեշտակ, որ թեթեւացնում էր իմ կրած վշտերի դառնութիւնը:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

վրայ : Վերջապէս, պահանջեց Ալժերիոյ անկախութիւնը : Իսրայէլի մասին խօսելով, Արաբիոյ ներկայացուցիչը յայտնեց թէ այդ երկիրը ոչ մէկ իրաւունք ունի Աքապայի ծոցին վրայ :

ՆՈՐ ԶԷՆՔԵՐ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒՆ

Ամերիկա եւ Խ. Միութիւն կը շարունակեն զէնքեր յանձնել Միջին Արեւելքի երկիրներուն : Դչ. օր, ամերիկեան ծանր զէնքերու կարեւոր մթերք մը հասաւ Յորդանան : Ամերիկեան նաւ մը խարսխեց Աքապայի ծոցը, Յորդանանի յանձնելով նոր զէնքեր, որոնք մաս կը կազմեն ամերիկեան զինուորական օժանդակութեան :

Իսկ Գահիրէի «Ալ Ահրամ» թերթը կը հաղորդէ, թէ խորհրդային մեծաքանակ զէնքեր յանձնուած են Եմէնի : Թերթը կ'աւելցնէ թէմօտատենէնեմէն զինուորական առաքելութիւններ պիտի ղրկուին Ռուսիա, Սուրիա եւ Եգիպտոս :

Եգիպտական ուրիշ թերթի մը համաձայն, խորհրդային երկու նաւերը մեկնած են Լաթաքիայէն եւ ուղղուած դէպի Եգիպտոսի Փորթ Սայիտ նաւահանգիստը՝ շնորհաւորելու համար այս քաղաքին դիմադրութիւն, անգլեւֆրանսական յարձակումին :

Յորդանանի նախկին Արտաքին փոխնախարար Ռիմաուի, որ ի բացակայութեան 15 տարուան բանտարկութեան դատապարտուած էր, Գահիրէի ձայնասփիւռէն խօսելով յայտարարեց, թէ Յորդանան Ամերիկայի զինուորական խարիսխներէն մէկը եղած էր :

Փախստական նախկին նախարարը յայտնեց, թէ այդ ծրագիրը ուսումնասիրուած էր անցեալ ամիս : Սեպտեմբեր 20ին ամերիկեան զինուորական առաքելութիւն մը, բաղկացած քան հոգիէ, քննած է Մաֆրաքի օդակայանը, տեսնելու համար թէ արդեօք կարելի՞ էր օգտագործել զայն :

Յիշեցնենք, թէ Ռիմաուի մաս կը կազմէր այն խմբակին, որ փորձած էր ըստաննել Հիւսէյն Թագաւորը :

[illegible] ՄԱԿի ուժերուն պատկանող քանատացի զինուոր մը սպաննուեցաւ եւ ուրիշ մը ծանրօրէն վիրաւորուեցաւ, ռումբի մը պայթիւնին հետեւանքով :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՊԱՆԻՈՅ մենատէրը՝ Ֆրանքօ, տեսակցութիւն մը շնորհելով սպանիական մամուլի գործակալութեան, յայտարարեց թէ աշխարհի ոչ մէկ վարչակարգը կը նմանի սպանիականին, երբ նկատի առնենք այն յառաջդիմութիւնը՝ որ երկիրը արձանագրեց քսան տարուան ընթացքին, մշակութային, արդիւնաբերական, ընկերային եւ հողամշակութեան մարզերուն մէջ :

ԶՈՒԻՑԵՐԻՈՅ Պետական Խորհուրդը 14ի դէմ 19 ձայնով վաւերացուց կիներու քուէարկութեան իրաւունքը, որ առաջարկուած էր կառավարութեան կողմէ :

ԴԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը խորհրդային զինուորական կցորդ Սմիրնովին յայտնեց, թէ մինչեւ երկուշաբթի պէտք է երկրէն դուրս ելլէ : Սմիրնով անուղղակի միջոցներով զինուորական տեղեկութիւններ կը հաւաքէր՝ իր կառավարութեան համար :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ մէջ Միացեալ Նահանգներու եւ Եուկոսլաւիոյ տնտեսական գործակցութեան խորհրդակցութիւնները բացուան : Եուկոսլաւիա ամերիկեան տնտեսական օժանդակութեան կարիք ունի՝ իր արդիւնաբերական աշխատանքներուն համար :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Տօլպաշեանէ հազար ֆրանք Լեւոն Մանուկեանի մահուան առթիւ, ժորժ Հացպարծեանէ եւ Սուրէն Արզումանեանէ հազարական ֆր. Պամաճեանի մահուան առթիւ, Գրիգոր Պալտասարեանէ երկու հազար եւ Պօղոս Աղաբեանէ հազար ֆր. Տիկին Ադամի Քէլիչեանի մահուան առթիւ :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Սէնթ էթիէնի ցանկը (գումարը Ա. էջ) :

Միրհան Արբահամեան եւ Ստեփան Ստեփանեան 5000ական ֆրանք, Յակոբ Գափլանեան, Մանուկ Մանուկեան, Ոմն, Նշան Այտապիրեան, Յովհաննէս Գարակէօզեան, Մանուէլ Թաշճեան երկու հազարական ֆրանք :

Հրանդ Թէրզեան, Երուանդ Համալեան, Անդրանիկ Շատարեւեան, Տօքթ. Յ. Սարաֆեան 1500ական ֆրնաք :

Երուանդ Ասլանեան, Սիրական Գարատայեան, Խաչիկ Երեմեան, Պօղոս Երեմեան, Արմենակ Երեւանեան, Արամ Զուքիմեան, Թագւոր Թորոսեան, Սարգիս Թիւթիւնճեան, Արամ Խաչատուրեան, Յովհաննէս Ծատուրեան, Գրիգոր Կլպզեան, Կարապետ Համալեան, Յարութիւն Ճամպուլեան հազարական ֆրանք :

Զաւէն Զուլլայեան 1500 ֆրանք :

Շարլ Մամասեան, Բարսեղ Ներսէսեան, Սուրէն Ներսէսեան, Ոմն, Կարպիս Պաքրճեան, Միշէլ Պուտաքեան, Արշակ Պողիկեան, Յովսէփ Պալճեան, Վահրամ Սարաֆեան, Սիրական Սարգիսեան, Վահան Սահակեան, Յարութիւն Սուճեան, Յակոբ Տէտէեան, Հրանդ Քէպապճեան, Մուշեղ Քէպապճեան, Կարապետ Փիլիկեան հազարական ֆրանք :

Գէորգ Յովակիմեան, Մանուէլ Շուլէրեան, Վահրիճ Թաշճեան, Յովհաննէս Գօչեան, Գրիգոր Զօրեան, Հրանդ Թօփալեան, Մանուկ Հայթայեան, Վահան Ղազարեան, Յակոբ Մաթէոսեան, Յակոբ Յակոբեան, Մկրտիչ Ներսէսեան, Ոմն, Պօղոս Պողիկեան 500ական ֆրանք :

Յարութիւն Յովսէփեան 200 ֆրանք :

ԳՐԱԿԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ՝ Ազգ. Միութեան, Շաբաթ, Հոկտեմբեր 5ին, Թ[illegible]ր Միւնիսիփալի մէջ :

Ներկայութեամբ եւ բարձր հովանաւորութեամբ Պ. ՓՕԼ ՎԻԿՐՈՅԻ (էնսփէքթէօր տը լ'Աքատեմի) :

Կը նախագահէ ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ

Կը խօսին

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ,

ԼՈՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ

եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կիրակի Հոկտեմբեր վեցին Գ. Թաղամասին սրահը :

Ժամը 21ին :

Կը նախագահէ ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ

Կը խօսին՝

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ,

ԼՈՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ

եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Այս երեք դասախօսութեանց նիւթն է՝ ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ ՍԿԻԶԲԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՄԵՐ ՕՐԵՐԸ :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ Կապ. Խաչի օդափոխութեան կայանին :

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին :

Տեղի կ'ունենայ 12 Հոկտեմբեր, շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Պէրիէ Միյէ շքեղ սրահներուն մէջ, Փլաս Պէլգուռ :

Գեղարուեստական բաժին եւ հաճելի անակնկալներ :

Ընտանեկան զուարթ մթնոլորտ :

Կը հրաւիրենք Լիոնահայ հասարակութիւնը անխտիր, քաջալերելու մեր այս ձեռնարկը որուն հասոյթով պիտի կարենանք Կապ. խաչի օդափոխութեան կայանին մէջ՝ հարիւրաւոր մանուկներու ոչ թէ միայն մաքուր օդ՝ այլ եւ անոնց՝ գէթ տարին մէկ անգամ հայկական մթնոլորտի մը մէջ տոհմային դաստիարակութիւն մը ապահովել :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

2 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1958

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆ. ՄԱՐՄՆԻ

(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ. 26ին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՅՑ

Հ. Յ. Դ. Ալֆորվիլ – Սեւրոր Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերները յարգանքի այց մը պիտի տան այս կիրակի ժամը 14ին Ժանթիյիի գերեզմանատունը :

Ընկեր Ղասապ Եղիազարեանի եւ Պիսէթրի գերեզմանատունը ժամը 15ին ընկեր Խորէն Քէպապճեանի շիրիմներուն :

Հաւաքուիլ մուտքերու առջեւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալ ընկերներուն յիշատակը յարգողները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ.— Զմի մասնաճիւղը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ 69 րիւ Լուի Պլանի եկեղեցին իր անմոռանալի ընկերոջ՝ ՎԱՀՐԱՄ ՋԱՆՏԵԱՆԻ մահուան 20րդ տարեդարձին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ

Ի պատիւ Տիկին ԶԱՐՈՒՀԻ ՊԱՀՐԻԻ

Իր յիսնամեայ հանրային եւ գրական գործունէութեան առթիւ :

Հոկտեմբեր 25ին Ուրբաթ գիշեր ժամը 8.30ին, Ժան Կուժոնի սրահին մէջ :

Նախաձեռնութեամբ համակիր հայ տիկիններու եւ մասնակցութեամբ Հայ Գրրողներու Ընկերութեան :

Մուտքը հրաւիրագրով :

Բանախօսութիւններ, երգ, դաշնակ եւ արտասանութիւն :

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի առաւօտ Հայրապետական Մաղթանք տեղի պիտի ունենայ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի Օծման Բ. տարեդարձին առթիւ :

Արարողութեան կը նախագահէ Կաթ. Պատուիրակ՝ Սերովբէ եպիսկ. :

Ա.— ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան պատգ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ, 5 Հոկտեմբեր շաբաթ օր :

Բ.— Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան Տէսինի մասնաճիւղի գեղարուեստական խնջոյք – ցերեկոյթը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի ժամը 3էն մինչեւ 10ը, նոյն սրահին մէջ :

Տէսինի լաւագոյն ուժերու կողքին, գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Փարիզի կեդրոնը եւ Սարսէյլի մասնաճիւղը իրենց լաւագոյն արուեստագէտներով :

Յուցադրութիւն՝ Վեննաիկի զանաւոր ժապաւէնին, Ֆէյրաի Ապաճեանի կողմէ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցչական ժողովը այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 17 րիւ Պլէօ :

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ժողովը այս երկուշաբթի, կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Քաֆէ Ռեժան :

ՀԱՄԱ – ԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական սրահը, Պար տը Կլօպ : Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Զեկուցում 17րդ պատգմ. ժողովի, ընթերցում կեդր. վարչ. շրջաբերականի մասնաճիւղի վարչական ընտրութիւն եւ զանազան :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

« Հայաստան » թերթի փէրմանանսը ամէն չորսթ օր ժամը 3 — 6, 17, Րիւ Պլէօ :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ վարժարանի տեսչութիւնը կը հաղորդէ որ վարժարանին մէջ կատարուող մեծ նորոգութիւններու պատճառաւ յառաջիկայ 1957 – 1958ի ուսումնական տարեշրջանի մուտքի թըւականը փոխադրուած է Հոկտեմբեր 6, կիրակի օրուան :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան փափաքին վրայ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ութ հազար ղիւցազներու խնկելի յիշատակին, 6 Հոկտեմբեր, Կիրակի առաւօտուն Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ : Իսկ կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 19ը պիտի տօնուի Միութեան հիմնադրութեան երեսունամեակը նաեւ Հաճնոյ հերոսամարտի 37րդ տարեդարձը միասնաբար մեծաշուք կերպով Սէրքլը Միլիթէրի վարի սրահին մէջ, Փլաս Սէն Թ'Օկիւսթէն :

Նախագահութեամբ՝ Կաթ. Պատուիրակ Ս. Եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Մուտքը ազատ է, հրաւիրատոմսով :

Դիմել՝ Մ. Գրաճեանի, 138 րիւ տը լ'Ապէ Կրու, Փարիզ (15) :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայաստանեան Աստուր, Մարաշի, Անթիլիասի որբանոցէն Ֆրանսա եկած 1924ին : Տեղեկացնել «Յառաջ»ին :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Արհեստաւոր կարող մը (քուփէօր) պօնըրթրի համար եւ երիտասարդ աշկերտ մը քուփի համար (15 – 16 տարեկան) :

Pour Tricots-Lingerie
PARIS - CALIFORNIE
16, Rue Sainte-Cécile, Paris-9e

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

Peintures
THOMLAC
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԵՒ ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ
Արդիական արուեստի ճաշակով
ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐԸ
Լինոլէոմի եւ փլասթիքի այլազան տեսակները
Խոհանոցի յատուկ ջինջ ու առողջապահական կիտուածեղէնները
Եւ իր սեփական արտադրութիւնները եղող ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐԸ
ՅԱՐԱՏԵՒ ԴԱՐՆԱՆ ՊԻՏԻ ՎԵՐԱԾԵՆ ՁԵՐ ԱՌՕՐԵԱՅ ԿԵԱՆՔԸ
PEINTURES THOMLAC
16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie
Métro : Chatelet et Halles. Tél. ARC 26-61
64 Bd. de Belleville, Paris 20e 18 Rue Brézin, Paris 14e
52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL
Սիրալիր եւ ջերմ ընդունելութիւն տնօրինութեան՝
ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ :
166, Ave. Aristide Briand, PAVILLON - SOUS - BOIS
3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 5 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ — SAMEDI 5 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8011 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3812

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ալժերիոյ տագնապին առթիւ, ժամանակէ մը ի վեր Ազգային Ժողովի շրջանակներուն մէջ խնդրոյ առարկայ կը դառնայ Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը:

Մասնաւորապէս կ'առաջարկուի վերաքննել այն յօդուածները, որոնք կը ճշդեն Ֆրանսայի կապերը իր գաղթավայրերուն, «անդրծովեան» հողամասերուն հետ:

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմէն վերջ շատ բան փոխուած է գաղթավայրերու բնակչութեանց մտայնութեան մէջ:

Մեծն Բրիտանիա անկախութիւն շնորհեց իր ընդարձակածաւալ կայսրութեան զանազան երկիրներուն: Հնդկաստան, Փաքիստան, Սէյլան, Մալեզիա, Ղանա եւայլն հետզհետէ դարձան անկախ՝ առանց խզելու իրենց բարեկամական կապերն ու տնտեսական - առեւտրական յարաբերութիւնները նախկին կայսրութեան հետ:

Ֆրանսա նոյնպէս ճանչցաւ Հնդկաչինի, Մարոքի եւ Թունուզի անկախութիւնը: Ալժերիոյ համար ծրագրուած հիմնական - օրէնքն ալ կը նախատեսէր տեղական որոշ ինքնավարութիւն հիւսիսային Ափրիկէի այս հողամասին համար, որ 1830էն ի վեր կը կառավարուի իբրեւ Ֆրանսական նահանգ մը, իբրեւ լրացուցիչ մասնիկը մայր երկրին:

Ալժերիոյ ձգտումը դէպի անկախութիւն որոշ դժուարութեանց կը բախի, տրուած ըլլալով այդ երկրին բացառիկ հանգամանքը: Եւ սակայն երեք տարիէ ի վեր շարունակուող կռիւները համոզած են ամէնէն անհաւատ տարրերն անգամ, որ ի վերջոյ բան մը պէտք է փոխուի ներկայ գոյավիճակին մէջ:

Եւ որպէսզի այդ փոփոխութիւնը աւելի հիմնական եւ օրինաւոր հանգամանք ունենայ, անհրաժեշտ կը նկատուի «հիմնական - օրէնք» քուէարկելէ առաջ փոխել Սահմանադրութեան 8րդ գլուխը:

Այս գաղափարը հետզհետէ հող կը շահի զանազան կուսակցութեանց ու խմբակցութեանց պատկանող երեսփոխաններու մտքին մէջ: Անոնք կ'ընդունին, որ Ֆրանսայի անդրծովեան բնակիչներուն պէտք է տալ որոշ ինքնավարութիւն՝ տեղական գործերը կառավարելու համար:

Այս տեսակէտէն յատկանշական էր այն համագումարը, որ անցած շաբաթ տեղի ունեցաւ Ֆրանս. Սուտանի գլխաւոր քաղաքին՝ Պամաքոյի մէջ:

«Ափրիկէի ժողովրդավարական համախմբում»ի միջերկրային երրորդ համագումարն էր այդ, որուն կը մասնակցէին Ֆրանսական Արեւմտեան Ափրիկէի զանազան հողամասերու պատգամաւորները: «Սեւ Ափրիկէ» կը կոչուին այդ հողամասերը, որոնց բնակիչները սեւամորթ են:

Հինգ օր տեւող համագումարին ընթացքին երեք տարբեր տեսակէտներ երեւան եկան: Համագումարին նախագահն էր Հուֆուէ - Պուանեի, որ պետական նախարար է Պուրժէս - Մոնուրիի դահլիճին մէջ:

Նախագահը իր տեղեկագիրով կ'առաջարկէր «Ֆրանքօ-ափրիկեան հաւաքականութիւն» կազմել, դաշնակցային հիմերու վրայ, առանց անկախութեան պահանջ ներկայացնելու:

Իր ծրագիրն էր «Դաշնակցային մեծ հաւաքութիւն մը, որ պիտի ունենայ դաշնակցային խորհրդարան մը, դաշնակցային կառավարութիւն մը եւ ինքնավար կառավարութիւններ»:

Ըստ իրեն, Դաշնակցային գործադիր մարմին մը պէտք է ստեղծել Տաքարի (Սենեկալ) մէջ:

Համագումարին մէջ գործօն փոքրամասնութիւն մը անբաւարար գտաւ պետական նախարարին այս ծրագիրը եւ առաջարկեց, որ Ֆրանսա իբրեւ նախապայման պէտք է ճանչնայ Ափրիկեցիներու ինքնորոշման իրաւունքը:

Երկրորդ տեսակէտը, որ մեծամասնութեանն էր, հաւասարութիւն կը պահանջէր մայր երկրի եւ գաղթավայրերու բնակիչներուն համար:

Իսկ ուսանողներէ ու համայնավարներէ բաղկացած փոքրամասնութիւն մըն ալ անկախութիւն կը պահանջէր ամէն բանէ առաջ:

Նախագահին տեսակէտը յաղթանակեց: Ընդունուած վերջնական բանաձեւը կը պահանջէ առ այժմ դաշնակցային կառավարական խորհուրդ մը հաստատել Տաքարի մէջ: Ֆրանսայի մարզպանը պիտի ըլլայ դաշնակցային կառավարութեան պետը, ցնոր տնօրինութիւն:

Իսկ յառաջիկային պէտք է վերաքննուի Սահմանադրութիւնը եւ կազմուի «Դաշնակցային Պետութիւն մը, — բաղկացած ինքնավար պետութիւններէ, — որ պիտի ունենայ դաշնակցային կառավարութիւն մը եւ դաշնակցային Խորհրդարան մը, իբրեւ գերագոյն մարմինները միացեալ պետութեան»:

Այսպէս ուրեմն, հիւսիսային Ափրիկէէն վերջ, արեւմտեան Ափրիկէի բնակիչներն ալ կը ձգտին ինքնավարութեան, դաշնակցային վարչաձեւի տակ: Կ'երթան դէպի դաշնակցութիւն:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅԱՋՈՐԴ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ՝
ԿԻ ՄՈԼԷ ԹԷ ՓԼԷՎԷՆ?

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԾՐԱԳԻՐԻՆ ՄԷՋ՝ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

Կառավարական տագնապին շուրջ օրը՝ Նախագահ Քոթի պաշտօնապէս հրաւիրեց նախկին Վարչապետ Կի Մոլէն եւ առաջարկեց անոր, որ կազմէ նոր դահլիճը. Հակառակ անոր, որ ընկերվարական պարագլուխը կիսապաշտօնական «ոչ» մը ըսած էր, այնպէս կը թուի, թէ Նախագահին առաջարկը պիտի չմերժէ: Երէկ առտուան ընկերվարական պաշտօնաթերթ «Փոփիւլէր»ն ալ վերաքննութեան կ'ենթարկէր Ընկերվարականներու ծրագիրը, որուն մէջ առաջին տեղը պիտի տրուի դարձեալ Ալժերիոյ Հիմնական Օրէնքին:

Ամէն պարագայի մէջ, եթէ Կի Մոլէ համաձայնի կազմել նոր դահլիճը, շաբաթ կամ կիրակի օր Ընկերվարականներու Ազգ. Խորհուրդը ժողով մը պիտի գումարէ, վերաքննելու համար իրենց ծրագիրը:

Ազգ. Ժողովին մէջ, ընկերվարական պարագլուխ Կի Մոլէ բարեկամներ ունի գրեթէ բոլոր խմբակցութիւններուն մէջ, նոյնիսկ՝ աջակողմեան: Նմանապէս, հակառակորդներ ունի բոլոր հոսանքներուն մէջ, բացի, անշուշտ, իր կուսակցութենէն: Ինք անձնապէս, համաձայն է կազմել նոր կառավարութիւնը, սակայն կը մտածէ, թէ միւս կուսակցութիւնները պիտի մերժեն իրեն վստահութիւն տալ:

Եթէ պատահի, որ Կի Մոլէ մերժէ կազմել նոր կառավարութիւնը, Նախագահ Քոթի պիտի առաջարկէ Փլեվէնի (դիմադրական): Դժուար է նաեւ անոր կացութիւնը: Ունի բարեկամներ եւ հակառակորդներ, այսուհանդերձ Արմատականներուն եւ Ժողովրդական Շարժումին մէջ մեծ է թիւը անոնց, որոնք զինքը կը նախընտրեն, քան Կի Մոլէն:

Հանրապետութեան Նախագահը Եչ. օր շարունակեց իր խորհրդակցութիւնները՝ տագնապին լուծում մը գտնելու համար: Յաջորդաբար ընդունեցաւ ծերակուտական պարագլուխներ եւ լսեց անոնց կարծիքները:

Հանրապետութեան Նախագահը ուրբաթ օր ժամը տասին կը սպասէր Կի Մոլէի պաշտօնական պատասխանին: Իսկ ժամը 11ին պիտի երթայ Սալոն տը լ'Օթօ: Այս պարագան, մամուլի շրջանակներուն համաձայն, նշան մըն է, որ Կի Մոլէ առաջարկը պիտի ընդունի, այլապէս՝ Նախագահը պիտի չկարենար այցելութիւն տալ ինքնաշարժի ցուցադրութեան:

× Արմատականներու համագումարը, որ տեղի պիտի ունենար Հոկտեմբեր 10 - 13 Սթրազպուրի մէջ, նախարարական տագնապին պատճառով յետաձգուած է Նոյեմբեր 10 - 15ին, յայտարարեց արմատական կուսակցութեան Նախագահ՝ Էտուար Տալատիէ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԹՈՒՆՈՒԶԻ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԽԶՈ՞ՒՄ

Վերջին օրերուն Ֆրանսայի եւ Թունուզի յարաբերութիւնները անակնկալօրէն լարուած բնոյթ մը ստացան: Նախագահ Պուրկիպա իր շաբաթական ճառին մէջ յայտարարեց.— «Ես կանչեցի Փարիզի մեր դեսպանը, որ Թունուզ պիտի հասնի օդանաւով, կարելի եղածին չափ շուտ: Առաջին քայլն է ասիկա: Ֆրանսական կարծիքին այս ձեւով հասկցնել ուզեցի, թէ մենք երկար ատեն չենք կրնար սպասել՝ որ Ֆրանսա լուծում մը գտնէ ալժերիական հարցին... Եթէ Ֆրանսա յամառի մնալ այս դիրքին վրայ՝ աւելի հեռուն պիտի երթանք»:

Պուրկիպա հրահանգած էր նաեւ, որ ուրբաթ օր հակաֆրանսական ցոյցեր կատարուին երկրին մէջ.— «Այնպիսի կացութեան մը մէջ ենք՝ որ ծանր հետեւանքներ կրնայ ունենալ: Որոշեցինք Գէֆի շրջանէն պարպել որոշ թիւով Ֆրանսացիները. Եթէ այս կացութիւնը շարունակուի, շրջանին մէջ գտնուող բոլոր Ֆրանսացիները պիտի պարպուին, ինչ որ ալ ըլլայ անոնց պարագան: Որովհետեւ, անկախ բոլոր պայմաններէն՝ իրականութիւն մը կայ, որ մենք պատասխանատու ենք անոնց կեանքին: Կը յիշեցնեմ Թունուզի ժողովուրդին, որ բոլորս ալ պատասխանատու ենք մեր հողամասին վրայ գտնուող օտարներու կեանքին եւ գոյքին: Այն օտարները որ կ'ապրին մեզի հետ՝ մեր հիւրերն են: Այնպէս որ՝ եթէ ժողովուրդը որեւէ շարժում մը ընէ այս ուղղութեամբ, ստիպուած պիտի ըլլանք ուժի դիմելու: Այլեւս անկարելի է Ֆրանսայի հետ շարունակել բարեկամական յարաբերութիւնները, մանաւանդ՝ այն դէպքէն ետք, որ Ֆրանսական օդանաւերը կը լիազօրէ ռմբակոծել Թունուզեան հողամասը: Բաց ատի, մենք գիտենք նաեւ, որ մեր սահմանագլուխին վրայ ֆրանսական ուժեր համախմբուած են, որոնք ամէն վայրկեան կրնան յարձակիլ մեր վրայ: Մենք երբեք չենք գիջած բռնապետութիւններու առջեւ եւ կը փափաքինք որ այս եղանակները վերջնականապէս մոռցուին»:

Նախագահ Պուրկիպայի այս յայտարարութիւններուն ու Փարիզի Թունուզեան դեսպանին մեկնումը անակնկալի բերին ֆրանսական իշխանութիւնները, որոնք կը յայտարարեն թէ ոչ մէկ պատճառ կար նման քայլ մը առնելու համար: Հաւանական է որ Թունուզի ֆրանսական դեսպանը, ներկայիս՝ Փարիզ, որոշ ժամանակ մը այստեղ մնայ, իր պաշտօնին ձեռնարկելէ առաջ:

ՕՐ ՕՐԻՆ

ՍԵՒԵՐՆ ՈՒ ՃԵՐՄԱԿՆԵՐԸ

Ամիսներէ ի վեր, հանրային կարծիքը սրտի սեղմումով կը հետեւի սեւերու եւ ճերմակներու պայքարին, Ամերիկայի մէջ: Դժբախտաբար մանուկներու գլխուն վրայ է որ կը կատարուի այդ —ինչու չէ — անմարդկային արարքը:

Կ'ընդունինք որ Մ. Նահանգները աշխարհի ամէնէն յառաջադէմ երկիրներէն մէկն է: Իրենք ալ կը պարծենան որ իրենց ճարտարարուեստով յիսուն տարի առաջ են եւրոպական այս կամ այն երկրէն: Հարուստ են, ամէն ինչ նոյն է հոն, բնակչութեան ապրելակերպը հանգստաւէտ, վերջապէս այնքան ինքնավստահ են իրենց առաւելութիւններով որ կ'ուզեն իրենց տիպարին վրայ կաղապարել աշխարհի մնացեալ մասը: Ուրեմն ի՞նչ ըսել այս «սեւ ու ճերմակ» դպրոցականներու հարցին:

Շատ ալ չենք գիտեր այդ պայքարին ներքին բոլոր ծալքերը: Անշուշտ յիմար կամ ոճրագործ մարդիկ չեն այս կամ այն նահանգին կառավարիչները որոնք թոյլ կուտան նոյնիսկ դպրոցներ հրդեհել: Բայց մենք, Եւրոպա նստած, չենք հասկնար այդ ծայրահեղ ընդդիմութիւնը որ հետզհետէ բուռն ձեւ մը ստացաւ սա վերջին քանի մը ամսուան ընթացքին: Այդ ինքնավար նահանգները գլուխ կը բռնեն ոչ միայն իրենց նախագահին, այլ երկրին ընդհանուր օրէնքներուն դէմ եւ վէճի ու բանակցութեանց դուռ կը բանան շատ լուրջ խնդիրներու կարգին:

Ցեղերու պայքարը ժամանակավրէպ է այլեւս եւ կարելի չէ բացատրել եւ արդարացնել մէկին կամ միւսին հանդէպ ձեռք առնուած արգելքները կամ խտրութիւնները: Ֆրանսա միլիոնաւոր սեւ քաղաքացիներ ունի: Անոնց մանուկները ամէն տեղ կը նստին քով քովի Ֆրանսացիին հետ:

Անոնց համար առանձին հանրակառքեր կամ շոգեկառքեր չկան, եւ թերեւս այս հաւասարէ հաւասար վերաբերումն է որ դառնութիւն չէ ստեղծած անոնց մէջ, որպէս զի դժուարութիւններու եւ անկարգութիւններու պատճառ ըլլան անոնք եւ իրենց դէմ գրգռեն ամբոխը:

Մենք Հայերս ունեցած ենք նոյն դառնութիւնները մեր ծննդավայրին մէջ, իսլամի - քրիստոնեայի, «*կեավուրի*», հաւատացեալի, կամ օրէնքէ դուրս նկատուածի նուաստացումներով որ շատ մը դժբախտութեանց պատճառ եղած է, բայց հոն, այդ մոլեռանդ երկրին մէջ բնական նկատուածը կարելի՞ է ներելի գտնել Մ. Նահանգներու համար:

ՆՈՃԻ

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆ, ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ ՄԷՋ

Հինգշաբթի իրիկուն Լեհաստանի մայրաքաղաք Վարշաւայի մէջ կռիւ մը ծագեցաւ աւելի քան երկու հազար ուսանողներու եւ ոստիկաններու միջեւ: Ուսանողները կը բողոքէին համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի մէկ որոշումին դէմ, որ արգիլած էր հրատարակութիւնը «Փոփրոսթիւ» շաբաթաթերթին: Ոստիկանները արտասուաբեր կազի եւ ճոկաններու գործածութեան դիմեցին ցրուելու համար ցուցարարները:

Արգիլուած շաբաթաթերթը ուսանողներու եւ երիտասարդ մտաւորականներու պաշտօնաթերթն էր, որ կարեւոր դեր մը խաղաց անցեալ Հոկտեմբերի անցուդարձերուն մէջ, որոնց պատճառով Կոմուլքա

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՅԱՊԱՂԱԾ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹԻՒՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Եղերական արկածէն անմիջապէս յետոյ ոստիկանութիւնը անտէր մեռեալ մը նկատելով «Հայը», «Յառաջ»ի խմբագրութեան լուր կուտայ, թէ կը ճանչնաք այս անձը: Հաստատական պատասխանին վրայ, Պ. Պ. Հայկ Աղաբէգեան եւ Նուպար Յովհաննէսեան կ'երթան տէր կանգնելու մեռեալին: Միեւնոյն ատեն կը փութան թաղին ոստիկանատունը եւ կը խնդրեն որ բնակարանը կնքուի: Ոստիկանատունը կը մերժէ: Միայն քանի մը օր յետոյ է, որ Բարեգործականը պաշտօնապէս կնքել կուտայ: Եւ օրեր ետքն ալ կրկին կնք բանալ կուտայ :

Պ. Ա. Սալմաստեանի (Նուպարեանի մատենադարանապետը) վկայութեան համաձայն գիրքերը իր բնակարանին մէջ աչքէ կ'անցուին: Երեք սենեակներու մէջ կը տեղաւորուին բոլոր այն գիրքերը, որոնք կը կարծուի թէ Նուպարեան Մատենադարանին մէջ կը պակսին, հետեւաբար անոր սեփականութիւնը պիտի դառնան: Ուրեմն սխալ է թէ բոլոր գիրքերը կը փոխադրուին Բարեգործականի գրասենեակներէն մէկուն մէջ: Եւ հոն է, որ Տիկին Ք ի կողմէ ներկայ եղող քանի մը անձերուն եւ Բարեգործականի ներկայացուցիչներու կողմէ բաժանումը տեղի կ'ունենայ, եւ 290 գիրքեր կը յանձնուին Նուպարեան Մատենադարանին եւ մնացածները ժաֆին ներկայացուցիչներուն կողմէ կը փոխադրուին :

Նկատի առնելով իր յառաջացած տարիքը եւ հետզհետէ ցոյց տուած տկարութեան նշանները, բարեկամներ եւ մտերիմներ խորհուրդ կուտային իր գրենական պիտոյքներուն հաշուեյարդարը անձամբ կատարելու: Դժբախտաբար կարելի չեղաւ: Ինչպէս որ Պ. Ենովք Արմէն կը գրէր — « Այդ վտանգին համար ամէնէն աւելի ինք՝ ողբացեալ մեծատաղանդ գրագէտը պէտք է մտահոգ ու նախանձախնդիր ըլլար, տեղի չտալու համար մահէ ետքը — ինչպէս եղաւ — անախորժ կնճռոտութիւններու, որոնց հետեւանքը չգտնուիլը իր կենսագրութիւնը ստուերող կարեւորագոյն մեղապարտութիւնն է, — չըսելու համար ազգամոռացութիւնը » : Դժբախտաբար «յստակ եւ պայծառ կանխատեսութիւնը միայն պիտի խափանէր. մահէ ետքի որեւէ խառնաշփոթութիւն կամ մեղադրանք »:

×

Առիթէն օգտուելով պէտք է փարատել նաեւ առասպել դարձած թիւրիմացութիւն մըն ալ, որուն համաձայն, ինչպէս կը կարծէ նաեւ Պ. Ենովք Արմէն, — « Թողօնը ինչ որ ալ ըլլայ ալ, այս պարագային վաթսուն տարիներու ընթացքին դիզուած ամէն լեզուէ գիրքերու, նամակներու, Անահիտի աշխատակիցներէ եւ իրմէ անտիպ ձեռագիրներու ստուարագանդուած անփոխարինելի արժէքով դէզ մըն է» :

Այս ենթադրութիւնը շատերունն ալ եղած է :

Արշակ Չօպանեանի մատենադարանին գիրքերը մեծ մասով Պոլսոյ «Ծաղիկ» (1895) եւ Փարիզի «Անահիտ» (1898–1911 եւ 1929 – 1948) պարբերականներուն ղրկուած գիրքերէն կազմուած էին, ինչպէս նաեւ մաս մըն ալ Կովկասէն ստացուած: Բայց այդ գիրքերը մնայուն չէին երբեք: Միշտ տեղափոխութեան ենթակայ եւ ասոր անոր վստահուած: Ողբացեալը յաճախ կը գանգատէր, անուններ տալով, թէ փոխ տրուած գիրքերը չեն վերադարձուիր: Ուսումնասիրութիւններու եւ սեփական աշխատանքի համար Չօպանեան ուրիշներէն փոխ կ'առնէր նոյնիսկ: Նուպարեան Մատենադարանէն առնուած գիրքեր գտնուեցան հաշուեյարդարութեան պահուն :

Գալով ուրիշ լեզուներէ գիրքերուն, քանի մը սովորական եւ աննշան ֆրանսերէն վէպերէ զատ, ուրիշ գիրքեր չգտնուեցան: Որովհետեւ ան սովորութիւն չունէր նոր հրատարակութիւններ գնել :

Նամակներու պարագան ինչ որ ալ ըսուի, իրականութեան կը համապատասխանէ: Երեւանի « Գրական Թերթ»ը (10 Օգոստոս 1957) վաւերական տեղեկութիւններ կուտար բարեբախտաբար :

« Անահիտ»ի աշխատակիցներէն եւ իրմէ իրր թէ գտնուած ձեռագիրներու պարագան ալ իրականութեան չի համապատասխանէր: Վստահաբար արդէն տպուած եւ պահուած ձեռագիրներէն, « Անահիտ»ի մէջ եւ կամ գրքոյկներով: Ռ. Ա. Կուսակցութեան պաշտօնական ատենագրութիւններն ալ իր մօտ կը պահուէին, ինչպէս հաւաստեց իր ընկերներէն մէկը, այնպէս որ անոնք ալ Պ. Ենովք Արմէնին ակնարկած՝ «անտիպ ձեռագիրներու ստուարագանդուած անփոխարինելի արժէքով դէզ »ին մաս կը կազմէին վստահաբար :

Ա. Չօպանեան ուրիշ սովորութիւն մըն ալ ունէր: Իր յոբելենական հանդէսներուն խօսած ճառերը եւ հանդէսին մանրամասնութիւնները գրքոյկով լոյս կ'ընծայէր, որովհետեւ ձեռագիր պահել չէր սիրեր:

Քանի մը տարի առաջ սկսած էր գիր առնել իր Յուշերը, որոնցմով շատ խանդավառ էր: Առաջին ճաշակը տուաւ « Պայքար » օրաթերթին մէջ: — Պ. Զօպանեան, կ'ըսէ, պէտք է շարունակէք այդ յուշերը, որոնք մեր վերջին վաթսուն տարիներու կեանքէն բազմաթիւ դրուագներ կը պարունակեն: Ատենն է որ վերջացնէք: Ժամանակը կ'անցնի եւ դուք օրէ օր տկարութեան եւ յոգնութեան նշաններ ցոյց կուտաք :

— « Պիտի գրեմ, այո՛, պիտի գրեմ, կ'ըսէր : Մտքիս մէջ կազմած եմ արդէն ծրագիրը: Կը բաւէ որ հանդարտ քանի մը օրեր ունենամ, գոնէ վերջացնելու համար Կեդրոնական Վարժարանին եւ իր վաստակաւոր մշակներուն հետ կապուած յուշերը:

Դժբախտաբար այդ յուշերն ալ չգրուեցան :

Ողբացեալին վկայութեան համաձայն, « Վարդենիք Հայաստանի»ի չորրորդ հատորին ձեռագիրը խնամքով կը պահէր: Չեմ գիտեր թէ գոնէ այդ աշխատութեան ձեռագիրը գտնուեցա՞ւ թէ ոչ: Երեւանի Համալսարանին ղրկուած թղթածրարներուն մէջէն եթէ գտնուի, բան մը եւս փրկուած կ'ըլլայ :

Կրցի՞ արդեօք Պ. Ենովք Արմէնի յապաղած հետաքրքրութեան գոհացում տալ հնարաւորութեան սահմաններու մէջ :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԱՐՔ. ՔԵՏԻՃԵԱՆ

Սեպտեմբեր 17ին, առաւօտեան ժամը երկուքին, Հռոմի մէջ, երկարատեւ հիւանդութենէ մը յետոյ, իր մահկանացուն կնքեց Արհ.ի Պետրոս Արք. Բեխճեան, Կողոնիոյ Հայոց տիտղոսաւոր Եպիսկոպոսը :

Պետրոս Բեխճեան ծնած է Պոլիս, 1890ին, ան քեռորդին էր Տարօնի Թօփուզեան եպիսկոպոսին, որ Մեծ Եղեռնի ընթացքին պիտի նահատակուէր Քրիստոսի սուրբ անուան համար: Մօրեղբօր օրինակը իր մէջ արթնցուց քահանայական կոչումը եւ ան մտաւ Ագարեան Կաթողիկոսի նորընծայարանը: 1904ին անցաւ Հռոմի Քահանայապետական Հայ Վարժարանը :

Յաճախելով Ուրբանեան Համալսարանի դասընթացքները յաջողապէս ընդունեցաւ փիլիսոփայութեան եւ Աստուածաբանութեան վարդապետական աստիճանները: Քահանայ օծուեցաւ 1913ին, Առաջին Մեծ Պատերազմի նախօրեակին :

Զկարենալով վերադառնալ իր առաքելավայրը, պաշտօնավարեց Լեւոնեան վարժարանի մէջ իբրեւ կրկնիչ եւ Ցիսուսեան Հայրերու «Մասսիմոյ» ծանօթ վարժարանին մէջ՝ իբրեւ ուսուցիչ :

Մեծ Պատերազմէն անմիջապէս յետոյ՝ ընկերացաւ իբրեւ քարտուղար Արհ.ի Գոյունեան Արքեպիսկոպոսին, որ Ս. Աթոռի կողմէ Թուրքիոյ աւերեալ Հայկ. Թեմերու Առաքելական այցելու նշանակուած էր եւ օգտակար եղաւ որբահաւաքման գործին :

1920ին՝ կրցաւ Պոլիս վերադառնալ. Արհ. Նաղլեան Արքեպիսկոպոսը, որ Առաքելական այցելու եւ Պատրիարքական փոխանորդ էր, զինքը անուանեց տեսուչ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ բարձրագոյն վարժարանին :

1923ին՝ Արեւելեան Ս. Ժողովը զինքը կարգեց Փարիզի Հայերու Հոգեւոր հովիւ. ան կազմակերպեց այդ շրջանը եւ իրեն շնորհիւ Հայ Կաթողիկէները ունեցան մատուռ մը Փարիզի մէջ եւ եկեղեցի մը՝ Անուվիլի մէջ: Բեխճեան վարդապետ մեծապէս սատարեց Սեւրի Մուրատեան վարժարանի ինչպէս նաեւ Ան. Յղութեան Հայ Քոյրերու Սէն Կրասիէնի եւ Անուվիլի Տուներու հաստատութեան:

Բեխճեան վարդապետ ծանօթ էր իր սրտի բարութեամբ, որով կը ջանար օգտակար ըլլալ բոլոր Հայերուն անխտիր :

24 Յուլիս 1936ին, Ամեն. Արփիարեան Կաթողիկոսի առաջարկին վրայ, Ս. Աթոռը զինքը անուանեց Պատրիարքական փոխանորդ, Արհ. Նաղլեան Գերապայծառի կողքին:

15 Նոյեմբեր 1936ին, Պէյրութի Սէն Ժօզէֆ Համալսարանի եկեղեցւոյն մէջ մեծ շուքով տեղի ունեցաւ Պետրոս Ծ.Վ.ի եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւնը, ձեռամբ Ամեն. Արփիարեան Կաթողիկոսին:

Նոր Պատրիարքական Փոխանորդը եռանդով լծուեցաւ իր կարեւոր պաշտօնին սակայն շուտով, 26 Հոկտեմբեր 1937ին տեսաւ վախճանումը Ամեն. Արփիարեան Կաթողիկոսին : 30 Նոյեմբեր 1937ին, Կաթողիկոս ընտրուեցաւ Ամեն. Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաճանեան. որ իր պաշտօնին մէջ պահեց Բեխճեան Արքեպիսկոպոսը:

Գրեթէ ութ տարիներ շարունակ, Արհ. Բեխճեան եղաւ թանկագին եւ սիրուած աջակից մը վերոյիշեալ Ամեն. Կաթողիկոսին համար:

Դժբախտաբար, սակայն, Արհ.ի Բեխճեան կը տառապէր սրտի հիւանդութենէ: 1945ին, ան ստիպուեցաւ հրաժարիլ Պատրիարքական Փոխանորդի իր պաշտօնէն եւ մեկնեցաւ Հռոմ, ուր ստանձնեց Ձեռնադրիչ Եպիսկոպոսի եւ Լեւոնեան Քահանայապետական Վարժարանի Մեծաւորութեան յոյժ կարեւոր պաշտօնները: Միեւնոյն ատեն ան խորհրդական անուանուեցաւ Արեւելեան Ս. Ժողովին մօտ եւ վարեց Պատրիարքական Գործակալի պաշտօնը :

Բայց անողոք հիւանդութիւնը անգամ մըն ալ զինքը մատնեց անշարժութեան ու ան ստիպուեցաւ թողուլ նաեւ Մեծաւորութիւնը :

Մեծ համբերութեամբ կրեց հիւանդութեան պատճառած սաստիկ ցաւերը եւ անդադար օրհնեց Աստուծոյ սուրբ կամքը:

Տակաւին մահուան նախօրեակին նամակ մը կը գրէր Վսեմ. Կարդ. Աղաճան–

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՄԱԹԷՕ ՖԱԼՔՈՆԷ

(ԳՈՐՍԻՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Քանի մը ժամ էր արդէն որ բացակայ էին տունէն եւ փոքրիկ Ֆորթունաթօն հանդարտօրէն երկարած արեւուն տակ, կը դիտէր իր դիմացը տարածուող կապտաւուն լեռները եւ կը մտածէր թէ յաջորդ կիրակին քաղաք պիտի իջնէր, ճաշելու համար իր տասնապետ հօրարին հետ :

Իր այս մտածումներուն թելը յանկարծ խզուեցաւ, երբ իր ետեւէն լսեց հրացանի պայթիւն մը: Ընդոստ վեր ցատկեց եւ նայեցաւ դէպի այն կողմը ուրկէ կուգար այդ աղմուկը:

Ուրիշ հարուածներ յաջորդեցին իրարու, որոնց ձայները հետզհետէ կը մօտենային կարծես :

Վերջապէս, դաշտերէն դէպի Մաթէոյի տունը առաջնորդող ճամբուն վրայ մարդ մը երեւցաւ, գլխուն սրածայր գդակ մը դրած՝ նման լեռնականներուն, մօրուսաւոր, ցնցոտիներով պատած, որ հազիւ կրնար քալել եւ յենած էր իր հրացանին:

Մարդը գնդակի հարուած մըն էր ստացած սրունքին:

Այդ մարդը աւազակ մըն էր, որ գիշերը մեկնած էր քաղաք՝ իր ռազմամթերքի պաշարը վերանորոգելու եւ ճամբան ինկած էր քորսիքացի յառաջապահներու լարած որոգայթին մէջ: Վիրաւորուած ըլլալով, ժայռէ ժայռ քաշ էր տուած ինքզինքը, եւ հիմա, ուժերը սպառած, այլեւս հնարաւորութիւն չէր ունեցած մինչեւ «մաքի» հասնիլ եւ խուսափիլ զինք հետապնդողներէն :

Մօտենալով Ֆորթունաթոյին, ըսաւ .

— Մաթէօ Ֆալքոնէի զաւա՞կն ես դուն: Ես Ճանէթթօ Սամբերոն եմ : Զինուորները զիս կը հալածեն: Թաքստոց մը ճարէ ինծի համար, վասնզի այլեւս չեմ կրնար աւելի հեռու երթալ :

— Սակայն, ի՞նչ պիտի ըսէ հայրս, եթէ առանց իր արտօնութեան քեզ պահեմ:

— Պիտի ըսէ թէ լաւ բան մը ըրած ես:

— Ո՞վ գիտէ :

— Շուտ, պահէ զիս, ահա կուգան :

— Սպասէ որ հայրս վերադառնայ :

— Սպասե՞մ... անէծք, հինգ վայրկեանէն հոս պիտի ըլլան: Օն, շուտով պահէ զիս, ապա թէ ոչ կը սպաննեմ քեզ:

Ֆորթունաթօ մեծ պաղարիւնութեամբ պատասխանեց.

— Հրացանդ պարապ է եւ փամփուշտակալիդ մէջ ալ հատ մը իսկ փամփուշտ չունիս :

— Դաշոյնս կայ:

— Սակայն կրնա՞ս ինծմէ՛ աւելի արագ վազել...

Ոստում մը ընելով, տղեկը սկսաւ հեռանալ :

— Դուն Մաթէօ Ֆալքոնէի արժանաւոր զաւակը չես... պիտի թողուս որ զիս ձերբակալե՞ն տանդ առջեւ...

Տղեկը զգածուեցաւ այս խօսքերէն :

— Ի՞նչ պիտի տաս ինծի եթէ քեզ պահեմ, ըսաւ մօտենալով :

Աւազակը իր գրպանները խուզարկելով հինգ ֆրանքնոց մը դուրս հանեց, զոր անպայման վերապահած էր վառօդ գնելու համար: Ֆորթունաթօ ի տես արծաթին, ժպտաց: Իսկոյն խլեց զայն Ճանէթթոյի ձեռքէն եւ ըսաւ .

— Մի վախնար :

Եւ անմիջապէս յարդի դէզերուն մէջ մեծ ծակ մը բացաւ: Ճանէթթօ մտաւ այդ խոռոչէն ներս եւ տղեկը իսկոյն ծածկեց անոր վրան յարդով, աշխատելով սակայն աննշմար բացուածք մը թողուլ որպէսզի օդ ներս մտնէր հոնկէ :

Այս բոլորը բաւական չհամարելով, Ֆորթունաթօ յարդակոյտին վրայ բերաւ զետեղեց կատու մը իր նորածին ձագերով, որպէսզի տեսնողին վրայ այն տպաւորութիւնը գործէր թէ յարդի դէզը երկար ատենէ ի վեր կայուն վիճակի մէջ կը մնար հոդ :

Յետոյ, տեսնելով որ դաշտէն տուն երկարող արահետին վրայ արեան կաթիլներ էին ինկած, զանոնք փոշիով անհետացուց եւ հուսկ յետոյ, հանդարտօրէն եկաւ ու դարձեալ երկարեցաւ արեւուն տակ :

Քանի մը վայրկեան ետք, համազգեստաւոր վեց զինուորներ եւ իրենց հրամայող տասնապետ մը Մաթէոյի տան դըրան առջեւն էին: Այս տասնապետը հեռուէն հեռու Ֆալքոններու հետ ազգականական կապեր ունէր (գիտենք որ Քորսիքայի մէջ ազգականական կապերը շատ աւելի հեռուները կ'երթան քան ուրիշ տեղեր): Կը կոչուէր Թէոտորօ Կամպա: Զափազանց կրակոտ մարդ մըն էր, աւազակները կը վախնային իրմէ եւ անոնցմէ շատերը շարունակ հալածուած էին անոր կողմէ :

— Բարի լոյս, փոքրիկ զարմիկ, ըսաւ տասնապետը, մօտենալով Ֆորթունաթոյին: Որքան մեծցեր ես— քիչ առաջ հոսկէ անցնող մարդ մը տեսա՞ր :

— Օ՛հ, տակաւին այնքան մեծ չեմ ես, որքան դուն, զարմիկ, պատասխանեց տղեկը իր խօսակցութեան տալով տխմար շեշտ մը :

— Օ՛հ, շուտով կը մեծնաս: Բայց ըսէ ինծի, հոսկէ անցնող մարդ մը չտեսա՞ր:

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(2 Շար.)

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԳՐԱՏԱՆ ՄԸ ՄԷՋ

Երկու ժամէ ի վեր, գլուխս մխած գրատան մը դարակներուն մէջ՝ գիրքեր կը թերթատեմ ուսումնասիրական յօդուածի մը համար :

Նիւթը այնքան խանդավառած է զիս, որ չեմ կրնար անտարբեր մնալ : Հակառակ բոլոր դժուարութիւններուն, կ'ուզեմ անպայման լրացնել, կորուստէ փրկելու համար մէկը, որ երգեց ու լացաւ, լացաւ ու երգեց ...

Վերջապէս կը գտնեմ քանի մը գիրքեր ու կը սկսիմ կարդալ :

Ատեն ատեն սակայն, կոպերուս տակէն կը նայիմ գրատան ընդարձակ սրահին, ուր տասնեակ մը ընթերցասէրներ դարակներուն առջեւ կեցած՝ պրպտումներ կը կատարեն :

Այս ընթերցասէրներէն մեծ մասը օտարներ են, որ եկեր են այս Լոյս Քաղաքը «լոյս» ամբարելու համար :

Գրատան տիրոջ երկու զաւակները (Ալիս եւ Արմէն), հակառակ այցելուներու խճողումին կը հասնին ամէնուն եւ քաղաքավարութեամբ մը Զենացին կ'առաջնորդեն չինական, Ճափոնցին՝ ճափոնական, Պարսիկը՝ պարսկական, Արաբը՝ արաբական գիրքերու բաժինը : Իսկ ուրիշներ ալ Ֆրանսական եւ անգլիական հրատարակութիւններու դարակները :

Շատ պարզ էր, որ այս բոլորն ալ կը հետապնդէին մէկ նպատակ : Հարստացնել իրենց մշակոյթը եւ ժողովուրդը, առաջնորդել լուսաւոր բարձունքներ : Եւ յետոյ, կ'ուզէին գիտնալ թէ Եւրոպացիներն ինչ կը գրեն կամ ինչ կը մտածեն իրենց մասին :

Ընթերցումս աւարտած՝ պահ մը կը դադրիմ ու կը սկսիմ դիտել շուրջս : Ամէնքն ալ զբաղած են ընթերցանութեամբ : Բայց երբեմն երբեմն, մէկ երկուքը կուգան իրարու մօտ՝ կը խօսին, կը վիճին խնդրոյ առարկայ գրուածքին վրայ եւ կ'ընդօրինակեն : Լա՞ւ թէ գէշ : Երկուքն ալ կարելի է : Մէկէն կրնան օգտուիլ իսկ միւսէն, լաւութիւններ պահանջել : Ինչ որ ալ ըլլար սակայն, արդիւնքը, ես այդ բոլորին մէջ տեսայ աշխատանքի ճիգ մը : Ու սիրտս ուրախացաւ ի տես այդ ուսանողներուն, որոնք ամէն բանէ առաջ կը յայտնէին իրենց կոչումին հաւատարմութիւնը :

Միւս կողմէն սակայն, ինչ մեղքս պահեմ, սիրտս ճմլուեցաւ, երբ այս տասնեակ մը ընթերցողներուն մէջէն ինծ չէր երեւար Հայու մը ալեւորիկ գլուխը, որ անոնց պէս հակած ըլլար գիրքերով ծանրաբեռնուած դարակներուն վրայ :

Կը զարմանամ : Բայց յետոյ, խորհելով որ կրնամ սխալիլ, գիրք փնտռելու պատրուակով կ'անցնիմ բոլորին մօտէն՝ ականջս անոնց զրոյցներուն : Բայց հայերէնի տեղ կը լսեմ օտար բարբառներ : Եւ որպէսզի գաղափար մը կազմեմ, կը մօտենամ տիրոջը եւ կը հարցնեմ .

— Պարոն, ո՞ւր կը գտնուի ձեր հայերէն գիրքերու բաժինը :

— Մտէք այդ դռնէն ներս : Սենեակը ամբողջութեամբ յատկացուած է հայերէն հրատարակութիւններու :

Կը մտնեմ : Ոչ ոք կայ ներսը, բացի այն հազարաւոր գիրքերէն, որոնք ընթերցողներու կը սպասեն :

— Բայց ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ ընթերցող չունիք :

— Ունինք : Բայց այսօր, դժբախտաբար անձրեւը թոյլ չտուաւ : Եւ յետոյ, ինչպէս կը տեսնէք, ամէն գիտութիւն տուած ենք մեր հայ յաճախորդներուն : Մանաւանդ ուսանողներուն : Անոնք եթէ հնարաւորութիւն չունին գնելու, հաճոյքով կը թոյլատրենք որ կարդան, ուսումնասիրեն, օգտուին :

Անկէ աւելի ինչ կը սպասէր հայ ընթերցողը : Իրեն կը մնայ միայն գոհել հանդիսար, երթալ մեր գրատուները եւ խնդրել փափաքած գիրքը : Օ՛, ինչեր չկան այդ գիրքերուն մէջ : Կը բաւէ սիրտ ունենալ, քաշել զանոնք դարակներէն ու բանալ անգամ մը : Անկէ վերջ, շարժանկարի մը պէս դէպքերը, պատկերները պիտի գան ու անցնին ձեր աչքին առջեւէն : Ու դուք խորին ակնածանքով պիտի տեսնէք, որ հեղինակը իր սրտէն միշտ նոր բան մը դրած է անոր էջերուն վրայ : Ծանօթացուցած է մեր տառապանքներն ու փառքերը : Սորվեցուցած է ապրիլ, զարգանալ եւ յարատեւել բոլոր մարդերուն մէջ՝ որոնք կը ձգտին կեանքը առաջնորդել դէպի ազնուացում :

Գի՛րք, գի՛րք, գի՛րք : Ամէն բան գրքին մէջն է : Վերցուցէք զայն հրապարակէն, այն ատեն դուք պիտի տեսնէք, որ տգիտութիւնը իբրեւ խաւար, եկեր ու պատեր է բոլոր ուղեղները :

Սարսափելի է տգիտութիւնը : Եւ տգիտութիւն կը նշանակէ մահ :

Ահա թէ ինչու աշխարհի բոլոր մտաւորականները, ամէն բանէ առաջ, իրենց ժողովուրդներուն կը յանձնարարեն գիրք կարդալ : Զի գիրքը իր մէջ կը պարունակէ այնպիսի բան մը, որ կ'ազնուացնէ մարդուն սիրտը, կը լուսաւորէ միտքը ու հոգին կ'առաջնորդէ անմահութեան ծոցը :

ԾԱՏՈՒՐ ՊԻՐՊԻՐԵԱՆ

եանին, յայտնելով ցաւերուն սատկութիւնը եւ իր համակրութիւնը՝ աստուածային կամքին :

Ննջեց արդարներու քունով՝ Սեպտեմբեր 17ին :

ՎԱՐԴԱՆ Վ. ԹԷՔԷԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

«Քալէ տու Սիւտ»ի վերջին թիւը հրապարակ ելլելուն առթիւ, (ուր մեր համակրելի հայասէր Ֆրանսացի մտաւորականը՝ Լիւք Անտրէ Մարսէլ շուրջ յիսուն էջերու մէջ ներկայացուցած է արդի հայ բանաստեղծութեան մեծ դէմքերէն մէկ քանին, ինչպէս Սայաթ Նովա, Վարուժան, Մեծարենց, Զարենց եւ ուրիշներ), Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, Պոմոնի «Քրիստափոր» խումբը գեղեցիկ եւ օրինակելի գաղափարը ունեցած էր, անցեալ կիրակի համակրական եւ երաժշտական երեկոյթ մը սարքել :

Ներկայ էր զբաղէր հոծ հասարակութիւն մը :

Բացման իր խօսքին մէջ, ընկեր Ա. Պաղտասարեան առ հասարակ նոր սերունդի եւ ընդհանրապէս հայ երիտասարդութեան երախտագիտական զգացումներուն թարգմանը հանդիսացաւ օտար հայասէրին որ վերջին տարիներու ընթացքին մեծ նուիրումով կ'աշխատի հայ գրական վաստակը ներկայացնել օտարներուն :

Գրագէտ Կ. Փօլատեան, սեղմ բառերով անդրադարձաւ հայ մշակոյթը յաջս օտարներուն ծանօթացնելու ուղղութեամբ հայասէր բանաստեղծին կատարած մեծ ճիգին եւ աշխատանքներուն շուրջ :

Երիտասարդ արուեստագէտ՝ ընկեր Ալեք Մնակեան ձեռնադաշնակի սիրոյեան՝ Լիբանանի, այժմ ուսանող Իտալիա — մեծ ճարտարութեամբ եւ ըմբռնումով նուագեց կտորներ, Սպենդիարեանէ, Հայր Հաչոյեանէն, Ա. Խաչատուրեանէն եւ Կոմիտասէն, նաեւ երկու կտորներ Պրահմսէն :

Արդար է յիշել հոս, որ հակառակ իր երիտասարդ տարիքին, մեր արուեստագէտ ընկերը իր յայտագիրը կազմած էր ճաշակով, ու նաեւ իր նուագին մէջ գիտցաւ տալ հայ երաժշտութեան առանձնայատուկ երանգներն ու շունչը : Յարատեւ աշխատանքով վստահ ենք որ պիտի արձանագրէ նորանոր յաջողութիւններ :

Շուրջ կէս ժամ տեւող իր խօսքին մէջ, բանաստեղծ Լիւք Անտրէ Մարսէլ, ընդգծեց հայ երաժշտութեան արժէքը :

« Նախ ինքնատիպ է, ըսաւ համակրելի հիւրը, ըլլալով հանդերձ արեւելեան, հայ երաժշտութիւնը զերծ է այն բոլոր թերութիւններէն զորս մենք կը նշմարենք Զոլէն մինչեւ Հիւսիսային Ափրիկէի ժողովուրդներու երաժշտութեան մօտ : Հայ երաժշտութեան մէջ խորապէս դրոշմուած կը գտնենք հայ հողը, հայ գիւղացին իր առօրեայ կեանքովը, սէրերով, գիւղութիւններով եւ ուրախութեամբ միախառնուած առաջին հերթին պարզունակ երաժշտութեան մը տպաւորութիւնը կուտայ հայ երգը, աւելցուց օրուան հիւրը, սակայն երբ փորձենք խորը թափանցել կը նշմարենք բանաստեղծական վաւերական շունչ եւ երանգներու վառ եւ կենսայայտ աւիւն : Այս է ահա որ գեղեցիկ կը դարձնէ հայ երգը, որուն ամէնէն մեծ նուիրեալ, ծառայողներէն եղաւ Կոմիտաս :

Իր խօսքի վերջաւորութեան փափաք յայտնեց որ հայ երիտասարդութիւնը տէր կանգնի իր դարաւոր արժէքին՝ հայ երգին ու երբեք չփորձէ «արդիականացնելու» միտումով խաթարել այն ինչ որ վաւերական եւ անկորնչելի է որպէս արժէք :

Համակրական — երաժշտական երեկոյթը փակուեցաւ ընկեր Ալեք Մնակեանի նուագով :

Ժ. Մ.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Ախոյենական առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ Ֆոնթէնպլոյի աքանչելի մարզադաշտին վրայ : Ֆոնթէնպլօ անցեալ տարի կը մրցէր Շամփիօնատը Ֆրանս դասակարգին մէջ եւ այս տարի մեծ եռանդով պատրաստուած էր իր կորսնցուցած տեղը վերստին գրաւելու համար : Հազիւ խաղը սկսած, հակառակորդը կը նշանակէ առաջին կէտը, դարմանքի առջեւ ձգելով թէ մեր մարզիկները թէ մեր մարզասէր բարեկամները :

Կամաց կամաց մեր տղաքը կը կազմակերպուին եւ յաճախակի վտանգի մէջ կը դնեն Ֆոնթէնպլոյի պաշտպանողական գիծը, որ, լաւ կը դիմադրէ :

Երկրորդ կիսախաղին մեր տղաքը կ'անցնին բուռն յարձակողականի եւ երկու անգամ լուրջ վտանգի մը կը դնեն բերդապահը : Մանաւանդ շատ ուժգին հարուածի մը վրայ, գնդակը կը մտնէր բերդին մէջ երբ պաշտպանող մը գլուխով կ'ազատէ : Քսան վայրկեան անընդհատ կը տիրապետենք դաշտին, ապարդիւն կերպով : Խաղին վերջաւորութեան երբ մեր տղաքը յարձակողականի անցած էին՝ Ֆոնթէնպլօ կը նշանակէ երկու կէտ եւս :

Հակառակ մեր պարտութեան, վստահ ենք թէ այս տարի լաւ արդիւնքներ պիտի ունենանք, մանաւանդ երբ մեր տղաքը աւելի լաւ մարզուած եւ ֆիզիքապէս աւելի պատրաստ ըլլան :

Այս կիրակի Ալֆորվիլի մարզադաշտին վրայ կը մրցինք Է. ԷՍ. ԺԻՒՎԻԶԻի դէմ : Եկէք եւ քաջալերեցէք մեր մարզիկները :

Ք. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

ՍԷԱՅԱՆՔ

ՍԻՄՈՆԻ Օգոստոսի թիւը կրօն. ամսագիր, պաշտօնաթերթ Երուսաղէմի Միաբանութեան :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (23)

ԿԱՅԾԵՐ

Է.

ՍԻՐՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ԶԳԱՑՄՈՒՆՔԸ

Դա Սօնան էր — վարժապետիս աղջիկը : Թէ ի՛նչ զգացմունք էր այն, որ կապել էր իմ սիրտը այդ նազելի արարածի հետ, — ճշմարիտ, ես էլ չգիտէի եւ մինչեւ այսօր չեմ կարողացել հասկանալ :

Սօնան ինձ շատ էր օգնում, տաւել այն աշխատութիւնների մէջ, որ ես պէտք է կատարէի վարժապետիս տնտեսութեան մէջ : Երբ միասին գնում էինք այգին կովերի համար խոտ քաղելու, նա ասում էր ինձ .

— Ցարհատ, դու նստիր, զաղ սերտիր, ես կը քաղեմ խոտը :

— Դու մենակ չես կարող բոլորը քաղել, դու կը յոգնես, ասում էի նրան :

Նա ժպտում էր եւ իր հրեշտակային անմեղ բարեսրտութեամբ ասում էր ինձ :

— Չէ, կարող եմ, ես չեմ յոգնի : Դու սովորիր, որ հայրս չծեծէ քեզ :

Թէեւ Սօնան շատ էր ցանկանում միշտ օգնել ինձ, որ ես ժամանակ գտնէի դասերս պատրաստելու, բայց չէր կարողանում, որովհետեւ, վերջին օրերում նրան արգելեցին մօտենալ ինձ. եւ ես այնուհետեւ միայնակ էի գնում այգուց խոտ քաղելու, եւ միշտ տխուր էի լինում, երբ նա ինձ հետ չէր :

Այսպէս անցուցի ես եօթն բոլորակ տարիներ. մի խորհրդաւոր թիւ, որի մէջ թաղնուած են իմ մանկութեան սկզբնական տանջանքները ... : Այս եօթն տարուայ ընթացքում ես անցայ գիտութեան բոլոր աստիճանները, այսինքն, սովորեցայ այնքան, որքան կարող էր սովորել այն ժամանակ մի բարձր ուսում ստացող աշակերտ : Ես կարդացել էի բոլոր գիրքերը, որ յայտնի էին մեր երկրում, — Սաղմոս, Ժամագիրք, Աւետարան, Հին Կտակարան, Նարեկ եւ մինչեւ անգամ այն ահագին գիրքը, որ ես փոքր հասակումս դժուարութեամբ կարողանում էի վեր առնել : Ես կարողանում էի գրել եւ գրածս կարդալ, ես գիտէի եւ մի քանի կանոններ Հայոց հին լեզուի քերականութիւնից : Բայց մի բան, որ չկարողացայ ձեռք բերել ես, դա էր վարժապետիս խորին գիտութիւնը ոգիների եւ կախարդութիւնների մասին, այդ գիտութիւնը վարժապետս պահում էր իր մօտ որպէս մի գաղտնիք, որին մասնակից լինելու համար պէտք էր տասն — քսան տարի ծառայել նրան :

Նրա դպրոցում աշակերտները երկար տարիներով անշարժ մնում եւ ծերանում էին : Մօրուքաւոր, անմօրուք, չափահաս, անչափահաս, երեխայ եւ երիտասարդ, բոլորը խառնուած էին միմեանց : Տասն ւարեկան էի ես, երբ մտայ այդ դպրոցը. այն օրից անցել էր աւելի քան տասն եւ երկու տարի. դա փոքր ժամանակ չէ. այժմ ես բոլորովին հասուն պատանի էի : Բայց չնայելով իմ հասակին, վարժապետս վարւում էր ինձ հետ, որպէս մի երեխայի հետ. — դարձեալ նոյն «փալախան», դարձեալ նոյն «խրատի» հարուածները ափերիս մէջ, դարձեալ նոյն մերկ ոտներով չոքելը աղիսի կտորտանքի վրայ ... մի խօսքով, պատիժների թւից ոչինչ չէր պակասել : Բայց զարմանալին այն էր, որ ես այն աստիճան սովորած էի այդ պատիժներին, այն աստիճան մեռած էր իմ մէջ պատուի, հպարտութեան եւ անձնասիրութեան ըզգացմունքը, որ ես անտրտունջ կերպով համբերում էի բոլորին, որպէս էշը, եզը, ձին համբերում են իրանց տիրոջ անգութ հարուածներին : Բայց միանգամ ընդհակառակն պատահեց :

Մեծ Զատկի տօնն էր. աշակերտներից ոչ մէկը չկարողացաւ պատրաստել «Դանիէլի գիրքը» եկեղեցում կարդալու համար : Այդ գիրքը կարդում էին սովորաբար հարուստների որդիքը եւ նրանց ծնողները մի նշանակեալ նուէր էին տալիս եկեղեցուն : Իսկ այն տօնին վարժապետը իր աշակերտների յառաջադիմութիւնը ժողովրդին ցոյց տալու համար, պահանջում էր, որ այդ գիրքը կարդային անգիր : Բայց հարուստների որդիների մէջ ո՞րտեղից էր այնքան ընդունակութիւն, որ կարողանային ամբողջ «Դանիէլին» անգիր պատրաստել : Մեծ պասի սկզբից նրանք ամէն օր սերտում էին ու սերտում, բայց հէնց որ մօտեցաւ Զատիկը, վարժապետը որից որ հարցրեց, չկարողացաւ կարդալ : Էլ ուրիշ ճար չկար . վարժապետը ստիպուած, ինձ յանձնեց պատրաստել «Դանիէլին» : Այն օրը մեծ պասի վերջին աւագ ուրբաթ օրն էր — Յիսուս Քրիստոսի խաչելութեան եւ չարչարանքի օրը ... մի այնքան չարչարանք պէտք էր մի օրուայ մէջ «Դանիէլին» պատրաստելու համար : Աւագ շաբթի կէսօրին վարժապետը հարցրեց, ես կարողացայ կարդալ երեք քառորդ մասը միայն : Գուցէ մինչեւ երեկոյեան պատարագի սկսուելը, ես կարող կը լինէի մնացածն էլ սերտել, բայց նա համբերել չկարողացաւ, սաստիկ բարկացաւ եւ նախատեց ինձ ամենակեղտոտ հայհոյանքներով : Ես էլ համբերել չկարողացայ, պատասխանեցի նրան մի քանի կոպտութիւններով :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

իշխանութեան տիրացաւ :

Աւելի քան երկու հազար ուսանողներ պատասխանած են «Երիտասարդ ընկերվարականներու կազմակերպութեան» կոչին եւ համախմբուած բազմարուեստից վարժարանին առջեւ՝ բողոքի ցոյց մը ընելու համար : Այս կազմակերպութիւնը անջատուած էր համայնավար կուսակցութենէն :

Զինուորական կառքերը անմիջապէս հասած են ուսանողներուն խմբուած տեղը եւ դիմաւորուած՝ հայհոյանքներով : «Երիտասարդ ընկերվարականներու կազմակերպութեան» անդամներէն մէկը խօսք առնելով բարձրախօսէն յայտարարեց, որ ուսանողները ցրուին, քանի որ ուսանող ներկայացուցիչներ խորհրդակցութիւն մը պիտի ունենային փոխ - վարչապետին հետ, հարցը կարգադրելու համար : Այս միջամտութիւնը նոր հայհոյանքներով դիմաւորուեցաւ ուսանողներուն կողմէ :

Այնուհետեւ, աւելի քան հարիւր ոստիկաններ՝ ճոկաններով զինուած, չըրջապատեցին ուսանողները : Սպայ մը «յանուն Լեհաստանի Ժողովրդավար Հանրապետութեան» առաջարկեց որ անմիջապէս ցրուին : Ուսանողները չշարժեցան իրենց տեղէն, ոստիկանները սկսան նետել արտասուաբեր ռումբեր : «Թայմզ»ի Վարշաւայի թղթակիցը փորձած է լուսանկարներ առնել, սակայն ճոկաններու հարուածներ ստացած է ոստիկանի մը կողմէ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ անդրադառնալով Արաբիոյ ներկայացուցիչին Սուրիոյ վերաբերեալ յայտարարութիւններուն՝ ՄԱԿի մէջ, զարմանք յայտնեց : Այզընհաուըր ըսաւ, թէ մինչեւ որոշ ատեն մը, Սուրիա սպառնալիք մըն էր իր դրացիներուն, թէեւ ներկայիս իր դիրքը բաւականին մեղմացած է :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Նախագահական Խորհուրդին (Պրեզիտիում) մէկ հրամանագրով, «Մոլոթով» քաղաքը ստացած է իր նախկին անունը՝ Փերմ : Այս որոշումը առնուած է, համաձայն... ժողովուրդի փափաքին :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Լիթըլ Րոք քաղաքին մէջ, ուր սեւերու եւ ճերմակներու պայքարը դադրած էր, նոր միջադէպեր պատահեցան քաղաքինլիսէին առջեւ : Զինուորականները միջամտեցին :

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ Եգիպտոսի եւ Սուտանի խորհրդակցութիւնները սկսան՝ Նեղոսի ջրաբաշխութեան մասին :

ՄՈՍԿՈՒԱ բողոքեց Միացեալ Նահանգներուն՝ ազգայնական Զինաստանի Վիէննայի համագումարին մասնակցութեան դէմ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

« Հայաստան » թերթի փէրմանանսը ամէն չաբաթ օր ժամը 3 — 6, 17, Րիւ Պլէօ :

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի առաւօտ Հայրապետական Մաղթանք տեղի պիտի ունենայ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի Օծման Բ. տարեդարձին առթիւ :

Արարողութեան կը նախագահէ Կաթ. Պատուիրակ՝ Սերովբէ եպիսկ. :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ Կապ. Խաչի օդափոխութեան կայանին :

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին :

Տեղի կ'ունենայ 12 Հոկտեմբեր, շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Պէրէէ Միյէ շքեղ սրահներուն մէջ, Փլաս Պէլ - գուռ :

Գեղարուեստական բաժին եւ հաճելի անակնկալներ :

Ընտանեկան զուարթ մթնոլորտ :

Կը հրաւիրենք Լիոնահայ հասարակութիւնը անխտիր, քաջալերելու մեր այս ձեռնարկը որուն հասոյթով պիտի կարենանք Կապ. Խաչի օդափոխութեան կայանին մէջ՝ հարիւրաւոր մանուկներու ոչ թէ միայն մաքուր օդ՝ այլ եւ անոնց՝ գէթ տարին մէկ անգամ հայկական մթնոլորտի մը մէջ տոհմային դաստիարակութիւն մը ապահովել :

ԳՐԱԿԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ՝ Ազգ. Միութեան, Շաբաթ, Հոկտեմբեր 5ին, Թէ...րը Մինիսիփալի մէջ :

Ներկայութեամբ եւ բարձր հովանաւորութեամբ Պ. ՓՕԼ ՎԻԿՐՈՅԻ (Էնփէք - թէօր տը լ'Աքատեմի) :

Կը նախագահէ ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ

Կը խօսին

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ,

ԼՈՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ

եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կիրակի Հոկտեմբեր վեցին Գ. Թաղամասին սրահը :

Ժամը 21ին :

Կը նախագահէ ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ

Կը խօսին՝

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ,

ԼՈՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ

եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Այս երեք դասախօսութեանց նիւթն է՝ ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ ՍԿԻԶԲԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՄԵՐ ՕՐԵՐԸ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այրի Տիկին Մարիցայ Սափալեան շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր իր ազգականներուն, դրացիներուն եւ բարեկամներուն, որոնք մասնակցեցան իր սուգին, իր անփոխարինելի եղբօր հանգուցեալ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՊԱՍՄԱՃԵԱՆԻ տխուր մահուան առթիւ :

Եւ կը խնդրէ որ հանգուցեալին յիշատակը յարգողները ներկայ ըլլան հոգեհանգիստի պաշտօն - պատարագի, որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի առաւօտ, Պոմոնի (Մարսէյլ) Ս. Սահակ եկեղեցին :

Ա.— ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան պատգ. ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ, 5 Հոկտեմբեր շաբաթ օր :

Բ.— Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան Տէսինի մասնաճիւղի գեղարուեստական խնջոյք - ցերեկոյթը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի ժամը 3էն մինչեւ 10ը, տեղւոյն սրահին մէջ :

Տէսինի լաւագոյն ուժերու կողքին, գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Փարիզի կեդրոնը եւ Մարսէյլի մասնաճիւղը իրենց լաւագոյն արուեստագէտներով :

Ցուցադրութիւն՝ Վենետիկի գունաւոր ժապաւէնին, Ֆէրտի Ալպաճեանի կողմէ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Դպրոցաւէրի առտնին գործերուն համար աշխատաւորուհի մը : Դիմել ամէն օր 1, Պուլվար Տիւ Նոր : Փանթէնէն առնել 146 հանրակառքը եւ իջնել Ուէնսի - Փավիյեօն :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան փափաքին վրայ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ութ հազար դիւցազներու խնկելի յիշատակին, 6 Հոկտեմբեր, Կիրակի առաւօտուն Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ : Իսկ կէսօրէ վերջ ժամը 15էն 19ը պիտի տօնուի Միութեան հիմնադրութեան երեսունամեակը նաեւ Հաճնոյ հերոսամարտի 37րդ տարեդարձը միասնաբար մեծաշուք կերպով Ծէրքլը Միլիթէրի վարի սրահին մէջ, Փլաս Սէն Թ'Օկիւսթէն :

Նախագահութեամբ՝ Կաթ. Պատուիրակ Ս. Եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Մուտքը ազատ է, հրաւիրատոմսով :

Դիմել՝ Մ. Գրաճեանի, 138 րիւ տը լ'Ասպէ Կրու, Փարիզ (15) :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Արհեստաւոր կտրող մը (քուփէօր) պոնըթըի համար եւ երիտասարդ աշկերտ մը քուփի համար (15 - 16 տարեկան) :

Pour Tricots-Lingerie

PARIS - CALIFORNIE

16, Rue Sainte-Cécile, Paris-9e

Imprimé sur les presses du journal HARATCH

17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ. 26ին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՅՑ

Հ. Յ. Դ. Ազրիւր - Սերոբ Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերները յարգանքի այց մը պիտի տան այս կիրակի ժամը 14ին Ժանթիյիի գերեզմանատունը :

Ընկեր Ղասապ Եղիազարեանի եւ Պիսէթրի գերեզմանատունը ժամը 15ին ընկեր Խորէն Քէպապճեանի շիրիմներուն :

Հաւաքուիլ մուտքերու առջեւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալ ընկերներուն յիշատակը յարգողները :

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ

Կ. Աֆրիկեան տրամադիր է երաժշտութեան դասեր տալու, երգի, դաշնակի, սոլֆէժի, հարմոնիի, քոնթրըփուէնի, եւայլն :

Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել՝ ԿՈՊ. 31.53, ժամը 14էն 17.30 :

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱ՞Ծ ԷՔ

ԵԹԷ ՈՉ

Դիմեցէք անվարան եւ ամենայն վստահութեամբ, ամէն ճիւղի համար (ինքնաշարժ, հրդեհ, գողութիւն եւայլն) :

M. DALOUZY

AGENT GÉNÉRAL

La Réunion Française et Cie

d'Assurances Universelles réunies

26, Rue de l'Arbre Sec, Lyon

Tél. : BUrdeau 09-36

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ժողովը այս երկուշաբթի, կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Քափէ Բեժան :

ՀԱՄԱ - ԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական սրահը, Պար տը Կլօզ : Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է : Զեկուցում 17րդ պատգ. ժողովի, ընթերցում կեդր. վարչ. շրջաբերականի մասնաճիւղի վարչական ընտրութիւն եւ զանազան :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայաստանեան Աստուր, Մարաչլի, Անթիլիասի որբանոցէն Ֆրանսա եկած 1924ին : Տեղեկացնել «Յառաջ»ին :

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով որեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գիներով դէպի Ամերիկա, Աւստրալիա, Քանատա եւ Արեւելք : Վճարումը հոս կամ արտասահման : Կ'ապահովենք վիզայի գործողութիւնները ձրի, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի : Դիմել՝

ԺԱՆ ԵՂԻՇԷ ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն :

AMERICAN LLOYD

43, Rue de la République, Marseille

Tél. : CO 4722

7, Rue Auber, Paris

DECHETS DE LAINE EN GROS

Etablissements SIMON

6, PASSAGE DU DÉSIR, PARIS - 10e   TÉL, : TAI. 99-23

IMPORT - EXPORT

Կը գնենք ամէն քանակութեամբ բրդեղէն եւ կը վճարենք կանխիկ ամէնէն բարձր գիներով :

ՁԵՐ ՇԱՀՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԾԱԽԵԼԷ ԱՌԱՋ ՄԵԶԻ ՀԵՌԱՁԱՅՆԵՑԷՔ

Décoration — Agencement de Magasin

ANCIENS ÉTABLISSEMENTS

J. PAICHOUX et E. THION

149, RUE NATIONALE, PARIS 13e   TÉL : GOB. 19 52

SERRURERIE D'ART ET DE BATIMENT

Tous Travaux de Fer Forgé

Հիմնադիր-Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական - Հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE

(Rue Marbeuf) PARIS - 8e

TÉL. : BAL. 31-21

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

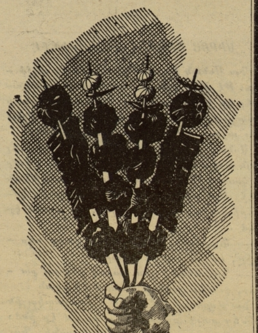

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069 82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրանք: Հատը 12 փր.

ԿԻՐԱԿԻ 6 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

DIMANCHE 6 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8012 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3813

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ՍԵՄԻՆ

Հոկտեմբեր 1ին վերաբացուեցան Ֆրանսայի դպրոցները: Մանկապարտէզի, նախակրթարանի եւ միջնակարգ վարժարանի ութուկէս միլիոն աշակերտներն ու աշակերտուհիները երեք ամսուան կազդուրիչ արձակուրդէն վերջ, թարմ միտքով ու նոր եռանդով աշխատանքի լծուեցան:

Ամիս մը վերջ համալսարանի զանազան ճիւղերն ալ կը վերաբացուին:

Միայն փարիզեան շրջանի աշակերտութեան թիւը կը հաշուէ մէկ միլիոն:

Այս միլիոններուն մէջ անշուշտ թիւ մը կը կազմեն անշուշտ հայ աշակերտները, տարածուած զանազան դպրոցներու մէջ, ըստ բնակավայրի: Կաթիլ մը ջուր ովկիանոսին մէջ:

Մեր նորաբոյս սերունդը հայու մանկապարտէզ յաճախելու տարիքը թեւակոխած, աչքերը կը բանայ ֆրանսական կրթարաններու մէջ եւ կը սկսի հեգել տեղական լեզուի այբուբենը: Ու այսպէս, մանկապարտէզէն վերջ նախակրթարանի, յետոյ ալ երկրորդական վարժարանի մէջ կը շարունակէ իր ուսումը:

Ինչպէս արեւմուտքի քաղաքակիրթ բոլոր երկիրներուն մէջ, Ֆրանսայի մէջ ալ նախակրթութիւնը ձրի է ու պարտաւորիչ, մինչեւ 13 – 14 տարեկանը: Անկէ վերջ է միայն, որ կարելի է հետեւիլ արհեստի մը կամ նետուիլ կեանքի ասպարէզը՝ ի խնդիր ապրուստի:

Մենք ալ ստիպուած ենք հետեւիլ տեղական օրէնքին: Ու մեր զաւակները մատղաշ տարիքէն մտնելով ֆրանսական վարժարան, կ'ուսանին հիւրընկալ երկրի լեզուն ու պատմութիւնը: Ու կը մեծնան իբրեւ ֆրանսական հայրենասէր քաղաքացիներ:

Ասիկա բնական եւ տրամաբանական հետեւանքն է մեր տարագրի կեանքին:

Չափահասութեան տարիքը թեւակոխելով, մեր նոր սերունդը կը կատարէ ֆրանս. քաղաքացիի իր պարտականութիւնները: Փոխադարձաբար կ'օգտուի քաղաքացիութեան շնորհած բոլոր իրաւունքներէն ու առաւելութիւններէն: «Օտարական»ի արհամարհական մակդիրը չի շպրտուիր իր երեսին:

Մեր պայմանները թոյլ չեն տար, որ ունենանք հայկական մանկապարտէզ ու նախակրթարան, ինչպէս Մերձաւոր ու Միջին Արեւելքի երկիրներուն մէջ:

Երկու հայկական դպրոց միայն կրցած ենք ապահովել ցարդ փարիզեան շրջանին մէջ, յարգելով ֆրանսական կրթական ծրագիրն ու օրէնքները: Սէվրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը՝ Վենետիկի Մխիթարեան հայրերու ղեկավարութեամբ՝ մանչերու համար, եւ Րէնսիի Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը՝ աղջիկներու համար: Երկուքն ալ գիշերօթիկ:

Սահմանափակ թիւով հայ աշակերտներ ու աշակերտուհիներ միայն կրնան օգտուիլ այս երկու կրթարաններէն, տեղի անձկութեան պատճառաւ:

Յաւելուածական շէնքեր պէտք է կառուցուին անոնց կողքին, որպէսզի կարելի ըլլայ աւելցնել աշակերտներու թիւը:

Նիւթական զոհողութեան խնդիր է այս պարագան:

Ֆրանսահայ գաղութը ներկայիս ի վիճակի է կատարելու այդ զոհողութիւնը, յանուն ազգապահպանման:

Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնն ալ կրնայ իր լայն օժանդակութիւնը բերել նման ձեռնարկի մը, երբ մեր բարեկեցիկ հայրենակիցները քիչ մը հայրենասիրութեամբ մօտենան այս ազգօգուտ գործին եւ նիւթական որոշ զոհողութեան յօժարին:

Մեր այս զոյգ վարժարաններէն դատ ունինք հայերէնի շաբաթօրեայ դասընթացները, հովանաւորութեամբ զանազան կազմակերպութիւններու՝ Փարիզի եւ գաւառի մէջ:

Անհրաժեշտ է աւելի լուրջ հիմերու վրայ դնել զանոնք, լաւագոյն արդիւնքի հասնելու համար:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԻ ՄՈԼԷԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ԿԻՐԱԿԻ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱՐԱԳԼՈՒԽԸ ՅՈՅՍ ՉՈՒՆԻ ՅԱՋՈՂԵԼՈՒ

Ինչպէս գրած էինք, Հանրապետութեան Նախագահ Ռընէ Քոթի Ընկերվարականներու ընդհանուր քարտուղար Կի Մոլէի առաջարկեց, որ կազմէ նոր դահլիճը:

Ընկերվարական պարագլուխը առաջարկը չմերժեց, սակայն ժամանակ ուզեց, որպէսզի խորհրդարանական խմբակցութիւններուն կարծիքը չօշափէ: Ընկերվարականները իրենց ուղեգիծը յայտնած են արդէն. պիտի կարենա՞ն մեծամասնութիւն գոյացնել…

Հանրապետութեան Նախագահին հետ խորհրդակցելէ վերջ, Կի Մոլէ յայտարարեց. — «Մէկ երկու օրուան համար առաքելութիւն մը ստանձնեցի. կրնամ անմիջապէս ըսել ձեզի, թէ տեղեկութիւններ քաղելու դասական առաքելութիւն մը չէ ան: Պատասխան մը տալէ առաջ, կ'ուզեմ գիտնալ թէ ընկերվարական կուսակցութեան ծրագիրը հանրապետական մեծամասնութիւն մը պիտի կարենա՞յ գոյացնել»:

Բաց աստի, Մոլէ կը քննէ երկրին գանձը, ելեւմուտքը, արտաքին հարցերը: Տեսակցութիւն ունեցաւ Խորհրդարանի ելմտական յանձնախումբին Նախագահներուն հետ: Ուրբաթ կէսօրէ վերջ խորհրդակցութիւններ ունեցաւ նաեւ ընկերվարական երեսփոխաններու եւ իր կուսակցութեան վարիչ մարմինին հետ: Շաբաթ առաւօտ սկսաւ յարաբերութեան մէջ մտնել խորհրդարանական խմբակցութեանց հետ:

Կը թուի թէ ընկերվարական երեսփոխաններն ու կուսակցութեան վարիչ մարմինը քաջալերած են իրենց ընդհանուր քարտուղարը: Հաւանական է, որ Մոլէ չմտածէ Չափաւորներու մասին, սակայն իր դահլիճին մէջ ապահովաբար առնէ Ժողովրդական Շարժումի անդամներ:

Այսուհանդերձ ապագայ Վարչապետը թերահաւատ է իր յաջողութեան վրայ: Ընկերվարական, Արմատական, Ժողովրդական Շարժում եւ Ձախ հանրապետական կուսակցութեանց ձայները բաւարար չեն, մեծամասնութիւն մը գոյացնելու համար: Մնացեալներուն ալ մասնակցութիւնը՝ կասկածելի:

Ամէնէն ուշը՝ մինչեւ երկուշաբթի առաւօտ Կի Մոլէ պատասխան մը պիտի տայ Նախագահին: Այս պարագաներուն մէջ, տեղական մամուլը քիչ մը երկար կը գտնէ ժամանակամիջոցը, նկատելով որ ՄԱԿի մէջ ֆրանսական պատուիրակութեան կացութիւնը փափուկ է, ինչպէս նաեւ՝ ելմտական ու անտեսական խնդիրը:

Ցամենայն դէպս, եթէ Կի Մոլէ ժխտական պատասխան մը տայ, կամ ձախողի իր առաքելութեան մէջ՝ դահլիճը կազմելու պաշտօնը պիտի վստահուի Փլեվէնի, որ աւելի շատ համախոհներ ունի Ազգ. Ժողովին մէջ:

× Ուրբաթ օր Փալէ Պուրպոնի մէջ ընկերվարական երեսփոխաններն ու վարիչ մարմինը ժողով մը գումարեցին լսելու համար Կի Մոլէի բացատրութիւնները:

Ապագայ վարչապետը պարզեց այն պայմանները՝ որոնց մէջ ընդունեցաւ Հանրապետութեան Նախագահին առաջարկած առաքելութիւնը:

Վարիչ Մարմիններուն երեսփոխանները վստահութիւն յայտնեցին իրենց ընկերոջ եւ որոշեցին կիրակի օր դարձեալ ժողով մը գումարել: Այս ժողովէն ետք, հաւանական է որ Ընկերվարականներու Ազգ. Խորհուրդն ալ գումարուի:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԻՐԱՑՈՒՆԵՐԸ ԿԱՐՁԱԳԱՆԳԵՆ

Երեւոյթը՝ բարեդէպ է անկասկած:

Խօսքը հակադաշնակցական խմբակին մասին է:

Պատահմամբ ձեռքս անցան այս մարդոց քանի մը թերթերը: Հակառակ անոր, որ չեն դադրած իրենց յանկերգը կրկնելէ, սակայն, նորութիւններ ալ ունին:

Նիւ Եորքի թխածոն իր առաջին էջին վրայ երկսիւնակ յօդուած մը գրած է, փառաբանելով Սիամանթօն. — «… Հայ ժողովուրդի տառապանքի, պայքարի եւ յոյսի երգիչը: Հայ բանաստեղծութեան մէջ նոր ձեւի ու խորքի վարպետ այս ինքնատիպ դիւցազներգակը պողպատիկ ու արիւ բառերով երգեց բոլոր այն Հայորդիները, որ *դիւցազնօրէն ու գիտակցօրէն* իրենց կեանքը կը զոհաբերէին ժողովուրդին համար»:

Մենք ընդգծեցինք «դիւցազնօրէն ու գիտակցօրէն»: Միտք պահեցինք:

Հատուած մըն ալ տպուած է յօդուածին մէջ՝ Սիամանթոյի «Կովկաս»էն:

Քալիֆորնիոյ իր զարմիկն ալ թիւ մը հրատարակած է… Անդրանիկին մահուան երեսուներորդ տարեդարձին առիթով:

Այստեղ ալ, խմբագիրն ու յօդուածագիրները գեղար կը գերազանցեն, գովաբանելով Անդրանիկն ու անոր հայդուկային կռիւները — «Անդրանիկը իրատես էր, Ազգային հերոս էր» *եւն.*:

Աւելի կամ նուազ չափով, հակադաշնակցական մամուլը սկսած է իր սահմանները ընդարձակել եւ մտնել Դաշնակցական գրողներու եւ հերոսներու պարտէզը, առանց անդրադառնալու, որ անոր դռները բաց էին բոլորին առջեւ՝ սկիզբէն ի վեր …:

Սակայն, երբ այսօր Սիամանթօ եւ Վարուժան կը փառաբանեն, չմոռնանք որ ատենին, «հասարակ գրչակ»ներ կը կոչէին զանոնք:

Այսօր կ'ըսեն, թէ Սիամանթօ երգած է «դիւցազնօրէն ու գիտակցօրէն» իրենց կեանքը յեղափոխութեան սեղանին վրայ դրած հայորդիները: Երէկ՝ կ'ըսէին թէ Սիամանթօ անիմաստ տեղ մելան վատնած է պատահական «օպորտունիստ»ներու համար:

Այսօր Անդրանիկը «Ազգային հերոս» կը հռչակեն, մոռնալով որ ատենին «աւազակ» կը կոչէին զայն եւ կը յայտնէին թէ «Առաքելոց վանքը կողոպտած» է…:

Ինչո՞ւ այս անակնկալ երեւոյթները՝ աւելի քան երեսուն տարիէ ի վեր:

Պարզ է:

Որովհետեւ, Հայկական Յեղափոխութիւնը երգող մեր վաւերական բանաստեղծները Դաշնակցական էին. հերոսները՝ նոյնպէս եւ ռամկավար – համայնավարներուն համար՝ «անարժէք» մարդիկ:

Ուրախ ենք, որ այսօր կ'անդրադառնան անոնց արժէքին:

Ե՛ս առաւել ուրախ պիտի ըլլայինք՝ եթէ այս անդրադարձումը *ինքնաբերաբար* ըլլար: Որովհետեւ ծանօթ է մեզի, որ անոնք թութակներ են պարզապէս: Կարծիք չունին որեւէ հարցի մէջ: Տեսակէտ յայտնելու անկարող են:

Պարզե՛նք:

Այսօր Սիամանթօ եւ Վարուժան կը գովեն, որովհետեւ Հայաստանի մէջ անոնց գործերը հրատարակուեցան, մեծ ընդունելութիւն գտնելով ժողովուրդին մէջ:

Վերջապէս կ'ընդունին թէ հայ հերոսները «դիւցազնօրէն եւ գիտակցօրէն» զոհաբերուած են, որովհետեւ Երեւանի մէջ սկսած են փառաբանել մեր հայդուկները՝ Գէորգ Չաւուշ, Սերոբ եւայլն (տե՛ս Խաչիկ Դաշտենցի «Խոդեդան» վէպը):

Յստակ է ուրեմն, որ այս տիրացուները կ'արձագանգեն կարմիր Երեւանին:

Կրնան վաղը հակառակը ըսել:

Բայց մենք Վ. Թէքէեանի արժէքը գնահատելու համար ազդանշաններու պէտք չունինք …:

ԱՐՄԷՆԱԿ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ ԵՒ ՑՈՅՑԵՐ ԹՈՒՆՈՒԶԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ օր, խաղաղ պայմաններու մէջ եւ պետութեան կողմէ լիազօրուած՝ հակաֆրանսական ցոյցեր տեղի ունեցան Թունուզի մէջ: Առեւտրականները գործադուլ ըրին: Քաղաքին մէջ կարելի չէր հանդիպիլ Ֆրանսացիներու:

Կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, աւելի քան քսան հազար հոգի խմբուած էր Ուշխարներու հրապարակին վրայ: Պուրկիպայի խօսքերէն ներշնչուած՝ ցուցարարներու թափօրը տողանցեց քաղաքին մէջ: Կը կրէին պաստառներ, որոնց վրայ արաբերէն եւ անգլերէն գրուած էին. — «Զէնք կ'ուզենք՝ յարձակողներու դէմ պայքարելու համար», «Զէնքեր՝ պատասխանելու համար Ֆրանսայի թշնամին», եւայլն: Բացագանչութիւններ արձակեցին ֆրանսական դեսպանատան առջեւ, որ կը գտնուի Միացեալ Նահանգներու դեսպանատան դիմաց:

Ցուցարարները՝ երկուքին միջեւ կեցած, ֆրանսական դեսպանատան կողմը դառնալով կը պոռային. — «Պարպեցէ՛ք, պարպեցէ՛ք»: Իսկ ամերիկեան դեսպանատան կողմը դառնալով՝ «Զէնք տուէք, զէնք տուէք…»:

Ոստիկանութիւնը խիստ հսկողութեան տակ առած էր ֆրանսական դեսպանատունը:

Կառավարութեան աջակցութեամբ եւ մղումով արձանագրուած հակաֆրանսական այս ցոյցերուն ընթացքին ոչ մէկ միջադէպ պատահած է:

× Թունուզ եւ Ալժերիական սահմանագլուխին վրայ նոր միջադէպ մը պատահեցաւ: Ֆրանսական օդանաւեր կրակ բացին կառաւանի մը վրայ՝ որ կը գտնուէր Թունուզեան հողամասին մէջ: Ֆրանսական աղբիւրներու համաձայն՝ կառաւանը զէնք կը փոխադրէր: Թունուզցիք կ'ըսեն թէ ածուխ կը փոխադրուէր: Երեք զոհ կայ:

ԿՌԻՒԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ ՄԷՋ

Ինչպէս գրած էինք, Եչ. օր լեհ ուսանողները բողոքի ցոյց մը կազմակերպած էին, որուն պատճառով կռուի բռնուեցան ոստիկանութեան հետ:

Ուրբաթ օր, աւելի քան երկու հազար այդ նոյն ուսանողները դարձեալ բախում ունեցան բանակին հետ. ուսանողները կը պահանջէին որ ազատ արձակուին ձերբակալուած եւ բանտարկուած իրենց ընկերները, միաժամանակ բողոքելով «Փաշա–

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ԹԱՐԳՄԱՆՉԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Քայիէ տիւ Սիւտի վերջին թիւով (342), Լիւք Անտրէ Մարսէլ կը ներկայացնէ «մարտիրոս ժողովուրդի մը», ինչպէս կը գրէ Ֆրանսական թերթ մը, «հինգ մարտիրոս բանաստեղծները»,— Սայաթ-Նովա, Պետրոս Դուրեան, Միսաք Մեծարենց, Դանիէլ Վարուժան, Եղիշէ Չարենց :

Նպատակ չունիմ բանասիրական քննութիւն մը կատարելու թարգմանուած կտորներուն մասին: Բայց առիթ կը համարիմ աժան աղմուկներու սիրահարներուն յայտնել թէ ծիծաղելի է զատելու եղել նման գործ մը՝ մախաղին մէջ ունենալով դպրոցական ծանօթութիւններու պաշար մը միայն: Թարգմանութիւնը, արուեստ կոչէք թէ գիտութիւն, ունի իր պատմութիւնը :

Սկիզբէն ի վեր, մեծ թիւ մը կը ներկայացնեն անոնք, որ թշնամի են թարգմանութեան. — Աւդելիոս կը ծաղրէ թարգմանիչները, զորս կ'անուանէ «բառ կչռող»՝ անոր համար որ բառին դէմ բառ կը դնեն նժարին մէջ, ճշգրտութեան սիրահար: Ժ. տիւ Պէլլէ բառախաղ մը կը փորձէ թռատիթռռ բառով, որ կը մնայ Դիոկղետիանոսի օրերէն՝ երբ քրիստոնեաները, խուսափելու համար հալածանքներէն ու մահուան վտանգէն, հեթանոսներուն կը յանձնէին նուիրական գիրքերը: Ու վերջապէս ծանօթ առակումն իսկ, «լէ պէլ զ'էնֆիտէլ», կը մատնէ նոյն թերագնահատութիւնը՝ որքան ալ յաջող ըլլայ թարգմանութիւնը կամ գեղեցիկ :

Այս թշնամութիւնը ունի իր փիլիսոփայութիւնը, որ կը ծագի էռմէթիսմի աւանդութիւններէն: Հարցը խոր է, որքան ալ իմաստակութիւնը մառ կապած ըլլայ վրան: Ծաւալուն ուսումնասիրութեան մը նիւթ՝ կը պահանջէ ճշդել բառին իմացումը ըստ տեսողութեան եւ ըստ լսողութեան, — պայմաններ որոնք տարբերութիւն մը կը ստեղծեն միեւնոյն անձին մէջ անգամ: Զգայարանական պարագայէն անկախ՝ կայ նաեւ հասկացողութեան հարցը նոյն լեզուով ընթերցողներուն մէջ, ինչ որ «պատրանքի» կը վերածէ թարգմանութիւնը, ինչպէս կը գրէ Փօլ Վալերի,— արդարեւ Լա Ժէօն Փարք հեղինակը ստութիւն կը համարի գրական ամէն ստեղծագործութիւն, եւ օրինակ կուտայ Հիւկոյի «սեւ արեւ» բացատրութիւնը: Ընդհակառակն Ժան Փօլան մանիքէական արտայայտութեան երանգ մը կը տեսնէ նոյն բացատրութեան մէջ, զոր կը գտնէ նաեւ Ներվալի մօտ :

Ինչ դիալեկտիկայով ալ ներկայացուի հարցը, կը հաւատամ թէ «դաւաճանութիւն» մը չէ թարգմանութիւնը՝ եթէ գոյութիւն ունի խառնուածքի համերաշխութիւն մը ընդմէջ անոր որ կը փոխադրուի եւ անոր որ կը փոխադրէ, (չմոռնալ նաեւ խառնուածքի համերաշխութեան պայմանը ընդ մէջ ընթերցանութեան նիւթին եւ ընթերցողին,— բայց տարբեր հարց է ատիկա):

Այս հաշւով՝ թարգմանութիւնը արուեստ մըն է ինքնին: Եւ ունի իր թեքնիքը:

Վալերի Լարպօ, որ սքանչելի հատոր մը կուտայ թարգմանչական արուեստին նուիրուած (*), կը բացատրէ թէ ի՛նչ ազատութիւններ ունի թարգմանիչը եւ ի՛նչ պարտաւորութիւններ, — ըստ իրեն՝ սխալ չէ, բանաստեղծութեան մը մէջ, ընկոյզը թարգմանել ծիրան, բայց ընդհակառակն թարգմանիչը պարտաւոր է յարգել լեզուին գեղեցկագիտական եւ երաժշտական պահանջները, եւ օրինակ կուտայ թէ, երեք սուղ վանկ ընտրելու եւ դնելու համար պարբերութեան մը երկար կշռոյթին մէջ, ի՛նչքան է աշխատած, նոյնիսկ արձակ բանաստեղծութեան մը համար:

Արուեստագէտի նման մտահոգութիւններէ մղուած, արուեստագէտի բացառիկ շնորհքներով օժտուած թարգմանիչ մը, կ'եզրակացնեմ, չի կրնար «դաւաճան» կոչուիլ ուրեմն իր ավանթիւրին մէջ, որ անուն կը տրուի թարգմանութեան՝ անոր համար միայն որ հերոսական բան մը կը ներկայացնէ իր կատարումով: Ընդհակառակն, այդ արուեստագէտ – թարգմանիչն է անպայման որ կուտայ բնագիրէն գերազանց գործեր :

Այս ներածականէն ետքը, անցնինք Լիւք – Անտրէ Մարսէլի թարգմանութեանց արժէքին :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Վալերի Լարպոյի գործէն զատ, թարգմանիչներու «փաթրոն»ին՝ Ս. Ցերոնիմոսի յիշատակին նուիրուած, պէտք է յիշատակել Ժորժ Մունէնի գործը « Լէ Պէլ զ'էնֆիտէլ », հրատարակութիւն (Քայիէ տիւ Սիւտի), Ժիւլ Լըկոայի գործը, «Ռէֆլէքսիոն սիւռ լ'Առ տը Թրատիւյիռ»,— իբրեւ հին գործ՝ Ժ. տիւ Պէլլէի ծանօթ գործը, «Լա Տէֆանս...»:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Ինչպէս կեանքիս մէջ գրեթէ միշտ, այս անգամ ալ դարձեալ ուշ ճամբայ կ'ելլէի, երթալ խանդավառութեան պարտքս տալու՝ հայկական հանդէսի մը:

Կ'աճապարէի եւ ամբողջ ճամբան կը խորհէի հանդէսին սրահէն դուրս մնացած, եւ փողոցը խճողուած բազմութիւնը ճեղքելու կերպիս, եւ հրաշքով մը ներս մտնելուս վրայ: Անյոյս էի, բայց եւ այնպէս, ինչպէս գրեթէ միշտ կեանքիս մէջ, կ'երթայի ...

Երբ հասայ սրահին առջեւ, տատամսեցայ չէնքը ճանչնալու, այնքան որ լուռ էր: ինքն իր մէջ ամփոփուած, փողոցին գորշին վրայ :

Դուռին առջեւ երկու հոգի էինք. — ոստիկան մը եւ ես: Իրարու նայեցանք: Ես անցայ ստուերի մը պէս:

Տոմսակներու լոժին մէջ նշմարեցի, գետինը բաներ մը փնտռելու գիրքին մէջ, խոր կռնակով մէկը, որուն գլուխը չաեւայ... Մուտքին մէջ, մէկ քանի նիհար ծառայողներ (ուվրէօզ) աչալուրջ կը հսկէին պահարանը կախուած քանի մը արխուր վերարկուներու վրայ:

Ծանր լռութիւն մը չորս դին, որ կրնար միայն յառաջ գալ խոր կեանքէ մը, կամ մեծ պարապէ մը ...

Ելայ կալըրին, ժողովուրդին գրկին մէջ:

Բեմին վրայ, վերջին բանախօսը իր կուրծքը կը ծեծէր: Բայց իր խօսքերը սկսող միջնարարին թնդուրնին հետ խառնուեցան ...

Լոյսերը վառուեցան: Շուրջս համոզկեր խօսքերով հայերէն թերթ կը ծախուին: Կուռնիկ գլուխներով հայ մամիկներ, կը ջանային իրենց նստած վայրէ աթոռը պայմոցի վերածել, եւ գետինը տապլտկող պզտիկներու ձեռքերէն կը քաշէին փրցնելու չափ ուժով, եւ մեր հանելով, կը թօթուէին սրահին օդին մէջ..:

Քանի մը տեղեր, նշանտուքի, հարսնիքի, կասկածելի խօսքեր, խառնուած անգործութեան, հիւանդութեան հեծծիւններու ...

Մաշած աչքերով աղջիկներ : Սիկառեթը նոր ճախրանքով մը վառող տղաք: Նաեւ աշխարհէն հրաժարած տղաք, իրենց մազերը ծածրակներէն շատ վար բուսած եւ անվերջանալի աչքերով ...

Միջնարարէն ետք իջայ վարի սրահը: Պարապ աթոռներ առջեւը, քովերը, քիչ մը ամէն տեղ: Հոս հոն քանի մը մուշտակ, եւ անդրդուելի փաս ա մէններու ետեւը նայող տիկիններ: Աշնան տերեւաթափէն բռնուած անտառի մը մէջ լռուածին նման շշուկ մը, փսփսուք մը չորս դին: Սակայն քանի մը զոյգ մարդեր հոս հոն :

Ընդհանուր մշուշ մը այս բոլորին վրայ :

— «Ինչպէ՞ս: Այս: Անդրանիկը ... անշուշտ: Կռուեցաւ ...» Ե՞րբ էր: Ո՞ւր էր: Ինչպէս եղաւ: Նոյնիսկ ինչո՞ւ համար: Ճնշող անորոշութիւն մը:

Մօտիկ, դեռ շատ մօտիկ: Սրտերուն հեւքին անվխտակից մէկ մասը անշուշտ: Բայց եւ արդէն այնքան հեռաւոր ... Մեքենաներուն եւ մէթրոներուն աղմուկը արդէն մտած է Անդրանիկին եւ ժողովուրդին մէջտեղ ... Իսկ վարի սրահին փաս ա մէնով տիկինները արդէն կը շփոթեն՝ Մորիս Շըվալիէն եւ հերոս Անդրանիկը: Եւ կը նախընտրեն անշուշտ՝ Մորիս Շըվալիէն ...

Այս ընդհանուր մշուշին, հեւքերու շփոթութեան եւ սրտի սեղմումին մէջ, կը դառնայ հայկական ֆիլմ մը: Հոն կը շփոթուին Հայը եւ Քիւրտը, միեւնոյն թշուառութեան եւ վայրագութեան մէջ: Դժուար է համակրելի տարրը զանազանել: Ո՞ւր է պայծառ ճակատով իսկական Հայը:

Թնդանօթներուն ձայները սակայն, իրենց անմիջական հակազդեցութիւնը կը գտնեն ժողովուրդին ծափերուն մէջ ...

Եւ ֆիլմը կը վերջանայ ընդհանուր հոգեբեկութեան մէջ, երբ Անդրանիկ կ'երեւայ, նստած՝ ամերիկեան գրասեղանի մը առջեւ ... Այլեւս նոյնիսկ անօգուտ կը դառնայ, անոր տեսած ապագայ Հայաստանին տեսիլը, իր գրասեղանին յարակից՝ ամերիկեան պատուհանէն ...

×

Եթէ իւլթրա ֆիւթիւրիստ նկարիչ մը, նկարէր այդ օրուան հայկական սրահը, անոր պիտի տար շարժումը, իրարու վրայ ինկած հոգիներու, որոնք յետոյ կ'անջատուին, կը հեռանան, կը կորսուին, յետոյ դարձեալ դառնալու, դարձեալ իրարու վրայ հակելու, ձուլուելու, եւ անբաժանելի մարդկային կոյտ մը շինելու համար...

Եւ եթէ ձայնագրուէր այդ օրուան սրահին մրմունջը, հոն պէտք էր դրոշմը գնէր՝ նախ անօրինակ հառաչ մը...

Եւ յետոյ դուրսը, Փարիզի մայթին վրայ, անլուր հծծիւն մը, բայց որ կը շփոթուի եւ կը դառնայ՝ քաղաքին մեծ քրքիջը ...

ՄԱՆԻԿ ՓԵՐՓԵՐԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՎԻՊԱՍԱՆԸ ԻՐ ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՎԿԱՆ ՊԷ՞ՏՔ Է ԸԼԼԱՅ

«Արդի վիպասանը իր ժամանակին վկան պէ՞տք է ըլլայ ..»:

Պատասխանելու համար այս հարցումին, Փարիզի գրական կարեւորագոյն շաբաթաթերթերէն մէկը՝ Լէ Նուվէլ Լիթէրէր, դիմած է վաւերական գրագէտներու եւ ականաւոր դէմքերու եւ անոնց տեսակէտները կը հրատարակէ, իբրեւ լաւագոյն պատասխան: Ստորեւ կուտանք լայն ժողովրդականութիւն վայելող կարգ մը գրագէտներու կարծիքը :

ԺԻՒԼ ՌՈՄԷՆ, Ֆրանսական Ակադեմիայէն.— «Յիսուն տարիէ ի վեր, գրական գործերուս, փորձերուս եւ յօդուածներուս մէջ երբեք չեմ դադրած ցոյց տալէ, թէ, ինձ համար, գրագէտը պէտք է ըլլայ իր ժամանակին վկան՝ բառին իսկական առումով, առանց մոռնալու գրականութեան միւս նպատակներուն :

ՏԱՆԻԷԼ ՌՕՓՍ, Ֆրանսական Ակադեմիայէն.— «Գրագէտին առաջին պարտականութիւնն է ան: Գրական հին գրպ-

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՄԱԹԷՕ ՖԱԼՔՈՆԷ

(ԳՈՐՍԻՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

— Հոսկէ անցնող մա՞րդ մը ...

— Այս, սրածայր գդակով մարդ մը որ հագած էր կարմիր ու դեղինով եզերուած բաճկոն մը :

— Սրածայր գդակով մա՞րդ մը, որ հագած էր կարմիրով ու դեղինով եզերուած բաճկո՞ն մը ...

— Այս, շուտ պատասխանէ եւ իմ հարցումներս մի կրկնէր:

— Այս առաւօտ մեր դրան առջեւէն քահանան անցաւ իր ձիուն վրայ հեծած եւ ինծի հարցուց հայրիկիս որպիսութիւնը: Պատասխանեցի թէ ...

— Ա՛հ, չարաճճի, սրամտութիւն մի ըներ: Շուտ ըսէ ինծի ուրկէ՞ անցաւ Ճանէթթօն, որովհետեւ զայն է որ կը փնտռենք եւ վստահ եմ որ հոսկէ անցաւ :

— Ո՞վ գիտէ :

— Ո՞վ գիտէ: Ես գիտեմ որ դուն զայն տեսար :

— Քնացած ժամանակ կարելի՞ է անցորդները տեսնել :

— Դուն չէիր քնանար, սատանակ, հրացանի ձայները քեզ արթնցուցին :

— Կը կարծէք ուրեմն, զարմիկ, որ ձեր հրացանները այդքան աղմուկ կը յարուցանեն: Հայրիկիս կայծհանը ձեր զէնքերէն աւելի աղմկահար է :

— Սատանան քեզ տանի, անիծեալ տղայ: Վստահ եմ որ դուն Ճանէթթօն տեսար: Թերեւս զայն պահեցիր: Օն, ընկերներ, մտէք այս տունէն ներս եւ նայեցէք թէ մեր մարդուկը հո՞ն է: Փախած միջոցին արդէն կը կաղար, արեան հետքերը հոս կանգ կ'առնեն, եւ վստահաբար չէ կրցած մինչեւ «մաքի» հասնիլ:

— Եւ ի՞նչ պիտի ըսէ հայրս, պոռաց Ֆօրթունաթօ, ի՞նչ պիտի ըսէ հայրս երբ իմանայ թէ ներս մտած են իր տունէն երբ ինք դուրս ելած էր հոնկէ :

— Սատանակ, գոչեց տասնապետ Կամպան, բռնելով տղեկին ականջէն, գիտե՞ս որ ինծմէ կախում ունի քու ձայնիդ շեշտը փոխելը: Թերեւս քանի մը մտրակի հարուածներով վերջապէս պիտի յօժարիս խօսիլ:

— Իմ հայրս Մաթէօ Ֆալքոնէ կը կոչուի, աղաղակեց տղեկը զոռոզաբար :

— Անպիտան տղայ, գիտե՞ս որ քեզ կրնամ տանիլ Քորթէ կամ Պասթիա եւ հոն կրնամ քեզ զնդան մը նետել եւ ոտքերուդ ալ շղթաներ անցընել ու ամէնէն վերջն ալ քեզ գլխատել տալ, եթէ չըսես թէ ո՞ւր է Ճանէթթօ Սան Բիէրօ:

Տղեկը այս անտեղի սպառնալիքին առջեւ ծիծաղեցաւ եւ կրկնեց .

— Իմ հայրս Մաթէօ Ֆալքոնէ կը կոչուի ...:

— Տասնապետ, ըսաւ կամացուկ մը զինուորներէն մին, Մաթէօյին հետ գէշ մարդ չըլլանք :

Կամպա յայտնապէս նեղուած կ'երեւար: Զինուորներուն հետ ցած ձայնով կը խօսէր, որոնք արդէն վերջացուցած էին ամբողջ տան խուզարկութիւնը: Երկար գործողութիւն մը չէր ատիկա, վասնզի Քորսիքացիի մը տնակը կը բաղկանար առ հասարակ քառակուսի սենեակէ մը, երբ կահ կարասի ունենալով միայն սեղան մը, նստարաններ, պահարաններ եւ որսորդական կազմածներ : Ընդհակառակն, փոքրիկ Ֆօրթունաթօն կարծես կը հրճուէր տեսնելով իր զարմիկին եւ զինուորներուն շուարած վիճակը, եւ իր կատուն գրկած կը գգուէր ու կը շոյէր զայն :

Զինուորներէն մին մօտենալով յարդի դէզին, տեսաւ հոն գտնուող կատուն իր ձագուկներով: Սուինով անտարբեր կերպով քրքրեց քիչ մը յարդի շիւղերը, ուսերը թօթուելով եւ կարծես զգալով թէ իր կանխազգուշութիւնը ծիծաղելի էր : Ոչինչ շարժեցաւ յարդի դէզին մէջ եւ տղեկին դէմքը չմատնեց նոյնիսկ ամենադոյզն յուզումի նշան մը :

Տասնապետը եւ իր զինուորները բոլորովին յուսահատած, արդէն սկսած էին խորհիլ վերադարձի մասին, երբ Կամպա յանկարծ խորհեցաւ թէ սպառնալիքները ոչ մէկ օգուտ պիտի ունենային Ֆալքոնէի զաւակը համոզելու համար եւ թէ պէտք էր վերջին փորձ մը ընել զայն փաղաքշելով եւ նուէրներ խոստանալով :

— Փոքրիկ զարմիկ, ըսաւ, ինծի կը թուի թէ դուն արթնամիտ տղայ մըն ես եւ մեծ ապագայ կը խոստանաս: Եւ սակայն գէշ խաղ մըն է որ կը խաղաս ինծի : Եթէ չվախնայի զարմիկիս՝ Մաթէօյին ցաւ պատճառելէ, սատանան տանի, քեզ կը տանէի ինծի հետ :

— Օ՛հ ...

— Բայց երբ զարմիկս վերադառնայ, իրեն պիտի պատմեմ ամէն բան եւ վստահ եմ որ անիկա քեզ պիտի գանակոծէ սուտ խօսած ըլլալուդ համար :

— Կրնայ ըլլալ :

— Կը տեսնես... Բայց, մտիկ ըրէ, խելօք տղայ մը եղիր եւ ես քեզի աղուոր նուէր մը պիտի տամ :

— Իսկ ես, զարմիկ, ձեզի խորհուրդ մը պիտի տամ. այն որ՝ եթէ աւելի ուշանաք, Ճանէթթօ պիտի հասնի «մաքի», եւ այն ատեն ձեզի համար շատ դժուար պիտի ըլլայ երթալ զայն փնտռել ...

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(3 Շար.)

րոցները կը խրտչեցնեն զիս։ Բոլորս ալ պէտք է մասնակցինք մարդոց ցաւերուն, տառապանքներուն եւ յոյսերուն։ Նախախնամութեան մեզի վերապահած սահմաններուն մէջ, պէտք է հասկնանք մեր ժամանակը եւ փորձենք գայն վարել դէպի ճշմարտութիւնն ու արդարութիւնը։ Ոչ թէ քաղաքական՝ այլ տարբեր մարզի մը մէջ է որ պիտի ընենք մեր վկայութիւնը։ Ան որ կը մերժէ ասիկա՝ կը դաւաճանէ իր գոյութեան. կրնայ «գրող» մը ըլլալ, բայց երբեք՝ գրագէտ։

ՄԱՐՍԷԼ ԷՄԷ.— Գրագէտը այլեւս չի կրնար իր ժամանակին վկան ըլլալ, քանի որ ժողովուրդը աւելով կ'ուսուցանուի մամուլին, ձայնասփիւռին, շարժանկարին եւ հեռատեսիլին միջոցաւ, առանց յիշելու այլապան հրատարակութիւններ...։ Գրագէտը ոչ թէ իր ժամանակին վկան՝ այլ խիղճը պէտք է ըլլայ։ Նմանապէս պէտք է մերժէ ամէն համաձայնութիւն, որովհետեւ կարգութիւնը պէտք է ունենայ բանալու.— «Երէկ՝ որխալեցայ» կամ «երէկ սուտի այսինչ կէտին մէջ, որովհետեւ կը կարծէի թէ ճշմարիտ եմ»։

ՄԱՌԵՇԱԼ ԺՈՒԷՆ, Ֆրանսական Ակադեմիայէն.— «Առանց երկնտրանքի կը պատասխանեմ ձեր հարցումին. այո՛, գրագէտ մը իր ժամանակին վկան պէտք է ըլլայ։ Ազդէն գրագէտ մը չի կրնար ամբողջութեամբ ձեռնպահ մնալ իր միջավայրին եւ ժամանակին նկատմամբ։ Երբ փորձեր կ'ընէ հեռանալու համար իր ժամանակէն՝ ընկերային նուաճումը կը պարտադրէ իրեն, որ վերադառնայ այնտեղ»։

ԹԱՅՏ ՄՈՆԻԷ.— «Նախ՝ կրնայի՞ ըսել թէ հարցումը դէշ ձեւով տրուած է։ Գրագէտը, խեղճ գրագէտը, բանաստեղծը՝ երազներու կերտիչ, ուրիշ աշխարհի մը բնակիչը, սեղմուած՝ կառքերու միջեւ, ողողուած ձայնասփիւռի լուրերով, շարժանկարի եւ հեռատեսիլի պատկերներով, ականջը՝ հեռաձայն, մարդկային ամպ մը՝ աչքերուն առջեւ, ինչպէ՞ս պիտի կարենար խուսափիլ իր ժամանակին վկան ըլլալէ։ Ուրեմն, առանց որեւէ կասկածի, գրագէտը իր ժամանակին վկան է։ Սակայն կապուած պէտք չէ ըլլայ։

ԺԱՆ – ԼՈՒԻ ՔՈՒՐԹԻՍ.— «Իմ պատասխանս ժխտական է. գրագէտի մը համար բարոյական բացարձակ պարտաւորութիւններ չկան՝ ըլլալու համար այս կամ այն։ Արուեստը պարտադրութեանց դժուար կը յարմարի, բացի այն պարագայէն՝ երբ ան ինքզինք կը պարտադրէ։ Սակայն կը փութամ աւելցնել թէ գրական երկերը, միշտ, ստիպողականօրէն, ժամանակի պատկերներ են, եւ այս տեսակէտէն անոնք վկայութիւն կը բերեն, գրագէտը ուզած ըլլայ կամ ոչ։ Քանի մը տարի առաջ Մորիաք պատասխանած էր այս հարցին, ըսելով թէ գրագէտ մը միշտ կրնար վկայել, ուղղակիօրէն, շնորհիւ քաղաքական լրագրութեան կամ հրատարակելով պայքարի գիրքեր, ինչպէս՝ «Մեծ Գերեզմանները լուսնին տակ»։

ՓԻԷՐ ՖՐԵՆԷ.— «Ինչո՞ւ համար գրագէտ մը պիտի ըլլար այս կամ այն։ Միայն մէկ պարտականութիւն ունի անիկա.— Լաւ վէպեր գրել»։

ԿՈՐԻՒՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ ԹՈՂՕՆԻՆ ՄԱՍԻՆ

●

ՊԵՐԼԻՆ.— Տարօնի պատմութեան նուիրուած լայն հրատարակութեան մէջ այս տարբախտ բանաստեղծին եւ Սանասարեան վարժարանի չատ սիրուած ուսուցչին գործին բացակայութիւնը, Պ. Մկրտիչ Պարսամեանի կողմէ յօղուածով մը ուշադրութեան յանձնուած էր։ Յիշուած թղթակցութիւնը «Յառաջ»ի մէջ՝ երեսուն տարիներ առաջ, փախճանեալ Գրիգոր Ծ. Վրդ. Շահլամեանի Պերլինի մէջ կատարած բանախօսութեան հետեւանքով էր եւ յոյսեր կը տածէինք փրկելու այդ բանաստեղծութիւնը՝ մոռացութեան տրուելէ։ Աւաղ, հայ մտաւորականին եւ անոր գործին ճակատագիրը կը մնայ անփոփոխ։ «Յառաջ»ի հին հաւաքածոներու պատերազմին զոհ գացին եւ չեմ գիտեր թէ վարդապետին յիշողութեամբ գրածս եւ «Յառաջ»ի մէջ տպուած մասերը որո՞նք էին, բայց ձեռքիս տակ ունիմ 1902ին տպուած անգլերէնի դասագիրք մը, աշխատասիրուած Գէորգ Հ. Կիւլեանի կողմէ (Անա–Թոլիա Քոլէճ, Մարզուան) որուն մէջ հատընտիր հայերէն հատուածներու կարգին գրուած է Կորիւն Մկրտիչեանի «Տապանագիր»ը։

Աշնան չորցած թուփերու հետ
Հովիկն ա՛յն ալ բշեց տարաւ.
Վաղաթարշամ ծաղիկն անհետ,
Դեռ չբուրած ի սպա՛ռ կորաւ։

Սեւ գերեզման մը փորեցին,
Լացող չեղաւ անոր վրան.
Սիրոյ համար ծնած հոգին
Անէ՛ր իջաւ ի գերեզման։

Նախըզգած եւ մարգարէաշունչ այս տապանագիրը յիշատակելէ ետք կը յուսամ որ մեր արծարծումները այլեւս արգիլինքի մը կը հասնին արժանավայել հրատարակութեամբ մը։

ՊԵՏՐՈՍ ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԲԺԻՇԿԻ Սեպտեմբեր թիւը, բաժնեգին՝ արտասահման չորս տոլար, հասցէ՝

B. P. 4176, Beyrouth

ՎԱԽՃԱՆԸ (վէպ) Գուսցի Միքայէլեան։ Գին մէկ տոլար, հասցէ՝

A. U. Hospital Beyrouth

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ

Հայաստանի եւ Հնդկաստանի միջեւ – թային կապերը դարերու պատմութիւն ունին։ Հայ եւ օտար աղբիւրներ կը վկայեն թէ Հայաստանի մայրաքաղաքներուն՝ Արտաշատի, Դուինի և Վաղարշապատի հրապարակներուն վրայ կարելի էր տեսնել բազմաթիւ Հնդիկներ։

Մատենադարանին մէջ կը պահուին տասնեակ ձեռագիրներ, որոնք արժէքաւոր տեսալներ կը պարունակեն Հնդկաստանի մասին։ Զգալի արժէք կը ներկայացնէ, «Անուանք քաղաքաց Հնդկաց...» աշխարհագրական ուղեգրական ձեռնարկը։ Անյայտ հայ հեղինակը, որ, ըստ երեւոյթին, ճանապարհորդ եղած է, հանգամանօրէն նկարագրած է հնդկական Մոլթան, Քաշմիր, Մեհապար եւ այլ քաղաքները, տեղեկութիւններ հաղորդելով անոնց աշխարհագրական դիրքին, տեղացիներու սովորութիւններուն, արհեստութեան եւ առեւտուրի մասին։

Հայ վաճառական Ստեփաննոս Դաշտեցի կազմած է «Հնդիկ թագաւորներու ժամանակագրութիւնը՝ սկսած 807–1719 թ.»։ Հեղինակին միւս ձեռագիրներէն կը տեսնուի, թէ ան այս ժամանակագրութիւնը շարադրած է Հնդկաստանի մէջ եւ իր նկարագրած շարք մը դէպքերուն ականատես եղած է։

Մատենադարանին մէջ Հնդկաստանի աշխարհագրութեան վերաբերեալ բազմաթիւ ձեռագիրներ կան, որոնց մէկ մասը թարգմանուած է հայերէնի։

Հայ – հնդկական առեւտրական ու տնտեսական յարաբերութիւններուն մասին արժէքաւոր տեղեկութիւններ կը պարունակէ 17րդ դարու յիսնական թուականներուն Նոր Ջուղայի հայ առեւտրական դպրոցի ուսուցիչ Կոստանդ Ջուղայեցիի կազմած դասագիրքը։

Մատենադարանին մէջ կը պահուի նըմանապէս հնդկական ժողովրդական մանրավէպ մը՝ հնդիկ արքայորդի Բարդամի եւ ճգնաւոր Յովասափի մասին, որ հայերէնի թարգմանուած է միջին դարերուն։ Հետաքրքրական են հնդկերէն քանի մը ձեռագիրներ, գրուած՝ արմաւենիի տերեւի վրայ։ Մեծ արժէք ունի հնդիկ բանաստեղծ Խասրով Բահլաւի հռչակաւոր «Համսէ» ձեռագրին մէկ օրինակը։

Հայ – Հնդկական կապերու վերաբերեալ նորայայտ բազմաթիւ նիւթեր կ'ուսումնասիրէ ներկայիս Մատենադարանի գիտական աշխատող Վ. Աբրահամեան։ Անոր ուսումնասիրութեան արդիւնքները պիտի ամփոփուին ընդարձակ հատորի մը մէջ։

(Սով. Հայաստան»)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ

Մի բարձրիկ Մասիս,
Զուլալ մի Արազ,
Ակունք երազիս՝
Սեւան մի երազ,
Ուր էլ որ լինեմ,
Թռվում են, կանչում,
Անուշ կարօտով
Իմ սիրտն են տանջում։
Հայրենի մի տուն,
Մի բարտի դալար
Պատկերս սրտում՝
Սիրասուն մի մայր,
Ուր էլ որ լինեմ,
Թռվում են, կանչում,
Անուշ կարօտով
Իմ սիրտն են տանջում։
Հայրենամրմունջ,
Մի հին հորովել,
Մի աղջիկ անուշ,
Սէրս են օրօրել,
Ուր էլ որ լինեմ,
Թռվում են, կանչում,
Անուշ կարօտով
Իմ սիրտն են տանջում։
Իմ բարձրիկ Մասիս,
Իմ Սեւան, Արազ,
Անուշ իմ մայրիկ,
Աղջիկ իմ երազ,
Ուր էլ որ գնամ,
Թռած թռչուն եմ,
Ձեր գիրկը կը գամ՝
Ուրիշ բոյն չունեմ։

ՔԱՋԻԿ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ԼԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱՆ

ՀԻՒԱՆԴԸ.— Տոքթոր, գործողութիւնը անհրաժե՞շտ է։
ԲԺԻՇԿԸ.— Եթէ դրամ ունիս՝ այո։
ՀԻՒԱՆԴԸ.— Իսկ եթէ դրամ չունիմ, անհրաժեշտ չէ՞...։

×

ՈՐՍՈՐԴԱՊԱՏՈՒՄ

Ա. ՈՐՍՈՐԴ.— Տես հիմա սա՝ գացող նապաստակը ինչպէս պիտի տապալի. թող այս վայրկեանիս կտակը պատրաստէ։

Հարուածը կը վրիպի, եւ նապաստակը կը փախչի)։

Բ. ՈՐՍՈՐԴ.— Իրաւ. տես ինչպէ՞ս կը վազէ կտակը գրել տալու...։

×

ԱՆՄԵ՞Ղ ԹԷ...

ԴԱՏԱՒՈՐԸ.— Ասկէ առաջ դատապարտուա՞ծ ես։
ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼ.— 15 տարիէ ի վեր չեմ բանտարկուած։
ԴԱՏԱՒՈՐԸ.— Սուտ չե՞ս խօսիր։
ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼ.— Երբեք. 15 տարի բանտարկութիւն ունէի, դեռ երեք օր առաջ արձակուեցայ...

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (24)

ԿԱՅԾԵՐ

Է.

ՍԻՐՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ԶԳԱՑՄՈՒՆՔԸ

«Սատանայի լակոտ, ես քո հէրը կ'անիծեմ...» գոռաց նա կատաղելով, եւ որովհետեւ աւելի ժամանակ չունէր, բանտարկեց ինձ ախոռատան մէջ, եւ հրամայեց այնտեղ փակուած պահել, մինչեւ ինքը ճրագալոյցի երեկոյեան պատարագը կը վերջացնէր, եւ եկեղեցուց վերադառնալով, իմ հոգին կ'առնէր...

Ոչինչ ինձ այնքան չէր տանջում, որքան այն զգացմունքը, որ ամբողջ յիսուն օր ծոմ ու պաս էի պահել, առաւօտեան, կէսօրին եւ երեկոյեան ժամ էի գնացել աղօթք էի արել, իսկ այս գիշեր, որ Զատկի ճրագալոյցի գիշերն էր, նոյնպէս պիտի եկեղեցի գնայի, պատարագ տեսնէի եւ «Սուրբ–Սուրբ» երգելու ժամանակ պէտք է մօրս տուած կարմիր ձուն տաճարին ցոյց տայի, ու այնուհետեւ պասս բաց անէի, — այս բոլոր ջերմեռանդ ցանկութիւններս անկատար մընացին, բոլորից զրկուեցայ...։ Կրօնական զգացմունքը վառ էր իմ մէջ, իմ հոգին լի էր ջերմ հաւատքով։ Եկեղեցու ամէն մի ծէսը, ամէն մի արարողութիւնը, ամէն մի պաշտամունքը ինձ համար սրբազան նշանակութիւն ունէր, եւ այս պատճառով, մեծ ցաւ էի զգում, որ այն օր զուրկ մնացի եկեղեցուց։ Միւս կողմից, ինձ տանջում էր մի սարսափելի նախանձ. ես մեր դպրոցի առաջին աշակերտն էի, իսկ ինձանից հարիւր անգամ ստոր ընկերներս այն գիշեր պէտք է եկեղեցում «փոխ» ասէին, «գիրք» կարդային, շարականներ երգէին եւ իրանց ծընողներին ուրախացնէին,— իսկ իմ խեղճ մայրը պէտք է իր որդու ձայնը չլսէր..։ Այս բոլոր մտածութիւնները այն աստիճան պաշարել էին ինձ, որ ես բոլորովին մոռացել էի վարժապետիս սպառնալի պատիժը, որ սպասում էր ինձ մի քանի ժամից յետոյ։ Զարմանալի հակասութիւն։ Նա պիտի պատժէր ինձ, նա պիտի բարբարոսի նման նահատակէր ինձ, այն խօսքերից յետոյ, որ այսօր Աստուծոյ սուրբ սեղանից, իբրեւ քահանայ, պիտի աւետէր աշխարհին. «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց, մահուամբ զմահ կոխեաց եւ յարութեամբն իւրով մեզ զկեանս պարգեւեաց»։

Իսկ իմ բանտը... ես իմ անձնամոռացութեան մէջ դեռ նրան ուշադրութեան չէի առել։ Զնայելով, որ ապրիլ ամիսն էր, բայց շոգերը սկսուել էին արդէն։ Գոմը, ուր բանտարկուած էի ես, լիքն էր զանազան միջատներով, որոնք իրանց սուր խայթոցները խրում ու խրում էին մարմնիս մէջ։ Մի կողմից անասունների հոտած աղբի արտաշնչութիւնը խեղդում էր ինձ, միւս կողմից, սիրտս թուլանում էր քաղցածութիւնից։ Ողորմած Աստուած, ի՛նչ անէի. փախչել չէի կարող. դուռը ամուր կերպով փակած էր. իսկ համբերել այն տարտարոսի մէջ, —մահուան չափ սպաննիչ էր...

Արեւը վաղուց արդէն մտել էր, խաւարը աւելի եւ աւելի թանձրանում էր գոմի մէջ։ Ես բոլորովին կատաղեցայ. ինձ տիրեց մի տեսակ խելագարութիւն. երկաթէ վանդակի մէջ նոր բռնուած գազանի նման, ես այս կողմ եւ այն կողմ էի թռչում, աշխատում էի մատներով քանդել պատերը, խորտակել սիւները, ծակել առաստաղը, կոտրել դուռը, լայնացնել նեղ լուսամուտները, որ մի հնար գտնեմ ազատուելու։ Այդ կռիւը տեւեց մի քանի ժամ, մինչեւ ես բոլորովին յոգնեցայ, թուլացայ եւ վեր ընկայ յատակի վրայ։ Այդ միջոցին ինձ տիրեց երեւակայութեան բորբոքումը եւ հրէշաւոր ցընորքների խառնափնթորութիւնը։ Տանիս հէքեաթների մէջ լսած եօթն գլխանի վիշապները, եղջիւրաւոր դեւերը, պոչաւոր սատանաները, ահագին խումբերով գալիս ու գնում էին աչքիս առջեւ։ Մտածում էի, ահա խաւարը բոլորովին կը պատէ, եւ դրանք կը խեղդեն ինձ...

Թէ քանի՞ ժամ ես մնացի այդ տնդային դրութեան մէջ, չգիտեմ. միայն լըսեցի, յանկարծ դուռը ճռաց։ Ես ամբողջ մարմնով սարսափեցայ։ Բայց սոսկումը անցաւ շուտով։ Տեսնում եմ, ներս է մտնում Սօնան, մի այցելու հրեշտակի նման, ձեռքում բռնած իւղային ճրագը։ Նա վեր բարձրացրեց ինձ ընկած տեղիցս, եւ նրա քնքոյշ ձայնը բոլորովին սթափեց ինձ։

— Փախիր, Ֆարհատ, ասաց նա, — փախիր, քանի հայրս տանը չէ...

Ես կամեցայ գրկել, համբուրել իմ ազատչին, բայց նա ոգիների նման աներեւոյթ եղաւ։

Ես դուրս եկայ իմ բանտից, ես թողեցի դպրոցը — իմ մանկութեան, իմ տանջանքների «դժոխքը» — եւ միւս անգամ չվերադարձայ այնտեղ...

Ը.

ՀԻՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐ

Ազատուելով իմ բանտից, ես վճռեցի միւս անգամ չվերադառնալ այնտեղ, եւ ոչ մեր տունը գնացի, որովհետեւ գիտէի, որ մայրս առաւօտեան կրկին ինձ կը տանէր տէրտէրի մօտ, եւ յանձնելով նրան, կ'ասէր. —

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

կան » ոստիկանութեան միջամտութիւններուն դէմ․ ոստիկանութիւն մը՝ որ « Կեսթափոյի միջոցներուն կը դիմէ» կը պոռային ցուցարարները ։

Ցոյցերը կատարեալ ըմբոստութեան բնոյթ ստացան, մէկ կողմէ բազմարուեստից վարժարանին եւ միւս կողմէ համայնավար կուսակցութեան ակումբին առջեւ ։

Իրիկուան դէմ, ուսանողները հաւաքուած էին բազմարուեստից վարժարանին մէջ, միթինկ մը սարքելու համար ։ Զինուորականները վրայ հասան եւ ցուցարարները փողոց խուժեցին ։ Բացականչութիւնները սկսան՝ ոստիկաններուն դէմ․ — «Սրիկաներ ․․․ Փախստներ ․․․»։ Այս իմաստով թռուցիկներ ալ ցրուած էին ։

Զինուորականները ճարահատ կը սկըսին ճօկաններու հարուածներ տալ ։ Ուսանողները կը փոխադարձեն ։ Ոստիկաններու թիւը կ'աւելնայ ։ Ցուցարարները կ'ուղղուին դէպի Կեդր․ Կոմիտէին հաւաքատեղին ։ Եւ տրտասուաբեր առաջին ռումբերը կը պայթին ։ Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ եղած են ։

Բազմարուեստից վարժարանին տնօրէնը ուսանողներու նկատմամբ ոստիկաններու գործ դրած միջոցներուն մասին խօսելով, ծանրօրէն քննադատեց զանոնք ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնասփիւռին համաձայն՝ Խ․ Միութիւնը արձակած է արուեստական առաջին արբանեակը ։

ՊԵԼԿՐԱՏԻ մէջ համայնավար նախկին պարագլուխ Միլովան Ճիլասի դատավարութիւնը տեղի կ'ունենայ՝ դռնփակ ։ Ճիլաս կը մեղադրուի Ամերիկայի մէջ հրատարակուած իր «Նոր դասակարգը » գիրքին համար, որուն մասին խօսած ենք արդէն ։

ՄԱՐՈՔԻ Արմատական կուսակցութեան համագումարը բացուեցաւ այսօր ։ Նախկին Վարչապետ Մենտէս Ֆրանս Թաղաթ մեկնեցաւ, համագումարին մասնակցելու համար ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հիւլէական «Նոթիլիւս » սուզանաւը երէկ առաւօտ Հաւրի նաւահանգիստը մտաւ ։

ԹՈՒՐՔԻԱ կը պնդէ, որ Միացեալ Նահանգներ մասնակցին Պաղտատի Ուխտին ։ Այս ուղղութեամբ Անգարայի կառավարութիւնը նոր դիմում մը պիտի կատարէ Ուաշինկթըն ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ խումբ մը մտաւորականներ հեռագիր մը ղրկեցին Հունգարիա, Ապրիլ 22ին ձերբակալուած գրագէտ Թիպոր Տէրիի մասին մանրամասնութիւններ ըստանալու համար ։

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ մէջ սկսաւ խորհրդային լրտես Ապէլի դատավարութիւնը ։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Պաշտպանողական նախարարը յայտարարեց թէ Դաշնակցային Հանրապետութեան բանակը միշտ ենթակայ կը մնայ պետութեան քաղաքական իշխանութեանց ։

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ մենատէրը՝ Թիթօ, Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան 40րդ տարեդարձին առիթով պիտի երթայ Մոսկուա, կը հաղորդէ Պելկրատի Արտաքին նախարարութեան մէկ բանբերը ։

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մայրաքաղաքին մէջ ձերբակալուեցան կարգ մը սէնտիքաներու պարագլուխները ։ Ոստիկանութիւնը կը հսկէ քաղաքին վրայ ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Լիթըլ Րոք քաղաքին մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատուեցաւ ։ Ոստիկանութիւնը կը հսկէ, որ նոր միջադէպեր չպատահին սեւերու եւ ճերմակներու միջեւ ։

ՓԵՇՏԱՅԻ քաղաքապետական առեանը 16 հոգի բանտարկութեան դատապարտեց ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ թերթի մը համաձայն Մարոքի մէջ հակաֆրանսական շարժում մը սկսած է ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Վարչապետ Մենտերէս մաեւշալ Բուլկանինի նամակին պատասխանին մէջ շեշտած է, թէ Սուրիա մեծ վտանգ մը կը ներկայացնէ Անգարայի կառավարութեան համար ։

ԱՍԻԱԿԱՆ ԿՈՒԻՓԸ Ֆրանսա մտած է արդէն եւ քանի մը հոգի մահացու կերպով վարակուած է համաճարակէն ։

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Վալանսէն ընկեր Խաչատուրեան Սուրէն հազար ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան, հազար ֆրանք Շաւարշ Միսաքեան սրահին, հազար ֆրանք ալ «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար ։

(Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ․— Այրի Տիկին Մարիցայ Սուփալեան կը ծանուցանէ որ հանգուցեալին յիշատակը յարգողները ներկայ ըլլան հոգեհանգստի պաշտօնապատարագի, որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի առաւօտ, Պոմոնի (Մարսէյլ) Ս․ Սահակ եկեղեցին, իր եղբօր՝ Համբարձում Պասմաճեանի յիշատակին ։

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՍ․— Հաճընի Հայր․ Ընդհ․ Միութիւնը «Արծերոյն»ի հերոսամարտին 37րդ տարեդարձը կը տօնէ Կիրակի (13 Հոկտեմբեր) ։ Լիոնէն Թորգոմ քհնյ․Փօսթեքեան հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ ութ հազար նահատակներու յիշատակին եւ պիտի քարոզէ ։ Նաեւ աւանդական հաճճաշ նահատակներու հոգւոյն ։ Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր հայրենակիցները եւ նահատակներուն յիշատակը յարգողները ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ Կապ․ Խաչի օդափոխութեան կայանին ։

Նախաձեռնութեամբ Ֆ․ Կապ․ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին ։

Տեղի կ'ունենայ 12 Հոկտեմբեր, շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Պէրիէ Միյէ շքեղ սրահներուն մէջ, Փլաս Պէլլըուր ։

Գեղարուեստական բաժին եւ հաճելի անակնկալներ ։

Ընտանեկան զուարթ մթնոլորտ ։

Կը հրաւիրենք Լիոնահայ հասարակութիւնը անխտիր, քաջալերելու մեր այս ձեռնարկը որուն հասոյթով պիտի կարենանք Կապ․ Խաչի օդափոխութեան կայանին մէջ՝ հարիւրաւոր մանուկներու ոչ թէ միայն մաքուր օդ՝ այլ եւ անոնց՝ գէթ տարին մէկ անգամ հայկական մթնոլորտի մը մէջ տոհմային դաստիարակութիւն մը ապահովել ։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ․ 26ին ։

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ ։

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20․30ին ։

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ ։

Հ․ Յ․ Դ․ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

« Հայաստան » Թերթի փէրմանանսը ամէն շաբաթ օր ժամը 3 — 6, 17, Րիւ Պլէօ ։

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ՝ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Իր անմոռանալի ամուսնոյն՝ Հրաչ Սարգիսեանի մահուան Գ․ տարելիցին առթիւ, այրի տիկին Արշալոյս Սարգիսեան 2500ական ֆրանք կը նուիրէ․—

Կապոյտ Խաչի կայանին ։

Կարմիր Խաչի կայանին ։

Եկեղեցւոյ Կրթ․ ձեռնարկին եւ «Յառաջ»ին (տպարանի փոխադրութեան առթիւ) ։

(Ստանալ «Յառաջ»էն) ։

ՇԱՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ

Ջնամբ Տիկին Մ․ Ակոնայեանի ; Տիկին Լուսին Փօյաճեան տասը հազար ֆր․ կը նուիրէ ի յիշատակ իր ծնողքին Գրիգոր եւ Զարուհի Ակոնայեանի, Շաւիլի եկեղեցիին ։

Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆԻ Հ․ Յ․ Դ․ «Արծիւ» ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20․30ին, ընկեր Մալխասեանի բնակարանը, 21 Սանթիէ տը Ռու, Պանելօ ։

ԿԱՊ․ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ժողովը այս երկուշաբթի, կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Քաֆէ Րեժան ։

Ս․ ՅՈՎՀ․ ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի առաւօտ Հայրապետական Մաղթանք տեղի պիտի ունենայ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա․ի Օծման Բ․ տարեդարձին առթիւ ։

Արարողութեան կը նախագահէ Կաթ․ Պատուիրակ՝ Սերովբէ եպիսկ․ ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Դպրոցական տարեկան սենեակ մը, աշխատաւորուհի մը ։ Դիմել զործերուն համար ամէն օր 1, Պուլվար Տիւ Նոր ։ Փանթէնէն առնել 146 հանրակառքը եւ իջնել Թէնսի — Փալիյեօն ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Արհեստաւոր կարող մը (քուփէօր) մոտելիստ մը եւ պատրաստող սակայն կարող աշկերտ մը քուփի համար (15 – 16 տարեկան) ։

Pour Tricots-Lingerie
PARIS - CALIFORNIE
16, Rue Sainte Cé ile, Paris-9e

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻՆ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՈՐ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ Է ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՂՐԿԵԼ ԾՐԱՐՆԵՐ ՈՐՈՆՔ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԵՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒ ԻՍԿ ԿՈՂՄԷ

Maison MORY et Cie

10, Rue St-Quentin, PARIS 10e, Métro : Gare du Nord

Բոլոր ծախսերը եւ տուրքերը կը վճարուին ղրկողին կողմէ, եւ ստացողը ոեւէ ծախս չունի վճարելիք ։

Պատրաստ ծրարներ չենք ծախեր (*զօլի սթանտար*) ։ Ղրկողը ինք կը զնէ ապրանքները ուզած խանութներէն ։ Ծրարները միայն նոր հագուստներ պէտք է պարունակեն ։

Դիմողին կը ղրկուի տեղեկութիւններ (նոթիս) *ձրիաբար* ։

Renseignements par Téléphone.- NOR 40-72 et 50-83. Service B.

Ներկայանալ թէրթին կողմէ

TERZIAN

Un Maître dans l'Art du Tricot

MAISON FONDÉE EN 1928

3, Rue Poissonnière, PARIS-2e — Tél.: CEN. 93-75

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 8 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

MARDI 8 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8013 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3814

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏԱԳՆԱՊԸ ՓԱՐԱՏԵԼՈՒ ՃԻԳԵՐ

Բազմաթիւ կնճռոտ եւ ծանրակշիռ հարցեր դրուած են նոր կազմուելիք կառավարութեան առջեւ, ներքին եւ արտաքին ճակատներու վրայ:

Պուրժէս — Մոնուրիի կառավարութիւնը չորս ամիս անգամ չկրցաւ ապրիլ: Խորհրդարանի մեծամասնութիւնը, որ կեանքի կոչած էր զայն անցեալ Յունիս 12ին, ցլացաւ իր վստահութիւնը հոկտեմբերի սկիզբը: Կը նշանակէ թէ օրուան հրատապ խնդիրներուն չկրցաւ գոհացուցիչ լուծում տալ:

Ալժերիոյ կնճիռը կը շարունակէ մնալ օրակարգի առաջին հարցը: Ո՛չ միայն զինուորական — քաղաքական, այլ նաեւ ելմտական — տնտեսական տեսակէտով:

Պետական գանձը օրական մէկ միլիառ ֆրանք կը ծախսէ Ալժերիոյ համար: Այդ պատճառով ալ ելմտացոյցը միշտ բաց ունի:

Պաշտօնաթերթը երկու օր առաջ հրատարակեց հրամանագիր մը, որով 92 միլիառ ֆրանքի կանխավճար մը պիտի տրուի ազգային պաշտպանութեան նախարարութեան՝ 1957ի համար քուէարկուած վարկէն զատ, 56 միլիառ 800 միլիոնը սովորական ծախքերուն, 35 միլիառ երկու հարիւր միլիոնը սպառազինումի, ռազմանիւթի եւ յարակից պիտոյքներու համար:

Քաղաքական գետնի վրայ նոր կառավարութիւնը պարտաւոր է ընդունելի լուծում մը գտնել Ալժերիոյ համար, որպէսզի գոհացում տայ բոլոր կողմերուն, այսինքն Ալժերիայէն եւ Ֆրանսայէն զատ նաեւ արտաքին աշխարհին, ուր բարեկամ թէ թշնամի՝ ուշադիր կը հետեւին դէպքերու ընթացքին:

Քաղաքական տագնապին բնական հետեւանքն է տնտեսական տագնապը:

Ներածումներու վրայ դրուած սեղմումները բարերար ազդեցութիւն ունեցած են այն իմաստով, որ արտաքին առեւտուրի համար գոյացած բացը հետզհետէ պակսած է: Կը կարծուի, որ եթէ այսպէս շարունակուի, քանի մը ամիսէն արտածումներն ու ներածումները պիտի հաւասարակշռուին ու Ֆրանսա պարտք պիտի չունենայ օտար երկիրներու:

Պետական գանձին մէջ ներկայիս շուրջ հարիւր միլիոն տոլարի պահեստի — տըվիզ կայ: Հոկտեմբեր 15ին այս գումարէն երեսուն միլիոն պիտի յատկացուի՝ հաւասարակշռելու համար Ֆրանսայի սեպտեմբերի պարտքերը «Վճարումներու Եւրոպական Միութեան»: Եթէ հոկտեմբերի բացը 70 միլիոն տոլար ըլլայ, նոյեմբեր 15ին գանձին պահեստը բոլորովին պիտի հալի:

Այդ պարագային, կառավարութիւնը պիտի ստիպուի փոխառութիւն կնքել Վճարումներու Եւրոպական Միութենէն:

Պաշտօնական վիճակագրութեանց համաձայն, պետական գանձին ֆրանքի պահեստն ալ շատ փայլուն վիճակ մը չի ներկայացներ:

Անցեալ Յունիսին Պանք տը Ֆրանսը 350 միլիառ ֆրանքի կանխավճար մը ըրած էր պետութեան: Այս գումարը պիտի չբաւէ մինչեւ տարեվերջ: Արդէն կարգ մը նախարարութիւններ նեղուած են եւ չեն կրնար հասնիլ վճարումներուն:

Ապրուստի պայմաններուն յարաճուն սղութիւնը արգիլելու համար նախորդ կառավարութիւնը գին որոշած էր 250 կենսական ապրանքներու վրայ: Այս կարգադրութիւնը դժգոհութիւն առաջ բերաւ մասնաւորաբար երկրագործներուն մօտ, որոնք անցած շաբաթ քանի մը օրուան գործադուլ ըրին:

Դժգոհութեան նշաններ կ'երեւան նաեւ ուրիշ մարզերու մէջ: Կառավարական տագնապին առթիւ ժամանակաւոր զինա-

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ԿԻ ՄՈԼԷ ՄԵՐԺԵՑ ԿԱԶՄԵԼ ԴԱՀԼԻՃԸ

ՓԼԵՎԷՆ ՊԻՏԻ ՅԱՋՈՂԻ՞

Ինչպէս գրած էինք, Կի Մոլէ կիրակի իրիկուն տուաւ իր պատասխանը.— Ո՛չ: Ընկերվարական կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղարը մերժեց կազմել նոր դահլիճը, հակառակ Նախագահ Քոթիի պնդումներուն:

Բացի իր բարեկամներէն, բազմաթիւ երեսփոխանները ցաւ յայտնեցին Մոլէի մերժումին համար:

Ինչո՞ւ սակայն այս ժխտական պատասխանը, երբ տագնապը լուծելու համար, ամէնէն հաւանական անձը կը նկատուէր ան: Ընկերվարական պարագլուխը գիտէր, թէ առաւելագոյն ձայնը ստանալու ամէնէն յարմար թեկնածուն ինք էր: Ապահով ձայներ էին հետեւեալ խմբակցութիւնները.— Ընկերվարական, ժողովրդական Շարժում (ամբողջութեամբ), Արմատական, եւ Ձախ Հանրապետական (մասնակի), Դիմադրական, եւ վերջապէս՝ մաս մը Զափաւորականներ, որոնք իրենց ձայնը պիտի տային աղգային շահագրգռութեամբ:

Սակայն, Կի Մոլէ կը բողոքէ թէ Անկախներն ու Գիւղացիները իրեն հետ չեն եւ նպատակ չունի «ծայրը ծայրին» կառավարութիւն մը կազմել, որպէսզի քանի մը շաբաթէն տապալի:

Կիրակի իրիկուն, Ընկերվարականներու ընդհանուր քարտուղարը իր կուսակցութեան խորհրդարանական խմբակցութեան եւ Վարիչ Մարմինին առջեւ բացատրութիւններ տուաւ զանազան կազմակերպութեանց հետ իր ունեցած խորհրդակցութեանց մասին: Ընկերվարականները հաստատեցին իրենց քարտուղարին մտահոգութիւնները:

Հանրապետութեան Նախագահ Ռընէ Քոթի, Մոլէի հետ ունեցած խորհրդակցութենէն ետք, նախագահութեան դիւանը հրատարակեց հետեւեալ զեկոյցը.— «Հանրապետութեան Նախագահը ընդունեցաւ Կի Մոլէն, որ հակառակ եղած պնդումներուն՝ յայտնեց թէ չէր կրնար ստանձնել կառավարութիւնը կազմելու առաքելութիւնը: Իրեն շնորհակալութիւն յայտնելէ վերջ՝ որ աշխատած էր օգտակար ըլլալ, Նախագահը որոշեց կանչել Փլեվէնը, որ պիտի ընդունի Բշ. օր, կէսօրէ առաջ»:

Ռընէ Փլեվէն տակաւին յստակ պատասխան մը չէ տուած: Ամէն պարագայի մէջ, եթէ Ընկերվարականներըթիկունք չկանգնին իրեն՝ պիտի մերժէ:

× Թորէզ եւ Տիւքլօ (համայնավար) նամակ մը ղրկեցին ընկերվարական, յառաջդիմական, արմատական, ձախ հանրապետական եւ դիմադրական կուսակցութիւններուն՝ առաջարկելով որ հանդիպում մը ունենան՝ քննելու համար կառավարութեան կազմութեան հարցերը, եւ Ալժերիոյ թնճուկին լուծում մը գտնելու համար:

Համայնավարներու այս առաջարկութիւնը ցարդ ոչ մէկ արձագանգ գտաւ յիշեալ կուսակցութիւններուն մէջ:

ղուլ մը կը նշմարուի: Տարակոյս չկայ սակայն, որ եթէ ապրուստի գիներուն եւ աշխատավարձքերուն միջեւ հաւասարակշռութիւնը խախտի, նոր գործադուլներ անխուսափելի պիտի դառնան:

Դեռ ուրիշ հարցեր ալ կան:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Օր Օրին

ՀԱՄԵՍՏՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆԸ

Ամէն ժողովուրդի մէջ նոյն բանն է:

Մեծը՝ ղեկավար միտքերը, բոլոր ասպարէզներու մէջ իրենց կատարած դերին համապատասխան փառքը կամ վարձատրութիւնը առնել կամ պակասաչափովը վայելեն, իրենց անունը պատմութեան կ'անցնի: Սերունդներ յանախ իրենց երախտագիտութեան տուրքը կուտան. անոնց յիշատակին:

Անշուշտ կան անանկներ ալ որ կ'անտեսուին իրենց կենդանութեան եւ կը մոռցուին իրենց փոսին խորը: Ասոնք բացառութիւններ են:

Ձենք խօսիր «ճարպիկներ»ու մասին որոնք ինքզինքնին կը պարտադրեն առանց իսկական արժէք մը ունենալու:

Մենք կ'ուզէինք այսօր մատնանշել համեստներու բազմութիւնը, առանց անունի, առանց փառքի, որոնք իրենց համեստ աշխատանքով, շատ աւելի արդիւնաւէտ գործ կը կատարեն, չսպասելով ոչ մէկ բարոյական վարձատրութեան: Իրենց աշխատանքը նոյնքան կարեւոր է որքան ղեկավար միտքերու առաջնորդող դերը:

Ոչ ոք կը նշմարէ անոնց ճարտար ձեռքերու արդիւնքը, ոչ ոք կը խօսի անոնց ծռած մէջքերուն մասին: Այդ բազմութիւնները գործարաններուն, թէ աշխատանոցներուն մէջ, անհատական նախաձեռնութեամբ թէ ղեկավար ձեռքի մը առաջնորդութեամբ հրաշքներ կը գործեն:

Ինչո՞ւ այս խորհրդածութիւնները, ի՞նչ առիթով: Առիթը մեր համեստ տըպարանին, համեստ օգնական ձեռքերը մեզ ներշնչեցին:

Այդ անկերպարան գետնայարկը այսօրուան լուսաւոր, գեղեցիկ աշխատանոցին վերածուեցաւ, խումբ մը աշխատաւորներով, գրաշար թէ մեքենավար, հիւսն թէ ելեկտրագէտ, ներկարար կամ ատաղձագործ, հասարակ բանուոր, ինչպէս վարպետ Նազարը, Մանուկը կամ Պաղտասարը, որոնք հող կրեցին, փայտ տաշեցին, պատ ծեփեցին, մաքրեցին, սարքեցին ու այդ փլատակներուն մէջ լուսաշող աշխատանոց մը տուին մեզի:

Ձենք խօսիր երիտասարդ ընկերներու բերած աշխատանքի բաժնին մասին, քանի որ ըսինք մեր խորագիրով թէ այսօր «համեստներուն» է մեր շնորհակալութեան խօսքը:

ՆՈՃԻ

ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ ԿՌԻՒՆԵՐԸ ՄՏԱՀՈԳԻՉ ԿԸ ԴԱՌՆԱՆ

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ ԱՒԵԼՑԱԾ Է

Վարշաւայի մէջ խռովութիւնները կըրկին սկսան: Առաջին երկու օրերու ընթացքին ուսանողները իրենց շաբաթաթերթին արգիլման դէմ կը բողոքէին: Կիրակի օր սակայն «կասկածելի տարրեր» կացութիւնը յեղաշրջել ուզած են:

Կիրակի իրիկուն նոր միջադէպեր պատահեցան: Խառնակութեանց չորրորդ օրն էր եւ առաջին անգամ ըլլալով զինուորականները զէնք կը կրէին:

Միջադէպը պատահած է Մշակոյթի պալատին առջեւ: Արեւմտեան դիտողները կը յայտնեն, թէ, ըստ երեւոյթին, խառնակութիւնները նախօրօք պատրաստուած են:

Ոստիկան – զօրաց ջոկատները կը շրջին փողոցներու մէջ, յատկապէս՝ Մշակոյթի պալատին շրջակայքը:

Բազմարուեստից վարժարանին ուսանողները հրատարակած էին զեկոյց մը, յայտնելով թէ իրենք... չեն մասնակցած հինգշաբթի օրուան խառնակութիւններուն:

Համայնավար կուսակցութեան համալսարանական կոմիտէն հրատարակեց կոչ մը, շեշտելով որ բարձրագոյն ուսման կեդրոնները դժուարութեան մատնուած էին եւ հարկ էր լուծում մը գտնել այս կացութեան:

Հակառակ այս կոչին, ցուցարարներուն թիւը զգալապէս աւելցած էր: Ոստիկանութիւնը դիմեց իր սովորական միջոցներուն, միաժամանակ ձերբակալելով 200 երիտասարդներ:

Ժամը ութի առենները ժողովուրդը յարձակած է զինուորներուն վրայ եւ լաւտիոց մը տուած: Այնուհետեւ ցուցարարները սկսած են քանդել ամէն ինչ իրենց ճամբուն վրայ:

Ժամը ինին՝ ցուցարարները երկու մեծ խումբերու բաժնուելով շարժեցան դէպի Մշակոյթի պալատը: Կատաղի կըռիւներ ծագեցան զինուորներուն եւ երիտասարդներու միջեւ, որու ընթացքին ոստիկան մը սպաննուեցաւ: Ցուցարարներէն շատեր տարճանակներով զինուած էին: Սահմանադրութեան հրապարակը պատերազմի դաշտի մը վերածուած էր:

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տպարանի փոխադրութեան առթիւ:

Միլանահայ բարեկամէ մը	5000
Պ. Ե. Խաչատուրեանց (Իսի)	1000
Պ. Մ. Առաքելեան	1000

ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ԼՈՆՏՈՆ, (Յառաջ).— Ս. Պատրիարքը, իր քրոջ աղջիկը Օր. Ալիս եւ վարչութեան ատենապետ Մկրտիչ Շէլլէֆեան ու Տիկին Շէլլէֆեան Եշ. օր ժամը 4ին Լոնտոն հասան ու դիմաւորուեցան Մանչեսթըրի Տ. Աշոտ քհնյ. Յարութիւնեանի, օրթոտոքս եւ ռուս եկեղեցիներու, նաեւ Քէնթըրպըրիի Արք.ին ներկայացուցիչներուն, Պ. Նուպար Կիւլպէնկեանի եւ համայնական խորհուրդի անդամներուն կողմէ: Պատուախրուեցան պատուոյ սրահին մէջ, յետոյ մեկնեցան ուղղակի Ս. Սարգիս եկեղեցին, ուր Ս. Պատրիարքը աղօթեց:

Գարեգին Արք. Խաչատուրեան յետոյ առաջնորդուեցաւ Քէնսինկթըն Փալաս պանդոկը: Ուրբաթ կէսօրէ վերջ ներկայ եղաւ Ուեսթմինսթըրի արքայարանի երեկոյեան աղօթքին իսկ գիշերը հրաւիրուած էր համայնական խորհուրդի նախագահ Պէնլեանին բնակարանը:

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ԱՐԿԱԾԻ ԶՈՀ

Ինչպէս գրած էինք, լիբանանեան օդանաւ մը անցեալ հինգշաբթի, Հոկտեմբեր 2ին կրակ առնելով ջախջախուեցաւ Պէյրութի քացերը, Միջերկրականին մէջ: Զոհերուն մէջ կը գտնուէր հայ երիտասարդ մը՝ Ժան Տիարպէքիրեան, որ օդաչուին օգնականն է: Տարաբախտ երիտասարդը Պէյրութի Հ. Մ. Ը. Մ.ին սիրուած մարզիկներէն էր:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ երրորդ անգամ ըլլալով մերժեց ընդունիլ Ճափոնի բողոքը՝ ի մասին հիւլէական փորձերու: Նամակով մը, Մոսկուա իմացուց Ճափոնի, թէ պիտի շարունակէ իր հիւլէական փորձերը, այնքան ատեն որ միջազգային համաձայնութիւն մը չէ կնքուած:

ԿԻԿԵՐՈՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՐԱԴԱՐՁԸ

Հռոմի մեծ ճարտասանին եւ քաղաքական գործիչին եղերական մահուան երկհազարամեակն է այս տարի (7 Դեկտ. 43 Ք. Ա.): Հռոմէական պատմութիւնը ուսումնասիրողներ, ճարտասանին բարեկամները, ժամադրութիւն պիտի տան Նափոլիի մօտ՝ անոր դամբանին այցելութեան համար: Կիկերոն մեծագոյն դէմքն է Հռոմէական գրականութեան, որպէս հռետոր եւ գրագէտ, որպէս հիւպատոս եւ Հանրապետական: Իրմով կը վերջանայ Հանրապետական շրջանը, քաղաքացիական պայքարներով լեցուն եւ կը սկսի կայսերական շրջանը, որ պիտի ապրի Հանրապետութեան թողած ժառանգութեամբ:

Կը պատկանէր ասպետներու դասակարգին, կեդրոնի կուսակցութեան, աշխատեցաւ միջին ուղի մը գտնել ազնուականութեան եւ ժողովրդավարութեան միջեւ: Այս նիհարակազմ, փափուկ ստամոքսի տէր, երեկոները հազիւ ընթրող մարդը, օժտուած էր աշխատելու արտակարգ կարողութեամբ եւ բարձր իմացականութեամբ: Հալածուեցաւ իր գաղափարներուն համար: Ժամանակաւոր կերպով հեռացաւ Հռոմէն: Վերադարձաւ ու հիւպատոսութեան կոչուելով երեւան հանեց Կատիլինայի դաւադրութիւնը: Աշխատեցաւ բարձր պահել Ծերակոյտին հեղինակութիւնը, յարգելով սահմանադրական կարգերը, յարմարելով ժամանակին: Կը գրէր բարեկամին. «Կաթոլօ իրաւական հարց մը կը յիշեցնէ, բայց ես կ'ըսեմ՝ սահմանադրութիւնը անշարժ մնալու չէ, զայն մեկնելու է ժամանակի անհրաժեշտութեանց համաձայն եւ յարմարցնելու է պետութեան կենսական շահերուն»: Ըմբռնեց կացութիւնը, յամառօրէն ուզեց պաշտպանել Հանրապետութիւնը, ապրեցաւ շրջանի մը մէջ, որ պատմութեան կ'անցնէր այլ եւս:

Ժամանակ մը եղաւ կառավարիչ Կիլիկիոյ մէջ, չէնցուց նահանգը, ջնջեց Ամանոսի աւազակները: Հարստացուց երկիրը, բայց ինքն ալ հարստացաւ: Հակառակորդներ ամբաստանեցին զինք որպէս դրամապաշտ, որովհետեւ հարստացած էր նախանձ շարժելու աստիճան: Բարեկամներ յայտնեցին, թէ հարստութիւնը կազմուած էր կնոջ, Թերենցիայի օժիտէն, բարեկամներու կտակներէն եւ փաստաբանական եկամուտներէն: Կիկերոն միլիոնատէր մըն էր:

Կիկերոն Ծերակոյտին մէջ կը խօսի իր քաղաքական ճառերէն լաւագոյնը, Պոմպէոսի տալու համար լիազօր իշխանութիւն՝ Տիգրանի եւ Միհրդատի դէմ պատերազմելու համար: Կը թուէ Պոմպէոսի յատկութիւնները զինուորական, իմացական թէ բարոյական, սեփացի երկու աշխարհակալներուն սպառնալիքը Հռոմէական կալուածներուն: «Պոմպէոս զինուորական գիտութիւն եւ փորձ ունի: Յաղթութիւններու շարք մը կը վկայեն վրան մը մէջ իր քաջութեան, ձեռնարկներու մէջ իր գործունէութեան, արագութիւն ուրշումներու գործադրութեան մէջ, խմասառութիւն նախատեսութեանց մէջ՝:

Ծովահէնները կը տիրէին ծովուն՝ 71 թուին: Պոմպէոս ազատեց ծովը աւազակներէն եւ ապահովութիւն հաստատեց: Ցոյց տուաւ գթութիւն անոնց հանդէպ: Տարի մը մնաց Կիլիկիա եւ հող տուաւ ծովահէններուն, որպէսզի պատուաւոր կերպով իրենց օրապահիկը ճարեն: Վերանորոգեց Տիգրանի քանդած քաղաքները: Գթութեան հետ ցոյց տուաւ անշահախնդրութիւն, չկեղեքեց գրաւած վայրերու բնակչութիւնը:

Կիկերոն կը հերքէ Պոմպէոսի հակառակորդներուն առարկութիւնները:

Կը պանծացնէ Արեւելքի զոյգ արքաներուն կարողութիւնները, վեր հանելու համար Պոմպէոսի արժանիքները: Միայն Պոմպէոս կրնայ յաղթել արեւելեան թագաւորներուն: Տիգրան գրաւած է գաւառներու մէջ ասպետներու ագարակները, քաղաքացիներու ինչքերը, փտանցուած են Հռոմի եկամուտները: Խնդրոյ առարկայ է Հռոմի փառքը, նախնիքներէ կտակուած, դաշնակից փոքրիկ պետութեանց փրկութիւնը: Եւ յետոյ պատժելու է Պոնտոսի թագաւորը, որ մէկ օրուան մէջ մահուան դատապարտեց, կոտորել տուաւ բոլոր Իտալացիները (88 Ք.Ա.):

Կիկերոն նկատի առնելէ յետոյ Հռոմի քաղաքացիներուն տնտեսական շահերը, ցոյց տալէ յետոյ քաղաքական փարկին կորուստը, Միջերկրականի սպառնալիքը, կ'եզրակացնէ ճառը կոչում ընելով Ծերակոյտի անդամներու հայրենասիրութեան. «Որքան գեղեցիկ է ձեր հայրենուն կողմէ անվթար կտակուած փառքը, նոյնքան նուաստացուցիչ պիտի ըլլայ զայն չպաշտպանելն ու չպահելը»:

Պոմպէոս լիազօրութիւն կը ստանայ Ծերակոյտէն:

Աւելի ուշ պիտի հասկնայ, թէ սխալած էր: Պոմպէոսի լիազօրութիւն տալով, կը նուաղեցնէր Ծերակոյտին հեղինակութիւնը, գոհացում կուտար զօրավարին եսապետութեան ցանկութեան: Բացարձակ իշխանութիւն տալ հրամանատարի մը, որ բացարձակ տէրն ըլլայ բանակի մը, կը նշանակէր Հռոմի տէրը պատրաստել: Անտոնիոսի իշխանապետութեան առեն պիտի անդրադառնայ, որ անհատի մը իշխանութիւնը չի հաշտուիր հանրապետական հաստատութեան հետ, «կրնայ գոհացում տալ ժողովուրդին թեթեւութեան, բայց երբեք չի պատշաճիր ծերակոյտի լրջութեան»:

Համակիր եղաւ Պոմպէոսի, բայց յաղթական Կեսար ներեց իրեն այդ համակրութեան համար, եկաւ իր մօտ, ամարանոցը, հրաւիրեց որ իրեն ընկերանայ Հռոմ: Կիկերոն յարգանքով ընդունեցաւ օրուան յաղթանակը, մերժեց ընկերանալու պատուաւոր առաջարկը: Կեդրոնի մարդն էր ինք, իր ջանքը պիտի ըլլար հակառակորդները հաշտեցնել եւ ոչ թէ օրինականացնել իշխանապետութիւնը:

Կեսարի մահէն յետոյ արտասանեց «Փիլիպպեանները», Անտոնիոսի իշխանապետութեան դէմ: Ստիպուեցաւ փախիլ նոր ինքնակալին վրէժխնդրութենէն: Յապաղած էր փախուստը: Անտոնիոսի մարդիկը հասան եւեւէն: Հետաքրքրուեցաւ ազմուկէն, գլուխը դուրս հանեց պատգարակէն, վերջին անգամ կը տեսնէր մարդիկը ու սիրական վայրերը: Գլուխը վար կ'իյնար սուրի մը հարուածով: Գլուխն ու ձեռքերը կը փոխադրէին Հռոմի հրապարակը՝ ցուցադրելու, հաւատարիմ ծառաներ մարմինը կը թաղէին ծովեզերքի մօտ, յաւիտենապէս հանգստանալու համար 63 տարիներու յոգնութենէ մը յետոյ:

Մօմսէն արհամարհանք ունէր Կիկերոնի հանդէպ, Ֆրանսայի բանասէր Կաստոն Պուասիէ՝ ջերմ հիացում: Ակադեմական Քարքոփինօ Կիկերոնի թղթակցութիւններէն կ'եզրակացնէր, թէ յեղյեղուկ նկարագրի տէր մէկն էր, անապարծ: «Իր վարմունքը ոչ անկեղծ էր, ոչ արիական, ոչ անշահախնդիր, կամքը տկար՝ ժամանակի դէպքերուն բարձրութեան վրայ մնալու համար»: Կիկերոն գրած էր բարեկամներէն մէկուն. «Ամէն բան կը փոխուի, ճկելու է պարագաներուն առջեւ, յամառօրէն կառչելու չէ իր գաղափարներուն, պայքարելու չէ հզօրին դէմ, լաւ է ապրիլ բռնակալի մը տակ, քան պայքարիլ տակաւին»:

Յուսահատական տրամադրութեան մը տակ գրած ըլլալու է յիշեալ նամակը: Սալուստոս պատմաբանն ալ Կեսարի կը գրէր. «Աստուածներու անունով, Կեսար, ձեռք առ հանրապետութիւնը, որովհետեւ դուն միայն կրնաս մեր չարիքներուն դարման տանիլ: Մի թողուր, որ Հռոմէական ժողովուրդի մեծ եւ անյաղթելի կայսրութիւնը ծերութենէն եւ անկարողութենէն իյնայ հատուածի մը ձեռքը»:

Փիկանիոլ եւ ակադեմական Ֆրանսուա Փոնսէ հակադրեցին Քարքոփինոյի քննադատումներուն: Եղերական մահն իսկ ցոյց տուաւ, որ Կիկերոն պատնէշին վրայ էր Անտոնիոսի բռնակալութեան դէմ: Իր բարոյականը վեր կը մնար միջավայրի բարոյական մակարդակէն եւ իբրեւ մատենագիր, կ'արժէ կրկնել Բոասիէի խօսքը. «Կիկերոն արժանի է յարգուելու բոլոր դարերէն»:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐԷՆ ԵՏՔ

Գ.

Արեւմուտքը մեծ արժէք չի տար Խրուշչեւին, որուն իշխանութեան օրերը համրուած կը համարուին: Ի՞նչ հակադրութիւն՝ իր նախորդին, Ստալինի հետ: Այս վերջինը անկասկած կ'ատէին, բայց կը յարգէին միաժամանակ: Այս տեսակէտը ունին նաեւ Խ. Միութեան մէջ, նոյնիսկ՝ ղեկավար շրջանակները: Ցուլիսի սկիզբը, կարգ մը մայրաքաղաքներու մէջ մարդիկ տակաւին չէին ըմբռներ, թէ ինչպէ՞ս Մոլոթովի նման ծեր աղուէս մը պարտուեցաւ Խրուշչեւէն: Սխալ է սակայն այն կարծիքը՝ որ Խրուշչեւ զօրաւոր անհատականութիւն մը չունի:

Պէտք է մոռցուի այլեւս այն առասպելը՝ որուն համաձայն, Խրուշչեւ գինով մուժիկ մըն է: Ստալինի նման, ան ալ, ընդունելութեանց առեն վոտքայի տեղ ջուր կը խմէ, բազմաթիւ դաւաճներ պարպելով...: Սակայն, ալքոլ ալ կը խմէ, առանց ինքզինքը կորսնցնելու: Զինքը տեսանք գործարանի մը մէջ, ուր ալքոլի բազմաթիւ գաւաթներ պարպեց ու ժամերով խօսեցաւ ու երբեք չկորեց իր խօսքին կապը:

Խրուշչեւ շատ մաքուր ռուսերէն կը խօսի. այնպէս չէին Ստալին եւ Բերիա: Պարզ ու ճիշդ լեզու մը կը գործածէ, պատկերաւոր բացատրութիւններով: Կարճ խօսքով՝ ընդհանուր զարգացումի տէր մարդ մըն է:

Այսուհանդերձ, Խրուշչեւի իշխանութեան գլուխ մնալու պարագան վիճելի հարց մըն է միշտ: Ճիշդ չէ արեւմտեան մամուլին այն կարծիքը, որ Խրուշչեւ յուսահատ վիճակ մը ունի ներկայիս եւ դատապարտուած է իր տեղը զինուորականութեան զիջելու:

Զինուորական մենատիրութեան մը մասին խօսիլ՝ կը նշանակէ սխալ ըմբռնել Խ. Միութիւնը: Անկասկած, խորհրդային մարեշալները ներկայիս աւելի մեծ ազդեցութիւն մը ունին, քան Ստալինի շրջանին: Անակնկալօրէն չդատապարտուելու համար՝ զինուորականները իրենց իշխանութիւնը տարածեցին բազմաթիւ մարդերու մէջ եւ յատկապէս չկորսցուցին «ամենակարող» գաղտնի սպասարկութիւնները, որոնք կ'հսկէին բանակը այնքան՝ որքան քաղաքացիները: Սակայն ռուս մարեշալները ոչ մէկ քաղաքական կամ անհատական փիլիսոփայութիւն ունին: Անոնց բոլորն ալ հին համայնավարներ են, բանուոր դասակարգէն: Բնականաբար, ուշադրութիւն կը դարձնեն երկրին ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան՝ բանակին ու երկրին պաշտպանութեան մտահոգութեամբ: Ասիկա չի նշանակէր, թէ կը պատրաստուին բացարձակ իշխանութեան տիրանալ՝ կուսակցութե-

---

ՕՍԿԱՐ ԷՋԵՐ

ՄԱԹԷՕ ՖԱԼՔՈՆԷ

(ԳՈՐՍԻՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Տանտպետը գրպանէն հանեց արծաթ ժամացոյց մը, որ ապահովաբար տասը էքին կ'արժէր, եւ նկատելով որ Ֆօթունաթոյի աչքերը կը փայլէին անոր նայելով, զայն իր շղթայէն կախուած ցոյց տալով տղեկին, ըսաւ.

— Զարաճճի, կ'ուզէիր այսպիսի ժամացոյց մը ունենալ եւ շրջագայիլ Փորթօ-Վեքիոյի փողոցներուն մէջ սիրամարգի մը պէս հպարտ եւ մարդիկ քեզի պիտի հարցնէին՝ «ժամը քանի՞ է», ու դուն պիտի պատասխանէիր «նայեցէք իմ ժամացոյցս»:

— Երբ ես մեծնամ, հօրաքս ինծի ժամացոյց մը կուտայ...

— Այո, սակայն իմ հօրաքրս մանչուկը, որ քեզմէ ալ փոքր է տակաւին, արդէն ունի ժամացոյց մը, որ սաոր չափ գեղեցիկ չէ չիտակը ըսելով:

Տղեկը հառաչեց:

— Լաւ, փոքրիկ զարմիկ, կ'ուզե՞ս ունենալ այս ժամացոյցը:

Ֆօրթունաթօ աչքին ծայրովը կը դիտէր ժամացոյցը, որ կը նմանէր այն կատուին որուն քթին տակը խորոված հաւ մը դրուած էր: Կը մտածէր փոքրիկ տղեկը որ կատակ կ'ընէին իրեն հետ: Եւ չփորձուելու համար աչքերը անդին դարձուց փայլուն առարկայէն եւ ինքնիրեն խորհեցաւ՝ «Որքան անողոք է ձեր կատակը...»:

Այսուհանդերձ, կը թուէր թէ տասնապետ Կամպա անկեղծ էր երբ իր ժամացոյցը կ'առաջարկէր տալ իրեն:

Ֆօրթունաթօ ձեռքը երկարեց, սակայն անմիջապէս դառն ծիծաղով մը յարեց.

— Ինչո՞ւ կը կատակէք հետս:

— Աստուած է վկայ որ չեմ կատակեր: Միայն ըսէ ինծի ո՞ւր է Ճանէթթօն եւ այս ժամացոյցը քուկդ է:

Ֆօրթունաթօ, անվստահ ժպիտով մը, իր սեւուլիկ աչքերը սեւեռեց դէպի տասնապետը, կարծես անոր աչքերուն մէջ կարդալ ուզելով անոր բուն մտադրութիւնը:

— Զինուորականի պատիւս վկայ, գոչեց տասնապետը, եթէ այս պայմանով ժամացոյցը քեզի չտամ: Ընկերներս վկայ թող ըլլան, խօսքս բնաւ ետ պիտի չառնեմ:

Եւ այս ըսելով, աւելի մօտեցուց ժամացոյցը տղեկին, այնպէս որ փայլուն ասեղկան հիմա գրեթէ կը հպէր տղեկին դալուկ երեսին: Իր դէմքին վրայ ակնյայտնի կը տեսնուէր այն պայքարը որ կը մղուէր իր փոքրիկ հոգիին խորը՝ ժամացոյցին տիրանալու տենչը եւ միւս կողմէ հիւրընկալութեան օրէնքին դէմ մեղմացած ըլլալու մտավախութիւնը, իր մերկ կուրծքը անսովոր թափով մը կ'ելեւէջէր եւ հեւք մը կարծես պիտի խեղդէր զինքը: Ժամացոյցը շղթայէն կախուած կը ճօճէր չարունակ եւ յաճախ կը դպէր իր փոքրիկ քիթին: Երկարեց ձեռքը, բռնեց ժամացոյցը իր վտիտ մատներուն մէջ, առանց որ տասնապետը զայն ամբողջովին ձգէր իր ձեռքին մէջ: Սլաքները փայլուն էին, կափարիչը նոր-նոր, եւ արեւուն ճառագայթներուն ներքեւ արտակարգօրէն կը նմանէր բոցավառ բանի մը: Փորձութիւնը շատ զօրաւոր էր...

Տղեկը ա՛ջ ձեռքը երկարեց, առաւ ժամացոյցը, եւ ձախով՝ ցոյց տուաւ յարդի դէզը...

Տասնապետը իսկոյն հասկցաւ: Թողուց շղթային ծայրը: Ֆօրթունաթօ զգաց որ ամբողջովին տիրացած էր ժամացոյցին: Իսկոյն ոտքի ցատկեց եւ եղնիկի մը արագութեամբ հեռացաւ յարդի դէզէն, որ զինուորները սկսած էին քրքրել:

Շուտով յարդակոյտը սկսաւ շարժիլ եւ հոնկէ դուրս ելաւ արիւնաթաթախ մարդ մը, ձեռքին դաշոյն մը: Ուզեց ոտքի ելլել, սակայն իր վէրքերը արգելք եղան ու դարձեալ ինկաւ ծունկի վրայ:

Տասնապետը իսկոյն խոյացաւ անոր վրայ, խլեց դաշոյնը եւ ամուր մը կապկպեց ձեռքերն ու ոտքերը, հակառակ վերջինին զօրաւոր ընդդիմութեան:

Ճանէթթօ, որ հիմա գետնին վրայ տարածուած էր փայտի խուրձի մը նման կապուած, գլուխը դարձուց դէպի իրեն մօտեցող Ֆօրթունաթոյին եւ գոչեց աւելի արհամարհանքով քան բարկութեամբ.

— ... Զաւակ:

Տղեկը նետեց հինգ ֆրանքնոցը կալանաւորին, զգալով որ այլեւս արժանի չէր այդ դրամը պահելու, եւ սակայն կալանաւորը այդ բանին բնաւ ալ ուշադրութիւն չդարձուց: Կատարեալ պաղարիւնութեամբ մը ըսաւ տասնապետին.

— Սիրելի Կամպա, չեմ կրնար քալել, ստիպուած պիտի ըլլաք զիս փոխադրել քաղաք:

— Քիչ առաջ այծեամէ մը աւելի արագ կը վազէիր, պատասխանեց անգութ յաղթականը: Յագչայն անհոգ եղիր, այնքան ուրախ եմ ու գոհ քեզ ունենալուս համար որ եթէ նոյնիսկ մինչեւ քաղաք քեզ կռնակովս տանիմ, բնաւ յոգնութիւն պիտի չզգամ: Մնաց որ, բարեկամս, իսկոյն պատգարակ մը պիտի պատրաստել տամ քեզ մինչեւ Քրեսփոլի ագարակը տանիլ փոխադրելու համար, իսկ անկէ անդին անշուշտ ձիեր կրնանք ճարել:

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(4 Շար.)

նէն անջատուելով :

Խ. Միութեան մէջ համայնավար կուսակցութեան խաղացած դերը ոչ մէկ ուժով կրնայ փոխարինուիլ, մէջը ըլլալով բանակը: Ներկայիս, Մոսկուայի ղեկավարներուն կարծիքը այն է, որ պէտի աշխատին ձեռք ձեռքի: Բազմաթիւ առիթներով, Խրուշչեւ ցոյց տուաւ թէ ինք կարող էր այդ բանը ընել: Անկասկած, անցեալ տարի, Լեհաստանի եւ Հունգարիոյ դէպքերուն ընթացքին, զինուորականները իրենց յոյսը կորեցին անկէ: Եթէ ձախողէր՝ հարցը բոլորովին տարբեր կերպարանք կրնար առնել: Ներկայիս սակայն նման երեւոյթներ չկան :

Խրուշչեւ դէմ արտայայտուեցաւ Սթալինի միջոցներուն.— դատապարտութիւն, գնդակահարութիւն, աքսոր : Այս պատճառով ալ «հակակուսակցական խմբակ»ի անդամներուն նկատմամբ այդպիսի որոշումներ չի կրնար տալ: Այս պարագային՝ բովանդակ համայնավար կուսակցութիւնը պիտի գտնէ իրեն դէմ: Ահա՛ թէ ինչո՞ւ Մոլոթով, Մալենկով եւ Կագանովիչ պիտի չդատուին կամ դատապարտուին, առ այժմ :

Բայց, սկիզբէն ի վեր Խրուշչեւ չդադրեցաւ յարձակումներ գործելէ խմբակի անդամներուն եւ յատկապէս՝ Մալենկովի դէմ: Ինչպէս գրած էինք, «Հակակուսակցականները Հաշուեյարդարի ենթարկուելով կուսակցութեան մէջ գոյութիւն ունեցող ընդդիմադրութիւնը չլուծուեցաւ: Խրուշչեւ շատ լաւ գիտէ այս պարագան: Մալենկով, Սթալինի մահէն ետք ամէնէն աւելի ժողովրդականութիւն շահած անձն է Խ. Միութեան մէջ, եւ, այդպէս ալ կը մնայ: Այս ժողովրդականութեան պատճառը այն է, որ խորհրդային հասարակութեան վիճակը առաջին անգամ ըլլալով իր իշխանութեան ատեն բարելաւուեցաւ. Մալենկովն էր, որ առաջին անգամ լուծարքի ենթարկեց գաղտնի ոստիկանութիւնը եւ ժողովուրդին մէջ տիրող սարսափը :

Միամտութիւն պիտի ըլլար մտածել, թէ Խրուշչեւի վարչակարգով սարսափ զանգուածային գնդակահարութիւններ եւ մաքրագործումներ պիտի չըլլան: [illegible]ասական աւանդութիւններ են ասոնք, ո[illegible] [illegible] ցարական օրերէն: Սթալին ժառանգած էր այդ աւանդութեանց, ինք մեռաւ, սակայն սարսափի այս աւանդութիւնը կենդանի է Ռուսիոյ մէջ: Ոչ մէկ կասկած, որ եթէ տագնապ մը ծայր տայ, խորհրդային ղեկավարները պիտի չզիջին իրենց նախկին միջոցներուն: Օրինակի համար, եթէ Խրուշչեւի տնտեսական բարենորոգումները ձախողին, ընդդիմադրութիւնը պիտի զօրանայ եւ ան պիտի դիմէ գաղտնի ոստիկանութեան օժանդակութեան: Եթէ այսպիսի կացութիւն մը պարզուի, առաջին զոհերը պիտի ըլլան Մալենկով եւ իր համախոհները :

Խրուշչեւ արկածախնդրութիւններ ալ կը փորձէ, իր անհատականութեան վըստահելով, առնչմէ մէկը՝ Միջին Արեւելքի խորհրդային քաղաքականութիւնը: Թէեւ իրականին մէջ բրածը դէշ գործ չէր: Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ զէնքեր յանձնուեցան, որոնք գործ պիտի չտեսնէին իրենց մօտ. եւ, պէտք է ըսել, որ անոնց վճարումներն ալ դէշ չէն: Մէկ խօսքով՝ լաւ առեւտուր մը...:

ԵՐԱՆՈՍԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մօտաւորապէս վեց տարի առաջ մեր սրտցաւ հայրենակիցը Ե. Երանոսեան տեսնելով որ հայաշատ շրջաններու մէջ անպակաս են ամէն կարգի խնջոյքներ, հաւաքոյթներ եւ յիշատակի հանդէսներ՝ նուիրուած նահատակ, անյայտացած յեղափոխականներու, բարի նախանձը կը ծնի իր մէջ Մուրատի յիշատակին եւս կազմակերպել նման հանդէս մը եւ կը մտածէ այդ իմաստով նամակ մը գրել ինծի: Նամակը կը պարզէ իր նպատակը քանի մը տողով կուտայ հանդէսին յայտագիրը եւ կը յիշէ կարգ մը հայրենակիցներու անուններ. հաւաքուելու եւ վերջնական ձեւ ու մարմին տալու իր առաջարկին: Իր մատնանշած չորս հայրենակիցներով հաւաքուեցանք երեկոյ մը հերոսին գիւղացի (Կովտունցի) Ն. Գչէկեանի տունը :

Այդ իրիկուան հաւաքոյթը ապարդիւն անցաւ, զանազան տարակութիւններով թէ Մուրատ ֆոնտ մը գոյութիւն ունեցած է Ամերիկա որ այժմ դադրած է եւայլն, եւայլն:

Զրուցահատեցայ անշուշտ: Սեբաստիոյ նահանգին պատկանող քանի մը հայրենակիցներու հետ մեր հանդիպումներէն եզրակացուցի թէ կրնանք Մուրատի մահուան 35ամեակին նուիրուած սգահանդէս մը ունենալ : Երբ իրեն հաղորդեցի մեր առաջին հաւաքոյթին արդիւնքը եւ ոչ - համագիւղացի քանի մը հայրենակիցներու հետ մեր հանդիպումը. շատ սրտաբեկ կերպով ընդունեցաւ այս բոլորը եւ յուսահատ արտայայտութիւններ ունեցաւ ձեռնարկին յաջողութեան մասին :

Բայց Մուրատի հանդէպ ան անհուն սէր մը ունէր, անոր կատարած քաջագործութիւնները այնքան մօտ էին իր սրտին որ անվերջ իր պրպտումներուն եւ հետաքրքրութիւններուն տարկայ էին հերոսին մասին որեւէ գրուածք :

Իր յուսահատութիւնը փարատելու եւ զինքը խրախուսելու համար ըսի իրեն որ Մուրատի յիշատակը յաւերժացնելու միակ միջոցը պիտի ըլլար հիմնել Միութիւն մը՝ նուիրած մեծ հերոսի անունին:

Եւ անմիջապէս գործի անցնելով, նախնական խորհրդակցութեանց համար տասը Սեբաստացի հայրենակիցներ հրաւիրեցինք Խոլի Խրիմեան վարժարանի սրահը :

Այդ առաջին խորհրդակցական ժողովին մէջ (11 – 10 – 1949) հիմնուեցաւ Մուրատ Ուսումնասիրացը եւ մեր սիրելի ու անոխնջ ընկերը՝ Երուանդ Երանոսեան դարձաւ այդ միութեան մնայուն քարտուղարը :

Այնուհետեւ մեր ողբացեալ ընկերը հիմնուած Միութիւնը նկատեց իբր իր սեփական ու սիրելի մէկ աշխատանքը եւ իր բոլոր ժամերը յատկացուց այդ գործին՝ մոռնալով ամէն բան: Իր հոգին ու եռանդը գրաւ մեծ հերոսին յիշատակին նուիրուած Միութեան յառաջդիմութեան ի նպաստ :

Մեր ողբացեալ ընկերը ոչ միայն կը վարէր Մուրատ Ուսումնասիրացի Փարիզի կեդրոնին գործերը, այլեւ նոյն խանդով ու եռանդով կը զբաղէր Միութեան գաւառային մասնաճիւղերու գործերով, անվերջ թղթակցութեան մէջ գտնուելով Մարսէյլի, Տէսինի եւ այլ քաղաքներու մասնաճիւղերու վարչութեանց հետ :

Ընդհանուր քարտուղարի իր պաշտօնէն զատ, ողբացեալ Երուանդ Երանոսեան չէր վարաներ նաեւ կատարել Միութեան խոհանոցային ծանր ու սեւ աշխատանքն ալ՝ ծանուցումներ հասցնել թերթերուն, թռուցիկներ անձամբ բաժնել ժողովուրդին, տոմսեր տեղաւորել բարեկամներու մօտ, եւ տակաւին շատ մը ուրիշ սպառիչ աշխատանքներ :

Սկզբնական շրջանին, մեր հայրենակիցներէն շատեր եւ նոյնիսկ մեր ողբացեալ ընկերը կը խորհէին թէ արդեօք պիտի կրնա՞նք շարունակել այս նուիրական գործը:

Եւ այսօր, Տէսինի մէջ կայանալիք մեր Պատգամ. ժողովի ընթացքին, ուրախութեամբ կը հաստատենք որ բոլոր այս կասկածները չքացած են եւ թէ Երուանդ Երանոսեան կրնայ իր յաւիտենական քունը անխռով կերպով շարունակել :

Վասնզի Մուրատ Ուսումնասիրացի կատարած աշխատանքները ցարդ տուած են շօշափելի արդիւնքներ: Իր որդեգրած երկու սանիկները կը շարունակեն իրենց ուսումը եւ տարկայ են մեր Միութեան հոգածու գուրգուրանքին:

Հայ ժողովուրդը եւ Մուրատ Ուսումնասիրացը Երուանդ Երանոսեանի մահով կորսնցուց իր լաւագոյն զաւակներէն մին :

Եւ այսօր, երբ տեւական կերպով ձեւ ու մարմին առած է Մուրատ Ուսումնասիրացը մեզի ուրիշ բան չի մնար ընել, այլ միայն յարգանքով խոնարհիլ իր ընկերի յիշատակին առջեւ :

ԵՂՕ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ
ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Գրասէր անձնաւորութիւն մը որ չուզեր իր անունը յայտնել, Ֆրանսայի Հայ Գրողներու Ընկերութեան Նախագահ Պ. Յակոբ Տէր - Յակոբեանի անուան փոխանցած է գրամատան մը մէջ ունեցած ամերիկեան անուանական 1000 տոլար - նոց արժեթուղթ մը, փափաքելով որ անոր տարեկան տոկոսը, ամէն տարի յատկացուի գրական կամ քերթողական երկասիրութեան մը, իբր պարգեւ :

Հայ Գրողներու Ընկերութիւնը ստանձնելով այս մրցանակին գործադրութիւնը, կը յայտարարէ .—

Մրցանակը պիտի յատկացուի եւրոպական երկիրներու հայ գրողներուն եւ զուտ գեղարուեստական գրականութեան մաս կազմող երկերու :

Ներկայացուելիք գործերը, տպագրուած կամ անտիպ, նուազագոյն հինգ պրակէ (80 էջ) բաղկացած պէտք է ըլլան եւ տպուած 1957ի ընթացքին :

Անտիպ գործերը պէտք է ապահովագրեալ ղրկուին ընկերութեան հասցէին: Անոնք նոյն ձեւով պիտի վերադարձուին հեղինակին :

Մրցումը կը փակուի 31 Յունուար 1958ին :

Ներկայացուած գործերուն վրայ պէտք է նշանակուած ըլլան «Մրցանակին համար» բառերը եւ ստորագրութիւնը :

Գործերը կը յանձնուին քննիչներու գնահատման եւ կ'ընտրուին քուէարկութեամբ :

Արդիւնքը կը հրատարակուի 1958ի ընթացքին :

Ֆրանսայի Հայ Գրողներու Ընկերութեան հասցէն է. —

Société des Gens de Lettres Arméniens
12, Rue Cadet, Paris 9e

Յ. Գ.— Կը խնդրուի հայ թերթերէն արտատպել :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԲԵՐԻՈՅ ԱՌԱՋՆՈՐԴ Ղեւոնդ Արք. Թարգմանչաց տօնին առիթով պատգամ մը ուղղելով ժողովուրդին թելադրած է հոգեւորականներուն, կրթական մշակներուն եւ բոլոր միութիւններուն, որ Հոկտեմբերի ընթացքին կրօնական եւ գեղարուեստական հանդիսութիւններով պանծացնեն հայ մշակոյթը :

ԳԵՐ. ՈՒԼՈՒՀՈՃԵԱՆ Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան ընդհ. Աբբահայրը, Արժանթինի պատարար Սան Մարթինի մահուան 107րդ տարեդարձին առթիւ Պուէնոս Այրէսի մայր տաճարին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն մատուցած է եւ հայկական ձայնաւոր պատարագ հայ եւ օտար բազմահազար հաւատացեալներու ներկայութեան :

Ա. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ Խ. Միութեան հրաչակաւոր վիրաբուժը յաջողած է հրացանի գնդակ մը հանել նախկին զինուորի մը ուղեղին մէջէն:

ԺԻՐԱՅՐ ԳԱՆԹԱՐՃԵԱՆ, որ վերջերս մեծ հռչակի տիրացաւ Ամերիկայի մէջ՝ իբրեւ ջութակահար, այցելած է Ֆրեզնոյի մեր պաշտօնակից «Ասպարէզ»ի խմբագրատունը: Երիտասարդ ջութակահարը նուագահանդէս մը տուած է Ֆրեզնոյի մէջ, Հոկտեմբեր վերջին:

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ Խորհրդարանի անդամ Տիգրան Թոսպաթ, որ Միացեալ Նահանգներ գնաց, Սեպտեմբեր 22ին «Հայ Ձայն»ի յայտագրին մէջ Լ. Քէշիշեանի հետ ունեցած խօսակցութիւնը ձայնասփռուած է Նիւ Եորք ռատիոկայանէն : Խօսած է նաեւ «Հայաստան Քէմփ»ի մէջ Աբարայի յաղթանակին 39րդ տարեդարձին առիթով :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԻ ՆԱՀԱՏԱԿ ՀԱՅ ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ (անոնց պատգամները) Տոքթ. Գ. Մ. Կարոյեանի: Տպագրութիւն Պոսթըն, (1957) գին հինգ տոլար : Հասցէ՝

Garoyan, 32 George St. Belmont, 78 Mass U.S.A.

×

LE CONCERT DE LA NUIT

քերթուածներ Ֆրանսերէն լեզուով գրեց՝ Ալիս Խաչատուրեան :

Editions Debresse

Գին 390 ֆրանք :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ԿԱՅԾԵՐ

Ը.

ՀԻՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐ

« Միսը քեզ, ոսկորն ինձ»... Բայց ես այժմ հասկացել էի այդ սարսափելի խօսքի նշանակութիւնը, որ մայրս առաջին անգամ ինձ դպրոց տալու ժամանակ ասաց վարժապետիս :

Գիշեր էր, երբ ես դուրս եկայ բանտից. չգիտէի, թէ ուր գնամ: Յուսահատութիւնը մինչ այն աստիճան տիրել էր ինձ, որ մտածում էի. «էլ ուրիշ ճար չկայ, գնամ գետը ընկնեմ, գուցէ ազատուեմ »... .

Խորին վրդովմունքի մէջ ես անցայ մեր ամբողջ թաղը. փողոցների մէջ ոչ ոք չէր երեւում. դէպի ամէն կողմ տիրում էր խոր լռութիւն: Ամէն ընտանիք, եկեղեց[illegible] Բայց ես, որպէս փախստական, որպէս մի թշուառ դատապարտեալ, տեղ եւ օթեւան չունէի այս գիշեր: Տներից բուրում էր խնկի եւ կնդրուկի անուշահոտութիւնը. ամբողջ օդը լցուած էր այդ սրբազան բուրմունքով : Երբեմն իմ ականջին զարկում էին ուրախ բացականչութիւններ. «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»: ... Այո, , յարեաւ սիրոյ եւ խաղաղութեան Աստուածը... Բայց ո՞րտեղ էր սէրը, ո՞րտեղ էր խաղաղութիւնը, ո՞րտեղ էր եղբայրութիւնը, — ես իմ կեանքի մէջ այդ բաները ոչ մի տեղ չէի տեսել ...

Իմ խռովութիւնը այժմ հասնում էր մինչեւ խելագարութեան. ես այժմ ոչինչ չէի լսում, ոչինչ չէի զգում: Ինձ մինչեւ անգամ անհասկանալի էին քաղցրաձայն տաղերգութիւնները, որ հնչւում էին այս եւ այն տան լուսամուտներից: Կարծես, ամբողջ աշխարհը խլացել էր ինձ համար: Թէ ի՞նչպէս յայտնուեցայ գետի ափի մօտ, — մինչեւ այսօր չգիտեմ, միայն յիշում եմ, երբ ես պատրաստւում էի ընկնել գետի գարնան հեղեղներից յորդացած ալիքների մէջ, ինձ կանգնեցրեց մի ձայն .

— Էյ, ի՞նչ ես անում :

Մի կողմից գիշերային մթութիւնը, միւս կողմից իմ խռովութիւնը, թոյլ չտուին իսկոյն ճանաչել նրան, բայց ինձ երեւաց, որ ձայնը բոլորովին անծանօթ չէր:

— Ֆարհատ, չե՞ս ճանաչում ինձ :

— Ախ, Կարօ, սիրելի ընկեր, մի՞թէ դու ես... Չէ չէ, դու Կարօն չես... — Որտեղի՞ց եկար ... ո՞ւր էիր... Քեզ համար ասում էին...

Այսպէս, իմ շփոթութեան մէջ, սկսեցի հարցնել հին բարեկամիս, որ գրկելով ինձ, խուլ ձայնով պատասխանեց .

— Ես եմ... ես Կարօն եմ ...

Իմ ուրախութեանը չափ չկար. ես երեխայի նման քարշ ընկայ նրա պարանոցից, համբուրում էի կարօտալի աչքերը, համբուրում էի երեսը, ձեռքերը եւ երկար չէի բաժանւում նրանից: Ես պատմեցի այն սուգը անցքը, իմ բանտարկութիւնը, իմ փախուստը եւ յայտնեցի, թէ որպիսի դիտաւորութիւն բերեց ինձ գետի ափի մօտ: Նա սկսեց ծիծաղել իմ միամտութեան վրայ, ասելով .

— Խելք կորցրե՞լ ես, ի՞նչ է :

— Ապա ի՞նչ անեմ, հարցրի ես :

— Դցիր գետը այդ սատանայի կծիկը:

— Պրծաւ, գնաց ...

Նա ցոյց տուեց Դանիէլի գրքի վրայ, որը, չգիտեմ, ինչպէս էր պատահել, առել էի ինձ հետ: Ես առանց մտածելու, գիրքը նետեցի գետի մէջ, ինձ այնպէս երեւաց, թէ նրա հետ սրտիս բոլոր տանջանքները [illegible]

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ԽՈՐՀՐԴ. ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՐԲԱՆԵԱԿԸ ՓԱՐԻԶԷՆ ԱՆՑԱՒ

Ինչպէս գրած էինք, Խ. Միութիւն արձակեց արուեստական առաջին արբանեակը, որ պատմական հանգրուան մը կը կազմէ: Դէպի տարբեր մոլորակներ կատարուելիք ճամբորդութեան առաջին քայլն է առիկա՝ առնուած համայնավար գիտնականներու կողմէ:

Արուեստական այս արբանեակը, որ սկսած է արդէն երկրին շրջանը ընել 900 քիլոմեթր բարձրութեան մը վրայ, կը կշռէ 84 քիլօ: Տրամագիծն է՝ 58 սանթիմեթր: Ժամական արագութիւնը՝ 29·000 քիլոմեթր: 24 ժամուան ընթացքին 16 անգամ երկրին շրջանը ըրաւ:

Ցարդ գիտութեան ձեռք ձգած մեծագոյն յաղթանակն է անկասկած, որ իրագործեցին խորհրդային գիտնականները: Անակնկալի եկաւ ոչ միայն հասարակութիւնը, այլ՝ գիտական շրջանակը: Մինչ Ամերիկացիք կը մտածէին մօտ ատենէն իրագործել այս ծրագիրը, համայնավարները իրագործեցին արդէն:

Ամերիկայի «Նիւ Եորք Թայմզ» թերթը կը գրէ. — «Մարդկութեան շնորհաւորութիւնները պէտք է ըլլան ռուս գիտնականներուն եւ մասնագէտներուն: Պարտութիւն մը՝ Ամերիկայի համար»:

Արդարեւ, Միացեալ Նահանգներ սկըսած են մտահոգուիլ խորհրդային գիտական յառաջդիմութեամբ:

Մոսկուայի ձայնասփիւռը իր յաղթանակէն գինովցած յայտարարեց. — «Կը մաղթենք որ ամերիկացի գիտնականները յաջողին արձակել արուեստական իրենց արբանեակը՝ անջրպետին մէջ»:

Արբանեակին անցքը տեսնուած է Աւստրալիոյ, Ճափոնի, Խաղաղականի եւ Ֆրանսայի մէջ:

Կարգ մը շրջանակներ հարց կուտան, թէ խորհրդային գիտական այս յաջողութիւնը պիտի բարելաւէ՞ արդեօք ժողովուրդին ապրուստը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Պատերազմական նախարար մառեշալ Ժուկովին այսօր կը հասնի Եուկոսլաւիա:

ՓԵՐՈՒ խզեց իր դիւանագիտական յարաբերութիւնները՝ Չեխոսլովաքիոյ հետ:

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ թերթի մը համաձայն Գնդ. Սարաճ Ռիատ մեկնած է, Սէուտ Թագաւորին հետ հանդիպում մը ունենալու համար:

ՄԻԼՈՎԱՆ ՃԻԼԱՍԻ դատավարութիւնը վերջացաւ: «Նոր դասակարգը» գիրքին հեղինակը եօթը տարուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ, համայնավարութեան դէմ ճչցած իր գիրքին համար: Միւս կողմէ, Անգլիոյ մէջ կը յայտարարուի, թէ շուտով հրապարակ պիտի ելլէ Ճիլասի նոր գիրքը՝ «Առանց Արդարութեան երկիրը»:

ՓԵՇՏԱՅԻ «Մոլոթով» հրապարակը ըստացած է իր նախկին անունը՝ Վիկտոր:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Փութպոլի Ազգ. խումբը պարտուեցաւ կիրակի օր Փեշտայի մէջ Հունգար Ազգ. խումբէն երկուքի դէմ Օով: Աւելի քան 100·000 հոգի ներկայ եղաւ այս միջազգային մրցումին:

Այրի Տիկին Տիգրանուհի Մանուկեան, Պ. Ժան Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Քլօտ Մանուկեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ս. Թուլլաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Զարեհ Թուլլաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Հայրութլեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Զարգարեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Սինանեան ինչպէս նաեւ բոլոր պարագաները սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, եւ ազգականին՝

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ չորեքշաբթի օր, 58 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը չորեքշաբթի ժամը 14·30ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Կը հրաւիրուին նաեւ ողբացեալին Պէրպէրեան վարժարանի ընկերները:

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՓԱՌԱՏՕՆ

Ֆ. Բ. Նախ. Կամաւոր եւ Ռազմիկներու Բարեկ. Միութեան
1914 – 1918 1939–1945

Ա. մաս՝ առաւօտ

Այս Կիրակի, Փրատոյի Մայր Եկեղեցին մէջ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր Ս. պատարագ, մասնակցութեամբ Դրպ-րաց Դասուն եւ «Արմենիա» երգչախումբի: Երկու համաշխարհային պատերազմներու եւ ազատագրութեան զոհերուն համար:

Պիտի տօնուի Արարայի ճակատամարտի 39րդ տարելիցը, ի ներկայութեան ֆրանսացի զինուորական եւ քաղաքական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու և Ֆրանս. Ռազ. Ընդհ. Ընկերակցութեանց իրենց դրօշակներով եւ Գերիներու Միութեան:

Պատարագէն վերջ դրօշի պարզում մասնակցութեամբ Զին. Նուագախումբի:

Կարգապահութեան կը հսկեն Հայ Արենոյշները:

Կը խօսի Պ. ՏԻՐԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

Բ. մաս ժամը 13ին

Կոչունք Ֆրանքեւհայկ. Շաթօ տէ Ֆլէօրի մեծ սրահին մէջ, նախագահութեամբ Պ. ԿԱՍԹՕՆ ՏԷՖԷՐԻ, (երեսփոխան, Մարսէյլի քաղաքապետ):

Ներկայ կ'ըլլան ՔՈԼՈՆԷԼ ՊԷՐԿԱՍ, (նախկին նախարար), Մատամ լա Մարքիզ տը Ֆօրէսթա, Ամիրալ Պավիլօ եւ ուրիշ անձնաւորութիւններ:

Ճաշագին 1·200 ֆրանք:

Ճաշի տոմսերու համար դիմել քարտուղարութեան՝ 6, 142 բիւ Փարատի, հեռ. 37·65–98:

Մարսէյլ քաղաք՝ Ե. Պապախկեանի, 28 բիւ տէ Տօմինիքէն, Սէն Ժերոմ՝ Շէհրեանի, Պօմոն՝ Պապուխեանի եւ Եօթնեղբայրեանի, Սէնթ Անթուան՝ Վահանեանի, Պուլվ. Օտտօ՝ Արզումանեանի:

Գ. մաս, ժամը 16ին

Պարահանդէս, կը նուագէ Ս. Ջէօրէֆնեան, մէջ ընդ մէջ տեղի կ'ունենան անակնկալներ, արտասանութիւններ եւն.:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ո՞ՒՐ ԵՍ, ՄԱՅՐ ԻՄ, գրեց Շ. Նարդունի, սպառեցաւ երկու ամսուան մէջ, հացի պէս, առանց նոյնիսկ արտասահմանի բաժին հանելու:

Մամուլի տակ է ՍՊԻՏԱԿ ԱՌԱՒՕՏ, հէքեաթ եւ բանաստեղծութիւն, գրեց Շ. Նարդունի:

× Մարսիլիոյ մէջ Շ. Նարդունիի բոլոր գործերը ստանալու, ինչպէս նաեւ բաժանորդագրուելու համար ՀԱՅ – ԲՈՅԺի, դիմել Ֆօթօ – Ռէքս, 2 ռիւ Պէռնար տիւ Պուա:

Մարսիլիոյ մէջ ՀԱՅ – ԲՈՅԺի բաժնեգինները, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս սիրայօժար պիտի գանձէ Պ. Արմէնակ Շահպազեան, 17 ռիւ տէ Փրթիթ Մառի:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սարգիս Պօղոսեանի արտասանական երեկոները՝

13 Հոկտեմբեր՝ ՄԱՐՍԷՅԼ, Սալ Մազընոյի «Զուարթ պտոյտ»:

19 Հոկտեմբեր՝ ՎԱԼԱՆՍ, քաղաքային Թատրոն «Երրորդ պտոյտ»:

23 Հոկտեմբեր՝ ՓԱՐԻԶ, Սալ Շոփէն, «Երրորդ պտոյտ»:

27 Հոկտեմբեր՝ ԼԻՈՆ, Սալ Մոլիէռ «Առաջին եւ երկրորդ պտոյտ»:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ. 26ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20·30ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Վիէնի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վարչութիւնը կը ծանուցանէ որ երեկոյեան դասախօսութիւնները սկսած են Հոկտ. 2էն սկսեալ (Չորեքշաբթի իրիկունները ժամը 9–10, Համօ Օհանջանեան ակումբը): Դասախօս Պ. Կ. Տէրմոյեան: Դասընթացի երկսեռ երիտասարդութիւնը սիրով կը հրաւիրուի այս կարեւոր դասախօսութեանց շարքին:

ԽՆՋՈՅՔ–ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի խնջոյք-պարահանդէսը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին Աշարոնեան ակումբին մէջ, մասնակցութեամբ Կեդր. Ֆրանսայի Նոր Սերունդական խումբերուն:

Խմբերգ, արտասանութիւն, երգ եւ հաճելի անակնկալներ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէնթ Մարկրիթէն (Մարսէյլ) Վարդան Մուրատեան խորին շնորհակալութիւններ կը յայտնէ այն բոլոր ընկերներուն եւ բարեկամներուն, որոնք արկածի մը հետեւանքով իր հիւանդանոց գտնուած միջոցին այցելութիւններ տալով գուրգուրանքի արժանի ըրին զինքը:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տէսինի Վասպ. Երիտ. Երկսեռ Միութիւնը խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Արրահամեան ընտանիքի բոլոր անդամներուն հայրենակից Արշակ Արրահամեանի կսկծալի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար ֆր. կը նուիրէ Տէսինի Ֆր. Կ. Խաչի ազգային դըպրոցին:

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, ընկեր Մալխասեանի բնակարանը, 21 Սանթիէ տը Ռու, Պանէօ:

ՄԱՐՍԷՅԼ (Պօմօն). — Հ. Յ. Դ. «Յառաջ» խումբի ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ Կապ. խաչի օդափոխութեան կայանին:

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին:

Տեղի կ'ունենայ 12 Հոկտեմբեր, շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Պէրիէ Միյէ շքեղ սրահներուն մէջ, Փլաս Պէլքուռ:

Գեղարուեստական բաժին եւ հաճելի անակնկալներ:

Ընտանեկան զուարթ մթնոլորտ:

Կը հրաւիրենք Լիոնահայ հասարակութիւնը անխտիր, քաջալերելու մեր այս ձեռնարկը որուն հասոյթով պիտի կարենանք Կապ. խաչի օդափոխութեան կայանին մէջ՝ հարիւրաւոր մանուկներու ոչ թէ միայն մաքուր օդ՝ այլ եւ անոնց՝ գէթ տարին մէկ անգամ հայկական մթնոլորտի մը մէջ տոհմային դաստիարակութիւն մը ապահովել:

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՍ. — Հաճընի Հայր. Ընդհ. Միութիւնը «Արծերոյն»ի հերոսամարտին 37րդ տարեդարձը կը տօնէ Կիրակի (13 Հոկտեմբեր): Լիոնէն Թորգոմ քհնյ. Փօսթէքեան հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ ուխտ հազար նահատակներու յիշատակին եւ պիտի քարոզէ: Նաեւ աւանդական հոգեճաշ նահատակներու հոգւոյն: Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր հայրենակիցները եւ նահատակներուն յիշատակը յարգողները:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Դպրոցական աղջկան տունին գործերուն համար աշխատաւորուհի մը: Դիմել ամէն օր 1, Պուլվար Տիւ Նոր: Փանթէնէն առնել 146 հանրակառքը եւ իջնել Ռէնոժ–Փավիյեօն:

Peintures

THOMLAC

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԵՒ ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ
Արդիական արուեստի ճաշակով
ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐԸ
Լինոլէումի եւ փլասթիքի այլազան տեսակները
Խոհանոցի յատուկ ջինջ ու առողջապահական կիտուածեղէնները
եւ իր սեփական արտադրութիւններ եղող ԻՆՂԱՆԵՐԿԵՐԸ
ՅԱՐԱՏԵՒ ԳԱՐՆԱՆ ՊԻՏԻ ՎԵՐԱՆԻՆ ՁԵՐ ԱՌՕՐԵԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

PEINTURES THOMLAC

16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie
Métro : Chatelet et Halles. Tél. ARC 26-61
64 Bd. de Belleville, Paris 20e 18 Rue Brézin, Paris 14e
52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant CouturierARGENTEUIL
Սիրալիր եւ ջերմ ընդունելութիւն տնօրինութեան՝
ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ:
166, Ave. Aristide Briand, PAVILLON - SOUS - BOIS
3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS

Gros **TISSUS-LAINAGES** **demis-Gros**

Etablissements AGEDER

ԱԺՏԷՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

67, RUE DE CLERY, PARIS - 2e - TÉL. CEN. 48-12

Կը գտնէք ամէն կարգի բրդեղէն կերպասներ, երեք յարկարաժին նոր տեսակներ, անմրցելի գիներով:
Մասնաւորապէս մանթոյի, րոպի, թայէօրի եւ ծիւփի համար:

Բոլոր քօնֆէքսիօնէօրներուն, եւ մեթրով ծախող առեւտրականներուն մէկ այցելութիւնը վաճառատանս մէջ կը բաւէ մնայուն յաճախորդ դառնալու համար

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 9 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI 9 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8014 33e ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3815

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՆՐԱՆԿԱՐ ԼՈՒՍԻՆԸ

Այն պահուն երբ Ֆրանսա նոր վարչապետ մը կը փնտռէ եւ դիւանագէտներ Ամերիկայի մէջ քաղաքական կարեւոր հարցերու շուրջ խորհրդակցութիւններ կը կատարեն, ամբողջ աշխարհի եւ միջազգային մամուլի ուշադրութիւնը դարձած է խորհրդային միութեան արձակած արբանեակին վրայ :

Արհեստական այդ արբանեակը հոկտեմբեր չորսէն ի վեր 900 քիլոմեթր բարձրութեան վրայ աշխարհի շրջանը կը կատարէ 95 վայրկեանէն, ժամական 29 հազար քիլոմեթր արագութեամբ : Տրամագիծն է 58 սանթիմեթր, իսկ ծանրութիւնը 83 քիլօ 600 կրամ : Օժտուած է հեռաձայնումի երկու գործիքներով, որոնք անընդհատ կը բանին :

Մանրանկար լուսինը քանիցս տեսնուած է նաեւ Ֆրանսայի վերեւ : Աշխարհի բոլոր դիտարանները մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւին անոր շարժումներուն :

Վերջին տասը տարուան ընթացքին գիտութիւնը հսկայական յառաջդիմութիւններ արձանագրեց :

Հիւլէական եւ ջրածնային ռումբէն վերջ ահա՛ արուեստական արբանեակը, որ նոր դարաշրջան մը կը բանայ :

Նախագահ Այզընհաուըր 1955 Յուլիս 29ին յայտարարած էր թէ 10 միլիոն տոլար յատկացուած է՝ քանի մը արուեստական արբանեակներ արձակելու համար միջոցին մէջ՝ միջազգային երկրաբնագիտական տարուան առթիւ :

Այդ տարին սկսաւ անցեալ Յուլիս 1ին եւ պիտի վերջանայ 1958 Յունիս 30ին :

Միացեալ Նահանգներու նախագահին յայտարարութենէն երկու օր վերջ Մոսկուայի թերթերը գրած էին թէ Խորհրդային Միութիւնն ալ նման ծրագիր ունէր :

Ուրեմն երկու մեծ պետութիւններ, որոնք իրենց ձեռքին մէջ կը պահեն աշխարհի ճակատագիրը, մրցումի ելած էին նաեւ գիտական հողի վրայ :

Առաջին արբանեակին խորհրդային գիտնականներուն կողմէ արձակումը զարմանք պատճառած է աշխարհի, մանաւանդ Ամերիկայի : Այս վերջինը առաջնութիւնը շահած էր հիւլէական եւ ջրածնային ռումբերու գիւտին մէջ : Ամերիկացի գիտունները այժմ տենդոտ աշխատանքի լծուած են՝ օր առաջ լրացնելու համար իրենց «մանրանկար լուսին»ին պատրաստութիւնը :

Տարակոյս չկայ, որ այս մրցակցութենէն պիտի շահի գիտութիւնը : Արբանեակը ռումբ մը չէ սահմանուած աւելի մեծ թիւով մարդիկ սպաննելու : Բազմաթիւ նորութիւններ պիտի սորվինք մեր երկրագունդը միւս մոլորակներէն ու աստղերէն բաժնող մթնոլորտին մասին :

Չի գիտցուիր թէ քանի՛ օր պիտի կրնայ երկրիս շուրջ դառնալ այս փոքրիկ արբանեակը, որուն մղիչ ուժը հետզհետէ պիտի պակսի եւ ի վերջոյ ասուպի մը նման պիտի կորսուի միջոցին մէջ՝ առանց որեւէ հետք ձգելու :

Մանրանկար «լուսին»ը առաջին լուրջ փորձն է՝ թափանցելու երկինքի գաղտնիքներուն : Յաջորդ փորձը պիտի ըլլայ անշուշտ թռիչք դէպի լուսին կամ դէպի Հրատ մոլորակը, ինչպէս կը յուսան գիտնականները :

Կ'երեւի թէ Ժիւլ Վէռնի «Ուղեւորութիւն շուրջ զլուսնով»ը իրականութիւն պիտի դառնայ օր մը, ինչպէս իրականացած են ԺԹ. դարու Ֆրանսացի նշանաւոր վիպագրին ուրիշ բազմաթիւ «մարգարէութիւն»ները :

Ո՜րքան պիտի շահէր մարդկութիւնը, եթէ աշխարհի մեծերը մէկդի դնելով իրենց քաղաքական վէճերն ու մրցակցութիւնները, ձեռք ձեռքի տային գիտական գետնի վրայ եւ գործակցէին իրարու հետ :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓԼԵՎԼԷՆ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄԷ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

ԱՊԱԳԱՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ Կ'ԱՇԽԱՏԻ ՄԷԿ ՏԱՐՈՒԱՆ ԴԱՇԻՆՔ ԿՆՔԵԼ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ՄԻՋԵՒ

Կի Մոլէի մերժումէն ետք, Ռընէ Փլեվլէն ընդունեցաւ կազմել նոր դահլիճը : Ապագայ Վարչապետը Նախագահին հաւանութիւն տալէ ետք, սկսաւ իր խորհրդակցութիւններուն : Առաջին առիթով տեսնուեցաւ Պուրժէս-Մոնուրիի եւ Կի Մոլէի հետ եւ գիշերուան մէկ մասն ալ աշխատելով անցուց իր բնակարանին մէջ, ընկերակցութեամբ Պանք տը Ֆրանսի կառավարիչին :

Փլեվլէն իր առաջին քննութիւնները կատարելէ ետք, երէկ առաւօտ սկսաւ նոր բանակցութեանց՝ քաղաքական գետնի վրայ :

Ապագայ Վարչապետը նախագահական պալատէն դուրս ելած ատեն կարգ մը յայտարարութիւններով ճշդեց իր քաղաքականութիւնը . —

«Թեկնածու վարչապետը շեշտեց թէ չէր կրնար խուսափիլ իրեն յանձնուած պաշտօնէն, բայց «կը դիմէ բոլոր անոնց որոնք չեն ուզեր վարչաձեւի տագնապ մը ստեղծել, որպէսզի ընդունին այն իրողութիւնը թէ ոչ մէկ կուսակցութիւն կրնայ իր յայտագրին ամբողջութիւնը պարտադրել » :

Եւ Փլեվլէն առաջարկեց մէկ տարուան դաշինք մը՝ որուն ընթացքին կառավարութիւնը պիտի խտացնէ իր բոլոր ճիգերը չորս հետեւեալ նշանակէտներուն վրայ . —

ա) Ալժերիոյ հարցին լուծում
բ) Սահմանադրութեան վերաքննութիւն
գ) Աշխատավարձք եւ գնելու կարողութեան պաշտպանութիւն
դ) Տուրքերու վերափոխում :

Եզրակացնելով նոր թեկնածուն շեշտած է թէ կը պահանջէ բոլոր հանրապետական կուսակցութեանց մասնակցութիւնը անխտիր, Ընկերվարականներէն մինչեւ Անկախները, առիկա ինծի համար գլխաւոր պայմանն է» :

Երեքշաբթի եւ չորեքշաբթի Ռընէ Փլեվլէն պիտի խորհրդակցի կուսակցութեանց վարիչներուն հետ եւ պատասխանէ հինգշաբթի առտու նախագահ Քոթիին :

× Երկուշաբթի օր Փարիզ վերադարձաւ Պ. Անթուան Փինէ որուն յայտարարութիւններուն համաձայն Ֆրանսայի քաղաքական անկայուն վիճակը շատ գէշ տպաւորութիւն ձգած է արտասահմանի վրայ :

× Կառավարական տագնապին զուգընթաց արմատական կուսակցութեան Քատիյաք *կոմիտէն երկուշաբթի օր ճշդեց իր քաղաքական ծրագիրը : Արմատականները շեշտը կը դնեն մասնաւորաբար հետեւեալ կէտերուն վրայ .*

Սահմանադրութիւն, վերաքննութիւն, ընտրական օրէնքի փոփոխութիւն, եւ ելմտական սեղմումներ տարուան մը ընթացքին :

■■■■■■■■■■

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ դիւանագէտ մը, որ փաստաթուղթեր կը տանէր Դամասկոսի ամերիկեան դեսպանատունը, երբ սուրիական սահմանագլուխը հասաւ՝ ոստիկանները մերժեցին զայն ընդունիլ, առանց բացատրութիւններ տալու :

ԱՆԳԱՐԱՅԻ մէջ մահափորձ մը կատարուած է երկու Թուրք նախարարներու դէմ, երբ անոնք մայրաքաղաքէն 70 քիլոմեթր հեռաւորութեան մը վրայ կառքով կը պտտէին :

Օրը Օրին

ՄԵ՞Ծ ԳԱՂՏՆԻՔԸ ...

Եւ մտանք սրճարան մը, *բոլորտիքեան* բարեկամս ու ես : Եւ «բոլորտիքեան» բարեկամս ինծի համար ապսպրեց երկնասլաց պաղպաղակ մը, իսկ իրեն համար ալ բաժակ մը սեւ սուրճ :

Հասկցայ թէ բանն ինչումն էր :

— Է՛, պատմէ նայինք, սիրելի հայրենակից... Պատգամաւորական ժողովնիդ լմնցեր է՝ շաբաթ գիշեր... Դուն զիս լաւ կը ճանչնաս եւ գիտես թէ ինծմէ խօսք դուրս չելլեր... Իմացայ որ շա՛տ կարեւոր որոշումներ տուեր էք ...

— Մեր պատգամաւորական ժողովը միաձայնութեամբ որոշեց ...

— Ըսէ՛, շուտ ըսէ՛, սիրտս փորս մի՛ հատցներ ...

— Սպասէ, բերանս սառեցաւ ...

— Սուրճ մը առ... Ցետո՞յ ...

— Ինչպէս ըսի, մեր Պատգամաւորական ժողովը, միաձայ...

— Կարճ կապէ... Որոշումին կը սպասեմ ...

— Բայց, մարդու բան պիտի չըսես...

— Չեմ ըսեր, ըսինք, քառասուն անգամ կրկնել մի՛ տար ...

— Պատգամաւորական ժողո ...

— ... միաձայնութեամբ որոշեց... Մնացեալը...

— Սպասէ, եղբայր, պատին վրայ ճանճ մը իջաւ... Նայէ՛, Հայ մը մեր կողմը կուգայ...

— Ես անիկա ճամբու կը դնեմ : Չէ՛, անցաւ գնաց, ... Դուն շարունակէ ...

— Մեր Պատգամաւորական ...

— Հասկցանք, միաձայնութեամբ ...

— Որոշեց... Բայց, կեցիր, ատկէ առաջ ուրիշ ըսելիքներ կան : Շաբթուան ընթացքին ...

— Չեմ հետաքրքրուիր ...

— Կարեւոր է... Շաբթուան ընթացքին, իրարու առինք տուինք ...

— Ի՞նչ խնդիրներու շուրջ...

— Կարեւոր խնդիրներու շուրջ : Օրինակ, ընկեր մը առաջարկեց որ կէսօրուան դադարը մէկ ժամէն աւելի չըլլար... Ուրիշ մը ...

— Առանք անկարեւոր բաներ են...

— Քանի մը տեսակէտներ իրարու առին տուին, «զարկին զարկուան», տաքցան, պաղեցան, բայց ի վերջոյ ամէն բան կարգադրուեցաւ ...

— Կը ներես, բայց շատ կը խօսիս... Սա մեծ որոշո՞ւմը ուր մնաց...

— Այդ որոշումին կուգամ կոր, կամաց կամաց... Երբ կ'ըսեմ, «զարկին, զարկուան » գիտե՞ս ինչ ըսել կ'ուզեմ ...

— Այո՛, քիթիս կը խնդաս կոր : Դուք իրարու հետ զարնուիլ չէք գիտեր ...

— Ըսել կ'ուզեմ որ մենք ազատութիւն տուած ենք մեր տեսակէտներուն որ իրարու հետ բախում ունենան... Մոսկուայի մէջ ատանկ չէ ...

— Եղբայր, դուն ալ ամէն խօսքիդ մէջ Մոսկուան կը կենես ...

— Վա՜յ այն Պատգամաւորականներուն, որոնց մէջ տեսակէտները իրարու չեն զարնուիր ...

— Աղէ՛կ, աղէ՛կ, հասկցանք ... Վերադառնանք մեր ոչխարներուն... Պատգամաւորականը որոշեց որ...

— « Միաձայնութեամբ»ը չմոռնաս...

— *Օ քէյ*, միաձայնութեամբ որոշեց...

— Որ մեր կուսակցութիւնը յառաջիկայ 67 — ներողութի՛ւն, 167 — տարիներուն ալ ազգին պիտի ծառայէ եւ ուրիշին ծառայ պիտի չըլլայ ...

— Ա՞տ էր եղածը... Ես ալ կը սպասէի որ մեծ գաղտնիք մը հաղորդէիր ...

— Ամբողջ գաղտնիքը այդ որոշումին մէջ պահուըտած է... Մեր ուժին գաղտնիքը, ըսել կ'ուզեմ ...

— Չհասկցայ ...

— Այդ «զարնել զարնուելու» արարողութեան մէջ... Իրարու կ'առնենք կուտանք, յետոյ խաղաղութիւն տմենեցուն եւ միաձայն որոշում — ազգին ծառայել ... այսքան :

— Անանկ է նէ, դուն վճարէ... Ես գացի... Ասկէ վերջը ես իմ որ բերնէդ խօսք առնել կ'ուզեմ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՎԻՔԹՈՐ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՐԲԱՆԵԱԿԸ ՇԻՆՈՂ ԳԼԽԱՒՈՐ ԳԻՏՈՒՆՆԵՐԷՆ ՄԷԿԸ

Ֆրանսական, ինչպէս նաեւ միջազգային մամուլին գրածին համաձայն արուեստական արբանեակը շինող գլխաւոր գիտուններէն մէկը եղած է Վ. Համբարձումեան : Դժբախտաբար, Մոսկուայի ձայնասփիւռը այս ուղղութեամբ ընդարձակ տեղեկութիւններ չէ տուած :

Ամերիկեան հեռատեսիլի (Թէլէվիզիոն) ընկերութիւնը տեսակցութիւն մը ունեցած է խորհրդային փրոֆէսէօրի մը՝ Պլակոնրաւովի հետ, որ յայտնած է, թէ յաջորդ անգամ արուեստական արբանեակը արձակելէ առաջ պիտի տեղեկացնեն Միացեալ Նահանգներու : Թէեւ թուական մը չէ շեշտեց, սակայն ըսաւ թէ մօտ ատենէն պիտի արձակուի երկրորդ արբանեակը, աւելցնելով՝ թէ ստացուած գիտական ծանօթութիւնները պիտի բաժնուին Ամերիկայի հետ :

Կարգ մը հարցումներու պատասխանելով խորհրդային գիտնականներ ըսած են .

— « Մենք նմանապէս ուրախ պիտի ըլլայինք, եթէ անջրպետին մէջ գտնուողը ամերիկեան արբանեակ մը ըլլար : Կը կարծենք, թէ մեր արբանեակը, ինչպէս ամերիկեանը, պիտի ծառայէ գիտութեան յառաջդիմութեան : Գիտունները՝ որ իրագործեցին այս ծրագիրը, կը մտածէին միայն մարդկութեան բարիքին համար աշխատիլ» :

Արուեստական արբանեակը Բչ. օր ժամը 19.37ին անցած է Երեւանի վրայէն :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՎԱՐՇԱՒԱ ԿԸ ԽԱՂԱՂԻ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԶՕՐԱԳՈՒՆԴԵՐ ԼԵՀԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

Յաջորդական չորս օրերու խռովութիւններէն եւ բողոքի ցոյցերէն ետք ; կը թուի թէ Վարշաւա սկսած է խաղաղիլ : Ոստիկանութիւնը կացութեան տէր դարձած է :

Ոստիկան-զօրաց ջոկատները Բչ. օր, իրիկուան մաքրագործման աշխատանքի ձեռնարկեցին, ձերբակալելով Վարշաւայի «սրիկաներ»ը :

Նոյն օրը, ուժ հարիւրի մօտ երիտասարդ ցուցարարներ ժամադրուած էին եւ հաւաքուած Միցկեւիչի պալատին առջեւ : Ցանկարծ՝ կրակի տուին ծաղկավաճառի մը խանութը :

Շատ չանցած, քաղաքապետի մօտ զինուորական ճամբոններ *հասան դէպքին վայրը եւ 45 վայրկեանի մէջ ցուցարարները ցրուեցին, միաժամանակ բազմաթիւ երիտասարդներ ձերբակալելով :*

Առաջին անգամ ըլլալով ոստիկանութիւնը ցրուեց ամբոխը, առանց արտասուաբեր ռումբերու գործածութեան :

Ժամը իննին ամէն ինչ խաղաղած էր :

Վերջին երկու օրերուն ուսանողները կռիւներուն չեն մասնակցած : Այնպէս կը թուի, թէ իշխանութիւնը գոհացում տուած է անոնց, խոստանալով ազատ արձակել անցեալ հինգշաբթի օր ձերբակալուած ուսանողները :

× Արեւմտեան Գերմանիոյ մամուլը կը յայտնէ, թէ ռուսական զինեալ ուժեր սկսած են համախմբուիլ լեհական սահմանին վրայ : Զինեալ ուժերը մեկնած են Արեւելեան Գերմանիայէն :

ՊԵՏՐՈՍ ԱՐՔ. ՔԷՏԻՃԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Իրերայաջորդ երկու մեծ կորուստներ որ՝ իրենց ազգականական պարագաներէն զատ, խոր սուգի կը մատնեն նաեւ Հայ-Կաթողիկէ կղերական դասը, որոնց սուգին բաժին կ՚առնեմ եւ ստորագրեալս ։

Արհ. Յովհ. Արք. Նազլեանի վախճանումէն երկու օր ետքը, 17 Սեպտեմբեր, 1957ին, Հռոմի մէջ իր մահկանացուն կը կնքէ Արհ. Պետրոս Արք. Քէտիճեան եւ յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի իրեն արժանավայել հանդիսաւորութեամբ ։

Իր մկրտութեան անունով Պետրոս, Քէտիճեան Արք. ծնած է Կ. Պոլսոյ մէջ, ուր կը ստանայ իր նախնական ուսումը եւ պատանեկան տարիքին զգալով քահանայական կոչումն, կը ղրկուի Հռոմ Լեւոնեան վարժարան. հոն կը շարունակէ ուսումը ունենալով իբր գլխաւոր ուսուցիչ Տէր Յովհաննէս Վ. Նազլեան, որ հետագային, 1911ին, Հռոմի մէջ եպիսկոպոս օծուելով կ՚ընտրուի Տրապիզոնի կուսակալութեան Հայ – կաթողիկէ թեմին ընդհանուր ժողովրդապետ ։

Պատանի Քէտիճեան աշակերտելով հանդերձ Լեւոնեան վարժարանին, կը յաճախէ նաեւ Ուրբանեան համալսարանը, ուր կը լրացնէ իմաստասիրական, աստուածաբանական, իրաւաբանական ուսումները, ստանալով տոքթորայի տիտղոս ։

3 Յունիս, 1913ին, Հռոմի մէջ քահանայ կը ձեռնադրուի եւ կը վերադառնայ Պոլիս, ուր՝ տակաւին երիտասարդ՝ իրեն կը վստահուի Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ վարժարանի տեսչութիւնը ։

Առաջին համաշխարհային պատերազմի գինադադարին, Արհ. Պետրոս Արք. Գոյունեան նշանակուելով առաքելական այցելու, Փոքր Ասիոյ եւ Կիլիկիոյ Հայ-Կաթողիկէ թեմերուն, անոր կ՚ընկերացնեն Տ. Պետրոս Վ. Քէտիճեան. սակայն՝ քեմալական ծանօթ տխուր դէպքերուն հետեւանքով սոյն քննական շրջանը երկար չտեւեր ։

Երբ դաշնակից պետութեանց զրաւման բանակներուն Թուրքիայէն շութափոյթ քաշուիլը նախատեսելով, Մեծ Եղեռնի սարսափէն ահաբեկուած Հայեր, մեծամասնութեամբ կը գաղթեն օտար հիւրընկալ երկիրներ, այն ատեն, Պոլսոյ Հայ – Կաթողիկէ պատրիարքական ընդհանուր փոխանորդ Արհ. Նազլեան Արք.ի կարգադրութեամբ, 1922ին Քէտիճեան Վ. կ՚ընտրուի Փարիզի Հայ – Կաթողիկէ համայնքին ժողովրդապետ եւ միեւնոյն ատեն կ՚ըլլայ օժանդակ Արհ. Գրիգոր Եպիսկ. Պահապանեանի, որ ընդհանուր հովիւ էր Ֆրանսայի եւ Պելժիոյ Հայ – Կաթողիկէներու ։

Որքան ծերունի Պահապանեան Եպիսկոպոսը, նոյնքան եւ Քէտիճեան երիտասարդ վարդապետը, մեծ համակրանք կը վայելէին Փարիզի «Արշըվէշէ»ին կողմէ ։ Անոնց նախաձեռնութեամբ ֆրանսական եկեղեցիներու մէջ կը մատուցուէր հայածէս հանդիսաւոր պատարագներ Ֆրանսացիներու խուռն բազմութեան ներկայութեան, ինչ որ առիթ կ՚ընծայէր Քէտիճեան վարդապետի ֆրանսերէն քարոզելու եւ ծանօթացնելու մեր ցեղը իր անցեալովն ու ներկայովը, եւ, մասնաւորաբար իր նիւթը կ՚ըլլար 1914 – 1918ի Մեծ – Եղեռնին հայ ժողովուրդի մեծամասնութեան նահատակումը վասն քրիստոնէական կրօնի եւ հայրենեաց ։

Փարիզ կը մնայ որպէս ժողովրդապետ 1922էն մինչեւ 1936 ։

1928ին կ՚ունենայ Փարիզի մէջ ծայրագոյն վարդապետի աստիճանի բարձրացում ։ Իր օրով եւ ողբացեալ Գրիգոր Եպիսկ. Պահապանեանի աջակցութեամբ կը յաջողին ունենալ Հայ – Կաթողիկէ համայնքին համար ուրոյն փոքր եկեղեցի մը, զոր կ՚անուանեն «Սուրբ Խաչ» եւ սոյն եկեղեցւոյ համար կը կազմակերպեն Հոգաբարձութիւն մը մասնաւոր կանոնագրով, ունենալով որպէս հիմ, եկեղեցւոյ պայծառացում, Տոհմային դաստիարակութիւն, եւ Հայ կարօտեալներու օգնութիւն ։

Բարեբախտութիւնը ունեցած եմ զինքը ճանչնալու Պոլսէն, եւ Փարիզ գտնուած շրջանին, Սուրբ Խաչ Հոգաբարձութեան մէջ ինծի վստահուած ատենադպրի պաշտօնիս բերմամբ եղած եմ իրեն մտերիմ աշխատակից ։

Վեհանձն էր, ուժեղ նկարագրի տէր, ազգասէր եւ լայնախոհ ։

Անշուշտ կան Փարիզի մէջ Հայեր որ կը յիշեն, զօրավար Անդրանիկի յուղարկաւորութեան օրը «Փէր Լաշէզ» գերեզմանատան մէջ, Քէտիճեան Վ.ի խօսած կուռ դամբանականը մեր ազգային մեծ հերոսին դագաղին առջեւ, երբ ան դեռ հողով չէր ծածկուած ։

Հմուտ էր Հայոց պատմութեան եւ մատենագրութեան ։ Հիմնականօրէն գիտէր, իր մայրենի լեզուէն զատ, ֆրանսերէն, իտալերէն, լատիներէն ։ Տէր էր գեղարուեստական նուրբ ճաշակի ։

Երբեմն իր յօդուածները կ՚երեւէին «Աւետիք» պարբերաթերթին եւ «Մասիս» շաբաթաթերթին մէջ ։ Ապահովաբար ձըգած է բանասեղծութիւններ որ կը մընան ձեռագիր ։

Իր երբեմնի ուսուցիչ Նազլեան Արք.ի ֆրանսերէն երկհատոր «Յուշերու» մատեանի մասին սքանչելի գնահատական մը հրատարակած է «Մասիս»ի մէջ ։

1936ին Հռոմէն կանչուած ըլլալով, ստիպուած կը բաժնուի իր շատ սիրած Փարիզէն ։ Կ՚ընտրուի եպիսկոպոս եւ օծումը տեղի կ՚ունենայ նոյն տարւոյ 15 Նոյեմբերին Պէյրութի մէջ, Նորընտիր կաթողիկոս – պատրիարք Աղաճանեանի ձեռամբ եւ կ՚անուանուի տիտղոսաւոր արքեպիսկոպոս Կոզոնիոյ Հայոց ։

Կը մնայ Պէյրութ 1936էն 1945, պատրիարքութեան ընդհանուր փոխանորդի պաշտօնով ։

1946ին կը մեկնի Հռոմ, որպէս Հայ – Կաթողիկէ Պատրիարքութեան ներկայացուցիչ Վատիկանի մօտ, վարելով միաժամանակ Լեւոնեան վարժարանի վերատեսչութիւնը ։

Շատ սիրուած եւ յարգուած էր, թէ Վատիկանի եւ թէ Հռոմի ծանօթ շրջանակներու մէջ ։

Ունէր խիկալէս գնահատելի արժանիքներ, որ զինքը բարձրացուցին մինչեւ Արքեպիսկոպոսական աստիճանին ։

Օրհնեալ ըլլայ իր յիշատակը ։

ՕԹՈՆ ՀԷՔԻՄԵԱՆ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

Porte des Lilas

Շարժանկարի խաղական վերամուտը կը սկսի Րընէ Քլէրի «Փորթ տէ Լիլա»յով ։ Ահա ժապաւէն մը որ կրնայ գոհացնել բոլոր հանդիսատեսները անխտիր ։ Քլէրի բոլոր ժապաւէնները համակրութեամբ դիմաւորուած են հասարակութեան կողմէ ։ Հին սերունդը երեւոյնական թուականներուն գնահատած էր Քլէրի ստեղծագործութիւնները ։ Սու լէ Թուա տը Փարին, Ա նու լա Լիպէրթէն Ֆրանսացիներուն սրտին կը խօսէին եւ այդ իսկ պատճառով Քլէր դարձաւ Ֆրանսայի առաջին բեմադրիչը, քանի անոր ստեղծագործութիւններուն մէջ տիպարները եւ միտքերը ատուելապէս ֆրանսական են ։

Նոր սերունդը շարունակեց իր նախորդներուն խանդավառութեամբ սիրել Քլէրի գործերը ։ Այս վերջինին յետ պատերազմեան ժապաւէնները նոյնքան հաճարապատօրէն կը խօսին երիտասարդութեան սրտին, որքան իր հին ֆիլմերը՝ նախորդ սերունդին ։

Այս երեւոյթը ինքնին կը փաստէ թէ Քլէր տաղանդ մըն է ։ Տաղանդ մը որ չանտեսէր իր ժամանակակիցներուն կարծիքը՝ հանդէպ իր գործերուն ։ Քլէր Ավան Կարտի մարդ չէ, նոյնիսկ չի հաւատար այդպիսի գաղափարներու ։ Մասնաւորաբար շարժանկարի մարզին մէջ ։

Ան՝ վաղուան աչքով չէ որ կը դիտէ այսօրը եւ այս իսկ է իր ժողովրդականութեան գլխաւոր պատճառը ։ Քլէր չի սիրեր Քայաթի մը կամ Պինիւէլի մը գործերը, որովհետեւ անոնք հանդիսատեսին. միտքին կը ներկայացնեն իրենց ստեղծագործութիւնները ։ Քլէր ընդհակառակն կը գոհանայ հանդիսատեսին սրտին, խօսելով, բայց իր գործերու յաջողութեան հիմնական պատճառը այն է որ Քլէր գիտցած է հաւատարիմ մնալ շարժանկարի սկզբնական հանդամանքին՝ զուարճացնել հանդիսատեսը ։ Ան չէ մոռցած որ երբ այս գիտը մէջտեղ ելաւ, շրջուն վաճառականներ (ֆօրէն) չուկայէ շուկայ կը պտտցնէին իրենց գործիքը եւ ժողովուրդը կը զրօնուր ի տես շարժուն պատկերներուն ։

Իր այս նոր գործը առնուած է երիտասարդ վիպասան Րընէ Ֆալլէի «Լա Կըրանտ Սէնթիւր» վէպէն ։ Ֆալլէի գիրքին հերոսները եւ միջավայրը ներշնչած են Քլէրը ։ Եթէ չեմ սխալիր առաջին անգամ ըլլալով է որ Քլէր իր ժապաւէնին ներշնչումը ուրիշի մը գործէն առած է ։ Գանք նիւթին. Փարիզի աղքատ թաղամասի մը մէջ կ՚ապրի ֆլօշար մը՝ Ժիւժիւ (Փիէր Պրասէօր) ։ Իր աղքատութեան գլխաւոր պատճառը՝ իր ծուլութիւնը ։ Ամէն մարդ երես դարձուցած է իրմէ ։ Անհրապոյր կեանք մը կը վարէ սրճարանէ սրճարան ։ Կը զգայ որ մակաբոյծ մըն է եւ կը տառապի, բայց, ելք չունի ․․․ ։ Ունի ընկեր մը որուն շատ կապուած է. ընկերը (Ժորժ Պրասէնս) արուեստագէտ է եւ առաւօտէն մինչեւ իրիկուն կիթառ կը նուագէ ։ Մեր ֆլօշարն ալ անոր շուքին տակ կ՚ապրի ։ Զիրար կը սիրեն ։ Հասարակաց գիծ մը ունին, այդ՝ իրենց սիրտն է ։ Երկուքն ալ բարի ։ Այս իսկ պատճառով իրենց թաղի սրճարանատիրոջ աղջիկը (Տանի Քարէլ) գուրգուրանք ցոյց կուտայ իրենց հանդէպ ։ Այսուհանդերձ մեր ֆլօշարը գժգոհ է քանի անպատակ է իր վարած կեանքը ։ Բայց գիպուածով մը իր այս միապաղաղ կեանքը կը յեղաշրջուի ։ Աւազակ մը, ոստիկաններէն հետապնդուած ըլլալով ինքզինքը կը նետէ արուեստագէտին բնակարանը, եւ շնորհիւ արուեստագէտին բարեացակամութեան կ՚ազատի ոստիկաններուն ձեռքէն ։ Բայց պարագաներու բերումով ոճրագործը առօք – փառօք կը հաստատուի արուեստագէտին բնակարանին մէջ ։ Արուեստագէտը դժգոհ է որ ոճրագործի մը ակամայ մեղսակից դարձած է ։ Բայց իր բարեկամը, կարծես կերպարանափոխուած ըլլայ ։ Ուրախութիւնը չափ ու սահման չունի ։ Այս փոփոխութեան պատճառը աւազակն է ։ Ժիւժիւ զգալով որ կանկսթէրը իր ծառայութիւններուն պէտք ունի, այդ ծառայութիւններուն մէջ կը գտնէ իր կեանքի նպատակը ։ Ո՞վ կը մտածէր որ ոեւէ մէկը կրնար իրեն պէտք ունենալ ։ Այս իսկ պատճառով ոճրագործը կը դառնայ ֆլօշարին պաշտամունքին առարկան ։ Ժապաւէնին ամբողջ տեւողութեան Ժիւժիւ հաւատարիմ շունի մը պէս ոճրագործին շուրջը կը դառնայ, պատրաստ անոր ամէն մէկ քմահաճոյքը կատարելու ։ Ան իր տէրն է այլեւս, պատրաստ է նոյնիսկ իր կեանքը զոհելու անոր ։ Չէ՞ որ աւազակը իրեն ըսած է «քեզի պէս մարդ չկայ» ։ Արուեստագէտը ցաւով կը նշմարէ իր ընկերոջ կապը գողին հետ ։ Այդ ցաւին մէջ բնականաբար նախանձը անպակաս է ։ Բայց նկատելով որ իր ընկերը հոգեպէս երջանիկ է, ակամայ կը հանդուրժէ անոր ներկայութեանը, իր տան մէջ ։

Րընէ Ֆալլէի վէպին մէջ երբ ֆլօշարը

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՄԱԹԷՕ ՖԱԼՔՈՆԷ

(ԳՈՐՍԻՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

— Շատ լաւ, ըսաւ կալանաւորը, միայն թէ մի մոռնաք քիչ մը յարդ դնելու պարգօտակին վրայ որպէսզի աւելի հանգստաւէտ ըլլայ ճամբորդութիւնս ․․․

×

Մինչ զինուորները զբաղած էին՝ ոմանք պատգարակ մը պատրաստելով եւ ոմանք ալ Ճանէթթոյի վէրքերուն վիրակապեր ճարելով, Մաթէօ Ֆալքոնէ եւ իր կինը երեւցան յանկարծ դէպի իրենց տունը առաջնորդող շիտակ ճամբուն վրայ ։ Կինը կը քալէր դանդաղօրէն, վասնզի չալկած էր շագանակներով լեցուն պարկ մը, մինչ իր ամուսինը ճեմելով կը յառաջանար, ձեռքին ունենալով իր հրացանը միայն, եւ ուրիշ մըն ալ ուսին ։ Եւ յետոյ, չէ՞ որ անվայել էր էրիկմարդու մը համար իր հրացանէն զատ ուրիշ բեռ մը կրել ․․․ ։

Զինուորները տեսնելով, Մաթէոյի առաջին մտածումը այն եղաւ որ անոնք եկած էին զինքը ձերբակալելու ։ Սակայն ինչո՞ւ այդ մտածումը ։ Արդեօք արդարութեան հաշի՞ւ մը ունէր տալիք ։ Ոչ ։ Մաքուր համբաւ մը ունէր ։ Բայց, որովհետեւ Քորսիքացի լեռնական մըն էր, այս վերջիններուն մէջ քիչեր կան որ անցեալին անկարգ բան մը ըրած չըլլան, օրինակ՝ հրացանի կամ դաշոյնի հարուած մը, կամ նման ուրիշ արարք մը ։ Մաթէօ, որեւ մէկէն աւելի, մաքուր խղճմտանք մը ունէր, որովհետեւ առնուազն տասը տարիէ ի վեր էր որ իր հրացանը ոեւէ մէկուն չէր ուղղած, սակայն խոհեմութիւն համարեց ամէն հաւանականութեան դէմ պատրաստ ըլլալ եւ ինքզինքը քաջաբար պաշտպանել, եթէ հարկ ըլլար ։

— Կին, ըսաւ Ճուզեբբային, դիր պարկդ գետին եւ պատրաստ եղիր ․․․

Կինը հնազանդեցաւ խկոյն ։ Մաթէօ իր ուսէն վար առաւ հրացանը, որ կրնար զինքը նեղել, եւ զինելով միւսը՝ որ ձեռքին ունէր, դանդաղօրէն յառաջացաւ դէպի իր տունը, միշտ քալելով ծառերուն քովերէն որոնք կ՚եզերէին տուն տանող ճամբան, եւ պատրաստ, առաջին իսկ թշնամական արարքին, ապաստանիլ ամէնէն մեծ բունի մը ետին եւ կրակ բանալ իր թշնամիներուն վրայ ։ Կինը կը հետեւէր իր քայլերուն, ձեռքին կրելով միւս հրացանը ։ Լաւ տանտիկինի մը պարտականութիւնը, կռիւի մը ընթացքին, ամուսնոյն զէնք հասցնելն է ․․․ ։

Միւս կողմէ, տասնապետը կը ցաւէր, տեսնելով Մաթէոյի պաշտպանողական դիրքով յառաջանալը, հրացանը առաջ երկարած եւ մատը ըլթակին ։

« Եթէ յանկարծ, մտածեց ան, Մաթէօ ազգական ըլլայ Ճանէթթոյի, կամ անոր բարեկամը եւ ուզէ զայն պաշտպանել, իր հրացանին գնդակները դէպի մեզ պիտի հասնին այնքան վստահօրէն, որքան նամակ մը նամակատուն ․․․ ։»

Այս մտածումով, կորովի որոշում մը տուաւ եւ սկսաւ միայնակ յառաջանալ դէպի Մաթէօն, անոր պատմելու համար պատահածը ։ Հին ծանօթի մը նման սկըսաւ մօտենալ անոր, սակայն այն կարճ տարածութիւնը որ զինքը կը բաժնէր Մաթէոյէն չափազանց երկար թուեցաւ իրեն ․․․

— Հէ, հին բարեկամ, պոռաց, ինչպէ՞ս ես իմ քաջս ։ Ես եմ, Կամպան, քու զարմիկդ ։

Մաթէօ, առանց պատասխանելու, կեցաւ եւ մինչ միւսը կը շարունակէր խօսիլ, ինք բարձրացուց իր հրացանին փողը, այնպէս մը որ երբ տասնապետը մօտեցաւ իրեն, փողը ուղղուած էր դէպի երկինք ։

— Բարեւ, եղբայր, ըսաւ տասնապետը, ձեռքը երկարելով անոր ։

Երկար ատեն է որ քեզ չեմ տեսած ։

— Բարեւ, եղբայր ։

— Հոսկէ կ՚անցնէի, ուզեցի բարեւ մը տալ քեզի եւ զարմուհիիս ։ Երկար շրջան մը ըրինք այսօր, սակայն մեր յոգնութենէն պէտք չէ որ դժգոհինք, որովհետեւ լաւ որս մը ձեռք ձգեցինք ։ Ճանէթթօ Սանփիէրօն ձերբակալեցինք ։

— Փառք տիրոջ, գոչեց Ճուզեբբա ։

Անցեալ շաբթու գողցաւ մեր կաթնատու այծը ։

Այս խօսքերը ուրախութիւն պատճառեցին Կամպային ։

— Խեղճը, ըսաւ Մաթէօ, անօթի էր, անոր համար ․․․

— Անպիտանը առիւծի մը նման պաշտպանեց ինքզինքը, շարունակեց տասնապետը քիչ մը ցաւով, զինուորներէս մին սպաննեց եւ այդչափով ալ չգոհանալով, փշրեց տասնապետ Շարտօնի բազուկը, բայց մեծ կորուստ մը չէ, որովհետեւ Ֆրանսացի մըն էր ․․․ Յետոյ, այնպէս մը պահուըտած էր որ սատանան նոյնիսկ պիտի չկրնար զինքը երեւան հանել ։ Առանց փոքրիկ զարմիկիս՝ Ֆորթունաթոյի օգնութեան երբեք զինքը պիտի չկրնայի գտնել ։

— Ֆորթունաթօ՞ ․․․ գոչեց Մաթէօ ։

— Ֆորթունաթօ՞ ․․․ աղաղակեց Ճուզեբբա ։

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(5 Շար.)

ՓՈՔՐԻԿ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՄԵԾ ՑԱՒԵՐԸ

●

Սան – Մարինոյի Հանրապետութիւնը Եւրոպայի եւ գրեթէ ամբողջ աշխարհի ամենահին եւ ամենափոքր հանրապետութիւնն է : Իր հողային տարածութիւնը 60 քռ. քիլմ. է եւ բնակչութեան թիւն է 13.500, որուն 1500ը՝ մայրաքաղաք Սան Մարինոյի մէջ կը գտնուի :

Այս փոքրիկ ու խաղաղ Հանրապետութեան մէջ վերջին շաբթու ընթացքին ծագեցաւ քաղաքական տագնապ մը :

Ձախակողմեան տարրեր պետական հարուած մը յառաջացնելով, ուզեցին ձեռք առնել երկրին իշխանութիւնը, սակայն զանազան վերիվայրումներէ ետք կազմուեցաւ ժամանակաւոր կառավարութիւն մը, բաղկացած դեմոկրատ տարրերէ եւ այս վերջինը վաւերացուեցաւ իտալական կառավարութեան կողմէ :

Այս բոլորէն ետք, սակայն, տակաւին այդ փոքրիկ հողամասին վրայ կը տիրէ խառնակ դրութիւն :

Քիչ մը պատմական՝ Սան – Մարինոյի մասին. —

300 թուականին (Ք. Ե.) Տալմաթիացի քարտաշ մը՝ Մարինօ, յարելով քրիստոնէութեան եւ փախուստ տալով հռովմէական հալածանքներէն, կ'ապաստանի Թիթանօ լերան վրայ եւ հոն կը հիմնէ նոր աւան մը :

Սակայն քաղաքականապէս, Սան – Մարինոյի պատմութիւնը կը սկսի հազար թուականին (Ք. Ե.): Արդարեւ, այդ թուականին է որ կը կիրարկուին հոն դեմոկրատական եւ հանրապետական սկզբունքները, որոնք ի զօրու են մինչեւ այսօր :

Այս փոքրիկ Հանրապետութեան կատարեալ ազատութիւնն ու անկախութիւնը վերջնականապէս վաւերացուեցան 1815ին կայացած Վիէննայի վեհաժողովին մէջ :

Այսօր, Սան – Մարինոյի Հանրապետութիւնը կանոնաւոր դիւանագիտական յարաբերութիւններ ու կապեր կը պահէ բովանդակ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի պետութիւններուն հետ եւ կը վայելէ սահմանադրական կատարեալ անկախութիւն մը :

Սան – Մարինոյի բնակիչները շատ չնչին տուրք մը կը վճարեն : Իրենց գլխաւոր «ճարտարարուեստը» կը ներկայացնէ գրօսաշրջիկութիւնը և դրօշմաթուղթերու առեւտուրը : Ամէն տարի 1.500.000 օտարական գրօսաշրջիկներ կ'այցելեն երկիրը : Գալով դրօշմաթուղթերուն, բովանդակ Եւրոպայի մասնագէտներուն կողմէ Սան Մարինոյի մէջ հաւաքուած եւ խնամքով դասաւորած դրօշմաթուղթերը շատ փնտռուած են :

Միւս կողմէ, իր աշխարհագրական դիրքին եւ մասնայատուկ օրէնքներուն շնորհիւ, Սան – Մանրինօն կը ներկայանայ իբրեւ ամենահիւրընկալ երկիրը բոլոր քաղաքականապէս հալածուած Իտալացիներուն համար :

1849ին, Կարիպալտի իր լեգէոնականներով ապաստանած է հոն : Աւելի ուշ, Մուսոլինիի իշխանութեան օրով, փոքրիկ Հանրապետութիւնը ապաստան տուած է բազմաթիւ հակաֆաշիստներու եւ Հրեաներու, որոնք խոյս կուտային ֆաշական կառավարութեան հալածանքներէն :

Ուրիշ պարագայ մը եւս առիթ ստեղծած է յաճախ, որ բազմաթիւ Իտալացիներ ապաստանին Սան – Մարինօ, վասնզի Իտալիոյ մէջ բացարձակապէս վերացած ըլլալով ապահարզանի դրութիւնը, փոքրիկ Հանրապետութիւնը լայն դիւրութիւններ կ'ընծայէ այդ ուղղութեամբ եւս :

Ծանր ու դժնդակ ժամերը որ կ'անցընէ այժմ Սան – Մարինոյի Հանրապետութիւնը, իր պատմութեան ընթացքին առաջինները չեն : Արդարեւ, 1300 – ին, Հանրապետութեան բնակիչները յաղթականօրէն ետ են մղած Մոնթէֆէլթրոյի զինուորները, որոնք կ'ուզէին ապատակել իրենց երկիրը :

1600ին, դարձեալ յաղթականօրէն դիմադրած ու դուրս են նետած ծանօթ արկածախնդրի մը՝ Ֆապիան Տէլ Մոնթէյի հորդաները : 1793ին Կարտինալ Ալպէրոնիի ուժերը կը գրաւեն երկիրը, եւ սակայն մէկ տարի ետք, Սան – Մարինոյի բնակիչները կը վերագտնեն իրենց ազատութիւնն ու անկախութիւնը :

Նոյնիսկ Նափոլէոն Պոնափարթ յարգած է անոնց վեհապետութիւնը եւ առաջարկած ընդարձակել Հանրապետութեան հողամասերը, սակայն Սան – Մարինօցիները խոհեմութիւն համարած են մերժել Ֆրանսայի կայսեր այս առաջարկը :

Վերջին դէպքերը պիտի խախտե՞ն արդեօք Սան – Մարինոյի Հանրապետութեան ազատութեան ճամբան ...

Ամէն պարագայի մէջ ժամանակաւոր կառավարութիւնը այս մասին որեւէ պահովութիւն չի կրնար տալ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՌՈՒՄԱՆԱՀԱՅ ծանօթ երգիչ Դաւիթ Յովհաննիսեան գացած է Հայաստան եւ խաղացած կարգ մը թատերգութիւններու մէջ՝ մեծ յաջողութիւն արձանագրելով : Դաւիթ Յովհաննիսեան ռումանական օփերային մեներգիչն է :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ գիւղատնտեսութեան նախարարութիւնը կը կազմակերպէ գիտապատմական թանգարան մը, որուն մէջ պիտի ցուցադրուին հայկական այգեգործութեան նուաճումները՝ դարերու ընթացքին : Թանգարանին հնագիտական բաժինին համար ձեռք բերուած են Կարմիր Բլուրի, Գառնիի, Դուինի պեղումներուն մէջ յայտնաբերուած նիւթական մշակոյթի մնացորդներ, որոնք կը վերաբերին այգեգործութեան եւ գինեգործութեան :

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ մեծ յաջողութեամբ համերգներ տուած են մեքսիքացի արուեստագէտներ, կիթառի ընկերակցութեամբ երգելով ժողովրդական կտորներ :

ԵՐԵՒԱՆԻ Արուեստագէտներու Տան մէջ տեղի ունեցած է հայրենադարձ քանդակագործ Գրիգոր Ահարոնեանի ստեղծագործութեան 40ամեակը : Գ. Ահարոնեան նկարիչներու միութեան քանդակագործներու բաժինին նախագահն է :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Լուսաւորութեան նախարարութեան կից կազմակերպուած է պատանի գրօսաշրջիկներու կայան մը : Ամառան ընթացքին դպրոցական գրօսաշրջիկներ կը պտտին երկրին զանազան շրջանները եւ կը ծանօթանան պատմական յուշարձաններուն, հնութիւններուն եւն. :

ԵՐԵՒԱՆԻ պահածոներու գործարանը կարգ մը միջոցներ ձեռք առած է, աւելի մեծ թիւով եւ բարձրորակ պահածոներ արտադրելու համար : Նախորդ տարուան վրայ, այս տարի արտադրութիւնը պիտի աւելնայ 2.5 միլիոն տուփով :

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ սկսած է օգտագործուիլ նոր կաթնախոհանոց մը, որ կոչուած է սպասարկելու շարք մը մանկական բուժարաններու եւ հիւանդանոցներու :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ երգի ու պարի պետական խումբը երկու շաբթուան ընթացքին մօտաւորապէս քսան համերգներ տուած է Ալպանիոյ մէջ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Երիտասարդական Փառատօնին մասնակցած արժանթինցի արուեստագէտները Հայաստան երթալով տուած են շարք մը երգահանդէսներ եւ պարահանդէսներ :

ԱՐՏԱՇԱՏԻ մէջ շահագործման դրուած է նոր շուկայ մը, գիւղատնտեսական մթերքներու համար :

ԷՋՄԻԱԾՆԻ շրջանին մէջ բամպակի բերքահաւաքը վերջացած է : Ստացուած է նախորդ տարիներէն աւելի բերք :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ զանազան շրջանները աւարտած են բուրդի մթերման իրենց ծրագիրը եւ յանձնած՝ պետութեան :

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ սաճիներու պուրակին մէջ տեղի ունեցած է երգի տօնահանդէս մը՝ աշխատաւորներու համար :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ մէջ տեղի ունեցած են ըմբշամարտի ախոյենական մրցումները : Առաջնութիւնն ու երկրորդութիւնը շահած են Երեւանի հաւաքական թիմերը : Երրորդ տեղը գրաւած են Կիրովականի ըմբիշները :

ՓՐԱԿԱՅԻ մէջ տեղի ունեցած է կոփամարտի Եւրոպայի ախոյենութեան եզրափակիչ մրցումը, որ վերջացած է Վ. Ենգիպարեանի յաղթանակով : Երիտասարդ հայ կոփամարտիկը 25 տարեկան է, ցարդ ունեցած 141 մրցումներ, որոնց 133ը վերջացած է իր յաղթանակով :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Օր. Սեդա Շապանեան, մասնակցելով «Սասեմ»ի քննութեանց ընդունուած է իբրեւ հեղինակ եւ յօրինող, 26 Սեպտեմբեր 1957ին :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

կը նկատէ որ իր պաշտամունքի առարկայ դարձած մարդը անբարոյական արարք մը կը գործէ հանդէպ սրճարանատիրոջ աղջկան, կը սպաննէ ոճրագործը եւ ինքն ալ անձնատուր կ'ըլլայ, քանի որ շնորհիւ աւազակին իր կեանքը իմաստ մը ստացած էր. երբ ան մեռած էր, իր ապրիլը աւելորդ էր այլեւս : Բայց Քլէր եղերական վախճանները չի սիրեր : Ժապաւէնին մէջ երբ ֆլօշարը կը սպաննէ գողը, կը վերադառնայ իր արուեստագէտ բարեկամին մօտ : Տխուր է ժիժին, իր իսկ ձեռքով մեռցուցած էր իր կեանքին նպատակը : Բայց այդ մահով վերսկսած էր իսկական բարեկամութիւնը երկու վաղեմի ընկերներուն : Ի՞նչ փոյթ թէ որ եւ է նպատակ չունենան անոնք, կարեւորը այն է, որ երբ գաւաթ մը գինի պատահմամբ գնեն իրենց առջեւը, մէկը դառնալով միւսին ըսէ «դուն խմէ այս գաւաթը, քանի որ ինձմէ աւելի ծարաւ ես ...» :

Ընկերութիւնը — այս է պատգամը այս գեղեցիկ ժապաւէնին, որ Ռընէ Քլէր մասամբ կը պարտի երիտասարդ եւ տաղանդաւոր վիպասան Ռընէ Ֆալլէին : Փիէր Պրասէօր ֆլօշարի դերին մէջ անզուգական է : Կարելի է ըսել որ ան մեր օրերու Ռէմիւն է եւ Ռէմիւն ոչինչ կը կորսնցնէ այս նմանութենէն : Ժորժ Պրասէնս որուն առաջին դերն էր այս, շարժանկարին մէջ, կը հասկցնէ մեզի որ ինք այս արուեստին համար չէ եղած : Իսկ Տանի Քաբէլ սրճարանատիրոջ աղջկան դերին մէջ, երեւան կը հանէ արժէքներ՝ որոնք զինքը կը դասեն ֆրանսական շարժանկարի առաջնակարգ դիրքերուն վրայ :

Ահա ժապաւէն մը, որ մէկէ աւելի պատճառներով կրնայ գոհացում տալ հանդիսատեսին :

ԱՐԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (26)

ԿԱՅԾԵՐ

Ը.

ՀԻՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐ

— Դէ, շատ լաւ, ասաց նա : — Հիմա գնանք :

Ես հետեւեցի նրան, ամենեւին չհարցնելով, թէ ուր է տանում ինձ :

Լուսնի եղջիւրը երեւեցաւ հորիզոնի ծայրից եւ գիշերի թանձր խաւարը փոքր ինչ պարզուեցաւ : Օդը իր հովասուն սառնութեամբ բաւականին կազդուրեց իմ բորբոքուած գլուխը : Ես սկսեցի ազատ շունչ քաշել : Այժմ ինձ այնքան լաւ էի զգում, կարծես, ոչինչ չէր պատահել ինձ հետ :

Կարօն տասն եւ երկու տարի առաջ թողեց մեր դպրոցը եւ այնուհետեւ անյայտացաւ ... Նա դուրս եկաւ մեր դպրոցից, առանց մի այլի կտոր անգամ իր հետ տանելու : Իսկ այդ տասն եւ երկու տարուայ ընթացքում որքան փոխուել էր նա : Լղարիկ, փոքրիկ, վտառողջ Կարօն այժմ աճել, հասունացել, հսկայական ձեւ էր ստացել : Նրա համարձակ ընթացքը, յանդուգն կերպարանքը արտայայտում էին վեհութիւն, ուժ եւ անձնավստահութիւն : Կարօն չորս տարով միայն մեծ էր ինձանից, բայց ես, թէեւ բաւական բարձր էի հասակով, դարձեալ իմ գլուխը հազիւ հասնում էր նրա ուսերին : Իմ երեսի վրայ մազերի հետքեր անգամ չկային, իսկ նրա վերեւի շրթունքը դեռ նոր սկսել էր սեւին տալ թուխ ընչացքով : Արեւից այրուած երեսը ստացել էր մոյգ – դեղնագոյնձի գոյն, բայց սեւ աչքերը դեռ վառւում էին նոյն բոցով, որպէս տեսել էի առաջ : Ինձ երեւում էր, թէ այն գեղեցիկ աչքերը աւելի խոշորացել էին, եւ կարծես, մի կիսավայրենի բնաւորութիւն էին ստացել :

Ճանապարհին նա խիստ սակաւ խօսեց ինձ հետ. միանգամ միայն հարցրեց. «Միթէ՞ դեռ կենդանի է այն հրէշը» ... Այդ հարցմունքը մեր վարժապետի, տէր Թօղիկի, մասին էր : Երբ ես սկսեցի նկարագրել դպրոցի դրութիւնը, նա ինձ չէր լսում, իմ պատմութիւնը նրան չէր հետաքրքրում, կարծես, նա բոլորը գիտէր : Եւ իրաւ, ի՞նչ էր փոխուել տասն եւ երկու տարուայ ընթացքում, որ նրան հետաքրքիր լինէր, — բոլորը նոյն էր ...

Ինձ հանդիպելը, որ սկզբում այնքան ուրախութիւն ազդեց Կարօյի մէջ, երեւում էր, յետոյ պատճառ տուեց խորին տխրութեան : Նրա մտայոյզ լռութիւնն ինձ առիթ էր տալիս այսպէս կարծել : Բայց ոչ, ես սխալւում էի, Կարօն նոյն ժամուն բոլորովին ուրիշ բանի վրայ էր մտածում եւ իմ ներկայութիւնը, կարծես թէ, նրան նկատելի չէր : Նա մոռացաւ ինձ ... Ինձ խիստ անախորժ թուեց այդ սառնասրտութիւնը նրա կողմից, եւ ես չկարողանալով համբերել, հարցրի.

— Ո՞ւր ենք գնում :

— Ախ, մոռացայ ասել ... քեզ հիմա կը տանեմ մի տեղ, ուր կը տեսնես քո երկու հին ընկերներին : — Դու խօ չե՞ս մոռացել Ասլանին եւ Սաքօին :

— Ասլանին եւ Սաքօին ... բացականչեցի ես, չկարողանալով զսպել իմ ուրախութիւնը, որ այնքան օտարոտի էր երեւում, համեմատելով իմ ուղեկցի սառնասրտութեան հետ : Ո՞րտեղ են նրանք, շուտո՞վ կը տեսնեմ :

— Շուտով, պատասխանեց նա, շարունակելով իր ընթացքը :

Գիշերը լուսնկայ էր : Ես պարզ որոշում էի շրջապատող առարկաները. քաղաքը բաւական հեռու մնացել էր մեր ետեւից : Խասրովիոյ այգիները, գիշերային մառախուղի մէջ, երեւում էին ծածկուած արծաթի քօղով, որպէս թէ մրափում էին խորին անշարժութեամբ : Խիստ ախորժ կերպով լսելի էր լինում առուակների խոխոջմունքը, որոնք հոսում էին կանաչ արտերի մօտով : Օդը, տոգորուած բուսականների անուշահոտութեամբ, ծաւալւում էր իր թարմ, խոնաւ արտաշնչութեան մէջ :

Մենք շարունակում էինք ճանապարհը մի եւ նոյն ուղղութեամբ : Ինձ տակաւին յայտնի չէր, թէ ուր էինք գնում : Յանկարծ Կարօն ընդհատեց մեր մէջ տիրող լռութիւնը եւ դարձաւ դէպի ինձ այս խօսքերով.

— Ֆարհատ, գիտե՞ս ինչ կայ, ես չէի ցանկանայ, որ իմ ծանօթներից մէկը տեսնէր ինձ, բայց դէպքը այնպէս բերեց, որ մենք հանդիպեցինք մէկմէկու. ես յուսով եմ, որ մեր հանդիպումը կը մնայ որպէս գաղտնիք :

— Ես չէ՞ պիտի գիտենամ պատճառը :

— Այժմ ոչ, յետոյ ինքդ կը հասկանաս ... մի քանի օրից յետոյ ...

— Ես Զաքարիայի նման մունջ կը մնամ, երբ այդ ցանկանում ես դու :

— Հա, այդպէս, ինձ հարկաւոր է առ ժամանակ ծածուկ մնալ ...

Նա կրկին խորասուզուեցաւ իր մտածութիւնների մէջ :

Կարօյի զգուշացուցիչ պատուէրը չափազանց զարմացրեց ինձ :

Մի մարդ, որ ամբողջ տասն եւ երկու տարի հեռացել էր հայրենի երկրից, որին ամէնքը կորած էին համարում, որը այժմ մի հրաշքով կրկին յայտնուել էր, ցանկանում էր դարձեալ ծածուկ մնալ, ցանկանում էր իր ծանօթներին, բարեկամներին չհանդիպել :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Արբանեակը, որ կը դառնայ երկրին շուրջ, իրեն հետ կը պտտցնէ այն հրթիռը՝ որուն միջոցաւ արձակուեցաւ ան – հունին մէջ: Սակայն արբանեակին եւ հրթիռին միջեւ մօտ հազար քիլոմեթրի բացուածք մը կայ: Այս բացուածքը հետզհետէ աւելի պիտի ընդլայնի, մինչեւ որ հրթիռը մխրճուի հողային մթնոլորտին մէջ:

× Խորհրդային մամուլի գործակալու – թիւնը՝ «Թաս» կը հաղորդէ թէ Խ. Միութեան ջրածնային զօրաւոր ռումբի մը փորձը կատարած է, մեծ յաջողութեամբ: Խորհրդային ջրածնային առաջին ռումբը պայթած էր 1953 Օգոստոս 20ին: Անուհետեւ յաջորդաբար պայթեցուցին 27 ռումբեր:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԺԸՆԵՒԻ ֆրանքեւեգիպտական եւմտական ու տնտեսական խորհրդակցութիւնները կը շարունակուին «բարեկամական» մթնոլորտի մը մէջ:

ԱՄՄԱՆԻ ամերիկեան դեսպանին բնակարանին վրայ ռումբ մը արձակուած է: Միայն նիւթական վնասներ կան: Դեսպանը բացակայ էր, սակայն իր տիկինը տունը կը գտնուէր:

ՎԻԷՆՆԱՅԻ մէջ բացուեցաւ հիւլէական ուժի միջազգային կազմակերպութեան առաջին համագումարը:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Հանրապետութեան Նախագահ վերընտրուեցաւ Վիլհելմ Փիէք (82 տարեկան):

ՆՈՐՎԵԿԻՈՅ երեսփոխանական ընտրութիւնները տեղի ունեցան Հոկտեմբեր վեցին: Ընկերվարականները ջախջախիչ յաղթանակ մը տարին:

ԱՍԻԱԿԱՆ ԿՈՒԻՓԸ որ սկսած է տարածուիլ Ֆրանսայի մէջ, խլած է 18 տարեկան երիտասարդ ուսանողի մը կեանքը:

ՄԵԾՆ ԲՐԻՏԱՆԻՈՅ ամերիկացի դեսպանը ճառ մը խօսելով, յայտնեց թէ Ռուսիա եւ Սուրիա Միջին Արեւելքի ներկայ խառնակ կացութեան գլխաւոր պատասխանատուներն են: Այս պարագան Միջին Արեւելքի մէջ խաղաղութեան դէմ առնուած քայլ մըն է, ըստ ամերիկացի դեսպանը, որ ծանր բառերով քննադատեց Սուրիան ու Ռուսիան:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ Վարչապետ Քատար ինը օրուան շրջապտոյտէ մը ետք՝ Համայնավար Չինաստանի մէջ, վերադարձաւ Փեշտա:

ԹՈՒՔՐԻԱՅԻ մէջ ծանր ճարտարարուեստի նախարար Փօփա Կերասիմ կոչուած է փոխ – վարչապետի պաշտօնին:

ՀԻՒՍ. ՔՈՐԷԱ առաջարկեց Հարաւային Քորէայի, որ խորհրդակցութեանց սկսին, առեւտրական համաձայնութիւններ կնքելու համար: Միւս կողմէ, Հարաւային Քորէայի ապահովութեան ուժերը կը հաղորդեն, թէ վերջերս ինը հոգի ձերբակալուած է, լրտեսութեան յանցանքով:

ԼՈՆՏՈՆԻ եւ Փրակայի օդանաւային գիծը, որ 1951էն ի վեր դադրած էր գործելէ, Բշ. օր վերսկսած է:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅ ԴԱՏԸ

Հայեւրուս յարաբերութիւններու լոյսին տակ:

Գրեց՝ ԳԱԲՐԻԷԼ ԼԱԶԵԱՆ

Տպարան «Յուսաբեր», Գահիրէ 1957:

Գին՝ 1100 ֆրանք:

Դիմել Յառաջի եւ հայ գրատուններ:

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒՆ 27ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի 9 Մարտ 1958, կէսօրէ վերջ, ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի:

ԴԱՇՆԱԿԻ

ԵՒ ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ (SOLFÈGE) ԴԱՍԵՐ

Ինչպէս եւ ընկերակցութիւն

ACCOMPAGNEMENT

ՕՐ. ՃԱՆՊԱԶ

Դիմել՝

La résidence, Sceaux, Seine

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ

Կ. Ափրիկեան տրամադիր է երաժշտութեան դասեր տալու, երգի, դաշնակի, սոլֆէժի, հարմօնիի, քոնթրըփուէնի, եւայլն:

Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել ՏՈՊ. 31·53, ժամը 14էն 17·30:

Օր. ԱՆԱՀԻՏ ՄԱՐԻԼՈՍԵԱՆ

Պ. ՍՏԵՓԱՆ ՏԻՒՅՄԷՃԵԱՆ

Ամուսնացած

21 Սեպտ. 1957 Լիոն

ԾՆՈՒՆԴ

Տէր եւ Տիկին Շարք Արթինեան ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց երկրորդ զաւկին՝

ՐԱՖՖԻ

ծնունդը, 27 Սեպտ. 1957

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ, եկեղեցւոյս Օծման 53րդ տարեդարձին առթիւ, եւ ըստ սովորութեան հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցաշէն եւ մեծ բարերար Ալեքսանդր Մանթաշեանի եւ Մանթաշեան գերդաստանի համօրէն ննջեցեալներուն համար:

Պատարագի ընթացքին հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի անմահն Կոմիտաս վարդապետի մահուան 22րդ տարեդարձին, ինչպէս նաեւ հոգելոյս սրբազան հօր Տէր Արտաւազդ Արք. Սիւրմէեանի մահուան 6րդ տարեդարձին առթիւ:

Արարողութիւններուն կը նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ Տ. Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեան:

Կը խնդրուի հայ հասարակութենէն ներկայ ըլլալ այս պաշտամունքներուն:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Սարգիս Պօղոսեան, Մարսէյլի ձայնասփիւռէն այս չորեքշաբթի օր, ժամը 12ին, պիտի ներկայացնէ իր արտասանական չորրորդ պտոյտը եւ պիտի արտասանէ հայերէն կտոր մը:

Մարսէյլ, Փրովանս – Մակազին, ժամը 12ին:

Տէր եւ Տիկին Արամ Գազանճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Գազանճեան եւ զաւակները սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն, իրենց սիրելի մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԱՂԱՒՆԻ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ

(Ծ. Գարահիսարցի, ծնեալ Նիկոլեան) յանկարծական եւ դառնալի մահը՝ որ տեղի ունեցաւ Հոկտեմբեր մէկին եւ թաղումը կատարուեցաւ Հոկտեմբեր եօթին, ընտանեկան սեղմ շրջանակի մը մէջ, ըստ հանգուցեալին փափաքին:

ՆՈՒԷՐ

Կաղ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկ. Ս. Գ. Թիրեաքեանէ, իրենց զաւկին՝ Գեղամի Ալժերիա զինուորութենէ վերադարձի ուրախ առիթով երեք հազար ֆր. օգափոխութեան կայանին համար:

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ

Արտասանութիւններ հայերէն եւ ֆրանսերէն:

Այս կիրակի երեկոյ ժամը 9·15ին, Սալ Մաղընօ, Մարսէյլ:

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

«Չորրորդ պտոյտ հայ գրականութեան պարտէզին մէջ»:

Երեկոյթը կը սկսի ճիշդ 9·15ին եւ կը վերջանայ 11·30ին: Կը խնդրուի ուշացումով չխանգարել գալ:

Մուտք 300 եւ 200 ֆրանք:

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Շավիլի Երիտ. Եկեղեցաշէն Յանձնախումբի կողմէ:

10 Նոյեմբեր Շավիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ: Նկատի ունենալ այս թուականը:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

2 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1958

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆ. ՄԱՐՄՆԻ

(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ. 26ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20·30ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Վիէնի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վարչութիւնը կը ծանուցանէ որ երեկոյեան դասախօսութիւնները սկսած են Հոկտ. 2էն սկսեալ (Չորեքշաբթի իրիկունները ժամը 9–10, Համօ Օհանջանեան ակումբը): Դասախօս Պ. Կ. Տէրմոյեան: Գաղութիս երկսեռ երիտասարդութիւնը սիրով կը հրաւիրուի այս կարեւոր դասախօսութեանց շարքին:

ԽՆՋՈՅՔ–ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի խնջոյք – պարահանդէսը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին Ահարոնեան ակումբին մէջ, մասնակցութեամբ Կեդր. Ֆրանսայի Նոր Սերունդական խումբերուն:

Խմբերգ, արտասանութիւն, երգ եւ հաճելի անակնկալներ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Նոր Սերունդի գրասենեակը բաց է ամէն շաբաթ օր, ժամը 15էն 19, 17 րիւ Պլէօ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՓԱՌԱՏՕՆ

Ֆ. Բ. Նախ. Կամաւոր եւ Ռազմիկներու Բարեկ. Միութեան

1914 – 1918 1939–1945

Ա. մաս՝ առաւօտ

Այս Կիրակի, Փրատոյի Մայր Եկեղեցին մէջ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր Ս. պատարագ, մասնակցութեամբ Դըպրաց Դասուն եւ «Արմէնիա» երգչախումբի: Երկու համաշխարհային պատերազմներու եւ ազատագրութեան զոհերուն համար:

Պիտի տօնուի Արարատի ճակատամարտի 39րդ տարելիցը, ի ներկայութեան Ֆրանսայի զինուորական եւ քաղաքական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու և Ֆրանս. Ռազ. Ընդհ. Ընկերակցութեանց իրենց դրօշակներով եւ Գերիներու Միութեան:

Պատարագէն վերջ դրօշի պարզում մասնակցութեամբ Ջին. Նուագախումբի:

Կարգապահութեան կը հսկեն Հայ Արենոյշները:

Կը խօսի Պ. ՏԻՐԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

Բ. մաս ժամը 13ին

Կոչունք Ֆրանքեւհայկ. Շաթօ տէ Ֆլէօրի մեծ սրահին մէջ, նախագահութեամբ Պ. ԿԱՍԹՕՆ ՏԷՖԷՐԻ, (երեսփոխան, Մարսէյլի քաղաքապետ):

Ներկայ կ'ըլլան ՔՈԼՈՆԷԼ ՊԷՐԿԱՍ, (Նախկին նախարար), Մատամ լը Մարքիզ տը Ֆօրէսթա, Ամիրալ Պավիէօ եւ ուրիշ անձնաւորութիւններ:

Ճաշագին 1·200 ֆրանք:

Ճաշի տոմսերու համար դիմել քարտուղարութեան՝ 6, 142 րիւ Փարատի, հեռ. 37· 65–98:

Մարսէյլ քաղաք՝ Ե. Պապիկեանի, 28 րիւ տէ Տօմինիքէն, Սէն Ժերոմ՝ Շէհրեանի, Պոմոն՝ Պապուխեանի եւ Եօթնեղբայրեանի, Սէնթ Անթուան՝ Վահանեանի, Պուլվ. Օտտօ՝ Արգումանեանի:

Գ. մաս, ժամը 16ին

Պարահանդէս, կը նուագէ Ս. Չէօրէքճեան, մէջ ընդ մէջ տեղի կ'ունենան անակնկալներ, արտասանութիւններ եւն.:

Imprimé sur les presses du journal HARATCH

17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, ընկեր Մալխասեանի բնակարանը, 21 Սանթիէ տը Ռու, Պանեէօ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ Կապ. Խաչի օդափոխութեան կայանին:

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին:

Տեղի կ'ունենայ 12 Հոկտեմբեր, շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Պէրիէ Միյէ շքեղ սրահներուն մէջ, Փլաս Պէլ – գուռ:

Գեղարուեստական բաժին եւ հաճելի անակնկալներ:

Ընտանեկան զուարթ մթնոլորտ:

Կը հրաւիրենք Լիոնահայ հասարակութիւնը անխտիր, քաջալերելու մեր այս ձեռնարկը որուն հասոյթով պիտի կարենանք Կապ. Խաչի օդափոխութեան կայանին մէջ՝ հարիւրաւոր մանուկներու ոչ թէ միայն մաքուր օդ՝ այլ եւ անոնց՝ գէթ տարին մէկ անգամ հայկական մթնոլորտի մը մէջ տոհմային դաստիարակութիւն մը ապահովել:

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՍ.— Հաճընի Հայր. Ընդհ. Միութիւնը «Արծերոյն»ի հերոսամարտին 37րդ տարեդարձը կը տօնէ կիրակի (13 Հոկտեմբեր): Լիոնէն Թորգոմ քհնյ. Փօսթեքեան հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ ութ հազար նահատակներու յիշատակին եւ պիտի քարոզէ: Նաեւ աւանդական հոգեճաշ նահատակներու հոգւոյն: Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր հայրենակիցները եւ նահատակներուն յիշատակը յարգողները:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերոմի Կապ. Խաչի թէյասեղանին վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը, նուէրները ստանալու համար դիմել՝ Տիկին Ցորուսթինեանի 3 Պուլվար Արարատ:

274 168 55 111 423 486 179 401 427 288 337 139 264 444 233 334 303 63 87 393 441 306 189 452 333 404 258 494 388 71 342 275 158 332 101 426 46:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սարգիս Պօղոսեանի արտասանական երեկոները՝

19 Հոկտեմբեր՝ ՎԱԼԱՆՍ, քաղաքային թատրոն «Երրորդ պտոյտ»:

23 Հոկտեմբեր՝ ՓԱՐԻԶ, Սալ Շոփէն, «Երրորդ պտոյտ»:

27 Հոկտեմբեր՝ ԼԻՈՆ, Սալ Մոլիէռ «Առաջին եւ երկրորդ պտոյտ»:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Անդրէասեան Գէորգ, Երեւան ծնած 1922ին, հօրը անունը՝ Մանուկ, մօրը անունը՝ Շուշան, քոյրը՝ Մարալ: Կը կարծուի թէ ամուսնացած է եւ Փարիզ կը բնակի: Իր մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել խմբագրութեան:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Դպրոցատէրի առտնին գործերուն համար աշխատաւորուհի մը: Դիմել ամէն օր 1, Պուլվար Տիւ Նոր: Փանթէնէն առնել 146 հանրակառքը եւ իջնել Ռէնսի – Փավիյեօն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սենեակ մը կամ երկու սենեակ խոհանոցով, անկախ եւ Փարիզի լաւ թաղամասի մը մէջ նախընտրաբար, կահաւորուած եւ քոնֆորով: Գրել ֆրանսերէն՝ կամ դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան:

Mme Gauvin pour Mme Chassang

91, Avenue Gembetta, Par s 19e

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 27 Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE Vի շքեղ սրահներուն մէջ

Զանազան աթրաքսիոններ Մուտք 500 ֆրանք

Deux Orchestres — Cotillons

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը

PRO. 77.73

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք։ Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

JEUDI 10 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8015 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3816

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԷԿ ՏԱՐՈՒԱՆ ԶԻՆԱԴՈՒԼ

Նախարարական տագնապը չէ լուծուած դեռ։

Բազմաթիւ բարդ հարցեր կան օրակարգի վրայ։ Շատ վէրքեր կան բուժելիք։

Դարմանի մասին նոյն տեսակէտը չունին Ազգային Ժողովի մէկուկէս տասնեակ խմբակցութիւնները։ Այդ պատճառաւ ալ դժուար կ՚ըլլայ իրարու մօտ բերել պանազան հոսանքները եւ համաձայնութիւն գոյացնել օրուան հրատապ խնդիրներուն մասին։

Դահլիճը ազատօրէն իր ծրագիրը գործադրելու եւ երկիրը կառավարելու համար պէտք ունի խորհրդարանի մեծամասնութեան քուէներուն։

Փորձը ցոյց տուած է թէ Ֆրանսայի մէջ կարելի չըլլար հաստատուն եւ մնայուն մեծամասնութիւն ունենալ։ Կուգայ վայրկեան մը, երբ առաջին օրերու մեծամասնութիւնը կազմող հոսանքներէն մէկը տեսակ հարցի մը շուրջ տարակարծութիւն կ՚ունենայ կառավարութեան հետ եւ կը մերժէ իր վստահութիւնը տալ անոր։

Այսպէս էր երէկ՝ Երրորդ Հանրապետութեան օրով, այսպէս է նաեւ այսօր։ Ֆրանսայի կառավարական անկայունութիւնը հանրածանօթ է նաեւ օտար երկիրներու մէջ, ուր ա՛ս հաստատ չորս տարի կեանք կ՚ունենան դահլիճները։ Այսինքն ընտրութենէ ընտրութիւն։

Այս անկայունութեան առաջին պատճառն է մեծ թիւով կուսակցութիւններու եւ խմբակցութիւններու գոյութիւնը։ Երկրորդը՝ Սահմանադրութիւնը։

Ֆրանսայի պէս ազատ ու ժողովրդավար երկրի մը մէջ դժուար է կրճատել կուսակցութիւններու թիւը։ Որով այժմ ընդհանուր ձգտում մը կայ սրբագրելու Սահմանադրութիւնը այն ձեւով, որ երկիրը կառավարելու կոչուած գործադիր իշխանութիւնը ապահովագրուի որոշ ժամանակի համար։ Այսինքն Ազգային Ժողովին կողմէ տապալուելու վտանգէն զերծ կացուցուի գոնէ տարի մը, որպէսզի կառավարութիւնը հնարաւորութիւն ունենայ այդ ժամանակաշրջանին մէջ գործադրելու իր ծրագրին գլխաւոր կէտերը։

Կի Մոլէի կառավարութիւնը Մայիս 21ին ինկած էր՝ ելմտական ծրագրին մերժուելուն հետեւանքով։ Այն ատենուան ելմտական նախարար Ռամատիէ 150 միլիառի խնայողութիւն կը պահանջէր։ Չընդունեցան։ Պուրժէս - Մոնուրիի երիտասարդ ելմտական նախարարը Բոժէ Կայեար՝ հրաժարելու սպառնալիքին տակ յաջողեցաւ 250 միլիառի խնայողութիւն քուէարկել տալ։

Այս անգամ երբ Հանրապետութեան նախագահը նոր դահլիճը կազմելու պարտականութիւնը յանձնեց Կի Մոլէի, ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը շեշտը դրաւ Ալժերիայէն աւելի ելմտական տագնապին վրայ։ Պահանջեց երկու հարիւր միլիառի նոր խնայողութիւն մը եւ երկու հարիւր միլիառի նոր տուրքեր՝ երկիրը ծանր կացութենէն փրկելու համար։ Զանազան խմբակցութիւններ մերժեցին լիազօրութիւն տալ իրեն այս մասին։ Կի Մոլէ ծրագրած էր նաեւ վերաքննել Սահմանադրութիւնը՝ գործադիր իշխանութեան կայունութիւնը ապահովելու ձեւով։ Իսկ Ալժերիոյ եւ գաղթավայրերու համար կ՚առաջարկէր աւելի լայնամիտ քաղաքականութիւն։

Կի Մոլէ մերժելով կազմել նոր դահլիճ՝ յայտարարեց թէ Ֆրանսան վերականգնելու համար ամէն ոք իր զոհողութեան բաժինը պէտք է բերէ։ Զոհողութիւն՝ իւրաքանչիւրի կարողութեան համաձայն։

Ռընէ Փլեվէն քանի մը օրէ ի վեր կը փորձէ լուծել տագնապը։ Յաջողելու համար պայման կը դնէ, որ մեծամասնութիւն կազմելիք կուսակցութիւնները առնուազն մէկ տարուան համար զինադուլ կնքեն։ Չորս գլխաւոր հարցեր կը մտահոգեն զինքը. — Ալժերիական խնդրին կարգադրութիւնը, Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը, ելմտացոյցի հաւասարակշռութիւնը եւ հարկային դրութեան բարեփոխումը։

Պիտի յաջողի՞ համոզել կուսակցութիւնները, որ յօժարին կնքել բաղձացուած զինադուլը։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐԸ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Մոսկուայի Արեւելեան Գերմանիոյ դեսպանատան ընդունելութեան մը ընթացքին Կ. Կոմիտէի Ա. քարտուղար՝ Նիքիթա Խրուշչեւ չահեկան յայտարարութիւններ ըրաւ։ Առաջին առթիւ ընդգծեց անշուշտ խորհրդային գիտութեան նուաճումները եւ անոնց միջազգային նշանակութիւնը։ Ապա Խրուշչեւ անդրադարձաւ Մերձաւոր եւ Միջին Արեւելքի խնդիրներուն եւ մասնաւորաբար Թուրքիոյ։ «Բացարձակապէս համոզիչ չէ Նախագահ Մենտերէսի նամակը մարեշալ Բուլկանինին» աւելցուց Խրուշչեւ որ շարունակեց. — «Մեծ պատասխանատուութիւններու ժամանակ մը կ՚ապրինք բայց կան տակաւին մարդիկ որոնք վազ չեն անցած պատերազմի մը գաղափարէն Միջին Արեւելքի մէջ։

Ամերիկացիները օրինակի համար միշտ մտադիր են միջամտել Սուրիոյ մէջ։ Կը յուսային օգտագործել Յորդանանը հիմա կ՚ուզեն Թուրքիան գործածել։ Թուրքերը խելօք չեն, այնքան զինուոր կը համախմբեն սուրիական սահմանին վրայ որ մեր սահմանը պարպուած է։ Երբ անգամ մը սկսին պատերազմները, կրնան տարածուիլ»։

Վեց շաբթուան հանգիստէ մը վերջ, Ղրիմի մէջ, առաջին անգամն է որ Խրուշչեւ խօսք առած է հանրութեան մէջ։ Իրեն կ՚ընկերանային Բուլկանին եւ Միկոյեան։

×

ՈՒՂՂԱԿԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋԵՒ

Նոյն ատեն Նիքիթա Խրուշչեւ տեսակցութիւն մը կը շնորհէր «Նիւ Եորք Թայմըզ»ի թղթակիցին, ուղղակի բանակցութիւն մը առաջարկելով Խ. Միութեան եւ Ամերիկայի միջեւ։

Պարզ է որ այս կամ այն ձեւով Խ. Միութիւնը կը փորձէ շահագործել արուեստական արբանեակին երեւումը եւ ասպարէզ կարդալ արեւմտեան պետութեանց։

Խրուշչեւի եւ ամերիկացի թղթակցին տեսակցութիւնը տեւած է 3ուկէս ժամ եւ պիտի հրատարակուի երեք մասով։ Առաջին մասը որ անմիջապէս հրատարակուած է ապազինման եւ խաղաղութեան կը վերաբերի, երկրորդը որ այսօր պիտի հրատարակուի, կը շեշտէ Խ. Միութեան ճիգերը հանդիպում մը ապահովելու համար Ամերիկայի հետ բարձրագոյն աստիճանին վրայ, եւ վերջապէս երրորդ մասը՝ Միջին Արեւելք։

Խրուշչեւ առաջին առթիւ յայտարարած է թէ պատրաստ է միջազգային քննու–

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

ԻՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ Կ՚ԱՌՆԷ ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԹԵՄԸ

Նորին Սուրբ Օծութիւն Տ. Տ. Զարեհ առաջին Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, ընդառաջ երթալով՝ Ամերիկահայ ազգային թեմը Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան միացնելու նպատակաւ, Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցւոյ ամերիկահայ ազգային երեսփոխանական ժողովին կողմէ, 1957 Փետրուար 24ին իրեն ներկայացուած դիմումին, իր հաւանութիւնը կը յայտնէ հետեւեալ հեռագրով.—

Պատուարժան Կեդր. վարչութիւն,

Նիւ Եորք

ԸՆԴԱՌԱՋԵԼՈՎ ՁԵՐ 24 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1957, ԹՈՒԱԿԻՐ ԴԻՄՈՒՄՆԱԳՐԻՆ, ՁԵԶ Կ՚ԱՌՆԵՆՔ ՄԵՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ։

Սիրագրութիւն

ԶԱՐԵՀ ԱՌԱՋԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Ամերիկահայ ազգային երեսփոխանական ժողովը իր 1957 Փետրուար 23–24ի նիստին մէջ, համգամանօրէն քննելէ ետք ամերիկահայ ազգային թեմը Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան միացնելու հարցը, միաձայնութեամբ քուէարկեց հետեւեալ բանաձեւը.—

Երեսփոխանական ժողովս իր 1957 Փետրուար 23ի նիստին մէջ, լսելով Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան Տեղեկագիրը եւ երեսփոխաններուն արտայայտութիւնները՝ Թեմիս վիճակին եւ անոր ապագայ զարգացման մասին, եկաւ հետեւեալ եզրակացութեան.

Նկատի ունենալով որ

Ա.— 1933 Սեպտեմբեր 2ին եւ 3ին, Նիւ Եորքի Սուրբ Լուսաւորիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ գումարուած ամերիկահայ Երեսփոխանական ժողովին փոքրամասնութիւնը, առաջնորդուած համայնավար տարրանքներէ, պառակտեց Երեսփոխանական ժողովը եւ հեռանալով Սուրբ Լուսաւորիչ Մայր Եկեղեցիէն, «Մարթինիք» հիւրանոցին մէջ կազմեց իր անջատ ժողովը եւ ընտրեց իրեն համար կեդրոնական վարչութիւն մը.

Բ.— Սուրբ Լուսաւորիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ մնացած Երեսփոխանական ժողովին օրինական մեծամասնութիւնը շարունակեց ժողովը եւ ընտրեց Ազգային Կեդր. Վարչութիւնը.

Գ.— Էջմիածնայ Կաթողիկոսութիւնը, դժբախտաբար, քաղաքական միտումներով, ճանչցաւ ապօրինի փոքրամասնութեան կազմած Կեդրոնական Վարչութիւնը, իսկ մերժեց ճանչնալ Երեսփոխանական ժողովին օրինական մեծամասնութիւնը, անտեսելով այն ազդակող պարագան, թէ մեր Թեմը կրօնական, դաւանական եւ ծիսական որեւէ տարակարծութիւն չունէր եւ չունի Մայր Աթոռին հետ, որ ճանչցուած է եւ կը ճանչցուի Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ նուիրապետութեան Գերագոյն Հեղինակութիւնը, ի հոգեւորս.

Դ.— 1933էն ի վեր անցնող 24 տարիներու ընթացքին՝ վասն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ միասնականութեան, մեր Թեմին կողմէ Էջմիածնայ Սուրբ Աթոռին ուղղուած բազմաթիւ դիմումներն ու խնդրանքները եւ Ամերիկայի մէջ, իր կողմէ նշանակուած եւ լիազօրուած պատուիրակներուն հետ կատարուած բանակցութիւնները եւ մեր ջիջումները ոչ մէկ դրական արդիւնքի յանգեցան։

Ե.— Այնքան ատեն որ, Սուրբ Էջմիածինը կը գտնուի Խորհրդային Բռնակալութեան տակ — որ կը ձգտի արտասահմանի մէջ, Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին գործածել իբր գործիք իր քաղաքական նպատակները հետապնդելու համար — ոչ մէկ յոյս եւ հնարաւորութիւն կայ վերականգնելու Ամերիկահայ Թեմին միասնականութիւնը՝ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ շահերուն եւ արդարութեան ի նպաստ։

Զ.— Սփիւռքի եւ, ի մասնաւորի, Ամերիկայի հայութեան յարատեւման եւ զարգացման համար, անհրաժեշտ է հոգեւոր եւ բարոյական բարձր հեղինակութիւն մը՝ Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ մէջ։

Է.— Ազատ Աշխարհի մէջ ապրող ըՍփիւռքի հայութեան հոգեւոր եւ բարոյական միակ բարձր հեղինակութիւնն է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Սուրբ Աթոռը, իր արժանաւոր Գահակալով եւ գաղափարական Միաբանութեամբ։

Կ՚որոշէ խոնարհաբար դիմում կատարել Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս, Նորին Սուրբ Օծութիւն Տ. Տ. Զարեհ Առաջինի եւ խնդրել, որ Ան հաճի ընդունիլ մեր Թեմը Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան նուիրապետութեան կազմին մէջ, որպէս Կիլիկիոյ առանձին Թեմ։

(ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ)

Ազգային կեդրոնական վարչութեան յայտարարութիւնը.—

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ ամերիկահայ ազգային Կեդր. վարչութիւնս խոր գոհունակութեամբ ողջունելով Վեհափառ Զարեհ առաջին Կաթողիկոսի որոշումը, այսու կը հաղորդէ գայն, առ ի գիտութիւն, ամերիկահայ Թեմիս Արժանաշնորհ Հոգեւոր Հովիւներուն, պատուարժան հոգաբարձութեանց եւ համայն ամերիկահայ գաղութին։

Այս առթիւ, ազգային Կեդր. վարչութիւնս ուրախութեամբ կը հաղորդէ, նաեւ թէ շատ չուտով ամերիկահայ գաղութս բախտաւորութիւնը պիտի ունենայ ողջունելու Վեհափառ Զարեհ Կաթողիկոսի լիազօր նուիրակը՝ Գերաշնորհ Տ. Խորէն Արք. Բարոյեան, առաջնորդ Լիբանանի, որուն այցելութիւնը պատեհութիւն պիտի ընծայէ իրեն ծանօթանալու Թեմիս Ազգային – Եկեղեցական գործերուն։

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ոմն (Ա. Գ.)	5.000
Ընկ. Արամ Քէօսէեան	21.000

Նուէրները ղրկել՝

Maison de la Culture Arménienne

51 Rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ արբանեակը կը շարունակէ աշխարհի շրջանը։ Համաձայն վերջին լուրերուն ձայնը պակսած է եւ կը թուի թէ աւելի տկարացած է։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՏՊԱՐԱՆԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ընկ. Ա. Քէօսէեան (Քալիֆորնիա)	8.000

ՄԱՐԵՇԱԼ ԺՈՒԿՈՎ բաւական պաշտօնական ընդունելութեան մը արժանացաւ Պելկրատի մէջ։ Տեսակցութեանց ընթացքին խորհրդային զէնքեր առաջարկած է մարեշալ Թիթոյին։

ՏԱՍՆԱՄԵԱԿ

Միջին Արեւելքի հայ գաղութները ծանր կորուստներ ունեցան վերջին տասնամեակի ընթացքին: Մեծարժէք մտաւորականներ եւ հանրային գործիչներ փակեցին իրենց կեանքի գիրքը առաւել կամ նուազ հասուն տարիքի մէջ, իրենց ետին ձգելով զգալի բաց մը, զոր կը ջանան եւ պիտի ջանան լեցնել նորերն ու նորագոյնները:

Հնձուած այս «հասկ»երուն մէջ առաջինն էր, թուականի կարգով, մեր երէց սերունդի ազնուագոյն դէմքերէն մէկը՝ Բժ. Համօ Օհանջանեան:

Ազնուական հայ մըն էր Համօն, պարզ ու վսեմ հայ մը: Շատ քիչեր կրցած են ըլլալ իրենց պարզութեան մէջ այնքան վսեմ եւ իրենց վսեմութեան մէջ այնքան պարզ, որքան մեր Համօն: Պարզութեան եւ վսեմութեան այս խառնուրդը միակ ոճն էր թերեւս որ ամէնէն աւելի կը յարմարէր անոր նկարագրին: Ծնած էր ազնուականի խառնուածքով, բայց դարձած էր դեմոկրատ: Իրականին մէջ՝ դեմոկրատիզմը հոգեկան արիստոկրատիզմ է: Ամէն մարդ կրնայ արիստոկրատ ըլլալ, բայց ամէն մարդ չի կրնար դեմոկրատ ըլլալ: Որովհետեւ բունդեմոկրատիզմը միշտ մեծ ըլլալով հանդերձ միշտ խոնարհ մնալու արուեստն է:

Հոգիով խոնարհ էր Համօն, ինչպէս կ՚ըլլան դեմոկրատացած ազնուականները: Ժողովրդավար սկզբունքներու ջերմ պաշտպան, գործի կը վերածէ զանոնք անձին օրինակով: Գործքով կ՚ապրէր, ինչ որ խօսքով կը քարոզէր: Ժան-Ժագ Ռուսոյի պէս, որ մարդ արարածը կը նկատէր ի ծնէ բարի, մեր Համօն եւս ամէն մարդու մէջ կ՚ուզէր տեսնել իր սեփական հոգիին պատկերը: Մարդ մըն էր, որ կրցած էր առաւելագոյնի բարձրացնել իր առաքինութիւնները եւ նուազագոյնի իջեցնել թերութիւնները:

Հակառակ իր մեղմ բնաւորութեան, կամքով հզօր էր ու հոգիով արի, բան մը, զոր կրցաւ գործքով հաստատել Դաշնակցութեան դատին մէջ, Կովկաս, 1912ին: Խիզախող չէր, բայց նահանջող ալ չէր: Իր անցեալը, արժանիքները, կատարած դերը կուսակցական, քաղաքական, պետական կեանքի մէջ իրեն կու տային բացառիկ դիրք մը իբրեւ հանրային մարդ եւ անկաշառ առաջնորդ: Բայց չէր փորձած բնաւ այդ դիրքը պատուանդան դարձնել իրեն՝ փառքի ու պատուի հասնելու համար: Եւ պէտք ալ չունէր նկուն ու վսեմ մարդոց յատուկ այս ճամբուն հետեւելու: «Ես» մը լսած չէինք իր բերնէն, թերեւս ոչ ալ «մենք» մը: Իր առաքինութիւնները «կը համայնացնէր», կը բաժնէր ուրիշներուն, առանց ուրիշներու արժանիքներէն իրեն բաժին մը հանել փորձելու:

«Ճէնթըլմէն»ի իր կրթուած հոգին կը դնէր ոչ միայն իր խօսքերուն, այլեւ գործերուն մէջ: Որեւէ կարծիք կամ տեսակէտ կը պաշտպանէր առանց կիրքի, բայց հաւատքով: Գիտէր զայրոյթը պահել «աման»ին մէջ: Ոչ ոք կը նախատէր զինք, եւ ոչ ոք մանաւանդ կը համարձակէր նախատել զինք: Խիզախ Մամիկոնեան մը չէր, այլ խոհուն ու զգաստ Բագրատունի մըն էր: Փայլատակում մը չէր, ոչ ալ բոցավառում մը, հանդարտ, բայց հաստատուն զօրութիւն մըն էր:

Իր մահէն գրեթէ երկու շաբաթ ետք, 1947 Օգոստոս 14ին, Շթուրայի իր մենատանին մէջ յանկարծական մահով ընդմիշտ կը փակէր իր աչքերը հայ ժողովուրդի մեծարժէք դէմքերէն Նիկոլ Աղբալեան:

Կենցաղով աշխարհական էր, խառնուածքով՝ վանական. կեանքի մէջ՝ դեմոկրատ, գրականութեան մէջ՝ արիստոկրատ: Կը նախընտրէր աղքատ ապրիլ, քան հարստանալ գրականութիւն եւ արուեստ «ծախելով»: Աւելի շատ գրականութեամբ կ՚ապրէր, քան կը գրագործէր: Իրեն համար գրականութիւնը «համբարժէք բովանդակութիւն» էր, գեղարուեստական յօրինում ըլլալով հանդերձ: Քննադատութեան արուեստին մէջ իր մեթոտն էր վերլուծել եւ համոզել, իսկ ձգտումն էր ճշմարտութեան հասնիլ:

Նրբախոյզ միտք մըն էր Նիկոլ Աղբալեան, միշտ հետամուտ սորվելու, հմտանալու, խորանալու եւ մանաւանդ զտնելու: Կը սիրէր «իմաստաբանել»: Եւ կ՚օգտագործէր իր լայն հմտութիւնը, որ անհրաժեշտ նպաստ մըն է քննադատին, ինչպէս իմաստաբանին համար: Բծախնդիր, դժուարահաճ իր ճաշակը թոյլ չէր տար գործի վերածելու, ինչ որ պատրաստ ունէր մտքին մէջ: Ասոր համար է, որ արիստոկրատ մնաց գրականութեան մէջ, չարունակելով դեմոկրատ մնալ կեանքի մէջ:

Իր գործով ու նախասիրութիւններով գիտնական էր, բանասէր, իմաստաբան, բայց անժխտելիօրէն արուեստագէտ էր խառնուածքով եւ զգայնութեամբ: Ոմանք նախ գիտուն են, ապա արուեստագէտ. Նիկոլ Աղբալեան միաժամանակ գիտուն էր եւ արուեստագէտ:

Բառին իրական առումով մտաւորական էր, այսինքն աւելի բան մը, քան գրողը, անկէ վեր ու առաւելակշիռ: Գրողը անպատճառ մտաւորական չէ, բայց մտաւորականը անպատճառ գրող է, եթէ տող մը իսկ գրած չըլլայ:

Հոգեկան-իմացական աշխարհի անխոնջ խուզարկու մըն էր: Իր խօսքը դրոշմ ունէր, ինչպէս գործն ալ: Իր հետազօտութեան մարզը հայ մշակոյթն էր, — լեզու, գրականութիւն, պատմութիւն, բանասիրութիւն: «Չկայ աւելի մեծ ազնուական, քան մտքի ու ձեռքի աշխատաւորը»: Մտքի աշխատաւոր մըն էր ինքն ալ, ազնուական՝ թէ իբրեւ մարդ, թէ իբրեւ գրող:

Մեր մէջ գերազանց հայն էր Նիկոլ Աղբալեան: Իրն է այն խօսքը, թէ հայ գրողը պէտք է նախ հայ ըլլայ, որպէսզի կարենայ հասնիլ ինքնատպութեան: Ծնաւ, ապրեցաւ ու գործեց իբրեւ գերազանց ՀԱՅ:

1947 Սեպտեմբեր 23ին, Գահիրէի մէջ իր «մահկանացուն կնքեց» ուրիշ հայ մը, «եւրոպացի» հայ մը — Լիպարիտ Նազարեանց:

Խառնուածքով արուեստագէտ, կենցաղձեւով եւրոպացի էր մեր Լիպարիտը: Ծնունդով ազնուական, պահեց միշտ ազնուական «գիծ»ը, զոր հետը բերած էր եւ զոր գիտէր վայլեցնել իր անձին: Շատերու վրայ այն տպաւորութիւնը կը ձգէր, թէ հանգստեան կոչուած գերման պրոֆեսոր մըն էր:

Վերջին տարիներուն կ՚ապրէր ոչ բոլորովին կեանքէն ներս, ոչ բոլորովին կեանքէն դուրս, այլ — կեանքի եզերքին: Փլչելու վրայ եղող կամ կիսովին փլած ապարանքի մը պէս էր: Կարելի էր վիճիլ այդ ապարանքին հնութեան կամ արժէքին շուրջ, բայց կարելի չէր անտարբերութեամբ անցնիլ անոր առջեւէն:

Իբրեւ ազնուական՝ «երէկ»ն էր, իբրեւ արուեստագէտ՝ «վաղը»: Իր դարուն մարդը չէր, կամ ետ էր անկէ, կամ առաջ: Հաւանաբար իր ծայրայեղ հիւանդագին բծախնդրութիւնն էր, որ ի վերջոյ իր մէջ ստեղծած էր մտաւորական անգործօնութեան այն վիճակը, որուն կամայ թէ ակամայ վարժեցուցած էր այլեւս ինքզինք:

Լեզուի խնդիրներու մէջ չափազանց մաքրակրօն, հայ լեզուն կը նկատէր սրբութիւն մը, որուն առջեւ «պատկառ» կը կենար ինք եւ նոյնը ընելու կը հրաւիրէր ուրիշներն ալ: Իր նախադասութիւնները գրեթէ անթերի էին ոչ միայն գրելու, այլեւ խօսելու ատեն: Բծախնդրութիւնը ծայրայեղութեան տարած էր. երեք անգամ կը գրէր ու կ՚աւրէր ոչ թէ բառ մը աւելցնելու կամ պակսեցնելու, այլ պարզապէս բառերուն տեղը փոխելու համար: Միշտ խնամելով իր ձեւը, զայն ի վերջոյ հասցուցած էր մարմարեայ գեղեցկութեան, վեհաշուք՝ բայց անարիւն ու պաղ: Ճիշդ էին իր նախադասութիւնները, բայց տաք չէին միշտ:

Շատերու համար հեղինակութիւն մըն էր արուեստի, մանաւանդ երաժշտական արուեստի մէջ: Մինչ ուրիշներ աւելի շատ կը գրեն, քան կը հասկնան, ինք թէ կը գրէր, թէ կը հասկնար: Բազմաշնորհ էր եւ բազմահմուտ, բայց ոչ բազմավաստակ: Իր վաստակը, բաղդատմամբ իր բազմակողմանի հմտութեան, մոռցուելու չափ աննշան է: Ինչ որ հետը բերած էր, վերստին հետը տարաւ:

Քիչ աւելի ուշ, 1948 Փետրուար 17ին, Հալէպի մէջ խաղաղօրէն շիջեցաւ մարդ մը, գիւղացի մը, որ փոթորիկի պէս մըտաւ հայ գրականութեան մէջ եւ իբրեւ մեծատուն իշխեց հոն ամբողջ քառասուն տարի: Այդ գիւղացին կը կոչուէր Յակոբ Օշական, հայ գրականութեան Մեծ Աղան:

Քառասուն տարի անընդհատ ծառայեց հայ մշակոյթին, իբրեւ անվեհեր պահակ հսկելով անոր սահմաններուն վրայ, տալով իր տուրքը մեր ցեղային պահեստին, միշտ Բանին սպասարկու: Հետը կը բերէր հաստատուն առաքինութիւններ, զորս լիարուռն բաշխեց իր ժողովուրդին: Գրելը կիրք մըն էր իրեն համար: Ի գին իր կեանքին՝ անվերջ տքնեցաւ: Այդ տքնութեան արդիւնքը պատկառելի բեռն է հիմա իր տարիներուն համրանքով հատորներու, որոնք կը մնան ցանուցիր, կորսուելու վտանգին ենթակայ, եթէ հոգածու ձեռք մը չփրկէ զանոնք «գերութեան» իրենց վիճակէն:

Իր ժխտումները ուրացումներ չէին բոլորովին, որովհետեւ «ցամքած աղբիւր» մը չէր իր սիրտը: Բացարձակ հիացումի մարդը չէր անշուշտ, բայց չէր նաեւ բացարձակ ուրացումի մարդը: Կը սիրէր ու կը մեծարէր ինչ որ արժէք էր իր աչքին, բայց գիւղացիի բրտութեամբ կը քանդէր ինչ որ ապարժէք էր իր կարծիքով: Վերապահումներ ունէր, բայց ունէր նաեւ հաստատումներ: Հաւատաքննիչ մը չէր, ինչպէս կը կարծեն ոմանք անգիտօրէն, բայց խստասիրտ դատաւոր մըն էր, աստուածաշնչական իմաստով:

Օշական ձայն մըն էր, որ արթուն եւ զգաստ կը պահէր իր շրջապատը: Մտածող մարդ մըն էր, փոխանակ միայն ըզգացող մարդ մը ըլլալու: Չէր սիրեր բարեխառն, գաղջ ընթացիկ ձեւերէն: Անոնցմէ չէր, որոնք կը վախնան բոլորովին աջ կամ բոլորովին ձախ ըլլալէ եւ կը քալեն եզերքէն, միշտ խուսափելով կամ ընկրկելով, զղջացողի եւ ապաշխարողի ձեւեր առնելով յաճախ: Ասոր համար է, որ կատաղի հակառակորդներ եւ հակառակութիւններ ստեղծեց իր շուրջ, ինչպէս նաեւ «կատաղի» բարեկամներ եւ բարեկամութիւններ:

Օշական «կոր գիծ»ի գեղեցկութիւնն էր, այսինքն կանոնազանցութիւն մը, զարտուղութիւն մը, գրեթէ բացառութիւն մը: Չէր կրնար ուղեկից ըլլալ կամ երկրորդի դեր կատարել: Անոնցմէ էր, որոնք կամ իրենք կը ստեղծեն իրենց «դպրոց»ը եւ կամ «դպրոց»էն դուրս կը մնան միշտ: Որովհետեւ չեն կրնար իրենց կաղապարէն տարբեր կաղապարի մը մէջ մտնել: Գրական շեշտուած անհատականութիւն մը ունէր եւ սովորականէն վեր, սովորականէն տարբեր բան մը ըլլալու ձգտում: Իր նշանաբանն էր բացառիկը: Ասոր համար էր թերեւս որ շատ քիչերը համաձայն էին իրեն, ինչպէս շատ քիչերուն համաձայն էր ինքն ալ:

Ոճ ունեցող մարդն էր Օշական: Դրոշմ ունեցող մարդ մը: Իր թերութիւնները կուգային իր դառնութիւններէն: Մեծագոյն դառնութիւնն էր չհասկցուիլը, Ինտրայի բառով՝ չսիրուիլը: Անտեսուած ըլլալու կասկածը ուղղակի կը տառապեցնէր զինք, թէեւ կը յայտարարէր, թէ իրեն դէմ կատարուած հալածանքներուն արձագանգը ոչ իսկ իր տանը սեմին կրցած էր հասնիլ:

Այս չորս հողակոյտերը միշտ թարմ են մեզի համար եւ թարմ ալ պիտի մնան: Անոնց տակ հանգչող մարդիկը ապրուած պատմութիւն մըն էին երէկ, մինչ գրուած պատմութիւն մըն են այսօր:

Նորերուն եւ նորագոյններուն պարտքն է յաճախ կարդալ այդ պատմութիւնը:

Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՄԱԹԷՕ ՖԱԼՔՈՆԷ

(ԳՈՐՍԻՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

— Այո, Ճանէթթօն պահուըտած էր սա դիմացի յարդի դէզերուն տակ, սակայն փոքրիկ զարմիկս ցոյց տուաւ ինծի անոր թաքստոցը: Վստահ եղիր որ իմ տեղեկագրիս մէջ քու եւ իր անունը պիտի արձանագրեմ եւ ուղարկեմ ընդհանուր դատախազին:

— Անէծք, մրմնջեց Մաթէօ:

Մօտեցան զինուորներուն: Ճանէթթօ երկարած էր արդէն պատգարակին վրայ եւ պատրաստ՝ մեկնելու: Երբ տեսաւ Մաթէօն Կամպայի ընկերակցութեամբ, ժպտաց տարօրինակ ժպիտով մը, եւ յետոյ գլուխը դարձնելով դրան սեմին, թքաւ ու ըսաւ.

— Մատնիչներու տուն ...

Միայն մահը աչքը առած մարդը կրնար մատնիչ անուանել Ֆալքոնէն: Դաշոյնի լաւ հարուած մը, զոր կրկնելու պէտք պիտի չըլլար, անմիջապէս պիտի դարմանէր անարգանքը: Այսուհանդերձ, Մաթէօ ուրիշ բան չըրաւ, միայն ձեռքը տարաւ իր ճակատին, նման այն մարդուն որ կը կքի ծանր հարուածի մը տակ ..:

×

Ֆորթունաթօ տեսնելով իր հօրը գալը, ներս մտած էր տունէն: Ձեռքը բռնած կաթով լեցուն բարջ մը, աչքերը գետին սեւեռած, զայն ներկայացուց Ճանէթթոյին:

— Հեռու ինծմէ, գոչեց կալանաւորը ահարկու ձայնով մը:

Յետոյ, դառնալով զինուորներուն, վիրաւորը ըսաւ.

— Ընկեր, ինծի քիչ մը խմելիք տուր..

Զինուորներէն մին անմիջապէս բերաւ ջուրով լեցուն աման մը եւ աւազակը խմեց այն ջուրը որ իրեն կը մատուցանէր մէկը՝ որուն հետ քիչ առաջ հրացանի հարուածներ էր փոխանակած:

Այնուհետեւ խնդրեց որ իր ձեռքերը փոխանակ կռնակին կապելու, կապէին փորին վրայ:

— Կ՚ուզեմ հանգիստ կերպով պառկած ըլլալ, աւելցուց:

Փութացին կատարել իր խնդրանքը եւ ապա տասնապետը մեկնումի ազդանշանը տուաւ, ողջոյնի խօսքեր ուղղեց Մաթէօյին որ չպատասխանեց իրեն եւ արագ քայլերով յառաջացաւ դէպի ելքի դուռը:

Բոլորը մեկնած էին:

Տասը վայրկեաններ անցան եւ սակայն Մաթէօ տակաւին բերանը չէր բացած:

Տղեկը մտահոգ աչքերով կը դիտէր մերթ իր մայրը եւ մերթ ալ հայրը, որ հիմա հրացանին կռթնած կը դիտէր իր զաւակը՝ զսպուած զայրոյթով մը:

— Լաւ սկսար, ըսաւ վերջապէս Մաթէօ հանդարտ ձայնով մը, որուն մէջ ահաւոր բան մը կար կարծես:

— Հայր, գոչեց երախան յառաջանալով եւ կարծես ուզելով փարիլ հօրը ծունկերուն:

Սակայն Մաթէօ գոռաց.

— Հեռու ինծմէ:

Տղեկը իսկոյն կանգ առաւ հօրմէն երկու քայլ անդին, անշարժ, ու սկսաւ յուշիկ հեծկլտալ:

Ճուզեբբա մօտեցաւ: Տեսած էր ժամացոյցին շղթան, որուն մէկ ծայրը Ֆորթունաթոյի շապիկէն դուրս էր կախուած:

— Ո՞վ տուաւ քեզի այս ժամացոյցը, հարցուց մայրը խիստ ձայնով մը:

— Տասնապետ զարմիկս ...

Ֆալքոնէ առաւ ժամացոյցը եւ զայն քարի մը զարնելով ջարդուփշուր ըրաւ:

— Կին, աղաղակեց, այս տղան իր ցեղին առաջին մարդն է որ դաւաճանութիւն մը գործեց ...

Ֆորթունաթոյի հեծկլտանքները կրկնապատկուեցան, մինչ Ֆալքոնէ իր արծուի ակնարկը միշտ սեւեռած էր անոր վրայ:

Պահ մը ետք, հրացանին կոթը ուժգին գետին զարնելէ ետք զայն նետեց իր ուսին եւ բռնեց «մաքի» տանող ճամբան, պատուիրելով Ֆորթունաթոյի որ հետեւի իրեն:

Տղեկը լուռ ու մունջ հնազանդեցաւ հօրը հրամանին:

Ճուզեբբա վազեց Մաթէօյի ետեւէն եւ բռնելով անոր թեւէն.

— Քու զաւակդ է ան, ըսաւ դողդոջուն ձայնով մը եւ իր սեւ աչքերը յառելով ամուսնոյն աչքերուն, կարծես անոնց մէջ ուզեց կարդալ ինչ որ կ՚անցնէր մարդուն հոգիին մէջ:

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(6 Շար.)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

ԳԱՐԵԳԻՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Համազգայինի Լսարանի նոր շրջանի բացումը կատարուեցաւ Հոկտեմբեր 2ին, Զորեքշաբթի երեկոյ Թատէի սրճարանին վերնայարկը։

Դասախօսն էր, Անթիլիասի դպրեվանքի տեսուչ Գարեգին վարդապետ Սարգիսեան, նիւթ ունենալով եկեղեցիին դերը հայ անցեալ մշակոյթին մէջ։

Նախագահ Մ. Պարսամեան լսարանը բացուած յայտարարելով ներկայացուց օրուան դասախօսը եւ ուրախալի նկատեց որ Անթիլիասի դպրեվանքը կ'աշխատի պատրաստուած եկեղեցականներ հասցնել որոնց այնքան պէտք ունի Հայաստանեայց Եկեղեցին։

Դասախօս վարդապետի խօսքերը հետեւեալ կերպով կարելի է ամփոփել։

Գարեգին վարդապետ.— «Ուրախութիւնս կը յայտնեմ որ պայմաններու բերումով հայկական այն մթնոլորտին մէջ կը գտնուիմ այս իրիկուն»։

«Դրուած նիւթը այնքան ընդարձակ է, որ ոչ բազմաթիւ լսարաններով, ոչ ալ հատորներով կարելի է վերլուծել»։

«Ինչպէ՞ս ստեղծուած է այն մշակոյթը որ մեր ժողովուրդի գոյութիւնը կ'ապացուցանէ, ի՞նչ է եղած այդ հայկական մշակոյթին զարգացման վրայ ազդեցութիւնը հայ եկեղեցիին»։

«Հայ աշխարհ կոչուած իրականութիւնը, աշխարհագրական մասնիկ մը չէ միայն ոչ ալ քաղաքական սահմանագծումով ճշդուած է։ Եթէ երբեք կանք իբրեւ հայկական ազգ, այդ կը պարտինք Հայ Մշակոյթին, ատոր մէջ հայ եկեղեցիին դերը ճշդել պիտի ըլլայ նպատակս»։

«Ինչո՞վ հայ ժողովուրդը իր ուրոյն դիմագիծը ունի եւ ի՞նչ է. բաժինը հայ եկեղեցիին։»

«Երկու ուղղութեամբ պէտք է քննենք այս հարցը։»

«Հայ եկեղեցիի դերը, հայ ժողովուրդի գոյատեւման մէջ, երկրորդ՝ այդ մշակոյթի զարգացմանը մէջ։» —

«Հայ մշակոյթը չի սկսիր այն թուականէն երբ գտնուեցաւ գիրը։ Մշակոյթը գիր չէ, մշակոյթը այն է որ ինքզինքը կ'արտայայտէ։ Հայ ժողովուրդը գոյութիւն ունէր Ե. դարէն առաջ ուրեմն գոյութիւն ունէր նաեւ մշակոյթը։»

«Գիրը մեր մէջ գտնուեցաւ եւ գրականութիւն մշակելու ի վիճակի դարձուեցաւ, Ե. դարուն, ճգնաւորի մը եւ իմաստունի մը աշխատանքով իբր հետեւանք խորունկ հոգեկան տագնապի։ Երբ անոնք կ'երթային Գողթան գաւառը աւետարանը քարոզելու, երկինքէն իջնող անձրեւի նման կը հաւաքուէր ժողովուրդը, բայց խօսքը ազդեցութիւն չէր ընէր անոնց վրայ, միտքը եւ խօսքը գոյութիւն ունէին բայց գիր չկար։ Այդ տառապանքէն ծնաւ հայ գիրը»։

«Լեզուն մշակոյթ չէ։ Եկեղեցին լեզուն ստեղծելով ձեւը տուաւ գոյութիւն ունեցող խորքին, Աստուածաշունչը թարգմանուեցաւ եւ ոսկեդարը կերտուեցաւ։»

«Ի՞նչ կ'արժէ լեզուն երբ ապրումներ չկան։»

«Հոգեկան աշխարհ մը չինուեցաւ հայ ժողովուրդի մէջ Աստուածաշունչի հայերէնի թարգմանութեամբ, հսկայ ժառանգութիւն մը տրուեցաւ հայութեան, որու պատճառով ստեղծուեցան նոր հոգեկան շտեմարաններ։»

«Ոսկեբերան, Գրիգոր Սքանչելագործ, Եւսեփիոս Կեսարացի եւ ուրիշ երեսնեակ մը անուններ որոնցմէ շատերը ծանօթ չեն ձեզի, որոնք սակայն կը կոչուին հայ եկեղեցականներ։ Ասոնցմէ շատերը յունական փիլիսոփայութեան վարիչներ էին, դէմքեր՝ որոնք կարելի է բաղդատել եւրոպական աշխարհի ամենամեծ իմաստուններուն։»

«Ե. դարը մեզի տուաւ գիրը եւ նոր ըմբռնումներու կաղուած մը, որով ձեւը եւ խորքը եկեղեցին ստեղծեց։»

«Յետագայ դարերու մշակոյթի զարգացումը այնքան ընդարձակ է որ, կարելի չէ ճշդել միայն մէկ ուղղութեամբ։ Ի՞նչ ճիւղերով զարգացան հայ մշակոյթը եւ ի՞նչ եղաւ դերը եկեղեցիին։»

Բանաստեղծութիւնը մինչեւ 19րդ դարու կէսերը կ'արտայայտուի առհասարակ «կրօնական ձեւին տակ, անոնք այսօր կը կազմեն մեր եկեղեցիներու մէջ երգուած շարականները։ Անշուշտ յետագային ունեցանք տաղասացներ եւ աւելի վերջ աշուղականը, սակայն ամէնէն իրական արտայայտութիւնները շարականներն են։ Շարականը երաժշտութիւն չէ այլ պէտք է առնել իբր բանաստեղծութիւն։»

«Յունական եւ ասորական շարականները անձամբ բաղդատեցի հայկականին հետ, կրնամ վճռապէս վկայել որ թէեւ հասարակաց նմանութիւններ կան, բայց երբեք պէտք չէ կասկածիլ թէ անոնց թարգմանութիւնն է մեր հայկականը, այլ զուտ ստեղծագործութիւններ են հայ մտաւորականներու կողմէ գրուած, եւ որ միւսներէն ոչ մէկ կերպով ետ կը մնայ։»

«Ֆէլիքս Նէվ, Հայաստան եւ քրիստոնէական մշակոյթը անուն ուսումնասիրութեան մեծագոյն մասը նուիրած է հայ շարականներուն։»

«Շարականները բնութենէն առնուած տասներկու տեսակ պատկերներով կը բանայ ալեկոծեալ, խռուած ու դժբախտ սիրտը Աստուծոյ։ Միթէ հայ ժողովուրդի իսկական կեանքը չէ՞ այս։ Ունինք նաեւ շարականներէն դուրս մնացած բանաստեղծութիւններ, Նարեկացիէ, Շնորհալիէ, եւայլն։»

«Այդ գրականութիւնը զարգացաւ նաեւ ուրիշ ճիւղերով, օրինակ Մանտակունիի ճառերը հսկայ հատոր մը կը կազմեն մեր ժողովուրդի օրուան հաւատալիքներու մասին գրուած։ Ունեցած ենք նաեւ բազմաթիւ մեծութիւններ որոնք կը յիշուին եկեղեցիին մէջ «Ամենայն Սրբոց ծանօթից եւ անծանօթից։»

«Ագատանգեղոս այնքան սքանչելիօրէն տուած է կոյսերու նահատակութեան պատմութիւնը որ ցնցող տպաւորութիւն կը թողու։»

Հայկական պատմագրութիւնը ամենահին ձեւով ունինք պատմագիրներու շարքով մը, որ «կուտան մեզի ամբողջ Հայոց պատմութիւնը, Փաւստոս, Ագաթանգեղոս, Եղիշէ, Փարպեցի, Կիրակոս Գանձակեցի, Վարդան պատմիչ եւ ուրիշներ, որոնք թէ անցեալի պատմութիւնը գրի առած են եւ թէ կուտան իրենց շրջանի վկայութիւնները։»

«Այս ամէնուն մէջ մենք կ'ունենանք եկեղեցւոյ ցոլացումը հայ մշակոյթին վրայ։»

Ճարտարապետութիւն.— «Հայ տաճարը, իբրեւ իրագործում մը կ'առնեմ եւ կ'ուզեմ տեսնել իբր այդ եւ ոչ թէ օտարներու վկայութեամբ։»

«Ճշմարտութիւն, պարզութիւն, տոկունութիւն, ասոնց արժէքաւորումը եղող գմբէթը։ Իւրաքանչիւր գծի վրայ իմաստ մը կայ որով հայկական կ'ընէ զայն։ Մտածում մը կայ կարծես եւ այդ մտածումը մարմնաւորուած է։ Մէկ խօսքով քարեղէն մարմնացումն է գաղափարին։ Քարերը, գիծերը երբ մտածումով մը գան եւ իրար գտնեն այն ատեն արժէք մը կը ներկայացնեն։»

Քանդակագործութիւն. — «Հայկական խաչքարերը, կարգ մը եկեղեցիներու վրայի սքանչելի զարդանկարները, նոյն յստակութիւնը, պարզութիւնը եւ ճշգրտութիւնը ունին, գիծերու գեղծում չկայ։»

Մանրանկարչութիւն. — կը բաւէ յիշել Հանգուցեալ Գարեգին կաթողիկոսը, որ այնքան «սքանչելի կերպով ուսումնասիրած էր այդ ճիւղը։ Այդ գոյներու եւ գիծերու մէջ ինչքան հայկական ճարտարապետական թափանցում ուր ամէնէն չեզտուած գոյնը ոսկին է իբր արժէքաւոր մետաղ։»

Երաժշտութիւն.— «Մեր դժբախտութիւնը հայկական հին երաժշտութեան չգտնուիլն է, կորուստ է, բայց եղածին մէջ կարելի է գուշակել։ Մանաւանդ եւ նուրբ սիրտը պէտք է որոնէ։ Կարելի չէ չյիշել Կոմիտաս վարդապետը որ այնքան աշխատանք կատարեց այս ուղղութեամբ։ Զաւարեանի թաղումին ինքը կ'ուզէ երգել «Ի վերին Երուսաղէմ»ը, այնքան հայկական եւ զգայուն, որ ներկաները պահ մը կը մոռնան Զաւարեանը եւ կը տարուին Կոմիտասով։»

«Այս բոլորէն յետոյ կուգանք այն եզրակացութեան որ հայ մշակոյթի զարգացման մարզին մէջ եւս եկեղեցին իր կարեւոր դերը ունեցած է։»

«Մեր մշակոյթի կազմութեան եւ զարգացման մէջ հայ եկեղեցւոյ դերը գիտելու համար, պէտք է երեւակայել Հայաստան աշխարհը, իր գաւառներով, լեռներով, դաշտերով եւ ներկայութիւնը այն բազմաթիւ վանքերուն որոնք մեր հոգեկան կեանքի պայմանները եւ մեր մշակոյթի կռուանները եղած են։»

«Յիշեմ ձեզի այն վարդապետին պարագան, որուն կմախքը իր վերարկուին մէջ փաթթուած գտնուեցաւ քարայրին մէջ, գրիչը ձեռքին։»

«Հազարաւոր վանքերու մէջ, հազարաւոր վանականներ կը տքնէին ու կը գրէին։ Անոնք կը հաւատային թէ մշակոյթի մէջ պէտք է գտնել յաւիտենականութիւնը նոյնիսկ մահուան գնով։»

«Մշակոյթի վրայ այսպէս չեշտը դնելով, արդեօք հայ եկեղեցին սխալ չէ՞ ըրած։ Փորձած են նաեւ ուրիշ ճամբաներ, եւ յաճախ գրիչին հետ սուրն ալ ունեցած է իր ձեռքին։»

«Մինչեւ հոս մեր կարենալ հասնիլը, մշակոյթին փարած ըլլալնիս եղած է եւ ատոր մէջ դեր կատարած է եկեղեցին։ Մեր մշակոյթի կեդրոններէն յիշենք Արմաշը եւ Երուսաղէմը իր անցեալով։»

«Այսօր երբ սփիւռքի մէջ կ'ապրինք, այս մեր ոտքերուն տակ սահող հողին վրայ տոկուն կռուան գտնալու համար պէտք է փարինք մեր մշակոյթին, որուն մեծ ճարտարապետը եղաւ եկեղեցին։»

«Եթէ մեր Անթիլիասը մշակոյթի գոյութեան չի փարի, իմաստ չունենար։ Այս եղաւ Հանգուցեալ Գարեգին Կաթողիկոսի գործը, կ'ուզէր որ ապրի ճառագայթող ոգին մշակութային կեանքին, այս է նաեւ ներկայ Զարեհ Վեհափառի եւ մեր, նշանաբանը։»

«Մշակութային որեւէ միութիւն, եկեղեցիին հետ ձեռք ձեռքի տալով կրնայ ծառայել հայ ժողովուրդի գոյութեան շարունակականութեան։»

Եղած հարցումներուն ի պատասխան, դասախօս՝ Գարեգին վարդապետ Անթիլիասի եւ դպրեվանքի մասին տեղեկութիւններ տուաւ մշակութային տեսակէտով։

Նախագահի փակման խօսքերով վերջ գտաւ այս խիստ շահեկան դասախօսութիւնը։

Գ. ՊԱՐԹԵՒ

Երկու բարեկամուհիներ կը խօսակցին.

— Որպէսզի վստահ ըլլամ, թէ մանեակիդ մարգարիտները իրական են, պէտք է խածնեմ զանոնք, կ'ըսէ առաջինը։

— Սիրով, կը պատասխանէ երկրորդը։ Միայն զանոնք խածնելու համար իրական ակռաներ պէտք է ունենաս։

×

Փրոֆէսէօրը կը հարցնէ բժշկական ուսանողին.

— Ի՞նչ բանէ առաջ կուգայ խլերդը։

— Խլերդը... խլերդը... Գիտէի, պարոն, բայց մոռցայ, կը պատասխանէ ան։

— Մեղք. աշխարհի վրայ միակ մարդն էիր, որ գիտէիր, կը յարէ փրոֆէսէօրը։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (27)

ԿԱՅԾԵՐ

Ը.

ՀԻՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐ

Ի՞նչ էր գաղտնիքը,— այս հարցը սկըսեց տանջել իմ միտքը։

Անցնելով աւելի քան կէս մղոն ճանապարհ, անապատի միջով, մենք հասանք այն տեղը, ուր անյիշելի ժամանակներից մնացել էին հին աւերակներ, որոնց մասին տատս պատմել էր ինձ այնքան շատ զարմանալի զրոյցներ։ Փլատակների մէջ մի մինարէթ միայն մնացել էր ամբողջ եւ լուսնեակի լոյսով նա աւելի գեղեցիկ էր, քան թէ ցերեկով։ Նրա կապտագոյն մօզաիկները այժմ փայլում էին կախարդիչ հրապոյրներով։ Ինձ երեւում էր, որ այդ մինարէթը, որպէս մի վիթխարի հսկայ, փառաւոր կերպով վեր բարձրացած փլատակների միջից, լի ոխակալութեամբ՝ սպառնում էր ժամանակներին. «Դուք ոչնչացրիք իմ շրջակայքում բոլորը, ինչ որ ստեղծել էր արհեստը եւ ճարտարութիւնը, բայց ես կը մնամ, դեռ երկար կը մնամ եւ կը պատերազմեմ ձեզ հետ ...»։

Բայց ոչ, այսպիսի մտածմունքներ չէին զբաղեցնում իմ միտքը... այլ այն րոպէում, երբ հասանք աւերակների մօտ, ինձ տիրեց մի սարսափելի խռովութիւն։ Երեխայութիւնից լսածներս այն հին, խորհրդաւոր աւերակների մասին, մինչ այն ատեան գրգռել էին իմ անհամբերութիւնը, որ ես լոյս - ցերեկով երբեք չէի համարձակւում մօտենալ նրանց. իսկ ա՞յժմ, գիշերո՞վ, — դա զարհուրելի յանդգնութիւն էր։ Այդ պատճառով ես իմ մաքում խիստ դժգոհ մնացի Կարօից, երբ նկատեցի, որ ինձ այնտեղ է տանում։

Մօտենալով մինարէթին, Կարօն շուացրեց։ Մինարէթի միջից պատասխանեցին նոյն ձիլ եւ ձգական ձայնով։ Ես խորին անվստահութեամբ աչք կոխեցի նրա չէմքի վրայ, երբ Կարօն հրաւիրեց ներս մտնել։

Մինարէթի ներսը լուսաւորուած էր փայտակոյտ խարոյկով, որ վառւում էր յատակի մէջտեղում, տարածելով իր կարմիր - ծիրանի լոյսը խուլ գմբէթների մէջ։ բակի մօտ երկու հոգի միս էին խորովում, որ շարած էր հրացանի սումբաների վրայ. Նրանցից ոչ այնքան հեռու դրած էր հաց եւ գինի։ Երեք հոգի եւս, մի կողմ քաշուած, պառկած էին մերկ գետնի վրայ։ Տեսնելով Կարօին, նրանք մօտեցան, եւ հեռանալով դէպի մինարէթի մթին կողմը, սկսեցին անլըսելի ձայնով խօսել։ Այդ տեւեց աւելի քան տասն րոպէ։ Ես մնացի աննկատելի. ոչ ոք ինձ վրայ ուշադրութիւն չէր դարձնում։ Այդ բաւական վիրաւորեց իմ անձնասիրութիւնը։ Ես ոչինչ չհասկացայ նրանց խօսակցութիւնից, միայն ինձ երեւաց, որ Կարօյի հաղորդածը շատ ուրախալի պէտք է չլինէր իր ընկերներին, որովհետեւ իսկոյն նկատեցի նրանց դէմքի վրայ մի խորհրդաւոր տխրութիւն։ Ես կարծում էի, թէ խօսակցութիւնը իմ մասին էր։

Երբ վերջացրին, նրանցից գլորիկ հասակով, արագաշարժ մէկը դարձաւ դէպի ինձ, եւ չիլ վառվռուն աչքերը ուղղելով իմ երեսին, ասաց.

Օ — հօ՜... դու ո՞րտեղից դուրս ընկար։

Ինձ խիստ անախորժ երեւաց այդ կոպիտ հարցմունքը եւ ես վրդովմունքից այնքան շփոթուեցայ, որ ոչինչ չգտայ պատասխանելու։ Կարօն, կարծես, այժմ մտաբերեց ինձ եւ իմ փոխարէն պատասխանեց.

— Ջե՞ս ճանաչում, Սաքօ։ Յետոյ դառնալով դէպի միւսներին ասաց.— Ախ, ես մոռացայ ներկայացնել, տեսէք, ինչ լաւ հիւր եմ բերել ձեզ համար։

Նա ցոյց տուեց իմ վրայ եւ նրա խօսքերից երեւաց, որ գաղտնի խօսակցութիւնը իմ մասին չէր։

— Ես չեմ ասի թէ ով է, շարունակեց Կարօն։ — Տեսնեմ, կը ճանաչէ՞ք։

— Ես նրան ձուի միջում կը ճանաչէի, խօսեց դարձեալ չիլ աչքերով պատանին, մօտենալով ինձ — Ֆարհատը չէ՞։ — Քո տունը չքանդուի, Ֆարհատ, ինչքան փոխուել ես դու, ինչ լաւ տղայ ես դարձել։

Այս լսելով, միւս ընկերը, որ հետաքրքրութեամբ նայում էր իմ վրայ, գրկեց ինձ, եւ ուրախանալով, ասաց.

— Ախ, Ֆարհատն է, ինչպէս չճանաչեցի ես։

Կարօն ինձ ճանապարհին յայտնել էր, թէ ես կը տեսնեմ իմ երկու ընկերներին՝ Ալանին եւ Սաքոյին, այդ պատճառով, դժուար չէր ճանաչել, որ ինձ այնքան սիրով գրկող պատանին Ալանն էր, իսկ միւս չիլ աչքերովը — Սաքօն։ Երկուսն էլ իմ հին աշակերտակիցներն էին, որոնք փախան մեր դպրոցից ճիշդ այն ժամանակ, երբ Կարօն անյայտացաւ։

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

թեան տակ դնել արուեստական արգանակը :

Խրուշչեւ յայտարարած է նաեւ թէ միայն արեւմտեան աշխարհն է որ պիտի կրէ նոր պատերազմի մը պատասխանատուութիւնը եւ եթէ այդ պատերազմը տեղի ունենայ, համայնավար աշխարհը յաղթական կ'ըլլայ :

Ապա Խրուշչեւ բուռն յարձակումներ ըրած է արտաքին նախարար Տըլըսի վըրայ, որուն քաղաքականութիւնը պատերազմ կրնայ առեղծել Սուրիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ :

Խրուշչեւի յայտարարութիւնները անակնկալի բերած չեն ամերիկեան շրջանակները, բայց Տըլըս շեշտած է թէ ապըլնման մասին խօսակցութիւն կրնայ տեղի ունենալ միայն ՄԱԿի մէջ եւ ոչ ուղղակի :

ՓԼԵՎԷՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ՝ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

Փլեվէն միշտ կը շարունակէ տեսակցութիւնները կառավարութեան նախորդ անդամներուն եւ կուսակցական խմբակցութեանց հետ : Երեքշաբթի տեսնուեցաւ ելմտական նախարար Կայեառի հետ որ յայտնեց թէ տնտեսական կացութիւնը այնքան ծանրակշիռ չէ :

Ընկերվարականները եւ ժողովրդական Շարժումի անդամները չորեքշաբթի եւ հինգշաբթի պիտի քննեն Փլեվէնի յայտագիրը եւ վերջնականապէս ճշդեն իրենց դիրքը :

Ֆրանսական հանրային կարծիքը շատ հաւանական չի գտներ որ նոր թեկնածուն յաջողի :

×

ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՅ սահմանին վրայ միջադէպ մը պատահած է աջի օր : Դամասկոսի կառավարութիւնը այս առթիւ հրահանգած էր իր արտաքին նախարարին որ այս հարցը դնէ ՄԱԿի ժողովին : Սուրիա կը շեշտէ թէ Թուրքերն են նախայարձակը եւ թէ Թուրք զինուորներու քանակը միշտ կը շատնայ Սուրիոյ սահմանին վրայ :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Մարսէյլէն ընկեր Ղազար Տէրտէրեան կը նուիրէ հինգ հարիւր ֆրանք Տիկին Աղանիքիլէճեանի մահուան առթիւ, ընկեր Խորէն Ուլուսեան՝ հազար ֆրանք Լեւոն Մանուկեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՓԱՌԱՏՕՆ

Ֆ · Բ · Նախ · Կամաւոր եւ
Ռազմիկներու Բարեկ · Միութեան
1914 – 1918 1939–1945

Ա · մաս՝ առաւօտ

Այս Կիրակի, Փրատոյի Մայր Եկեղեցին մէջ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր Ս · պատարագ, մասնակցութեամբ Դըպրաց Դասուն եւ «Արմենիա» երգչախումբի : Երկու համաշխարհային պատերազմներու եւ ազատագրութեան զոհերուն համար :

Պիտի տօնուի Արարայի ճակատամարտի 39րդ տարելիցը, ի ներկայութեան ֆրանսայի զինուորական եւ քաղաքական բարձրաստիճան անձնաւորութիններու և Ֆրանս · Ռազ · Ընդհ · Ընկերակցութեանց իրենց դրօշակներով եւ Գերիներու Միութեան :

Պատրագէն վերջ դրօշի պարզում մասնակցութեամբ Զին · նուագախումբի :

Կարգապահութեան կը հսկեն Հայ Արենոյշները :

Կը խօսի Պ · ՏԻՐԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

Բ · մաս ժամը 13ին

Կոչունք Ֆրանքեւհայկ · Շաթօ տէ Ֆլէօրի մեծ սրահին մէջ, նախագահութեամբ Պ · ԿԱՍԹՕՆ ՏԷՖԷՐԻ, (երեսփոխան, Մարսէյլի քաղաքապետ) :

Ներկայ կ'ըլլան ՔՈԼՈՆԷԼ ՊԷՐԿԱՍ, (նախկին նախարար), Մատամ լա Մարքիզ տը Ֆօրէսթա, Ամիրալ Պավիէօ եւ ուրիշ անձնաւորութիւններ :

Ճաշագին 1·200 փրանք :

Ճաշի տոմսերու համար դիմել քարտուղարութեան՝ 6, 142 րիւ Փարատի, հեռ · 37· 65–98 :

Մարսէյլ քաղաք՝ Ե · Պապիկեանի, 28 րիւ տէ Տօմինիքէն, Սէն ժերոմ՝ Շէհրեանի, Պօմոն՝ Պապուխեանի եւ Եօթնեղբայրեանի, Սէնթ Անթուան՝ Վահանեանի, Պուլվ · Օտտօ՝ Արզումանեանի :

Գ · մաս, ժամը 16ին

Պարահանդէս, կը նուագէ Ս · Չէօրէքճեանի, մէջ ընդ մէջ տեղի կ'ունենան անակնկալներ, արտասանութիւններ եւն · :

Ս · ՅՈՎՀ · ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի Փարիզի Ս · Յովհ · Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր քառաձայն Ս · պատարագ, եկեղեցւոյս Օծման 53րդ տարեդարձին առթիւ, եւ ըստ սովորութեան հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցաշէն եւ մեծ բարերար Ալեքսանդր Մանթաշեանի եւ Մանթաշեան գերդաստանի համօրէն ննջեցեալներուն համար :

Պատարագի ընթացքին հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի անմահն Կոմիտաս վարդապետի մահուան 22րդ տարեդարձին, ինչպէս նաեւ հոգելոյս սրբազան հօր Տէր Արտաւազդ Արք · Սիւրմէեանի մահուան 6րդ տարեդարձին առթիւ :

Արարողութիւններուն կը նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ Տ · Սերովբէ Եպիսկ · Մանուկեան :

Կը խնդրուի հայ հասարակութենէն ներկայ ըլլալ այս պաշտամունքներուն :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Սէնթ Անթուանի Ս · Թադէոս եկեղեց · Թաղ · Խորհուրդը ի գիտութիւն յարգոյ հասարակութեան կուգայ յայտարարելու որ հոկտեմբեր 3էն սկսեալ վերաբացուած է Թաղիս Ս · Թադէոս եկեղեցւոյ մէջ , մայրենի լեզուի ուսուցման դասընթացքները, ամէն հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 1·30էն մինչեւ 4 :

Ուսուցչուհի Տիկին Մանուշ Շահմիրեան : Այս առթիւ Թաղականութիւնը կոչ կ'ուղղէ Թաղիս եւ շրջաններու բոլոր ծընողքներուն անխտիր, որ բարեհաճին փութալ արձանագրելու իրենց զաւակները ամէն հինգշաբթի եւ կիրակի օրերը եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ :

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ

Արտասանութիւններ հայերէն եւ ֆրանսերէն :

Այս կիրակի երեկոյ ժամը 9·15ին, Սալ Մագընօ, Մարսէյլ :

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

« Չորրորդ պտոյտ հայ գրականութեան պարտէզին մէջ» :

Երեկոյթը կը սկսի ճիշդ 9·15ին եւ կը վերջանայ 11·30ին : Կը խնդրուի ուշադրութեամբ չխանգարել զայն :

Մուտք 300 եւ 200 ֆրանք :

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Ռոնի – Սու – Պուայի Մշակութային եւ Իրերօգնութեան Միութեան ընդհ · ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Քաֆէ տիւ Քոմէրսի վերնայարկը : Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ գտնուիլ ճիշդ ժամուն :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅ ԴԱՏԸ

Հայեւռուս յարաբերութիւններու լոյսին տակ :

Գրեց՝ ԳԱԲՐԻԷԼ ԼԱԶԵԱՆ
Տպարան «Յուսաբեր» , Գահիրէ 1957 :
Գին՝ 1100 ֆրանք :
Դիմել Յառաջի եւ հայ գրատուներ :

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒՆ 27ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի 9 Մարտ 1958, կէս օրէ վերջ , ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

2 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1958
ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆ · ՄԱՐՄՆԻ
(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԴԱՇՆԱԿԻ ԵՒ ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ (SOLFÈGE) ԴԱՍԵՐ

Ինչպէս եւ ընկերակցութիւն

ACCOMPAGNEMENT

ՕՐ · ՃԱՆՊԱՋ

Դիմել՝

La résidence, Sceaux, Seine

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ

Կ · Ափրիկեան տրամադիր է երաժշտութեան դասեր տալու, երգի, դաշնակի, սօլֆէժի, հարմօնիի, քօնթրըփուէնի, եւայլն :

Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել ԴՕՊ · 31·53, ժամը 14էն 17·30 :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

3 Նոյեմբեր կիրակի գիշեր, Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ երեկոյ , Ալհամպրայի մէջ :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ · 26ին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ իրիկուն , ժամը 20·30ին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Վիէնի Հ · Յ · Դ · Նոր Սերունդի վարչութիւնը կը ծանուցանէ որ երեկոյեան դասախօսութիւնները սկսած են Հոկտ · 2էն սկսեալ (Չորեքշաբթի իրիկունները ժամը 9–10, Համօ Օհանջանեան ակումբը) : Դասախօս Պ · Կ · Տէրմոյեան : Գաղութիս երկսեռ երիտասարդութիւնը սիրով կը հրաւիրուի այս կարեւոր դասախօսութեանց շարքին :

ԽՆՋՈՅՔ–ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հ · Յ · Դ · Նոր Սերունդի խնջոյք–պարահանդէսը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին Ահարոնեան ակումբին մէջ, մասնակցութեամբ Կեդր · Ֆրանսայի Նոր Սերունդական խումբերուն :

Խմբերգ, արտասանութիւն, երգ եւ հաճելի անակնկալներ :

Հ · Յ · Դ · ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Նոր Սերունդի գրասենեակը բաց է ամէն չորեքշաբթի օր, ժամը 15էն 19, 17 րիւ Պլէօ :

ՇԱՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շավիլի Երիտ · Եկեղեցաշէն Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները :—

Պ · Պ · Ալիքսանեան, Գրիգորեան, Պալայանեան, Սանոյեան, Թիւանեան, Մուրատեան, Անէմեան եղբայրներ, Զաթալեան տասը հազարական ֆրանք :

Պ · Պ · Ղազարոսեան, Պապիկեան, Տավուտեան, Գազանճեան, Սամուէլեան, Աղապեան եղբայրներ, Տիկիններ Ապուլեան, Խաչատուրեան հինգ հազարական ֆրանք :

Պ · Մալեան Յովհաննէս, 3000 ֆրանք,

Պ · Պ · Պօղոսեան, Խաչիկեան, Հարությունեան, Աթապէկեան, Սարգիսեան, Կամկամեան երկու հազարական ֆրանք :

Պ · Մինասեան 1500 ֆրանք :

Տօքթ · Ա · Պօղոսեան, Փափազեան եղբայրներ, Զալոյեան, Դենգէրեան, Իքնոյեան, Գարայեան, Գուտուրեան, Թաթուլ, Տօքթ · Ճինճեան Արամ, Արապեան, Փափազեան Նուրհան, Ոմն, Արսլանեան, Տիկին Ներսոյեան հազարական ֆրանք :

Պ · Փափազեան Սիմոն 700 ֆրանք :

Պ · Թաշճեան չորս հազար ֆրանք :

Պ · Պ · Տէօվլէթեան, Փքինեան, Եսայեան, Գէպեան, Երքիքեան, Դերձակեան, Ճան Գարայեան 500ական ֆրանք :

Պ · Պ · Րէիսեան, Վէմեան Գեղամ երկու հարիւրական ֆրանք :

Մէզօն Աւքօթ 25 հազար ֆրանք :

Պ · Հաչէրեան Ստեփան 20·000 ֆրանք :

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Շավիլի Երիտ · Եկեղեցաշէն Յանձնախումբի կողմէ :

10 Նոյեմբեր Շավիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ : Նկատի ունենալ այս թըւականը :

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆԻ Հ · Յ · Դ · «Արծիւ» ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, ընկեր Մալխասեանի բնակարանը, 21 Սանթիէ տը Ռու, Պանեէօ :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ .— Հ · Յ · Դ · Մ– Եօթնեղբայրեան կոմիտէն ընկերական ընդհ · ժողով այս շաբաթ օր, ժամը 21ին, դըպրոցի սրահին մէջ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴ · Հայր · Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները ու հայրենակիցները այս շաբաթ , ժամը 21ին, Պ · Սիմոնեանի սրճարանը : Օրակարգ՝ Պատգամ · ժողովի դեկոյց եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ Կապ · խաչի օդափոխութեան կայանին :

Նախաձեռնութեամբ Ֆ · Կապ · Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին :

Տեղի կ'ունենայ 12 Հոկտեմբեր, շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Պէրիէ Միյէ շքեղ սրահներուն մէջ, Փլաս Պէլքուր :

Գեղարուեստական բաժին եւ հաճելի անակնկալներ :

Ընտանեկան զուարթ մթնոլորտ :

Կը հրաւիրենք Լիոնահայ հասարակութիւնը անխտիր, քաջալերելու մեր այս ձեռնարկը որուն հասոյթով պիտի կարենանք Կապ · խաչի օդափոխութեան կայանին մէջ՝ հարիւրաւոր մանուկներու ոչ թէ միայն մաքուր օդ՝ այլ եւ անոնց՝ գէթ տարին մէկ անգամ հայկական մթնոլորտի մը մէջ տոհմային դաստիարակութիւն մը ապահովել :

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՍ .— Հաճընի Հայր · Ընդհ · Միութիւնը «Արծերոյն»ի հերոսամարտին 37րդ տարեդարձը կը տօնէ Կիրակի (13 Հոկտեմբեր) : Լիոնէն Թորգոմ քհնյ ·Փօսթեքեան հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ ուխ հազար նահատակներու յիշատակին եւ պիտի քարոզէ : Նաեւ աւանդական հոգեճաշ նահատակներու հոգւոյն : Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր հայրենակիցները եւ նահատակներուն յիշատակը յարգողները :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Անդրէասեան Գէորգ, Երեւան ծնած 1922ին, հօրը անունը՝ Մանուկ, մօրը անունը՝ Շուշան, քոյրը՝ Մարալ : Կը կարծուի թէ ամուսնացած է եւ Փարիզ կը բնակի : Իր մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել խմբագրութեան :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Դերձակութեան առտնին գործերուն համար աշխատաւորուհի մը : Դիմել ամէն օր 1, Պուլվար Տիւ Նոր : Փանթէնէն առնել 146 հանրակառքը եւ իջնել Ռէնսի – Փավիյեօն :

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ԱՆՎԱՐԱՆ ԴԻՄԵՑԷՔ

A. HAPET

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

81, Rue Réaumur, Paris - 2e

Ուր պիտի գտնէք կանանց յատուկ խընամով պատրաստուած ճաշակաւոր եւ տեսակ վերարկուներ, չինուած գերձակ արհեստաւորներու կողմէ : Շատ դիւրամատչելի գիներով :

TÉL · : CEN · 96-29
Métro : Réaumur ou Sentier

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ՝ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի , 27 Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE Vի շքեղ սրահներուն մէջ

Ջանազան աթրաքսիոններ | Մուտք 500 փրանք

Deux Orchestres — Cotillons

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները | հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը

PRO. 77.73

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 11 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

VENDREDI 11 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8016 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3817

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՈՎ Է ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆ

Երէկ հրատարակեցինք Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ ամերիկահայ Ազգային երեսփոխանական ժողովին 1957 Փետրուար 24 թուակիր դիմումը Կիլիկիոյ կաթողիկոսին եւ Զարեհ Ա.ի պատասխանը՝ տպուած «Հայրենիք» օրաթերթի 6 Հոկտ.ի թիւին մէջ:

Ուրեմն ամերիկահայ ազգային թեմը, որ չէ ճանչցուած էջմիածնի կողմէ՝ կը միանայ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան:

Միացման մանրամասնութիւնները ճշդելու համար շուտով Ամերիկա կ'երթայ Զարեհ կաթողիկոսի լիազօր պատուիրակը՝ Խորէն արք. Բարոյեան:

Ամերիկահայ Ազգային Երեսփոխանական ժողովը իր այս վճռական կարգադրութեամբ վերջ կուտայ այն անբնական վիճակին, որուն ենթարկուած էին Ամերիկայի մեր հարիւր հազար հայրենակիցները՝ իրենց երեք տասնեակ եկեղեցիներով:

Գրեթէ քառորդ դար անցած է 1933 Սեպտեմբեր երեքէն ի վեր, երբ Ամերիկայի Հայ Առաքելական Եկեղեցին երկու մասի բաժնուեցաւ:

Ամերիկահայ երեսփ. ժողովի փոքրամասնութիւնը՝ բաղկացած հակադաշնակցական տարրերէ՝ Նիւ Եորքի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ ժողովարահէն հեռանալով «Մարթինիք» պանդոկին մէջ ընտրեց անջատ Կեդր. վարչութիւն մը, մինչ մեծամասնութիւնը շարունակելով ժողովը՝ ըստ Սահմանադրութեան ընտրած էր օրինաւոր Ազգ. Կեդր. վարչութիւնը:

Էջմիածնայ Մայր Աթոռը փոխանակ ճանչնալու այս վերջինը, որ կը ներկայացնէր մեծամասնութեան ձայնը, ճանչցաւ «Մարթինիք»ի հերձուածող փոքրամասնութիւնը: Ճիշդ այնպէս՝ ինչպէս այս անգամ ալ նոյն Մայր Աթոռը փոխանակ ճանչնալու Զարեհ Ա. կաթողիկոսը, որ ընտրուեցաւ ըստ Սահմանադրութեան եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան կանոնագրին ու մեծամասնութեան ձայնով՝ կը շարունակէ ճանչնալ Խադ արք.ը իբրեւ տեղապահ եւ «հերձուած» կը տեսնէ «Անթիլիասի ափերուն վրայ»:

Էջմիածնի այն ատենուան կարգադրութեան հետեւանքն այն եղաւ, որ ամերիկահայ թեմը երկուքի բաժնուեցաւ:

Քառորդ դարէ ի վեր «Ամերիկահայ ազգային թեմը»՝ յանուն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ միասնականութեան՝ քանիցս դիմեց էջմիածին, որպէսզի վերջ տրուի այդ անբնական վիճակին եւ համերաշխութիւն ստեղծուի կողմերուն միջեւ:

Փորձեր կատարուեցան Գարեգին արք. Յովսէփեանի առաջնորդութեան օրով: Հակառակ զիջումներու, բանակցութիւնները ոչ մէկ արդիւնքի յանգեցան:

Նոյն փորձերը կրկնուեցան՝ երբ Ամերիկայի Հայոց առաջնորդն էր Տիրան եպիսկ. Ներսոյեան: Դարձեալ ապարդիւն:

Ակներեւ էր, որ «էջմիածնական»ները չէին ուզեր վերականգնել միասնականութիւնը: Իրենց այս ձգտումին ուժ կուտար Մայր Աթոռը:

Համերաշխութեան բոլոր փորձերը ի դերեւ ելան:

Վազգէն Ա. արտասահման եկաւ 1956-ին: Իր առաջին գործը պէտք է ըլլար այցելութիւն տալ էջմիածնի թեմերուն: Ու ամէնէն առաջ Ամերիկա, ուր երկու հարիւր հազար հայութիւնը պառակտեալ վիճակի մէջ կը մնար 1933էն ի վեր: Ինք միայն կրնար իր բարձր հեղինակութեամբ համերաշխութիւն ստեղծել երկու հատուածներուն միջեւ:

Սակայն Ամերիկա չգնաց: Գնաց Լիբանան, որ էջմիածնի թեմ չէր:

Արդիւնքը մէջտեղն է:

Սուրիա - Լիբանանի մէջ ստեղծուեցաւ երկրորդ Ամերիկա մը:

Ամերիկահայ Ազգ. Թեմի դիմումները արձագանգ չգտան էջմիածնի մէջ:

Ի վերջոյ պատահեցաւ անխուսափելին:

Ո՞վ է պատասխանատուն:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓԼԵՎԷՆՆ ԱԼ ՁԱԽՈՂԵՑԱՒ

ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՆՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Փլեվէն որ միայն հինգշաբթի պիտի պատասխանէր նախագահին առաջարկին, չորեքշաբթի գիշեր արդէն հաղորդեց իր մերժումը:

Մինչ Ընկերվարականները ընդունած էին իրենց մասնակցութիւնը բերել, ճշդելէ ետք քանի մը կէտեր, Արմատականները 17ի դէմ 22 ձայնով կը մերժէին իրենց մասնակցութիւնը:

Անսպասելի էր արմատականներու այս ելոյթը եթէ նկատենք մանաւանդ որ հազուագիւտ է որ անոնք բոլորովին մերժեն կառավարութեան մաս կազմել երբ իրենց նման առաջարկ կ'ըլլայ:

Քատիյաք կոմիտէի ժողովին. (արմատականներու քաղաքական դիւանը եւ երեսփոխանները) երկար ճառ մը խօսեցաւ Մենտէս - Ֆրանս: Նախկին վարչապետին համար կային երեք գլխաւոր կէտեր. — Հիւսիսային Ափրիկէ, տնտեսական եւ ելմտական քաղաքականութիւն եւ սահմանադրութեան բարեփոխումը: Ափրիկէի համար, Մենտէս - Ֆրանս մասնաւոր կարեւորութիւն կուտայ Թունուզեան առաջարկին՝ Ֆրանքօ-հիւսիսային ափրիկեան դաշնակցութիւն մը:

Մենտէս - Ֆրանս ապա ծանրացաւ տնտեսական կացութեան վրայ եւ սահմանադրութեան բարեփոխման:

Առանց տեղեակ ըլլալու Արմատականներուն որոշումին, Ընկերվարականները անդին, շնորհիւ Մոլէի նպաստաւոր դիրքին կը փոխէին Փլեվէնի հանդէպ: Նոյն դիրքը կը փոխէին անջատուած Արմատականները (Քէօյ - Մորիս խմբակ):

Անմիջապէս որ Փլեվէն իմացաւ Արմատականներու մերժումը, ներկայացաւ նախագահ Քոթիին յայտնելու համար իր հրաժարականը:

Փլեվէն ապա ըրաւ հետեւեալ յայտարարութիւնը. — «Յայտնեցի Հանրապետութեան Նախագահին թէ հրաժարեցայ մեծամասնութիւնով մը կառավարութիւն կազմել»:

Հինգշաբթի օր Նախագահ Քոթի վերսկսաւ իր տեսակցութիւնները, նախ ընդունելով Հանրապետութեան Խորհուրդին եւ Ազգ. Ժողովին նախագահները: Հաւանական թեկնածու կը նկատուէին Ռ. Շուման եւ Փլիմլէն, (Ժող. Շարժում): Կը կարծուի նաեւ թէ եթէ այս երկուքն ալ չյաջողին, նախագահ Քոթի վերստին պիտի դիմէ Կի Մոլէի

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ

Ինչպէս ամէն չորեքշաբթի, առջի օր նախագահ Այզընհաուըր կարգ մը յայտարարութիւններ ըրաւ որոնք սովորականէն աւելի նշանակութիւն ստացան խորհրդային արբանեակին երեւումին պատճառով:

Նախագահը յայտնեց թէ Ամերիկան ալ յառաջիկայ Դեկտեմբերին պիտի մէջտեղ հանէ արուեստական արբանեակ մը:

Այզընհաուըր մերժեց նաեւ ուղղակի բանակցութիւններ վարել Խ. Միութեան հետ: Նախագահը հերքեց նաեւ Խրուշչեւի յայտարարութեանց այն մասը որուն համաձայն եթէ Տրըման չըլլար, ինք անցեալ տարի պիտի ընդունէր Ժուկովի հետ տեսակցութիւն մը:

Խրուշչեւ այս խորհրդածութիւնները ըրած էր իր տեսակցութեան երկրորդ մասին մէջ, որ հրատարակուեցաւ առջի օր Նիւ Եորք Թայմզի մէջ:

Նախագահ Այզընհաուըր շեշտեց նաեւ թէ ինք յարմար չի նկատեր մարեշալ Ժուկովի այցելութիւնը Ամերիկա, նկատելով մանաւանդ որ նման այցելութիւն մը կրնայ վնասել Ամերիկայի եւ Ատլանտեան Դաշինքի միւս անդամներուն յարաբերութեանց:

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ՝ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՐԲԱՆԵԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Զօրավար Ֆրանքօ Խաքօմպրէայի (ըՍպանիա) ջրաելեկտրակայանի բացման առթիւ արտասանած իր ճառին մէջ հետեւեալը յայտարարած է ռուսական վերջին գիւտին մասին. —

«Չենք կրնար ուրանալ այն քաղաքական կարեւորութիւնը զոր կ'ընծայէ այս գիւտը այն ժողովուրդին, ով որ ալ ըլլայ ան, որ առաջին անգամ յաջողած է արձակել արուեստական արբանեակ մը: Ասիկա երբեք պիտի չկարողանար իրականանալ նախկին Ռուսաստանի մէջ: Պիտի յաջողէր միայն այժմու Ռուսաստանին մէջ: Մեծ գործերը իրենց յաջողութեան համար կը պահանջեն քաղաքական միութիւն եւ կարգապահութիւն:

«Ուրիշ երեւոյթ մը որ կ'ուզեմ ընդգծել, ատիկա գործին թէքնիք կողմն է: Կարելի չէ գիտական նուաճումներ ձեռք բերել առանց խղճամիտ պատրաստութեանց եւ առանց հաւաքական ոգիի: Պէտք է իրարու զուգորդել մտային կարողութիւնները, ղեկավարել պրպտումները եւ առաջնորդել երիտասարդութիւնը դէպի զարգացում: Հարկ է ունենալ մէկ ղեկավարութիւն, առանց ընդդիմութեան, դիմագրաւելու համար բոլոր դժուարութիւնները:

Մամուլին ըրած իր մէկ յայտարարութեան ընթացքին, մարեշալ Թիթօ ըսած է. —

«Այս գիւտը կը ներկայացնէ յաղթանակ մը խորհրդային գիտութեան համար եւ պիտի ունենայ մեծ նշանակութիւն՝ միջմոլորակային անհունը նուաճելու համար տեղի ունենալիք ապագայ պրպտումներուն համար: Գիտական տեսակէտով, այս գիւտը կը ներկայանայ իբրեւ գիտական մտքի ամենամեծ նուաճումը ամբողջ աշխարհի մէջ: Այս գիւտը, հիւլէական ջրածինի ռումբէն յետոյ, ցոյց կուտայ թէ այսօր այլեւս կարելի չէ հաւատալ որ պատերազմը հաւանական է եւ թէ մարդկութիւնը ահաւոր աղէտի մը զոհ պիտի դառնայ: Ես կը խորհիմ թէ, այլեւս կրնանք հաւատալ թէ այսօր պատերազմ մը անկարելի է, եւ թէ մարդկային հանճարին յղացումները այլեւս պէտք է օգտագործել միայն ու միայն խաղաղասէր նպատակներու եւ մարդկութեան բարօրութեան ի նպաստ»:

ՕՐ ՕՐԻՆ

ՎԵՐԱՄՈՒՏ ՄԸՆ ԱԼ ԱՅ

Հոկտեմբեր մտանք: Դպրոցականէն վերջ հանդէսներուն ալ տարեմուտն է: Վաղը միւս օր անոնք իրար պիտի հրմշտըկեն, Փարիզ թէ գաւառ եւ կիրակի պիտի փնտռեն սրահ գտնելու եւ իրար չխաչաձեւելու համար: Կան որ վեց ամիս վերջը ըլլալիքը այս օրուընէ կը յայտարարեն արդէն, «նկատի ունենալով» մը:

Այսքանը դէպքերու սովորական ընթացքն է, բայց կան բաներ որ պէտք են փոխուին տարուէ տարի, քանի կը հիննայ գաղութը:

Չենք կրնար արդարանալ շատ մը անհոգութիւններով, երեսուն տարի վերջն ալ երբ կ'իւրացնենք բնական յառաջդիմութեամբ մը շարք մը տեղական սովորութիւններ:

Մեր հանդէսները կարելի է երկու դասակարգի բաժնել: Անոնք որ ժողովրդական են. եւ անոնք որ փայլուն սրահներու մէջ կը տրուին այսպէս ասաց «Շիք» հասարակութեան մը համար:

Երկու տեսակն ալ ունին քննադատելի կողմեր, որոնց վրայ պէտք է հրաւիրել կազմակերպողներու ուշադրութիւնը:

Առաջինները հոգ չեն տանիր իրենց յայտագրին, ապաւինած «ժողովուրդին» ետեւ: Իրենց գեղարուեստական բաժինը անխնամ եւ պատահական՝ չարդարանար «հայկական է, պատուական է» ասացուածքով:

Տարուէ տարի մեր գեղարուեստական արժէքները կ'աւելնան, հանրութեան ճաշակը կը յառաջդիմէ. պէտք է ուշադիր ըլլալ օգտուելու առաջիններէն, գոհացում տալու համար երկրորդին: Անխնամ սպասարկութիւն մը եւ շատ մտերմիկ ձեւեր կ'ազդեն հանդիսատեսին վրայ:

Գալով երկրորդ տեսակին. ասոնք ալ միւս ծայրը: Ինչ որ հայկական է խորթ է: Կարծես կը պակսին փրանսական միջավայրեր զուարճանալու համար. մեր հանդէսները կը խեղդեն այնպիսի թիւերով եւ այնպիսի առասպելական գիներ ծախսելով, որ կը վրդովէ գիտակից հասարակութիւնը:

Այս քանի մը սրտցաւ դիտողութիւնները մեր կողմէ եղանակին բացման առթիւ, մեր հանդէսներու կազմակերպիչներու ուշադրութիւն:

ՆՈՃԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՍԻԱԿԱՆ ԿՐԻՓԻ ուերները կը շարունակուին Ֆրանսայի մէջ, բազմաթիւ դպրոցներ եւ լիսէներ փակուեցան: Բժշկական շրջանակները կ'ապահովեն թէ մօտ ատենէն պատրաստ պիտի ըլլայ պատուաստը:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ կռիւները կը շարունակուին: 51 ապստամբներ սպաննուեցան եւ 13 վիրաւորուեցան վերջին 24 ժամուան ընթացքին:

ՍԻՈՒՏ ԹԱԳԱՒՈՐԸ հինգշաբթի օր Պէյրութ հասաւ Համարաբական Խաղերու բացումին առթիւ:

ՍԱՆ - ՄԱՐԻՆՈՅԻ փոքրիկ հանրապետութեան մէջ կացութիւնը կը ծանրանայ: Առժամեայ կառավարութիւնը պահանջած էր որ համայնավար 29 խորհրդականները հրաժարին, ինչ որ պատճառ դարձաւ նոր բարդութիւններու:

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ հինգերորդ ընդծովեան «Սարկօ» Սան Ֆրանչիսկոյի մէջ ծով ձգուեցաւ առջի օր:

ՓԵՇՏԱՅԻ Պատժական Ատեանը, մէկէն երեք տարի բանտարկութեան դատապարտեց չորս երիտասարդ գրողներ իրենց «հակայեղափոխական» գործունէութեանց համար:

ՄԵԾ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐ տեղի ունեցան Ալժէի մէջ, եւ կեանքը անշարժութեան դատապարտուած է: Հինգ մեռեալ կը հաշուեն եւ հարիւր միլիոնի վնաս:

ԹԻԹՕ եւ Ժուկով կը շարունակեն իրենց խօսակցութիւնները:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Հոկտեմբեր 9). — Ձոյլ ոսկի 520.000, նափոլէոն 3810, զուից. 3620, անգլ. 4570, քսան տոլարնոց 18.280, Թղթադրամ (անպաշտօն) տոլար 446, ստերլին 1150, զուից. 106.25, պէլժ. 8.65, լիր 0.70:

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՆՑ ԽՈՒԺԱՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

Այս տարի եւս, գաղթահայութենէն շատերը օգտուեցան դէպի Խ· Հայաստան կազմակերպուած հաւաքական այցելութեան հնարաւորութենէն :

Սթալինի անհետացումէն ետք սկսուած այս շարժումը՝ հետզհետէ կը ծաւալի :

Հայրենակարօտ տարագիր հայութիւնը, անզիմադրելի պահանջն ունի տեսնելու իր փոքրիկ հայրենիքը, շնչելու անոր կենսատու օդը, համբուրելու իր նուիրական հողն ու սրբութիւնները :

Շատերը, որոնք հարազատներ եւ բարեկամներ ունին երկրին մէջ, կրկնակի պահանջը կը զգան տեսնելու նաեւ իրենց սիրելիները եւ օգնութեան հասնելու անոնց բարոյապէս թէ նիւթապէս :

Մեր ներկայ պայմաններուն մէջ, գոյութիւն ունեցող այս հոգեվիճակը, եթէ անվիճելի ապացոյց մըն է մեր ժողովուրդի հայրենասիրական առողջ զգացումներուն, կը հանդիսանայ կարեւոր ազդակ մը միաժամանակ՝ ամրապնդելու համար կապը հայրենիքի եւ գաղթաշխարհի միջեւ :

Էականը այս պարագային այն է սակայն, որ պահպանուի մեր ժողովուրդի այս հոգեվիճակը: Եւ ասիկա ոչ միայն խօսքով, այլ եւ գործով:

Խ· Հայաստանէն վերջերս վերադարձողներէն ստացուած մեր տպաւորութիւնները դժբախտաբար, մտահոգիչ են այս տեսակէտէն:

Խանդավառութեամբ եւ ջերմ զգացումներով հայրենիքի այցի գացողները՝ վերադարձան յուսալքուած եւ ծանր տպաւորութիւններով :

Մենք տրամադիր չենք ոչ արձագանգ տալու իրենց բոլոր պատմութիւններուն, եւ ոչ ալ բաժնել անոնց բոլոր տեսակէտները:

Կարեւորը մեզի համար այն աղաղակող փաստն է, որ վերադարձողները գրեթէ առանց բացառութեան, անէծք կը թափեն ներգաղթ կազմակերպողներու գլխին :

Ինչո՞վ բացատրել այս իրողութիւնը, մանաւանդ հիմա, երբ արդէն տասնեակ տարիներ մը սահած են վերջին ներգաղթի օրերէն: Երբ համաձայն մեր երկրի անունով խօսող «սովետահայ»ներու վկայութեան, հայրենիքի կացութիւնը, քաղաքականապէս թէ տնտեսապէս «կը բարելաւուի արտակարգ թափով», ժողովուրդը՝ տեղացի թէ գաղթաշխարհէն ներգաղթող, «կ'ապրի գոհ եւ երջանիկ»: Երբ, «բնակարանային տագնապը վերջացած է, շնորհիւ նոր կառուցումներուն» եւ վերջապէս, երբ ամէն մէկը իր «ապահովուած գործն ունի», կ'աշխատին բոլորը «գոհունակութեամբ եւ խանդավառութեամբ» եւ «լայնօրէն կ'օգտուին վաճառատուններու ամէն տեսակի հարուստ եւ ճոխ ապրանքներու գնման հնարաւորութիւններէն »:

Երեւան այցելողները, դժբախտաբար, շատ քիչ բան տեսան վերը յիշուած եւ դեռ այնքան ուրիշ շողշողուն նկարագրութիւններէն, որոնք տեւապէս միակ զարդը կը կազմեն գաղթաշխարհի «սովետահայ» թերթերուն:

Անոնք· հայրենիքէն եկողները, վրդովուած եւ յուսալքուած են մանաւանդ, տեսնելով եւ հաստատելով այնպիսի իրողութիւններ, որոնք տեւապէս քօղարկուած են իրենցմէ :

« Ինչ որ գրած էք տասնեակ տարիներէ ի վեր, շատ քիչ է եւ հազիւ նուազագոյն պատկերը կու տայ մեր երկրի եւ ժողովուրդի ապրած տագնապներուն »: Խ· Հայաստանի իրաւակարգով խանդավառ, համեստ եւ անկաշառ հայրենիք այցելող ծանօթ «սովետահայ»ի մը այս յայտարարութիւնը՝ չափազանց խօսուն է :

Ըսինք թէ, մենք չենք ուզեր թուղթին յանձնել մեր բոլոր լսածները: Ասիկա ոչ այն պատճառով, որ մենք անտարբեր ենք մեր երկրին մէջ գոյութիւնն ունեցող տխուր եւ ցաւալի իրողութիւններու վերաբերմամբ, այլ պարզապէս այն պատճառով, որ մեզի համար նորութիւններ չկան կրկնուած պատմութիւններու մէջ :

Մեզի անծանօթ չեն մեր ժողովուրդի կեանքի պայմանները՝ իր գրեթէ բոլոր մանրամասնութիւններուն մէջ :

Հակառակ ամէն տեսակի, «սովետահայ»ներու եւ Խ· Հայաստանի մեծ ու փոքր պաշտօնական ներկայացուցիչներու շողշողուն հաւաստիացումներուն, անժխտելի փաստ է, որ մեր երկրի «բնակարանային հարուածային շինարարութիւնը» հայ աշխատաւորը դուրս չբերաւ « խարխլած եւ անառողջ » բնակարաններէն: Որ Երեւանի մէջ կառուցուած շքեղ շէնքերէն կ'օգտուին միայն խորհրդային իրաւակարգի ստեղծած նոր արտօնեալները, (կուսակցական եւ պետական բարձր պաշտօնէութիւն, զինուորականներ, արհեստագէտներ եւն·) եւ արտասահմանէն այցելող զբօսաշրջիկներն ու պատգամաւորները :

Ճիշդ է նոյնպէս, որ այս վերջինները կը գտնեն համեմատաբար ճոխ եւ հարուստ խանութներ: Կրնան օգտուիլ անոնց որեւէ դժուարութեան՝ համաձայն իրենց քսակի կարողութեան :

Բայց տեղացի՞ն, այն աշխատաւորը, որու քրտինքով եւ աշխատանքով «կը բարգաւաճի սոցիալիստական տնտեսութիւնը» դժբախտաբար, դատապարտուած է խոյս տալ գայթակղեցուցիչ այդ բոլոր խանութներէն, աւելի տխրութեամբ մարսել կարենալու իրեն սահմանուած սեւ հացն ու գետնախնձորը :

Մենք չենք զարմանար անգամ, երբ կը խօսուի գողութեան, զեղծարարութեան եւ նման դատապարտելի երեւոյթներու վրայ, որ դժբախտաբար կը ծաւալին շարունակաբար՝ մեծ եւ փոքր գործարաններէն սկսած մինչեւ պաշտօնատուները :

Չենք զարմանար, որովհետեւ, մարդկային այս կարգի տկարութիւնները, ընդհանրապէս, ծնունդ կ'առնեն եւ կը տարածուին տնտեսական ծանր պայմաններէն եւ ընկերային անարդար կարգերէն :

Մեր այս մրմունջը կը հարկադրէ մեզի փաստը արձանագրել, եզրակացութիւնը ձգելով անոնց, որոնք անտեսելով իրականութիւնը, գիտակցաբար կը փորձեն Հայաստանի աշխատաւոր ժողովուրդի պայմանները համեմատութեան դնել Ֆրանսահայութեան հետ ...

Հարկ չկայ խորացնելու այս տխուր պատկերը:

Չենք ուզեր խնդրոյ առարկայ դարձնել, Խ· Հայաստանէն գէշ տպաւորութիւններով վերադարձողներու հայրենասիրութիւնը :

Յանցաւորն եւ մեղաւորը այս պատմութեան մէջ իրենք չեն, եւ ոչ իսկ Հայաստանի անվիճելի համայնավար իշխանաւորները, այլ գաղթաշխարհի մէջ տուն տեղ եղած այն թեթեւ եւ անբարեխիղճ մունետիկները, որոնք Կարմիր Աստղի շողշողուն փայլէն հմայուած– կ'անտեսեն մեր երկրի իրականութիւնը եւ մեր ժողովուրդի դժուարութիւնները :

Հայրենիքը սուտ եւ կեղծ խուժանավարութեամբ չստեղծուիր, իսկ հայրենասիրութի՞նը, աւելի քան երբեք :

ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆՈՐ ՈՐՈՇՈՒՄԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք, Խ· Միութեան համայնավար կուսակցութեան կեդր· Կոմիտէն եւ Նախարարաց խորհուրդը զեկոյց մը հրատարակեցին, ցարդ կիրարկուած հնգամեայ ծրագիրը փոխելով՝ եօթնամեայի :Այս մասին խորհրդային հարցերու մասնագէտ Անտրէ Փիէր շահեկան յօդուած մը գրած է· ստորեւ՝ գլխաւոր մասերը :

Հնգամեայ ծրագիրը եօթնամեայի վերածելու Մոսկուայի որոշումով Խ· Միութեան հնգամեայ ծրագրի դրութիւնը վերջնականապէս կը լքուի՞, թէ պարզապէս կ'ընդլայնուի, ծրագիր մը, որ այս տարուընէ սկսեալ անկարող է արդէն իրականացնելու համայնավար կուսակցութեան 20րդ համագումարին նախատեսած պահանջները: Սեպտեմբեր 25ի պաշտօնական զեկոյցը համր կը մնայ այս ուղղութեամբ: Ի՛նչ որ ալ ըլլայ, այնպէս կը թուի, թէ 1965էն ետք դժուար պիտի ըլլայ վերադառնալ աւանդական հնգամեակի դրութեան :

Ծանօթ է, որ տնտեսական ծրագրային դրութիւնը հաստատուեցաւ Սթալինի կողմէ, 1928ին, այն ատեն՝ երբ հաշուեյարդարի ենթարկուած էին արդէն Թրոցքի եւ իր գլխաւոր հակառակորդները, աջ թէ ձախ· Սթալին ինքզինք կը նկատէր կուսակցութեան ու երկրին միակ տէրը: Գործադրութեան դրաւ «ընկերվարութեան իրականացումը՝ միայն մէկ երկրի մէջ» բացատրութեամբ ծանօթ իր տեսութիւնը եւ նետուեցաւ երկիրը ճարտարարուեստականացնելու եւ հաւաքական աշխատանքի դրութիւն ստեղծելու ճամբուն մէջ: 20րդ համագումարին մէջ, ուր երեւան հանուեցան Սթալինի սխալները եւ անհատի պաշտամունքին գէշ հետեւանքները, այս ուղղութեամբ ոչ մէկ խօսք եղաւ: Ընդհակառակն, Խրուշչեւ իր գաղտնի տեղեկագրին մէջ ընդունեցաւ հնգամեայ ծրագիրը եւ յայտնեց թէ այդ եղանակով զգալապէս բարձրացած էր երկրին տնտեսական մակարդակը եւ Խ· Միութիւն աշխարհի ճարտարարուեստական մեծագոյն երկիրը եղած էր՝ Միացեալ Նահանգներէն վերջ:

Գիտենք, որ պատերազմէն առաջ երեք հնգամեակներ կիրարկուեցան: Առաջինը՝ 1928 – 1932: Երկրորդը՝ 1933 – 1937 եւ երրորդը՝ 1938 – 1940: Սկիզբէն իսկ, համաձայն մարքսեան վարդապետութեան, ուժ տրուեցաւ ծանր ճարտարարուեստին :

Ծանր ճարտարարուեստը թոյլ տուաւ, որ Խ· Միութիւն կարենայ դիմանալ հիթլերական Գերմանիոյ ներխուժումին եւ վերջապէս՝ յաղթական դուրս գալ :

Նախապատերազմեան այս երեք հնգամեակներուն ընթացքին (երրորդը չամբողջացաւ՝ 1941 գերմանական յարձակումին պատճառով) ճարտարարուեստական արտադրութիւնը 13էն բարձրացաւ 14 առ հարիւրի, իւրաքանչիւր տարուան համար :

Բ· Աշխարհամարտէն ետք, վերաշինութեան առաջին ծրագիրը իրականացուեցաւ 1946 – 1950ին: Անմիջապէս վերջ եկաւ 1951 – 1955ի ծրագիրը, որ վաւերացուեցաւ 1952 Հոկտեմբերին, համայնավար կուսակցութեան 19րդ համագումարին կողմէ: Վերջապէս՝ վեցերորդ ու վերջինը եղաւ 1956 – 1960ի ծրագիրը, որ խանդավառութեամբ քուէարկուեցաւ 20րդ համագումարին կողմէ, որ վերաքննութեան ենթարկուեցաւ առաջին տարուան արդիւնքէն ետք: Առաջին անգամ հարցը Գերագոյն Խորհուրդի օրակարգին վրայ դրաւ Փերվուխին, 1957 Փետրուարին: Խ· Միութեան տնտեսութիւնը յետադիմութեան մէջ էր: Պատերազմէն վերջ ճարտարարուեստական արտադրութիւնը հազիւ թէ տարեկան 12 առ հարիւրի բարձրացած էր, չտեսնուած անկում մը արձանագրեց, իջնելով 7·1 առ հարիւրի :

Ի՞նչ է հնգամեայ վեց ծրագիրներուն նկարագիրը՝ երեսուն տարուան ընթացքին : Համեմատութեան պակասն է: Ծանօթ է յաճախակի կրկնուող յանկերգը· — զլել անցնիլ՝ դրամատիրական ամէնէն յառաջացէմ երկիրները: Հակասութիւն մըն ալ կայ՝ ճարտարարուեստի եւ հողամշակութեան արտադրութեանց մէջ, որոնց յաջողութիւնները շատ միջակ էին՝ 1928էն 1955ի ընթացքին : Հացահատիկներու արտադրութիւնը դանդաղօրէն բարձրացաւ, մինչդեռ անասնաբուծութիւնը լուրջ անկում կրեց: Բնականաբար արդիւնքը եղաւ գիւղացիներու դիմադրութիւնը՝ հաւաքական դրութեան դէմ, բոլոր հանրապետութիւններուն մէջ: 1956ին միայն, օգտագործուիլ սկսած Սիպերիոյ տափաստաններուն մէջ, որոշ թոյլտուութիւն եղաւ գիւղացիներուն, միաժամանակ օրէնքը ի զօրու էր կարգ մը արտադրութեանց վրայ :

Եզրակացնելու համար՝ կարելի է ըսել, թէ 1928 – 1955 գործադրուած հնգամեայ ծրագիրները հիմնովին փոխեցին Ռուսիոյ ընկերային կառուցուածքը, աւելի լաւ պայմաններ ստեղծելով գիւղացիներուն· այսուհանդերձ, տակաւին շատ փոփոխութիւններ պիտի ըլլան, ինչպէս՝ Ստալինի շրջանին :

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՅՑ

Հ· Յ· Դ· Այրիվր Սերոբ Մ· Եօթնեղբայրեան խումբը, յարգանքի այց մը կազմակերպած էր անցեալ կիրակի, Եղիազարեանի եւ Քէլապճեանի՝ ողբացեալ ընկերներու գերեզմաններուն :

Ընկերներ ու համակիրներ յայտարարուած ժամին, ծաղիկներով իրենց յարգանքի տուրքը բերած էին, մեզմէ առյաւէտ բաժանուող, Տէր եւ Տիկին Եղիազարեանի, ապա բազմութիւնը ուղղուեցաւ Պիւէթրի գերեզմանատունը, ընկեր Խ· Քէլապճեանի շիրիմին :

Ներկայ էին բազմաթիւ ընկերներ, համակիրներ, եւ հանգուցեալի ընտանեկան հանգուցեալի ընտանեկան պարագաներ :

Խումբին կողմէ, ընկեր Գ· Վարդանեան երկու խօսքով վեր հանեց ընկերոջ հայրենասիրութիւնն եւ շեշտեց թէ իր յիշատակը միշտ թարմ պիտի մնայ իր ընկերներուն սիրտերուն մէջ, որոնք պարբերաբար պիտի գան ընկերական յարգանքի տուրքը մատուցանելու, իր շիրիմին: Ապա խօսք տրուեցաւ Փարիզի Շրջ· կոմիտէի ներկայացուցիչ ընկեր Ս· Յովհաննէսեանին, որ իր կարգին վեր հանեց ողբացեալ ընկերոջ Դաշնակցական հանգամանքը, եւ ըսաւ որ միշտ պէտք է յիշուի իրենց յիշատակը :

ԸՆԿԵՐ ՄԸ

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՄԱԹԷՕ ՖԱԼՔՈՆԷ

(ԳՈՐՍԻՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

— Հանգիստ թող զիս, ես իր հայրն եմ, պատասխանեց Մաթէօ:

Ճիւզեբբա համբուրեց տղեկը եւ լալահառաչ մտաւ տնակէն ներս :

Հոն, ծունկի գալով Աստուածամօր պատկերին առջեւ ջերմեռանդութեամբ աղօթեց ...

Այսուհանդերձ, Ֆալքոնէ երկու հարիւր քայլ յառաջանալէ ետք, կանգ առաւ փոսի մը առջեւ, ուրկէ վար իջաւ :

Հրացանին կոթովը քննեց ոտքերուն տակ փտած հողը, զայն կակուղ եւ դիւրափոր գտնելով, վայրը յարմար դատեց իր ծրագրին գործադրութեան համար ...

— Ֆորթունաթօ, գնա առ դիմացի խոշոր քարին քով :

Տղեկը կատարեց իրեն տրուած պատուէրը եւ ծունկի եկաւ :

— Աղօթէ ...

— Հայր իմ ... Հայր իմ, մի սպաննէք զիս ...

— Աղօթէ, կրկնեց Մաթէօ զարհուրելի ձայնով մը:

Երախան, հեծկլտանքներու մէջ սկսաւ արտասանել «Հայր Մեր»ը, մինչ հայրը հաստ ձայնով մը իւրաքանչիւր հարուածի վերջաւորութեան, կրկնեց «Ամէն» :

Եւ ապա, հարցուց·

— Ա՞յս է բոլոր գիտցած աղօթքդ :

— Հայր իմ, տակաւին գիտեմ Ավէ – Մարիան եւ ուրիշ մեղեդի մը որ հօրաքոյրս է սորվեցուցած :

— Շատ երկար է, բայց հոգ չէ ...

Տղեկը նուաղած ձայնով մը վերջացուց իր մեղեդին ալ :

— Վերջացուցի՞ր ...

— Ոհ, հայր իմ, շնորհ ... ներէ ինծի: Ուրիշ անգամ չեմ ըներ ... Զարմիկէս պիտի խնդրեմ որ ներեն Ճանէթթոյին ...

Երախան տակաւին կը շարունակէր խօսիլ: Մաթէօ լարեց իր հրացանը եւ նշան առաւ :

— Թող Աստուած ներէ քեզի ...

Ֆորթունաթօ յուսահատական ճիգ մը ըրաւ ոտքի կանգնելու եւ համբուրելու համար իր հօր ձեռքերը, սակայն ժամանակ չունեցաւ :

Մաթէօ կրակեց եւ Ֆորթունաթօ անկենդան ինկաւ ...

Առանց ակնարկ մը իսկ նետելու դիակին վրայ, Մաթէօ յառաջացաւ դէպի իր տնակը, երթալ փնտռելու համար թի մը՝ որով պիտի կարողանար տղեկին փոս մը պատրաստել ...

Հազիւ քանի մը քայլ էր առած երբ պատահեցաւ Ճուզեբբային որ վազած եկած էր հրացանին պայթիւնը լսած ըլլալով :

— Ի՞նչ ըրիր, աղաղակեց մայրը :

— Արդարութիւն ...

— Ո՞ւր է ...

— Փոսին մէջ: Պիտի թաղեմ զինքը: Ճշմարիտ քրիստոնեայի մը պէս մեռաւ, պատարագ մատուցանել պիտի տամ իրեն համար ... Ըսէ փեսայիս՝ Թէոտորօ Պիանքիին որ յետ այսու թող գայ ու բնակի մեզի հետ ... :

(7 վերջ) ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ԸՆԴՀ. ԹԻՒԸ

Կարմիր բանակի պաշտօնաթերթը «Կարմիր Աստղ» երեսուն միլիոն կը հաշուէ բոլոր համայնավար կուսակցութեանց անդամներուն ընդհանուր թիւը :

Այս թիւը կը վերաբերի կուսակցական անդամատետր ունեցող գործօն անդամներուն եւ հաշուի չէ առած բոլորաիքեան կազմակերպութեանց անդամներն ու համակիրները :

Ստորեւ կուտանք գլխաւոր կուսակցութեանց թիւերը եւ իւրաքանչիւր երկրի բնակչութեան թիւը, քանակի կարեւորութեան կարգով :

Չինաստան՝ վեց հարիւր միլիոն բնակիչ եւ տասը միլիոն 730 հազար անդամ :

Խորհրդային Միութիւն՝ երկու հարիւր միլիոն բնակիչ եւ եօթը միլիոն 216 հազար անդամ :

Իտալիա՝ 48 միլիոն բնակիչ եւ երկու միլիոն 94 հազար անդամ : (Յառաջ, 2 Հոկտեմբերի թիւով կը յայտնէր որ իտալական համայնավար կուսակցութիւնը մօտ երեք հարիւր հազարի կորուստ մը արձանագրած է վերջերս եւ անդամներու թիւը ներկայիս մէկ միլիոն 817 հազար է) :

Չեխոսլովաքիա՝ 13 միլիոն բնակիչ եւ մէկ միլիոն 445 հազար անդամ :

Լեհաստան՝ 27 միլիոն բնակիչ եւ մէկ միլիոն չորս հարիւր հազար անդամ :

Ինդոնեզիա՝ 78 միլիոն բնակիչ և մէկ միլիոն երեք հարիւր հազար անդամ :

Հիւսիսային Քորէա՝ ինը միլիոն բնակիչ եւ մէկ միլիոն 165 հազար անդամ :

Արեւելեան Գերմանիա՝ 16 միլիոն բնակիչ եւ մէկ միլիոն անդամ :

Ֆրանսա՝ 43 միլիոն բնակիչ եւ 430 հազար անդամ միայն :

Իսկ երեք միլիոն երկու հարիւր հազար անդամներ ալ զանազան երկիրներու մէջ:

Իւրաքանչիւր երկրի բնակչութեան եւ կուսակցութեան անդամներուն թիւերուն բաղդատութիւնը հետեւեալ համեմատութիւնը ցոյց կուտայ :

Չինաստան՝ բնակչութեան 1·7 առ հարիւրը համայնավար :

Խորհրդային Միութիւն՝ 3·6 առ հարիւր :

Իտալիա՝ 4·4 առ հարիւր :

Չեխոսլովաքիա՝ 11·1 առ հարիւր :

Լեհաստան՝ 5·2 առ հարիւր:

Ինդոնեզիա՝ 1·6 առ հարիւր :

Հիւսիսային Քորէա՝ 13 առ հարիւր:

Արեւելեան Գերմանիա՝ 6·2 առ հարիւր:

Ֆրանսա՝ մէկ առ հարիւր միայն :

Եթէ երկիրները համեմատութեան առաւելութեան կարգով դասաւորենք, հետեւեալ շարքը կը ստանանք :

Հիւսիսային Քորէա, Չեխոսլովաքիա, Արեւելեան Գերմանիա, Լեհաստան, Իտալիա, Խորհրդային Միութիւն, Չինաստան, Ինդոնեզիա եւ Ֆրանսա :

Այս դասաւորումը ցոյց կուտայ թէ աշակերտները գլած անցած են վարպետը եւ մեծ յեղափոխութենէն քառասուն տարի վերջն ալ տակաւին հարիւր հոգիի վրայ չորս հոգի իսկ չկան մարքսիստական վարդապետութեան սիրահարները Խորհրդային Միութեան մէջ :

ՀԱՃԸՆՑԻՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

●

Հաճընի Հայրենակցական Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը, կիրակի օր, առաւօտեան հոգեհանգստեան պատարագէն վերջ, Սէրքըլ Միլիթէրի սրահին մէջ, ժամը չորսէն ութ, տօնեց իր հիմնարկութեան 30ամեակը եւ հայրենի հերոսամարտին 37րդ տարեդարձը, պատշաճ վայելչութեամբ :

Միութեան նախագահ Պ. Յ. Պահատուրեան բանալով այս յիշատակի հանդէսը Խօսքը տուաւ իրենց պատուակալ նախագահ Պ. Յարութիւն Թէլեանի, որ պատկերալից կերպով ներկայացուց Հաճընի հերոսամարտին եւ նահատակութեան դրուագները :

Միութեան քարտուղար Պ. Մ. Գրաճեան գրութեամբ մը ուրուագծեց Հաճընի իննամսեայ դիմադրութեան յուզիչ մանրամասնութիւնները, թէ ինչպէս հոն մնացած 4000 հերոսները ամէն վայրկեան արտաքին օգնութեան սպասելով հանդերձ, սպառեցան եւ ի վերջոյ անհաւասար պայքարի մէջ ինկան քաջաբար : Մաղթեց որ նոր սերունդին հայեցի դաստիարակութեամբ այս ոգին պահպանուի :

Պ. Տիրան Ստեփանի Ֆրանսերէն քանի մը խօսքէն վերջ, Միութեան Կեդր. վարչութեան կողմէ ընդարձակ տեղեկութիւններ տրուեցան Միութեան գործունէութեան եւ ապագայ ծրագիրներուն մասին: Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկայի իրենց հայրենակիցները, տասը միլիոն Ֆրանք հանգանակած են Խ. Հայաստանի մէջ Նոր Հաճըն մը կառուցանելու համար, եւ թէ այս մասին Երեւանի կառավարութեան հետ բանակցութիւնները աւարտելու վրայ ըլլալով, կը յուսան 1958ի ընթացքին հիմը դնել իրենց Նոր հայրենիքին :

Սեւրվրէ Եպիսկ. որ կը նախագահէր, խօսք առնելով փառաբանեց ոչ միայն Հաճընի, այլ բոլոր նահատակ մեր քաղաքներուն հերոս ժողովուրդին քաջութիւնը եւ մաղթեց որ նոր սերունդը կրէ եւ պահէ իր փառաւոր նախնիքներուն ոգին ու ազգասիրութիւնը :

Այս պաշտօնական բաժինին փակումէն ետք սկսաւ գեղարուեստական բաժինը, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին մեծ մասով Հաճընցի ընտանիքներու նորահաս երիտասարդները :

Երգեցին ու արտասանեցին Օր. Ա. Զօպանեան, Օր. Ալիս Գրաճեան, Օր. Աճէմեան (ընկերակցութեամբ Պ. Խրիմեանի) պատանի Տուրոս եւ քոյրը՝ Օր. Կլիկկիա Գնդունի, եւ Օր. Մահտէսեան իր դաշնակի երկու ունկնդրութեամբ : Բոլորն ալ բուռն ծափերու եւ կրկնութիւններու արժանացան, ինչպէս նաեւ երիտասարդ երգիչ Պ. Մ. Գարակէօզեան :

Ներկաները, առանձին սեղաններու շուրջ խմբուած շամփանեայով եւ մատաղի սանտուիչներով հիւրասիրուեցան եւ ուշ ատեն բաժնուեցան իրարմէ՝ յիշատակելի օր մը անցուցած ըլլալով :

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ախոյենական Բ. մրցումը տեղի ունեցաւ մեր մարզադաշտին վըրայ ընդդէմ Ժիւվիզիի, մարզասէրներու ներկայութեամբ :

Տասնեւհինգ վայրկեանի խաղարկութիւնէ մը վերջ կը նշանակենք առաջին կէտը: Բայց մեր տղաքը կը տկարանան, հակառակ տրուած թելադրութիւններուն: Ու խաղը իր ընթացքը կը շարունակէ անհամ ու ձանձրալի, երբ Ժիւվիզիի յարձակողականի մը վրայ մեր պաշտպանողական գծի մարզիկ մը գետին կ՚իյնայ ու ձեռքով գնդակին կը դպչի: Նման պարագայի մէջ, ըստ օրէնքի եւ քանի որ ակամայ սխալ մը գործուած չէ, դատաւորը փենալթի կը սուլէ, ինչ որ բըռաւ ի մեծ ուրախութիւն հակառակորդներուն : Ժիւվիզի նշանակեց կէտը :

Երկրորդ մասը նոյն տկարութեամբ կը շարունակուի: Խաղին վերջին պահերուն մեր տղաքը կը նետուին բուռն յարձակողականի, սակայն շատ ուշ, Ժիւվիզիի մարզիկները հաւաքուած ըլլալով պաշտպանողական գծին վրայ:

Օրուան փայլը մեր պահեստի խումբին կը պատկանի: Կազմուած միմիայն երիտասարդ ուժերով, ան եռանդուն եւ վարպետ խաղարկութեամբ յաղթեց Ժիւվիզիի պահեստի խումբին 0ի դէմ 3ով:

Այս կիրակի Ալֆորվիլի մարզադաշտին վրայ Քուփ տը Ֆրանսի երրորդ խաղարկութիւն ընդդէմ Լիվրի Կարկանի: Որոշ բարեփոխումներ պիտի բերուին Ա. խումբին կազմին մէջ ինչ որ կը յուսանք աւելի եռանդ եւ քաջութիւն պիտի բերէ:

Ք. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ԱՆՁՆՈՒԻՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԱ.— Սիրելիս, ահա այս վայրկեանիս կ՚ուխտեմ ամբողջ ունեցածս քեզի նուիրել :

ՆԷ.— Ի՞նչ ունիս :

ՆԱ.— Ինքզինքս ...

Գ<u>ԱՂՈՒԹԷ</u> Գ<u>ԱՂՈՒԹ</u>

ՄԱԿի պատուիրակներու սրահին մէջ գտնուող զանազան թերթերու շարքին տեղ գրաւած է նաեւ Գահիրէի մեր պաշտօնակից՝ «Յուսաբեր»ը:

«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ»ի Աղեքսանդրիոյ (Եգիպտոս) վարչութիւնը Սեպտեմբեր 26ին «Յառաջդիմասէր»ի պարտէզին մէջ կազմակերպած է, բանաստեղծական երեկոյթ մը, նուիրուած՝ արեւմտահայ քնարերգութեան: Բացումը կատարած է Եգ. Հէքիմեան: Խօսած են՝ օրիորդներ Մ. Մանուկեան եւ Անայիս Պօհճալեան, Նայիրի Կէօնճեան եւ Սոնա Մինասեան :

ԹՐՔԱԳԱՏՈՒՄ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ՍՈՒՂ ԵՐԿԻՐԸ՝ ԹՈՒՐՔԻԱ

Թրքական թերթերը արձագանգ կը հանդիսանան այն իրողութեան, որ Թուրքիա աշխարհի ամէնէն սուղ երկիրն է :

Միջազգային Հիմնադրամի մէկ տեղեկագիրը կը հաղորդէ թէ Միջին Արեւելքի մէջ 1955ին շատ աւելցած է հրապարակի վրայ գտնուող թղթադրամին քանակը: Նոյն վիճակը շարունակուած է նաեւ 1956ին :

Բոլոր երկիրներուն մէջ, ապրանքներու գիները ամէնէն աւելի յաւելում կրած են Թուրքիոյ մէջ :

× Թրքական բոլոր քաղաքներուն մէջ ընտրապայքարը մեծ թափով առաջ կը տարուի Դեմոկրատ կուսակցութեան թեկնածուներուն ցանկը գրեթէ պատրաստուած է: Ամբողջանալու համար՝ տակաւին կը մնան կարգ մը փոքր շրջաններ: Անակնկալներ պատահած են դեմոկրատներու թեկնածուներուն ընտրութեան ընթացքին: Բազմաթիւ նախկին երեսփոխաններ դուրս ձգուած են վարչապետ Մենտերէսի գլխաւորած ցանկէն :

Ընդդիմադիրներն ալ կը գումարեն իրենց ժողովները: Տակաւին յստակ յայտարարութիւններ չեն ըրած առոնք : Կ՚աշխատին ճշդել կեդրոնի թեկնածուները: Այսուհանդերձ, առոնց գործունէութիւնը հետզհետէ տենդագին փուլի մէջ կը մտնէ : Հրապարակային հաւաքոյթները սկսած են արդէն: Միթինկներու մէջ՝ կը քննադատեն դեմոկրատներու գործունէութիւնը :

ՀԱՐԿԵՑՈՒՑԻՉ ՊԱՐԱԳԱՅ

ԲԺԻՇԿԸ.—Ըսած ձեւովս մէկ ամիս առա՞ւ գրած դեղս :

ԱՅՐԻՆ.— Ոչ, Տոքթոր, չկրցաւ :

ԲԺԻՇԿԸ.— Բայց ամէն գինով առնելու էր, տիկին ...

ԱՅՐԻՆ.— Չէր կրնար, տոքթոր, որովհետեւ դեղը առնելուն երրորդ օրը խեղճը մեռաւ :

ԲԺԻՇԿԸ.— Ուրեմն ա[illegible] պարագային ներելի է ...:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (28)

ԿԱՅԾԵՐ

Ը.

ՀԻՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐ

Բայց մի բան, որ դժուարացրեց սկըզբից ճանաչել նրանց, այն էր, որ թէ Կարօն եւ թէ միւս ընկերներս, բոլորն էլ հագուստները փոխած էին· նրանք չէին հագնուած այն ձեւով, որպէս առահասարակ հագնւում են Պարսկաստանի Հայերը, այլ կրում էին մի տեսակ զգեստ, որ յատուկ է Մշու կամ Բաղէշի կողմերի լեռնաբնակ Հայերին, որը շատ չէ զանազանւում քուրդ էշիրաթների հագուստից:

Սագոյի իսկական անունը Սարգիս էր, բայց դրանից, մեր դպրոցում նրան կոչում էին «սատանայի եղունգ»· այդ անունը ստացել էր նա իր չափազանց խորամանկութեան, ճարպիկութիւնների եւ անհանգիստ բնաւորութեան պատճառով :

Ինձ երեւաց, թէ այժմ նա աւելի փոքրացել էր եւ համարեա գունդի ձեւ էր ստացել, թէեւ առաջ նոյնպէս բաւական կարճահասակ տղայ էր: Նրա դէմքը բոլորովին կատուի կերպարանք էր կրում· անփոփոխ էին մնացել միայն չիլ աչքերը, այն վաղեմի դիւական աչքերը, որ միշտ արտայայտում էին եռանդ եւ մի առանձին կենդանութիւն :

Ասլանը շատ չէր փոխուել· նոյն խաղաղ դէմքը իր բոլոր քնքշութեամբ, նոյն երկնագոյն հեզ աչքերը, հովանաւորուած խիտ թերթերունքներով, նոյն անմեղ ժըպիտը, բոլորը նոյնն էր: Միայն նրա չէկ մազերը այժմ աւելի մուգ գոյն էին ստացել եւ երեսի ճերմակ կաշին կորցրել էր իր վաղեմի սպիտակութիւնը: Մարմնի կազմուածքը մնացել էր նոյնպէս նուրբ, որպէս առաջ, միայն այժմ փոքր ինչ կըլորուել էր նաեւ հասակը աւելի գեղեցիկ եւ վայելուչ ձեւ էր ստացել :

Ասլանը միակ աշակերտն էր, որին ես շատ էի սիրում· նա միշտ բարի էր դէպի ինձ եւ քիչ չէր պատահում, որ ամբողջ ժամերով պարապւում էր ինձ հետ· նա մեր դպրոցի ընդունակ եւ յառաջադէմ աշակերտներից մէկն էր: Ի՞նչ պատճառով նա թողեց մեր դպրոցը, — ես հիմա էլ չգիտեմ, միայն նա թողեց մեծ ափսոսանքով, կարծես, մի բան կապած լինէր նրա սիրտը այն «դժոխքի» հետ ...

Մեր դպրոցում ես, Կարօն, Ասլանը եւ Սագօն, այնպէս սերտ կերպով կապուած էինք միմեանց հետ, որ համարեա կազմում էինք մի անբաժան չորրորդութիւն: Բայց երբ նրանք միասին անյայտացան մեր քաղաքից, ամենեւին չյայտնեցին ինձ իրանց նպատակը, երեւի նրա համար, որ ինձ անյարմար գտան իրանց ընկերութեանը, որովհետեւ ես նրանցից հասակով շատ փոքր էի եւ բոլորովին անփորձ: Այնուհետեւ նրանց մասին ամենեւին ստոյգ տեղեկութիւններ չկային, միայն երբեմն խօսւում էին զանազան օտարոտի տեղեկութիւններ, լսւում էին զանազան սարսափելի համբաւներ, որոնց ես երբեք չէի հաւատում: Իսկ այժմ ի՞նչ բախտ էր, որ մեզ կրկին հանդիպեցրեց միմեանց տան եւ երկու տարուայ անջատումից յետոյ ...

Երկու միւս անծանօթները, որոնք խարոյկի մօտ խորոված էին պատրաստում, ամենեւին չշարժուեցան իրանց տեղից, միայն երբեմն կասկածաւոր աչքերով նայում էին ինձ վրայ : Եւ Կարօն շտապեց, թէ նրանք ովքեր են :

— Ծրեւէ, ուզիդ դ[illegible] այստեղ, հարցրեց Ասլանը ժպտելով:

Մինչեւ իմ պատասխանելը, Սագօն մէջ մտաւ.

— Չե՞ս տեսնում, Ասլան, չե՞ս տեսնում, որ բոլորովին քացախել է այրուբենի մէջ:—Խեղճ տղայ, հէնց որ նայում ես երեսին, այնտեղ կարդում ես՝ այբ—ժէ, ճէ—ռա, — խա՛ ... խա՛ ... խա՛ ... Այսպէս չէ՞, Ֆարհատ: — Ախ, ինչպէս ապատուեցայ ես ... Տասն եւ երկու տարի է, ինչ որ մեր թոնրում այրեցի այն անիծած գիրքը ... Թող սատանայի փայ լինի ... խա՛ ... խա՛ ... խա՛ ...

Սագոյի կծու եւ դառն կատակները ամենեւին չվիրաւորեցին ինձ, միայն յիշեցրին մեր անմոռանալի դպրոցական կեանքը, երբ այբ — ժէ — ճէ — ռան մեր հոգին հանում էր, այնքան արտասուքի եւ տանջանքի պատճառ էր դառնում մեզ ...

Այդ միջոցին լսելի եղաւ Կարոյի ձայնը·

— Տղերք, ով քաղցած է, թող մօտ գայ :

Շատախօս Սագօն վազեց դէպի ընթրիքի սեղանը· ես եւ Ասլանը մնացինք մենակ :

— Ի՞նչպէս է «նա» ... հարցրեց Ասլանը դողդոջուն ձայնով:

Իսկոյն հասկացայ, որ Սոնայի մասին էր հարցնում :

— Այնպէս, որպէս էր առաջ, ժպտում է, կարմրում է հետը խօսելիդ ... փախչում է, երբ ուզում ես գրկել ... լաց է լինում, երբ իր հայրը սիրած աշակերտին ծեծում է ... Ամէնը էլի այնպէս է, որպէս տեսել ես: Գլխաւոր փոփոխութիւնը, որ եղել է քո ժամանակից յետոյ, այն է, որ հիմա աւելի գեղեցկացել է եւ աւելի հասունացել է ...

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի Հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ, եկեղեցւոյս Օծման 53րդ տարեդարձին առթիւ, եւ ըստ սովորութեան հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյն եւ մեծ բարերար Ալեքսանդր Մանթաշեանի եւ Մանթաշեան գերդաստանի համօրէն ննջեցեալներուն համար:

Պատարագի ընթացքին հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի ննմահն Կոմիտաս Վարդապետի մահուան 22րդ տարեդարձին, ինչպէս նաեւ հոգելոյս սրբազան հօր Տէր Արտաւազդ Արք. Սիւրմէեանի մահուան 6րդ տարեդարձին առթիւ:

Արարողութիւններուն կը նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ Տ. Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեան:

Կը խնդրուի հայ հասարակութենէն ներկայ ըլլալ այս պաշտամունքներուն:

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՍ.— Հաճընի Հայր. Ընդհ. Միութիւնը «Արծերոյն»ի հերոսամարտին 37րդ տարեդարձը կը տօնէ կիրակի (13 Հոկտեմբեր): Լիոնէն Թորգոմ քհնյ. Փօսթեքեան հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ ութ հազար նահատակներու յիշատակին եւ պիտի քարոզէ: Նաեւ աւանդական հոգեճաշ նահատակներու հոգւոյն: Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր հայրենակիցները եւ նահատակներուն յիշատակը յարգողները:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՓԱՌԱՏՕՆ

Ֆ. Բ. Նախ. Կամաւոր եւ Ռազմիկներու Բարեկ. Միութեան

1914 – 1918 1939–1945

Ա. մաս՝ առաւօտ

Այս Կիրակի, Փրատոյի Մայր Եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր Ս. պատարագ, մասնակցութեամբ Դըպրաց Դասուն եւ «Արմէնիա» երգչախումբի: Երկու համաշխարհային պատերազմներու եւ ազատագրութեան զոհերուն համար:

Պիտի տօնուի Արարայի ճակատամարտի 39րդ տարելիցը, ի ներկայութեան ֆրանսացի զինուորական եւ քաղաքական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու և Ֆրանս. Ռազ. Ընդհ. Ընկերակցութեանց իրենց դրօշակներով եւ Գերիներու Միութեան:

Պատրագէն վերջ դրօշի պարգուէ մասնակցութեամբ Զին. նուագախումբի:

Կարգապահութեան կը հսկեն Հայ Արենոյշները:

Կը խօսի Պ. ՏԻՐԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

Բ. մաս ժամը 13ին

Կոչունք Ֆրանքեւհայկ. Շաթօ տէ Ֆլէօրի մեծ սրահին մէջ, նախագահութեամբ Պ. ԿԱՍԹՕՆ ՏԷՖԷՐի, (երեսփոխան, Մարսէյլի քաղաքապետ):

Ներկայ կ'ըլլան ՔՈԼՈՆԷԼ ՊԷՐԿԱՍ, (նախկին նախարար), Մատամ լա Մարքիզ տը Ֆօրէսթա, Ամիրալ Պալիշօ եւ ուրիշ անձնաւորութիւններ:

Ճաշագին 1.200 փրանք:

Ճաշի տոմսերու համար դիմել քարտուղարութեան՝ 6, 142 րիւ Փարատի, հեռ. 37. 65–98:

Մարսէյլ քաղաք՝ Ե. Պապաիկիտեանի, 28 րիւ տէ Տօմինիքէն, Սէն Ժերոմ՝ Շէհրեանի, Պօմոն՝ Պապուխեանի եւ Եօթնեղբայրեանի, Սէնթ Անթուան՝ Վահանեանի, Պուլվ. Օտտօ՝ Արզումանեանի:

Գ. մաս, ժամը 16ին

Պարահանդէս, կը նուագէ Ս. Չէօրէքճեան, մէջ ընդ մէջ տեղի կ'ունենան անակնկալներ, արտասանութիւններ եւն.:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

2 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1958

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆ. ՄԱՐՄՆԻ

(Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ

Կ. Աֆրիկեան տրամադիր է երաժշտութեան դասեր տալու, երգի, դաշնակի, սօլֆէժի, հարմօնիի, քօնթրըփուէնի, եւայլն:

Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել ՌՈՊ. 31.53, ժամը 14էն 17.30:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Հայկ Շահինեան եւ Թագուոր Շահինեան եւ Պզտիկեան ընտանիքը կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց պաւակներուն՝ ՇԱՀԷՆ ՇԱՀԻՆԵԱՆի եւ ՅԱԿՈԲ ՊԶՏԻԿԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ (աքկածի զոհ, Օգոստոս 18ին):

×

Քպլէրեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ իրենց մօր, մեծ մօր Այրի ՏԻԿԻՆ ՌԱՀԱՆ ՔՊԼԷՐԵԱՆի մահուան տարելիցի առթիւ հոգեհանգիստ պատարագ պիտի մատուցուի, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Սէն Մարթէնի եկեղեցիին մէջ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

×

Վաստակաւոր ուսուցչապետ տարաբախտ Շահան Պէրպէրեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ այս կիրակի կը հրաւիրուին հանգուցեալին ազգականները, Պէրպէրեան վարժարանի սաները եւ համակիրները: Միեւնոյն ատեն այց՝ դէպի գերեզմանատուն:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը կը հրաւիրէ Լիոնի հայ ծնողները փութով արձանագրել իրենց փոքրիկները Հայկազեան վարժարանը՝ Լուի Պլան եկեղեցին: Ուր դասաւանդութիւնները կանոնաւորաբար արդէն սկսած են, կարող ուսուցչուհի Օր. Ընծայ Ստեփանեանի խնամքին տակ: Դասաւանդութիւնները կը կատարուին ամէն հինգշաբթի ամբողջ օրը եւ շաբաթ կէսօրէ վերջ լիսէ կամ գոլէժ յաճախող հայ աշակերտներու համար: Նոյնպէս կիրակի օրեր:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Արփինէ Միքայէլեան եւ Տիկին Զապրեան Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի անդամուհիներուն մասնաւոր շնորհակալութիւն կը յայտնեն իրենց ցոյց տուած համակրանքին համար յանձին Շարլ Միքայէլեանի մահուան առթիւ:

×

Հանգուցեալ Շարլ Միքայէլեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան:

Տիկին Եպրաքսէ Պարտիզպանեանէ երկու հազար փրանք: Շաթուէն Տիկին Թագուհի Տէնիզէնքօ երեք հազար փրանք: Թուլուզէն Գօխապաշեան ընտանիք հազար փրանք:

Տէր եւ Տիկին Գ. Աճէմեան հինգ հազար փրանք կը նուիրեն եկեղեցւոյ շինութեան իրենց զաւկին ամուսնութեան առթիւ: Մարսէյլէն Պ. Ասատուր Համալեան հինգ հազար փրանք կը նուիրէ Պ. Էժտահարեանի ամուսնութեան առթիւ: Պ. Էժտահարեան հինգ հազար փր. իր զաւկին ամուսնութեան առթիւ:

Պ. Գրիգոր Նուրիկեան հինգ հազար փր. կը նուիրէ իր զաւկին զինուորութենէ վերադարձին առթիւ: Անժէէն Պ. Պարոյր Սողոյեան երկու հազար փր.:

×

ԼԻՈՆԻ Ազգ. Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները.— Վիլֆրանշի հայ գաղութը հայր Մոմճեանի ձեռամբ 970* փրանք փոխան ծաղկեպսակի Պ. Սեդրակ Մանճեանի զոքանչ մօր հանգուցեալ Մարիամ Նալչաեանի մահուան առթիւ:

Տէր եւ Տիկին Տիւյմէճեան երկու հազար փրանք կը նուիրեն Աղքատախնամին իրենց զաւկին ամուսնութեան առթիւ:

Նոյն նպատակի համար Տէր եւ Տիկին Էժտահարեան երկու հազար փրանք իրենց զաւկին ամուսնութեան առթիւ: Պ. Մարտիկ Տիւմէճեան իր եղբօր ամուսնութեան առթիւ հազար փրանք: Պ. Պարոյր Սողոյեան հազար փրանք:

ՃՇԴՈՒՄ.— Հանգուցեալ Շարլ Միքայէլեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան հինգ հազար փր.ի նուիրուած է Պ. Յովհաննէս Նիկողոսեանի կողմէ եւ ոչ թէ Պօղոսեանի:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

3 Նոյեմբեր կիրակի գիշեր, Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ երեկոյ, Ալհամպրայի մէջ:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ. 26ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին:

ԽՆՋՈՅՔ–ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի խնջոյք–պարահանդէսը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին Ահարոնեան ակումբին մէջ, մասնակցութեամբ Կեդր. Ֆրանսայի Նոր Սերունդական խումբերուն:

Խմբերգ, արտասանութիւն, երգ եւ հաճելի անակնկալներ:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 27 Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE Vի շքեղ սրահներուն մէջ

Ջանազան աթրաքսիօններ — Մուտք 500 փրանք

Deux Orchestres — Cotillons

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը

PRO. 77.73

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Առնուվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 4000 Փր. ողբացեալ Պ. Գէորգ Արթինեանի մահուան առթիւ (Իսի լէ Մուլինօ) Քէօթահեացի իր հայրենակիցներէն:

×

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Մեսրոպ Մանուկեանի մահուան տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Մ. Կարապետեան 500 Փրանք կը նուիրեն փոխան ծաղկեպսակի, Կապոյտ Խաչի Օգափ. կայանին:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. Թաղ. Խորհուրդը ի գիտութիւն յարգոյ հասարակութեան կուգայ յայտարարելու որ Հոկտեմբեր 3էն սկսեալ վերաբացուած է Թաղիս Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ մէջ, մայրենի լեզուի ուսուցման դասընթացքները, ամէն հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 1.30էն մինչեւ 4:

Ուսուցչուհի Տիկին Մանուշ Շահմիրեան: Այս առթիւ Թաղականութիւնը կոչ կ'ուղղէ Թաղիս եւ շրջաններու բոլոր ծընողքներուն անխտիր, որ բարեհաճին փութալ արձանագրելու իրենց զաւակները ամէն հինգշաբթի եւ կիրակի օրերը եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ:

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Ռոնի – Սու – Պուայի Մշակութային եւ Իրերօգնութեան Միութեան ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Քաֆէ տիւ Քոմէրսի վերնայարկը: Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ գտնուիլ ճիշդ ժամուն:

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Շավիլի Երիտ. Եկեղեցաշէն Յանձնախումբի կողմէ:

10 Նոյեմբեր Շավիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ: Նկատի ունենալ այս թըւականը:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, ընկեր Մալխասեանի բնակարանը, 21 Սանթիէ տը Ռու, Պանեօ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Մ– Եօթնեղբայրեան կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովը այս չորեք օր, ժամը 21ին, ըսպ–րոյի սրահին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ, Ավինեոնի «Մուրատ» խումբի ընկերները, այս կիրակի ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին:

Ներկայ կ'ըլլայ կոմիտէի եւ Նոր Սերունդի ներկայացուցիչները:

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴ. Հայր. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները ու հայրենակիցները այս շաբաթ, ժամը 21ին, Պ. Սիմոնեանի սրճարանը: Օրակարգ՝ Պատգամ. ժողովի դեկոյց եւ Նոր վարչութեան ընտրութիւն:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Նոր Սերունդի գրասենեակը բաց է ամէն չորեք օր, ժամը 15էն 19, 17 րիւ Պլէօ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ի նպաստ Կապ. խաչի օդափոխութեան կայանին:

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին:

Տեղի կ'ունենայ 12 Հոկտեմբեր, շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Պէրիէ Միյէ շքեղ սրահներուն մէջ, Փլաս Պէլկուր:

Գեղարուեստական բաժին եւ հաճելի անակնկալներ:

Ընտանեկան զուարթ մթնոլորտ:

Կը հրաւիրենք Լիոնահայ հասարակութիւնը անխտիր, քաջալերելու մեր այս ձեռնարկը որուն հասոյթով պիտի կարենանք Կապ. խաչի օդափոխութեան կայանին մէջ՝ հարիւրաւոր մանուկներու ոչ թէ միայն մաքուր օդ՝ այլ եւ անոնց՝ գէթ տարին մէկ անգամ հայկական մթնոլորտի մը մէջ տոհմային դաստիարակութիւն մը ապահովել:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Անդրէասեան Գէորգ, Երեւան ծնած 1922ին, հօրը անունը՝ Մանուկ, մօրը անունը՝ Շուշան, քոյրը՝ Մարալ: Կը կարծուի թէ ամուսնացած է եւ Փարիզ կը բնակի: Իր մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել խմբագրութեան:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ջափահաս կին մը տանին աշխատանքներու համար իբրեւ փամ տը մէնաժ, ամէն օր, առտուան ժամը 9–12: Դիմել Տիկին Պարսամեանին, 121 ռիւ Մարգատէ, Փարիզ (18): Հեռաձայնել՝ ՄՕՆ. 15 – 75: Մէթրօ Ժիւլ Ժոֆրէն կամ Լամարք:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Դպրոցասէրի առտնին գործերուն համար աշխատաւորուհի մը: Դիմել ամէն օր 1, Պուլվար Տիւ Նոր: Փանթէնէն առնել 146 հանրակառքը եւ իջնել Ռէնսի–Փավիյեօն:

ԾԱԽՈՒ Է

Ազատ վիճակի մէջ, փավիյեօն մը արեւոտ, Փլաս տէ Ֆէթ, երկու սենեակ, խոհանոց, բաղնիք, մեծ աշխատանոց մը արհեստաւորի համար, գրասենեակ, պարտէզ: Հեռաձայնել ՊՕԼ. 71–80:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seiue 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069 82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 12 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ — SAMEDI 12 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8017 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3818

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ընտրական պայքարը բուռն կերպով առաջ կը տարուի Թուրքիոյ մէջ :

Կառավարական եւ ընդդիմադիր կուսակցութեանց պետերը երկրին ամէն կողմերը շրջապտոյտի ելած քարոզութիւններ կը կատարեն :

Ազգային ժողովը փակուելէ առաջ դեմոկրատ կուսակցութիւնը կարգ մը փոփոխութիւններ մացուցած էր ընտրական օրէնքին մէջ՝ թոյլ չտալու համար, որ ընդդիմադիրները միացեալ ճակատ կազմեն :

Նոյնպէս սեղմումներու ենթարկած էր թեկնածուներու նշանակումը՝ ընդդիմադիր կարեւոր անձնաւորութեանց ընտրութեան արգելք հանդիսանալու համար :

Այս խստութիւնները իրենց որոշ ազդեցութիւնն ունեցան : Ընդդիմադիր ճակատը գլխովին թուլցաւ :

Ընդդիմադիր երեք կուսակցութեանց մէջ ամէնէն զօրաւորն է Հալքը, որուն նախագահը Իսմէթ Ինէօնիւ մեծ վարկ կը վայելէ դեռ երկրին մէջ, շնորհիւ իր անցեալ ծառայութեանց :

Հակառակ իր յառաջացեալ տարիքին եւ լսելու դժուարութեան, Հանրապետութեան նախկին նախագահը քաղաքէ քաղաք կը պտըտի՝ քննադատելու համար Դեմոկրատ կուսակցութիւնը :

Կառավարական կուսակցութիւնը կը մեղադրուի մանաւանդ անոր համար, որ հակառակ իր «դեմոկրատ» անունին, երբեք չի յարգեր ժողովրդավարական սկզբունքները եւ երկիրը կը կառավարէ բռնակալական վարչաձեւով : Չկայ մամուլի եւ խօսքի ազատութիւն : Բանտերը լեցուած են քաղաքական դատապարտեալներով : Երկիրը տնտեսապէս քայքայուած է եւ դրամը արժեզրկուած : Բնակարանի վարձքերը եւ ամբողջ անհրաժեշտ կենսամթերքները ծայր աստիճան սղած, առեւտրականները տուրքերով ծանրաբեռնուած են : Ժողովուրդը այլեւս վստահութիւն չունի կառավարութեան վրայ :

Երկրորդ ընդդիմադիր կուսակցութիւնն է «Միլլէթ», որուն պետը Օսման Պէօլիւքպաշը տակաւին բանտն է : Իր կուսակիցները Անգարայի մէջ ընտրական բացօթեայ հաւաքոյթի մը առթիւ ցուցադրած են անոր մեծադիր լուսանկարը շղթայով եզերուած :

Այն պահուն երբ հանդիսականները մտիկ կ'ընէին բանտարկեալ պետին սկաւառակի վրայ առնուած մէկ ճառը՝ ոստիկանները միջամտած են շղթան վերցնելու համար : Արդի՞ւնք. կափամարտ՝ թրքական իմաստով. բազմաթիւ վիրաւորներ եւ ձերբակալութիւններ :

Հիւրրիյէթ կուսակցութիւնը մեծ ուժ մը չի ներկայացներ :

Գլխաւոր պայքարը կը մղուի Դեմոկրատներու եւ Հալքի միջեւ :

Հակառակ անոր, որ կառավարական կուսակցութիւնը իր ձեռքին մէջ կեդրոնացուցած է քարոզութեան բոլոր արդիական միջոցները, Հալքը գերագոյն ճիգ կ'ընէ իր ձայնը լսելի ընելու համար զանգուածներուն՝ Պոլիսէն մինչեւ գաւառի խուլ անկիւնները : Կ'օգտագործէ ժողովուրդին թշուառ վիճակը՝ կառավարութեան եւ անոր թիկունք հանդիսացող դեմոկրատ կուսակցութեան դէմ ընդհանուր դժգոհութիւն առաջ բերելու համար :

Իրազեկներու կարծիքով Հոկտեմբեր 27ի ընտրութեանց մէջ կրնայ շահիլ Հալքը, որ իբրեւ Աթաթիւրքի հիմնած կուսակցութիւնը շատ համակիրներ ունի :

Ու մինչ արտաքին ճակատին վրայ Դեմոկրատները ամերիկեան քաղաքականութեան ջերմ պաշտպան են՝ Հալքը կը նկատուի բարեկամ Խորհրդային Միութեան :

Վարչապետ Մենտէրէս իր յանձնապաստան եւ ինքնագլուխ գործունէութեամբ վշտացուցած է նոյնիսկ իր գլխաւոր աշխատակիցները, որոնք հակառակ էին ներքին ճակատին վրայ իր վարած քաղաքականութեան :

Մինչ երկիրը թշուառութեան մէջ կը լողայ, վարչապետը շարունակ նոր գործարաններու հանդիսաւոր բացում կը կատարէ : Միւս կողմէ Պոլիսը արդիական քաղաքի մը վերածելու իր մեծամոլութենէն տարուած՝ ամբողջ թաղեր քարուքանդ ընել տուած է : Հազարաւոր մարդիկ բնակարանէ զրկուած պառկելիք տեղ չունին : Ճամբորդներ կը պատմեն թէ Օսմանեան կայսրութեան նախկին մայրաքաղաքը ռմբակոծուած քաղաքի մը երեւոյթը կը պարզէ :

Վիճակագրութեան մը համաձայն, աշխարհի ամէնէն սուղ երկիրն է Թուրքիա :

Հոկտ. 27ի ընտրութեանց արդիւնքը վճռական նշանակութիւն պիտի ունենայ Թուրքիոյ ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան համար :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԱՐՁԵԱԼ ԿԻ ՄՈԼԷ ?

Փլեվէնի ձախողութենէն ետք, Հանրապետութեան Նախագահը կրկին սկսաւ խորհրդակցութեանց՝ յարմար թեկնածու մը գտնելու համար : Տագնապը հետզհետէ աւելի լուրջ բնոյթ կը ստանայ, եւ այնպէս կը կարծուի, թէ Նախագահ Քոթի դարձեալ պիտի դիմէ Կի Մոլէի, որ դահլիճը կազմէ : Արդարեւ, ընկերվարական պարագլուխը միակ անձն է, որ այս պայմաններուն մէջ կրնայ յաջողիլ :

Ընկերվարական կուսակցութեան ղեկավար շրջանակներն ալ իրենց կարգին, աւելի յարմար կը սեպեն որ Կի Մոլէ իշխանութեան գլուխ չկանչուի, առ այժմ :

Գալով Անկախներուն եւ Գիւղացիներուն, կը պահանջեն որ կառավարութիւնը կազմուի Անթուան Փինէի կողմէ :

Հանրապետութեան Նախագահը Ելիզէի մէջ ընդունեցաւ բազմաթիւ կուսակցական պարագլուխներ եւ խորհրդակցեցաւ անոնց հետ :

Նախկին Վարչապետ Փինէ Նախագահին հետ իր ունեցած տեսակցութենէն ետք յայտարարեց .— կառավարութիւնը կազմելու պարտականութիւնը չէ տրուած ինծի : Հարկ է ձգել՝ որ կացութիւնը պայծառանայ : Ընկերվարականներն ու մենք տակաւին հակառութեան մէջ ենք իրարու հետ :

Տնտեսական Խորհուրդի Նախագահ Էմիլ Ռոշ, Ելիզէէն դուրս ելլելով յայտարարեց . — «Կը հաստատեմ, որ Ալժերիոյ հիմնական Օրէնքին առիթով ծագում առած տագնապը մեծ վնաս հասցուց ընկերային եւ տնտեսական գործերուն » :

Մինչ այս մինչ այն, համայնավարները կը շարունակեն իրենց ընթացքը՝ քննադատելով Ֆրանսայի ալժերիական քաղաքականութիւնը : Այս նպատակով յոյց մըն ալ պիտի կազմակերպէին : Իրենց պարագլուխներէն Ժագ Տիւքլօ Հանրապետութեան Նախագահին հետ խորհրդակցութիւն ունենալէ ետք յայտարարեց . — Պուրժէս – Մոնուրիի կառավարութիւնը տապալեցաւ՝ Ալժերիոյ պատերազմին դէմ գոյութիւն ունեցող ընդդիմութեան պատճառով. այդ պատերազմին տնտեսական, ելմտական եւ ընկերային վնասները ծանրօրէն կը ճնշեն Ֆրանսայի ժողովուրդին վրայ : Ուրեմն տագնապը պէտք է լուծեն ձախերը : Տագնապին առաջին օրէն սկսեալ, հարցը կարգադրելու համար դիմեցին աջին : Ինչպէս ծանօթ է սակայն՝ Կի Մոլէի եւ Փլեվէնի փորձերը ապարդիւն եղան :

Բոլոր այն պարագլուխները որ ընդունուեցան Հանրապետութեան Նախագահին կողմէ, յոռետես արտայայտութիւններ ունեցան : Յամենայնդէպս, երէկ գիշեր [illegible] լիճը կազմելու պարտականութիւնը ստանձնա՞ծ է, թէ ոչ : Ընկերվարականներու ընդհանուր քարտուղարին դրական պատասխան մը տալու պարագային, լուրջ հաւանականութիւններ կան որ տագնապը լուծուի :

Օր Օրին

ՓՈՔՐԻԿ ՀԷՔԵԱԹ ՄԸՆ ԱԼ ԱՍ

Վերջերս էր որ կարդացի աշխարհի մեծահարուստներէն մէկուն Օլկա Տեդերտինկի ձանձրոյթը աշխարհիկ կեանքէն եւ երթալ Ափրիկէի խորերը, նուիրուելու Տօքթ. Շուայցըրի բորոտներու դարմանման գերմարդկային գործին :

Օրիորդը՝ հազիւ 28 տարեկան, միլիառատէր ու գեղեցիկ, փորձած է բոլոր մարդկային հաճոյքները : Իր անսպառ հարստութիւնը թոյլ տուած է իրեն վայելելու բոլոր տեսակի արկածախնդրութիւնները : Ոչ մէկ դարման սակայն իր անող ձանձրոյթին : Ու առտու մըն ալ իր օդանաւով կ'իջնէ բորոտներու աշխարհը, Տօքթ. Շուայցըրի թագաւորութեան մայրաքաղաքը, Լամպարանէ : Կը տեսնէ 80ամեայ ծերունիին հասարակածային անտանելի կլիմայի մը տակ խումբ մը նուիրեալներով, կատարած գործը :

Իր ամբողջ էութիւնը կը սարսի «այդ ամէնէն քրիստոնեայ գիւղին կեանքով : Գտած է իր ձանձրոյթին դարմանը : Կ'որոշէ գալ ու մաս կազմել մարդասէր մեծ բժիշկին հէքեաթային կեանքին որ լի է զրկանքներով եւ անսպառ զոհողութիւններով :

Ինչպէս Շուայցըրները հազուագիւտ են հազուագիւտ են նաեւ Օր. Տեդերտինկները : Տառապող մարդկութիւնը պէտք ունի սակայն մէկին եւ միւսին : Այս փոքրիկ հէքեաթը կարդալով չէ՛ք մտածեր ակամայ որ փոխանակ մէկ Շուայցըրի, հարիւրներով կրնայ ունենալ մարդկութիւնը եթէ իր ամբողջ ստեղծագործ ուժը չկլանուի պոմպ Ա.ով կամ Հ.ով, արուեստական Սաթելիթներով (կարծես իրականները... չէին բաւեր, եւ նման քանդող հազարումէկ գիւտերով :

Չէ՞ք մտածեր որ Օր. Տեդերտինկին նման քանիներ կրնան իրենց հարստութիւնը տրամադրել մարդասիրական մեծ գործերու, եթէ իրենց երեւակայութիւնը չսահմանափակուի խաբուսիկ վայելքներու աշխարհի մը մէջ, եթէ իրենց խիղճը ու խելքը չթմրի արուեստական պատրանքներով :

Մեր փոքրիկ ածուին մէջ իսկ եթէ դժուար է Տօքթ. Շուայցըրներ գտնել, այնքան ալ անկարելի չէ Օր. Օլկա Տեդերտիկներ ունենալ որ առ նուազն խոստովանին թէ բան չեն հասկցած իրենց միլիոններուն պարգեւած հաճոյքներէն :

ՆՈՃԻ

"ԹՈՒՐՔԻԱ ՄԷԿ ՕՐ ԻՍԿ ՉԻ ԿՐՆԱՐ ԴԻՄԱՆԱԼ"

ԿԸՍԷ ԽՐՈՒՇՉԵՒ

Նիւ Եորք Թայմզի Մոսկուայի թղթակից՝ Ճէյմս Րէսթընի շնորհած տեսակցութեան երրորդ եւ վերջին մասին մէջ Խրուշչեւ խօսելով Մերձաւոր – Արեւելքի կացութեան շուրջ, շատ խիստ լեզու կը գործածէ Թուրքիոյ դէմ : Ըսելէ վերջ թէ Ճոն Ֆոսթըր Տըլլըս Թուրքիան կը մղէ յարձակելու Սուրիոյ վրայ, կ'աւելցնէ .

« Եթէ պատերազմ ծագի, մենք խիստ մօտ ենք Թուրքիոյ, իսկ դուք (Միացեալ Նահանգները) ո՛չ : Երբ թնդանօթը սկսի գոռալ, երբ հրթիռները սկսին թռիլ, այն ատեն շատ ուշ պիտի ըլլայ մտածելու համար » :

Խրուշչեւ կ'ամբաստանէ նաեւ ամերիկեան կառավարութեան լիազօր պատուիրակ Լոյ Հէնտըրսընը, որ վերջերս Մերձաւոր արեւելք ղրկուեցաւ «որպէսզի Յորդանանն ու Իրաքը մղէ Սուրիոյ դէմ, որ զէնք գնած էր Խորհրդային Միութենէն : Իր ձեռնարկին մէջ ձախողելէ վերջ, Հէնտըրսըն դարձաւ դէպի Թուրքիա » :

Իր յայտարարութեանց ճշգրտութեան մասին ամերիկացի թղթակցին կասկածները փարատելու համար, Խրուշչեւ շեշտած է .

« Շատ լաւ կը հասկնամ ձեզի, երբ կ'ըսէք թէ զարմացած էք, բայց ճշմարիտ է : Թերեւս ներկայիս աւելի շատ ազդակներ կան ի նպաստ խաղաղութեան քան պատերազմի, սակայն Միացեալ Նահանգները պատերազմի կը մղեն Թուրքիան ընդդէմ Սուրիոյ : Մեր ձեռքէն եկածը պիտի ընենք զայն խափանելու համար : Թուրքերը տեղափոխելով իրենց զինուորները՝ կը պարպեն որոշ մասերը այն սահմաններուն, որ զիրենք մեզմէ կը զատեն, ինչ որ պէտք չէ ընէին : Թուրքիան շատ տկար է եւ պատերազմի պարագային մէկ օր իսկ պիտի չկրնայ դիմանալ» :

Այս առթիւ յիշած է վերջերս Անգարայի եւ Մոսկուայի միջեւ փոխանակուած ծա[illegible]յին Միութիւնը ռազմական պիտոյք ծախած է Սուրիոյ, սակայն աւելցուցած է թէ «ոչ մէկ խորհրդային զինուոր կը գտնուի Սուրիոյ մէջ» :

Քննադատած է Այզընհաուրի վարդապետութիւնը եւ Մ. Նահանգները, որ «միջազգային ոստիկանի դեր ստանձնած են ճիշդ այն պահուն, երբ գաղթային գերիշխանութիւնը քայքայուելու վրայ է » :

———o———

ԿԱՐԵՒՈՐ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Սէուտի Արաբիոյ Թագաւորը իր շքախումբով Պէյրութ ժամանեց Եշ. օր եւ դիմաւորուեցաւ Հանրապետութեան Նախագահ Շամունի եւ բազմահազար ժողովուրդին կողմէ :

Թագաւորը պիտի այցելէ Նաւթուղիին վերջացած տեղը, որ արաբական քարիւղը կը հասցնէ Միջերկրական ծով, ինչպէս նաեւ բացումը պիտի կատարէ համարաբական երկրորդ ողիմպիականին :

Սուրիոյ Արտաքին Նախարարը գացած է Պէյրութ՝ ողջունելու համար Թագաւորը : Լիբանանի դրացի երկիրներու ներկայացուցիչները կը խուժեն Պէյրութ՝ մասնակցելու համար դիւանագիտական այն կարեւոր հանդիպումներուն, որոնք տեղի պիտի ունենան Թագաւորին այցելութեան հինգ օրերուն ընթացքին :

———o———

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ներքին նախարարութիւնը սկսած է անցագիր տալ այն Եգիպտացիներուն, որոնք առողջական կամ առեւտրական պատճառներով կ'ուզեն Ֆրանսա գալ :

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆԻ Բիւրօն Լոնտոնի մէջ գումարեց իր եռամսեայ նստաշրջանը՝ նախագահութեամբ Ալսինկ Անտէրսընի (Տանիմարքա) :

Ընդառաջ երթալով Վիէննայի համագումարին մէջ տրուած որոշման, Միջազգայինի կողմէ քննիչ մարմին մը պիտի ղրկուի Ալժերիա տեղւոյն վրայ ուսումնասիրելու համար կացութիւնը :

Որոշուեցաւ նաեւ Հոկտեմբեր 30ը հռչակել «Ազատագրութեան Օր» բոլոր կեղեքուած ժողովուրդներու համար՝ ի յիշատակ Հունգարիոյ ապստամբութեան տարեդարձին :

ՍԱՆԱՀԻՆԻ ԵՒ ՀԱՂԲԱՏԻ ՎԱՆՔԵՐԸ

Պատմագիրներու եւ ժամանակագիրներու հակասական կամ, աւելի ճիշդը, խառնաշփոթ աւանդութիւններու եւ տեղեկութիւններու պատճառով՝ կարելի չէ որոշ տարի մը նշանակել հիմնարկութեան եւ շինութեանը Սանահին եւ Հաղբատ հոյակապ վանքերու, որոնցմէ մէկը քիչ մը աւելի կանուխ բարձրացած է, քան միւսը, սակայն հազար տարի առաջ այս շրջաններուն — 951 - 991 կամ 957-967-991 — անոնք հիմնուած, շինուած, աւարտած, յաւելումներ ունեցած են (նորմանալէս վերաշինուած — աւելի ուշ) :

Ասոնք Հայաստանի նշանաւորագոյն վանքերէն եղած են իրենց գեղակերտ ճարտարապետութեամբ (աւանդութեան մը համաձայն՝ Տրդատ մեծ ճարտարապետին մատքը եւ ձեռքը կայ անոնց վրայ), իրենց անդամներու ժիր գործունէութեամբ (երբեմն հինգ հարիւր միաբան աղօթած ու գործած են). իրենց փնտռուած դպրոցներով (տուած են ներհուն եւ վաստակաւոր մատենագիրներ եւ գրիչներ), իրենց լուրջ ղեկավարութեամբ (կարող եւ արթուն առաջնորդներ եւ եպիսկոպոսներ ունեցած են) :

Սանահին կը ստուգաբանուի՝ Սա հին է, Հաղբատէն աւելի հին է, անկէ կարճ ժամանակ կանուխ շինուած ըլլալով, կամ Սան հին, հին սան, — նկատի առնելով գտնուած վայրին ձեւը, որ սանի նմանութիւն ունի : Հաղբատ կը ստուգաբանուի Հախ, որ Աստուծոյ մէկ որակումը կամ անունն է (պարսկերէն) եւ ապատ, որ կը նշանակէ չէն, հետեւաբար աստուածաշէն (ինչպէս հակառակէն՝ անապատ որ ըսել է անշէն, ամայի) :

Դարձեալ՝ Հաղբ է այդ, այսինքն ուռուցք է, ծուռակ է, նկատի ունենալով Հաղբատի դիրքը, որ թակարդի կը նմանի : — Ասոնք ստուգաբանութիւններ են, որոնք գոհացուցիչ չեն :

Այս վանքերը ստէպ կոչուած են (Սանահինի) Ս. Աստուածածին եւ (Հաղբատի) [illegible] վանք :

Սանահին վանքը համանուն գիւղին մէջ կառուցուած է Թերակղզիաձեւ բարձրաւանդակի վրայ. անոր հիւսիսային կողմէն կ'անցնի Ձորագետը. հարաւային կողմը կան անտառապատ սարեր, արեւելքը՝ Հաղբատի Վանքը եւ Լալուար լեռը, արեւմտակողմը՝ Աթոռիկ սարաւանդը, իսկ դիմացը՝ Ալահվերդիի պղնձահանքը :

Սանահինի ամէնէն հին եկեղեցին է Ս. Աստուածածին, իսկ ամէնէն անուանին՝ Ամենափրկիչ : Ունի ուրիշ եկեղեցի մը՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ, որ ածխանոցի վերածուած է : Ունի դարձեալ ուրիշ փոքր եկեղեցիներ, մատուռներ, ժամատուն, գաւիթ, զանգակատուն, նշխարատուն կամ գրատուն եւ կամարակապ պատկառազդու շէնք մը, կոչուած՝ Մագիստրոսի ճեմարան, իբրեւ թէ Գրիգոր Մագիստրոս հոն դասաւանդած ըլլայ : Առաջին երկու եկեղեցիները Ժ. դարու մէջ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչը Ը.Թ. դարուն, մեծ ժամատունը՝ 1211ին, գաւիթը՝ 1181ին եւ Գր. Մագիստրոսի ճեմարանը՝ ԺԱ. դարուն շինուած ու բարեզարդուած են :

Սանահին հիմնուած է բիւզանդական կամ յունական հողերէ արտաքսուած ու հալածուած հայ վանականներէ, բայց մեծ բարերար ու առատաձեռն հիմնադիրը կը մնայ ու է Խոսրովանոյշ Թագուհին, որուն կ'աջակցին եւ գործը կը շարունակեն իր ամուսինը՝ Աշոտ Ողորմած, զաւակները՝ Կիւրիկէ (Գուրգէն) եւ Սմբատ, ինչպէս նաեւ ուրիշներ :

Սանահին եղած է դամբարանը արքայազուններու եւ իշխանազուններու, եկեղեցականներու եւ բարերարներու :

Անոր դպրոցին ներկայացուցիչներն են Դիոսկորոս, որ կաթողիկոս եւս եղած է, Գրիգոր Տուտէորդի — նաեւ առաջնորդ Հաղբատի, — Գրիգոր Արասայ որդի, Անանիա Սանահնեցի, մեկնիչ Ս. Գրքի եւ ճարտար մանրանկարիչ, եւ գրիչ Յովհաննէս վարդապետ :

Սանահին ունեցած է շատ կալուած, ժառանգ ու սրբութիւններ : Ներկայիս գրեթէ ամէն բանէ զրկուած, բայց կը փայլէ Հաղբատի հետ պետութեան խնամքը իբրեւ հին յուշարձան :

Հաղբատ սիրուած սրբավայր է Լոռէի մէջ եւ հիմնուած է Սանահինի դիմացը, շրջապատուած ծառաշատ սարերով :

Անոր հնագոյն եկեղեցին է Ս. Նշան, շինուած սրբատաշ քարերով : Ասոր քովն է ժամատունը, մեծ եւ հոյակապ կառուցուածք : Ունի խաչի ձեւ : Իսկ հարաւային կողմը բարձրացած է Ս. Գրիգոր եկեղեցին, մինչ Ս. Նշանի դիմացն է Ս. Աստուածածին գեղեցիկ աղօթավայրը : Հաղբատի մէկ աչքառու շէնքն է Համազասպ կոչուածը, զի զայն շինած է Համազասպ ձեռներէց առաջնորդը : Անոր եւ Ս. Նշանի միջեւ կայ Պողոտաձեւ գաւիթը եւ անոնց շրջակայքը, քիչ մը հեռի, դեռ կան նշխարատունը, զանգակատունը, մատուռներ եւ գերեզմաննոցը :

Ս. Նշան եկեղեցին Ժ. դարուն, ժամատունը՝ 1161ին եւ 1201ին, Ս. Գրիգոր եկեղեցին՝ 1025ին, Ս. Աստուածածին՝ ԺԲ. դարուն եւ Գրատունն ու սեղանատունը ԺԳ. դարուն կը շինուին :

Հաղբատի վանքն ալ Բիւզանդիոնի Ռոմանոս կայսրէն հալածական հայ կրօնաւորներու համար կառուցանել կուտայ Խոսրովանոյշ Թագուհին, աջակցութեամբ Աշոտ Ողորմածի եւ իր զաւակներուն՝ Գուրգէնի (Կիւրիկէ) եւ Սմբատի, որոնց պատկերները միակտուր խորափոր քարերու վրայ քանդակուած են ինչպէս Հաղբատի՝ նաեւ Սանահին վանքի աւագ տաճարներու որմերուն վրայ : Եղած են ուրիշ օժանդակողներ՝ ալ :

Հաղբատ եւս մշտնջենական հանգստավայրն է արքայազուններու, ազնուականներու եւ ուրիշ մեծամեծ անձնաւորութիւններու :

Անոր դպրոցէն ելած են հռչակաւոր մատենագիրներ՝ Յովհ. Սարկաւագ, Վարդան, Դաւիթ Քոբայրեցի, կարելի է անոնց շարքին մէջ դնել նաեւ Յովհ. Երզնկացի, որ նոյն վանքին ընդարձակ պատմութիւնը գրած է :

Հաղբատ եւս ունեցած է շատ անշարժ կալուած ու ձեռագիրներ, որոնք աժտախտաբար լաւ չեն պահպանուած, մանաւանդ թէ չար ձեռքով մը ջնջուած են :

Հաղբատ ու Սանահին օժտուած են բազմաթիւ արձանագրութիւններով, որոնք մինչեւ այսօր անոնց երբեմնի գործօն ու փառքը կը պատմեն ... :

Հ. ՀԱՄԶ. ՈՍԿԵԱՆ

— ՈՎ Է —

ՄԻԼՈՎԱՆ ՃԻԼԱՍ

●

Միլովան Ճիլաս Եուկոսլաւիոյ պետական աչքառու անձնաւորութիւններէն մէկն է եղած :

Ատեն մը, անիկա կը համարուէր Մարեշալ Թիթոյի «դահաժառանգ»ը :

Մարեշալէն ետք, Միլովան Ճիլաս կը նկատուէր Եուկոսլաւ պետական մարդոց թիւ մէկը :

Այսուհանդերձ, անցեալ շաբաթ օր, Եուկոսլաւիոյ փոքր մէկ քաղաքին՝ Սթրէմքա Մեթրովիքայի մէջ կազմուած դատական մարմին մը եօթը տարուան բանտարկութեան դատապարտեց Միլովան Ճիլասը :

Երկու տարուան ժամանակամիջոցի մը ընթացքին, Ճիլաս երրորդ անգամն է որ կը դատուի եւ կը դատապարտուի : Առաջին անգամ 1955ին էր որ դատապարտուեցաւ մէկ տարուան բանտարկութեան՝ «վարչակարգին դէմ շարժած ըլլալու» յանցանքով : Արդարեւ, այդ շրջանին Ճիլաս Եուկոսլաւ Համայնավար կուսակցութեան մէջ յատուկ դիրք էր բռնած, յայտնած էր կուսակցութեան վարքագծին դէմ գաղափարներ՝ եւ գանոնք հրապարակած :

Երկրորդ անգամ, 1956 Դեկտեմբեր 12-ին, Ճիլաս ամբաստանուեցաւ «հակազգային գործունէութեամբ» եւ դատապարտուեցաւ երեք տարուան բանտարկութեան :

Այս երկրորդ դատապարտութեան ընթացքին իրեն վերագրուած «հակազգային գործունէութեան» մեղադրանքին գլխաւոր փաստը կը կազմէր այն օր՝ Ճիլաս «Ֆրանս - Փրէս» գործակալութեան բրած իր մէկ յայտարարութեամբ եւ ամերիկեան «Նիւ Լիտըր» թերթին մէջ գրած մէկ յօդուածով քննադատած էր ռուսական միջամտութիւնը Հունգարիոյ մէջ :

Իսկ անցեալ շաբաթ օրուան դատավարութեան ընթացքին Ճիլաս կը մեղադրուէր այն յանցանքով որ՝ իր բանտարկութեան ընթացքին գիրք մը գրելով, գաղտնօրէն զայն կարողացած էր բանտին պատերէն դուրս հանել եւ իր ձեռագիրները Ամերիկա հասցնելով հոն հրատարակել «Նոր Դասակարգը» տիտղոսին տակ :

Այս երրորդ դատավարութեան ընթացքին, Միլովան Ճիլասի հակառակորդները, զայն բարոյապէս ալ նուաստացնելու միտումով, տեղի ու անտեղի շարք մը ուրիշ ամբաստանութիւններ ալ բրած են իր հասցէին, իբրեւ մարդ զայն ներկայացնելով որպէս աննշան ու առանց նկարագրի տէր մէկը :

Սակայն, մէկ բան կայ որ ոչ ոք կրնայ ժխտել կամ ուրանալ : Այդ այն է որ Միլովան Ճիլաս կորովի անհատականութեան եւ խիզախ նկարագրի տէր անձ մըն է եղած :

Իր լայն կուրծքը մինչեւ այսօր զարդարուած է բազմաթիւ շքանշաններով, որոնք կը յատկանշեն «ժողովուրդի հերոս»ը, շքանշաններ զորս Ճիլաս շահած է գերմանական գրաւման շրջանին, դիմադրական ճակատին եւ պատերազմի դաշտին վրայ :

Դարձեալ պատերազմի դաշտին վրայ էր որ Ճիլաս ստացաւ «գնդապետ - զօրավար»ի աստիճանը, ամենաբարձրը եուկոսլաւ բանակին մէջ, երեսունը երեք տարեկանին :

Քաջութիւնը չէր որ պակսեցաւ Ճիլասի երբ, «թիթոյականութեան մէջթիթօ» մը եղաւ, այսինքն՝ Թիթոյի հետ խզելով իր կապերը, լքեց փառք ու պատիւ եւ ընտրեց բանտի ճամբան, պարզապէս անոր համար որ այլեւս չէր հաւատար բարիքներուն այն համայնավարութեան որ կը գործադրուէր իր շուրջը :

Տեսնենք թէ որո՞նք են Ճիլասի գաղափարները, առողջ տեսակէտները, քանի որ Թիթօ զայն կը նկատէ «բանաստեղծ» մը իսկ եուկոսլաւ համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթ «Պորպա» զայն կ'ներկայացնէ իբր «թշուառական դէմք» մը :

Ճիլաս կը պնդէր թէ Եուկոսլաւ կոմունիստ կուսակցութիւնը բուրժուազիի հաշիւը մաքրելէ ետք պէտք էր կարգի մտնէր եւ դառնար դասախարակչական կազմակերպութիւն մը, ըլլար կուսակցութիւն մը բոլոր միւս կուսակցութիւններու կարգին, մէկ խօսքով կը պահանջէր վերացումը միահեծան կուսակցութեան մը վարչաձեւին որ իր տեղը պէտք էր զիջէր դեմոկրատական դրութեան : Այս բոլորը սակայն, պատճառ եղան որ կորովի արիւնը արտաքսուի Համայնավար կուսակցութենէն :

Հունգարական խնդրին առթիւ իր բռնած դիրքը որ պատճառ դարձաւ իր երկրորդ դատապարտութեան, Ճիլաս կը ձեւարանէ հետեւեալ կերպով.

« Հունգարիոյ մէջ, կայսերապաշտութիւնը մէկ կողմ նետեց իր վերջին դիմակը՝ «ընկերվարութեան դիմակը» : Եթէ հունգարական յեղափոխութիւնը յաջողէր ոչ միայն դեմոկրատական բէժիմ մը հաստատել, այլ եւ կարողանար արգելք հանդիսանալ ծանր ճարտարարուեստին ապլայնացման, պիտի կրնար մեծ ազդեցութիւն մը գործել բոլոր համայնավար երկիրներուն վրայ, մէջն ըլլալով Խորհրդային Միութիւնը » :

Իր երրորդ դատապարտութեան գլխապատճառը, ինչպէս ըսինք, իր «Նոր դասակարգը» տիտղոսը կրող գիրքն է : Այս «Նոր դասակարգը», ըստ Ճիլասի, կոմունիստական պիւրոքրասին է :

« Նոր դասակարգը », արդարեւ, ուրիշ պատասխան չունեցաւ տալիք Ճիլասի, այլ զայն դատապարտեց եօթը տարուան բանտարկութեան, ինքզինքը զրպարտութեանց ենթարկուած համարելով :

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու նախկին նախագահ Ռուզվելթի այրին՝ Էլէանոր Ռուզվէլթ, դեմոկրատ ծերակուտական Հիւպէրթ Համֆրէյ, գրագէտ Ճէյմս Ֆարէլ, դեմոկրատ ծերակուտական Ճոզէֆ Քլարք, ընկերվարական փաղեմի գործիչ Նորմըն Թոմաս, պատմագէտ Արթըր Շլեսինկըր, սենդիքաներու ղեկավար Վիքթոր Ռոյթըր եւ ուրիշ բազմաթիւ ծանօթ ամերիկացի անձնաւորութիւններ կոչ մը ուղղած են Մարեշալ Թիթոյին, ուր կը խնդրեն որ Ճիլաս ազատ արձակուի :

Մինչ այդ «Նոր դասակարգ»ին գո՞հը՝ Միլովան Ճիլաս դատապարտուած է իր կեանքին բնի տարիները անցընել բանտի նեղ պատերուն մէջ, որովհետեւ քաջութիւնը ունեցաւ ճշմարտութիւնը խօսելով ինքզինքը ենթարկել ցաւի ու տանջանքի, քան թէ լռելով՝ ախրանալու փառքի ու պերճանքի ...

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

"ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ ՉԳՐՈՒԱԾ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ"

ԽՄԲ.— Վերջերս շատ գրուեցաւ ու խօսուեցաւ Զօպանեանի նիւթական ու գրական ժառանգութեանց մասին, եւ այս առթիւ ակնարկութիւն մըն ալ եղաւ Զօպանեանի ժառանգորդին մասին : Այդ ժառանգորդը, Տիկին Նուարդ Էնֆիէճեան, մեզի դրկած է երկար նամակ մը, նիւթեր տալու համար Զօպանեանի «չգրուած պատմութեան» : Այդ նամակէն քաղելով՝ կուտանք հիմնականը .

1.— Զօպանեան չոր հացի կարօտ էր, երբ ճանչցայ : Ես էի որ 25 տարի ճակտիս քրտինքով ապրուստս կը շահէի, զաւակներս կը մեծցնէի, եւ զինք ալ կը խնամէի երախայի մը նման, ապացոյց տալով երախտագիտութեանս, որովհետեւ զաւակներուս թիւթէօն էր, մէկը Մխիթարեան վարժարան դրած էր, միւսը Սէնթ Պարպ քոլէճը : Զօպանեան իր տանը վարձքն անգամ չէր կրնար վճարել, ես էի որ իրեն բաժինն կը հանէի իմ շահածէս : Իր լուացքը կ'ընէի, վրան - գլուխը կը մաքրէի, տանը գործերը կը կատարէի, տաք կերակուր կուտայի, եւ ինք իր ցաւերը միայն ինծի կը պատմէր :

2.— Մեծ յոյս ունէր որ իր յոբելեանէն ետքը մեծ գումար մը պիտի հասնի ձեռքը, իր հաշիւով հինգ միլիոն : Ատով ծրագրած էր գիւղ քաշուիլ եւ իր գրական կիսաւարտ աշխատանքները վերջացնել, անտիպ գործերը հրատարակել : Արտասահմանէն իր շրջապատողէն վերադարձին, երբ դիմաւորեցի զինք, ըսաւ թէ փառաւոր հանդէսներ սարքուեցան, մեծ գումարներ հաւաքեցին, բայց երկրէն դուրս դրամ հանելը արգիլուած ըլլալով, կը դառնայ ձեռնունայն : Յետոյ շատ նամակ գրեց արտասահման, դրամ դրկող չեղաւ : Ոչ ոք զարկաւ իր դուռը, դուռը զարնողը օգնութիւն խնդրելու համար միայն կուգար :

3.— Լքուած իր բարեկամներէն, իբրեւ վարձատրութիւն չռայլած խնամքներուս, օրինապէս զիս ժառանգորդ կարգեց իր ունեցածին : Բարեգործականը ինծի 100 հազար ֆրանք տուաւ տէր կանգնելու համար այդ ունեցածին, յետոյ խոստացան հանգանակութիւն մը ընել եւ 500 հազար ֆրանք ճարել ու տալ ինծի, մերժեցի : Որոշեցի ձեռագիրները, նկարները, գիրքերը Հայաստան ղրկել : Բանալին տուի Ռ. Մելիքին, որ այդ գոյքերը Հայաստան փոխադրէ : Ոչինչ առած եմ ես : Գիրքերէն մաս մը (մօտ 150 կտոր) Հայոց եկեղեցին տարուեցաւ, յանձնուեցաւ Պ. Գարակէօզեանի :

4.— Իր գրած կտակը, գոյքերուն յանձնումին վերաբերեալ ստացագիրները մօտս կը գտնուին :

ԽՄԲ.— Տիկին Էնֆիէճեանի նամակը կը մնայ մեր մօտ : Համառօտակի տուինք բովանդակութիւնը, աւելցնելով որ Զօպանեանի «չգրուած պատմութիւնը» գրելու փափաք չունինք մենք՝ եթէ ուրիշներ պակասաւոր կը գտնեն տրուած այս լուսաբանութիւնները կամ անճիշդ : Մեր աշխատակիցին՝ ընկ. Պարսամեանի լուսաբանութիւններէն եւ Տիկին Էնֆիէճեանի նամակէն ետքը, մեզի համար հարցը փակուած է, փոյթ չէ թէ պատմութիւնը «չգրուած» մնայ ամբողջովին :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

Պ. ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՍՊԱԹ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԻՐ ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄԵՐՁ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԻ, Ն. Ս. ԶԱՐԵՀ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԵՒ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Պոսթոնի մեր պաշտօնակից —*Հայրենիք* 25 Սեպտեմբերի թիւին մէջ կը գրէ.—

Պ. Տիգրան Թոսպաթ, Պէյրութի Պուրճ Համուտ շրջանէն ընտրուած պետական երեսփոխան՝ Լիբանանի Խորհրդարանին, շաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին հասաւ քաղաքս օդային ճամբով: Լոկան օդակայանը, դիմաւորելու գացած էին ներկայացուցիչներ՝ Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէէն, Հ. Ե. Դ.էն, Հ. Օ. Միութեան Կեդր. Վարչութենէն, Թեմիս Ազգային Մարմինէն, «Հայրենիք»ներու խմբագրութենէն, նաեւ ազգականներ ու բարեկամներ:

Պ. Տիգրան Թոսպաթ, Լիբանանի հայ եւ արաբ կեանքին մէջ գործօն անձնաւորութիւն մըն է, իբրեւ անկախ երեսփոխան, նաեւ ազդեցիկ հրապարակագիր:

Պէյրութի մէջ կը հրատարակէ (*Ազդ*) *հայերէն օրաթերթը, որ ճոխ, պատկերազարդ հրատարակութիւն մըն է, ընթերցողներու լայն շրջանակով, նաեւ «Լը Սուար» ֆրանսերէն օրաթերթը, որ նոյնպէս միջազգային շրջանակի մէջ տարածուած է: Այս երկիրը եկաւ, ինչպէս գրած էինք, Ամերիկեան կառավարութեան հրաւէրով եւ պիտի այցելէ Մ. Նահանգներու գլխաւոր կեդրոնները, ինչպէս նաեւ Քալիֆորնիա:*

Իր ժամանումէն քիչ ետք, Պ. Թոսպաթ այցելեց «Հայրենիք»ներու շէնքը, եւ ընդունուեցաւ Հ. Յ. Դ. Կ. Կոմիտէին գրասենեակը, ուր տեսակցեցաւ մեր պատասխանատու ընկերներուն, «Հայրենիք»ներուն խմբագրութեանց անդամներուն հետ:

Տեսակցութեան ընթացքին, յարգելի Պ. Տ. Թոսպաթ, որ ոչ մէկ հայ կուսակցութեան կը պատկանի, խոր համակրանքով խօսեցաւ Ն. Ս. Օծութիւն Տ. Զարեհ. Կաթողիկոսին մասին, ու ըսաւ թէ՝ վեհափառին դիրքը օր ըստ օրէ կը զօրանայ, ու իր հակառակորդները կը յուսալքուին:

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ՄԵՐՁ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՅՍ ԽՌՈՎԱՅՈՅԶ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

Արաբական աշխարհի քաղաքական ծանօթ խռովայոյզ անցուդարձերը յաճախ մտահոգութիւն կը պատճառեն նաեւ ամերիկահայ գաղութին, մեր այդ շրջաններու հայրենակիցներու մասին: Այս առթիւ, թերթիս խմբագրութիւնը ուղղեց յարգելի հիւրին կարգ մը հարցումներ, որոնց պատասխանեց ան հետեւեալ կերպով.

Հարցում.— *Պ. Երեսփոխան, քաղաքական ծանօթ անցուդարձերը, որոնք կը յուզեն արաբական երկիրները, համաշխարհային ուշադրութեան կեդրոն դառնելով զանոնք, ազդա՞ծ են այդ երկիրներու հայ կեանքին վրայ, ինչպիսի կերպով:*

Պատասխան.— *Քաղաքականապէս, ոչ: Արաբ հիւրընկալ երկիրները, իրենց արտաքին քաղաքականութենէն անկախ, ներքին յարաբերութիւնը կը պահեն նոյն վստահութեամբ նայելով հայ հաւատարիմ տարրին, որ իր պարտականութիւնը կը կատարէ ու կ'ապրի նաեւ իր ներքին ազգային կեանքով:*

Հ.— Պ. Թոսպաթ, դուք, ինչպէս ծանօթ է մեզի, չէք պատկանիր ոչ մէկ հայ կուսակցութեան, եւ իբրեւ անկախ թեկնածու ներկայացած էք միշտ, երեք անգամ ընտրուելով Լիբանանի Խորհրդարանի երեսփոխան: Ի՞նչ է ձեր կարծիքը Ն. Ս. Օծութիւն Տ. Զարեհ կաթողիկոսի ընտրութեան եւ անոր ներկայ դիրքի մասին:

Պ.— Ն. Վ. Տ. Զարեհ Կաթողիկոսին ընտրութիւնը տեղի ունեցաւ օրինական պայմաններով, եւ ես ականատես եմ որ, արժանաւոր գահակալին դիրքը օրէ օր կ'ամրանայ Անթիլիասի մէջ:

Հ.— Ի՞նչ վիճակի մէջ են՝ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան հակառակորդ՝ համայնավար – ռամկավար – Բարեգործական տարրերը:

Պ. — Լուրջ նշաններ կան թէ, յուսախաբ եղած *են, մասնաւորաբար ոչ – համայնավար հակառակորդ տարրերը, ու անոնց պարագլուխներէն ոմանք միջոց կը փնտռեն պատուաւոր նահանջի մը համար:*

Հասկցած են, ի վերջոյ թէ ի՞նչ մութ նպատակներ կը հետապնդեն համայնավարները, պառակտելով գաղութը: Այդ ճակատի ղեկավարներէն մէկ քանիներ, անդրադառնալով «Համախմբական»ներու կասկածելի նպատակներուն, քաշուած են բոլորովին:

Հ.— Ի՞նչ է ձեր կարծիքը, այսպէս կոչուած Սուրիոյ «անկախ հայ համայնք»ի մասին:

Պ.— Ոչ մէկ արտօնութիւն կայ, այդ մասին, եւ պիտի չըլլայ, շատ հաւանաբար: *Իշխանութիւնները առաջարկած են միայն մանրամասն գիտնալ, թէ ի՞նչ սկզբունքներով կ'ուզեն հաստատել «անկախ համայնքը»:* Մինչեւ ճանաչումը սակայն, հսկայ ճամբայ մը կայ, զոր պիտի չկրնան կտրել Կիլիկիոյ Աթոռին հակառակորդները:

Հ.— Ի՞նչ կացութեան մէջ են Սուրիոյ մեր ազգ. մարմինները:

Պ.—Կը շարունակեն իրենց գործը, անխափան եւ կանոնաւոր: Ազգ. օրինաւոր իշխանութիւն չճանչցող հայ եկեղեցիի մը կատարած գործողութիւնները յաճախ չեն վաւերացուիր պետութեան կողմէ:

Ներկայ մը հարցուց, թէ ո՞րքա՞ն ճիշդ են, «Ազդ»ի պաշտօնանկ խմբագրի մը կատարած «մերկացումները», հակառակորդ մամուլին մէջ, Դաշնակցութեան վերագրուած կեղծ շրջաբերականի մը մասին:

Պ. Թոսպաթ պատասխանեց, թէ խնդրոյ առարկայ անձը, իբրեւ անվստահելի, ուրիշ առթիւ ալ վտարուած է մամուլի աշխատանքէն: Վստահութեան գեղծումով բռնուած, այս անգամ ալ դուրս նետուած է, եւ իր «մերկացումները» ոչ մէկ արժէք ունին: Հաւանաբար օր մը, մէկը պիտի պարզէ բոլոր անցուդարձերը սակայն դէպքը կարեւոր չի նկատուիր: Զարժեր իրմով զբաղիլ:

Հ. — Ի՞նչ է ձեր կարծիքը, Երուսաղէմի պատրիարքութեան շուրջ մղուող ծանօթ պայքարին մասին:

Պ.— Կը թուի թէ, Տ. Եղիշէ Արք.ը յաջողութեան մէջ է, ժողովրդական քաջալերանք կը գտնէ, ու հաւանաբար պիտի չահի աթոռը, Տ. Ներսոյեանի դէմ: Միւս կողմէ, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը կը հերքէ, թէ որեւէ պատիժ սահմանած է Տ. Եղիշէ Սրբազանին:

Հ.— Ինչպէ՞ս կը գտնէք Անթիլիասի Ընծայարանը, վերջին ծանօթ վտարումներէն յետոյ:

Պ.— Դպրեվանքը, որ Պիքֆայայի մէջ կը գտնուի, կը գործէ կանոնաւոր, եւ ունի ընտիր ուսուցչական կազմ: Բարգաւաճութեան մէջ է օրէ օր:

ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Ինչպէս գրած էինք.քանի մը օր է Լոնտոն կը գտնուի Պոլսոյ պատրիարքը՝ Գարեգին արք.:

Ստորեւ այդ այցելութեան մանրամասնութիւնները.—

Շաբաթ օր Պոլսոյ Հայոց պատրիարքը Լոնտոնի համայնական խորհուրդի անդամներէն Պ. Էքսէրճեանի ընկերակցութեամբ գնաց Քէնթըրպըրի եւ այցելեց Սէն Օկիւսթին քոլէճը: Այս քոլէճը այն պատմական վայրն է ուր առաջին անգամ հիմնուած է Անկլիքան Եկեղեցին:

Հիւրերը այցելեցին Քէնթըրպըրիի Արքեպիսկոպոս Տոքթ. Ճանըրնի, որ շատ սիրալիր ընդունելութիւն մը ցոյց տուաւ: Իրիկուան Պատրիարքը ներկայ գտնուեցաւ Քէնթըրպըրիի եկեղեցիին արարողութեան եւ աղօթքին, տուաւ իր օրհնութիւնները:

Կիրակի առաւօտ, Լոնտոնի Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ Պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ ողբացեալ բարերար Գալուստ Կիւլպէնկեանի հոգւոյն ի հանգիստ: Պատարագեց եւ քարոզեց Պատրիարք Հայրը:

Հայ եկեղեցւոյ այս հոգեհմայլ արարողութեանց ներկայ էին նաեւ Քէնթըրպըրիի Արքեպիսկոպոս Տոքթ. Ճանըրնի երկու ներկայացուցիչները ինչպէս նաեւ ներկայացուցիչ մը Անգլիոյ Օրթոտոքս եկեղեցիէն: Լոնտոնի հայ գաղութը գրեթէ ամբողջութեամբ լեցուցած էր եկեղեցին:

Արարողութիւնները եղան խիստ ներդաշնակ եւ տպաւորիչ: Կիրակի գիշեր Լոնտոնի համայնական խորհուրդը ի պատիւ Պոլսոյ հայ պատուիրակութեան, հացկերոյթ մը տուաւ Տէնքէսթըր պանդոկին մէջ: Ներկայ էին համայնական խորհուրդի նախագահն ու անդամները, Տիկնանց յանձնախումբի նախագահը, Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ խնամակալները, Լոնտոնի հայ ընտրանին եւ «Մարմարա»յի ներկայացուցիչը Տիկին Սեդա Զօպեան: Ճաշը տեղի ունեցած է խիստ պաշտօնական մթնոլորտի մը մէջ եւ Լոնտոնի համայնական խորհուրդի նախագահը Պ. Ետուար Պէնլեան արտասանած է բաժակաճառ մը բարի գալուստ մաղթելով հայ պատուիրակութեան եւ բաժակ առաջարկած է անոնց կենացը:

Պ. Պէնլեանի այս ճառին պատասխանած է Պատրիարքը եւ շնորհակալութիւն յայտնած իրենց հանդէպ ցոյց տրուած ջերմ ընդունելութեան համար: Աւելի վերջ խօսք առած են կարգաւ Պ. Պ. Մկրեան, Իգմիթլեան, Էքսէրճեան, Տիկին Պէնլեան, Պ. Մ. Շէլլէֆեան, Տ. Աշոտ քհնյ. Յարութիւնեան, Պ. Սաֆրաստեան եւ Պ. Միքայէլ:

Երկուշաբթի ժամը 16*ին, Լոնտոնի Թուրք դեսպանը Պատրիարք Հօր եւ վարչութեան ատենապետին ի պատիւ թէյասեղան մը սարքեց դեսպանատան մէջ, որուն ներկայ գտնուած են Լոնտոնի հայ համայնքի ներկայացուցիչները:*

Պատրիարք Հայրը որ Լոնտոնի մէջ իջեւանած է Հայոց եկեղեցւոյ մօտակայ Քէնսինկթըն Փէլըս պանդոկը, շարունակեց իր պաշտօնական այցելութիւնները, որոշելով Չորեքշաբթի առաւօտ օդանաւով վերադառնալ Պոլիս:

ԱՍԻԱԿԱՆ ԿՐԻՓԸ

Ինչպէս գրած էինք ասիական կրիփը Փարիզի մէջ մեծ աւերներ կը գործէ: Հինդ հողի վրայ մէկ կրիփ ունեցող կայ: Թէեւ համաճարակը կը ծաւալի բայց բժշկական շրջանակները կը յայտնեն թէ վտանգաւոր բնոյթ չունի:

Փարիզի ամերիկեան դեսպանատան բոլոր պաշտօնեաները պառկած եղած են: Դեղարաններուն առջեւ պոչ բռնած է ժողովուրդը եւ դեղերը կը պակսին: 52.000 *հոգի ալ վարակուած է Պալերմոյ մէջ:*

Փորթուկալի մէջ գործարանները փակուած են եւ թերթերը կը յայտարարեն թէ 12000*ի վրայ* 5000 *դպրոցական աշակերտ հիւանդ են:*

ՆՈՊԷԼԵԱՆ գրական մրցանակը պիտի տրուի յառաջիկայ Հոկտեմբեր 17*ին: Թեկնածուներու մէջ կը յիշուին Քամիւի Մալրոյի անունները ինչպէս նաեւ Ալպերթօ Մորավիայի եւ յոյն գրագէտ՝ Քազանդաքիս:*

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (29)

ԿԱՅԾԵՐ

Ը.

ՀԻՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐ

Սալանը ոչինչ չպատասխանեց, բայց ես նկատեցի, որ նրա մթին դէմքը աւելի մռայլուեցաւ:

— Գնանք մի բան ուտենք, դու երեւի քաղցած ես, ասաց նա բոլէական խռովութիւնից յետոյ:

Խարոյկից ոչ այնքան հեռու պատրաստուած էր ընթրիքի սեղանը. ինչ սեղան. մերկ գետնի վրայ տարածել էին սփռոցի փոխարէն մի փալասի կտոր եւ նրա վրայ դրած էր հաց, պանիր, սոխ եւ աւելի ոչինչ: Տղերքը բոլորել էին այդ նահապետական սեղանի շուրջը, ամէն մէկը իր վերարկուն օթոցի փոխարէն իր տակը ձգած ունենալով: Խորովածը հրացանի սամբաներից, — որ շամփուրի տեղ էին գործ ածում,— տաք – տաք քարշում էին լաւաշների վրայ եւ այնպէս արմնաթաթախ ուտում էին: Մի կողմում թաւալուած էր մի ահագին եղջերու, որից յօշոտում էին խորովածացու միսը: Նրա մօտ պառկած էր գինով լիքը տիկճորը: Գաւաթի տեղ գործ էին ածում մի մեծ դդումի կտրած կէսը, որի ներսոյքը դուրս էին տուած: Նոյն գաւաթից ամէնքը խմում էին հերթով:

— Ինձ մօտ, Ֆարհատ, ասաց Կարօն:

Ես նստեցի նրա մօտ: Այն օրուան բոլոր անցքերը, սկսեալ հայր Թօդիկի բանտից մինչեւ խորհրդաւոր մենարէթը, իրանց ուրախ եւ տխուր տպաւորութիւններով մինչ այն աստիճան գրգռել էին իմ ջղերը, որ ես ամենեւին ախորժակ չունէի մի բան ուտելու, թէեւ ամբողջ օրը քաղցած էի մնացել: Տասն եւ երկու բոլորակ տարիներից յետոյ, սիրելի ընկերներիս հետ կրկին հանդիպելը, թէեւ շատ ուրախալի էր ինձ, — բայց այն օրից, երբ նրանք անյայտացան, այնքան անհաւատալի զրոյցներ լսած էի նրանց մասին, որ բոլորովին չէի կարողանում ցրուել հին նախապաշարմունքը: Այդ մանկահասակ, ծպտեալ, կերպարանափոխ եղած փախստականները երեւում էին ինձ կասկածաւոր մարդիկ, մանաւանդ երբ նկատում էի, որ նրանք եւս ոչ բոլորովին հաւատարմութեամբ էին վերաբերւում դէպ ինձ: Ես տեսնում էի նրանց մէջ մի առանձին ծածկամտութիւն, խիստ զգուշաւոր խորհրդապահութիւն, որպէս թէ, մի բանից քաշւում էին, կամ վախենում էին: Ինչո՞ւ չէին կարող անկեղծ լինել ինձ հետ: Ի՞նչն էր ստիպում նրանց, որ վերադառնալով հեռաւոր երկիրներից, փոխանակ իրանց բարեկամների եւ ազգականների մօտ գնալու, նրանք ընտրել էին այդ անմարդաբնակ աւերակները: Չէ՞ որ, քաղաքը շատ հեռու չէր այնտեղից, այն քաղաքը, ուր նրանք ծնուել էին, ուր մի քանիսի ծնողները դեռ կենդանի էին: Ինչո՞ւ չուրախացնել կարօտալի ծնողներին, մանաւանդ զատկական մեծ տօնի ժամանակ, երբ հայրը, մայրը, գրկելով նրանց, «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»ի փոխարէն պիտի ասէին. — «Մեր որդին կորած էր, գտնուեցաւ. մեր որդին մեռած էր կենդանացաւ ...»:

Իմ մտատանջութիւնը, իմ նոյն ժամուն տխրամած դէմքը չէր կարող աննշմարելի մնալ ընկերներիցս, մանաւանդ Սաղոյի արծուի տեսութիւնից, որ դարձաւ դէպ ինձ այս խօսքերով.

— Կեր, սիրտդ բաց արա, ի՞նչ ես ունխդ թթուեցրել ձմեռուայ երկնքի պէս: Զիլինի՞ թէ մտածում ես, հիմա մայրս սպասում կը լինի ինձ, հիմա նա ասում կը լինի.— «Ախ, ի՞նչ եղաւ, չեկաւ որդիս, փլաւը սառեց, ախ, չեկաւ որ ուտէ...»: Իմ խեղճ մայրն էլ այս խօսքերը ասելով մեռաւ, բայց սիրելի որդու երեսը չտեսաւ.. խա... խա... խա...: — Դու էլ, Ֆարհատ, միւս անգամ մօրդ եփած փլաւը չես ուտի ...:

Նա սկսեց դարձեալ ծիծաղել: Զատկական փլաւը աղքատ ընտանիքի աղքատ զաւակի համար մի այնպիսի բարիք էր, որ նա երբեք մոռանալ չէր կարող: Արեւելեան կերակուրների այդ թագուհին, որ հարուստները վայելում են համարեա ամէն գիշեր, աղքատի տանը մուտք է գործում տարին միանգամ միայն, այն է՝ զատկական տօնի օրը: Բայց իմ ցաւը փլաւը չէր, ես գիտէի, որ մեր տանը այն գիշեր փլաւ չէր լինի եւ ոչ որեւիցէ Զատիկուայ կերակուր, որով մայրս եւ քոյրերս կարողանային իրանց յիսուն օրուայ պասը բաց անել: Ինձ միայն դիւր չեկաւ Սաղոյի վայրենի զգացմունքը դէպ ի մայրական գութը. ես երեսս շուռ տուի նրանից եւ դարձայ դէպի Կարօն, որ գինով լիքը ահագին գաւաթը մեկնեց ինձ, ասելով.

— Խմիր:

— Այսքանը չեմ կարող խմել, պատասխանեցի ես հրաժարուելով:

— Խմիր, կը սովորես... ասաց նա ժպտելով:

Ես դարձեալ հրաժարուեցայ:

— Ես էլ առաջ գինու հոտը առնելիս հարփում էի, մէջ մտաւ Սաղօն, — բայց հիմա՞...:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Պ. Նշան Չիլինկիրեան, Պ. Արամ Չի- լինկիրեան, Տէր եւ Տիկին Անժէլ Սրապ- եան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Թորգոմ Մութաֆեան եւ զաւակները եւ թոռները (Պոլիս), Այրի Տիկին Մութաֆեան, զա- ւակներն ու թոռները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Համամճեան եւ զաւակները (Պո- լիս), Տէր եւ Տիկին Վահէ Պէչիրեան եւ զաւակը եւ թոռը, Տէր եւ Տիկ. Լեւոն Պէ- չիրեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ալիս Պայեան երկիւտէն եւ զաւակները (Պո- լիս), Տէր եւ Տիկին Սուրեան, զաւակ- ները եւ թոռները, ինչպէս նաեւ բոլոր պարագաները սրտի խոր կսկիծով կը ծա- նուցանեն իրենց մօր, քրոջ, տալոջ, եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՓԵՓՐՈՆ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

(Ծնեալ Մուրաֆեան, Գարբալ)

մահը, որ տեղի ունեցաւ 11 Հոկտ., ուր- բաթ, իր բնակարանին մէջ, 82 տարե- կանին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ 14 Հոկտեմբեր, Երկուշաբթի ժամը 14ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 րիւ ժան Կուժոն, ուրկէ մարմինը պիտի փոխա- դրուի Բոլոնյի Նոր գերեզմանատունը:

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդի- սաւոր քառաձայն Ս. պատարագ, եկե- ղեցւոյս Օծման 53րդ տարեդարձին առ- թիւ, եւ ըստ սովորութեան հոգեհան- գստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկե- ղեցաշէն եւ մեծ բարերար Ալեքսանդր Մանթաշեանի եւ Մանթաշեան գերդաս- տանի համօրէն ննջեցեալներուն համար:

Պատարագի ընթացքին հոգեհանգստ- եան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի անմահն Կոմիտաս վարդապետի մահուան 22րդ տարեդարձին, ինչպէս նաեւ հոգե- լոյս սրբազան հօր Տէր Արտաւազդ Արք. Սիւրմէեանի մահուան 6րդ տարեդարձին առթիւ:

Արարողութիւններուն կը նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ Տ. Սերով- բէ Եպիսկ. Մանուկեան:

Կը խնդրուի հայ հասարակութենէն ներկայ ըլլալ այս պաշտամունքներուն:

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՍ.— Հաճընի Հայր. Ընդհ. Միու- թիւնը «Արծուեբոյն»ի հերոսամարտին 37րդ տարեդարձը կը տօնէ Կիրակի (13 Հոկտեմբեր): Լիոնէն Թորգոմ քհնյ. Փօս- թեքեան հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ ուխ հա- վար նահատակներու յիշատակին եւ պի- տի քարոզէ: Նաեւ աւանդական հոգեճաշ նահատակներու հոգւոյն: Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր հայրենակիցները եւ նա- հատակներուն յիշատակը յարգողները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի վար- չութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհի Թագուհի Աբրահամեանէ՝ հինգ հազար փրանք, իր ամուսնոյն՝ Պ. Արշակ Աբրահամեանի դառն մահուան առթիւ:

Այս տխուր առթիւ, վարչութիւնս իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Աբրահամեանի, իր զաւակնե- րուն ու ընտանեկան պարագաներուն:

×

Ֆ. Կ. Խաչի Ազգ. վարժարանի Կրթ. մարմինս շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկիններ Թեֆարիկ Պաղտասարեանէ, Թագուհի Օհանեանէ եւ Աչխէն Պօյաճեա- նէ հինգ հարիւրական փրանք, փոխան ծաղկեպսակի Պ. Արշակ Աբրահամեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

Ցաւակցութիւններ Տիկին Աբրահամեա- նի ու իր զաւակներուն:

×

Այրի Տիկին Ա. Սերոբեան եւ զաւակը, ինչպէս նաեւ բոլոր ընտանեկան պարա- գաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն, բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղկեպը- սակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրնե- րով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ԷՕԺԷՆԻ ՍԵՐՈԲԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Հայկ Շահինեան եւ Թագուոր Շահինեան եւ Պզաիկեան ընտա- նիքը կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի ա- ռաւօտ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց զաւակներուն՝ ՇԱՀԷՆ ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ եւ ՅԱԿՈԲ ՊՋՏԻԿԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ (արկածի զոհ, Օգոստոս 18ին):

×

Քղէրեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ իրենց մօր, մեծ մօր Այրի ՏԻԿԻՆ ՌԱ- ՀԱՆ ՔՂԷՐԵԱՆԻ մահուան տարելիցի առթիւ հոգեհանգիստ պատարագ պիտի մատուցուի, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Սէն Մարթէնի եկեղեցիին մէջ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող- ները:

×

Վաստակաւոր ուսուցչապետ տարա- բախտ Շահան Պէրպէրեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ այս կի- րակի: Կը հրաւիրուին հանգուցեալին ազ- գականները, Պէրպէրեան վարժարանի սաները եւ համակիրները: Միեւնոյն ա- տեն այց՝ դէպի գերեզմանատուն:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Սերաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հայրե- նակից՝ Նշան եւ Մկրտիչ Հայթաեաննե- րու եւ ընտանեկան պարագաներուն ի- րենց մօր մահուան առթիւ:

ՏԱՐԵԿԱՆ
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

. Ի նպաստ Կապ. խաչի օդափոխութեան կայանին:

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին:

Տեղի կ'ունենայ 12 Հոկտեմբեր, շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Պէրիէ Միյէ շքեղ սրահներուն մէջ, Փլաս Պէլ- կուռ:

Գեղարուեստական բաժին եւ հաճելի ա- նակնկալներ:

Օր. ՄԵՆՏՈՒՀԻ ՁԵՌԼԷՄԵԱՆ (Պալ- տատէն):

Ընտանեկան զուարթ մթնոլորտ:

Կը հրաւիրենք Լիոնահայ հասարակու- թիւնը անխտիր, քաջալերելու մեր այս ձեռնարկը որուն հասոյթով պիտի կարե- նանք Կապ. խաչի օդափոխութեան կայա- նին մէջ՝ հարիւրաւոր մանուկներու ոչ թէ միայն մաքուր օդ՝ այլ եւ անոնց՝ գէթ տարին մէկ անգամ հայկական մթնոլոր- տի մը մէջ տոհմային դաստիարակութիւն մը ապահովել:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Աղքատախնամ – Որբախը- նամ Մարմնոյ վարչութիւնը շնորհակա- լութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրնե- րը.— Տիկ. Հեղինէ Կէմալմազեանէ որպէս նուէր երկու հարիւր փրանք, Պ. Դաւիթ Թանտոյեանէ հազար փրանք, ողբացեալ Պ. Նուպար Տէոէեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի: Պ. Արծրունի Զըր- բաշխեանէ երեք հազար փրանք ողբացեալ Զիւլֆինազ Ապտէլ Մէսէի մահուան առ- թիւ, նոյնպէս փոխան ծաղկեպսակի:

ԴԱՇՆԱԿԻ
ԵՒ ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ (SOLFÈGE) ԴԱՍԵՐ

Ինչպէս եւ ընկերակցութիւն

ACCOMPAGNEMENT

ՕՐ. ՃԱՆՊԱԶ

Դիմել՝

La résidence, Sceaux, Seine

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ

Ժառանգութեան մը համար կը փըն- տռուի Պ. Պօղոս Մ. Ադամեան, ծնեալ Գահիրէ 1893ին, որդի Գիազիմ Ադամեա- նի եւ Վիրժինիա Սիմոնալիսի:

Գրել Պ. Գուեթոյի, ազգաբան, 21 Պուլ. Սէն - Ժերմէն, Փարիզ:

HÉRITAGE !..

On recherche pour succession :
Bogus M. ATEMIAN on ATAMIAN Alias ADAM,
né au CAIRE vers 1893, fils de Keasem
ATEMIAN ou ATAMIAN Alias ADAM et de
Virginia SIMONALIS. Écrire COUTOT, généalogiste,
21, Bld. Saint-Germain à Paris.

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

3 Նոյեմբեր Կիրակի գիշեր, Միւթիւա- լիթէի մեծ սրահին մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ երեկոյ, Ալ- համպրայի մէջ:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ. 26ին:

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԽՆՋՈՅՔ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի խնջոյք- պարահանդէսը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին Ահարոնեան ակում- բին մէջ, մասնակցութեամբ Կեղր. Ֆը- րանսայի Նոր Սերնդական խումբերուն:

Խմբերգ, արտասանութիւն, երգ եւ հաճելի անակնկալներ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԵՌ.— «Ն. Միսաքեան» խումբի ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, սովորական հաւաքատեղին:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Մ– Նօթնեղ– բայրեան կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժո- ղովը այս չորեքշաբթի օր, ժամը 21ին, դըպ- րոցի սրահին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ, Ավինեոնի «Մու- րատ» խումբի ընկերները, այս կիրակի ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին:

Ներկայ կ'ըլլան կոմիտէի եւ Նոր Սե- րունդի ներկայացուցիչները:

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴ. Հայր. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը ժողովի կը հրա- ւիրէ իր ընկերները ու հայրենակիցները այս շաբաթ, ժամը 21էն, Պ. Սիմոնեանի սրճարանը: Օրակարգ՝ Պատմ. ժողովի զեկոյց եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Նոր Սերունդի գրասենեակը բաց է ա- մէն չորեքշաբթի օր, ժամը 15էն 19, 17 րիւ Պլէօ:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 27 Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE VI շքեղ սրահներուն մէջ

Զանազան աթրաքսիոններ | Մուտք 500 փրանք

Deux Orchestres — Cotillons

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները | հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը

PRO. 77 73

Décoration — Agencement de Magasin

ANCIENS ÉTABLISSEMENTS

J. PAICHOUX et E. THION

149, RUE NATIONALE, PARIS 13e — TÉL : GOB. 19 52

SERRURERIE D'ART ET DE BATIMENT

Tous Travaux de Fer Forgé

DECHETS DE LAINE EN GROS

Etablissements SIMON

6, PASSAGE DU DÉSIR, PARIS - 10e — TÉL. : TAI. 99-23

IMPORT - EXPORT

Կը գնենք ամէն քանակութեամբ բրդեղէն եւ կը վճարենք կանխիկ ամէնէն բարձր գիներով:

ՁԵՐ ՇԱՀՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԾԱԽԵԼԷ ԱՌԱՋ ՄԵԶԻ ՀԵՌԱՁԱՅՆԵՑԷՔ

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵՒԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկաս- եան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31-21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված- ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

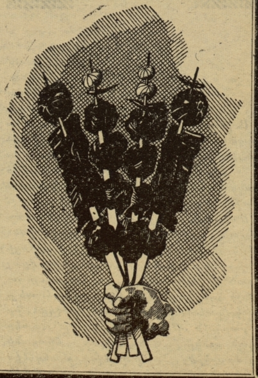

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 13 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

DIMANCHE 13 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8018 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3819

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԱՐԱՅԻ ՅԱՂԹԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

Սրտառուչ երկիւղածութեամբ եւ հաւատարմութեամբ՝ որ հիացում կ'առթէ՝ ֆրանսական բանակի նախկին կամաւորներու եւ Ռազմիկներու Բարեկամական Միութիւնը Մարսիլիոյ մէջ ինչպէս ամէն տարի, այսօր եւս կ'ոգեկոչէ Արարայի ճակատամարտին տարեդարձը :

Միութեան պատուոյ Նախագահը Շարլ Տիրան Թէքէեան, որ ազատարարներէն մէկն է եղած Մուսա Լերան հերոս ժողովուրդին, այս տարեդարձը դարձուցած է ֆրանքօ-հայկական եղբայրութեան փառատօն մը :

Արարայի հերոսամարտը մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ արձանագրուեցաւ՝ շնորհիւ երկու ժողովուրդներու զինուորական գործակցութեան :

Արարան բնական շարունակութիւնն էր Մուսա Լերան հերոսամարտին :

Ֆրանսական նաւատորմն էր, որ Միջերկրականի ջուրերուն մէջ իր հետախուզական պտոյտներուն ընթացքին նշմարած էր մեր հերոս հայրենակիցները, որոնք ամբողջ քառասուն օր կուրծք տուած էին Թուրք կանոնաւոր բանակի յարձակումներուն : Ու յաղթական՝ վար չէին դրած զէնքերը : Չէին ջարդուած՝ սարսափելի տարուոյ ոչխարներու պէս :

Սուէտիոյ մեր այդ հայրենակիցներն էին, որ Փորթ Սայիտի վրանաքաղաքին մէջ տեղաւորուած՝ կազմեցին կորիզը Արեւելեան Լեգէոնին, յետագային մկրտուած Հայկական Լեգէոն, որ 1918 Սեպտեմբեր 19ին Պաղեստինի մէջ, Արարայի բարձունքին վրայ Թուրք բանակը ջախջախիչ պարտութեան պիտի մատնէր՝ ճամբայ բանալով զօրավար Ալլէնպիի յաղթական զօրագունդերուն :

Հայկական Լեգէոնը յաջս մեծ դաշնակիցներուն փրկեց հայութեան պատիւը : Զօր. Ալլէնպի Գահիրէէն Ազգային Պատուիրակութեան նախագահ Պօղոս Նուպարի ուղղուած հեռագրով մը իր հիացումը յայտնեց Հայկական Լեգէոնին համար, որ իր մասնակցութեան բաժինը բերած էր դաշնակիցներու յաղթանակին :

Մեր կամաւորները կռուեցան Ֆրանսական դրօշի տակ, Ֆրանսացի սպաներու հրամանատարութեան տակ :

Ֆրանսացի զինուորականները հիացումով ականատես եղան այն քաջարութեան՝ զոր մեր լեգէոնականները ցոյց տուին ճակատամարտի ամէնէն բախտորոշ վայրկեաններուն : Անոնք հաստատեցին թէ Հայերը առիւծի պէս կը կռուէին՝ երբ զէնք ունէին իրենց ձեռքը : Հասկցան, որ Թուրքերը ամարդօրէն կը ջարդէին միայն այն Հայերը, որոնք անպաշտպան էին : Զէնք չունէին : Իրենց «քաջարութիւն»ը ցոյց կուտային անմեղ կիներու եւ մանուկներու վրայ :

Շնորհաւորութեան արժանի են Մարսիլիոյ մեր հայրենակիցները, որ Արարայի յաղթերգութիւնը կը պանծացնեն ամէն տարի, փառատօնին մասնակից դարձնելով Ֆրանսացի զինուորական ու քաղաքական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ, ինչպէս նաեւ Ֆրանսական Ռազմիկներու եւ Գերիներու Ընկերակցութիւնները : Եղբայրական սրտագեղումով կը պատուեն հայկական եռագոյնը Ֆրանսական դրօշակներու կողքին :

Մեր կամաւորները զինուորագրուեցան Ֆրանսական դրօշին տակ այն հաստատ համոզումով, որ յաղթանակէն վերջ պիտի ազատագրուէր պատմական Կիլիկիան՝ դառնալու համար հայկական ինքնավար «օջախ» մը : Ֆրանսացիները կը յիշէին, որ Կիլիկիոյ անկախ պետութեան վերջին Թագաւորը Ֆրանսացի մըն էր, Լեւոն Ե. Լուսինեան :

Աքսորավայրերէն Կիլիկիա վերադարձան մեր վերապրող հայրենակիցները՝ օժանդակութեամբ Ֆրանսական իշխանութեանց :

Հայութիւնը յոյսերով ապրեցաւ քանի մը տարի՝ իր հայրերու պատմական հողերուն վրայ :

Հիասթափութիւնը շուշացաւ :

Յաղթանակէն վերջ մրցակցութիւնը սկսաւ դաշնակիցներուն միջեւ : Թուրքը սիրաշահելու քաղաքականութիւնը օրուան հրատապ խնդիր դարձաւ :

Հայութիւնը ձգուեցաւ իր բախտին : Աւելի ճիշդ դժբախտութեան :

Պարպուեցաւ Կիլիկիան : Կրկին դարձանք տարագիր :

Ֆրանսա լայն բացաւ իր դուռները : Հայերը տեղաւորուեցան Սուրիոյ եւ Լիբանանի, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի մէջ : Հիւրընկալ երկիրներու մէջ ահա՛ երեսունեհինգ տարիներէ ի վեր հայութիւնը կը տքնի՝ վերաշինելու համար նոր բոյն, իր քրտինքը խառնելով տեղական ժողովուրդներու շինարարական աշխատանքներուն :

Արարայի յաղթերգութեան ոգեկոչումը հպարտութեամբ կը լեցնէ մեր բոլորին սրտերը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ՝

ՓԻՆԷ

•

ՁԱԽԵՐԸ ՉԵՆ ՀԱՒԱՏԱՐ ՈՐ ՅԱՋՈՂԻ

12 օրուան տագնապէ մը վերջ, Նախագահ Քոթի կառավարութիւն մը կազմելու հոգը յանձնեց երրորդ մարդու մը՝ Անթուան Փինէ :

Մոլէի եւ Փլեվէնի ձախողութիւններէն ետք, ընդհանուր կարծիքը այն էր որ կրկին պիտի կանչուի Կի Մոլէն «վարչապետին վերջին յոյսը», ինչպէս կը յայտարարէր Նախագահ Քոթի : Բայց այս վերջինը ընդառաջ երթալով չափաւորներու փափաքին ուզեց փորձել անկախ երեսփոխան մը իբրեւ «միջին ճամբայ գտնող մէկը» :

Առաջին առթիւ Սէն Շամոնի քաղաքապետը մերժեց նախագահին առաջարկը, ծանրանալով այն դժուարութեանց վրայ որ կան : Ուրբաթ կէսօրէ վերջ սակայն Անկախները ժողով կը գումարէին, ուր կրկին անգամ Փինէ կը յիշեցնէր կացութեան ծանրութիւնը .— «Պատասխանատուութիւններէ չէ որ կը խուսափիմ, բայց Անկախները որո՞ւ հետ պիտի կառավարութիւն կազմեն, ի՞նչ մեծամասնութեան վրայ պիտի կռթնին, ո՞րքան ատեն պիտի կարենան տոկալ» : Եւ Փինէ կ'աւելցնէ «ինչո՞ւ այսքան կը պնդէք» : — «Որովհետեւ մեր նախագահն էք», «այդ բաւ չէ որ տունին աւլողն եմ» :

Վիճաբանութիւնները կը ծաւալին, եւ անկախներու ժողովը կը վերջանայ առանց վերջնական հրահանգ մը տալու իր նախագահին, որ ազատ կը մնար իր պատասխանին մէջ :

Ուրբաթ իրիկուն սակայն ժամը ութին երբ Փինէ դուրս կ'ելլէր նախագահին պալատէն կը յայտարարէր թէ ընդունած էր առաջարկը, եւ պիտի փորձէր կառավարութիւն կազմել :

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ԴԻՐՔԸ

Անթուան Փինէի ընդունիլը մեծ խանդավառութիւն չէ ստեղծած կուսակցական շրջանակներու մէջ : Համայնավարները նոր փորձ մը կը տեսնեն երկարաձգելու կառավարական տագնապը քանի որ նման կացութեան մը լուծումը երբեք չի կրնար Աջէն գալ : Եւ Շարաթ օրուան

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Պէյրութէն 11 Հոկտեմբեր թուականով կը տեղեկացնեն թէ՝ Սէուտ Թագաւորը եւ Լիբանանի հանրապետութեան նախագահը՝ Քամիլ Շամուն որոշած են արաբական պետութեանց ընդհանուր ժողով մը գումարել :

Այս ժողովին ընթացքին պիտի քննուին այն միջոցները որոնք կարելի պիտի ըլլայ կիրարկել վերջ դնելու համար Թուրքիոյ եւ Սուրիոյ միջեւ գոյութիւն ունեցող ձգտեալ դրութեան :

Պաշտօնական որեւէ հաղորդագրութիւն հրատարակուած չըլլալով ցարդ, այժմէն կարելի չէ որոշապէս ըսել թէ ո՞ր թուականին պիտի գումարուի այս ժողովը :

Միւս կողմէ, սակայն, ընդհանրապէս տիրող կարծիքը այն է թէ Սէուտ Թագաւորը եւ Պ. Քամիլ Շամուն իրենց տեսակցութեան ընթացքին քննած են Սուրիոյ եւ Խ. Միութեան յարաբերութեանց հարցը եւ երկուքն ալ եկած են այն եզրակացութեան թէ՝ անհաւատալի է որ Սուրիա գաղտնի դաշինք մը կնքած ըլլայ Խ. Միութեան հետ, որ իրեն պիտի ապահովէ այս վերջինոյն պաշտպանութիւնը որ եւ է յարձակման պարագային :

Սէուտ Թագաւոր միեւնոյն ատեն քան վայրկեան տեւող տեսակցութիւն մը ունեցած է Սուրիոյ Արտաքին գործոց նախարար Խալիլ Էլ Խալասի եւ իր օգնականին՝ Ֆուատ Էլ Հալաբի հետ : Իսկ Յորդանանի վեհապետը իր կողմէ Լիբանան ուղարկած է Պ. Պահճէթ Թէլհունին, տեսակցութիւն մը ունենալու համար Սէուտ Թագաւորին հետ :

✕ Իրաքի վարչապետ՝ Ալի Ճաուտէ Էլ Այուպի մօտերս պիտի մեկնի Գահիրէ, տեսակցութիւն մը ունենալու համար Նախագահ Նասրի հետ :

✕ Եգիպտական մամուլը բուռն կերպով կը դատապարտէ Միացեալ Նահանգները, որպէսզի այս վերջինները Թուրքիան մղելով Սուրիոյ դէմ յարձակում մը գործելու, «Կրակին հետ չխաղան» :

Մասնաւորաբար եգիպտական «Էլ Ճիմհուրիա» թերթը կը գրէ թէ՝ «Պ. Տըլըս որ Թուրքիան կը մղէ Սուրիոյ դէմ զինեալ յարձակման մը, տակաւին կը գտնուի այն խորհուրդներու ազդեցութեան տակ, որոնք արժէք ունէին տասնըհինգերորդ դարուն, որ ուժի քաղաքականութեան դարն էր, եւ այդ պատճառով իսկ «իր երկիրը կը քաշէ յաջորդական ձախողանքներ միայն» :

✕ Իրաքի Հիւսիսային շրջանին մէջ, ապահովութեան իշխանութիւնները ձերբակալած են բազմաթիւ անձեր որոնք կը պատկանին ընկերվարական Պաթ կուսակցութեան : Շատ կարեւոր նկատուած փաստաթուղթերը գրաւուած են, որոնք կ'ապացուցանեն թէ ձերբակալուածները կը պատրաստէին պետական հարուած մը :

✕ Յորդանանի մայրաքաղաք՝ Ամմանին մէջ տեղի ունեցած վերջին դէպքերուն հետեւանքով, ապահովութեան տնօրէնութիւնը բազմաթիւ խուզարկութիւններ կատարած է, երեւան հանելու համար այն թաքստոցները ուր պահուած են համայնավար կազմակերպութեանց զէնքերը :

✕ Եգիպտական կառավարութիւնը որոշած է դադրեցնել ուսուցիչներու եւ մասնագէտներու առաքումը դէպի Իրաք եւ հոն գտնուող այդպիսիներուն ալ հրահանգած է իսկոյն վերադառնալ հայրենիք : Այս որոշումը ցոյց կուտայ թէ Եգիպտոսի եւ Իրաքի միջեւ մշակութային կապերը շուտով կը խզուին :

✕ Դամասկոսի ձայնասփիւռէն ըրած իր յայտարարութեան մէջ, Սուրիոյ զինուորական բարձրաստիճան անձնաւորութիւն մը ըսած է թէ «նոր դաւադրութիւն մը կազմուած է Սուրիոյ ժողովրդական լուծեալ կուսակցութեան կողմէ, որուն նպատակն է քաղաքացիական կռիւներ յարուցանել Սուրիոյ մէջ» :

✕ Սուրիական մամուլը կը ծանուցանէ

Օր Օրին

ԱՍԻԱԿԱՆ ԿՐԻՓ

Հակառակ անոր, որ թերթերը կը յորդին «զգայացունց» լուրերով՝ մարդոց մտահոգութիւնը այլ կէտի վրայ կեդրոնացած է ներկայիս : Արուեստական առաջին արբանեակին արձակումը, միջերկրային հրթիռը, հիւլէական-ջրածնային ռումբերու փորձերը ըստ երեւոյթին տեղի տուած են —ասիական կրիփին առջեւ :

Ասիական ··· սարսափը տարածուած է ամէն կողմ : Փարիզի մէկ հինգերորդը անկողին զամուած է : Առաջին անգամ ըլլալով մարդիկ սկսած են «պոչ բռնել» բժիշկ մը ձեռք ձգելու համար : Այնուհետեւ կարգը կուգայ դեղագործներուն : Համաճարակին ազդեցութիւնը այնքան ուժեղ եղաւ, որ ամէն ինչ անգտանելի սկսաւ դառնալ : Ինչպէս՝ բարեկամներ, բժիշկներ, դեղեր եւ մինչեւ իսկ ··· կառավարութիւն մը :

Ես ալ վարակուած էի համաճարակէն : Ջերմ, բրտինք, ցառանցանք : Երրորդ օրը ամէն ինչ կարգին էր : Դուրս ելայ : Յանկարծ թերթի մը մէջ ուշադրութիւնս գրաւեցին Առողջապահական նախարարութեան տուած խորհուրդները՝ կրիփին առնչութեամբ :

Ա. պայման՝ կարելի եղածին չափ մարմինը տաք պահել եւ զգուշանալ ցուրտէն :

Բ.— Սկիզբէն իսկ առաւելագոյն չափով հանգիստ ընել, որպէսզի օրկաններ կարենան պայքարիլ մանրէներուն դէմ :

Գ.— Ուշադրութիւն՝ երրորդ օրը, երբ ջերմութիւնը կը նուազի. հիւանդները իրենք զիրենք բուժուած նկատելով անկողինը կը լքեն, սակայն շուտով տկարութիւն զգալով կրկին կը վերադառնան սենեակ. այս անգամ ապաքինման ժամանակամիջոցը աւելի երկար կը տեւէ : Ուրեմն՝ երրորդ օրուան ջերմութեան նուազումէն ետք, դարձեա՛լ տունը պէտք է մնալ :

Դ.—Զգուշանալ՝ զօրաւոր դեղահատերու գործածութենէն (*անթիպիօթիք*), որոնք պէտք է վերապահել աւելի ծանր պարագաներու համար :

Առողջապահական նախարարութիւնը անշուշտ բան մը գիտէ, երբ այս խորհուրդները կուտայ :

Ուրեմն՝ ինծի կը մնար վերադառնալ տուն եւ հանգիստ ընել, նախ՝ նոր բարդութեանց առաջքը առնելու, յետոյ՝ աւելի խելօքներուն խօսքը մտիկ ըրած ըլլալու համար :

ԱՍԻԱՑԻ

Թէ Թուրքեւսուրիական սահմանագլխին վրայ գտնուող Թրքական զինուորական ուժերուն կողմէ յարձակումներ կը գործուին սուրիական պահականոցներու վրայ :

Թրքական ջոկատ մը սուրիական սահմանը անցնելով, Պուզան գիւղաքաղաքին շրջակայքը յարձակելով Սուրիացիներու վրայ ուզած է տիրանալ անոնց հօտերուն : Թրքական զինուորները կրակ բացած են, բնակչութեան վրայ եւ վերջի վերջոյ հեռացած են տեղւոյն վրայ թողլով հրացան մը :

Միւս կողմէ, Թրքական հէլիքօփթէր մը անցեալ հինգշաբթի սաւառնած է սուրիական հողամասերուն վրայ, Միտանէքպէսի մօտերը :

Դամասկոսի իշխանութիւնները բողոքագիր մը յղած են Անգարայի իշխանութեանց այս «նոր ոտնձգութիւններուն» առթիւ :

———o———

ՄԱԿի ժողովին գիւանին յանձնուեցաւ արեւմտեան պետութեանց ծրագիրը զինաթափութեան մասին բաղկացած վեց կէտերէ եւ 23 երկիրներու հաւանութիւնը ստացած :

ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

Երկու պայմաններ կան, որոնք կ'արժեւորեն թարգմանութիւն մը.

1. — Լեզուն. — *Ամէն բանաստեղծութիւն, որ կը թարգմանուի, չի կրնար ապրիլ՝ եթէ... մանկաբարձը, որ թարգմանիչն է, չի գիտեր խանձարուր կապել եւ հագուեցնել համաձայն եղանակին:*

Վիրգիլիոսի բազմաթիւ ու բազմաթիւ թարգմանութիւններ կատարուած են ֆրանսերէն լեզուով, — այսօր գոհացում չեն տար սակայն երէկուան թարգմանութիւնները, որովհետեւ արդի լեզուն տարբեր պահանջներ կը ներկայացնէ: Երեւակայեցէք, Ժիտ տակաւին Շէյքսփիր կը թարգմանէ, ի՞նչ փոյթ թէ դէզ կը կազմեն Շէյքսփիրի ֆրանսերէն թարգմանութիւնները մօտ երկու հարիւր տարիէ ի վեր:

Երբ լեզուն կը դնեմ հիմնական պայման, թող չկարծուի թէ խօսքը կը վերաբերի քերականութեան: Քերականօրէն անսխալ լեզու մը թարգմանչական գործիք չէ անպայման, այլապէս բոլոր վարժապետները կը դառնային թարգմանիչ: Ուսումնասիրութիւններ կան Ֆլօպէրի լեզուական շեղումներուն վերաբերեալ, որոնց տակ անոնք կ'աշխատին վկայութիւններ գտնել մեծ վիպասանին հիւանդութեան մասին, — ի՞նչ փոյթ, այդ շեղումներն են, որոնք, ինչպէս ինքն է որ կը բացատրէ Թէնի, կը կազմեն իր ինքնատպութիւնը, իր արուեստին առանձնայատկութիւնը:

Լեզուի կախարդներէն գատ, դարն ալ իր կարգին իր դրոշմը կը դնէ լեզուին վրայ, կուտայ իր համը, իր ջերմութիւնը:

Վերջապէս, պէտք է աւելցնել թէ պարագաները, որոնք հետզհետէ կը կատարուին թարգմանուած հեղինակի մը կեանքին ու գործերուն շուրջ, վերագնահատութեան կ'ենթարկեն ամէն թարգմանութիւն) օրինակ՝ հելլենական ու լատինական քերթուածներու թարգմանութիւնը):

Չմոռնալ նաեւ թարգմանողին ժամանակը. — Պրիւնէ կը գրէ թէ Լըթուռնէօր, երբ Շէյքսփիր կը թարգմանէր 1776 թուականներուն, նախընտրեց հետեւողութեամբ միայն տալ, որովհետեւ ֆրանսացի ընթերցողը տակաւին անհաղորդ կը մնար անգլիացի քերթողին գրական շնորհքներուն:

Արդ, վերադառնալով Լիւք – Անտրէ Մարսէլի թարգմանութեանց, հարկ կը համարիմ յայտնել թէ իմ գնահատութիւնս կ'երթայ գլխաւորաբար իր լեզուին: Սովորական ֆրանսերէն մը չէ Լիւք – Անտրէ Մարսէլի լեզուն, — այս ֆրանսերէնը չի ծախուիր սոխավաճառներու շուկային մէջ, ոչ իսկ կը խօսուի միտինէթներու *կարդացած վէպերուն մէջ:*

Մեր բարեկամը բանաստեղծ է եւ երաժիշտ:

Ամբողջական գրականութեան տեսաբանին համար առիթ մըն է հաստատելու թէ Լիւք – Անտրէ Մարսէլ մտաւորական մըն է հոգեբանական ու փիլիսոփայական վերլուծումներու մտերիմ: Իր նախադասութիւնները ճարտարապետական այնպիսի կառուցուածք մը ունին, որ կը պահանջեն որոշ պատրաստութիւն, առնուազն խորհրդածութիւն, թափանցելու համար ներս, — միտք բերէք այն շրջանը, երբ գաղափարները, որոնք աստուածային յղացում կը համարուէին տակաւին, անմատչելի կը պահուէին՝ եղծումներու դէմ վախով մը: Այսօր եւս գոյութիւն ունի «բարձր գրականութիւն» մը, փրոֆաններուն *անմատչելի: Լիւք – Անտրէ Մարսէլ այդ գրականութեան լեզուն է որ կը հագուեցնէ հայ բանաստեղծութիւնը, տալով իսկ սիրելի ինծի:*

Ես կ'ատեմ այն թարգմանութիւնները, որոնք կատարուած են արգուհալճիներու *ֆրանսերէնով մը:*

2. — Ընտրութիւն. — *Երբ թարգմանութիւնը կը կատարուի ճաշակ մը տալու համար ծաղկաքաղի ձեւով, ընտրութեան հարց կը ծագի, բան մը որ շա՜տ դժուար է: Թարգմանողներուն ճաշակին հետ՝ հարկ է նժարի մէջ դնել նաեւ ճաշակն անոնց, որոնց կ'ընծայուի ծաղկաքաղը, առանց զոհելու ինչ որ կը կազմէ ընծայեալին ինքնատպութիւնը:*

Եւ ահա, այստեղ, կը ծագի հարց մը, որ դժուարալոյծ է:

Բանաստեղծութիւնը, չըսեմ յառաջխաղացութեան, բայց յարատեւ այլափոխութեան մէջ է սկիզբէն ի վեր: Պարզ խօսքով՝ մենք ունինք անուններ, որոնք բանաստեղծ էին երէկ, բայց բանաստեղծ չեն այսօր: Նոյնպէս, ժառանգներ ունինք, որոնք բանաստեղծութիւն կը կոչուէին երէկ, բայց բանաստեղծութիւն չեն այսօր:

Ո՞վ է որ բանաստեղծ է այսօր: Ի՞նչն է որ բանաստեղծութիւն կը կոչուի հիմա:

Առաջին մեծ պատերազմէն ետքն էր, երբ Փարիզ եկայ՝ սկսայ անյագօրէն կարդալ ֆրանսական գրական պարբերաթերթերը, նախ գրեթէ առանց ընտրութեան: Անիշխանութի՛ւն էր, — նորելուկ վարդապետութիւններ հորթի ցատկատուք կը փորձէին գրական հրապարակին վրայ: Հին դպրոցներէն ետքը, որոնց վարդապետութիւնը ծանրաշունչ ու վեհափառ բան մը կուտար իրենց յաւակնութիւններուն, նորերը ոչ մէկ խորութիւն ցոյց կուտային, այլ միայն կ'արտայայտէին ընդհանուր դժգոհութիւն մը, — ձանձրոյթ, դառնութիւն, նոր զգայութիւններու փնտռտուք մը, ամէն ինչ տապալելու եւ նոր աշխարհաստեղծութեան մարմաջ մը: Նոր բանաստեղծութի՛ւն կ'ուզէին, բայց ոչ ոք կ'ըսէր թէ ի՛նչ է նոր բանաստեղծութիւնը:

Այդ օրէն կը մնայ հարցը, — ի՞նչ է բանաստեղծութիւնը: Բազմաթիւ անքէթներ *կատարուեցան պարբերականներու մէջ եւ առանձին հատորներով: Կ'արժէր թարգմանել այդ* անքէթները*: Մեր մէջ,* Անդաստան *պարբերականը եւս կատարեց* անքէթ *մը, խօսեցնելով ֆրանսացի եւ հայ բանաստեղծները, դժբախտաբար շատ տժգոյն ձեւով:*

Հետաքրքրական է հարցը, բայց մեր նիւթէն դուրս:

Հին բանաստեղծութեան դէմ դժգոհութեան այս ընդհանուր մթնոլորտին մէջ՝ վտանգաւոր փորձ մըն է ներկայացնել հայ բանաստեղծութիւնը, երբ ընտրութիւնը կատարուի տալու համար ոչ թէ ամբողջական պատկեր մը, այլ մասնակի:

×

Այս ընդհանուր տեսութենէն ետք, շնորհակալութի՛ւն Պ. Ժան Պալարի, որ ֆրանսական մեծ պարբերականին մէջ կը հիւրընկալէ հայ բանաստեղծութիւնը:

Շնորհակալութի՛ւն Պ. Լիւք – Անտրէ Մարսէլի, որ կը մշակէ իր հաւատարմութիւնը եւ մտերմութիւնը հայ բանաստեղծութեան հետ: Հայ մեր երիտասարդներուն կը մնայ կարդալ Քայիէ տիւ Սիւտի *այս բացառիկ թիւերը, — եթէ հայերէն չեն գիտեր, ահա ֆրանսերէն թարգմանութիւնը: Մանաւանդ թարգմանիչին ներածական արժէքաւոր ուսումնասիրութիւնը: Միւս կողմէ՝ ամէն Հայ կրնայ ֆրանսացի բարեկամներու նուիրել այս բացառիկ թիւերը, հաստատելու համար թէ ստեղծագործ ժողովուրդ է մեր ժողովուրդը, թէ չարչիներ չենք մենք, այլ օժտուածներ, հոգիով հարուստ, մշակոյթով հարուստ: Այդքան մը հետաքրքրութիւն թերեւս պատճառ կը դառնայ, որ* Քայիէ տիւ Սիւտ *հրատարակէ ամբողջական ու մեծ գործ մը, հայ մշակոյթին նուիրուած:*

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յ. Գ. — *Քայիէ տիւ Սիւտի* այս թիւը կ'արժէ 240 ֆրանք: Փարիզի մէջ կարելի է հայթայթել՝ դիմելով Հրանտ – Սամուէլ եւ Պարսամեան գրատուներուն:

ՀԱՅԿ. ՀԱՄԱՅՆԱԳԻՏԱՐԱՆ

ԽՄԲ. — Մեր պաշտօնակիցը, «*Յուսաբեր*», որ անցեալ ամիս, խմբագրականով մը, կ'առաջարկէր պատրաստել ստուգաբանական հայերէն բառարան մը, այս անգամ կը բերէ երկրորդ առաջարկ մը. —

Կ'առաջարկենք ստանձնել նախաձեռնութիւնը Հայկական Համայնագիտարանի մը պատրաստութեան:

Անմիջապէս կ'ուզենք աւելցնել, որ եթէ այս «նախաձեռնութիւն»ը չստանձնէ երէց սերունդը, քիչ հաւանականութիւն կայ, որ կարենայ ստանձնել կրտսեր սերունդը: Կը վախնանք, որ կրտսեր սերունդը ոչ միայն չուզէ կամ չկարենայ մտածել նման նախաձեռնութեան մը մասին, այլեւ զայն բոլորովին աւելորդ համարի այն առարկութեամբ, թէ բազմաթիւ համայնագիտարաններ կան օտար լեզուներով, հետեւաբար, Հայկական Համայնագիտարան մը ոչ անմիջօրէն անհրաժեշտ է, ոչ ալ անմիջօրէն հնարաւոր:

Մենք այս կարծիքէն չենք՝ հետեւեալ «նկատում»ներով.

Ա) Օտար համայնագիտարանները (անսիքլոփետի) *չեն տար, ինչ որ կը սպասենք մենք Հայկական Համայնագիտարանէն:*

Բ) Հայկական Համայնագիտարանը անմիջօրէն անհրաժեշտ ձեռնարկ մըն է:

Գ) Եթէ անմիջօրէն հնարաւոր չէ հիմա, մեր օրերուն, վաղը «նուազագոյն հնարաւոր»ն իսկ պիտի չունենանք այլեւս:

Վերջին 90ամեակի ընթացքին հրատարակուած են համայնագիտական բովանդակութեամբ 4 – 5 գործեր. 1. Յատուկ անուանց բառարան (*Հորոյ, Պոլիս*), 2. Հայկական մատենագիտութիւն (*Հ. Գ. Զարբհանալեան, Վենետիկ*), 3. Բնաշխարհիկ բառարան (*Հ. Ս. Էփրիկեան, Վենետիկ*). 4. Հայկական նոր Մատենագիտութիւն (*Հ. Ա. Ղազիկեան, Վենետիկ*) եւ 5. Հանրագիտական *բառարան* (*Համբարձում Առաքելեան, Թիֆլիս*):

Վերջին երեքը կէս մնացած են, իսկ առաջին երկուքը չեն գոհացներ այսօրուան պահանջները:

Հայ գրողը, խմբագիրը, ուսուցիչը, ուսանողը կամ հասարակ ընթերցողը ձեռքի տակ չունին վստահելի ու վաւերական աղբիւր մը, որուն կարենան դիմել՝ թուական մը, անուն մը, դէպք մը կամ վայր մը ճշդելու, անոնց մասին գէթ ամփոփ, բայց ստոյգ տեղեկութիւններ քաղելու համար:

Այդ «աղբիւր»ը պիտի ըլլայ Հայկական Համայնագիտարանը:

Եթէ չենք սխալիր, տարիներ առաջ Երեւանի մէջ փորձ մը եղաւ պատրաստելու մեր ուզած, մեր մտածած Համայնագիտարանը, բայց, դժբախտաբար, փորձը մնաց փորձ, գործ չդարձաւ:

Վարչակարգի սեղմումները գրեթէ անհնարին կը դարձնեն եւրոպական իմաստով հանրագիտարանի մը պատրաստութիւնը Երեւանի մէջ: Օր մը Սթալինը պէտք է փառաբանել, ուրիշ օր մը՝ Խրուշչեւը կամ Ժուկովը:

Շեշտող եւ բարձրացնող «աստղ»երո՞ւն պէտք է յարմարի գիտական հրատարակութիւն մը, ինչպէս համայնագիտարանը:

Զանազան երկիրներու մէջ մինչեւ հի–

ԽՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ

ԶՈՅԳ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ

Երբ հնչեցին արծաթեայ զոյգ փողերը, ամէնքը, լքելով իրենց վրանները, ուղղուեցան դէպի ստորոտը լերան՝ փոշիի թանձր ամպ մը տարածելով իրենց ետեւ եւ իրենց շուրջ:

Անոնցմէ շատերը հիւծած ու կմախացած էին: Եւ իրենց մարմիններուն ու դէմքերուն վրայ կը կրէին անապատի արեւին հեղձուցիչ ջերմութեան հետքերը: Ոմանք հազիւ ծածկուած էին ցնցոտիով: Բոպիկ ու շնչասպառ:

Խռնուեցան ամէնքը, — Ղեւիի որդիները, Գեսոնէ Ղոբենեանց տոհմը, եւ Սեմէեանց տոհմը, եւ Կահաթէ Ամրամեանց տոհմը, Քեբրոնեանց տոհմը, Ոզիէլեանց տոհմը, Մեքարիէ տոհմը, Մոողեանց տոհմը, Մուսեանց տոհմը, եւ Ղեւտացիները:

Ու նաեւ, — հակառակ Տիրոջը պատուէրին՝ որով արգիլուած էր իրենց՝ «Մեղքի Պատարագի» սեղանին մօտենալ, — կոյրերը, կաղերը, կարճունչները, սապատողները, թզուկները, քոսոտները, ուռքինոտները եւ փոշտանկները:

Երկա՛ր ու տաժանելի ճամբորդութեան մը խոնջէնքը, փոշիի ու քրտինքի թանձր խաւը՝ իրենց պղնձեայ դէմքերուն վրայ, իրենց աչքերուն սպառած փայլը, եւ իրենց ձայներուն բեկբեկուն ու անզօր թրթռումը՝ այս հեւասպառ բազմութիւնը վերածեր էին խօսուն բայց տարօրէն զանգուածի մը, որ իր շարժումներուն ու կանչերուն մէջ խտացուցեր էր, կարծէք, մարդկային բոլոր կիրքերն ու տենչերը:

Այս բազմութիւնը, սակայն, իր խոր յուսահատութեանը մէջ իսկ, իրմէ ներս դեռ կը պահէր մարդկային բնատուր շնորհքներէն ամէնէն թանկագինը, — Յոյսը, — այն թելը նրբին, որ կը մնայ տեւապէս անպարտ ու տեւապէս հաւատարիմ, եւ որ մարդուն կ'ընկերանայ մինչեւ հողակոյտն իր՝ մահուան տեսիլքին մէջ իսկ զայն դեռ կապելով կեանքին...

Իրենց խանձած ու փոշեթաթախ դէմքերուն վրայ, յուսահատութեան ու յոյսի այդ ընդելուզեալ արտայայտութիւնն էր, որ մարդկայինն ու անմարդկայինը ձուլած էր իրարու:

Իսրայէլի ժողովուրդին այս տառապեալ մնացորդը, որ անցեր էր ընդ հուր եւ ընդ ջուր, ճաշակեր էր չարչարանքներուն, հալածանքներուն եւ զրկանքներուն բոլոր կերպերը, եւ որ դեռ չէր թօթափած գերութեան դարձի խոնջէնքն ու փոշին, հիմա, կրկին, իր յետին յուսախաբութեանը մէջ իսկ, կը շտապէր կառչելու նոր յոյսի մը՝ յայտնաբերելով մարդկային յարատեւ կամքն ու, միանգամայն, յարատեւ միամտութիւնը:

Երբ ամէնքը խռնուեցան լերան ստորոտը, ծերունի մը, որ կռթնած էր ցուպին, եւ ձախ ափը դրած՝ ծնօտին,

— Դեռ մանուկ էի, — գոչեց, — Եհովայի խոստումներովը կը յուսադրուէին մեր պապերը: Երիտասարդ՝ նոյն յոյսերով օրօրուեցանք: Ու հիմա, արդէն ալեհեր՝ դեռ նոյն յուսախաբութիւններէն կը տառապինք:

= Ճիշդ է, — վրայ բերաւ նուազ տարիքոտ մը, որ միականի էր եւ գանկին վրայ կը կրէր հետքը սուրի մը հարուածին, — մեզ հարկաւոր չեն սին խոստումներ...

— Եւ ոչ ալ՝ աստուածատուր Պատուիրան, — աւելցուց կին մը, որ հերարձակ էր, ունէր պարպուած կուրծքեր եւ ցցուն ատամներ, — Եհովան եթէ աստուած էր՝ ինչո՞ւ արեւապաշտ Եգիպտոսը դարձուց իշխող, իսկ աստուածապաշտ Իսրայէլը՝ գերի...

= Այո, այդ կրկնակի միամտութեանց գերին ենք եղած միշտ, — ընդմիջեց երիտասարդ մը, որ քարի մը վրայ էր բարձրացած, եւ, մազերը հովին, իր սեւ աչքերուն մէջ դեռ կը պահէր հուրն իր եռուն արիւնին ու ջերմ աւիւնին:

— Պէտք է թօթափել այդ միամտութիւնը, — աւելցուց այն որ առաջին խօսողն էր եղած, — ոչ Եհովա է հարկաւոր մեզի, եւ ոչ ալ ենթադրեալ եւ պատրանաւոր հովանաւորութիւնը անոր:

— Ի հարկէ՛, — լսուեցան ուրիշ ձայներ ամբոխէն, — նոր աստուած մը մեզի: Աստուած մը, որ ոչ իր միաստուածութիւնը պարտադրէ, եւ ոչ ալ մանաւանդ գրաւոր խոստացեալ երանութեան փոխարէն անապատի մանանայովը հեղնէ մեր նուիրումն ու տառապանքը...

— Եւ աստուած մը, որ թաքնուած չըլլայ երկինքի ետին, — աւելցուց նոյն երիտասարդը՝ միշտ մնալով քարին վրայ ու բարձրացնելով ձայնը:

= Եւ որուն հետ մենք կարենանք խօսիլ ուղղակի՝ առանց միջնորդի ու առանց մարգարէի, — աւելցուց ցցուն ատամներով կինը:

Ու մինչ ամէնքը կը փորձէին դժգոհանք մը յայտնել՝ իրենց սպառած ձայներուն մէջ փորձելով դնել իրենց խոր յուսահատութեանը համազօր ուժգնութիւն մը, այն որ քարին վրայ էր կանգնած եւ կը նայէր լերան կողմը,

— Ճամբա՛յ, — գոչեց:

Յետոյ ցատկեց քարէն վար, եւ յառաջացաւ՝ իր երկու բազուկները տարածելով ու ճեղքելով բազմութիւնը:

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

(1 Շար.)

մա հրատարակուած են զանազան հանրագիտարաններ, մեծ կամ փոքր, երկու հատորէն մինչեւ յիսուն հատոր, ինչպէս է, օրինակ, Խորհրդային Մեծ Համայնագիտարանը :

Մեր նախատեսութեամբ՝ Հայկական Համայնագիտարանը կրնայ բաղկացած ըլլալ երկու ստուար հատորներէ, իւրաքանչիւրը 1200 – 1300 էջ :

Դարձեալ մեր նախատեսութեամբ՝ Հայկական Համայնագիտարանը առաւելաբար նուիրուած պէտք է ըլլայ հայ կեանքին, պատմութեան եւ մշակոյթին, որոշ բաժին մը յատկացնելով համընդհանուր միջազգային կեանքին, պատմութեան եւ մշակոյթին : Ի պահանջել հարկին՝ կարելի է այս բաժինը բոլորովին յապաւել կամ զէթ իջեցնել նուազագոյն սահմանի : Ընդհակառակն, կարելի է նաեւ աւելի լայն տեղ տալ այդ բաժինին, համաձայն մեր կարելիութիւններուն եւ պայմաններուն :

Համայնագիտարան մը ամէն տարի չի կրնար պատրաստուիլ կամ բարեփոխուիլ, ոչ ալ կրնայ քանի մը տարին անգամ մը վերստին հրատարակուիլ : Մանաւանդ մեր մէջ, նման ձեռնարկ մը երկար աշխատանքի եւ մեծ գումարներու կը կարօտի : Այս եւ այլ դժուարութիւններ աչքի առջեւ ունենալով՝ փափաքելի պիտի ըլլար, որ մէկ անգամ միայն կատարուելու սահմանուած այս գործը աւելի մօտենար կատարեալին, քան թէ յամենայնի թիւր, թերի ու անկատար բան մը ըլլար :

Ստեղծագործական աշխատանք մը չէ մեր ուզածը անշուշտ, այլ պրպտումի, հետազօտութեան եւ հաւաքումի ճիգ մըն է, որ սակայն կը պահանջէ բարեխղճութիւն, բծախնդրութիւն եւ մտքի ու ջիղերու կեդրոնացում : Մանաւանդ լայն հետաքրքրութիւն եւ հմտութիւն :

Ունի՞նք մենք այս պայմանները լրացնող «գիտական աշխատողներ», ինչպէս կը սիրեն ըսել Երեւանի մէջ : Մեր պատասխանը դրական է .— Այո՛, ունինք :

Սակայն ոչ ոք կը սպասէ անշուշտ, որ այս ծանր աշխատանքը, — կեդրոնացում եւ բարեխղճութիւն պահանջող աշխատանք, — յանձնուի մէկ մարդու, թէ իսկ նիւթական եւ բարոյական լաւագոյն պայմաններով :

Միակ անձ մը, մինչեւ իսկ լայն պաշարի տէր, բազմահմուտ եւ համայնագէտ, չի կրնար առանձին գլուխ հանել գործ մը, որ բազմաթիւ մասնագէտներու աշխատակցութեամբ միայն իրացուած է օտար, շատ աւելի մեծ եւ շատ աւելի լայն հնարաւորութիւններ ունեցող ազգերու կողմէ :

Մեր կարելիութիւնները լայն չեն : Մենք պետական նպաստ չենք ստանար : Թոշակաւոր «գիտ – աշխատող»ներ չունինք : Եկամտաւոր գրողներ ալ չունինք, բայց կը կարծենք, թէ զոհողութեան ոգին, այս ազգին ծառայելու ոգին, օգտակար գործ մը կատարելու ձգտումը կրնան դեր մը կատարել եւ չափով մը փոխարինել միւս առաւելութիւնները :

Մենք թեկնածուներ չունինք այս աշխատանքին համար : Չունինք նաեւ անգործ մտաւորականներ՝ անոնց հացոյթի աղբիւր մը, ապրուստ մը ապահովելու համար : Սակայն գիտենք, թէ կան հըմուտ, լեզուագէտ, աշխատութենէ չըվախցող մարդիկ այս կամ այն գաղութին մէջ : Անուններ չենք տար՝ կանխակալ տրամադրութիւններ չստեղծելու համար :

Մեզ մտահոգողը, մեր առաջարկած ու առաջադրած ձեռնարկին համար, նիւթական կողմն է առ այժմ : 20 – 25 հազար եղ. ոսկի, կլոր հաշուով, անհրաժեշտ է գործի ձեռնարկելու եւ քանի մը տարուան մէջ պատրաստելու համար Հայկական Համայնագիտարանը :

Ասիկա առեւտրական ձեռնարկ չէ, որպէսզի նստինք եւ հաշուենք, թէ մեր դըրած դրամագլուխը լաւագէս շահարկուա՞ծ է, օրինական կամ ոչ – օրինական շահ մը կ՚ապահովէ՞ մեզի :

Քանի մը տարիէ ի վեր մենք կը մտածենք այս ձեռնարկի մասին : Մասնակի շփումներ ունեցած ենք զանազան անձերու հետ : Բոլորն ալ սկզբունքով համաձայն են մեզի, բայց յայտնած են վերապահումներ, վախեր, կասկածներ . — Մեր ուժերը կը բաւե՞ն, ո՞վ պիտի լըտանձնէ նիւթական հոգը, որո՞նք, քանի՞ տարի պիտի աշխատին, օր մը վերջապէս հայ ժողովուրդին ներկայացնելու համար անմահ գործ մը, ինչպէս է ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆԱԳԻՏԱՐԱՆԸ :

Կրնանք սակայն վստահօրէն ըսել, թէ Հայկական Համայնագիտարանը, — եթէ անշուշտ պատրաստուի անկողմնակալ եւ անաչառ ոգիով, — կրնայ պատիւ բերել ոչ միայն պատրաստողներուն, այլ եւ հայ մտաւորական դասուն եւ բովանդակ հայ ժողովուրդին :

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

«ՄԱՆՈՒԿ ԼՈՒՍԻՆ»Ը ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

●

Երբ ռուսական «Մանուկ – Լուսին»ը խոյացաւ եթերին մէջ եւ կորելով անհունը՝ երկրագունդին բոլորտիքը դարձաւ բազմաթիւ տասնեակ անգամներ, աշխարհ անօրինակ զարմացումով մը դիտեց այդ երեւոյթը, վասնզի մարդիկ տեղեակ չէին այն մասնաւոր հետաքրքրութեան զոր «յաւիտենական Ռուսաստան»ը կը տածէ դէպի աստեղագիտական հարցերը :

Արդարեւ, Մեծն Պետրոս իր ատենին կը մտածէր արդէն անհունը նուաճել եւ այդ մօօք 1690ին կը հիմնէր գիտական հետազօտութեանց կեդրոն մը, որուն նըպատակը պիտի ըլլար գտնել միջոցը մագլցելու երկրագունդին կատարները եւ գտնալու անոր շուրջը :

Անհունը նուաճելու գաղափարները մուտք գործած էին նաեւ ռուսական գրականութեան մէջ, ի վաղուց անտի :

Բազմաթիւ հեղինակներ, ինչպէս Լէօնիտ Անտրէեւ, Լէօնիտ Սոլովիեւ եւ բազմաթիւ ուրիշներ գրաղած էին դէպի աստղերը մուտք գործելու հարցով :

Ալեքսիս Թոլսթոյ, որ մեռաւ 1945ին, հեղինակը «Մեքենաներու ըմբոստութիւնը» եւ «Սեւ ոսկին» գործերուն, մարդուն դէպի աստղերը ճամբորդութեան նուիրած է խելքի պտոյտ պատճառող գործ մը :

Պելաեւ, ծնած Սմոլենսքի մէջ 1884ին եւ մեռած 1942ին, նշանաւոր հանդիսացած է իբրեւ մէկը՝ որ ժամանակէն առաջ գուշակած եւ հաւատացած էր արուեստական արբանեակի մօտաւոր ծնունդին : Արդարեւ, «Քեթցի Աստղը» անուն իր գործին մէջ, Պելաեւ կը նկարագրէր առաջին արձակումը արուեստական լուսինի մը, որ պիտի ծառայէր երկրին եւ լուսինին միջեւ ճամբորդութեանց դիւրացումին :

Ուրիշ բազմաթիւ հեղինակներ, զանազան գործերով մեծ համբաւի էին տիրացած, նոյնիսկ իրենց երկրի սահմաններէն ալ անդին : Յիշեմ յիշենք Մ. Նեմսթով իր «Ալթայեր» եւ «Արեւի ճառագայթ մը» գործերով, Մ. Գայանցեւ «Հրոյ ճարակ կղզին»ով եւ Ն. Ադամով իր «Երկու ովկէանոսներու գաղտնիքը» գործով :

Ամէնէն հետաքրքրական գործը կարելի է նկատել սակայն Սավչենքոյի «Դէպի աստղերը» գործը, որուն մէջ հեղինակը հետեւեալ կերպով կը նկարագրէ առաջին մեկնումը դէպի լուսին. —

« 24 Յուլիս 1977ին, առաւօտեան կանուխ բազմաթիւ Մոսկուացիներ կը դիմեն դէպի Թուշինոյի օդակայանը : Հակառակ անոր որ մեկնումի ժամ նշանակուած է ժամը 22ը, ժամը 18էն արդէն մեծ բազմութիւն մը խճողած է այն ընդարձակ հողամասը, որ շրջապատուած է երկաթեայ թելերով : Ճիշդ կեդրոնը այդ հողի մասին կը բարձրանայ սպիտակ աշտարակ մը եւ որուն ներքնամասին մէջ իր պոչին վրայ կանգնած կը գտնուի հրթիռ մը : Այս հրթիռը կը նմանի շատ մեծ նետի մը ծայրամասին : Անհամբերութեամբ կը սպասեն բոլորը մեկնումին : Եւ ահա, հրթիռը կ՚արձակուի եւ առաջին ճամբորդութիւնը կը սկսի դէպի լուսին ...» :

Այս նկարագրութենէն յայտնի կ՚ըլլայ թէ ռուս հասարակաց կարծիքը որքան մեծ նշանակութիւն կուտայ միջմոլորակային հարցերու մասին :

Կը թուի թէ, այժմէն արդէն, հարիւրաւոր կամաւորներ կը ներկայանան իրենց անձը տրամադրելու համար յառաջիկային կատարուելիք միջմոլորակային արշաւանքներու համար :

Եթէ շարք մը ազգեր աշխարհին պարգեւած են նշանաւոր ծովայիններ, կրնայ ըլլալ որ Ռուսաստանին վիճակի աշխարհին տալու առաջին մասնագէտները դէպի անհունը կատարուելիք ճամբորդութեանց համար :

Մեծն Պետրոսի հաստատած աստեղագիտական հետազօտութեանց կեդրոնը ուրեմն պիտի կրնայ ձեռք բերել այնպիսի արդիւնքներ, որոնք մեծանուն եւ հանճարեղ հիմնադրին մտքէն անգամ չէին անցներ :

ԱՌԱԿՆԵՐ

ԱՐՋԻ ՏԵՍԱԿԷՏԸ

●

Օրերից մի օր,
Առանց չափելու Բրդոտի խելքը,
Նրան սխալմամբ առաջ քաշեցին
Ծանօթ տղերքը :
Նա բէեւ բութ էր, անուս ու տգէտ,
Բայց ահա դարձաւ մի հիմնարկի պետ :
Նրան ասացին՝
— Արի Բազէին քեզ տեղակալ բեր,
Նա ունի սուր աչք եւ հզօր թեւեր...
Արջը մտածեց՝
« Պէտք է առարկել :
Նա լաւ կ՚աշխատի,
Ուստի կարող է ինձ պախարակել,
Ես կը կորցնեմ անունս, պրեստիժ,
Ու Բազէն գլխիս կը դառնայ պատիժ...»
— Բազէին դէմ եմ,— արջը փնթփնթաց,
Նրա թեւերը շատ են զարգացած .
Միշտ կը թռչի վեր,
Արի ու ցած բեր ...
— Եթէ այդպէս է՝ վերցրու Եղնիկին ...
Արջը հառաչեց ու խորհեց կրկին .
«Նա շատ խելօք է,
Բարի, հոգատար,
Նրա մօտ կը գան ծանօթ թէ օտար,
Հիմնարկի դեկը ձեռքում կը պահի,
Եւ վերջին հաշւով ես բան չեմ շահի»..
—Եղնիկին դէմ եմ,—արջը փնթփնթաց,—
Նրա ոտները շատ են զարգացած,
Թեթեւ է, կայտառ,
Կը վազի անտառ...
Թող տեղակալս
Լինի Նապաստակ .
Նրա մտքերը
Պարզ են ու յստակ ...
Եւ Բրդոտ ապօր առաջարկն անցաւ,—
Մի խեղճ Նապաստակ տեղակալ դարձաւ :
Արջը գոհ ժպտաց,
Երգեց, փնթփնթաց .
— Մեր Նապաստակը զգոյշ է, վախկոտ,
Բոլոր հարցերով կը վազի ինձ մօտ,
Առանց իմ տուած խօսքի, վիզայի—
Ոչ մէկի հարցին անձամբ չի նայի :
Էլ ինչ դիրեկտոր —
Հիմնարկի ուղեղ,
Եթէ առանց քեզ
Շարժին մի ասեղ ...

ԱՐՇԱՒԻՐ ԴԱՐԲՆԻ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (30)

ԿԱՅԾԵՐ

Ը.

ՀԻՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐ

— Հիմա ուրիշները քո հօրը անխնայ հարբում են... վրայ բերեց երկու անծանօթ երիտասարդներից մէկը, որ բոլոր ժամանակ լուռ էր :

Ես ընդունեցի Կարոյի ձեռքից գինու գաւաթը եւ դատարկեցի մինչեւ կէսը. այդ առաջինն էր մինչեւ այնօր, որ միանգամից այնքան խմեցի :

Խօսակցութիւնը գնալով աւելի կենդանանում էր, գինու գաւաթը արագութեամբ պտտւում էր. լուռ էր միայն Ասլանը, թէեւ նա եւս ընդունած բաժակը մինչեւ վերջին կաթիլը ցամաքեցնում էր :

Ինձ բոլորովին անծանօթ մնացին երկու երիտասարդները, որոնց մէկին կոչում էին Մուրատ, իսկ միւսին Ջալլադ : Ովքեր էին նրանք, կամ ո՞րտեղացի, — ես չկարողացայ գիտենալ. միայն ինձ երեւում էր, որ Զէյթունի կողմերից պէտք է լինէին, եւ նրանց թէ հագուստի ձեւերը եւ թէ բարբառը հաստատում էին իմ կարծիքը : Զգիտեմ, թէ ինչո՞ւ ես այնպէս հակակրութեամբ էի վերաբերւում դէպի այդ երկու վիթխարի տղամարդիկը, որոնց թէ խօսակցութիւնը, թէ վարմունքը եւ թէ դէմքերը արտայայտում էին կատաղի վայրենութիւն :

Ընթրիքը վերջացաւ, երբ տէճորից գինին սպառուեցաւ : Խարոյկի վրայ աւելացրին փայտ եւ կրկին մինարէթի մթին կամարները սկսեցին փայլել ծիրանի լուսով :

Այդ միջոցին նրանք սկսեցին խօսել ինձ բոլորովին անհասկանալի մի լեզուով : Խօսակցութիւնը, որ սկըզբում մեղմ էր հետզհետէ սաստկանալով, հասաւ տաք վիճաբանութեան : Ասլանը նոյնպէս սառն եւ հանդարտ կերպով վիճում էր, որպէս ընթրիքի ժամանակ խմում էր : Սաքօն չէր դադարում անընդհատ շատախօսելուց, նրա կատուի դէմքը բարկութիւնից բոլորովին լըջացել եւ ճակնդեղի գոյն էր ստացել : Կարօն հանդարտ էր, որպէս միշտ. բայց նրա ճակատի երակները հաստացել եւ դէմքը աւելի խոշոր գծագրութիւն էր ստացել, ոչ այնքան շատ խմելուց, որքան ներքին վրդովմունքից : Երկու երիտասարդները, կարծես, չէին խօսում, այլ արձակում էին մի տեսակ վայրենի հնչիւններ, որ աւելի նման էին գազանների մռնչիւնին : Ես սարսափում էի եւ միշտ սպասում էի, թէ ահա վեր կը կենան եւ միմեանց կը կոտորեն :

Ես ոչինչ հասկանալ չկարողացայ, թէ ի՞նչ առարկայի վրայ էր վիճաբանութիւնը, միայն նկատեցի, որ Կարոյի հեղինակութիւնը յաղթեց բոլորին : Այժմ խօսակցութիւնը սկսեց մեղմանալ եւ կրկին բոլորը հանդստացան : Ճշմարիտ ասած, այդ ազմկալի տեսարանը, այդ տաք, կըրակոտ վիճմունքները ոչինչ բաւականութիւն չպատճառեցին իմ մէջ, եւ ես երկար նրանց լսել չկարողացայ : Մի տեսակ տխուր ձանձրոյթ տիրեց իմ սրտին, անսովոր խմելուց գլուխս սկսեց պտոյտուիլ եւ շուտով իմ աչքերը ծանրացան քնով..

Թ.

ԿԱՐՈՅԻ ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Այստեղ ես ստիպուած եմ մի փոքր կանգ առնել, թողնել ընկերներիս խորհրդաւոր մինարէթի մէջ եւ դառնալ դէպ ի Կարօն : Այդ անձնաւորութիւնը, որ գըլխաւոր դերերից մէկը պիտի խաղայ իմ պատմութեան մէջ, արժանի է առանձին ուշադրութեան :

Կարոյի իսկական անունը ես չգիտեմ, գուցէ նա ինքն էլ չգիտէր, միայն յայտնի էր, որ դա մի մականուն է նրա ծագումը եւ ազգատոհմը թաքցնելու համար : Նա մեր քաղաքի բնիկներից չէր, ո՞րտեղացի էր, — ոչ ոք չգիտէր, միայն ասում էին, միանգամ յայտնուեցաւ մեր քաղաքում մի անծանօթ կին ու բերեց իր հետ փոքրիկ Կարոյին, որին կոչում էր իրա թոռը : Զամրուդը — այսպէս էր կընոջ անունը — հմուտ էր ժողովրդական բժշկութեան, այդ արհեստով փող էր վաստակում, ապրում էր ինքն ու սնուցանում էր իր որբ թոռնիկին :

Կարոյի հետ ես ծանօթացայ մեր դըպրոցում . այնտեղ բոլորը բացի վարժապետից, սիրում էին նրան, թէեւ նա խիստ չար եւ անհանգիստ երեխայ էր : Զգիտեմ, ո՞րպիսի զգացմունք կապեց իմ սիրտը այդ վայրենի վագրի ձագի հետ, որից ամէն օր մի փորձանք պակաս չէր լինում : Եւ ճշմարիտ, միշտ մի վէրք կարելի էր տեսնել նրա մարմնի վրայ. կամ ձեռքը վիրաւորուած էր լինում, կամ գլուխը կոտրած, կամ երեսը ճանկռտած վերջապէս միշտ անդամներից մէկը փաթթուած էր լինում :

Թէեւ նա խիստ բարի սիրտ ունէր, բայց անկարելի էր բոլորովին մտերիմ լինել նրա հետ : Կարօն այն զաւակներից էր, որին դժուար էր ընտելացնել : Այդ պատճառով, աշակերտների ակնածութիւնը դէպի նա ծագում էր աւելի երկիւղից, որ ունենում են տկարները դէպի իրանցից հզօրները : Եւ արդարեւ, Կարօն համարւում էր մեր դպրոցի մէջ խիստ սըրտոտ, համարձակ եւ աներկիւղ աշակերտ :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

« Իւմանիթէ »ն եւ « Լիպերասիոն »ը ծան — րօրէն կ'ամբաստանեն Նախագահը որ ըն — կերվարականի մը ձախողութենէն վերջ դահլիճը կը յանձնէ աջ երեսփոխանի մը որ երբեք պիտի չկարենայ մեծամասնու — թիւն ստեղծել :

Համայնավարներու դիրքը արդէն որոշ է , անդին արմատականները (մենտէս — եան) ոչ դէմ պիտի քուէարկեն ոչ ալ պի — տի մասնակցին դահլիճին :

Ընկերավարականները հաւանաբար թեր քուէարկեն առանց մասնակցելու կառա — վարութեան : Անջատուած արմատական — ները համակիր կ'երեւին , մինչ անորոշ է ժող . Շարժումին դիրքը :

Այս բոլորին կարծիքը առնելէ ետք է որ Անթուան Փինէ պիտի պատասխանէ նա — խագահին : Կիրակի օր պիտի պատրաստէ իր ծրագիրը — կարեւորը մասնաւորա — բար իր տնտեսական ծրագիրն է — ապա դայն պիտի ներկայացնէ կուսակցական խմբակներուն որպէսզի ճշդէ թէ ի վիճա — կի է դահլիճ կազմելու , որո՞ւ հետ , եւ ո — րոնց քուէներով :

Հաւանաբար չկարենայ վերջնական պա — տասխան մը տալ երկուշաբթի իրիկուընէ առաջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՍԻԱԿԱՆ ԿՐԻՓԻ հետեւանքով Փարիզի հիւանդանոցներու այցելութիւնները ժա — մանակաւորապէս արգիլուած են :

ԱՆԳԼԻՈՅ ԹԱԳՈՒՀԻՆ եւ իշխան Ֆի — լիփ Շաբաթ օր մեկնեցան դէպի Քանա — տա , ապա Միացեալ Նահանգները պիտի անցնին պաշտօնական այցելութեան :

ՇԱՀՆԱԶ իշխանուհին , Պարսկաստանի Շահին միակ զաւակը աղջի օր ամուսնա — ցաւ ճարտարագէտի մը հետ :

ՓԱՔԻՍՏԱՆԻ վարչապետը՝ Շուռավար — տի հրաժարեցաւ , հանրապետական կու — սակցութեան օժանդակութենէն զրկուած ըլլալով :

ՍԱՆ — ՄԱՐԻՆՈՅԻ հանրապետութեան տագնապը լուծուեցաւ համայնավար կա — ռավարութեան հրաժարումով :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԵՐԼԻՆԻ մէջ Փիքասոյի գործերուն նուիրուած ցուցահանդէս մը բացուեցաւ :

Հ . Ց . Դ . ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Նոր Սերունդի գրասենեակը բաց է ա — մէն չորեքշաբթի օր , ժամը 15էն 19 , 17 րիւ Պլէօ :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՐԲԱԽՆԱՄ ՄԱՐՄՆԻ

Տարեկան պարահանդէսը 24 Նոյեմբեր , կիրակի ժամը 16 — 24 , Կրանտ Օթէլի սը — րահներուն մէջ :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Սէնթ Անթուանի Ս . Թադէոս եկեղեց . Թաղ . Խորհուրդը ի գիտութիւն յարգոյ հասարակութեան կուգայ յայտարարելու որ հոկտեմբեր 3էն սկսեալ վերաբաց — ուած է Թաղիս Ս . Թադէոս եկեղեցւոյ մէջ , մայրենի լեզուի ուսուցման դասըն — թացքները , ամէն հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 1·30էն մինչեւ 4 :

Ուսուցչուհի Տիկին Մանուչ Շահմիր — եան : Այս առթիւ Թաղականութիւնը կոչ կ'ուղղէ Թաղիս եւ շրջաններու բոլոր ծը — նողքներուն անխտիր , որ բարեհաճին փութալ արձանագրելու իրենց զաւակնե — րը ամէն հինգշաբթի եւ կիրակի օրերը եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Դպրոցաւէրի առտնին գործերուն հա — մար աշխատաւորուհի մը : Դիմել ամէն օր 1 , Պուլվար Տիւ Նոր : Փանթէնէն առ — նել 146 հանրակառքը եւ իջնել Ռէնսի — Փավիյեօն :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Լիոնի Ազգ . Միութիւնը կը հրաւիրէ Լիոնի հայ ծնողները փութով առաջնոր — դել իրենց փոքրիկները Հայկազեան վար — ժարանը՝ Լուի Պլան եկեղեցինի , ուր դա — սաւանդութիւնները կանոնաւորաբար ար — դէն սկսած են , կարող ուսուցչուհի Օր . Ընծայ Ստեփանեանի խնամքին տակ : Դա — սաւանդութիւնները կը կատարուին ամէն հինգշաբթի ամբողջ օրը եւ չորեքշաբթի կէս — օրէ վերջ լիսէ կամ գոլէժ յաճախող հայ աշակերտներու համար : Նոյնպէս կիրակի օրեր :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

3 Նոյեմբեր Կիրակի գիշեր , Միւթիւա — լիթէի մեծ սրահին մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին , Շաբաթ երեկոյ , Ալ — համպրայի մէջ :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ . 26ին :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին , Շաբաթ իրիկուն , ժամը 20·30ին :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի , Նոյեմբեր 3 , ժամը 16ին : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 27ին , Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15·30ին :

Պ . Նշան Ձիլինկիրեան , Պ . Արամ Ձի — լինկիրեան , Տէր եւ Տիկին Անժէլ Սրապ — եան (Ամերիկա) , Տէր եւ Տիկին Թորգոմ Մութաֆեան եւ զաւակները եւ թոռները (Պոլիս) , Այրի Տիկին Մութաֆեան , զա — ւակներն ու թոռները (Պոլիս) , Տէր եւ Տիկին Համամճեան եւ զաւակները (Պո — լիս) , Տէր եւ Տիկին Վահէ Պէշիրեան եւ զաւակը եւ թոռը , Տէր եւ Տիկ . Լէոն Պէ — շիրեան եւ զաւակը , Տէր եւ Տիկին Ալիս Պայեան Էրկիւտէն եւ զաւակները (Պո — լիս) , Տէր եւ Տիկին Սուրեան , զաւակ — ները եւ թոռները , ինչպէս նաեւ բոլոր պարագաները սրտի խոր կսկիծով կը ծա — նուցանեն իրենց մօր , քրոջ , տալոջ , եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՓԵՓՐՈՆ ՁԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

(Ծնեալ Մութաֆեան , Գարթալ)

մահը , որ տեղի ունեցաւ 11 Հոկտ . , ուր — բաթ , իր բնակարանին մէջ , 82 տարե — կանին :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ 14 Հոկտեմբեր , Երկուշաբթի ժամը 14ին , Փարիզի Հայոց եկեղեցին , 15 րիւ Ժան Կուժոն , ուրկէ մարմինը պիտի փոխա — դրուի Քոլոմպի Նոր գերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

Շ . ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Մամուլի տակ է՝

ՍՊԻՏԱԿ ԱՌԱՒՕՏ

(Հէքեաթ եւ թանաստեղծութիւն)

Գրեց՝ Շ . Նարդունի

× Մարսիլիոյ մէջ Շ . Նարդունիի բո — լոր գործերը ստանալու , ինչպէս նաեւ բաժանորդագրուելու համար ՀԱՅ — ԲՈՅ — Ժի , դիմել Ֆօթօ — Ռէքս , 2 ռիւ Պէռնար տիւ Պուա :

Մարսիլիոյ մէջ ՀԱՅ — ԲՈՅԺի բաժնե — գինները , ինչպէս ամէն տարի , այս տարի եւս սիրայօժար պիտի գանձէ Պ . Արմենակ Շահպազեան :

× Սպառած է Ո՞ւր ես , մայր իմ գրքոյկը :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի , 27 Հոկտեմբեր , ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE Vի շքեղ սրահներուն մէջ

Զանազան աթրաքսիոններ — Մուտք 500 ֆրանք

Deux Orchestres — Cotillons

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը

PRO. 77.73

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ

ԵՂԱՆԱԿԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ , Նոյեմբեր 16 , ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ

HOTEL SPLENDID

ԽՆՋՈՅՔ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հ . Յ . Դ . Նոր Սերունդի խնջոյք — պարահանդէսը այս կիրակի կէսօրէ վերջ , ժամը երեքին Ահարոնեան ակում — բին մէջ , մասնակցութեամբ Կեդր . Ֆը — րանսայի Նոր Սերնդական խումբերուն :

Խմբերգ , արտասանութիւն , երգ եւ հաճելի անակնկալներ :

ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Դաւիթեան օղակի գործատունը (պու — թոնիէր) կը ծանուցանէ իր յարգե — լի յաճախորդներուն , որ փոխա — դրուած է

26, RUE ÉMILE ZOLA, ISSY

Կը ստանձնէ լիվրէզոններ

Հեռաձայնել՝

MIC 53-23

Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն :

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով , օդանաւով , երկաթուղիով որեւէ ընկերութեամբ եւ միեւ — նոյն գիներով դէպի Ամերիկա , Ա — ւստրալիա , Քանատա եւ Արե — ւելք : Վճարումը հոս կամ ար — տասահման : Կ'ապահովենք վի — զայի գործողութիւնները ձրի , կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի : Դիմել՝

ԺԱՆ ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ ունի 35 տարուան փորձա — ռութիւն :

AMERICAN LLOYD

48, Rue de la République, Marseille

Tél. : CO 4722

7, Rue Auber, Paris

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

TERZIAN

Un Maître dans l'Art du Tricot

MAISON FONDÉE EN 1928

3, Rue Poissonnière, PARIS-2e — **Tél.: CEN. 93-75**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. PARIS 15(69-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

MARDI 15 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8019 33e ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3820

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԻՐՔԵՐԸ ԿԸ ՃՇԴՈՒԻՆ

Նախագահ Թրումըն 1947ին իր ծանօթ «վարդապետութիւնով» Միացեալ Նահանգներու պաշտպանութեան սահմանները երկարեց մինչեւ Միջին Արեւելք : Եւ ի լուր աշխարհի հանդիսաւորապէս յայտարարեց, թէ Թուրքիոյ պաշտպանութիւնը անհրաժեշտ է՝ արգելք հանդիսանալու համար Խորհրդային Միութեան աշխարհակալական ծրագիրներուն :

Ուրեմն տասը տարիէ ի վեր Միացեալ Նահանգները իրենց պաշտպանութեան տակ առած են Թուրքիան :

Ներկայացած այս բացառիկ առիթէն օգտուելով, Անգարայի վարիչները կարեւոր գումարներ ստացան Ամերիկայէն : Մէկ կողմէ իրենց ելմտացոյցին բացը գոցեցին, միւս կողմէ վերակազմեցին բանակը, նոր զէնքեր ստացան եւ ռազմական ամրութիւններ շինեցին կովկասեան ճակատին վրայ :

Օգտագործեցին նաեւ արեւմտեան ճակատի բարեացակամ վերաբերումը՝ Թուրքիան մտցնելու համար Ատլանտեան Ուխտին մէջ :

Պաղտատի Ուխտը աւելի եւս ամրապնդեց Թուրքիոյ դիրքը՝ հակահամայնավար ճակատին վրայ :

Թուրքիա ներկայիս կը նկատուի գլխաւոր պատուարը Ռուսիոյ յառաջխաղացման դէմ :

Մոսկուա ուզելով հակազդել Խորհրդային Միութիւնը պաշարման ենթարկելու արեւմտ. ծրագրին դէմ՝ խաղաղ թափանցումի միջոցին դիմեց : Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ զէնք հայթայթելով՝ սիրաշահեցաւ այդ երկիրները :

Սուէզի տագնապին առթիւ Եգիպտոսի կողքին կանգնելով՝ ուզեց արաբախօս երկիրներուն ներշնչել այն տպաւորութիւնը թէ՝ մինչ Անգլիա եւ Ֆրանսա կը պաշտպանեն Իսրայէլը, Խորհրդային Միութիւնը Արաբներուն հետ է, իբրեւ ախոյեան անոնց անկախութեան :

Համայնավար տարրերը չարաչար պարտութիւն կրեցին Յորդանանի մէջ անցեալ Ապրիլին : Սակայն Սուրիոյ մէջ Մոսկուայի բարեկամները տակաւին իշխանութեան գլուխ կը գտնուին :

Թուրքիա, որ աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր մեծ մտահոգութեամբ կը դիտէր ռուսական նաւերու անցքը Վոսփորի եւ Տարտանէլի նեղուցներէն, վերջերս սարսափի ենթարկուեցաւ՝ երբ Սուրիա սովորականէն աւելի սպառազինուեցաւ :

Միջազգային մամուլը քիչ մը չափազանցուած կերպով ներկայացուց Սուրիոյ սպայակոյտին մէջ կատարուած «մաքրագործում»ը եւ յարձակողական նպատակներ վերագրեց այդ նորաղատ փոքրիկ երկրին :

Թուրք զինուորներու համախմբումը Սուրիոյ սահմաններուն վրայ իր կարգին մտահոգութեան ենթարկեց Կրեմլինի վարիչները, որոնք փութացին վարչապետ Բուլկանինի ստորագրութեամբ ազդարարութիւն մը ուղղել Թուրքիոյ :

Մոսկուա իր այս նոր ծանուցագրով կ'ուզէր անգամ մը եւս ցոյց տալ արաբական աշխարհին՝ թէ ինք միշտ կանգնած է Սուրիոյ կողքին եւ պիտի պաշտպանէ զայն թրքական հաւանական յարձակումի մը դէմ :

Ճիշդ այդ օրերուն Եգէական Ջուրերուն մէջ եւ Միջերկրականի եզերքներուն վրայ տեղի կ'ունենային մեծ զօրաշարժեր՝ մասնակցութեամբ Ատլանտեան Ուխտի անդամ երկիրներու :

Այս պարագան աւելի եւս գրգռեց խորհրդային իշխանութիւնները, որոնք նախազգուշութեան համար քանի մը մարտանաւեր եւ սուզանաւեր ղրկած էին Միջերկրական : Ռուսական նաւատորմի հրամանատարը նոյնիսկ մինչեւ Դամասկոս գնաց եւ տեսակցեցաւ Սուրիոյ վարիչներուն հետ :

-Արեւմուտքի եւ Արեւելքի մրցակցութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ սկսաւ մտահոգիչ համեմատութիւններ ստանալ :

Հիմա այլեւս վերջնապէս ճշդուած են դիրքերը :

Ի՞նչպէս :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԶԻՆԵԱԼ ՈՒԺԵՐ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԹՐՔԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՅ ԶՕՐԱԳՈՒՆԴԵՐԸ Կ'ԱՒԵԼՆԱՆ

Եգիպտական բանակին պատկանող զինեալ ուժեր, կիրակի կէսօրէ վերջ հասան Սուրիա : Զինուորներ փոխադրող նաւերը խարսխեցին սուրիական Լաթաքիա նաւահանգիստը : Գահիրէի ձայնասփիւռը յայտնեց, թէ այդ նաւերը Սուրիա պիտի մնան՝ անորոշ ժամանակով :

Այս լուրը հաստատուեցաւ սուրիական եւ եգիպտական զինուորական միացեալ հրամանատարութեան կողմէ, եւ իրիկունը, Գահիրէի ձայնասփիւռը պաշտօնապէս հաղորդեց հետեւեալ զեկոյցը . —

«Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ Հանրապետութեանց հաւաքական պաշտպանութեան համար կնքուած դաշինքին համաձայն եւ Գահիրէի մէջ սուրիական ու եգիպտական զինեալ ուժերու ընդհանուր հրամանատար Ամէրի եւ սուրիական ուժերու հրամանատար Պզրիի խորհրդակցութեանց ատեն տրուած որոշումները գործադրելով, եգիպտական ուժեր կը ղրկուին Սուրիա՝ Սեպտեմբերէն ի վեր : Այս ուժերուն նպատակն է՝ դիւրացնել դրացի երկրին պաշտպանութեան միջոցները :

Այսօր, աւելցուց ձայնասփիւռը, կէսօրէ վերջ ժամը 19·30ին, եգիպտական զինեալ ուժերը հասան սուրիական Լաթաքիա նաւահանգիստը, երկու երկիրներուն ծովային եւ օդային հաղորդակցութեան միջոցներով : Եգիպտական տորմիղին պատկանող բազմաթիւ նաւեր, այս օրուընէ սկսեալ, անորոշ ժամանակով պիտի մնան Լաթաքիա. անոնց ներկայութիւնը սուրիական ջուրերուն մէջ՝ պաշտօնական այցելութեան բնոյթ կը կրէ» :

Այնպէս կը կարծուի, թէ Սուրիա հասած եգիպտական ուժերը պիտի ղրկուին թրքական սահմանագլուխը՝ զօրացնելու համար այնտեղ համախմբուած սուրիական ուժերը :

Արժանահաւատ աղբիւրներու համաձայն, եգիպտացի զինուորները վարժ են խորհրդային արդիական զէնքերու գործածութեան : Ծանօթ է արդէն, որ Եգիպտոս Սուրիայէն առաջ սկսաւ խորհրդային զէնքեր ստանալ :

Դիւանագիտական շրջանակներուն տեսակէտով, զօրաւոր անհատականութեան տէր ղեկավար մը չունենալուն պատճառով՝ Սուրիա չի կրնար արդիական զէնքեր առնել Խ. Միութենէն, մեծ քանակութեամբ :

Եգիպտացի զինուորներու Սուրիա մեկնումը պատրաստուեցաւ գաղտնօրէն : Զօրագունդերուն մեծ մասը հասան կիրակի օր, սակայն պաշտօնական զեկոյցը կը հաղորդէ, թէ յառաջապահները սկսած էին արդէն ղրկուիլ՝ Սեպտեմբեր 15էն ի վեր :

Միւս կողմէ, Միջին Արեւելքի մամուլի գործակալութիւնը կը հաղորդէ, թէ Սուրիա զօրացուց իր պաշտպանողական դիրքը՝ թրքական սահմանագլուխին վրայ : Հեռագիտարաններ հաստատուած են՝ տեսնելու համար թէ ինչպէս թրքական ուժեր կը համախմբուին սահմանին միւս կողմը եւ ի՛նչ թիւով :

Ուաշինկթընի մէջ, Արտաքին Նախարարութիւնը մերժելով հանդերձ որեւէ բացատրութիւն տալ այս ուղղութեամբ՝ այնպէս կը թուի, թէ շատ կարեւորութիւն չի տար այս անցուդարձերուն :

Գալով անգլիական շրջանակներուն, հարց կուտան, թէ այս քայլը առնուած չէ՞ Յորդանանի վրայ ազդեցութիւն գործելու համար : Ամէն պարագայի մէջ, Լոնտոնի քաղաքական շրջանակները կը մտածեն, թէ եգիպտական ուժերու ներկայութիւնը՝ Սուրիոյ մէջ, կոչուած է կացութիւնը աւելի եւս լարելու :

Սակայն, շատ կանուխ է տակաւին յստակ ճշդում մը ընելու համար : Մէկ իրողութիւն կայ՝ որ Արաբներու առած այս քայլը նոր բարդութիւններու դուռ կրնայ բանալ :

Օր Օրին

ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏՔ ՄԸ

Փարիզի մեր եկեղեցին մասնաւոր հոգեհանգիստ կատարեց կիրակի, Ալեքսանդր Մանթաշեանի յիշատակին իբրեւ բարերար Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին :

Մանթաշեան եղած է մեծ բարերար մը, որուն անունը երախտագիտութեամբ կը յիշուի միշտ :

Կոմիտաս վրդ.ի եւ Արմենակ Շահմուրատեանի երաժշտական դաստիարակութիւնը իրեն կը պարտինք : Իր առատաձեռնութեան շնորհիւ է նաեւ որ բազմաթիւ հայ երիտասարդներ համալսարանական կրթութիւն ստացած են Եւրոպայի մէջ : Փարիզի մեր սիրուն եկեղեցին աւելի քան յիսուն տարի առաջ շինուած, քաղաքին լաւագոյն մէկ թաղին մէջ, մինչեւ այսօր եւ մանաւանդ այսօր կենդանի յիշատակարան մը կը մնայ Ալեքսանդր Մանթաշեանի բարեգործութեան :

Հազուագիւտ են այժմ մեծ սիրտերը : Մեծ կը մնայ սիրտը մեր ժողովուրդին որ գիտէ տալ, տուողը յարգել, չմոռնալ իր բարերարները, մանաւանդ չշփոթել մարդկային փոքր տկարութիւններ մեծ գործերու հետ :

Նոյն օրը նաեւ Կոմիտասի մահուան տարեդարձին յիշատակութիւնը : Որքան պիտի ուզէինք որ գոնէ այս մէկը ունենար իր յատուկ օրը եւ չխառնուէր շարք մը ուրիշ հոգեհանգիստներու : Ո՞ր սուրբէն պակաս է մեծ Կոմիտասը :

Առանց խորանալու կրօնական ձեւականութեանց մէջ, մեր հաւատացեալ ժողովուրդը միակամ պիտի ընդունէր զայն Ս. Սահակներու, Ս. Մեսրոպներու, Ս. Ներսէսներու շարքին եւ տար իր փառքի պատուանդանը տաճարին մէջ օր մը սահմանելով անոր :

Կոմիտաս իր կատարած գործով, Կոմիտաս իր տառապագին կեանքով, Կոմիտաս իր նահատակութեամբ գրաւած է արդէն հայ ժողովուրդի սրտին մէջ իր սուրբի աթոռը, եթէ նոյնիսկ իր հոգեհանգիստը ի մէջ այլոց յիշատակուի, տարուէ տարի աւելի տժգոյն :

Արդարութեան պարտք մը կատարած կ'ըլլա՞նք Մանթաշեանի յիշատակին երբ իր շինած եւ ժողովուրդին նուիրած տաճարին մէջ, իր եւ Կոմիտասի անունները միաբերան օրհներգուին : *ՆՈՃԻ*

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ ԴՐԱՄԻ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄ

ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՏՐՈՒԱԾ Է ՄԷԿ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՄԷՋ

Արեւելեան Գերմանիոյ բնակիչները անակնկալի եկած են՝ կիրակի առաւօտ : Արդարեւ, շաբաթէն կիրակի լուսնալու գիշերը, Նախարարաց Խորհուրդը ժողով մը գումարելով որոշած էր գերմանական դրամը հիմնովին բարեփոխել :

Ձայնասփիւռի, հեռատեսիլի, մամուլի եւ ընկերային այլ միջոցները գործի լծուած էին՝ լուրը հաղորդելու համար ժողովուրդին բոլոր խաւերուն : Իսկ Բչ. օր, լուրը կը տարածուէր նաեւ դպրոցներէն, առեւտրական հաստատութիւններէն, պանդոկներէն եւայլն :

Կարճ ժամանակ մը տրուած էր հասարակութեան՝ դրամը փոխելու համար, պետութեան բոլոր պաշտօնեաները անխտիր՝ լծուած էին դրամի փոփոխութիւնները կատարելու աշխատանքին : Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէն կոչ մըն ալ ուղղած էր իր անդամներուն՝ որ օժանդակեն այս գործին : Իշխանութեանց տրամադրութեան տակ դրուած էին նաեւ ուսուցիչներ եւ աշակերտներ ... :

Նոր դրամը, որ հասարակութեան փոխանցուեցաւ եւ գործադրութեան դրուած է երկուշաբթիէն ի վեր, պատրաստուած էր 1955ին : Ուրեմն՝ պարզ է, որ նախապէս պատրաստուած էին այս բոլորը :

Դրամական այս փոփոխութիւնները մեծ յուզում պատճառեցին ժողովուրդին մէջ, որովհետեւ երեք հարիւր մարքէն աւելի ունեցողները իրենց դրամները չեն կրնար փոխել տալ Հոկտեմբեր 19էն առաջ : Այդ թուականէն ետք, երեք հարիւր մարքէն աւելի ունեցողներուն պարագան պիտի քննուի, մասնաւոր յանձնախումբի մը կողմէ :

Ամբոխը հաւաքուած էր բոլոր գրասենեակներուն առջեւ : Բողոքի նշաններ ցոյց կուտային աջէն ու ձախէն : Պատահած են նաեւ կարգ մը միջադէպեր, որոնց պատճառով ութսուն հոգի ձերբակալուած է :

ՓԻՆԷԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Անկախ երեսփոխանը կը շարունակէ իր տեսակցութիւնները կուսակցական խմբակցութեանց հետ, ինչպէս կ'երեւի, Փինէ պիտի չկրենայ պատասխան մը տալ Չորեքշաբթիէն առաջ :

Երկուշաբթի առաւօտ նախարար Լաքոստ վերադարձաւ Ալժերիայէն տեսակցելու համար վարչապետութեան նոր թեկնածուին հետ :

Ձայնասփիւռի ճառ մը խօսելով, Անթուան Փինէ ծանրացաւ Ֆրանսական կառավարական տագնապին վրայ : «Չէք անգիտանար անշուշտ որ շատ ծանր տագնապի մէջ ենք՝ ելմտական տագնապ, քաղաքական տագնապ, ազգային տագնապ :

Նոյն օրը (Շաբաթ) մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին, Ա. Փինէ պարզեց իր ծրագրին քանի մը կէտերը, առանց մանրամասնութիւններ տալու :

Ինչպէս կ'երեւի Փինէ պիտի կարենայ ապահովել բոլոր կուսակցութեանց քուէարկութիւնը (բացի անշուշտ համայնավարներէն) բայց կասկածելի է թէ Ժող. Շարժումի եւ Մենտէսեան Արմատականներու մասնակցութիւնը կարենայ ունենալ դահլիճին կազմութեան մէջ :

ՊՐՏՈՅԻ մէջ (Եուկոսլաւիա. մառէշալ Թիթօ ընդունեցաւ Խ. Միութեան Պատերազմական նախարարը : Մառէշալ Ժուկով Հոկտեմբեր 17ին պիտի անցնի Ալպանիա :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ եօթը միլիոն հոգի բնակարան չունի կամ շատ գէշ պայմաններու մէջ կ'ապրի :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Նախագահն ու վարչապետը Աֆիոնի մէջ կրակիսի գործարանի մը բացումը կատարած են, որուն շինութիւնը իրականացած էր Ֆրանսական ընկերութեան մը օժանդակութեամբ :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՒՌՈՆՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲ.— Կիրակի, Հոկտեմբեր 13ին, Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ տեղի ունեցաւ Միւռոնօրհնութիւնը ձեռամբ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին, Զարեհ Ա.ի: Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը Անթիլիաս փոխադրուելէն ի վեր, Միւռոնօրհնութիւնը առաջին անգամ տեղի ունեցած է 1936 Մարտ 29ին, ձեռամբ Գարեգին Կաթողիկոսի:

Միւռոնօրհնութիւնը Հայց. Եկեղեցւոյ հազուադէպ եւ մեծաշուք տօնակատարութիւններէն մէկն է, որ միշտ կատարուած է Էջմիածին, Սիս եւ այլ կաթողիկոսանիստ վայրերու մէջ, շքեղ հանդիսութեամբ եւ «հաւատացեալներու աշխարհախումբ բազմութեան» ներկայութեան: Արարողութիւնը որքան աւանդական եւ պատմական, հետաքրքրական կը համարինք ներկայացնել մեր ընթերցողներուն՝ քաղելով Խորէն Արք.ի մէկ յօդուածէն.—

Ս. Միւռոնի պատրաստութիւնը կը սկսի օրհնութեան թուականէն ամիսներ առաջ:

Մակար Ա. Կաթողիկոսի ի Վաղարշապատ հրատարակած Միւռոնի Օրհնութեան Մաշտոցը, Ս. Միւռոնի նիւթերուն թիւը եւ տեսակը քառասուն եւ հինգ նշանակած է. ցանկին վերջաւորութեան, Մաշտոցը կը յաւելու.— Եւ թէ յայս նիւթոցս մին եւ կամ երկու եւ երեք պակաս լիցի՝ մի՛ արգելցես զՄեռոնի օրհնելն. *այսինքն՝ ծաղիկներու եւ անուշահոտ հունտերու թիւը կրնայ քառասուն հինգէ քիչ պակաս ըլլալ: Իսկ տեղէ տեղ ծաղիկներու տեսակներն ալ կրնան տարբերիլ:*

Ս. Միւռոնի պատրաստութիւնը խնամուած, լուրջ եւ ուշադիր աշխատութեան կը կարօտի:

Անուշաբոյր ծաղիկներ, հունտեր, արմատներ: խնկեղէնք եւ համեմունք, չոր վիճակի մէջ, քառասուն օրերու ընթացքին, Վարդապետներու, Քահանաներու եւ Սարկաւագներու կողմէ, աղօթիւք եւ երգօք հոգեւորօք, *սանդի (հաւան) մէջ կը ծեծուին, կը մանրուին եւ կը փոշիացուին ու նուրբ մաղէ մը կ'անցուին:*

Ցեաոյ, ձիթենիի եւ գաւինիի ընտիր իւղ եւ անարատ գինի, ուղուած քանակութեամբ, իրարու խառնելով, կը լեցուին յատկապէս պատրաստուած եւ միջակ մեծութեամբ կաթսայի մը մէջ:

Ապա, փոշիացուած ու մաղուած քառասունէ աւելի ծաղիկներու ամբողջութիւնը կը դրուի ձէթի ու գաւինիի իւղով եւ գինիով լեցուած կաթսային մէջ. հուսկ ուրեմն, կափարիչով կը փակուի կաթսային բերանը եւ շուրջը կը ծեփուի խմորով եւ վրան ալ կը դրուի ծանր քար մը, որպէսզի եռացման պահուն չբացուի կափարիչը եւ անուշաբոյր շոգին դուրս չելլէ:

Այս կաթսան սակայն, եռացուելու համար ուղղակի կրակին վրայ չի դրուիր, այլ կը դրուի պարզ ջուրով լեցուած աւելի մեծ կաթսայի մը մէջ եւ միւռոնի նիւթերը կ'եփուին մարիմանօթի (պէն մարի) *սիստեմով. եւ կրակը կը սկսին վառել այնքան զօրաւոր որ, մեծ կաթսային սաստիկ եռացած ջուրին ջերմութեամբ կը սկսի եփիլ միւռոնի նիւթերով լեցուն փոքր կաթսան. այսպէս, հանդարտ ու ապահով, Վարդապետներու եւ Սարկաւագներու տեւական հսկողութեան ներքեւ, կ'եփի Միւռոնը, երկու օր ու երկու գիշեր անընդմիջաբար. երբեմն երբեմն միայն կը բացուի կաթսային բերանը եւ բահաձեւ մաքուր տախտակով կը խառնուին Միւռոնի նիւթերը: Երկու օր վերջը, կրակին անմիջական վրան գտնուող մեծ կաթսային մէջէն կը հանուի Միւռոնի նիւթերու կաթսան եւ ապահով տեղ մը կը դրուի երկու օր, գիշեր եւ ցերեկ, որպէսզի յստականայ, պարզուի եւ գիրտը (դուրդ) կաթսային յատակը իջնէ:*

Երկու օր եփուած Միւռոնի նիւթը, հանդարտելէ եւ յստականալէ յետոյ, մաքուր եւ նուրբ կտաւով մը երիցս կը քամուի եւ վերջը կը դրուի Ս. Միւռոնի խակական եւ ոսկեղրուագ Կաթսային մէջ: Այս թանկագին եւ արժէքաւոր Կաթսան Կիլիկիոյ Ս. Աթոռին նուիրուած է Գաղազ Յարութիւն Ամիրայ Պէզճեան 1817-ին:

Հոս յիշենք նաեւ թէ Միւռոնի նիւթերու պատրաստութեան ատեն, բալասանը առանձինն կը կակուղցուի ձէթի իւղի մէջ փոքրիկ կաթսայով մը եւ յետոյ կը խառնուի ընդհանուրին. բալասանը որքան շատ ըլլայ, այնքան լաւ է: Կը դրուին նաեւ ծաղիկի իւղեր՝ Բուրումնաւէտելու համար Միւռոնը:

Այս նախապատրաստական աշխատանքներէ յետոյ, պատրաստուած Միւռոնի նիւթը, օրհնութեան թուականէն քառասուն օր առաջ, բուն Կաթսային մէջ, կը դրուի Մայր Տաճարի Աւագ Խորանի ձախակողմը՝ բեմին վրայ, եւ կը ծածկուի Նրբահիւս եօթը քօղերով ու շղարշով:

Ամբողջ քառասուն օրեր, երեկոյեան ժամերգութենէն յետոյ, տեղի կ'ունենան կանոնական աղօթք եւ աւետարանական ընթերցում՝ Միւռոնի նիւթին վրայ:

Ս. Միւռոնի օրհնութիւնը Վեհափառ Կաթողիկոսին իրաւասութիւնն է: Ան կ'օրհնէ Ս. Միւռոնը իր շուրջը ունենալով Եպիսկոպոսներ, Վարդապետներ, Քահանաներ, Սարկաւագներ, եւ Դպիրներ:

Միւռոնօրհնութեան հոգեպարար արարողութիւնները կը կատարուին ըստ Մաշտոցի «Ողջոյն»էն առաջ: Հանդիսադիր Վեհափառ Հայրապետը կը կարդայ յատուկ աղօթքներ որոնցմով կը հայցուի որ Ս. Հոգին գայ հանգչի իւղին մէջ եւ սրբացնէ զայն, որպէսզի անով օծուածները ստանան Ս. Հոգւոյն շնորհը:

Եւ կանոնական արարողութիւնը կը շարունակուի մինչեւ հոն, ուր կը բացուի Կաթսան եւ Վեհափառ Հայրապետը հին Միւռոնի սրուակը ի ձեռին կը գոչէ.—

— Առաքելոյ Աղաւնոյ... *շարականը ու հին Միւռոնը հանդիսաւորապէս կը թափէ Նոր Միւռոնին մէջ. ահա այս ատեն է որ կը սկսի ինքնաբերաբար եռալ ու եփիլ Նոր Միւռոնը. եւ մինչ զանգակները կը հնչեն ու ժողովրդային ջերմեռանդութիւնը իր գագաթնակէտին կը հասնի, Վեհափառ Կաթողիկոսը Ս. Լուսաւորչի օրհնափիւռ Ս. Աջովը խաչանիշ թաթխումով կ'օրհնէ Ս. Միւռոնը:*

ԽՈՐԷՆ ԱՐՔ. ԲԱՐՈՅԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՀԻՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՊԻՍՏՈՍ-ԱՐԱՔՍԻԱ

1850ական թուականներուն Միջագիւղի (Պոլիս), Խասգիւղի եւ այլ արուարձաններու թաղային վարժարաններու սրահներուն ու քանի մը մասնաւորներու տուներուն մէջ սարքուած, նաեւ Սրապիոն Հէքիմեանի Բերայի Նաում թատրոնի բեմին վրայ կազմակերպած թատերական ներկայացումները վերջապէս կը յանգին լաւագոյն ու կանոնաւոր բեմական կազմակերպութեան մը Բերայի մէջ, որ Աբեւեան Թատրոն անունով ծանօթ է:

Դժբախտաբար Աբեւեան Թատրոնը կարճատեւ շրջան մը բոլորելէ ետք կը դադրի գործելէ եւ այդ միջոցին, Սրապիոն Հէքիմեան, գործին գլուխը անցնելով կը շարունակէ թատերական աշխատանքը, անջատ ու պարբերական ներկայացումներ կազմակերպելով:

Ահա՛ այս շրջանին է որ հրապարակ ելած է արեւմտահայ բեմի տաղանդաւոր դերասանուհիներէն մին՝ Պիստոս – Արաքսիա:

Իր թատերական գործունէութիւնը սկսած է 1867 – 68, Ս. Հէքիմեանի թատերախումբին մէջ:

Սկիզբները, երիտասարդ արուեստագիտուհին չի կրնար տոկալ բեմական դժուարին կեանքին եւ քիչ ատեն մը մնալէ ետք Հէքիմեանի թատերախումբին մէջ, կը հեռանայ ու կը պարապի դերձակութեամբ:

Սակայն երկու տարուան ընդհատումէ մը ետք, կը վերադառնայ բեմական կեանքին: Բեմը կը քաշէ զինքը կրկին: Անոր յոյզերն ու ուրախութիւնները, անոր դառնութիւններն ու կսկիծները վերստին ապրելու պէտքը կը զգայ:

Գիտէ որ «այրած կամուրջներով վերադարձ չկայ»: Գիտէ որ «երբ անգամ մը մարդ իր ուսերուն վրայ կրէ Նեսոսի պատմուճանը, այլեւս դժուար է զայն նետել իր ուսերէն, վասն զի հարկաւոր է միսն ու ոսկորն ալ պոկել անոր հետ»:

Եւ Պիստոս – Արաքսիա դարձեալ խանդավառութեամբ կը լծուի գործի, այս անգամ Վարդովեան Թատրոնին մէջ, որ Սրապիոն Հէքիմեանի եւ Աբեւեան Թատրոնի գործունէութեանց շարունակութիւնն էր:

Իր ժամանակակիցները կ'ըսեն թէ Պիստոս – Արաքսիաի համար ոչինչ կը պակսէր: Բեմական արտակարգ շնորհներով օժտուած էր ան: Ծափ ու խոշոր աչքերով սիրուն այս աղջիկը սահմանուած էր առաջնակարգ դերասանուհի մը ըլլալու, սակայն դժբախտաբար չէ կրցած ըլլալ, վասնզի Վարդովեան Թատրոնին մէջ իր տեղը գրաւուած էր ուրիշներէ: Առիթ չէ ունեցած կարեւոր ու մեծ դերեր խաղալու, բացի մէկ քանի պատահական առիթներէ, ուր երեւցած է առաջնակարգ դերերու մէջ, պակաս անձ մը լրացնելու համար, եւ մեծ ընդունելութիւն է գտած:

Պիստոս – Արքսիա ինչպէս ողբերգութեանց, նոյնպէս եւ կատակերգութեանց մէջ անվիճելի կարողութիւն ցոյց տուած է:

Այս վերջին սեռին մէջ, նշանաւոր հանդիսացած է Անժէլիքով (Ժորժ Տանտէն), *Ժիւլիէթով* (Տոքթ. Շիէնտան), *Ֆլորսթինով* (Էտկար եւ աղախինը): *Այս քանի մը դերերուն մէջ, Պիստոս – Արաքսիա ձեռք բերած է աննախընթաց յաջողութիւն եւ այս գործերու յաջորդական ներկայացմանց ընթացքին մրցակից չէ ունեցած:*

Բնութենէն օժտուած այս տաղանդաւոր աղջիկը արտակարգօրէն շնորհալի է եղած բեմին վրայ: Իր քալուածքը, իր շարժուձեւերուն ներդաշնակութիւնը, մանաւանդ իր արտասանութեան յստակ ու պայծառ դրոշմը միացած՝ դերընթերի կերպով իւրացնելու իր կարողութեան, զինքը իր ատենին սիրելի են դարձուցած արուեստասէր հասարակութեան:

Պիստոս – Արաքսիա 1878ին Սերովբէ Պէնկլեանի խումբով կը մեկնի Անդրիանուպոլիս, զուարներգական դերեր մարմնաւորելու համար:

Անդրիանուպոլսոյ մէջ, տեղւոյն Հրեայ դերասանախումբը, խանդավառուած ու հիացած Արաքսիայի խաղով, կը հրաւիրէ զինքը ներկայացման մը մասնակցելու եւ ստանձնելու Յուդիթի դժուարին ու պատասխանատու դերը:

Երիտասարդ դերասանուհին առանց դոյզն վարանումի, կ'ընդունի իրեն եղած այս հրաւէրը, կը ստանձնէ այդ պատասխանատու գործը եւ յաջողութեամբ դուրս կ'ելլէ անկէ:

Արդարեւ, այդ դերով այնպիսի յաջողութիւն մը ձեռք կը բերէ, որ այլեւս կը դառնայ թատերական շրջանակներուն մէջ պաշտամունքի առարկայ:

Արեւմտահայ թատրոնի առաջին դերասանուհիին՝ Արուսեակին նման, Պիստոս-Արաքսիա եւս ունեցած է եղերական վախճան մը:

Արդարեւ, անզուգական Արուսեակը, փառքի գէնիթին հասնելէ ետք, իր ոտքե-

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ

ՃՈՅԳ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ

Ու բազմութիւնը, ի տես՝ Թուխ, դէմքի պիրկ մկաններով ու բաղէի թափանցող նայուածքով մէկուն որ կը յառաջանար, կխուեցաւ ինքն իր վրայ՝ բերդի մը բացուող դռներուն նման:

Խոր ու զսպուած լռութիւն մը տիրեց: Ամէնքը իրենց ակնարկները սեւեռած էին այդ կաշկանդող մարդուն, որ կը յառաջանար նոյնքան զուսպ լռութեամբ:

Երիտասարդը հասաւ ճիշդ մէջտեղը տարածութեան, ու կանգ առաւ: Կանգ առաւ նաեւ այն, որ կը կոչուէր Ահարոն, եւ, Քորեպի կատարը յածող երեւակայեալ Եհովայէն յուսախաբ, Իսրայէլի ժողովուրդը մղեր էր նոր աստուծոյն երկրպագելու եւ ողջակիզելու ...

Ահարոնի եփուտը ծիրանեգոյն էր եւ մանուած՝ նրբին քաթանէ: Վակասներ կային եփուտին, որ երկու ծայրերէն կը կռճկուէր: Ու նաեւ՝ եղնդնաքարեր: Ու անոնց վրայ փորագրեալ՝ անունները Իսրայէլի որդիներուն: Լանջապանակը քառակուսի էր: Վրան՝ սարդիոն, տպազիոն եւ զմրուխտ: Ու կարկեհան, շափիւղայ եւ ադամանդ: Ու նաեւ՝ զոճազմ, ակատ ու մեղեսիկ: Ոսկեքար ու յասպիս,— քարեր՝ Իսրայէլի ցեղերը բնորոշող:

Իսկ եփուտին պատմուճանը կապուտակ էր:

Արեւը հետզհետէ կը թեքէր դէպի արեւմուտք: Ու ջերմութիւնը մասամբ նուազեր էր: Թէեւ, լերկ տարածութիւնը դեռ տաք էր անոնց ոտքերուն ներքեւ:

Երբ ողջակիզումի խարոյկը սկսաւ ծըխալ, Ահարոն մօտեցաւ սեղանի մը, որ շինուած էր Սատիմի փայտէ եւ ունէր եղջիւրներ՝ զուտ ոսկիէ: Ու մօրթեց զուարակը: Ու իր երկու որդիները՝ Եղիազար եւ Իթամարի՝ որոնք քահանայ էին իրեն նման, արիւնը մօտեցուցին անոր: Ու ան մատը թաթխեց արեան մէջ ու զայն դրաւ սեղանին եղջիւրներուն վրայ: Ողջակիզեցին նաեւ տատրակ ու աղաւնի: Իսկ դեռուններէն՝ արտօնեալները միայն,— գրուիճ, խարազուլ եւ ջորեակ: Ու սեղանին վրայ կային նաեւ անխմոր շօթեր:

Ու Ահարոն մօտեցաւ սքօղեալ դանդուածի մը, որ իր ու երիտասարդին միջեւ կը գտնուէր, ու վերցուց քօղը:

Ոսկի Հորթը՛ ...

Արեւին շեղակի ճառագայթներուն դիմաց՝ իր ցոլացումներով ու շողշողումներով անիկա բոցէապէս շլացուց աչքերը համբացեալ բազմութեան, որ ոտքին ու գրկանքին պատճառած սպառումէն ետք, իրեն մերձ ու իր առջեւ կը տեսնէր նոր ու յանկուցիչ աստուածը՝ շօշափելի ու հաբաղատ՝ փոխան վերացական ու անտեսանելի Եհովային ...

Ամէնքին նայուածքները ուղղուած էին Ոսկի Հորթին: Ու այդ նայուածքներուն մէջ, հոգեկան սպառած լոյսին տեղ՝ նիւթեղէն փայլին ցոլացումը կար հիմա:

Ահարոն իր բազուկը տարածեց հորիզոնական: Աջ ծունկը դրաւ գետին: Ու խոնարհեցուց գլուխը:

Ու վեց հարիւր հազարնոց բազմութիւնը եւս, միակամ ու միաշարժ, բազկատարած ու ծնրադիր, խոնարհեցաւ Ոսկի Հորթին առջեւ ...

Ու անոնք երգեցին երգը սրբազան: Եւ այդ պզպղուն աւազուտին, համատարած լռութեան, եւ անապատային անշարժութեան մէջ, անոնց երգը, որ համանուագըն էր կենդանի թէ մեռեալ բոլոր Իսրայէլացիներու ձայներունը նման էր անցեալ դարերու խորերէն բխող ահեղագոռ տաղուածքի մը:

Ու այդ երգը ալիք առ ալիք տարածուեցաւ մինչեւ հորիզոնները հեռակայ:

Ու նաեւ՝ մինչեւ կատարը լերան:

Անպարագիծ երկինքը, լերկ տարածութեանց դարաւոր համրութիւնը, ինչպէս եւ՝ արեւին հրեղէն սկաւառակը՝ անոնց վերեւ, աւելի տպաւորիչ դարձուցին այդ հանդիսաւոր պահը:

Կորաքամակ պառաւ մը, որ, Նոր աստուծոյն մերձ կանգնած ըլլալով հանդերձ, տարիքին բերումով՝ հինին կապուած կը մնար, եւ ակնարկը սեւեռած էր երկինքին,

— Մօիսէ բապէյնու (*), — *շշնջեց դողդոջուն ու զուսպ, եւ գլխահակ լռեց խեղճն՝ իր շշնջիւնէն ինքն իսկ սարսափած ...*

Բայց, շշնջեալ այդ երկու բառերը բաւական եղան, որ Իսրայէլացիք, որոնք միակամ ծունկի էին եկած իրենց նոր աստուծոյն առջեւ, անզգալաբար ու նոյնքան միաշարժ բարձրացնեն իրենց գլուխները, եւ իրենց նայուածքները սեւեռեն լերան գագաթին:

Վերը, լերան կատարին, Մովսէսն էր՝ իր գեղուղէշ հասակին բովանդակ շքեղութեամբ, սպիտակ մազերը հովէն վէտվէտուն, եւ ալեփառ մօրուքը լայն կուրծքին վրայ: Անշարժ ու կախարդիչ: Եւ՝ ալցաձիգ՝ երկինքէն թողուած աշտարակի մը նման:

Անիկա կանգնած կը մնար՝ ծանրատար դարը ուսերուն, ու ճակատը պսակուած ճառագայթներով:

Մարգարէն ծնրադիր բազմութեան վրայ տարածեց իր հայեացքը՝ լուսեղէն ցանցի մը նման: Ու ամէն մէկ Իսրայէլացիի այնպէս թուեցաւ թէ՝ անոր աչքերուն մէջէն իրենց կը նայի Եհովան ...

(2 Մնացեալը յաջորդով) **Կ. ՄԵՀԵԱՆ**

(*) Մովսէս՝ ուսուցիչ մեր:

ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

ԼԻԶՊՈՆԱՅԻ ՄԷՋ

ԽՄԲ. — Ինչպէս գրած էինք, Սեպտեմբեր 29ին Պոլսոյ Պատրիարքը Լիզպոնա ժամանած է: Այս այցելութեան մասին «Մարմարա» հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հրատարակէ. —

Լիզպոնայէն Պատրիարքը անցած էր Լոնտոն, այս վերջին ճամբորդութեան մանրամասնութիւնները տուած ենք մեր վերջին թիւերուն մէջ:

Իսթանպուլահայ պատրիարքութիւնը Լիզպոն հասաւ Սեպտեմբեր 29, երեկոյեան ժամը 10.30ին, ուր ծաղկեփունջերով դիմաւորուեցաւ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան նախ. Տօքթ. Ժօզէ տը Ազերէտօ Փերդիկանի, ընդհանուր Գալուստ Կիւլպէնկեանի փեսան Պ. Գէորգ Էսաեանի եւ եղբօրորդին Պ. Ռոպէր Կիւլպէնկեանի կողմէ եւ առաջնորդուեցաւ տեղւոյն «Թիվօլի» պանդոկը:

Երկուշաբթի կէսօրին Կիւլպէնկեան Հիմնարկի վարիչները հացկերոյթ մը սարքեցին «Քէլուզ» պալատին մէջ: (Այս պալատին մէջ հիւրասիրուած էին նաեւ Անգլիոյ Էլիզապէթ Թագուհին եւ Իշխան Ֆիլիփը իրենց այցելութեան ընթացքին, այս շէնքը Թագաւորին նախկին պալատն է շատ շքեղ եւ գարդարուն):

Նոյն օրն իսկ սկսան Կիւլպէնկեան Հիմնարկի ներկայացուցիչներու եւ Իսթանպուլահայ պատրիարքութեան բանակցութիւնները մտերմիկ եւ լաւ մթնոլորտի մը մէջ:

Երեքշաբթի ցերեկին տեղի ունեցաւ պաշտօնական հացկերոյթը «Օթէլ Ավիզ»ի մէջ:

Հացկերոյթին ներկայ էին Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան բոլոր վարիչները Լիզպոնայի կառավարիչը, Լիզպոնայի Թուրք դեսպանը եւ քարտուղարը, Փորթուկալի Մամուլի ընդհ. տնօրէնը, ընդամէնը 14 հոգի: Տեղի ունեցան բաժակաճառեր: Հիմնարկի վարիչները բարի գալուստ մաղթեցին հիւրերուն եւ Ս. Պատրիարք Հայրը պատասխանեց եւ իր շնորհակալութիւնները յայտնեց իրենց հանդէպ ցոյց տրուած ջերմ ընդունելութեան համար:

Ճաշէն վերջ Լիզպոնայի Թուրք դեսպանը մտերմիկ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր եւ Վարչութեան ատենապետին հետ:

Չորեքշաբթի Պ. Գէորգ Էսաեան, Պ. Ռոպէր Կիւլպէնկեան եւ Պ. Շէլլէֆեան կ'ունենան մտերմիկ ճաշ մը եւ կը տեսակցին Կիւլպէնկեան կտակի զանազան հարցերու եւ առաջադրութիւններու շուրջ: Նոյն գիշերը Տէր եւ Տիկին Մ. Շէլլէֆեան յանուն Իսթանպուլահայ պատրիարքութեան հացկերոյթ մը կը սարքեն, որուն ներկայ կ'ըլլան դարձեալ Հիմնարկի ներկայացուցիչները եւ ականաւոր հիւրեր:

Պատրիարքութիւնը իր այցելութիւններուն կարգին գացած է նաեւ Գեղարուեստից Թանգարանը ուր մասնաւոր երկու սրահներու մէջ ցուցադրուած են Կիւլպէնկեան հաւաքածոյին նկարները, արձանները եւ արժէքաւոր յախճապակիները:

Չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ Հիմնադիր վարիչները այցելած են պանդոկ ուր շարունակած են բանակցութիւնները, որոնք տեղի ունեցած են չափազանց մտերմիկ մթնոլորտի մը մէջ եւ ձեռք ձգուած են գոհացուցիչ եւ կարեւոր արդիւնքներ:

Լիզպոնայի թերթերը երեք օր զանազան հրատարակութիւններ կատարած են Իսթանպուլահայ պատրիարքութեան այս այցելութեան մասին:

Գրեթէ բոլոր թերթերը տուած են լուրը եւ զանազան գրութիւններ հրատարակած:

Պատրիարքութիւնը երեք հոկտեմբեր, Հինգշաբթի օր առաւօտուն ժամը 10.30ին օդանաւ առած է մեկնելու համար Լոնտոն:

Օդակայան ողջերթի եկած էին Հիմնարկի նախագահ Տօքթ. Փերդիկան, Պ. Գէորգ Էսաեան, Պ. Ռոպէր Կիւլպէնկեան եւ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան Ա. քարտուղարը Մակաթէս:

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

րուն տակ մեծամեծներ ու իշխանաւորներ տեսնելէ ետք, ցաւատանջ կեանքով մը ապրած է Սկեւռար իր վերջին օրերը եւ հոն ալ մեռած՝ գրեթէ խենթեցած վիճակի մէջ:

Պիստոս – Արաքսիան ալ, ճակատագրի անողոք զաւաուրութեամբ մը, հետեւած է իր մեծանուն նախորդին օրինակին:

30 տարեկան հասակին, Պիստոս – Արաքսիա խելագարած է ու մեռած՝ Պոլսոյ մէջ:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱԲՈՒ ԱԼԻ ՍԻՆԱ, *հաղարամեակի առթիւ, հեղինակ* Զ. Միրզայեան, *Թեհրան*, 1954:

ԹԱՅ ՄԱՅԹԸ, Զ. Միրզայեան, *Թեհրան*, 1957:

ՀԵՁԻԿԸ, Ֆ. Մ. Դաստաեւսկի, *Թրգմ.* Զ. Միրզայեան, Թեհրան, 1954:

ԴԵԻ, Մ. Լերմանով, *Թրգմ.* Յ. Զ. Միրզայեանց, *Թեհրան*, 1957:

ԲԱԲԱ ԹԱՀԷՐ ՕՐԵԱՆԷ ՀԱՄԱՏԱՆԻ, *Թարգմ.* Զ. Միրզայեան, *Թեհրան*, 1954:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԿՐՕՆ. ԸՆԿԵՐԱԿ. ԿՐԹ. ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ 1956 – 1957 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ

Փարիզի եկեղեցական վարչութեան Կրթ. Կեդր. Յանձնաժողովը դպրոցական տարեշրջանին փակման առթիւ կը ներկայանէ իր տարեկան տեղեկագիրը:

Կրթ. Կեդր. Յանձնաժողովը ունի հետեւեալ կազմը Պ. Պ. Յակոբ Տէր Յակոբեան ատենապետ, Ս. Գարակէօզեան ատենադպիր, Ա. Խանէտանեան գանձապահ, Վ. Իշգալացեան, Մ. Պարսամեան եւ Յ. Պօղոսեան խորհրդական անդամներ:

Մեր վարչութեան տակ կը գտնուին 8 դպրոցներ, Պէլվիլ, Լիլա, Ժանթիյի, Պանեէօ – Բաշան, Պուա Քոլոմպ – Անիէռ, Շավիլ, Կեդրոնի Փարիզի եկեղեցի եւ անոր կից կիրակնօրեայ կրօնական վարժարանը: Ունինք 325 աշակերտ կանոնաւորապէս հետեւող. երկու երրորդը աղջիկ եւ մէկ երրորդը մանչ, բաժնուած քանի մը դասարաններու ուր կ'ուսուցուին հայերէն ընթերցանութիւն, ուղղագրութիւն, քերականութիւն, կրօնք, ազգային պատմութիւն, երգ ու պար: Աշակերտներու այս թիւը յոյսով ենք որ աւելնայ գալ տարեշրջանին, բոլոր շրջաններու մէջ ստեղծուած ոգեւորութեան հետեւանքով:

Դպրոցի սրահները կահաւորուած են սեղաններով, գրատախտակներով, այբուբենի ցուցատախտակներով եւ քարտէսներով: Թաղային կրթական մարմինները անձնուիրաբար ու եռանդով լծուած են աշխատանքի եւ միշտ յարաբերութեան մէջ են կեդրոնի քարտուղարին հետ եւ կը հետեւին եղած թելադրութիւններուն:

Կեդրոնական Յանձնաժողովը պարբերաբար ժողովի հրաւիրած է Թաղային մարմինները եւ ուսուցչական կազմը անոնց ցանկութիւնները լսելու համար: Յանձնաժողովիս ներկայացուցիչը յաճախ այցելած է դպրոցները որպէս զի մօտէն հետեւի դպրոցներու ուղղութեան, ուսման ծրագրի ներդաշնակութիւն մը ապահովելու համար:

Ուսուցիչները կը վճարուին 12 ամսուան համար եւ կանոնաւորապէս: Նոր Տարիի եւ ամավերջի հանդէսները տեղի ունեցան յաջողութեամբ, ի հարկին կեդրոնին օժանդակութեամբ: Առաջնորդ Սրբազան Հայրը հովանաւորեց զանոնք, անձամբ եւ կրթական յանձնաժողովիս անդամներուն ներկայութեամբ եւ քաջալերական խօսքերով: Այս հանդէսները ապահոված են կրթական ծախքերուն մէկ բաժինը:

Յառաջիկայ շրջանին համար նշանակուած են արդէն ուսուցիչները հետեւեալ կերպով. — Պէլվիլ – Լիլա միացեալ՝ Տիկին Ա. Խաչիկեան, Պանեէօ – Բաշան՝ Տիկին Պալըգճեան, Շավիլ՝ Տիկին Փափազեան, Անիէռ – Պուա Քոլոմպ՝ Պ. Պուճուլեան եւ Օր. Թութճեան, Ժանթիյի՝ Շ. Ուզունեան, կեդրոնի եկեղեցիին Տիկին Յ. Քիւթնէրեան եւ Պ. Ս. Գարակէօզեան, կիրակնօրեայ դպրոց Պ. Մ. Խրիմեան: Սէվրանի շէնքը եկեղեցիին փոխանցուած ըլլալով, հոն պիտի ջանանք հաստատել նոր վարժարան մը, տեղւոյն փոքրիկները փրկելու համար հինգշաբթիի թափառական կեանքէն:

Սկզբունքով ընդունուեցաւ որ վաստակաւոր ուսուցիչներու նիւթական օժանդակութիւն մը ապահովուի եւ այս առթիւ կատարել հարկ եղած դիմումները վարչութեան միջոցաւ:

Յանձնաժողովս մշակեց նախակրթութեան ծրագիր մը, մեթոտաբանութիւն մը, որ հրատարակուելով պիտի ղրկուի ամէն կողմ, միօրինակութիւն մը ստեղծելու համար կրթական գործին մէջ: Այս առթիւ կը փափաքի գործակցութիւն ստեղծել ուրիշ կազմակերպութեանց կրթական ձեռնարկներուն հետ, ինչպէս նաեւ գաւառներու դպրոցական շրջանակներուն մօտ:

Մշակեցինք նաեւ արտադպրոցական գործունէութեան ծրագիր մը, որու մաս կը կազմէ կրթական տուրքի մը հաստատումը, բնականաբար եկեղեցիի կրօնական վարչութեան հաւանութեամբ եւ նախաձեռնութեամբ:

Գալով, նիւթականին, ահա տարեկան պատկերը. —

Ելք եղած է մեր բոլոր դպրոցներուն համար 1.373.166 ֆրանք, որուն 244.006 ֆր.ը գոյացած է Թաղային հանդէսներէ, 191.160 նուէրներէ, 150.000 Շաւիլէն ինքնապահ, իսկ մնացեալ 750.000 ֆրանքը վճարած է Փարիզի եկեղեցիին սնտուկը:

Այս ծախքերուն մէջ են նաեւ սրահներու վարձքերը, Պելվիլ, Անիէռ – Պուա – Քոլոմպ, Պանեէօ – Բաշան, մնացեալ դպրոցները եկեղեցիներու կից եւ սեփական շէնքերու մէջ ըլլալով:

Կեդր. Յանձնաժողովս, ապաւինելով ժողովրդական աւելի լայն օժանդակութեան մը, կը յուսայ իր գործունէութիւնը աւելի ընդարձակել եւ արդիւնաւորել, եկեղեցական վարչութեան վստահութեան եւ ձեռնտուութեանը շնորհիւ:

Փարիզի Կրօն. Ընկերակց. Կրթ.
Կեդրոնական Յանձնաժողովի
ԴԻՒԱՆ

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ԷՎԱԶՕՖ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԱՄԷՆԷՆ ՏԱՐԵՑ «ԸՆԿԵՐԸ»

Մահմուտ Էվազօֆ, 150 տարեկան կը պատրաստուի Հոկտեմբերեան տարեդարձին տօնակատարութեանց: «Կեանքիս մէջ առաջին անգամ ըլլալով գաւաթ մը գինի պիտի խմեմ Նոյ. 7ին» կ'ըսէ: Էվազօֆ կ'ապրի Ատրպէյճանի լեռները եւ գաւակը 110 տարեկան է:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (31)

ԿԱՅԾԵՐ

Բ.

ԿԱՐՈՅԻ ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Նա խիստ վատ էր սովորում. թէեւ ընդունակ եւ բնական ձիրքերով հարուստ տղայ էր: Նրա անհամբեր, անհնազանդ բնաւորութիւնը շատ անգամ առիթ էր տալիս ըեղծումներ գործել դպրոցի խիստ կարգապահութիւնների դէմ. շատ անգամ եւս նա պատճառ էր դառնում այմկալի խռովութիւնների: Գրգռելով աշակերտներին, յարուցանում էր նա ընդհանուր ապստամբութիւն վարժապետի դէմ:

Այսպիսի դէպքերում նրան շատ օգնում էին Ասլանը եւ Սագօն. առաջինը իր խելքով եւ խոհեմութեամբ, իսկ երկրորդը՝ իր խորամանկութեամբ, որ սատանայի պէս մտնում էր աշակերտների գամարը եւ նրանց շուռ էր տալիս, որպէս եւ ցանկանում էր:

Ես մինչեւ այսօր չեմ կարող երեւակայել Կարոյի բնաւորութեան զօրութիւնը, թէ ի՞նչպէս նրան յաջողւում էր ազդել այն ապուշ, վարժապետի ճնշումներից հողով եւ սրտով սպաննուած, աշակերտների վրայ, որոնց երեսից երկիւղը երբեք պակաս չէր լինում, որոնց վախկոտ աչքերի մէջ միշտ կարելի էր նշմարել կոյր հնազանդութիւն եւ ստրկութիւն: Բայց մարդկային ուժը իր մէջ աստուածային զօրութիւն ունի, որ ստիպում է տկարներին խոնարհուել իր առջեւ, որ իր անձը պաշտելի է կացուցանում: Կարօն ունէր այդ յատկութիւնները:

Կարծես, երեխաների հասակում կատարւում է նոյնը, ինչ որ կատարուել է ընդհանուր մարդկութեան տղայական հասակում: Ազգերի դիւցազունները, որոնց պաշտել է ամբոխը, որոնց անմահների կարգումն է դասել, եղել են նոյն ազգի քաջ եւ հզօր տղամարդիկը, որոնք պատերազմում էին վիշապների եւ ամեհի գազանների հետ: Կարօն թէեւ այսպիսի քաջագործութիւններ չէր կատարում, բայց նա անում էր այն, որ մեր, երեխաներիս աչքերում աւելի մեծ նշանակութիւն ունէր:

Պատահում էին այսպիսի դէպքեր եւ այդ դէպքերը կրկնւում էին խիստ յաճախ: Ամէն երեկոյ, երբ աշակերտները դպրոցից վերադառնում էին իրանց տները, մահմեդականների փողոցներից անց կենալու ժամանակ, հաւաքւում էին Թուրքերի, Պարսիկների երեխաները եւ ծեծում էին հայ երեխաներին: Ես մինչեւ այսօր չեմ մոռացել մի երգ, որ հընարել էին նրանք եւ մեզ տեսնելու ժամանակ երգում էին: Նրա բովանդակութիւնը մօտաւորապէս այս էր. «Հայը ագռաւ է, պէտք է գցել նրան տոպրակի մէջ եւ խփել պատին, որ երկու աչքերն էլ միասին կուրանան»... Մենք ուրախ էինք լինում, երբ մեր վիրաւորանքը վերջանում էր այդ նախատական խօսքերով: Բայց նրանք ծեծում էին մեզ: Աշակերտները գանգատւում էին իրանց ծնողներին, բայց ի՞նչ կարող էին անել ծնողները: Մեծերը ծեծւում էին մեծերից, իսկ փոքրերը՝ փոքրերից...

Մի անգամ Կարօն ասաց մեզ.

—Գիտէ՞ք ինչ կայ, տղերք, այդ Թուրքի լակոտները մեզ միշտ կը ծեծեն, քանի որ մենք նրանց առջեւից կը փախչենք: Պէտք է մենք էլ ցոյց տանք նրանց մեր ձեռքի զօրութիւնը:

Աշակերտներից շատերը հակառակեցին, թէ դա անկարելի բան է, թէ ի՞նչպէս կարելի է Թուրքի, պարսկի երեխայի վրայ ձեռք բարձրացնել:

— Ես չեմ ասում, որ մենք յարձակուենք նրանց վրայ, բայց երբ որ մեզ վրայ յարձակուելու լինեն, պէտք է պաշտպանուենք:

— Ի՞նչով, հարցրեց մէկը:

— Առաջ մեր մուշտիներով, ասաց Կարօն, — իսկ երբ այդ չի օգնի, սկսեցէք քարերով:

Դարձեալ աշակերտներից շատերը չըհամաձայնուեցան, տասն հոգի միայն ընդունեցին Կարոյի առաջարկութիւնը, որոց թւում գտնւում էինք՝ ես, Ասլանը եւ Սագօն:

Կարօն կազմակերպեց իր փոքրիկ գունդը, ինքը առաջ ընկաւ, Ասլանին եւ Սագոյին կարգեց վերջապահ, իսկ ինձ կանգնեցրեց մէջտեղում, որովհետեւ ամէնից փոքրն էի: Մեր գրպանները լիքն էին քարերի գնդակներով: Այսպէս սկըսեցինք առաջ գնալ: Մեր ընկերներից մի քանիսը, որ չմիացան մեզ հետ, հեռուից հետեւում էին մեզ, որ տեսնեն, թէ ինչով կը վերջանայ այդ «յիմարութիւնը...»:

Թուրքերի փողոցի մէջտեղումն էինք, երբ մի խումբ մահմեդական երեխաներ, մեզ տեսնելով, սկսեցին իրանց սովորական երգը: — Դա կռուի հրաւէրքն էր:

— Տղերք, ասաց Կարօն, — չվախենաք, հէնց որ նշան կը տամ, սկսեցէք...

Մահմեդական երեխաների խումբը մօտեցաւ, մեր ճանապարհը կտրեց:

— Թողէք, որ անցնենք, ասաց Կարօն:

— Ձենք թողնի, մինչեւ ձեզ մօտ գտնուած սպիտակ թղթերը մեզ չտաք, ասաց նրանցից մէկը:

— Ոչինչ չէք ստանայ, պատասխանեց Կարօն:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ մերժեց անցագիր տալ Իշխան Վանի, որ ՄԱԿի կողմէ Հունգարական հարցը քննելու կոչուած պատուիրակութեան նախագահն է : Միւս կողմէ, այս տարի ոչ մէկ ձեւով պիտի նշուի հակախորհրդային ապստամբութեան տարեդարձը, յայտարարեց Քատար :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Իրաքի դեսպանին համաձայն, ամսոյս վերջը Ռիատի մէջ Իրաքի Ֆէյսալ Թագաւորը տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Սէուտ արքային հետ :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ երկիրները մեծ քանակութեամբ զէնք ապսպրած են Սպանիոյ, որ պահանջներուն գոհացում տալու համար իր գործարանները արտակարգ աշխատանքի լծած է :

ՓԱՐԻԶԻ ուսանողական ճաշարաններու ամսերուն գինը 75էն բարձրացած է 85 ֆրանքի :

ՖԼՈՐԻՏԱՅԻ մէջ (Միացեալ Նահանգներ) արձակուած է հրթիռ մը, որուն մասին պաշտօնական ոչ մէկ տեղեկութիւն տուին Ամերիկացիք :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ երկուշաբթի օր տօնեց իր 67րդ տարեդարձը :

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒՆ 27ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի 9 Մարտ 1958, կէս օրէ վերջ, ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի :

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Շավիլի Երիտ. Եկեղեցւոյն Յանձնախումբի կողմէ :

10 Նոյեմբեր Շավիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ : Նկատի ունենալ այս թուականը :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Մամուլի տակ է՝

ՍՊԻՏԱԿ ԱՌԱԻՕՏ
(Հէքեաթ եւ բանաստեղծութիւն)
Գրեց՝ Շ. Նարդունի

× Մարսիլիոյ մէջ Շ. Նարդունիի բոլոր գործերը ստանալու, ինչպէս նաեւ բաժանորդագրուելու համար ՀԱՅ – ԲՈՅԺի, դիմել Ֆօթօ – Ռէքս, 2 ռիւ Պէռնար տիւ Պուա :

Մարսիլիոյ մէջ ՀԱՅ – ԲՈՅԺի բաժնեգինները, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս սիրայօժար պիտի գանձէ Պ. Արմենակ Շահպազեան :

× Սպառած է Ո՞ւր ես, մայր իմ գրքոյկը :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՐԲԱԽՆԱՄ ՄԱՐՄՆԻ

Տարեկան պարահանդէսը 24 Նոյեմբեր, Կիրակի ժամը 16 – 24, Կրանտ Օթէլի սրահներուն մէջ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Անդրէասեան Գէորգ, Երեւան ծնած 1922ին, հօրը անունը՝ Մանուկ, մօրը անունը՝ Շուշան, քոյրը՝ Մարալ : Կը կարծուի թէ ամուսնացած է եւ Փարիզ կը բնակի : Իր մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել խմբագրութեան :

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ԱՆՎԱՐԱՆ ԴԻՄԵՑԷՔ

A. HAPET

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

81, Rue Réaumur, Paris - 2e

Ուր պիտի գտնէք կանանց յատուկ խնամով պատրաստուած ճաշակաւոր եւ տակուն վերարկուներ, շինուած դերձակ արհեստաւորներու կողմէ : Շատ դիւրամատչելի գիներով :

TÉL. : CEN. 96-29
Métro : Réaumur ou Sentier

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ

Կ. Ափրիկեան տրամադիր է երաժշտութեան դասեր տալու, երգի, դաշնակի, սոլֆէժի, հարմօնիի, քոնթրբփուէնի, եւայլն :

Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել ՅՈՊ. 31·53, ժամը 14էն 17·30 :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

3 Նոյեմբեր կիրակի գիշեր, Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ երեկոյ, Ալհամպրայի մէջ :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ. 26ին :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20·30ին :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին :
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 27ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15·30ին :

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՑ

Հ. Յ. Դ. Ալֆորվիլ Սեւրը – Եօթնեղբայրեան խումբը, յարգանքի այց մը կազմակերպած է, այս կիրակի ժամը 14·30ին, Թիէի գերեզմանատունը, ողբացեալ ընկերներ՝ Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ, ՕՀԱՆ ԳԱՐՈՅԻ, ԹԱԴԷՈՍԵԱՆԻ (Պապաշայ), ՏԻԿԻՆ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆԻ, ՍԱՐԳԻՍ – ԲԷԿԵՍԱՆԻ եւ ՅԱԿՈԲ ՄԵՆԵՏԵԱՆԻ շիրիմներուն :

Կը հրաւիրուին ողբացեալ ընկերներուն յիշատակը յարգողները :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանիս 10րդ տարեշրջանի բացումը կը կատարուի ԹԷՅԱՍԵՂԱՆՈՎ մը, այս Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Քատէի վերնայարկը :

Այս հաւաքոյթին ներկայ կ'ըլլան Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Տամլամեան, որ այս առթիւ պիտի տան Հայաստան այցելութենէն իրենց տպաւորութիւնները :

Կը հրաւիրուին համակիրները :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Նոր Սերունդի գրասենեակը բաց է ամէն չորեքշաբթի օր, ժամը 15էն 19, 17 րիւ Պլէօ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻՑԱ ՀԱՑԹԱՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան փոխան ծաղկեպսակի հազարական ֆր. կը նուիրեն հայրենակիցներ Սուրէն Ղուկասեան, Միրիճան Շիրվանեան, Յարութիւն Շիրվանեան եւ Խորէն Կիւլեան :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի օր Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ ըստ բաղձանաց Քէօթահիացի հայրենակիցներու, հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի համայն Քէօթահիայի ննջեցեալներուն հոգւոյն ի հանգիստ :

ՇԱԻՒԼԻ Եկեղեցաշէն յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները․— Տիկին Սեդրաքեան 30·000 ֆրանք, Պ. Ա. Ալթունեան տասը հազար, Պ. Գ. Պահթիարեան (Նիս) հինգ հազար, Տիկին Ա. Գէորգեան հինգ հազար իր ամուսնոյն եւ քրոջ յիշատակին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնս իր մասնաւոր շնորհակալութիւններն ու խորին գոհունակութիւնը կը յայտնէ բարեպաշտ ժողովուրդին եւ ուխտաւոր հաւատացեալներուն, որոնքՍ. եկեղեցւոյս անուան տօնին առթիւ իրենց սրտաբուխ նուէրներով սատարեցին մատաղցու ոչխարներու գնման :

Նուիրատուներու անունները ծանուցուած են Ս. Եկեղեցւոյս դրան վրայ փակցուած ցանկին վրայ :

Հոգաբարձութիւն Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Դպրոցասէրի առտնին գործերուն համար աշխատաւորուհի մը : Դիմել ամէն օր 1, Պուլվար Տիւ Նոր : Փանթէնէն առնել 146 հանրակառքը եւ իջնել Ռէնսի – Փավիյեօն :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 27 Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE VI շքեղ սրահներուն մէջ

Ձանազան աքթրաքսիօններ — Մուտք 500 ֆրանք

Deux Orchestres — Cotillons

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը PRO. 77.73

ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հայկ. Բարեգ. Ընդհ. Միութեան Կեդր. վարչական ժողովը պատիւ ունի հրաւիրելու Միութեան բոլոր իրաւասու անդամները ներկայ գտնուիլ 44րդ ընդհ. ժողովին, որ պիտի գումարուի Շաբաթ օր, 30 Նոյեմբեր 1957, առաւօտեան ժամը 9·30ին, Միութեան Կեդր. Գրասենեակին մէջ, 250 Ֆիֆթ Էվընիւ, Նիւ Եորք :

Եթէ օրինաւոր մեծամասնութիւն մը ներկայ չըլլայ վերոյիշեալ թուականին, այս ծանուցումը պիտի նկատուի իբրեւ Բ. հրաւէր Ընդհ. ժողովի, որ պիտի գումարուի Շաբաթ եւ կիրակի, 14 եւ 15 Դեկտեմբեր, 1957, առաւօտեան ժամը 9·30ին, Օթէլ Ռուզվէլթի մէջ, Մէտիսըն Էվընիւ եւ 45րդ փողոց, Նիւ Եորք :

Բոլոր իրաւասու անդամները որ ներկայ պիտի ըլլան այս ժողովին, օրինական մեծամասնութիւն պիտի կազմեն :

ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Ընդհ. տեղեկագիր 1956 տարեշրջանի : 2. Ընդհ. հաշուետուութիւն 1956 տարեշրջանի : 3. Ընտրութիւն Կեդր. վարչական ժողովի՝ իրենց պաշտօնավարութեան շրջանը աւարտած անդամներու տեղ : 4. Զեկուցում Հ. Բ. Ը. Միութեան յիսնամեայ յոբելեանի առթիւ կատարուած հանգանակութեան արդիւնքին, եւ ծրագրուած կրթական եւ մշակութային ձեռնարկներուն մասին : 5. Առաջարկներ եւ թելադրութիւններ : 6 Ուղերձներ :

Ի դիմաց Կեդր. Վարչ. Ժողովի
(ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ)

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. Թաղ. Խորհուրդը ի գիտութիւն յարգոյ հասարակութեան կուգայ յայտարարելու որ հոկտեմբեր 3էն սկսեալ վերաբացուած է Թաղիս Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ մէջ, մայրենի լեզուի ուսուցման դասընթացքները, ամէն հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 1·30էն մինչեւ 4 :

Ուսուցչուհի Տիկին Մանուշ Շահմիրեան : Այս առթիւ թաղականութիւնը կոչ կ'ուղղէ Թաղիս եւ շրջաններու բոլոր ծնողքներուն անխտիր, որ բարեհաճին փութալ արձանագրելու իրենց զաւակները ամէն հինգշաբթի եւ կիրակի օրերը եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ալֆորվիլ-Սեւրը – Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Երեւան քաղաք, Թալինի շրջան, Ն. Ղարաչայ գիւղէն Արեւեան Գեղամ, հօր անուն Մելքոն, ծնած 1919ին, եւ Արեւեան Սուրիկ, հօր անուն Մելքոն, ծնած 1924ին, ռազմաճակատ մեկնած են 1941ին եւ կորսուած :

×

Երկու եղբայրներ Ալբարանցի հայազատ եւ Յովհաննէս Մաքինեսեաններ Պէյրութէն, Ֆրանսացիները մեկնելու ժամանակ միասին գացած են Մատակասկար : Իմացայ որ այժմ Ֆրանսա են եկած, բայց հասցէն չունիմ : Հայաստանը օտարչու էր : Փնտռողը՝ մայրը Ռոզա Մաքինեսեան, հասցէն՝ Երեւան, Նորմաթաղ, 7րդ փողոց, թիւ 69 տունը :

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱ՞Ծ ԷՔ
ԵԹԷ ՈՉ

Դիմեցէք անվարան եւ ամենայն վստահութեամբ, ամէն ճիւղի համար (ինքնաշարժ, հրդեհ, գողութիւն եւայլն) :

M. DALOUZY
AGENT GÉNÉRAL
La Réunion Française et Cie
d'Assurances Universelles réunies
26, Rue de l'Arbre Sec, Lyon
Tél. : BUrdeau 09-36

ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Դուրթեան օդակի գործատունը (պուռոնիէր) կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն, որ փոխադրուած է

26, RUE ÉMILE ZOLA, ISSY

Կը ստանձնէ լիվրէզոններ
Հեռաձայնել՝
MIC. 53-23

Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն :

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻՆ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՈՐ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ Է ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՂՐԿԵԼ ԾՐԱՐՆԵՐ ՈՐՈՆՔ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԵՆ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒ ԻՍԿ ԿՈՂՄԷ

Maison MORY et Cie

10, Rue St-Quentin, PARIS 10e, Métro : Gare du Nord

Բոլոր ծախսերը եւ տուրքերը կը վճարուին ղրկողին կողմէ, եւ ստացողը ոեւէ ծախս չունի վճարելիք :

Պատրաստ ծրարներ չենք ծախեր (քօլի սթանտար) : Ղրկողը ինք կը գնէ ապրանքները ուզած խանութներէն : Ծրարները միայն նոր հագուստներ պէտք է պարունակեն :

Դիմողին կը ղրկուի տեղեկութիւններ (նոթիս) ձրիաբար :

Renseignements par Téléphone.- NOR 40-72 et 50-83. Service B.

Ներկայանալ թերթին կողմէ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 16 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

MERCREDI 16 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8020 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3821

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ ԵՒ ՄՈՍԿՈՒԱ

Եգիպտական զինուորական ուժերու եւ արդիական զէնքերու Սուրիա տեղաւորուիլը սկսած է մեծապէս մտահոգել միջազգային դիւանագիտութիւնը :

Աշխարհի ճակատագիրը վճռող երկու ընդդիմադիր ճակատները յստակօրէն ճշդած են իրենց դիրքը :

Վերջին հաշուով կռուախնձորը Թուրքիան է :

Նախագահ Թրումընի տասը տարի առաջուան նախատեսութիւնը այսօր աւելի պայծառօրէն կը պատկերանայ՝ քաղաքական նոր դէպքերու լոյսին տակ :

« Այցընհաուըրի վարդապետութիւն »ը բնական շարունակութիւնն է Թրումընի « վարդապետութեան » :

Ամերիկեան այս զոյգ վարդապետութեանց նպատակն էր սանձ դնել Խորհրդային Միութեան ծաւալապաշտական ախորժակներուն : Մասնաւորաբար Միջերկրականի եւ Միջին Արեւելքի երկիրներուն մէջ :

Ատլանտեան, Պալքանեան եւ Պաղտատի երբեակ Ուխտերը կը ձգտին պաշտպանման օղակներու շնորհիւ անշարժութեան դատապարտել եւ անվնաս դարձնել բոլշեւիզմը :

Նման քաղաքականութիւն մը հետապնդած էին դաշնակիցները համաշխարհային առաջին պատերազմի վաղորդայնին՝ հանդէպ Գերմանիոյ : «Փոքր Համաձայնութիւն»ը, «Պալքանեան Համաձայնութիւն»ը եւ «Սատտապատի Ուխտը» կեանքի կոչուած էին՝ թոյլ չտալու համար, որ Գերմանիա խախտէ նոր Եւրոպայի գոյավիճակը՝ յարձակելով այս կամ այն երկրին վրայ :

Նիւթական եւ ռազմական քիչ զոհողութիւններ ըրին դաշնակիցները տարինե - րով՝ ամէն կերպ զօրացնելու համար այդ դանազան Համաձայնութեանց եւ Ուխտերու անդամ պետութիւնները :

Զուր աշխատանք :

Երբ ժամը հնչեց, գերման բանակները քանի մը օրուան մէջ անվնաս դարձուցին անոնց բոլորն ալ : Մեծ դաշնակիցները իրենք ալ անզօր եղան անմիջապէս սանձ դնելու Հիթլէրի գրոհներուն :

Խորհրդային Միութիւնը այժմ անցած է Գերմանիոյ տեղը : Դաշնակիցներու իրեն դէմ ուղղուած դիւանագիտական - ռազմական ձեռնարկները վիժեցնելու համար, Մոսկուայի վարիչները բերդը ներսէն գրաւելու, կամ «շրջադարձ պաշարում» կատարելու մեթոտին կը հետեւին :

Թրքական վտանգը բոլորովին անհետացնելու համար, Կրեմլինի դիւանագէտները իրենց քաղաքական սայլին կ'ուզեն լծել Սուրիան : Զէնք ու մասնագէտ կը հայթայթեն անոր :

Թուրքիա աքցանի մէջ կ'առնուի հիւսիսէն ու հարաւէն :

Բուլղանինի ծանուցագիրն ու Խրուշչեւի յայտարարութիւնները իրենց արձագանգը գտան Ուաշինկթընի մէջ, ուր արտաքին նախարարութիւնը հանդիսաւորապէս պաշտպան կանգնեցաւ Թուրքիոյ եւ ազդարարութիւն ուղղեց Մոսկուայի :

Ուրեմն եթէ Ռուսիոյ կամ Սուրիոյ կողմէ յարձակում գործուի Թուրքիոյ դէմ, Միացեալ Նահանգները անմիջապէս գործադրելով Ատլանտեան Ուխտի պարտաւորութիւնները՝ իրենց ռազմական բոլոր միջոցներով պիտի պաշտպանեն զայն :

Ամերիկայի այս խիստ ազդարարութեան նպատակն է անշուշտ թոյլ չտալ, որ խաղաղութիւնը խանգարուի Միջերկրական Արեւելքի մէջ, ուր պղտոր տարրեր կը ջանան տեւապէս գրգռուած վիճակի մէջ պահել ջիղերը :

Պզտիկ կայծ մը կրնայ բռնկցնել մեծ հրդեհ մը, որուն բոցերը պիտի ծաւալին ամբողջ աշխարհի մէջ :

Սահմաններ չկան այլեւս պետութեանց միջեւ : Հիւլէական եւ ջրածնային ռումբերէն վերջ ահռելի հրթիռներու եւ արբանեակներու դիւտը յեղաշրջած է աշխարհը : Վերջին պատերազմի ընթացքին գործածուած զէնքերը այլեւս թանգարան դրուելիք առարկաներ եղած են :

Ուաշինկթընի յստակ դիրքը Մոսկուայի հանդէպ պիտի ծառայէ, կը յուսանք, ամրապնդելու աշխարհի խաղաղութիւնը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ՓԻՆԷԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ԿԱԽՈՒՄ ՈՒՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԷՆ

Երկուշաբթի ամբողջ օրը Անթուան Փինէ շարունակեց իր տեսակցութիւնները կուսակցական պարագլուխներու եւ մասնագէտներու հետ :

Այս խօսակցութիւններէն ետք այնպէս կը թուէր թէ Ժողովրդական Շարժումը մերժած է իր մասնակցութիւնը բերել դահլիճին կազմութեան : Ընկերվարականներու դիրքը արդէն որոշ է, չեն ուզեր մասնակցիլ հակառակ որ Փինէ կ'ուզէ անպայման պահել Լաքոստը իբրեւ Ալժերիոյ նախարար : Հակառակ պարագային նկատի ունի Սուսթելը կամ Անտրէ Մորիս :

Փինէ երկար տեսակցութիւններ ունեցած է նաեւ ելմտական եւ տնտեսական հարցերու շուրջ կառավարութեան մասնագէտներուն հետ : Ինք բացարձակ դէմ է նոր տուրքերու հակառակ կացութեան ծանրութեան :

Հաւանական է որ Փինէ այսօր (Չորեքշաբթի) տայ իր պատասխանը Նախագահ Քոթիի : Հաւանական է նաեւ որ այս պատասխանը ըլլայ ժխտական : Արդարեւ առանց Ժող. Շարժումին մասնակցութեան Փինէ չկրնար կազմել ներդաշնակ եւ տեւական դահլիճ մը :

Այս երրորդ մերժումէն ետք ի՞նչ պիտի ընէ Նախագահ Քոթի, անգամ մըն ալ պիտի կանչէ ընկերվարական՝ Կի Մոլէ :

ՅՈՅՑԵՐԸ ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ԵՆ

Ինչպէս յայտնի էր համայնավար կուսակցութիւնը ցոյց մը կազմակերպած էր վաղը Հոկտեմբեր 17ին, իբրեւ բողոք կառավարութեան քաղաքականութեան դէմ : Ներքին գործոց նախարարութիւնը բացարձակապէս արգիլեց այս ցոյցը եւ միջոցներ ձեռք առաւ կարգը պահելու համար

× Չորեքշաբթի օրուան համար ելեկտրականութեան եւ կազի պաշտօնեաները 24 ժամ գործադուլ որոշած են :

Այս գործադուլին կը մասնակցին բոլոր սենտիքաներու աշխատաւորները, ինչ որ կրնայ պատճառ դառնալ անկանոնութիւններու :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ

ՍՈՒՐԻԱ ԺԱՄԱՆՈՒՄԷՆ ԵՏՔ

Սուրիական ձայնասփիւռին եւ մամուլին համաձայն, եգիպտական զօրագունդերու Լաթաքիա ժամանումը մեծ խանդավառութիւն առեղծած է ժողովուրդին մէջ : Ինչպէս գրած էինք, այս զինուորները պիտի հսկեն թրքական եւ սուրիական սահմանագծին երկայնքին վրայ :

Սուրիական բանակին ընդհանուր հրամանատարը, Պզրի, հեռագիր մը ղրկեց Եգիպտոսի Պատերազմական նախարար Ամերի, շնորհակալութիւն յայտնելով անոր «օրհնուած որոշում»ին եւ աւելցնելով միաժամանակ. — «Պէտք է անմահացընենք այս օրը եւ զայն արձանագրենք իբրեւ ազգային օր՝ տօնելու համար արաբական միասնականութիւնը» : Զօրավար Պզրիի հեռագիրն ալ կը վերջանար այս բառերով .— Կեցցէ՛ մեր հերոսը՝ Նախագահ Նասր :

Նոյնիսկ, Դամասկոսի թերթերէն մէկը կը գրէ, թէ «Խաչակիրներէն աւելի առաջին անգամ ըլլալով արաբական ուժ մը գոյութիւն ունի այսօր՝ միացեալ հրամանատարութեան մը ներքեւ » :

Դամասկոսի Խորհրդարանին նախագահ ընտրուեցաւ Աքրամ Հաուրանի, որ ընկերվարական «Պաաթ» կուսակցութեան պարագլուխն է : Առաջին անգամն է, որ Սուրիոյ մէջ ընկերվարականի մը կը յանձնուի այս պաշտօնը : Իր հակառակորդն էր Նազեմ Քուդսի, աջ, որ 1954էն ի վեր կը վարէր Խորհրդարանին նախագահութիւնը : Քուդսի պարտուեցաւ 63ի դէմ 57 ձայնով :

Քաղաքական շրջանակներուն մէջ ոչ մէկ փոփոխութիւն կը նախատեսուի սուրիական քաղաքականութեան նկատմամբ, սակայն Հաուրանի շատ համաձայն չէ Խ. Միութեան հետ մէկ գիծի վրայ քալելու տեսակէտին : Իր ընտրութենէն ետք ճառ մը խօսելով, Հաուրանի շեշտեց թէ իր պաշտօնին գործադրութեան ընթացքին ուժ պիտի տայ անկողմնակալութեան :

Ցիշելով Լաթաքիա ժամանած եգիպտական ուժերուն պարագան Խորհրդարանի նոր Նախագահը յայտարարեց, թէ անիկա յարձակողական ոչ մէկ նպատակ կը հետապնդէ եւ այդ քայլը առնուած էր՝ ապահովելու համար երկրին խաղաղութիւնը :

Եգիպտական զինուորներու սուրիական հողամասին վրայ գտնուելու պարագան մտահոգութիւն առեղծած է արաբ դիկավար շրջանակներուն մէջ : Մինչեւ իսկ անակնկալի եկած են : Արաբիոյ Սէուտ Թագաւորը, որ ներկայիս պաշտօնական այցելութեամբ մը Պէյրութ կը գտնուի, մերժեց որեւէ բացատրութիւն տալ այս ուղղութեամբ եւ ժողով մը գումարեց իր խորհրդականներուն հետ : Խորհրդակցութիւններ ունեցաւ նաեւ Լիբանանցի ղեկավարներու հետ :

Լիբանանի Վարչապետ Սամի Սոլհ երկուշաբթի կէսօրէ ետք ընդունեցաւ Պէյրութի անգլիական դեսպանը, որուն հետ երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ : Այս տեսակցութեան ընթացքին, Վարչապետ Սոլհ ճշդած է, թէ Լիբանան պիտի կանգնի Սուրիոյ կողքին՝ եթէ Թուրքիա յարձակում մը շղթայազերծէ : Այս նիւթին շուրջ Հանրապետութեան Նախագահն ալ խորհրդակցութիւն մը ունեցած է Միացեալ Նահանգներու դեսպանին հետ : Արաբական բոլոր երկիրները ներկայիս միաձեւում մը ցոյց կուտան՝ ընդդէմ թրքական վտանգին : Արաբական աշխարհը հակառակ է Անգարայի եւ այն միասնականութիւնը՝ որ Նասր չկրցաւ իրականացնել, Թուրքիա իրականացուց՝ քանի մը զինուորներ ղրկելով սուրիական սահմանագլուխին վրայ :

Թուրքիա, իր կարգին, անտարբեր չի մնար անշուշտ այս անցուդարձերով : Եգիպտացի զինուորներուն լուրը հրատարակուեցաւ թերթերու առաջին էջերուն վրայ՝ հակառակ անոր, որ երեսփոխանական ընտրութեանց լուրերով կը յորդի թրքական մամուլը : Այնպէս կը թուի սակայն, թէ Թուրքերը շատ չեն յուզուած եգիպտական ուժերու Սուրիա ժամանումով : Իսկ կառավարական շրջանակներուն մէջ՝ կը մերժեն պաշտօնական

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Օր Օրին

ԴԱՐՁԻՐ, ԴԱՐՁԻ՛Ր «ՍՓՈՒԹՆԻՔ»

Խորհրդայինները արձակեցին արուեստական առաջին արբանեակը : Եւ *Սփութնիք* կոչեցին զայն, խորհրդանշելու համար անոր ռուսական ծագումը : Մինչդեռ Ամերիկացիք կը յայտնեն թէ արբանեակին նախագիծը Ռոզէնպերկները յանձնած են Խ. Միութեան : Կ'ըսուի թէ ծրագիրը իրականացնողներն ալ եղած են գլխաւորաբար հայ եւ գերման գիտուններ :

Այս պարագաներուն մէջ, ո՞ւր մնաց արբանեակին ... ռուսական ծագումը :

Մոսկովին ալ ո՞րն էր այդ բոլորը : Բաւական է, որ Խ. Միութեան մէջ շինուեցաւ եւ արձակուեցաւ «Սփութնիք»ը. Խ. Միութիւն՝ Ռուսիա կը նշանակէ արդէն :

Միայն այդքա՛ն ըլլար :

Գրողներն ալ ձայն տուին : Արձակագիրները սկսան գովքը հիւսել : Բանաստեղծները սկսան երգել իրենց քնարներուն վրայ, ուրախ՝ որ այս անգամ ոչ միայն երազով, այլ ֆիզիքապէս պիտի հասնին աստղերուն :

Քերթող Վասիլիեւ այսպէս կ'երգէ արուեստական արբանեակը .—

« Չէ՛, թռչող աստղ մը չէ աս, հրաշքներու հրաշքը,

Այլ պտոյտը երկրային վաստակի եւ թռիչքը մտածումի » :

Եւ, իբրեւ վերջաբան՝

« *Փա՛ռք* իմ երկրի տաղանդներուն,

Փա՛ռք Խ. Մ. Հ. Կ. (*)ին » :

Ուրիշ բանաստեղծ մը՝ Կոտենքօ, թռիչքն ու բռած շրջանը երգելով միաժամանակ գովքը կը հիւսէ «Սփութնիք»ի կառուցուածքին :

«Կորքի» գրական հաստատութեան ուսանողներէն մէկն ալ քանի մը տող նուիրած է արուեստական արբանեակին, անոր հայրենիքին եւ զայն իրագործողներուն. —

«Օ՜ հայրենիք գիտուններդ կը յարգեմ,

Անոնց առջեւ մինչեւ գետին կը խոնարհիմ,

Որովհետեւ անոնք արձակեցին՝

Երազը ժողովուրդին » :

Եւ բա՛ւ, թէ խորհրդային բանաստեղծութիւնը կը նահանջէ :

Քնարերգութիւնը սկսած է յորդիլ մինչեւ իսկ «Իզվեստիա»յի էջերէն, ուր քերթողները հրթիռներու մէջ կը նստին եւ կը «կորսուին» անհունին մէջ «*որպէս զի մեր երկիրը հեռաւոր աստղի մը պէս տեսնուի* » ... :

Երջանի՛կ «Սփութնիք», դուն կը դառնաս երկրին շուրջ, առանց գիտնալու՝ որ քեզի հետ գրականութիւնն ալ կը դարձընես ... օդին մէջ :

ԱՐՄԵՆԱԿ

(*) *Խ. Միութեան համայնավար կուսակցութիւն :*

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՏՊԱՐԱՆԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Բարեկամ մը (Ս. Պ.)	7000
Ոմն (Մարսէյլ)	1000

ՏԽՐՈՒԹԻՒՆ.— ԳՐ. ԲԱՐԱՂԱՄԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք թէ Հոկտեմբեր 5ին ուղեղային ծանր կաթուած մը ունեցած եւ յաջորդ օրը մեռած է Ցունահայոց Ազգ. Կեդր. վարչութեան կորովի եւ անխոնջ ատենապետը՝ Գրիգոր Բարաղամեան :

Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Ազգ. շուքով եւ արժանավայել հանդիսութեամբ Հոկտ. 9ին :

ՄԻՒՌՈՆՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հայ քրիստոնէին համար ամէնէն նուիրական եւ խորհրդաւոր սրբութիւնը Ս. Միւռոնն է: Հետեւաբար, ամէն իր եւ ամէն անձ, որ քրիստոնէական պաշտամունքին հետ կապ ունին, սրբազան բնութիւն ու նկարագիրը կը ստանան երբ Ս. Միւռոնի օծումը ունին կամ դրոշմը կը կրեն իրենց վրայ:

Ս. Եկեղեցիի եւ սրբոց պատկերներուն առջեւ խաչ կը հանենք, որովհետեւ Ս. Միւռոնով սրբագործուած են: Եկեղեցական Աջը կը համբուրենք, որովհետեւ Ս. Միւռոնով օծուած է: Իսկ երբ կը տեսնենք հայ քրիստոնեայ մը, որ անվախյել ընթացքի մէջ է, կ'ըսենք՝ Միւռոնը պակսած է:

Միւռոն բառը յունարէն է (միւրոն) *եւ կը նշանակէ* օծանելիք իւղ անուշահոտ, *բայց հոսող* հոտաւէտ հեղուկ *կամ* ջուրող հիւթ:

Իսկ Արեւմտեան Եկեղեցին կը գործածէ Քրիսմա *բառը, Ֆրանսերէն՝* Սէնթ Քրէմ, *որ նոյնպէս յունարէն է եւ կը նշանակէ* օծում:

Ս. Գրիգոր Նարեկացի եւ Սարգիս Շնորհալի, խորհրդաբանօրէն կը ստուգաբանեն միւռոն բառը.— «Քանզի մեռոնս այս օրհնաբանեալ ··· ըստ ճեթթութեանըն բառի, թարգմանեալ իմանի՝ ինձ մայր. *այսինքն՝* առ ի յինէն ծգող զմերս բնութիւն զօրացէս». *յունարէն* մի (= *ինձ*) *եւ* ռոն (=*բխող, հոսող*) (*Արեւելեան մամուլ*, 1903, *էջ* 410, *Բարգէն վրդ.*):

Իսկ Սարգիս Շնորհալի մեռոնը *կը խորհրդաւորէ* մեռուցիչ *բառով, այսինքն՝ «մեռուցիչ ախտից. որով (Ս. Միւռոնով) եւ մարդիկ մեռեալք ի մեղաց՝ ի մեծ պատիւն ի վեր ելանեն եւ որդիք Աստուծոյ անուանին»: (Անդ):*

Միւռոնի բուն նիւթը թէեւ ձէթն է ծագումով, սակայն հին ժամանակներէ ի վեր սովորութիւն եղած է բալասան ալ խառնել:

Արեւմտեան Եկեղեցին տակաւին հաստատուն կը պահէ ձէթի եւ բալասանի բաղադրութիւնը Միւռոն շինելու համար:

Իսկ Արեւելեան Եկեղեցիներ, բացի այդ երկու գլխաւոր նիւթերէն, կը գործածեն նաեւ մուշկ, քրքում, կինամոմ, վարդ, խունկ, եւ այլք:

Հայ Եկեղեցւոյ Միւռոնը, ինչպէս տեսանք, բացի ձէթէն ու բալասանէն, իր մէջ կը պարունակէ քառասունէ աւելի հոտաւէտ ծաղիկներ, անուշաբոյր արմատներ եւ հունտեր, ծաղկի իւղեր եւ այլ անուշ բուրմունքներ: Այս ձեւով հայկական Միւռոնը, իր բազմաբուրեան եւ բազմատեսակ ծաղիկներու բաղադրութեամբ, իր պատրաստութեան խորհրդաւորութեամբ եւ իր վեհաշուք օրհնութեամբ քրիստոնեայ եկեղեցիներու Միւռոններուն մէջ ամէնէն գերազանցն է ու խորհրդաւորը:

Ինչպէս յիշուեցաւ վերեւ, Միւռոնի գլխաւոր նիւթը ձէթն *է որ* ձիթենիի *պտուղէն հանուած իւղն է: Օծման կամ սրբագործման համար կային ուրիշ շատ մը իւղեր, սակայն նախընտրութիւնը, որ ձէթին տրուած է, պատահականութեան մը արդիւնքը չէ: Ձիթենին օգտակար եւ խորհրդաւոր ծառ մըն է, ծառ մը* մշտադալար, *որուն ոստերը* հաշտութիւն ու խաղաղութիւն *կը խորհրդանշեն: Հին Ուխտի Նոյեան տապանին բերած ձիթենիի շիւղը այս իմաստը ունէր:*

Ձիթենիի իւղը, շատ հին ժամանակներէ ի վեր, Երրայեցւոց մէջ կը գործածուէր որպէս օծանելիք, նոյնպէս՝ Արեւելեան միւս ազգերու, Յոյներու եւ Հռովմայեցիներու մէջ: Տօնական եւ հանդիսաւոր օրերուն կ'օծէին իրենց դէմքերն ու մարմինը (Ամովս. Զ. 6.), իսկ տրտմութեան պարագային, ի նշան սուգի, կը հրաժարէին օծումէ:

Այս սովորութեանց վերջամնացութիւնները կային եւ Յիսուսի ժամանակ. սովորութիւն էր հիւրը մեծարելու եւ պատուելու համար գլուխը օծել իւղով, իսկ արտաքոյ կարգի յարգանքի նշան էր ոտքերը օծել թանկագին իւղով.—« Եւ մինչ էր (*Յիսուս*) ի Բեթանիա ի տուն Սիմովնի բորոտի բազմեալ, եկն կին մի որ ունէր շիշ իւղոյ նարդեան ազնուի մեծագնոյ, եւ բեկեալ զշիշն եհեղ ի վերայ գլխոյ նորա» (*Մարկ. ԺԴ. 3.*):

— « *Իսկ* Մարեմայ առեալ լիտր մի իւղոյ նարդեան ազնուի մեծագնոյ, օծ զոտսն Յիսուսի» (*Յովհ. ԺԲ. 3.*):

Ձէթի եւ այլ իւղերու որպէս օծանելիք գործածութենէն զատ, նախնական ժամանակներէն օծումը ունէր նաեւ նուիրագործողի եւ սրբագործողի իմաստ: Ինչպէս տաճարներ եւ [illegible] *նոյնպէս եւ անձեր ու պաշտօնեաներ* [illegible] *կոչուած էին Աստուծոյ սպասարկութեան, կ'օծուէին ձիթենիի իւղով՝ աստուածընտիր մարդոց ձեռքով.—*

— « Աստուած պատուիրեց Մովսէսին, պատրաստել օծութեան իւղը, անուշահոտ խունկերով, զմռնենիի ընտիր ծաղիկներով, անուշ կինամոմով, եղեգով ,խնկեղէգով եւ ձէթի իւղով, եւ հրամայեց օծումի այդ իւղով օծել վկայութեան խորանը, Սեղանը եւ բոլոր անօթները ··· եւ Ահարոնն ու իր բոլոր որդիները՝ որպէս քահանայ» (*Ելք. Լ. 22 – 33*):

Օծումով իշխանութիւն կ'առնէին Իսրայէլի թագաւորները, մարգարէները եւ քահանաները՝ արդարութեամբ եւ օրէնքով կառավարելու եւ հովուելու համար ժողովուրդը:

— « *Եւ ասէ Տէր ցՍամուէլ.* Արի՛, օծ զԴաւիթ, զի դա է բարի: *Եւ առ Սամուէլ* զեղջիւրն իւղոյ, եւ օծ զնա ի մէջ եղբարց իւրոյ, եւ խաղաց հոգի Տեառն ի վերայ Դաւթի» (*Ա. Թագ. ԺԶ. 12 – 13*):

Այսպէս օծման իւղը, ըստ Ս. Գրոց աստուածային շնորհք տուող եւ նուիրագործող նիւթ մըն է մարդոց եւ իրերու:

Բազմատեսակ նիւթերէ բաղադրուած Հայ Միւռոնը ուրեմն ուղղակի հետեւողութիւն մըն է Ս. Գրոց:

Կար նաեւ սրբավայրի օծումը. Յակոբ Նահապետի օծած քարը Բեթէլի մէջ, առաջին եւ հնագոյն յիշատակութիւններէն է: Քրիստոնէութիւնը օծումը առաւ ուղղակի Հին Ուխտէն:

Ս. Միւռոնը, ըստ քրիստոնէական Եկեղեցւոյ վաղեմի սովորութեան, պէտք է օրհնուի Աւագ Հինգշաբթի օր: *Հայ Եկեղեցւոյ մէջ սակայն, հաստատուն օր մը չկայ Միւռոնի օրհնութեան համար. Էջմիածնի Մաշտոցը կ'ըսէ այս մասին.—* «Եւ յաւուր Մեծի Հինգշաբաթուջ, եւ կամ յաւուր Պենտեկոստէի (*Հոգեգալստեան*) եւ կամ յաւուրս ինչ պատշաճաւորս»: *Ինչպէս կ'երեւի, որեւէ հանդիսաւոր ու պատշաճ օր, կարելի է օրհնել Ս. Միւռոնը Հայ Եկեղեցւոյ մէջ:*

Ինչպէս վերեւ տեսանք, Ս. Միւռոնի օրհնութեան իրաւունքը վերապահուած է միայն Կաթողիկոսին, ինչպէս նաեւ՝ Եպիսկոպոսի ձեռնադրութիւնն ու օծումը:

Ս. Սահակի (Ե. դար) անունով մեզի հասած կանոններու մէջ կ'ըսուի.— «Յամենայն ամի, զկնի Սրբոյ հարկին, զիւղ մկրտութեան հարկաւորութեամբ բերցեն առ մեզ քահանայք եւ աստի ի մէնջ ընկալցեն զօրհնութիւն իւղոյն, եւ անձամբ մի օրհնեսցեն ի տունս իւրեանց ··· վասն զի ,ոչ թէ իշխանութիւն այդ քահանայից, այլ՝ Եպիսկոպոսապետաց» (*Սոփերք Բ. էջ* 92):

Օձնեցի Հայրապետ, Ը. դարուն, կը կանոնադրէ.— « Պարտ եւ արժան է զՍուրբ Միւռոնն Հայրապետին օրհնել»:

Իսկ Սիոն Կաթողիկոս, 788*ին Օձնեցիէն յետոյ, Պարտաւի ժողովին մէջ կ'որոշէ.— « Եպիսկոպոսունք մի իշխեսցեն Մեռոն օրհնել»* (*կանոն Ե.*):

Այս բոլոր վկայութիւնները ցոյց կու տան թէ ի վաղուց անտի Հայ Եկեղեցւոյ մէջ ոչ միայն քահանայից, այլ եւ եպիսկոպոսաց արգիլուած էր Ս. Միւռոն օրհնելը, եւ վերապահուած էր միայն Կաթողիկոսին:

Ս. Միւռոնով օծումը կը խորհրդաւորէ Ս. Հոգւոյն շնորհներուն իրագործումը. ահա ասոր համար է որ կ'օծուին մկրտուողը, քահանան, եպիսկոպոսը, Կաթողիկոսը, եւ էր երբեմն՝ կ'օծուէր նաեւ Հայոց Թագաւորը: Կ'օծուին նաեւ սրբավայրը, մկրտութեան աւազանը եւ սրբոց պատկերները:

Ըստ աւանդական բացատրութեան, միւռոնի գանազան անուշահոտութիւնները կը խորհրդաւորեն հաւատքի եւ կեանքի անուշահոտութիւնը *ի Յիսուս Քրիստոս,* ինչպէս եւ սիրով ու խաղաղութեամբ համեմերաշխուած միութիւնն ու եղբայրակցութիւնը՝ Հայ Եկեղեցւոյ բոլոր անդամներուն:

Ս. Միւռոնը, մէկ կաթսայի մէջ, Լուսաւորչէն սկսած, ժառանգաբար, սերունդէ սերունդ, եկած ու հասած է մեզի, որովհետեւ իմաստուն ու գեղեցիկ սովորութեամբ մը, ամէն անգամ որ ՆՈՐ Միւռոն կ'օրհնուի, ՀԻՆ Միւռոնէն կը խառնուի ՆՈՐին մէջ, եւ այսպէս, Ս. Լուսաւորչի օրհնած Միւռոնին իւղութենէն մաս մը շարայարաբար գոյութիւն ունի Հայ Եկեղեցւոյ ներկայ Ս. Միւռոնին մէջ:

Հայ Եկեղեցւոյ բոլոր զաւակները կը դրոշմուին Մէկ, այսինքն՝ ՄԻԵՒՆՈՅՆ Միւռոնով աւազանի մկրտութեամբ եւ Միւռոնը կ'ըլլայ հոգեւոր միութեան եւ եղբայրակցութեան անճակտելի կապը եւ նուիրական խորհրդանշանը ի սփիւռս աշխարհի ցիրուցանուած Հայութեան համար:

Հոկտեմբեր 13ի Միւռոնօրհնութիւնը Ազգ. Միութեան ու Համերաշխութեան, Սիրոյ եւ Խաղաղութեան առիթ պէտք է ըլլայ Հայց. Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ բոլոր զաւակներուն համար անխտիր:

ԽՈՐԷՆ ԱՐՔ. ԲԱՐՈՅԵԱՆ
Առաջնորդ Հայոց Լիբանանի

ԶԱՊԷԼ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

●

Ինչպէս հաղորդեց «Յառաջ», Յունուար 26ին, Լոնտոնի մէջ մեռած է Օր. Զապէլ Պօյաճեան:

Ողբացեալ օրիորդը ծնած է Տիգրանակերտ, 1871ին: Մայրը անգլիացի, դուստրն է Հայութեան ծանօթ վերապատուելի Թովմաս Պօյաճեանին: Այս էր որ առաջին անգամ անգլիական կառավարութեան տեղեկագրեց 1894ի Սասնոյ ջարդերը:

Օրիորդը կեանքին մեծ մասը Անգլիոյ մէջ անցուցած եւ բարձրագոյն կրթութիւնն ալ այնտեղ ստացած է: Ան ոչ միայն Հայ մնացած էր, այլեւ հայ լեզուին ծանօթ, նոյնիսկ Տիգրանակերտի բարբառով նամակ կը գրէր:

Օր. Զապէլ կը գրէ.— « Հայրս միեւնոյն ժամանակ կը սիրէր Մայր Եկեղե –

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ

ՋՈՅԳ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ

Մարգարէն երկարեց իր թեւը: Ու անոր բազուկը՝ բազմութեան վերեւ՝ ծանր էր պղնձեայ սիւնի մը նման:

Ու ան տեսաւ Գաղաադու երկիրը՝ մինչեւ Դան: Յուդայի երկիրը՝ աւազուտ եւ ընդարձակ՝ մինչեւ «ծովը վերջին»: Եւ Երիքովի հովիտը, ինչպէս եւ՝ Արմաւենեաց երկիրը,— զորս իրեն ցոյց էր տուած Յաւիտենականը եւ ըսած՝ « աչքերովդ պիտի տեսնես, բայց ոտք պիտի չկոխես»···:

Ու յիշեց, յանկարծ, իր երկատասարդութիւնը, երբ հովիւ էր հասարակ՝ բայց ընդ մէջ ամէնքին: Իսկ հիմա՝ հզօր ու մեծ թէեւ՝ լքուած ու միայնակ ···

Վարը, լերան ստորոտը, Իսրայելացիք էին՝ իրենց բոլոր ակնկալութիւններէն յուսախաբ: Իր իսկ ժողովուրդը, որուն շնորհած էր իր հանճարին արգասիքն ամբողջ: Յուսադրած էր զայն: Խրախուսած: Առաջնորդած էր Եգիպտոսէն մինչեւ երկիրը խոստացեալ՝ «ցերեկը ամպասիւնի մը, իսկ գիշերը՝ հրասիւնի մը» հետեւելով: Անոր ներշնչած էր հաւատք՝ իր Աստուծոյն, ինչպէս նաեւ իր «աստուածընտրեալ» էութեանը մասին: Եւ, գրկանքներու եւ զարհուրանքներու բոլոր կիրճերուն ճաշակումէն ետք, զայն թողեր էր ստորոտը լերան, ու բարձրացեր գագաթը՝ ստանալու համար «Բրիթէ – էս»ը (*):

Իսկ նոյն այդ ժողովուրդը, հիմա, ծնրադիր կ'երկրպագէր նոր աստուծոյն առջեւ, իր իսկ հարազատ եղբօր՝ Ահարոնի առաջնորդութեամբ:

Սրբազան լերան կատարին Խօսաումն էր,— անմատչելի, ամպերուն վերեւ, եւ տեսիլքի մը նման յանկուցիչ ···

Ստորոտը՝— չարչարեալ, հալածեալ ու արինած Ցոյսը յարանորող···

Լերան կատարէն եւ ստորոտէն իրարու ուղղեալ այդ նայուածքներուն մէջ, որոնք իրարմէ անջատուած մասերու կը պատկանէին, մէկ բան միայն դեռ կը մնար ընդհանրական,— յուսախաբութիւնը ժողովուրդին՝ իր առաջնորդէն, եւ յուսախաբութիւնը առաջնորդին՝ իր ժողովուրդէն:

Ու այս յուսախաբութիւնը այնքան խոր էր եղած, որ Մովսէս, յանկարծ, օդին մէջ բարձրացուց Պատուիրաններուն Տախտակը, զոր կը կրէր անութին ներքեւ, եւ, ամբողջ թափովն իր զայրոյթին՝ որ իր հոգին տոկցող դառնութենէն էր ծընած, զարկաւ ժայռին ու փշրեց ···

Տախտակին բախումը ժայռին ու փշրումը,— որ բոլոր ամպածին երազներուն բախումն ու փշրումն է իրականութեան բիրտ ու անողոք ապառաժին, որ « կեանք» կը կոչուի,— արձագանգեց լերան կողերուն վրայ, ստորոտն անոր, ինչպէս եւ՝ մինչեւ հոգիին խորը Իսրայելացիներուն,որոնք դեռ կը մնային անշարժ ու համր: Ծնրադիր՝ իրենց նոր աստուծոյն առջեւ, բայց իրենց ակնարկները սեւեռած իրենց հին Աստուծոյն պատգամաբերին ···

Անշարժ կը մնար նաեւ Մարգարէն, երբ ձայն մը, որ ամպերուն մէջէն կու գար եւ որ հատու էր, հարցուց.

— Ի՞նչ ըրիր, Մովսէ՛ս:

Մարգարէն ճանչցաւ այդ ձայնը,— Եհովայինն էր:

Եւ այդ մեղէն ու վսեմ աշտարակը, արեւի ցոլքերուն եւ Իսրայելացւոց նայուածքներուն դէմ, ցնցուեցաւ ուժգնօրէն: Ու անոր հոգիին փլուզումէն ետք, պատկառելի հասակը եւս, ինքն իր վրայ ծալլուող խաւաքարտեայ կառոյցի մը նման, ամփոփուեցաւ, կծկուեցաւ, մանրցաւ՝ այս անգամ ինքն իրմէ յուսախաբ ···

Բայց, որովհետեւ հարկ էր պատասխանել.

= Կոտրեցի, Տէ՛ր,— մրմնջեց:

— Կոտրեցի՞ր. ի՞նչը···

= «Շնէլ Լուխոթ Կապրիթ»ը (*):

— Առաջնորդ,— աւելի ուժգին լսուեցաւ ձայնը, եւ այդ որակումը բաւական եղաւ, որ Մովսէս վերյիշէ ինքզինքը եւ աշտարակուի կրկին,— վերաշինէ տախտակը, եւ իբրեւ պատգամն իմ՝ հաղորդէ Իսրայէլի ժողովուրդին՝

— Մի՛ ընկրկիր ···

Ու այս երկու բառերը եւս, որոնք ոտալուր յանդիմանութիւն մըն էին միանգամայն, արձագանգեցին նաեւ վարը՝ լերան ստորոտը:

Եւ Իսրայէլի ժողովուրդը, առաջին ու միակ անգամն ըլլալով լսեց՝ առանց միջնորդի եւ ուղղակի՝ պատգամն իր Աստուծոյն:

Եւ իր այդ ծնրադիր ու բազկատարած դիրքին մէջ, պատրաստ՝ երկրպագելու իր նոր աստուծոյն, ինքնաբերաբար ու միահամուռ կրկնեց, իբրեւ ուխտ, պատգամն իր հին Աստուծոյն՝

— « Մի՛ ընկրկիր »···:

×

Արեւը արդէն հաւաքեր էր շղարշն իր ոսկիէ՝ լերան կողերէն, երբ Մովսէս, վերակերտած իր Տախտակը՝ ինչպէս եւ կամքն իր, իջաւ վար, Իսրայելացիներուն մօտ:

Եւ, իր գերզօր խօսքին շնորհիւ, վերականգնեց նաեւ կքուն հոգին իր ժողովուրդին, որ փշրեց Ոսկէ Հորթը, նոյն այն ուժեղ թափով՝ ինչ թափով որ ձուլած էր զայն ···

Մութը իջեր էր արդէն, երբ բազմութիւնը ցրուեցաւ:

Ու Իսրայելացիներէն ամէն մէկը, միաձայն յեղյեղելով հանդերձ Պատուէրները Եհովայի, իրարմէ գաղտնի բայց անշեղ ծռեցաւ, գետնէն առաւ մասնիկ մը փշրուած Ոսկի Հորթէն, եւ պահեց իր ծոցը՝ փոխանցելու համար սերունդէ սերունդ···

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

(3 եւ վերջ)

(*) Տասը պատուիրանները:

(*) Դաշինքը Եհովայի եւ Իսրայէլի միջեւ:

յին, կը սիրէր չարականները երգել, դիւրահաւճախ եկեղեցի կը տանէր, այս է պատճառը որ ես չարականներ գիտեմ եւ ասոնցմէ մի քանին գրեցի «էջմիածին»ի թատերգութեանս մէջ» :

Ողբացեալ Մ. Գ. Ֆէրահեան կը գրէր՝ օրիորդին ի պատիւ տրուած յարգանքի սեղանի մը առթիւ 1953ին.

— Ֆրէզնոյի Տիգրանակերտցիներուն կողմէ ճաշասեղան մը պիտի տրուի մօտ ատենէն «Ֆրէզնօ» պանդոկին մէջ, ի յարգանս գրագէտ եւ արուեստագէտ Օր. Զապէլ Փօյաճեանի : Այդ օրը հոն պիտի ցուցադրուի օրիորդին նկարած Վարդանանց պատերազմի գեղեցիկ ու տպաւորիչ պատկերը :

Իր ամբողջ կեանքին նպատակը եղած է Հայութիւնը պանծացնել : Հայ ազգը իր ցաւերով, իր մշակոյթով, իր փառաւոր անցեալով եւրոպական ազգերու, մանաւանդ Անգլիացիներուն ծանօթացնել : Ունի բազմաթիւ արժէքաւոր հեղինակութիւններ, ոմանք տպուած, ոմանք անտիպ : Հայ մշակոյթը ներկայացնող անոր մէկ փառաւոր գործն է Armenia Legend and Fact անունով մեծածաւալ գեղարուեստական գիրքը, 1916ին Լոնտոն տպուած, այժմ սպառած, որուն նախաբանը գրած է մեծ հայասէր Լորտ Ճէյմ Պրըյս :

Այս գիրքը կը պարունակէ Հայոց պատմութեան մէջ յիշուած անձերու ու անցքերու 12 գեղեցիկ, գունաւոր պատկերներ, օրիորդին կողմէ նկարուած : Նաեւ կը պարունակէ թարգմանութիւններ անգլերէնի հայ նշանաւոր գրագէտներու գործերէն, օրինակ՝ Րաֆֆի, Պետրոս Դուրեան, Յ. Թումանեան, Ալիշան, Շնորհալի, Աւետիք Իսահակեան, Նալպանտեան, Պատկանեան, Նահապետ Քուչակ, Սայաթ Նովա եւայլն : Օրիորդը վերջերս անգլերէնի թարգմանած է Իսահակեանի Աբու Լալա Մահարին, բնագրի չափը եւ կշիռը պահելով :

Յիշեալ գիրքը հայապահպանման ծառայող, ներկայանալի գործ մըն է : Հայ նոր սերունդը կը ներշնչէ, հայութեամբ կը շահագրգռէ, հայ մշակոյթը կը փառաբանէ. հայ բանաստեղծութիւնը արժանաւորապէս անգլերէնով կը ներկայացնէ : Այս գիրքին կարեւորութիւնը ու սպառած ըլլալը նկատի առնելով, Պ. Յովսէփ Իգնատիոսեան եւ այս տողերը ստորագրողս միասնաբար խորհած, ծրագրած ու նախապատրաստական քայլեր առած ենք ճոխացնել հեղինակին նոր գործերը եւ երկրորդ տպագրութեամբ լոյս ընծայել այս գիրքը :

Տիգրանակերտցիները ունին երկու դէմքեր նշանաւոր իրենց ազգային գործերով : (Երրորդն ալ Նշան Փալանճեանը, Պէյրութի «Համազգային ճեմարանի» նուիրատուն) : Մին Օր. Փօյաճեան, միւսը՝ Վահան Թօփալեան, որ իր աշխատութեամբ ու անձնական զոհողութեամբ Պոսթընի մէջ հաստատած է Հայ Գրադարան մը, իր տեսակին մէջ եզակի, Հայուն փառքն ու պատիւը բարձրացնող

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

«ՄՈՒՐԱՏ ՌՍՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ» ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

●

Հոկտեմբեր 5ին, Տէսինի մէջ, բացուեցաւ «Մուրատ Ռսսումնասիրաց» Միութեան (Սեբաստիոյ) պատգամաւորական ժողովը :

Ներկայ էին Փարիզի Կեդր. վարչութեան, Մարսէյլի, Տէսինի եւ այլ շըրջաններու պատգամաւորները :

Երկու օրուան շարունակական նիստերու մէջ, լսուեցան շրջաններու եւ Կեդր. վարչութեան զեկուցումները եւ լրջօրէն քննուեցան եւ լուծում ստացան օրակարգի բոլոր հարցերը :

Խաղաղ ու սիրալիր մթնոլորտի մը մէջ վերջացան նիստերը :

Այս Միութիւնը որ երկու սաներ կը պահէ, որոշեց երրորդ սան մըն ալ ունենալ :

Կիրակի, 6 Հոկտեմբեր կէսօրէն ետքը տեղի ունեցաւ ի պատիւ պատգամաւորներու խնջոյք հանդէսը, որուն մասնակցելու հրաւիրուած էին նաեւ Տէսինի մեր հայրենակիցները :

Հ. Յ. Դ. Տան սրահը լեցուած էր արդէն, երբ օրուան նախագահ Պ. Կ. Գամպարեան, հանդէսը բացուած յայտարարեց եւ բեմ հրաւիրեց օրիորդ Գեղուհի Մանուկեանը, որ արտասանեց «Մեռան չկրցան» :

Նուագէ եւ երգէ մը վերջ, օրուան բանախօս եւ Կեդր. վարչութեան քարտուղար Պ. Յ. Յակոբեանը բացատրեց իրենց միութեան նպատակը, համառօտ տեղեկութիւններ տուաւ իրենց գործունէութեան մասին, ի վերջոյ յուզումով իր հրճուանքն ու գոհունակութիւնը յայտնեց այն ընտանի աղջիկներուն մասին, որոնք օրինակելի առողջութեամբ կրնան արտասանել հայրենաշունչ բանաստեղծութիւններ :

Զուարթ զրոյցներէ վերջ, Օր. Ժ. Պարապաքճեանն ալ արտասանեց յաջողութեամբ : Երրորդ արտասանողն էր Օր. Բրաբիոն Տապաղեանը :

3 աղջիկներն ալ Տէսինի Կապ. Խաչի դպրոցի աշակերտուհիներէն են, որոնք իրենց հայեցի ուսումն ու կրթութիւնն ստացած են Տէր եւ Տիկին Փափազեաններու շունչին տակ, իսկ վերջին տարիներուն ալ աշակերտած են Տիկին Ռ. Միլտոնեանին :

Սեղանները լեցուն էին հայկական կերակուրներով եւ պէսպիսուն ըմպելիներով :

Զուարթ մթնոլորտի մը մէջ սպառեցան վիճակահանութեան մնացած տոմսերը եւ տեղի ունեցաւ վիճակահանութիւնը, որուն առթիւ, եղան նուիրատուութիւններ :

Վերջին արտասանողն էր Մարսէյլի Հայութեան ծանօթ՝ ընկեր Գրիգոր Քէնտիրեանը, որ խոր յուզումով արտասանեց երկու ընտիր բանաստեղծութիւններ, յուզելով ունկնդիրները :

Սեղաններու շուրջ եղած խօսակցութիւնները ընդհանրապէս հայապահպանման մասին էին եւ բոլոր խօսակիցները կը գնահատէին Սեբաստիոյ «Մուրատ Ռսսումնասիրաց» Միութեան ջանքերը :

Մարսէյլէն եկած էին Պ. Պ. Ֆէյտի Ապաճեան (Մխիթարեան նախկին սաներէն) եւ Գրիգոր Ռաֆայէլեան, ներկայացնելու համար անցեալ եւ այս տարի Վենետիկ ուխտի գացողներու, Վենետիկի եւ Իտալիոյ զանազան վայրերու մէջ գտնուող հայկական վանքերու եւ յիշատակարաններու՝ գունաւոր ժապաւէնները : Ներկայացման ընթացքին՝ Պ. Ֆ. Ապաճեան բացատրութիւններ կուտար վանքերու, հայկական կալուածներու, նշանաւոր Հայերու եւ պատմութեան վերաբերեալ գիտելիքներու մասին, որոնք արդիւնք էին լուրջ ուսումնասիրութեան մը եւ գնահատելի :

Ապա սկսան հայկան շուրջպարեր, երգեր եւ բաժակաճառեր, որոնք տեւեցին մինչեւ ժամը 9ը :

Ներկաները մեկնեցան զուարթ, տրամադրութեամբ եւ գնահատելով Միութեան ջանքերը :

ԱՆՑՈՐԴ

Ազգային հաստատութիւն մը, իր երեք յարկանի շէնքով : Մեծանուն դաստիարակ եւ գրագէտ Լեւոն Շանթ այս հիմնարկութեան այցելութիւն մը տալէ ետք, հիմնարկութիւնը կոչած է Նոր Վենետիկ մը, իսկ անոր տէրը՝ աշխարհական աբեղայ մը, մեր մշակոյթին հաւատարիմ սպասարկու մը : Այս երկուքն ալ մեր ազգային գոյութիւնը պահպանելու, մեր նոր սերունդին սիրցնելու հայ մշակոյթը եւ զայն ազգովին կորուստէ փրկելու նուիրուած գործիչներ են : Տիգրանակերտցիները պէտք է հպարտ ըլլան այս երկու դէմքերով : Պէտք է շարժին, հրապարակ գան, կազմակերպուին, որպէս զի այս երկու ազգային դէմքերուն ձեռնարկները տարածուին ու պահպանուին :

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏՑԻ

×

ԱՐՇԱԿ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Անցեալ հինգշաբթի օտար եւ ցուրտ հողին յանձնեցինք Արշակ Աբրահամեանը, այլ անունով Վանեցիներու Արշակ աղան :

Ողբացեալը ծնած էր Այգեստանին համարեա կից՝ Շահպաղի գիւղին մէջ :

75 տարեկան էր :

Բազմանդամ եւ նշանաւոր գերդաստանի մը արժանաւոր մէկ շառաւիղը :

1896 թուի կոտորածներու օրերուն, փոքր տարիքի մէջ որբ մնալով, որմնադիրի մը քով չարաչար աշխատելով իր օրապահիկը կը շահէր : Հետզհետէ ինքնապահ :

Կանուխէն անդամագրուած է Հ. Յ. Դաշնակցութեան : Եղած է յանդուգն, անձնուէր ու կարգապահ յեղափոխական մը :

Մասնակցած է զէնքերու փոխադրութեանց, եղած է նաեւ ուղեցոյց — առաջնորդած է կուսակցական զաղտնի խումբերը :

Սիրուած էր իր բոլոր ընկերներէն ու գիւղացիներէն :

Վանի հերոսամարտի նախօրեակին, երբ ժամէ ժամ կը սպասուէր թրքական յարձակումներուն, Արշակ Աբրահամեան արդէն խմբապետ էր եւ իրեն վստահուած էր կարեւոր դիրքի մը պաշտպանութիւնը : Կռուի առաջին օրը դիմադրեց գաւառապետի (միւտիր) հրահրաւոր զինուորներուն եւ ոստիկաններուն, սպաննել տալով բանակալ զոռող գաւառապետը :

Վանի առաջին նահանջին կը տեղաւորուի էջմիածնի մէջ : Քանի մը անգամ կը վերադառնայ իր գիւղը, շինարարութեան համար :

1918 թուին, Վանի վերջին նահանջին Վասպուրականի 25.000 Հայերու հետ կ'անցնի Սալմաստ եւ զինուած ուժերու հետ կը միանայ Սալմաստի հայ եւ ասորի զինուորներուն, կը մասնակցի ճակատագրական կռիւներուն, Ալի Իհսան եւ Նուրի փաշաներու 70.000նոց բանակներու դէմ, որոնք պիտի արշաւէին Երեւանի վրայ :

Վանի, Սալմաստի եւ Ուրմիոյ հայ-ասորական փաշտերը ութ ամիս կը կասեցնեն թշնամիին յառաջխաղացութիւնը :

Արշակ Աբրահամեան կը մնայ միշտ օրինակելի զինուորներէն մէկը, միշտ պատնէշին վրայ :

Մասնակցած է Կոտոլի ձորի, Ահրեւանի, Շաքարեաղի, Ուրմիոյ, Պապալիի, Բհարի եւ Սային - Կալայի կռիւներուն :

Զինադադարէն վերջ Քիրմանշահ - Համատան գծով, իր հայրենակիցներուն եւ ընտանիքին հետ կը հասնի Պաղտատ :

Ի վերջոյ Ֆրանսա գալով կը հաստատուի Տէսին եւ կը հիմնէ իր ընտանեկան բոյնը :

Երկար ատեն, կը տառապէր անողոք հիւանդութենէ մը :

Ի զուր անցան իր տիկնոջ եւ զաւակներուն խնամքն ու գուրգուրանքը, եւ փակեց աչքերը հայրենիքին կարօտը սրտին մէջ :

Անթառամ մնայ յիշատակդ, սիրելի Արշակ, մինչեւ հասնի հատուցման ժամը եւ աճիններդ ալ տանինք յանձնելու անմահ Հայաստանի նուիրական հողին :

ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (32)

ԿԱՅԾԵՐ

Թ.

ԿԱՐՈՅԻ ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Մահմէտական երեխաները սովորութիւն ունէին մեր ձեռքից խլել մեր գրելու թղթերը եւ երբեմն յափշտակում էին մեր գրքերը. թէեւ այս վերջինները նըրանց պէտք չէին, բայց քանի օրից յետոյ դարձնում էին, փոխարէնը ստանալով փող կամ մի ուրիշ բան : Միանգամ իմ նոր կտակարանը, որ գերի էր ընկած մի Թուրք երեխայի ձեռքում, ես կարողացայ ազատել, նրան տալով իմ գմելին : Ո՞վ էր սովորացրել նրանց, թէ նրանք իրաւունք ունէին յափշտակելու հայ երեխաների իրեղէնները ....

Իսկ այս անգամ նրանց պահանջը հանդիպեց սաստիկ ընդդիմադրութեան : Երբ Կարօն պատասխանեց, թէ «ոչինչ չէք ստանայ», այդ միջոցին մահմետականներից մէկը վրայ պրծաւ եւ խլեց նրա գըդակը : Կարօն մի հարուածով ցած գլորեց անզգամին եւ խլեց գդակը : Առաջին անգամն էր, որ մահմետական երեխաները տեսան «գաւուրի» հարուածը եւ այդ յանդգնութիւնը սաստիկ բարկացրեց նըրանց :

— Սպանեցէք... ձայն տուեցին միմեանց :

— Սկսեցէք... ասաց մեզ Կարօն :

Ես երբեք չեմ մոռանայ այն փոքրիկ, երեխայական կռիւը, որ սկսուեցաւ մեր եւ նրանց մէջ : Սկզբում մահմետականները փոքր էին թւով, բայց մի այնպիսի վայրենի ճիչ եւ աղաղակ բարձրացրին, որ նրանց ձայնից, մի քանի րոպէի մէջ հաւաքուեցաւ այնքան բազմութիւն, որի թիւը մեր կրկնապատիկը եղաւ : Բայց ես չգիտեմ, ինչ էր պատճառը, որ կռուի մէջ մեզ տիրեց մի այնպիսի կատաղութիւն, որ բոլորովին մոռացանք, թէ մենք Հայի զաւակներ ենք, թէ մեր բազուկները կապուած են, թէ մենք համարձակութիւն չի պիտի ունենանք մահմետականի վրայ բարձրացնելու մեր «պիղծ» եւ միշտ անզօրութեան դատապարտուած ձեռքը : Կարօն մի սարսափելի փոթորիկի նման, դէպի որ կողմը եւ դառնում էր, իր առջեւից ցած էր գլորում Թուրքի երեխաներին : Նրա օրինակը մեզ սիրտ եւ խրախոյս տուեց : Ասլանը, ասլանի (*) ձագի նման, իր զօրեղ ճանկերով բռնում էր նրանց, եւ ձեռքը կոկորդներին դնելով, կխախեղդ էր անում : Փոքրիկ Սմպօն իմ աչքում աւելի աւելի աճել եւ աւելի մեծացած էր երեւում : Նա գեւի նման կռւում էր իր մարմնի բոլոր անդամներով. ձեռքով մուշտի էր խփում, ոտքով քացի էր տալիս, գըլխով նաղղայ էր զալիս(**), ատամներով կծում էր, եղունգներով ճանկռում էր : Ոչ սակաւ քաջութեամբ հանդիսացան եւ մեր միւս ընկերները, որոնց ճարպիկութիւնները մի առ մի նկարագրելը շատ երկար կը լինէր : Միայն այսքանը կ'ասեմ, որ բոլորից թոյլը, բոլորից անվարժը կռուի մէջ էի ես... Ես այս րոպէիս էլ առանց ծիծաղի չեմ կարող գրել այս տողերը, թէ ինչով էի օգնում ընկերներիս — ես միայն գետնից ափերով հող էի վեր առնում, ցրւում էի Թուրք երեխաների երեսի վրայ, որ նրանց աչքերը լցնեմ հողով, որ նրանց կուրացընեմ, որ ոչինչ չտեսնեն, եւ այսպիսով հեշտացնեմ ընկերներիս ջարդել նրանց :

Զնայելով, որ մահմետական երեխաները մեզանից կրկնապատիկ թւով աւելի էին, այսուամենայնիւ, նրանք խոյս ուուեցին կռուի դաշտից եւ սկսեցին հեռուից մեզ վրայ քարեր արձակել :

— Դուք էլ քարերով... ձայն տուեց Կարօն :

Մենք կատարեցինք նրա հրամանը : Այդ միջոցին վրայ հասան մի քանի չափահաս մահմետական պատանիներ, եւ մենք ըստիպուած էինք փախչել :

Մեր ընկերներից մի քանիսը վնասուեցան. մի տղայ թեւքի վրայ դանակի վէրք ստացաւ, մի ուրիշի ատամները ջարդուեցան քարի հարուածքից, իսկ իմ գլխի փոքրիկ սպին, որի նշանը մնացել է մինչեւ այսօր, այն օրուանից ստացուած է :

Վերադառնալով տուն, մայրս սաստիկ բարկացաւ, երբ լսեց մեր «յիմարութիւնը» : Նա պատրաստւում էր ինձ ծեծել, որ խրատուեմ, որ Թուրք երեխաների հետ գործ չունենամ, բայց գլխիս հոսող արիւնը մի փոքր մեղմացրեց նրա բարկութիւնը : Նա չէր մեղադրում նրանց, որ իմ գլուխը պատռել էին, այլ մեղադրում էր ինձ, թէ ի՞նչու ես մասնակցեցի կռուի մէջ : Այդ պատճառով սկսեց սաստիկ անիծել ինձ.

«Գետինը մտնես... գրողը տանէ քեզ ... չար սատանայ... պատանդ կարեմ .. անիծուած ... նաշդ տեսնեմ »... եւ այլ այսպիսի խօսքեր :

Միւս օրը ես դպրոց գնալ չկարողացայ, որովհետեւ մի ամբողջ շաբաթ տանը հիւանդ պառկած էի :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

(*) Ասլան թուրքերէն նշ. առիւծ :

(**) Նաղղայ գալ նշ. խոյի, գոմէշի, եզան եւ այլ եղջիւրաւոր անասունների գլխով զարկելը :

որեւէ յայտարարութիւն ընել :

Պատերազմական Նախարար Էօժէն յայտարարեց այս ուղղութեամբ. — «Թուրքիա մատնաչափ մը անգամ հող չի զիջիր ուրիշին եւ այս ուղղութեամբ կատարուելիք որեւէ յարձակում պիտի խորտակուի Թրքական զօրաւոր բանակին կողմէ : Թուրքիայով շատ հետաքրքրուիլ՝ կը նշանակէ կրակին հետ խաղալ» :

× Ամերիկեան հիւլէական ռումբեր կրող օդանաւեր թռիչք կատարած են Օրանի վրայ : Կը կարծուի թէ անոնք մարոքեան իրենց խարիսխները ձգելու հրբահանգ ստացած են եւ կ'երթան հաստատուիլ Միջին Արեւելքի մէջ (Թուրքիա կամ Արաբիա) :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՊԱՆԻՈՅ Վալանս քաղաքին մէջ ողբալի ողողումներ տեղի ունեցած են, Թուրիա գետին յորդումէն : Աւելի քան մէկ միլիոն արկածեալ կը հաշուուի, բազմաթիւ մեռեալներ եւ միլիոններու վնաս :

ԱՆԳԼԻՈՅ ԹԱԳՈՒՀԻՆ կը շարունակէ իր ճամբորդութիւնը Քանատա : Առջի օր խորհրդարանին պաշտօնական բացումը կատարեց : Չորեքշաբթի օր կ'անցնի Ամերիկա :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ ճանչցաւ Արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը : Այս դէպքը մեծ դժգոհութիւն առաջ բերած է Պօննի շրջանակներուն մէջ եւ Արեւմտեան Գերմանիա կը խորհի յարաբերութիւնները խզել Եուկոսլաւիոյ հետ :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ցարդ արձակած է առնուազն չորս մէջ երկրային հրձիգներ, որոնց բոլորն ալ յաջողութեամբ պսակուած են :

ՄԱԿի մէջ Սպանիոյ ներկայացուցիչը յայտնեց, թէ իր կառավարութիւնը Ճիպրալթարի անկախութիւնը պիտի պահանջէ : Անգլիոյ ներկայացուցիչը խօսք առնելով ըսաւ թէ Ճիպրալթար Մեծն Բրիտանիոյ կը պատկանի :

ԳԱՀԻՐԷի մէջ շրջան ընող զրոյցներու համաձայն, Ուոշինկթընի եգիպտացի դեսպանը իր երկիրը կը վերադառնայ՝ Տրլըսի մէկ նամակը բերելով Նախագահ Նասրի :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հեռատեսիլը (թելեվիզիոն) Ալժերիոյ հարցին ժամ մը նուիրելով, ներկայացուցած է նաեւ Ալժերիոյ Ազատագր. ճակատին ծրագիրը, յետոյ պարզած Լաքոսթի տեսակէտը :

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ մէջ խորհրդային լրտես Աբէլի դատավարութիւնը սկսած է, վըկաներու ներկայութեան : Դատախազը յայտնած է, թէ նոր փաստեր ունի, որ շուտով հրապարակ պիտի հանէ :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Հոկտ. 14). — Ձոյլ ոսկի՝ 518.000, նափոլէոն 3790, զուից. 3590, անգլ. 4540, քսան տոլարնոց 18.160, Թղթադրամ (զուգահեռական շուկայ) տոլար 444, սթերլին 1155, զուից. 106, պելժ. 88.85, լիր 0.70 :

Տէր եւ Տիկին Բոպէռ Լըռուա, Տէր եւ Տիկին Հայկ Աղապէկեան, Օր. Գեղանուշ Աղապէկեան, Պ. Հրանդ Աղապէկեան, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ ազգականին՝

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՂԱՊԷԿԵԱՆԻ
(Ծնեալ Բարելեան)

մահը որ տեղի ունեցաւ Հոկտեմբեր 9ին : Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ շաբաթ, Հոկտեմբեր 12ին, ընտանեկան սեղմ շրջանակի մէջ, Շարթր :

ՃՇԴՈՒՄ

Տէր եւ Տիկին Ստեփան Գայանէ Թիրեքեաններ իրենց որդւոյ Գեղամի գինուորութենէն ազատուելու ուրախ առթիւ Ֆ. Հ. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի միջոցով «Օղ. Կայանին» ըրած նուիրատուութիւնը ոչ թէ երեք հազար (3000) ֆրանք է եղած, այլ հինգ հազար :

Տէր եւ Տիկին Ստ. Զապէլ Տէր Խաչատուրեան Ֆ. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին միջոցաւ Օղ. կայանին կը նուիրեն երկու հազար ֆրանք, իբրեւ գընահատութիւն :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
3 Նոյեմբեր կիրակի գիշեր, Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ երեկոյ, Ալհամպրայի մէջ :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ
Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ. 26ին :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ
Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին :

ԿՐԸՆՕՊԼԻ ՄԷՋ
Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ
Հոկտեմբեր 27ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15.30ին :

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՅՑ

Հ. Յ. Դ. Ազրիւր Սերոբ - Եօթնեղբայրեան խումբը, յարգանքի այց մը կազմակերպած է, այս կիրակի ժամը 14.30ին, Թիէի գերեզմանատունը, ողբացեալ ընկերներ՝ Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ, ՕՀԱՆ ԳԱՐՈՅԻ, ԹԱԴԷՈՍԵԱՆԻ (Պապաչայ), ՏԻԿԻՆ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆԻ, ՍԱՐԳԻՍ ԲԷԿԵԱՆԻ եւ ՅԱԿՈԲ ՄԵՆԵՏԵԱՆԻ շիրիմներուն :

Կը հրաւիրուին ողբացեալ ընկերներուն յիշատակը յարգողները :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանիս 10րդ տարեշրջանի բացումը կը կատարուի ԹԷՅԱՍԵՂԱՆՈՎ մը, այս Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Քատէի վերնայարկը :

Այս հաւաքոյթին ներկայ կ'ըլլան Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Տամլամեան, որ այս առթիւ պիտի տան Հայաստան այցելութենէն իրենց տպաւորութիւնները :

Կը հրաւիրուին համակիրները :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Նոր Սերունդի գրասենեակը բաց է ամէն չաբաթ օր, ժամը 15էն 19, 17 րիւ Պլէօ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շընորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան, հանգուցեալ Սաղաթէլ Փափազեանի մահուան առթիւ, փոխանծաղկեպսակի Հայր Ռաթէոսեան հազար ֆր., Պ. Յարութիւն Խաղնէճեանէ հազար ֆր. :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Պուլ. Օտոյի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Պ. Գառնիկ եւ Վրէժ Ստեփանեանի, նաեւ Տէր եւ Տիկին Տէր Նազարէթեանի, եւ բոլոր պարագաներուն իրենց մօր եւ քոյրոջ մօր մահուան առթիւ :

Նոյն առթիւ մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆր. Տէր եւ Տիկին Թորոսեանէ, նաեւ Պ. Ղազար Քէշիշեանէ հինգ հարիւր ֆր. (Ալֆորվիլ) :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի օր Առնուվիլի Վարդապ Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ ըստ բաղձանաց Քէօթահիացի հայրենակիցներու, հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի համայն Քէօթահիայի ննջեցեալներուն հոգւոյն ի հանգիստ :

×

Այրի Տիկին Արփինէ Միքայէլեան եւ իր զաւակները, նոյնպէս Տիկին Եպրուհի Միքայէլեան եւ զաւակները, հանգուցեալ Շարլ Միքայէլեանի մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօնի կը հրաւիրեն հանգուցեալին յիշատակը յարգող բոլոր բարեկամները այս Շաբաթ առաւօտեան ժամը 10ին Ս. Հաղորդութեան եկեղեցին, 15 էթիէն Տօլէ փողոցը, Լիոն :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ծերանոցներու վարչութիւնը որոշեց Անտիյիի եւ Մոնմորանսիի հանգստեան տուներու այցելութիւնները ջնջել յետ տնօրինութիւն, սախական կրիփի համաճարակին իբրեւ հետեւանք :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Դպրոցասէրի առտնին գործերուն համար աշխատաւորուհի մը : Դիմել ամէն օր 1, Պուլվար Տիւ Նոր : Փանթէնէն առնել 146 հանրակառքը եւ իջնել Բէնսի-Փավիյեօն :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 27 Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE Vի շքեղ սրահներուն մէջ

Ջանազան աքրաքսիոններ — Մուտք 500 ֆրանք

Deux Orchestres — Cotillons

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը
PRO. 77.73

GALERIE MARCEL LOARD
36, Avenue Matignon ELY. 28-16
ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ
ՎԵՐՋԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ
Մինչեւ Հոկտեմբեր 25

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կարող Հայ մը, նպարեղէնի ընկերութիւն մը ղեկավարելու համար (մեծաքանակ) :

ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ

Դիմել. —

MONSIEUR FESTERIS
15, Bld. Montricher, MARSEILLE

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Երեւան քաղաք, Թալինի շրջան, Ն. Ղարաչայ գիւղէն Արեւեան Գեղամ, հօր անուն Մելքոն, ծնած 1919ին, եւ Արեւեան Սուրիկ, հօր անուն Մելքոն, ծնած 1924ին, պատմաճակատ մեկնած են 1941ին եւ կորսուած :

×

Երկու եղբայրներ Ալըաբանցի Հայապատ եւ Յովհաննէս Մաքինեանններ Պէյրութէն, Ֆրանսացիները մեկնելու ժամանակ մինսին գացած են Մատակասկար : Իմացայ որ այժմ Ֆրանսա են եկած, բայց հասցէն չունիմ : Հայրապատր օգաշուեր : Փնտռողը՝ մայրը Ռոզա Մաքինեան, հասցէն՝ Երեւան, Նորմաթաղ, 7րդ փողոց, թիւ 69 տունը :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Ազրիւր-Սերոբ - Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս չաբաթ, ժամը 21ին, Ծանօթ հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶ. — Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին Քլէր տը Լիւն սրճարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ԷՔ
ԵԹԷ ՈՉ
Դիմեցէք անվարան եւ ամենայն վստահութեամբ, ամէն ճիւղի համար (ինքնաշարժ, հրդեհ, գողութիւն եւայլն) :

M. DALOUZY
AGENT GÉNÉRAL
La Réunion Française et Cie
d'Assurances Universelles réunies
26, Rue de l'Arbre Sec, Lyon
Tél. : BUrdeau 09-36

ՀԱՅՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ
Դաւիթեան օղակի գործատունը (պուքոնիէր) կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն, որ փոխադրուած է
26, RUE ÉMILE ZOLA, ISSY
Կը ստանձնէ լիվրէզոններ
Հեռաձայնել՝
MIC. 53-23
Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն :

BAINS DE VAPEUR
4 bis, Rue de la Pierre-Levée — Paris - 11e
OBE. 12-51
MÉTRO : RÉPUBLIQUE, OBERKAMPF ET PARMENTIER
ԵՐԵՔ ՍՐԱՀ ՇՈԳԻԻ ԼՈԳԱՆՔԻ
(SUDATION ET FUMIGATION)
Մասաժ, Օքսիժենօթերափի, ձեռքերու եւ ոտքերու խնամք (մանիւքիւր - փետիւքիւր) քուափիւր, սուէն տը պօթէ, փիսին :

BAR - RESTAURANT

Բաց օրեր. —
ԿԻՆԵՐՈՒՆ
Ուրբաթ ժամը 11էն 23
Երկուշաբթի ժամը 11էն 23
Չորեքշաբթի ժամը 11էն 23
ԱՅՐԵՐՈՒՆ
Հինգշաբթի ժամը 17էն 23
Շաբաթ ժամը 9էն 23
Կիրակի ժամը 8էն 12
ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷՅԼ
ԵՂԱՆԱԿԻ
ԱՌԱՋԻՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Շաբաթ, Նոյեմբեր 16, ժամը 22էն
մինչեւ առաւօտ
HOTEL SPLENDID

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15089-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 18 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

VENDREDI 18 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8021 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3822

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՒ ԱՆԳԱՐԱ ԴԷՄ ԴԷՄԻ

Թուրքիոյ վարչապետը Ատնան Մենտէրէս ամսոյս սկիզբները երկար պատասխան մը ղրկեց Բուլկանինի ծանօթ ծանուցագրին, որ, ինչպէս կը յիշուի, լուրջ ազդարարութիւն մըն էր՝ ուղղուած Թուրքիոյ՝ զգուշացնելու համար զայն որեւէ յարձակում փորձելէ Սուրիոյ դէմ։

Թուրքեւխորհրդային յարաբերութեանց պատմականն ընելով, Մենտէրէս «բերկրանքով» կը յիշէր այն հին, բարի օրերը, երբ «անկեղծ բարեկամութեան եւ փոխադարձ վստահութեան մթնոլորտ» կը տիրէր զոյգ երկու երկիրներուն միջեւ։

Թուրք վարչապետը խոստովանելով հանդերձ, որ «այդ բարեկամութիւնը օգտակար եղած է Թուրքիոյ», կը չեշտէր թէ անկէ օգտուած է նաեւ Խորհրդային Միութիւնը այնպիսի ատեն մը՝ երբ անիկա «Թուրքիոյ պէս մահու եւ կենաց պայքար կը մղէր եւ արեւմտեան աշխարհին հետ ամէն հաղորդակցութենէ խզուած էր»։

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմի վաղորդայնին՝ 1945ին էր, որ Մոսկուա ջնջեց 1925ի ռուսեւթուրք բարեկամական դաշնագիրը, նորոգելի տասը տարին անգամ մը։ Յետոյ անմիջապէս Փոցտամի մէջ պահանջեց ոչ միայն Խորհրդային Միութեան կցել Կարսի ու Արտահանի նահանգները, այլ նաեւ խարիսխ հաստատել Նեղուցներուն մէջ։

Թիֆլիսի մէջ ալ երկու վրացի գիտականներ յօդուած մը հրատարակեցին «Զարիա Վոստոկա»յի մէջ, ապացուցանելու համար, որ Սեւ Ծովի եզերքը՝ Պաթումէն մինչեւ հարիւր քիլոմեթր դէպի արեւմուտք՝ պատմականօրէն վրացական հող է։

Թուրքիա իր ճակատագիրը կապած է «իրենք զիրենք յարձակման սպառնալիքի նշաւակը նկատող այն բազմաթիւ պետութիւններուն հետ, որոնք ի մի համախմբուած են եւ որոշած հաւաքաբար պաշտպանել իրենց ազգային գոյութիւնն ու անկախութիւնը»։

Այս ձեւով կ'ուզէ արդարացնել Մենտէրէս Թուրքիոյ յարումը Ատլանտեան Ուխտին։ Կը մոռնայ սակայն յիշել թէ Կրեմլինի նոր վարիչները ուզելով վերանորոգել նախկին բարեկամութիւնը Թուրքիոյ հետ, Սթալինի մահէն երեք ամիս վերջ՝ 1953 Մայիս 30ին ծանուցագիր մը ներկայացուցած էին Անգարայի կառավարութեան՝ յանուն Հայաստանի եւ Վրաստանի հրաժարելով հողային ամէն պահանջէ։

Թուրք վարչապետը կը մեղադրէ Մոսկուայի կառավարութիւնը, որ Սուրիոյ խնդրին առթիւ ճնշում կը բանեցնէ Թուրքիոյ վրայ։ Սուրիա, կ'ըսէ, պաշտպանողական բնաւոր պահանջներուն սահմանէն շատ աւելի կը սպառազինուի։ «Աւելի ճիշդը՝ Սուրիա կը փոխակերպուի զէնքի մթերանոցի մը, որ թերեւս ի պահանջել հարկին ուրիշներու կողմէ պիտի օգտագործուի»։

Եզրակացնելով, Մենտէրէս կը թելադրէ Բուլկանինի հրաժարիլ Մերձաւոր Արեւելքի եւ մասնաւորաբար Սուրիոյ մէջ հետապնդուած քաղաքականութենէն՝ եթէ կ'ուզէ Թուրքիոյ հետ հաստատել իրական բարեկամական յարաբերութիւններ՝ հիմնուած փոխադարձ վստահութեան վրայ։

Երկու վարչապետներու միջեւ փոխանակուած ծանուցագիրներէն շատ չանցած՝ համայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղար Խրուշչեւ «Նիւ Եորք Թայմզ»ի թղթակցին իր ըրած յայտարարութիւններով խիստ ազդարարութիւն մը ուղղեց կրկին՝ զգուշացնելով զայն որեւէ յարձակում փորձելէ Սուրիոյ դէմ։

Առաջին արբանեակի արձակումը մեծապէս բարձրացուցած ըլլալով Խորհրդային Միութեան արժէքը միջազգային քաղաքականութեան ասպարէզին մէջ, Խրուշչեւի ձայնը բնականէն աւելի ուժեղ կը հնչէր։

«Թուրքիա մէկ օր իսկ չի կրնար դիմանալ» կը պատգամէր՝ սարսափի մատնելով Մենտէրէսն ու իր «մեծազօր» բանակի հրամանատարները։

Զանոնք հանդարտեցնելու համար էր, որ Ամերիկացիները փութացին վերջնական գիրք ճշդել Թուրքիոյ կողքին, ուժգին ազդարարութիւն մը ուղղելով Մոսկուայի վարիչներուն։

Նման ազդարարութիւն մը անհրաժեշտ էր մանաւանդ ընտրական պայքարի այս օրերուն, երբ Մենտերէսի դեմոկրատ կուսակցութիւնը՝ վարկաբեկուած երկրին մէջ՝ պէտք ունի արտաքին ուժերու աջակցութեան՝ յաղթելու համար։

Սուրիոյ դէպքերը կոչուած են մեծապէս ազդելու Հոկտ. 27ի ընտրութեանց վրայ։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ՓԻՆԷ՝ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Զօրեքշաբթի իրիկուն վարչապետութեան երրորդ թեկնածուն՝ անկախ երեսփոխան Անթուան Փինէ կ'ընդունէր կաղմել դահլիճը 17 օրուան տագնապէ մը ետք։

Բայց ի՜նչ նոր դժուարութեանց առջեւ կը գտնուի այսօր Փինէ։ Կուսակցական խմբակցութեանց մեծ մասը կը մերժէ մասնակցիլ դահլիճին եթէ նոյնիսկ դէմ չքուէարկեն Փինէի։

Ժողովրդական Շարժումը մերժեց բերել իր մասնակցութիւնը. բայց հաւանական է որ թեր քուէարկէ։ Ընկերվարականները գիրքը անորոշ է տակաւին, բայց որեւէ պարագայի մէջ հակառակ են դահլիճին մաս կազմելու։ Համայնավար եւ յառաջդիմական դէմ են։

Ի վերջոյ բացի իր կուսակցութենէն Փինէ շատ մարդու վրայ չի կրնար հաշուել։ Դահլիճին կ'ընդունին մաս կազմել Անկախներէն զատ ձախ հանրապետականները, Անդրծովեան Անկախները եւ անջատուած թեւը Արմատականներու (Ֆէօյ Մորիս խմբակ)։ Արմատականներու ուղղափառ թեւը (Մենտէս) թեր պիտի քուէարկէ բայց պիտի չմասնակցի դահլիճին։ Այս կացութեան առջեւ Անթուան Փինէ դահլիճ մը պիտի կազմէ որուն մէջ նախարար կրնան նշանակուիլ նաեւ ոչ-երեսփոխաններ։

Հաւանական կը թուի որ Փինէ ստանձնէ վարչապետութենէն զատ նաեւ ելմտական նախարարութիւնը։ Արտաքին նախարարութեան հաւանական թեկնածու կը նկատուի Փօլ Րէնօ, ներքին՝ Բոժէ Տիւշէ (անկախ), Ալժերիա՝ Ժեներալ Պիյօթ (ոչ-երեսփոխան) պատերազմական՝ Ա. Մորիս (արմատական անջատուած թեւ) եւայլն։ Բայց այս ցանկը ոչ մէկ վերջնական հանգամանք չունի։

Ուրբաթ առտու Ա. Փինէ պիտի ներկայանայ Ազգ. Ժողովին, վաւերացնելու համար իր կազմած դահլիճը, եւ հաւանական կը թուի որ անմիջապէս նոր վարչապետը ժողովին դիւանին յանձնէ օրինագիծ մը պահանջելով բացարձակ իրաւասութիւններ ելմտական, տնտեսական եւ վարչական գործերու մէջ։

Փինէ եթէ չի վայլէր Ազգ. Ժողովի բոլոր խմբակցութեանց համակրանքը եւ աջակցութիւնը կը վայլէ սակայն հանրային կարծիքին համակրանքը որ ձանձրացած է այսքան երկար տագնապէ մը եւ յոյս ունի որ անկախ երեսփոխանը կայուն կացութիւն մը կարենայ ստեղծել։

ՄԻՒՌՈՆՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼՆԵՐՈՒ ԽՌՈՒՌՆԵՐԱՄ ԲԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՆԵՐԿԱՅ ԵՂԱՒ ՄԻՒՌՈՆՕՐՀՆԷՔԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ

Ինչպէս գրած էինք, անցեալ կիրակի Անթիլիասի մէջ, Կիլիկիոյ Կաթողիկոս՝ Զարեհ Ա. կատարեց Միւռոնօրհնութիւնը։ «Ազդակ»ի հոկտեմբեր 15ի թիւէն կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները.

Հայ ժողովուրդը կիրակի օր գործեալ ապրեցաւ անմոռանալի օր մը։ Անթիլիասի մէջ մեծահանդէս արարողութիւններով տեղի ունեցաւ Ս. Միւռոնի օրհնութիւն՝ հանդիսապետութեամբ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա.ի։

Հաւատացեալներու խուռներամ բազմութիւն մը փութացած էր Անթիլիաս, ուր երրորդ անգամ ըլլալով տեղի պիտի ունենար միւռոնօրհնէք՝ հոգեպարար արարողութիւններով։

Խորանը կանգնած էին Յուշարձան Մատրան առջեւ, որպէսզի հաւատացեալ ժողովուրդը կարենայ հետեւիլ արարողութիւններուն։

Ժամը 9ին, թափօրը իջաւ Վեհարանէն։ Եպիսկոպոսներ, վարդապետներ, արեղաներ, քահանաներ եւ սարկաւագներ կը տանէին Խաչը, Գաւազանը, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի Աջը, Մասունքներու Սրնտուկը եւայլն։ Զօրս ազգայիններ կը տանէին ամպհովանին՝ Պ. Պ. Գառնիկ Մինասեան, Մելքոն Տէր Մելքոնեան, Գեղամ Խանամիրեան եւ Յակոբ Սարրաֆեան (Կիպրոս)։

Թափօրը ուղղուեցաւ դէպի բեմը, ուր սկսաւ Ս. Պատարագը։ Ժամը 10ին, լիբանանեան ռատիոկայանը սկսաւ ձայնասփռել սրբազան արարողութիւնները։

Ճաշոց Գրքի ժամանակ, սրբալոյս միւռոնի կաթսան հանդիսաւոր կերպով բերուեցաւ եկեղեցիէն։ Այնուհետեւ սկսաւ միւռոնօրհնէքի սրբազան արարողութիւնը, կնքահայրութեամբ Ազգային Գաւառական Ժողովի ատենապետ եւ ազգային ծանօթ բարերար Պ. Միսաք Ազիրեանի, որ այս առթիւ հինգ հազար լ. ոսկի նուիրեց Կաթողիկոսարանին։ Վեհափառ Հայրապետը կարդաց սրբալոյս Միւռոնի օրհնութեան աղօթքը։ Աղօթեցին նաեւ Եպիսկ.ները։ Այնուհետեւ վերցուեցաւ կաթսային կափարիչը եւ տրուեցաւ կնքահօր ձեռքը։ Վեհափառ Հայրապետը նախ բալասանը մէջը թափեց եւ «Առաքելոց, աղաւնեաց» երգելով, հին միւռոնը խառնեց նորին մէջ, այսպէսով հաստատելով միութիւնը հինին եւ նորին միջեւ։ Յետոյ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Աջով խաչանիշ խառնեց միւռոնը՝ ի վերջոյ փակելու համար Ս. Միւռոնի կաթսան։ Ապա վերսկսաւ Ս. Պատարագը։

Հայր Մերէն առաջ, Ն. Ս. Օծութիւնը խօսեցաւ խորիմաստ քարոզ մը։ Նախ վեր առաւ միւռոնի արարողութեանց իմաստը եւ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ այս գեղեցիկ աւանդութիւնը պանծացուց։

Իր եզրակացութեան մէջ, Վեհափառ Հայրապետը ըսաւ. «Դառնանք մի հօտ, մի հովիւ։ Սիրոյ, համերաշխութեան եւ գործակցութեան ոգին ըլլայ տիրականը Հայաստանեայց եկեղեցւոյ զաւակներուն միջեւ։ Անտեսանելի բայց շատ զօրաւոր կապ մը իրարու միացնէ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ բոլոր զաւակները անխտիր։

«Կ'աղօթենք Աստուծոյ, որ խաղաղութիւն տայ աշխարհի։ Աստուած օրհնէ բոլորս, Աստուած պահպանէ բոլոր այն երկիրները, որոնց իշխանութեանց ներքեւ մեր ժողովուրդը կ'ապրի ու կը բարգաւաճի։ Ինչպէս որ Ս. Հոգին իջաւ Միւռոնի այս կաթսային մէջ, այնպէս ալ Ս. Հոգին իջնէ ձեր բոլորի հոգիին մէջ, որպէսզի բոլորդ միասնական եւ միաձոյլ՝ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ եւ հայ ժողովուրդի փառքին համար աշխատիք»։

Այս ողեշունչ քարոզէն ետք, որ ունկնդրուեցաւ խոր երկիւղածութեամբ, վերսկսան երգեցողութիւնները։ Ժամը 12ին, թափօրը վերադարձաւ Վեհարան, ուր հաւաքուած էր խուռն բազմութիւն մը։ Վեհարանին մէջ, դպիրները երգեցին «Տէր Կեցո»ն եւ «Յանկամ տեսնել զիմ Կիլիկիա»ն, ձայնակցութեամբ ժողովուրդին։

Ամէնէն վերջը, սկսաւ աջահամբոյրը եւ հաւատացեալ ժողովուրդը ստացաւ Վեհափառ Հայրապետին օրհնութիւնը։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅ ԿԸ ՐԹԱՅ

Հոկտեմբեր 15ին Լոնտոն հասած է Խորէն Արք. Բարոյեան, առաջնորդ Լիբանանի Հայոց։

Խորէն Արք. ուրբաթ առտու մեկնած է Պոսթոն։ Մանրամասնութիւններ՝ մեր վաղուան թիւով։

ՏԸԼԸՍԻ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԻՐ ԴԻՐՔԸ ԿԸ ԶՕՐԱՑՆԷ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԴԷՄ

ՄԱԿի դիւանը Եշ. օր վերստին գումարուեցաւ՝ քննելու համար սուրիական բողոքը՝ Թուրքիոյ նկատմամբ։ Արդարեւ, ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղարին ուղղուած նամակի մը մէջ, Սուրիոյ Արտաքին Նախարար Սալահ Պեթար կ'առաջարկէ դիւանի անմիջական ժողով մը, Թուրքեւսուրիական սահմանը քննիչ յանձնախումբ մը ղրկելու համար։ Նամակին կցուած է բացատրութեանց շարք մը՝ յիշողութիւնները ընդարմացնելու համար, ուր կը չեշտուի թէ «զինուորական սպառնալիք մը գոյութիւն ունի Սուրիոյ դէմ»։

Իր կարգին, Խ. Միութեան Արտաքին Նախարար Կրոմիքօ նամակ մը յանձնեց ՄԱԿի նախագահին, յայտնելով թէ սուրիական սահմանին կից համախմբուող թրքական զօրաբաժինները կացութիւնը լարած են եւ կրնան որեւէ վայրկեան յարձակում մը շղթայազերծել։ Կրոմիքօ կը չեշտէ թէ «թրքական կարեւոր զինեալ ուժեր համախմբուած են սուրիական սահմանին վրայ»։ Այդ բանակը կը բաղկանայ հետեւակազօրայ երկու զօրաբաժիններէ, ռատիիկան-զօրայ ջոկատէ մը, մօտ հինգ հարիւր հրետանիներու եւ թնդանօթակիրներու զօրաբաժինէ մը, օդային ուժեր, եւայլն, մօտ՝ յիսուն հազար հոգի։ Կրոմիքօ յայտնեց միաժամանակ, թէ թրքական սպայակոյտը, ամերիկացի մասնագէտներու օժանդակութեամբ քննած է Սուրիոյ դէմ կատարուելիք յարձակում մը՝ որ պիտի ըլլայ Հոկտեմբեր 27ի ընտրութիւններէն անմիջապէս ետք։

Միւս կողմէ, Միացեալ Նահանգներու Արտաքին Նախարար Տըլըս նոր ազդարարութիւններ ըրաւ Խ. Միութեան. — «Եթէ Թուրքիա յարձակում կրէ Խ. Միութեան կողմէ, Միացեալ Նահանգներու դիրքը միայն պաշտպանողական պիտի չըլլայ»։

Ամերիկայի Արտաքին նախարարին յայտարարութեանց հետաքրքրութեամբ կը ըն–

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ելեկտրականութեան գործադուլի հետեւանքով Յառաջ լոյս չտեսաւ երէկ, (Հինգշաբթի թիւը)։

ՍՈՒՐԲ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉՆԵՐ

Մեր պատմութեան մեծագոյն հրաշքը կատարուեցաւ աւելի քան հազար հինգ հարիւր տարի մեզմէ առաջ: Այս հրաշքը կատարեցին քանի մը տասնեակ խոնարհ վարդապետներ, որոնք ծանօթ են այլեւս ՍՈՒՐԲ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉՆԵՐ անունով:

Սուրբ՝ ոչ միայն իրենց կեանքով, այլ եւ գործով · իսկ հիմա՝ նաեւ իրենց յիշատակով:

Այս Սուրբերն էին, որ այբուբեն ստեղծեցին, լեզու ստեղծեցին, գրականութիւն ստեղծեցին, դպրոց ստեղծեցին, եկեղեցի ստեղծեցին: Եթէ չստեղծեցին իսկ «անգոյ»էն, բայց ապահովաբար մեր լեզուին, գրականութեան, դպրոցին ու եկեղեցիին վրայ դրին հայկական դրոշմը:

Մտաւորապէս այս Սուրբերուն օրով էր, որ մենք կորսնցուցինք մեր քաղաքական անկախութիւնը, բայց իրենց շնորհիւ ձեռք բերինք մեր մշակութային անկախութիւնը:

Ձենք վարանիր յայտարարելու, թէ ազգերը իրենց մեծութենէն բան մը կը կորսնցնեն, երբ ձեռքէ կը հանեն քաղաքական անկախութիւնը, բայց նոյն ազգերը իրենց կեանքէն բան մը կը կորսնցնեն, երբ վրայ կուտան ինչ որ կը կոչենք մշակութային անկախութիւն:

Մենք՝ Հայերս, քաղաքական ու պետական իմաստով, երբեմն մեծցանք, երբեմն պզտիկցանք, սակայն ապրեցանք ու տեւեցինք մեր մշակոյթով: Լաւ պիտի ըլլար անշուշտ, որ շարունակ մեծնայինք, բայց լաւագոյն պիտի ըլլայ, որ ապրինք միշտ, երբեմն մեծնալով, երբեմն պզտիկնալով իսկ: Գերագոյն յաղթանակը մեծնալուն մէջ չէ այնքան, որքան ապրելուն:

Մեր Սուրբ Թարգմանիչները, իրենց հետ եւ իրենցմէ առաջ միւս Սուրբերը, ազատեցին մեզ մեռնելու, ազգովին մեռնելու վտանգէն:

Ամէն Հայ իր հոգեկան անդաստանին մէջ պէտք է քանդակուած պահէ անունները այս Սուրբերուն, — երէցներուն՝ ինչպէս կրտսերներուն, — որոնք այս ծերացած աշխարհին մէջ կոչուեցան Եզնիկ, Կորիւն, Յովսէփ, Յովհան, Մուշէ, Ղեւոնդ, Տիրայր, Ենովք, Դանան, Թադիկ, Արձան, Մամբրէ, Գիւտ, Եղիշէ, Ղազար եւ Հայոց ազգին մեծ երախտաւորները՝ ՍԱՀԱԿ ՄԵՍՐՈՊ, ԽՈՐԵՆԱՑԻ եւ մնացած «ընտրեալ»ները:

Ասոնք անուններ չեն այլեւս, այլ ազգային դրօշներ են, որոնց հովանին կը տարածուի մեր վրայ հազար հինգ հարիւր տարիէ ի վեր:

Այս Սուրբերը, մեծ թէ փոքր, յիսուն տարուան մէջ շատ աւելին ըրին, քան կրցան ընել իրենց յետնորդները հազար հինգ հարիւր տարուան մէջ:

Յիսուն տարուան մէջ — ոչ իսկ լրիւ յիսուն տարի — անոնք մեզի տուին մեր գոյատեւման հաստատուն խարիսխները՝ Գիր, Գիրք, Դպրոց, Եկեղեցի:

Յիսուն տարուան այս քրտնաջան վաստակը կը բաւէ ահաւասիկ սնուցանելու անթիւ անհամար սերունդներ, որոնք անցան ընդ հուր եւ ընդ սուր, անաղարտ պահելով միշտ ազգային դրօշը:

Մենք ալ մեր կարգին կրնանք ըսել հիմա, — այսքան քիչ մարդիկ այսքան մեծ գործեր կատարեցին, ընդամէնը 40 — 45 տարուան մէջ:

Այդ նոյն գործիչները, եկեղեց. կամ աշխարհական, իրենց հովանի ու քաջալեր ունենալով լուսամիտ թագաւոր մը՝ Վռամշապուհ, լիովին ըմբռնեցին անհրաժեշտութիւնը հոգեկան անկախութեան: Հասկցան եւ խոստովանեցան, թէ այդ անկախութիւնը ապահովելու միակ հաստատուն միջոցը ոչ պարսկական «օրիենտացիա»ն էր, ոչ յունական, ոչ ալ ասորական, այլ այսպէս կոչուած հայկակա՛ն «օրիենտացիա»ն:

Այս «օրիենտացիա»յին արդիւնքն է Հինգերորդ դարը:

Ոսկեդարեան հայ գրականութեան էութիւնն ու նպատակն էր ուրեմն ծառայել ոչ այնքան քրիստոնէական կրօնին, որքան հայ հայրենիքի անկախութեան եւ հայ ժողովուրդի ինքնապահպանման:

Հայկական «օրիենտացիա՛»... փրկութիւն մը եղաւ ասիկա Հինգերորդ դարուն: Կրնար փրկութիւն մը ըլլալ նաեւ տասնըութերորդ դարուն: Կրնայ փրկութիւն մը ըլլալ հիմա ալ, քսաներորդ դարուն, եթէ կարենանք ըմբռնել մեր խռովայոյզ դարաշրջանին նշանաբանը, —

ԱԶԳԱՅՆԱՆԱԼ եւ ԱԶԳԱՅՆԱՑՆԵԼ:

Բայց Մեսրոպ մը չունինք մենք հիմա: Սահակ մը չունինք: Վռամշապուհ մը չունինք: Ձունինք նաեւ սքանչելի եւ սքանչելագործ փաղանգը այն երէց ու կրտսեր աշակերտներուն, որոնք Ոսկեդարեան շարժումին համար կատարեցին այն դերը, ինչ որ կատարեցին Քրիստոսի աշակերտները Քրիստոնէութեան համար:

Ափսո՛ս, օտարներն են, որ մեր լեզուին գեղեցկութիւնը կը յիշեցնեն մեզի:

Լորտ բանաստեղծը՝ Պայրըն, որ Ս. Ղազարու մենաստանին մէջ պահ մը հետամուտ եղաւ սորվելու հայ լեզուն, օր մը, անոր գեղեցկութենէն յափշտակուած, բացագանչեց. «Աստուծոյ հետ խօսելու միակ լեզուն հայերէնն է»:

Աւելի ուշ, մեր օրերուն, Ֆրանսացի երիտասարդ կրօնաւոր մը՝ Հայր Լուի Մարիէս, Փարիզի մէջ դասախօսութեան մը ընթացքին, խօսքը ուղղելով իր հայ ունկնդիրներուն, կը յայտարարէր. «Եթէ ես հայ ըլլայի, իրաւամբ ես զիս հպարտ պիտի զգայի այսպիսի լեզու մը ունենալուս համար: Դուք կրնաք պարծենալ ձեր լեզուով»:

Խտուար Սուլիէ, Աստուածաշունչի հայերէն թարգմանութեան 15րդ դարադարձին առիթով իր խօսած ճառին մէջ, Փարիզ, կը պատգամէր. «Գիտակցութիւնը ունեցէք, Հայե՛ր, ձեր քաղաքակրթութեան արժէքին»:

Աւաղ, ծանր է լսել օտարէն մեզի ըրուած այս դասը, որ դասէ աւելի բան մըն է, սաստ մըն է գրեթէ:

Դարձեալ աւաղ այն անշուք ու անփառունակ վիճակին համար, որուն բերինք հասցուցինք մեր գեղեցիկ, աստուածախօս լեզուն, զայն վերածելով պառաւ այրիի մը, որ նստեր իր անցեալ փառքը կ'ողբայ հիմա եւ կարծես յոյս չունի վերադարձնելու իր երբեմնի շքեղանքը, մեծատունի իր հին փարթամութիւնը:

Մենք կը հաւատանք, թէ լեզուի պայքարը ազգութեան պայքար է:

Կը հաւատանք նաեւ, թէ մեր անկախութիւնը չափով մը կախում ունի այս պայքարին ելքէն:

Ասոր համար ալ պէտք է «հզօրագոյնս» կռուիլ...

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ԻՆՉ ԿԸ ՀԵՏԱՊՆԴԵՆ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ

Մինչեւ երկրորդ աշխարհամարտը, արտաքին ճակատին վրայ համայնավարները հաւասարակշռող ուժ կը հանդիսանային ընդդէմ Փաշիստ Իտալիոյ, Նացի Գերմանիոյ եւ աշխարհակալ Ճափոնի: Այս երեք ուժերու խորտակումէն ետք, Մոսկուա աւելի համարձակօրէն կը հետապնդէ իր քաղաքական նպատակները Արեւելքի եւ Արեւմուտքի մէջ: Որո՞նք են այդ նպատակները:

Համայնավարներու հիմնական նպատակն է քաղաքական բոլոր ներելի ու աններելի միջոցներով տկարացնել արեւմտեան պետութիւնները եւ տարածել համայնավարութիւնը: Համաշխարհային երկրորդ պատերազմի վերջաւորութեան եւ անկէ ետք Մոսկուա կարեւոր նուաճումներ կատարեց այդ ուղղութեամբ՝ համայնավարութիւնը տարածելով մինչեւ Եւրոպայի կեդրոնը:

Համայնավար վարչակարգ պարտադրուեցաւ Լեհաստանի, Չեխոսլովաքիոյ, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ: Պալթեան երեք երկիրները միացուեցան Խորհրդային Միութեան, իսկ Եուկոսլաւիա ինկաւ համայնավար Թիթոյի դերիշխանութեան տակ, Չինաստան, Հիւս. Քորէա եւ Հնդկաչինի մէկ մասը նոյնպէս համայնավար կարգեր ընդունեցան:

Սակայն ասիկա չի նշանակեր որ ժողովուրդին հարիւր առ հարիւրը իւրացուցած է համայնավար գաղափարը: Ընդհակառակն, շատեր, որ նախօրօք վարդագոյն ակնոցներով կը դիտէին համայնավարութիւնը, ետքէն յուսախաբ եղան եւ նոյնիսկ հակահամայնավար դարձան:

Միայն ռուսական սուինները կանգուն կը պահէին Երկաթէ Վարագոյրէն անդին գտնուող համայնավար կառավարութիւնները:

Արդ, համայնավարութեան տարածումը որքան ալ կը հանդիսանար յաջողութիւն մը Մոսկուայի համար, նոյնքան նոր մտահոգութիւններու դուռ կը բանար: Նոր պատերազմի մը պարագային, Ռուսիա երբեք պիտի չկրնար վստահիլ նորաստեղծ համայնավար երկիրներուն: Լեհաստանի եւ Հունգարիոյ մէջ կատարուած դէպքերը՝ ապացոյց ատոր:

Միւս կողմէ՝ արեւմտեան ճակատի աստիճանական զօրացումը եւ զօր. Այզընհաուըրի որդեգրած ուժի քաղաքականութիւնը մտածել կուտային Մոսկուայի վարիչներուն: Խուսափելով նոր պատերազմ մը յառաջացնելէ, Կրեմլին զանազան միջոցներով կը ջանար թմրեցնել Արեւմուտքը՝ միաժամանակ կողմնակի ճանապարհներով կը հետապնդէր իր բուն նպատակը: Այն է՝ համայնավարութեան տարածումը:

Մէկ կողմէ Մոսկուայի մէջ կը սկսէին հակասթալինեան արշաւանքը, իսկ միւս կողմէ ալ՝ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ խառնակութիւններ կը ստեղծէին: Մոսկուայի մէջ պաշտօնազուրկ կ'ընէին Մոլոթով – Մալենկով խմբակը, յաջորդ օրն իսկ կը խափանէին Լոնտոնի մէջ տեղի ունեցող Զինաթափութեան Խորհրդաժողովի աշխատանքները: Մէկ խօսքով Ռուսիա ամէն կերպ կը խուսափի նոր պատերազմէ, սակայն բոլոր հնարաւոր միջոցներով նորանոր կռիւներ ու պառակտումներ կը հրահրէ աշխարհի բոլոր մասերուն վրայ:

Ի՞նչն է բուն պատճառը, որ զինաթափութեան հարցին շուրջ համաձայնութեան չեն գար:

Շատ պարզ է: Արեւմուտք աւելի լայն հնարաւորութիւններ ունի մեծ քանակութեամբ հիւլէական եւ ջրածին ռումբեր պատրաստելու եւ այդ զէնքերով զինելու նաեւ Արեւմտեան Գերմանիան: Միաժամանակ Միաց. Նահանգներ արեւելքէն, արեւմուտքէն եւ հարաւէն Խորհրդային Միութիւնը օղակած են օդային խարիսխներով. պատերազմի պարագային երեք կողմերէ ահաւոր ռումբեր պիտի տեղացնեն համայնավար երկիրներու վրայ: Այդ իսկ պատճառով համայնավարները Լոնտոնի մէջ կը պահանջեն ջրածին ռումբի փորձերու դադարեցում:

Արեւմտեան պետութիւնները կողմնակից են այդ տեսակէտին: Սակայն, ատոր զուգընթաց, կ'ուզեն կարգադրել նաեւ կարգ մը քաղաքական խնդիրներ, զորս չեն ընդունիր Ռուսիոյ կարմիր վարիչները: Օրինակ՝ Ռուսիա դէմ է, որ զինաթափութեան խնդրին հետ կապուի Գերմանիոյ միացումը, կամ Մերձաւոր Արեւելքի խաղաղեցումը, ինչպէս նաեւ

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԳԻՐՔ – ՄԷՆՏԷԼ

Տուն վերադառնալու վրայ էի, երբ կէս ճամբան, Վիէննայի արուարձաններէն մէկուն մէջ, տեղատարափի մը բռնուեցայ, որ իր թաց խարազանով անցորդները փողոցներէն վռնտեց եւ պատսպարաններու տակ ապաւինելու մղեց. ես ալ վազէ վազ ծածկի մը տակ պաշտպանութիւն փնտռեցի:

Բարեբախտաբար, մեր քով ամէն փողոցանկիւնի վրայ սրճարան մը կը գտնուի: Փախայ դիմացը, ուր այդպիսի սրճարան մը կար: Գլխարկս եւ ուսերս լաւ մը թրջած էին արդէն:

Սրճարանը լեցուած էր վարի խաւի մարդերով: Իրիկնապահի այս ժամուն ներսի հեղձուցիչ օդը թէեւ ծուխի կապոյտ յորձանքներով լեցուած էր, սակայն եւ այնպէս սրճարանին ընդհանուր տպաւորութիւնը մաքուր էր, իր թաւիշէ նոր բազմոցներով եւ գանձանակին պղպջուն մետաղներով:

Անկիւն մը նստայ եւ կապոյտ կազմած ապակիին ետեւէն յուլօրէն սկսայ դիտել փողոցը՝ անձրեւի դադրելուն սպասելով:

Ընդհուպ տարուեցայ մասնաւոր թմբիրէ մը, որ սովորաբար կը տարածուի վիեննական սրճարաններու հեշտաւէտ միջավայրէն: Այս տարտամ զգայնութեան անձնատուր՝ շուրջիններս սկսայ դիտել, մէկը միւսին ետեւէն: Գանձանակին առջեւ կեցող օրիորդը սկահակներու մէջ շաքար ու դգալ կը բաժնէր մեքենական շարժումներով. պատերուն վրայ կախուած ցուցատախտակներն ու յայտարարութիւնները կխարթուն աչքերուս առջեւէն կամաց կամաց անցան ու զգացի, որ այս թմրածութիւնս հեշտալի բան մը ունէր:

Յանկարծ կէս քունէս սթափեցայ. տարտամ յուզում մը սկսաւ շարժիլ մէջս, ինչպէս սովորաբար կը պատահի՝ երբ ակռան թեթեւ մը ցաւելու կը սկսի եւ մարդ չի կրնար զանազանել՝ թէ ո՞ր ակռան է ցաւողը, ձախի՞նը թէ աջինը, վարի՞նը թէ վերինը: Պարզապէս անորոշ լարուածութիւն մը կը զգայի, տեսակ մը ներքին անհանգստութիւն: Ձեմ գիտեր ինչու մէկէն ազդում մը ունեցայ, թէ տարիներ առաջ հոս գտնուած էի եւ ինչ որ յիշատակով սա պատերուն, աթոռներուն, սեղաններուն ու սա ծխոտ օդահին կապուած: Եւ սակայն որքան ալ ջանք կը թափէի այդ յիշատակը կերպով մը կարթելու, այնքան կը սպրդէր ան ինծմէ՝ լպրծուն բանի մը նման, կամ՝ անորոշ շամանդաղի մը պէս, որ գիտակցութեան խորին խորքերուն մէջ կը ծփծփայ, չի բռնուիր ու չի կապտուիր: Ի զուր կը սեւեռէի աչքերս մէկ մի առարկայի վրայ. Հարկաւ ինչ ինչ բաներ նոր էին, օրինակի համար ճռնչուն գանձանակը, պատերուն շագանակագոյն փայտեայ պահանգները. այս ամէնն անշուշտ յետոյ շինուած էին: Բայց, բայց... անպայման օր մը եղած էի հոս, թերեւս քսան տարի առաջ, գուցէ դեռ աւելի կանուխ. բան մը կար հոս, որ զիս այս միջավայրին կը զօդէր՝ փայտի մէջ խրած ու կորսուած գամի մը նման, նախկին եւէս մնացած նշմար մը՝ հին օրերու անծանօթին մէջ թաղուած: Ամուր ճիգով տարածեցի իմացականութեանս զգայարանքները շրջափակիս վրայ ու հոգիիս ներսը, եւ սակայն չկրցայ բռնել մէջս խորասուզուած այդ յիշատակը:

Սկսայ տանջուիլ՝ ի տես հոգեկան ուժերուս անբաւարարութեան եւ անկատարութեան (ինչպէս ամէն մարդու ալ սովորաբար կը պատահի): Հակառակ ատոր, տեղի չտուի, անպատճառ կ'ուզէի բռնել ու մէջտեղը հանել այդ յիշատակը: Գիտէի, թէ ամէնէն աննշան կէտ մը բաւական պիտի ըլլար փնտռտուքիս առարկան ամբողջութեամբ լոյս աշխարհ հանելու: Յիշողութիւնս զարմանալի է. միաժամանակ թէ լաւ է, թէ գէշ, երբեմն կը հետաէ ինծի դէմ, երբեմն ալ անչափօրէն հաւատարիմ կ'ըլլայ: Դէմքերու եւ դէպքերու էական մասերը կուլ կուտայ, ընթերցանութեան թէ կեանքի ապրումները ներքին խորքերուն մէջ կը թաղէ, բայց առանց ստիպումի դուրս չի տար երբեք իր գանձերը, այլ կը սպասէ կամքիս ազդանշանին, ուղուածը մակերեսին հանելու համար: Բայց ո՞ւր էր այդ աննշան կէտը: Փորձառութեամբ գիտէի, օրինակի համար, թէ բաւական էր բացիկի մը վրայ աչք նետել, գրութեան մը ձեռագրին քանի մը բառերուն նայիլ, օրաթերթի մը դեղնած պատառիկը տեսնել եւ յանկարծ մոռցուած յիշատակը մարմին ու կեանք կը ստանար մութ խորքերու ընդմէջէն, նման ձուկի մը, որ կարթին ծայրը կը թարթափի: Այդ չափը բաւական կ'ըլլայ, որ անմիջապէս վերյիշեմ հինաւուրց դէպքեր, դէմքեր ու ապրումներ իրենց ամբողջ մանրամասնութիւններով:

Աչքերս փակեցի ու մտածեցի: Ի զուր: Դժկամութեամբ ոտքի ելայ, որ հեռանամ այս տեղէն: Բայց, զարմանալի բան, հազիւ թէ քանի մը քայլ շարժեցայ, ներսս կարծես թէ լուսաւորուիլ սկսաւ. գանձանակին աջ կողմը անպատուհան սենեակ մը պէտք է գտնուէր, ուր միշտ լոյս կը վառէր:

ՍԹԵՖԱՆ ՑՎԱՅԿ

(1 Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

●

«ՍՈՆԱ» անունով նոր պալէ մը ստեղծագործած է երաժշտագէտ Է. Խաղագործեան (լիպրէթօն՝ Հ. Ղուկասեանի): «Սոնա» պալէի երաժշտութեան քննարկումը վերջերս կատարուած է Ա. Սպենդիարեան թատրոնին մէջ՝ հասկցողներու մասնակցութեամբ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ գորգերու զանազան նմուշներու ցուցադրութիւն մը տեղի ունեցած է Երեւանի Ճարտարապետներու տան մէջ: Սրահներէն մէկուն մէջ տեղաւորուած են հայկական գորգերու հնագոյն նմուշները, որոնց վրայ պատկերացուածները հեթանոսական շրջանի հնութիւն ունին: Միւս սրահներուն մէջ ցուցադրուած են Հայաստանի զանազան վայրերուն մէջ ծնունդ առած գորգերու նմուշները, որոնք աչքի կը զարնեն իրենց երանգներու եւ նախշերու բազմազանութեամբ ու հարստութեամբ: Ըստ ցուցահանդէսի բացատրողներէն մէկուն, «հայկական գորգերը Սով. Միութեան մէջ բռնում են առաջնակարգ տեղ: Եւ ոչ միայն Միութեան մէջ. արտասահմանեան շատ երկրներից ներկայացւում են մեծ պահանջներ հայկական գորգեր ձեռք բերելու համար»:

Հ. ՔՈՋԱՐԻ «Մեծ տան զաւակները» վէպը թարգմանուած է պուլկարերէնի:

ԵՐԵՒԱՆԻ Ճարտարապետներու տան սրահին մէջ տեղի ունեցած է Եղիշէ Չարենցի ծննդեան վաթսունամեակին նուիրուած երեկոյ մը: Բանաստեղծին կեանքին ու գրական գործունէութեան մասին զեկուցում կարդացած է Մ. Մազմանեան: Ե. Չարենցի մասին հետաքրքրական յուշեր պատմած են նկարիչ Մարտիրոս Սարեան, բանաստեղծ Վաղարշակ Նորենց, քանդակագործ Արա Սարգսեան եւ ուրիշներ: Գեղարուեստական բաժնին մէջ Ալեքսանդր Աղամեան արտասանած է Եղիշէ Չարենցի «Ամենապոէմ»ը, Հայկուհի Գարագաշ՝ «Գանգրահեր տղան», իսկ Թաթուլ Դիլաքեան՝ «Կապկապ Թամաշա»ն:

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ մէջ եւս տօնուած է Ե. Չարենցի ծննդեան վաթսունամեակը: Հանդէսը բացած է յոբելենական յանձնաժողովի նախագահ Լ. Քոչարեանը. խօսք առած է Հմ. Սիրաս: Այս առթիւ որոշուած է Լենինականի թիւ 38 միջնակարգ դպրոցն ու թիւ հինգ գրադարանը կոչել Եղիշէ Չարենցի անունով:

× Հայաստանի բոլոր քաղաքներուն մէջ կը կազմակերպուին նմանօրինակ հանդէսներ:

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ մէջ ժողովրդական լայն զանգուածներու մասնակցութեամբ եւ ներկայութեան կատարուած է «Երգի Տօնը»: Ամբողջ օրը մինչեւ ուշ գիշեր, երգի ու պարի սիրահար Կիրովականցիները անմոռանալի օր մը անցուցած են: Մասնաւոր հրաւէրով ելոյթ ունեցած են նաեւ աշնակցիները՝ իրենց մարտական ու ինքնատիպ պարերով:

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ Սեպտեմբեր 25էն 29 տեղի ունեցած են ձիավարութեան, սուսերամարտութեան, ատրճանակով նշանառութեան, լողալու եւ չորս քիլոմեթր վազքի միջազգային մրցումները՝ Հայաստանի, Պուլկարիոյ եւ Վրաստանի հաւաքական խումբերուն միջեւ: Հայկական խումբին մաս կը կազմէին Մելպուրնի 16րդ ողիմպիական խաղերու ախոյեան Իգոր Նովիկով, Վարդգէս Մաթեւոսեան, Վոլոդեա Խաչեան, Ռոպերթ Ապախանեան եւ ուրիշներ: Ձիավարութեան մէջ Հայերը շահած են խմբական առաջնութիւն:

ԱԽՏԱՅԻ մէջ բացուած է երաժշտական դպրոց մը, ուր արդէն իսկ արձանագրուած են աւելի քան երեսուն ընդունակ մանուկներ՝ դաշնակի եւ ջութակի դասերու համար:

ԱԴՐԲԷՅՋԱՆԻ Գրողներու Միութեան Հայկական բաժինը հանդիսաւոր երեկոյ մը կազմակերպած է Պաքուի մէջ՝ Եղիշէ Չարենցի վաթսունամեակին նուիրուած: Պաքուի շատ մը գրադարաններուն մէջ այս առթիւ կազմակերպուած են Չարենցի նուիրուած ցուցահանդէսներ:

ՍՊԻՏԱԿԻ շրջանին մէջ սկսած է շաքարի ճակնդեղի բերքահաւաքը: Շաքարի գործարանի մթերակայանը արդէն իսկ ստացած է նոր բերքի առաջին առաքումները:

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ բացուած է նոր կաթնագործարան մը, ամբողջովին մեքենայացուած: Նմանօրինակ գործարաններու շինութեան ձեռնարկուած է նաեւ Էջմիածնի, Արտաշատի, Վեդիի եւ Քանաքեռի մէջ:

ՀԱՅՊԵՏՀՐԱՏԸ լոյս ընծայած է Ալ. Մեասնիկեանի «Ընտիր Երկեր»ը, որոնց զգալի մէկ մասը առաջին անգամ ըլլալով կը հրատարակուի հայերէնով: Այնտեղ կարելի է կարդալ համայնավար գործիչին ու խորհրդային պետական մարդուն նախայեղափոխական գործերը «Միքայէլ Նալբանդեան», «Ազգային հարցի առթիւ», «Արդի տեսական կեանքը», 1917–1920 թուականներուն խօսած իր ճառերը, զեկուցումները, գրած յօդուածները, Անդրկովկասի ժողովուրդներու բարեկամութեան ամրապնդման մասին կատարած իր ուսումնասիրութիւնները, որպէս Արեւմտեան Ռազմաճակատի Գլխաւոր հրամանատար ու Գերագոյն Գլխաւոր հրամանատարի պաշտօնակատար տուած իր շարք մը հրամանները, կոչերը, հեռագիրները, որոնք պատմական վաւերաթուղթեր են: Կարգ մը նիւթեր ալ կը շօշափեն 1921ին Հայաստանի մէջ գոյութիւն ունեցող կացութիւնը, Դաշնակցականներու կառավարութեան վախճանը, եւայլն:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ Սեպտեմբեր 21ին տեղի ունեցած է երեկոյ մը՝ նուիրուած Եղիշէ Չարենցի ծննդեան վաթսունամեակին: Հանդէսին բացումը կատարած է Կ. Սիմոնով. բանաստեղծ Պ. Անտոկոլսկի պատմած է Չարենցի կեանքին ու ստեղծագործութիւններուն մասին: Գեղարուեստական բաժնին մասնակցած են Մոսկուայի ու Երեւանի լաւագոյն դերասանները, որոնք արտասանած են Չարենցի ստեղծագործութիւններէն նմուշներ:

ԵՐԵՒԱՆԻ Պետական համալսարանին մէջ Սեպտեմբեր 24ին եւ 25ին կազմակերպուած է գիտական սեսիա մը նուիրուած Ե. Չարենցի: Զեկուցումներ կարդացած են Գր. Սարգսեան («Եղիշէ Չարենցը Հոկտեմբերի երգիչ»), Տ. Յարութիւնեան («Ե. Չարենցի 1918 – 1921 թըւականների պոէմների լեզուն»), Ս. Բաղեան («Ե. Չարենցը եւ կլասիկ գրականութիւնը»), Գ. Գրիգորեան («Ե. Չարենցի «Երկիր Նայիրի վէպը»), Էդ. Ջրբաշեան («Եղիշէ Չարենցը եւ Յով. Թումանեանը»), Հ. Սալախեան («Եղիշէ Չարենցի բանաստեղծական արուեստի մի քանի հարցեր»):

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Ռուսիոյ ենթակայ երկիրներու իրաւատութեանց ճանաչումը: Ռուսիոյ միակ ձգտումն է արգելք հանդիսանալ ուժերու նոր արտադրութեան:

Այս ձեւով, եթէ ընդունուի ռուսական առաջարկը, Արեւմուտք կը կորսնցնէ ուժերու հաւասարակշռութիւնը՝ զրկուելով իր ամէնէն ազդու զէնքի գերակշռութենէն: Իսկ Ռուսիա հնարաւորութիւն պիտի ունենայ գաղտնօրէն ջրածին նոր ռումբեր պատրաստելու: Այն ատեն, ցամաքային ուժերու գերակշռութեան համընթաց, պիտի ունենայ նաեւ մահաբեր ռումբերու քանակական գերակշռութիւն: Բնական է, որ Արեւմուտքի վարիչ դէմքերը մեզմէ շատ աւելի լաւ կ՚ըմբռնեն ռուսական խաղը:

Իսկ քաղաքական խնդիրներու կարգադրութենէն խօսք տալով, Մոսկուա կ՚ուզէ պահել զանոնք իր ձեռքը միշտ խառնակ եւ սպառնալից վիճակի մէջ դնելով Արեւմուտքը: Այլ կերպ՝ Մոսկուայի հետապնդած նպատակն է ժամանակ շահիլ, աւելի ուժեր կուտակել եւ ապագայի համար զօրաւոր ուժ մը պատրաստել: Միեւնոյն ատեն միշտ քաղաքական շփոթ կացութիւն ստեղծել Արեւմուտքի մէջ, մինչեւ որ վերջինս տկարանայ:

Իսկ երբ հարուածելու ատենը գայ՝ պիտի իջեցնէ երկաթէ բռունցքը:

Այն ատեն ինքնաբերաբար համայնավարութիւնը կը տարածուի ամէն կողմ:

ԱՇՈՏ – ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԸՆԿ. ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆ, նախկին տնօրէն Պէյրութի Ս. Նշան դպրոցին եւ դասախօս Անթիլիասի դպրեվանքին արեան ճնշման հետեւանքով քանի մը օր առաջ կաթուած ունեցած է մարմնին ձախ կողմը: Ընկերը հիւանդանոց փոխադրուած է եւ վիճակը աւելի լաւ կ՚երեւայ, (ԽՄԲ.— Արագ ապաքինում կը մաղթենք ընկեր Տարօնեանի):

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Աղեքսանդրիոյ մէջ (Եգիպտոս) մեռած է Թովմաս Գոչիկեան: Երիտասարդ տարիքին մտած էր Դաշնակցութեան շարքերը եւ այնուհետեւ 40 տարի շարունակ ծառայած ազգին: Վարչութեան անդամ եղած է «Կամք» մարզական մ.ութեան որուն ատենապետութիւնը վարած է 16 տարի: Կը սիրէր մարզիկները եւ անոր համար ալ սրտին մօտ կը զգար մարզիկները, անոնց հետ էր միշտ, իր ներկայութեամբ կը քաջալերէր մրցումները: Մասնաւորաբար իր միջոցներուն շնորհիւ «Կամք»ը դարձած է ուժեղ կազմակերպութիւն մը:

Գոչիկեան կը պատկանէր հայ կաթողիկէ համայնքին, որուն մէջ իրեն վստահուած են նաեւ այլ պաշտօններ:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԱՀԱՅ տիկին մը՝ Մարթա Բոշոտեան վերջերս իր սեփական տունը նուիրած է Հայ Օգնութեան Խաչին:

ՏՈՔԹ. Օ. ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ Պէյրութի ամերիկեան համալսարանի ծանօթ վիրաբոյժը, քանի մը օր առաջ Ամերիկա մեկնած է մասնակցելու համար ամերիկեան վիրաբոյժներու համաժողովին:

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԱՐՄԷՆ ԱՆՈՒՇ (Հալէպ) հիւանդանոց փոխադրուած է վիրաբուժական ծանր գործողութեան մը ենթարկուելու համար: Վիճակը բարելաւուած է ներկայիս ինչպէս կը գրէ «Ազդակ»:

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ԳԱՆՁԱՊԱՀԸ «ՊԱՏԿԱՌԵԼԻ ԳՈՒՄԱՐ ՄԸ» ԿՈՐՁԵՐ Է

●

Աթէնքի «Երկիր» շաբաթաթերթը, որ նոյն ատեն Բարեգործականի անպաշտօն օրգանն է, Հոկտեմբեր 5ի թիւով կը գրէ.

— «Կը տեղեկանանք, որ Հ. Բ. Ը. Միութեան Աթէնքի վարչութեան գանձապահ Գ. Տ. ամիսներէ ի վեր անհետացած է, իր հետ տանելով Բարեգործականի գանձէն պատկառելի գումար մը: Բարեգործականի վարչութիւնը, այդ զեղծարար գանձապահին դէմ դատ բացած է եւ ընդհ. դատախազութենէն ձերբակալման հրամանագիր հանած:

Կ՚ըսեն թէ Գ. Տ. Գերմանիա փախած է իր կնոջը հետ եւ ոմանք ալ կ՚ըսեն թէ տակաւին Յունաստանի մէջ պահուած է: Խստիւ կը դատապարտենք եղած այս կողոպուտը»:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (33)

ԿԱՅԾԵՐ

Թ.

ԿԱՐՈՅԻ ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Այդ հիւանդութիւնը պատեց ինձ մեր վարժապետի պատժից: Ինձ պատմեցին, թէ բոլոր աշակերտները, որոնք մասնակցել էին կռուին՝ սաստիկ ծեծ կերան: Նրանք ծեծ կերան, նրա համար միայն, որ թոյլ չտուեցին մահմեդական երեխաներին իրանց ծեծել... Մի՞թէ ինքը, դպրոցը, չէր պատրաստում մեզ ծեծուելու համար... մի՞թէ նա չէր մտցնում մեր մէջ ստրկութիւնը...

Թէեւ խիստ թանկ նստեց մեր կատարած անկարգութիւնը, բայց նրա հետեւանքը բաւական օգտաւէտ եղաւ մեզ համար: Այնուհետեւ մահմեդական երեխաները սկսեցին վախենալ մեզանից եւ աւելի յարգանքով վարուել: Եւ շատ սակաւ էր պատահում, որ նրանց փողոցներից անց կենալու ժամանակ մեր ընկերները ծեծուէին, մանաւանդ երբ խումբերով էին անց կենում եւ պատրաստ էին ընդդիմադրել:

Այդ անցքից յետոյ Կարօն նշանաւորութիւն ստացաւ իր ընկերների մէջ, եւ համարեա բոլորին պաշտելի դարձաւ: Ամէն մէկը խոնարհւում էր նրա հեղինակութեան առջեւ:

— Տեսա՞ք, ասաց մեզ Կարօն մի քանի օրից յետոյ, — «շանը մինչեւ չծեծես, չի բարեկամանայ...»:

Այդ բոլոր «անկարգութիւնների խմբերը» (տէր Թօփիկի լեզուով) Կարօն էր: Վարժապետը վաղուց արտաքսած կը լինէր այդ խռովարարին իր հիմնարկութիւնից, եթէ մի քանի պատճառներ արգելք չլինէին: Որպէս վերեւում ասեցի, Կարոյի տատը հմուտ էր ժողովրդական բժշկութեան մէջ. իր արհեստով նա վայելում էր քաղաքի ոչ միայն հայ հասարակութեան յարգանքը, այլ եւ մահմետականների մէջ մեծ պատիւ ունէր: Նրա պատուի համար Կարոյին ներում էին: Բացի դրանից, Զամբուրը իր բժշկական հնարներով ոչ սակաւ օգնում էր միշտ հիւանդ տէրտէրակնոջը եւ ամենեւին վարձատրութիւն չէր պահանջում:

Մի դէպքի պատճառով ինքը Կարօն հեռացաւ տէր Թօփիկի դպրոցից:

Մեր դպրոցը ունէր մի վերակացու, որին կոչում էին Խալֆայ — Թաթոս: Այդ Գողիաթը կը լինէր երեսուն տարեկան, այսինքն հասակով տասն եւ հինգ տարի մեծ Կարոյից: Նա վախենում էր կարիճից, վախենում էր ամէն տեսակ պողոճներից եւ մինչեւ անգամ ճանճերից: Միակ արարածները, որոնցից չէր վախենում Խալֆայ — Թաթոսը, էին աշակերտները: Երեխայութիւնից այդ տիտանը ձրի ծառայում էր, սպասաւորութիւն էր անում տէր Թօփիկի մօտ որպէս զի, նրա շնորհքից, նրա գիտութիւնից մի մաս ստանայ, որ ինքն էլ կարողանայ քահանայական փիլոնը գցել ուսին եւ վարժապետական աթոռին արժանանալ: Բայց խղճալին իր կեանքում միանգամ միայն կարողացել էր եկեղեցում «Լոյս զուարթ» երգել եւ այն օրից միշտ պարծանքով էր յիշում այդ փառքը: Աշակերտները նրան կոչում էին «դպրոցի շուն», այն պատճառով, որ ամէն օր ճաշից յետոյ, իւրաքանչիւր աշակերտի սեղանից աւելցած փշրանքը Խալֆայ – Թաթոսի կերակուրն էր: Բայց այնքան բազմաթիւ աշակերտներից աւելցած պաշարը դարձեալ չէր բաւականանում կշտացնելու շատակեր Խալֆայի անյագ որկորը, որ պատմական Շարայի հետ կարող էր ապա մրցութիւն անել: Նա, բացի դրանից, ստանում էր կաշառքներ խեղճ աշակերտներից, որոնք ծածուկ տալիս էին նրան մի ամբողջ լաւաշ, որ չծեծէր, կամ ի զուր չպատժէր նրանց:

Խալֆայ — Թաթոսը կոչւում էր «դպրոցի շուն» առաւել այն պատճառով, որ ամէնին կծում էր, ամէնի վրայ հաչում էր, աշակերտները հանգստութիւն չունէին այդ բարբարոսի ձեռքից: Կարօն սաստիկ ատում էր նրան. օր չէր անցնում, որ մի խայտառակութիւն չսարքէր նրա գլխին: Տեսնում ես, հանգստի ժամանակ նա ման է գալիս դպրոցի բակումը կարգ պահպանելու համար. աշակերտները երկիւղածութեամբ նայում են նրա վրայ. Կարօն գողի նման ծածուկ մօտենում է, քարշ է տալիս Խալֆայի ետեւից մի աղուէսի պոչ: Նա ոչինչ չէ նկատում, շարունակում է ման գալ եւ աշակերտներին սպառնալ, որ հանգիստ լինեն, մինչդեռ աշակերտների մէջ տիրում է ընդհանուր ծիծաղ եւ հռհռոց...:

Միանգամ կէսօրից յետոյ վարժապետը գնացել էր քնելու. այդ ժամանակ, ամէն աւուր սովորութեան համեմատ, մեզ հաւաքում էին եւ ածում դասատան մէջ, որ լուռ մնանք, շարժում չգործենք, որպէս զի, վարժապետի քունը չխանգարուի. որովհետեւ նրա սենեակը կից էր մեր դասատանը: Մենք քարէ արձանների նման նստած էինք: Խալֆան երկար ճիպոտը ձեռին, փառաւոր կերպով անցուդարձ էր անում դասատան մէջ, որպէս սուլթանը իր պալատում:

Տիրում էր գերեզմանական լռութիւն. ճանճի թռչելն անգամ լսելի էր լինում: Կարօն նայեց նրա վրայ, եւ իմ կողքին խթելով, ասաց.

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

պատուէր, նկատելով որ երեք շաբաթէ ի վեր լուռ կը մնար ան :

Տըլըս չի թերագնահատեր Թուրքիոյ դէմ կատարուած խորհրդային սպառնալիքը։ Նոր չէ ան։ Անգարայի նկատմամբ կատարուած զատապարտութիւնները, կ'ըսէ Տըլըս, ծուխի վարագոյրներ են, որոնց ետին յստակօրէն կը տեսնուի Ռուսերու միտք բանին։

Յատկապէս ուշագրութիւն կ'ընծայուի Տըլըսի այն յայտարարութեան՝ որ Թուրքիա յարձակում մը կրելու պարագային, Խ. Միութեան հողամասը առանձնաշնորհեալ սրբավայր մը պիտի չըլլայ ...:

ՓԱՐԻԶ՝ ԱՌԱՆՑ ԼՈՅՍԻ

Դշ. օր, բովանդակ Ֆրանսան անդամալուծուած էր, ելեկտրականութեան եւ օդային կազի բանուորներուն գործադուլին հետեւանքով։ Առտուան ժամը 4.45ին հոսանքը կտրուեցաւ եւ տեւեց մինչեւ ժամը 18 : Բացառութիւն կը կազմէին հիւանդանոցները։

Գործադուլի մէջ էին ելեկտրական եւ օդային կազի կայաններուն անխտիր բոլոր գործաւորները, այնպէս որ, կարելի չեղաւ հաղորդակցութիւն ստեղծել։ Առաջին անգամն է, որ նման գործադուլ մը առջեւ գտնուեցաւ Ֆրանսան :

Փարիզի մէջ փապուղիներու ինչպէս նաեւ արուարձաններու երկաթուղիներու երթեւեկ չկար։ Առաջին մեթրօն շարժեցաւ Փարիզի առաջին լոյսերուն հետ՝ իրիկուան ժամը վեցին։ Սակայն, առնուազն երկու ժամ պէտք էր, որպէսզի ամէն ինչ կանոնաւորուէր եւ գիծերու հսկողութիւնը հաստատուէր :

Ֆրանսայի բոլոր շրջաններուն մէջ, ելեկտրականութեամբ բանող վայրաշարժերը անշարժութեան դատապարտուած էին։ Կարգ մը տեղեր ջրաշոգիով բանեցան՝ վերադառնալով հին օրերուն :

Խճողում՝ ամէն կողմ։

Գաւառները կտրուած էին արտաքին աշխարհէն։ Ելեկտրականութեան չգոյութեան հետեւանքով՝ թերթերն ալ լոյս չտեսան, ինչպէս է նաեւ պարագան՝ «Յառաջ»ի :

Գործադուլին պատճառը այն էր, որ կառավարութիւնը սէնտիքաներու օրապահիկի հարցերուն միջամուխ եղած էր։

Այս գործադուլին հետեւանքով ելեկտրականութեան ընկերութիւնը կորսնցուց մէկ միլիառ ֆրանք որ օրական իր հասոյթն է :

Անգործութեան դատապարտուած էին նաեւ գործարանները (Փէօժէօ, Րընօ, եւն. եւն.) :

Պորտօն մնացած էր նոյնիսկ առանց ջուրի :

Ահաւոր վնաս ամէն ճիւղի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ջրածնային ռումբի նոր փորձ մը պիտի ըլլայ Քրիսմըս կղզին մէջ, որ արգիլուած գօտի հռչակուած է Հոկտեմբեր 12էն սկսեալ :

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ բանուորները որոշեցին 48 ժամուան գործադուլ մը ընել՝ երբ կառավարութիւնը մերժեց բարձրացնել իրենց օրապահիկը :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ մէջ չորս հրթիռներու փորձերը յետաձգուեցան՝ աննպաստ օդին պատճառով :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ շրջան ընող զրոյցներու համաձայն Սէուտ Թագաւոր մօտաւորապէս զինուորներ պիտի ղրկէ Սուրիա :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ տագնապը ծայր տուած է՝ Թիթոյի կողմէ Արեւելեան Գերմանիոյ ճանաչումէն ի վեր։ Այս առթիւ Ֆոն Պրենթանօ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի դեսպաններուն հետ :

ՍՈՒՐԻՈՅ մէջ բանակը զօրակոչի ենթարկուած է : Արձակուրդները՝ զինուորներու համար, ջնջուած են եւ արձակուրդի մէջ գտնուողներն ալ դրօշի տակ կը կանչուին։ Զէնքեր բաժնուած են «ժողովրդական դիմադրութեան կազմակերպութեանց» Հալէպի, Հոմսի եւ Հիւսիսային շրջանի այլ քաղաքներուն մէջ :

ՓԱՐԻԶԻ մէջ նամակատան ցրուիչներուն մեծ մասը «սախական կռիւ»էն վարակուած ըլլալով անկանոնութիւններ կան։ Այս է պատճառը, որ մեր բաժանորդներէն շատեր անկանոն կերպով կը ստանան իրենց թերթերը։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

3 Նոյեմբեր կիրակի գիշեր, Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ երեկոյ, Ալհամպրայի մէջ :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ. 26ին :
Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին :
Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 27ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15.30ին :

ՑԱՐԳԱՆՔԻ ԱՅՑ

Հ. Յ. Դ. Ագրիւր Սերոբ – Եօթնեղբայրեան խումբը, յարգանքի այց մը կազմակերպած է, այս կիրակի ժամը 14.30ին, Թիէի գերեզմանատունը, ողբացեալ ընկերներ՝ Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ, ՕՀԱՆ ԳԱՐՕՅԻ, ԹԱԴԷՈՍԵԱՆԻ (Պապաչայ), ՏԻԿԻՆ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆԻ, ՍԱՐԳԻՍ ԲԷԿԵԱՆԻ եւ ՅԱԿՈԲ ՄԵՆԵՏԵԱՆԻ շիրիմներուն :

Կը հրաւիրուին ողբացեալ ընկերներուն յիշատակը յարգողները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, NOTRE DAME DU LIBAN եկեղեցւոյ մէջ :

17, Rue d'Ulm, Métro Monge

Հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պաշտօն պիտի կատարուի

ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ՆԱԶԼԵԱՆ ԱՐՔ.Ի
եւ ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ՊԵՏՐՈՍ ԱՐՔ. ՔԷՏԻՃԵԱՆԻ հոգւոյն, ի յիշատակ :
Կը պատարագէ՝ ԳԵՐԱՊԱՅԾ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

×

Այրի Տիկին Փօրեաղեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ յետ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն տեղի պիտի ունենայ իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՊԵՏՐՈՍ ՓՕՐԵԱՋԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

×

Ստեփանեան եղբայրներ՝ Գառնիկ եւ Վրէժ եւ Տիկին Վարդուհի Նազարէթեան կը ծանուցանեն թէ իրենց մօր այրի տիկին Ովսաննա Ստեփանեանի մահուան քառասունքին առթիւ եւ իրենց հօր Տիգրան Ստեփանեանի յիշատակին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Մարսէյլ, Պուլվար Օտտոյի եկեղեցիին մէջ :

Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները :

×

Այս Կիրակի օր Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ ըստ բաղձանաց Քէօթահիացի հայրենակիցներու, հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի համայն Քէօթահիայի ննջեցեալներուն հոգւոյն ի հանգիստ :

×

Այրի Տիկին Արփինէ Միքայէլեան եւ իր զաւակները, նոյնպէս Տիկին Եպրուհի Միքայէլեան եւ զաւակները, հանգուցեալ Շարլ Միքայէլեանի մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան պատարագի կը հրաւիրեն հանգուցեալին յիշատակը յարգող բոլոր բարեկամները այս Շաբաթ առաւօտեան ժամը 10ին Ս. Համբարձման եկեղեցին, 15 Էթիէն Տօլէ փողոցը, Լիոն :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէն, Նոր Սերունդի Մասնաճիւղը, Ֆ. Կ. Խաչի բոլոր ընկերները եւ ընկերուհիները իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր եւ ընկերուհի Հայկ եւ Սօնա Լուսարեաններուն և ընտանեկան պարագաներուն, երիտասարդ ՅՈՎՀ. ԼՈՒՍԱՐԵԱՆԻ կսկծալի կորուստին առթիւ :

ՆՈՒԷՐ

Քզէլեան ընտանիքը փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ Մշակոյթի Տան հազար ֆրանք :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 27 Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE Vի շքեղ սրահներուն մէջ

Զանազան անակնկալներ — Մուտք 500 ֆրանք

Deux Orchestres — Cotillons

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը PRO. 77.73

GALERIE MARCEL COARD

36, Avenue Matignon ELY. 28-16

ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ

ՎԵՐՋԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Մինչեւ Հոկտեմբեր 25

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ
ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Արտասանութիւններ հայերէն եւ ֆրանսերէն :

Պատուոյ նախագահութեամբ եւ ներկայութեամբ Տոմի նահանգապետին :

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Քաղաքային թատրոնին մէջ :

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

«Երրորդ պտոյտ հայ գրականութեան պարտէզին մէջ» :

Նիւթ՝ ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

Մուտք՝ 150, 250 եւ 350 ֆրանք :

Տոմսերը նախապէս ապահովել.— Մատամ Ֆօմարէ, Քոնսիէրժ տիւ Թէաթր

Երեկոյթը կը սկսի ճիշդ ժամը 9ին եւ կը վերջանայ 11.15ին : Կը խնդրուի ուշացումով չխանգարել զայն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը 28 Դեկտեմբեր, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը չորսէն մինչեւ կէս գիշեր, Օթէլ Լիւթէսիայի սրահներուն մէջ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կարող Հայ մը, նպարեղէնի ընկերութիւն մը ղեկավարելու համար (մեծաքանակ) :

ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ

Դիմել.—

MONSIEUR FESTERIS
15, Bld. Montricher, MARSEILLE

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ագրիւր-Սերոբ – Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս չորսաթ, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶ.— Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին Քլէր տը Լիւն սրճարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Կարտանի Նիկոլ Դուման խումբը այս կիրակի ժամը 15ին :

Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի եւ Նոր Սերունդի ներկայացուցիչները :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս չորսաթ, ժամը 21.30ին ընկ. Մանուկի բնակարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին, Էթիէն Տոլէի ծանօթ սրճարանը : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Քաֆէ Րէժան : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս չորսաթ, ժամը 20.30ին, Ահարոնեան ակումբը : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հայ Կաթ. Երիտասարդաց Ակումբը կը կազմակերպէ ընտանեկան պարահանդէս ԶԻՄՄԷՐ պարեջրատան շքեղ սրահներուն մէջ (Փլաս Շաթըլէ), այս կիրակի, ժամը 15էն 22 :

ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Դաւիթեան օդակի գործատունը (պուրոնիէր) կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն, որ փոխադրուած է

26, RUE ÉMILE ZOLA, ISSY

Կը ստանձնէ լիվրէզոններ

Հեռաձայնել՝

MIC. 53-23

Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

BAINS DE VAPEUR

4 bis, Rue de la Pierre-Levée — Paris - 11e

OBE. 12-51

MÉTRO : RÉPUBLIQUE, OBERKAMPF ET PARMENTIER

ԵՐԵՔ ՍՐԱՀ ՇՈԳԻԻ ԼՈԳԱՆՔԻ

(SUDATION ET FUMIGATION)

Մասաժ, Օքսիժենօթերափի, ձեռքերու եւ ոտքերու խնամք (մանիքիւր – փետիքիւր) քուաֆիւր, սուէն տը պօթէ, փիսին :

BAR - RESTAURANT

Բաց օրեր.—

ԿԻՆԵՐՈՒՆ			ԱՅՐԵՐՈՒՆ		
Ուրբաթ	ժամը	11էն 23	Հինգշաբթի	ժամը	17էն 23
Երկուշաբթի	ժամը	11էն 23	Շաբաթ	ժամը	9էն 23
Չորեքշաբթի	ժամը	11էն 23	Կիրակի	ժամը	8էն12

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15669-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 19 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

SAMEDI 19 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8022 | 33e ANNEE | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3823

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԱՐԶԱՆՔՆԵՐԸ ՊԱԼՔԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Մերձաւոր Արեւելքի հետ զուգընթաց՝ Մոսկուայի իշխանաւորները փորձեր ըրած են մասնաւոր ուշադրութիւն դարձնել նաեւ Պալքաններուն վրայ։

Խորհրդային Միութիւնը ամէն կողմէ պաշարելու եւ անոր աշխարհակալական նոր ծրագիրներուն արգելք հանդիսանալու համար, տարիներ առաջ դաշնակիցներու թելադրութեամբ Անգարայի մէջ ստորագրուած էր Պալքանեան Ուխտ մը։

Համաշխարհային առաջին պատերազմէն ետք Գերմանիան պաշարելու ծրագրով Փոքր Համաձայնութենէն զատ կազմուած էր նաեւ Պալքանեան Համաձայնութիւն մը, որուն կը մասնակցէին Ռումանիա, Պուլկարիա, Եուկոսլաւիա, Յունաստան եւ Թուրքիա։

Անգարայի մէջ կնքուած Պալքանեան Ուխտէն դուրս ձգուեցան առաջին երկուքը, իբրեւ արբանեակներ Խորհրդային Միութեան։

Այս վերջինը հիմնական յեղաշրջումի ենթարկեց իր պալքանեան քաղաքականութիւնը՝ Ստալինի մահէն (5 Մարտ, 1953), մանաւանդ Մոլոթովի մաքրագործումէն ետք (30 Յունիս 1957)։

Մարէշալ Թիթօ 1948ին ծառանալով պոլշեւիկեան բռնակալութեան դէմ՝ թօթափած էր Մոսկուայի լուծը եւ հիմը դրած «ազգային» համայնավարութեան վարչաձեւին։

Այդ թուականէն սկսեալ ամբողջ հինգ տարի «հանճարափայլ»ը եւ անոր կարգախօսին հետեւելով պալքանեան արբանեակ երկիրները, մէջն ըլլալով փոքրիկ Ալպանիան՝ որուն ելմտացոյցին բացը Եուկոսլաւիան էր գոցած տարիներով՝ թոյն ու ժահր սրսկած էին Թիթոյի վրայ, պոլշեւիկեան բառարանին ամէնէն գռեհիկ մակդիրները փակցնելով անոր անունին։

Այս քաղաքականութեան հետեւանքն այն եղաւ, որ Եուկոսլաւիոյ առաջնորդը հետզհետէ մօտեցաւ դաշնակիցներու ճակատին եւ ի վերջոյ Անգարայի մէջ ստորագրեց Պալքանեան Ուխտը, ուղղուած Խորհրդային Միութեան դէմ։

Թրիէստէի կնճիռը լուծուելէ ետք, յոյս կար որ Պալքանեան Ուխտը կարեւոր ուժ մը պիտի ներկայացնէր ի նպաստ դաշնակիցներու դատին։

Սակայն Կիպրոսի խնդիրը բոլորովին անդամալուծեց զայն։ Թուրքիա եւ Յունաստան փոխանակ միացեալ ճակատ կազմելու երրորդ դաշնակիցին՝ Եուկոսլաւիոյ հետ, բոլորովին թշնամացան։ Ուստի լարուած կը մնան իրենց յարաբերութիւնները։

Այս առիթէն օգտուելով, Կրեմլինի նոր վարիչները՝ գլխաւորութեամբ Խրուշչեւի՝ զանազան ձեռնարկներ կատարեցին Եուկոսլաւիան սիրաշահելու եւ Պալքանեան Ուխտը բոլորովին կազմալուծելու համար։

1956ին նոյնիսկ սերտ կապեր հաստատուեցան Խորհրդային Միութեան եւ Եուկոսլաւիոյ համայնավար կուսակցութեանց միջեւ։

Այս տարի, Թիթոյի գլխաւոր հակառակորդ Մոլոթովի անկումէն վերջ, քանիցս դիւանագիտական հանգամանք ներկայացնող երթեւեկներ տեղի ունեցան Պելկրատի եւ Մոսկուայի միջեւ։

Յատկանշական էր մանաւանդ Խրուշչեւի եւ Միկոյեանի Եուկոսլաւիա այցելութիւնը Օգոստոսի սկիզբը։ Նպատակն էր բոլորովին մոռցութեան տալ անցեալին դառն յիշատակները — որոնց գլխաւոր պատասխանատուները կը նկատուէին Ստալին եւ Մոլոթով — եւ գործակցութիւն ստեղծել քաղաքական գետնի վրայ։

Մարէշալ Թիթոյի գաղտնի համաձայնութեամբ էր, որ անցեալ ամիս Ռումանիոյ վարչապետ Սթոյքա խորհրդաժողովի հրաւիրեց պալքանեան բոլոր երկիրներու իր պաշտօնակիցները՝ ոչ-յարձակողական Ուխտ մը կնքելու համար։ Ներշնչումը կու գար Մոսկուայէն։

Նպատակն էր քանդել Անգարայի Պալքանեան Ուխտը եւ Թուրքիան ու Յունաստանը լծել խորհրդային սայլին՝ ոչ-յարձակողական նոր ուխտով մը։

Մինչ Եուկոսլաւիա անմիջապէս իր հաւանութիւնը կուտար, Յունաստան եւ Թուրքիա բացարձակապէս մերժեցին Ռումանիոյ վարչապետին առաջարկը։

Անցած շաբաթ Մարէշալ Ժուքովի Պելկրատ այցելութիւնը աւելի եւս ամրապնդեց Եուկոսլաւիոյ կապերը Մոսկուայի հետ։ Արդիւնքն եղաւ այն, որ Թիթօ պաշտօնապէս ճանչցաւ արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը, տարիճան մը աւելի բարդացնելով Եւրոպայի կնճռոտ խնդիրները։

Մոսկուա կը շարունակէ իր քաղաքական մարզանքները Պալքաններու մէջ, քանդելու համար պաշտպանման գլխաւոր օղակներէն մէկը։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓԻՆԷ ՊԻՏԻ ՅԱՋՈՂԻ ?

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԻՐՔԸ՝ ԱՆՈՐՈՇ

Ուրբաթ օր Անթուան Փինէ պիտի ներկայանար Ազգ. Ժողովին առջեւ վաւերացնելու համար դահլիճը։ Որ եւ է ձեւով կարելի չէ նախատեսել անկախ երեսփոխանին ապագան. այնքան անորոշ կը մնայ գլխաւոր կուսակցութեանց դիրքը։

Առանց կարգին առաջին գիծի վրայ կու գան Ընկերվարականները։

Եթէ դէմ քուէարկեն պատճառ պիտի դառնան Ժողովրդական Շարժումին ձեռնպահութեան։

Ինչպէս կը ներկայանայ վերջնականապէս Փինէի կազմած դահլիճը։ Վարչապետութենէն եւ ելմտական նախարարութենէն զատ, Փինէ կը ստանձնէ նաեւ արտաքին նախարարութիւնը։ Ուրիշ անկախ մը՝ Պառաշէն կը նշանակուի սահմանադրութեան բարեփոխման նախարար։

Ալժերիա՝ Ժաքինօ (անկախ), պատերազմական Ա. Մորիս (արմատական անջատուած թեւ), ներքին՝ Վենսան Պատիէ, կրթական՝ Ժ. Մասթօ (ձախ հանրապետական), Արդարութիւն՝ Քօրնիլիօն-Մոլինիէ (ձախ հանրապետական), Սահարա եւ ճարտարարուեստ՝ Ռոժէ Տիշէ (անկախ ծերակուտական), Անդրծովեան [illegible]՝ Փիէր Բուրտան (անկախ), Աշխատանք՝ Կաուէ (անկախ), Նախկին ռազմիկներ՝ Անրի Պիրկաս (անկախ)։

Ազգ. Ժողովին առջեւ իր ճառով Անթուան Փինէ պիտի յայտնէ երեսփոխաններուն. —

«Եթէ վաւերացնէք զիս, նոյն ատեն յանձն առած կ'ըլլաք քուէարկել այն երեք օրէնքները զոր պիտի յանձնեմ պահանջելով անոնց ստիպողական վճարանութիւնը։ Այս երեք հարցերն են. —

Բացարձակ իրաւունքներու վերանորոգում Ալժերիոյ եւ Մայր Երկրին մէջ ահաբեկչութեան դէմ։

Բացարձակ իրաւունքներ մէկ տարուան համար ելմտական եւ տնտեսական հարցերու մէջ։

Անմիջական բարեփոխումը սահմանադրութեան 49 թիւ յօդուածին որ կ'արտօնէ ձեր ժողովին ցրումը միայն կառավարական երկու տապալումէ ետք, երբ դահլիճը ինկած է բացարձակ մեծամասնութեամբ 18 ամսուան ժամանակամիջոցի մը ընթացքին։ Կ'առաջարկեմ ջնջել բացարձակ մեծամասնութեան մասը։ Ասկէ ետք երկու յաջորդական տապալում համեմատական մեծամասնութեամբ թոյլ պիտի տայ ժողովին ցրումը»։

Ասոնք են գլխաւոր նպատակները զոր քաղաքական շրջանակներու մէջ կը վերագրուի վարչապետութեան նոր թեկնածուին։

Օր Օրին

«ՏԵՆՏԵՆՑԻՕԶ»... ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ՄԸ

Մոսկուան մեծ շուքով պատրաստեց Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան 40րդ տարեդարձը։ Այդ «Փառաշուք»էն բաժին ելաւ նաեւ Հայաստանի։

Տարբեր է սակայն այս մարդոց ըմբռնումը՝ տօնակատարութեանց հանդէպ։ Որպէսզի ան ըլլայ արտակարգ՝ քիթ կը խոթեն բոլոր մարզերու մէջ, գեղարուեստն ու գրականութիւնն ալ ենթարկելով մե՛ծն «պարտիա»յի հակակշռին։

Այսպէս, փոխանակ մեծ հանդիսութիւններով բաւարարուելու, որոնց ընթացքին կրնան ճառե՛լ ու ճառել համայնավարութեան «քարիք»ներէն եւ Լենինի անունը կրկնել այնքան ատեն՝ որ թուքը չէ չորցած տակաւին իրենց կոկորդներուն մէջ, դիմեցին նաեւ գրողներուն եւ արուեստագէտներուն։

Արձանագործները աշխատեցան ու կոթողներ ձուլեցին, նկարիչները պաստառներով ողողեցին իրենց աշխատանոցները, արձակագիրները վէպեր ու պատմուածքներ դիզեցին եւ բանաստեղծներն ալ արիւն ու քրտինք մտած քերթեցին ու քերթեցին՝ ի փառս մեծն Հոկտեմբերին...։

Մրցանակ մը հաստատած էին՝ ռուսական յեղափոխութիւնը լաւագոյն ձեւով ներկայացնող թատերգութեան։ Այս նպատակով, Հայաստանի գրողները տասնեակներով կտորներ ներկայացուցած էին դատական կազմին, որ, ի մեծ ցաւ եւ յուսախաբութիւն «տենտենցիօզ» այս Հոկտեմբերին՝ առաջին մրցանակի արժանի գործ չտեսաւ անոնց մէջ։

Երջանի՛կ մարդիկ, որ գրականութիւնն ու արուեստն ալ կը չփոթեն պանիրի եւ թնդանօթի արտադրութեան հետ եւ կը պահանջեն, որ իրենց ուզած ատեն եւ առաջարկած նիւթին մասին գրական յաջող գործեր եւ արուեստի գլուխ-գործոցներ պատրաստուին։ Թերեւս, ասիկա է որ կը կոչեն «սոցիալիստական ռէալիզմ», որուն ի՛նչ ըլլալը տակաւին հասկցած չեմ։

Սակայն Հայաստանի մէջ այս առիթով նիւթ մը գտած էին իրենց ապրանքը առաջ քշելու համար։

Զուգադիպութեամբ մը՝ այս Հոկտեմբերին կը վերջանար նաեւ Եղիշէ Չարենցի ծննդեան վաթսունամեակը։ Լաւագոյն միջոցն էր՝ չարենցեա՛ն շունչով երգելու համար յեղափոխութեան փառքը։

Հանդէսներ սարքեցին, արխատաշ Ալյու եւ Լենին քեռու մասին գրածներն ալ վերահրատարակեցին, թերթերու թիւեր նուիրեցին իրեն, յիշատակներ պատմեցին, ինչպէս նաեւ՝ տասնեակ մը ոտանաւոր։ Ուզեցինք այս վերջիններէն նմոյշ մը հրատարակել, սակայն երբ կարդացինք՝ տեսանք թէ հոկտեմբերով սկսողները կոմունիզմով կը վերջանան, իսկ կոմունիզմով սկսողները՝ հոկտեմբերով։

Անգամ մը համար պիտի մտածէինք, թէ Հայաստանի բանաստեղծները ազատ էին Չարենցի մասին իրենց մտածումները ու զգացումները գրելու. սխալած ենք սակայն։

ԱՐՄԵՆԱԿ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԶԷՆՔ ԿԸ ԲԱԺՆՈՒԻ

ՄԱԿի մէջ սկսած է արդէն սուրիական բողոքագիրին քննութիւնը։ Ապահովաբար հարցը չարծարծուի մինչեւ յառաջիկայ շաբաթ. արդարեւ, Բշ. օր Անգլիոյ Ելիզաբէթ թագուհին պիտի այցելէ ՄԱԿին եւ այս առիթով ժողովին աշխատանքները պիտի յետաձգուին, կարճ ժամանակով։

Արեւմուտքը համաձայն կրնայ գտնուիլ քննիչ յանձնախումբ մը ղրկելու համար Թուրքիոյ եւ Սուրիոյ սահմանը, սակայն, պիտի պահանջէ, որ այդ յանձնախումբը միաժամանակ քննէ զինուորական կացութիւնը Սուրիոյ, եւ թերեւս ալ, Խ. Միութեան մէջ։

Արեւմտեան շրջանակներուն մէջ ցաւ կը յայտնեն, որ թրքական յարձակումի մը մասին խօսք անցած է, ինչ որ կ'ըսէ Խ. Միութեան Արտաքին նախարար Կրոմիքօ՝ ՄԱԿի նախագահին յանձնած իր նամակին մէջ։ Միաժամանակ Մոսկուայի ներկայացուցիչը կ'առաջարկէ, որ ՄԱԿը զինուորական օժանդակութիւն ցոյց տայ Սուրիոյ՝ հաւանական յարձակումի մը պարագային պաշտպանուելու համար։

Արաբական կարգ մը երկիրներ վերապահ են սուրիական առաջարկին նկատմամբ։ Նոյնիսկ կը քննադատուի Դամասկոս՝ որ Խ. Միութիւնը իր պաշտպանը նշանակած է եւ սուրիական դիւանագիտութիւնը խորհրդային քարոզչութեան զուգահեռ կ'ընթանայ։

Անկախ անկէ, կը յիշուի թէ Եգիպտոսի

ԽՈՐԷՆ ԱՐՔ. ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Լոնտոնի մեր թղթակիցը կը հեռաձայնէ. —

Երեքշաբթի իրիկուն Լոնտոն ժամանեց Լիբանանի Հայոց առաջնորդ՝ Խորէն Արք. Բարոյեան։ Օդակայան գացած էին դիմաւորելու Գարեգին Վրդ. Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Վահէ Սեթեան (Պէյրութէն), Պ. Գալըպճեան, Տէր եւ Տիկին Վ. Աչճեան, Պ. Փօյաճեան (Կիպրոսէն), Պ. Դարայեան («Ազդ»ի թղթակից) եւ բազմաթիւ ազգայիններ։

Խորէն Արք. ապա առաջնորդուեցաւ շքեղ հիւրանոց մը։

Չորեքշաբթի առտու Առաջնորդը այցելեց Լոնտոնի Ս. Սարգիս եկեղեցին ընկերակցութեամբ Գարեգին վրդ.ի։

Հինգշաբթի առտու ժամը 12ին Խորէն Արք. օդի ճամբով մեկնեցաւ Պոսթոն, հրաժեշտի գացած էին բազմաթիւ անձնաւորութիւններ։

Գարեգին վրդ. հինգշաբթի օր մեկնեցաւ Օքսֆորտ։

Արտաքին նախարար Մահմուտ Ֆաուզի ճաշած է Թուրքիոյ ներկայացուցիչ Էգինի հետ, որմէ ետք Թուրքիա դեսպան մը ղրկած է Գահիրէ, ուր ցարդ ներկայացուցիչ մը ունէր միայն։

Մինչ այս մինչ այն, Սուրիոյ մէջ զինուորները սկսան զէնքեր բաժնել Թուրքիոյ սահմանին կից քաղաքներու եւ գիւղերու բնակիչներուն, բայց պաշտօնական շրջանակներուն մէջ կը մերժեն հաստատել այն լուրը՝ որուն համաձայն ընդհանուր ռազմակոչ կայ երկրին մէջ։

Կ'ըսուի, թէ կառավարութիւնը այս ուղղութեամբ որոշում մը պիտի տար, հաւանական է սակայն, որ կոչ չընէ հասարակութեան՝ զէնքի տակ կանչելու համար։ Մինչդեռ, սուրիական թերթերը կը յայտարարէին, թէ ռազմակոչը որոշուած էր արդէն։

Հակառակ այս բարդութեանց, միւս

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ԲԱՌԱՐԱՆՆԵՐԸ

Թէպէտ բաւական թուով բառարաններ կան տպուած Հայերէն լեզուով կամ Հայերէն ու մի օտար լեզուով, բայց լեզուի բառարան չէ, այս բառի ընդարձակ նշանակութեամբ: Հայերէն եւ մի օտար լեզուով բառարանները նպատակ ունին որ – եւէ օտար լեզու սովորեցնելու Հային կամ Հայերէն սովորեցնելու ուրիշ օտարի որ – բանք կէս – Հայերէն, կէս – օտարալեզու բառարաններ են եւ չեն ծառայում Հա – յին Հայերէն սովորելու: Իսկ այն բա – ռարանները, որոնք միայն Հայերէն լե – զուով են տպուած՝ մասնակի Հայերէն բառարաններ են, այսինքն պատկանում են Հայերէն լեզուի զարգացման մի որոշ շրջանի: Այսպէս՝ մեր լաւագոյն բառարանը, Նոր Հայկազեան երկհատոր Բառգիրքը, ինչպէս նաեւ նրանից մի քիչ համառօտ՝ Փեշտիմալճեանի երկհատոր Հայկազեան բառարանը, կամ համառօտ Առձեռն բառարանը, պարունակում են մեր լեզուի զարգացման գրաբարեան շրջանի բառերը եւ այս բառերի հին (գրաբար) նշանակութիւնները, բայց չունին ներկայ կենդանի Հայերէն լեզուի տասնեակ հազարաւոր բառերը, ինչպէս եւ հին (գրաբարի) բառերի այժմեան կենդանի նշանակութիւնները: Ունինք բառարաններ «Յաշխարհաբարէ ի գրաբարն», բայց որանք պարունակում են ռամկօրէն բառերը գրաբար թարգմանուած, ուրեմն չունին ոչ հին գրաբարի եւ ոչ ներկայ գրական լեզուի բառերը: Ունինք վերջապէս գաւառական բառարաններ, որոնք պարունակում են զանազան հայկական բառարաններում գործածուող բառերը՝ նոր գրական լեզուով թարգմանած ուրեմն սրանք էլ չունին ո՛չ գրաբարի եւ ոչ նոր գրական լեզուի բառերը: Իսկ նոր գրական լեզուի համար բառարան ընդհանրապէս չունինք:

Բառարանի բառամթերքի համար ունենք հետեւեալ գլխաւոր աղբիւրները.

1.— Նոր Բառգիրք Հայկազեան լեզուի, երկու հատոր, Վենետիկ, 1836–7:

2.— Գր. Փէշտիմալճեան, Բառգիրք Հայկազեան լեզուի, երկու հատոր, Կ. Պոլիս, 1846:

3.— Առձեռն բառարան Հայկազեան լեզուի, Բ. տպ. Վենետիկ, 1865:

4.— Ս. Վ. Ամատունի Հայոց Բառ ու Բան, Վաղարշապատ, 1912:

5.— Հ. Աճառեան, Հայերէն գաւառական բառարան, Թիֆլիս, 1913:

6.— Մ. Ջախջախեան Բառագիրք ի բարբառ հայ եւ իտալական, Վենետիկ, 1837:

7.— Յ. Դաղբաշեան, Լիակատար բառարան հայերէնից ռուսերէն, Թիֆլիս, 1911:

8.— Գ. Լուսինեան — Կ. Բասմաջեան, Առձեռն բառարան հայերէն աշխարհիկ լեզուէ ֆրանսերէն, Կ. Պոլիս, 1915:

9.— Մ. Յովհաննիսեան բառարան հայերէն — ֆրանսերէն, Կ. Պոլիս, 1925:

10.— Հ. Աճառեան, Հայերէն Արմատական բառարան, հատոր Ա. Զ. ապակեռիչ, Երեւան, 1932, հատոր Է. տպագիր, Երեւան, 1935 Թ.:

Սրանցից Նոր Հայկազեանը, Փեշտիմալճեանը, Առձեռնը եւ Ջախջախեանը գրաբարի բառամթերք են պարունակում: Նոր Հայկազեանը գրաբարի հիմնական համբարանոցն է, որի մէջ ամէն մի բառի համար բերուած են վկայութիւններ հին հեղինակներից: Այս կողմից նա առաջին եւ միակն է մեր բառարանների մէջ. ուստի եւ մինչեւ այսօր եւ դեռ երկար ժամանակ կը պահպանէ իր նշանակութիւնը, մինչեւ լոյս տեսնէ նոր՝ լրացուած հրատարակութիւնը նախնի հեղինակների վկայութիւններով: Բայց նա մի խոշոր պակասութիւն ունի, — գլխաբառերի մօտ դնում է իբր յետեւից մի շարք հոմանիշ բառեր, թուով երբեմն տասը եւ աւելի՝ իբրեւ բացատրութիւն գլխաբառի նշանակութեան, եւ այնուհետեւ բերում է վկայութիւնները հեղինակներից, թողնելով ընթերցողին որոշելու, թէ ո՞ր վկայութիւնը բերուած է իբրեւ ապացոյց հոմանիշ բառերից այս կամ այն մէկին, եւ սա շատ դժուար բան է, այնպէս որ, յաճախ չի կարելի գուշակել թէ հեղինակների այս կամ այն վկայութիւնը ինչ նշանակութեամբ են հասկացել բառարանի յօրինողները: Փեշտիմալճեանի բառարանը աւելի հարուստ է բառերով, եւ բացատրութիւնները աւելի որոշ են, բայց նա չունի վկայութիւններ, այնպէս որ չի կարելի իմանալ, թէ այս ինչ բառը, որ Նոր Հայկազեանում չկայ, արդեօք ուէ հին հեղինակի՞ց է հանել յօրինողը, թէ նորաստեղծ գրաբար բառ է 19րդ դարում ստեղծուած: Առձեռն բառարանը նոյնպէս բառերով աւելի հարուստ է քան Նոր Հայկազեանը, բայց ի հարկէ չունի վկայութիւններ: Ջախջախեանի բառամթերքը գրեթէ նոյնն է ինչ որ Հայկազեանինն է, բայց այն առաւելութիւնն ունի, որ վերացրել է վերջինիս վերը յիշուած պակասութիւնը, նա բացատրական հոմանիշ բառերը գրել է զատ զատ տողերով եւ ամէն մէկի մօտ շատ կարճ Փրագներ Հայկազեան բառգրքի վկայութիւններից, այնպէս որ հարթում է վերը ցոյց տրուած դժուարութիւնները: Աճառեանի եւ Ամատունու բառարանները պարունակում են գաւառական բառեր, վերջինը նաեւ մի շարք հին եւ նոր գրական բառեր, երկուսն էլ ունին վկայութիւններ և օրինակներ, Ամատունու մօտ՝ հեղինակներից հանուած: Երկուսն էլ ունին մանրամասն ոճաբանութիւն, որ Աճառեանի մօտ աւելի հարուստ է: Դաղբաշեանի, Լուսինեան – Բասմաջեանի եւ Մ. Յովհաննիսեանի թարգմանական բառարանները ամենամեծ մասամբ պարունակում են նոյն գրաբար բառամթերքը՝ նոր գրական լեզուից յաւելուածներով: Առաջինում աւելի շատ են կենդանի լեզուից ու գրականութիւնից հաւաքուած բառերը, (ԽՄԲ.—Դաղբաշեանի բերած նոր բառերէն շատերը խորթ են, օտար, ոչ Հայերէն), միւս երկուսում աւելի շատ են նոր ստեղծուած բառերը, բայց սրանից՝ Դաղբաշեանը ունի քիչ թուով օրինակներ եւ երբեմն ոճեր, որոնք բացակայում են միւս երկուսում: Յովհաննիսեանի բառարանը աչքի է ընկնում նաեւ բազմաթիւ սխալներով:

Արմատական բառարանը բազմակողմանի նիւթեր է պարունակում նոր բառարան կազմողի համար, բացի գրաբարի արմատ բառերից, որոնք գետեղուած են արդէն, լոյս տեսած բառարաններում, նա պարունակում է նաեւ բազմաթիւ նորագիւտ բառեր, որոնք գործ են ածուած նոր յայտնաբերուած հին գրականութեան մէջ կամ թէպէտ հին են, բայց անտես են եղել արուած հին բառարանագիրների կողմից: Արմատ բառերի ածանցները յիշելիս՝ բերում է մի շարք հին եւ նոր ածանցներ, որոնց մի մասը բացակայում է բառարաններում, ձեւերը յիշելիս բերում է բազմաթիւ գաւառական բառեր: Ամէն մի արմատ բառի տակ դնում է նրա ծագումն ու բացատրութիւնը: Բացի սրանցից հեղինակը բերում է զանազան հին եւ նոր բանասէրների յայտնած բազմաթիւ կարծիքները այս կամ այն բառի ծագման մասին, ամէն անգամ աղբիւրները լրիւ ցոյց տալով, եւ այլն:

ՍՏ. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ

ՆԿԱՐԻՉ
Զ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ

Հոկտեմբեր 10ին բացուեցաւ տաղանդաւոր նկարիչ Զ. Մութաֆեանի գործերուն ցուցահանդէսը, որ պիտի տեւէ մինչեւ Հոկտեմբեր 25:

Ցուցադրուած են մօտ երեսնեակ մը կտաւներ:

Ինչպէս վէպ կամ թատրոն, կամ գրական այլ սեռեր իրենց հէնքը կը կազմեն փարուլայի մը շուրջ, Մութաֆեանի այս ցուցահանդէսին փարուլան է, գլխաւորաբար, ծովին ու ցամաքին չըթունք չըր – թունքի զալը, — նուահանդիստը:

Նոր չէ, անշուշտ, այս նիւթը, բայց կարելի է ըսել թէ յաւիտենական է: Արուեստագէտներ կան, որ ջերմ ներշնչումով մը կը քրթ–ն ի տես կայմերու անտառին, լոյծ տարածութիւններու վրայ ցանկապատ չինող նաւերուն, որոնք վկաներն են դիւցազներգութեան մը, — մարդուն պայքարը ալիքներուն հետ:

Արդարեւ նաւը տասն մըն է ինքնին, ցամաքին տիրապետութեան անկարելի բաղձանքը անզգալի այն ուժին վրայ, որ ջուրն է: Մութաֆեան, այդ տրամէն կուտայ միայն փոխլիւտ մը, խաղաղութեան երգը, համակերպութեան նուագը, — ահա թէնչո՛ւ իր ծովի մարդիկը կա՛մ խռնոններ են, կամ դաղարի պահու մը մէջիժէ դերակատարներ: Հանդարտութիւն այս սիրոյն իբրեւ եղերադարդ, Մութաֆեան կուտայ քիչ մը բանաստեղծին՝ որ կազմուած է բնութեան չնորհներով եւ երանդապնակին հարստութեամբ:

Դիտելի որ Մութաֆեան փոխած է երանգապնակը: Շահինեան նկարեց միշտ նոյն երանգապնակով: Ալխազեան՝ ներկերու ոչ չիմիով: Ծանօթ են դեռ շատ ուրիշներ որոնց համար սորվողութիւն մըն գոյնը, ինչպէս գիծը: Մութաֆեան անդչած չէ դեռ, միշտ եռեւեփումի մէ իր ստեղծագործութեամբ կը մղէ ձեզ կնիկելու խառնուածքի յայտնութիւնը:

Եթէ չա կանդ առինք նաւանկարներուն վրա, պատճառն այն է որ մեծ թիւ մը կը կզմեն անոնք Մութաֆեանի այս ցուցահանդէսին մէջ, թէեւ մը որ կարելի էր ըլլալ միօրինակութիւն չտալու համար ցուցահանդէսին:

Ունի ան մը գլմանկարներ եւ բնանկարներ— առանց ներածականի՝ պէտք է ըսել թէ Մութաֆեան առաջնակարգ վարպետ մըն է գլմանկարի եւ բնանկարի: Այցուցահանդէսին մէջ՝ անոնք կուգան քիչ մը պղինձ հագած, բայց, ի՛նչ փոյթ այդ գոյնը, ներկին խմորին տակ կը խայլ ուժը, տարօրինակ ուժ մը որ կենդանութիւն կուտայ աչքին, ձեռքին, ծառին ու լերան: Ջիւնին տակ կը մխն կարծես ծառերը, լերան մը վրայ կը վառիգզեակին երեար, բլուրէ բլուր յորձանք կուտան թուփերը, կազմելով պար մը զո կեանք կ՚անուանենք մենք:

Իբրեւ պատկերազարդում այս տեսութեան շուրջ, կուտանք քանի մը կարծիքներ՝ քաղելով Ֆրանսացի նկարչական քննադատներու գրութիւններէն, հրատարակուած՝ նախորդ ցուցահանդէսներու առթիւ. —

Կօթիէ կը գրէ. — «Զգայուն բնանկարիչ, գլմանկարիչ՝ հոյակապ բառ չափականութեան, եթէ ոչ բառ ծաւալի, Մութաֆեան ինքզինք կ՚արտայայտէ այնպիսի գոյնով մը, որ կը տպաւորէ իր բոցով»:

Կրօ կը գրէ. — «Հրաշալի բնանկարիչ, Մութաֆեան կ՚ամուսնացնէ բնութիւնը «իր» բնութեան հետ: Ընդհանուրը հաճելի է իր գիւտով, անձնական՝ նկարիչի իր վարպետութեամբ»:

Վ. Ժորժ կը գրէ. — «Գոյներու հարստութեան իր գլայարանքը բնածին է իր մօտ, որ կ՚ազնուանայ, կը նրբանայ եւ կը պայծառանայ հետզհետէ: Բազմերեւոյթ եւ բազմաձեւ իրականութիւնները կը վերածէ գոյնի: Իր գծագրութիւնը՝ ինքնավստահ, զգայուն եւ մեծապէս խելացի»:

ԱԳԱԹԱՐԿՈՍ

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԳԻՐՔ – ՄԷՆՏԷԼ

Ճիշդ էր, հոն էր այդ սենեակը: Իսկ քիչ մը անդին կար ուրիչ սենեակ մը, որ իբր խաղարան կը գործածուէր: Ուշքըս խուռքանչիւր տարեկայի վրայ կեդրոնացուցի, որ չըլլայ թէ բան մը վրիպի աչքերէս: Կը զգայի ուրախութեամբ, թէ ընդհուպ պիտի իմանամ ուզածս: Գնդամուղի երկու սեղաններու կանաչը փըռուած էր հոն, անկիւններուն մէջ խաղասեղաններ զետեղուած էին, որոնցմէ մէկուն առջեւ երկու ծերուկներ ճատրակ կը խաղային: Իսկ սա անկիւնը, երկաթեայ վառարանին մօտ, հեռախօսի ճամբուն վրայ, պզտիկ քառակուսի սեղան մը կար: Եւ յանկարծ մէջս լոյսը ծաղեցաւ՝ կայծակի մը փայլով: Այո, հարկաւ... Ի՞նչպէս ալ մոռցեր էի, ասիկա Մէնտէլի տեղն էր, Գիրք – Մէնտէլի կեդրոնատեղին եւ Արխապատը: Անոր սեղանը...: Զէ, իրապէս մոռցուելիք մարդ չէր ան. այդ արտառոց, այդ առասպելական մարդը նմանը չունէր ամբողջ Վիէննայի մէջ. հրաշք մըն էր աշխարհի վրայ. հռչակաւոր անուն մը համալսարանի մէջ եւ գինքը չրջապատող ընտրանիին աչքին: Ի՞նչպէս կարելի էր մոռնալ զինքը, գրքի եւ գրի հրաշագործն ու միջնորդը, որ հոս առտուընէ իրիկուն կը նստէր իբր սրճարանին կոթողը գիտութեան, փառքի եւ յարգանքի:

Ան անմիջապէս մարմնացաւ հոգիիս աչքերուն առջեւ, ճիշդ ինչպէս որ նըստած կ՚ըլլար այդ սեղանին կեղտոտ մարմարին առջեւ, որուն վրայ գրքերու դէզն անպակաս կ՚ըլլար, աչքերը ակնոցի ետեւէն գրքի մը վրայ սեւեռած, մրթ – մրթալով ու իրանը շարժելով կը կարդար ու խորտուբորտ, բծաւոր ճաղատը վեր վար կ՚օրօրէր: Այս ձեւով կը վերանար, աշխարհը կը մոռնար: Ոչ խաղարանին աղմուկը, ոչ հեռախօսին ժխորը, ոչ երթեւեկը կարող էին զինքը խանգարել: Անգամ մը վառարանէն կրակի կտոր մը ինկած եւ տախտակամածը բռնկցուցած էր. մէկ քայլ անդին Գիրք – Մէնտէլ իր ընթերցումներովը տարուած՝ չէր զգացեր ոչ հրդեհը եւ ոչ ալ ծուխին զարհուրելի հոտութիւնը: Կը կարդար այնպէս, ինչպէս կրօնաւորը աղօթքէ կը տարուի կամ խաղամոլը բախտախաղը եւ գինեմոլը արբեցութեան թմբիրէն. իր ընթերցումը վերացում էր, կրօնական պաշտօն մը, որուն նմանը ուրիշներու քով երբեք չեմ տեսած: Գերագոյն կեդրոնացումն էր, օրով արուեստագէտը գիտունին կը հաւասարի, ճշմարիտ իմաստունը՝ կատարեալ ցնցորդին: Ծնորհք ու պատուհաս միանգամայն:

Համալսարանական երիցագոյն ընկերներէս մէն օր մը գիս իրեն քով տարաւ: Մէնտէլի մասին կ՚ուզէ նիւթեր հաւաքել:

Գիրք – Մէնտէլ հոն էր, ակնոցը քթին, մօրուսաւոր, սեւ գլխատ մը հագին եւ հովերէ տարուբեր թուփի մը նման կ՚եբերար կարդալով: Իրեն մօտեցանք. բայց չնկատեց մեր ներկայութիւնը: Բարեկամս ուժով մը հազաց: Մէնտէլ այնտեղէն չէր: Վերջապէս ընկերս սեղանը թակեց քանի մը անգամ: Ասոր վրայ Մէնտէլ աչքերը վեր առաւ, ակնոցը ճակտին վրայ հրեց, եւ ցցուն յօնքերու տակէն զոյգ մը արտառոց աչքեր մեզի ուղղուեցան, պզտիկ, սեւ, կայտառ աչքեր, օձի լեզուին նման գիւրաշարժ, թափանցող ու սուր: Բարեկամս ներկայացուց զիս. իսկ ես բացատրեցի այցելութեանս նպատակը. միաժամանակ յարեցի, թէ համալսարանի մատենադարանի պետը, որուն ղրկած էի, չէր ուզած ինծի օգտակար ըլլալ:

Մէնտէլ կռնակն աթոռին տուաւ եւ յուրջ ուրախութեամբ քանի մը անգամ հազաց: Արդահատանքի ժպիտ մը տարածուեցաւ դէմքին վրայ ու խօսեցաւ.

«Ի՞նչ, չուզե՞ց օգտակար ըլլալ, կ՚ըսէք: Զէ, չկրցաւ, չէր կրնար, ըսէք: Ապիկարին մէկն է, իշու գլուխ մը: Կը ճանչնամ մարդուկը. քսան տարիէ ի վեր բան մը չսորվեցաւ տակաւին: Միայն ամաւականը գրպանել գիտէ: Այդ պարոնները քար կրելու են, գիրքերէ ու մատենադարանէ հեռու...»:

Այս ուժգին պոռթկումէն յետոյ, սառերը հալեցան: Ձեռքի բարի շարժումով մը՝ իր քովիկը նստելու հրաւէր ըրաւ:

Խնդրանքս կրկնեցի իրեն: Մէնտէլ բուպէ մը ձախ աչքը կծկեց, հրացանով նշանառութիւն ընողի մը նման, եւ ճիշդ մէկ րոպէ այդպէս կեդրոնանալէ յետոյ՝ քակեց իր գիտութեան կծիկը, շարեց, թափեց, իբր թէ անտեսանելի օրացուցակի մը մէջէն, երեք–չորս տասնեակ գիրքերու անունը, հեղինակը, հրատարակիչը, թուականն ու մօտաւոր գինը: Նիւթին հետ կապուած յարակից գիտութիւններու մասին խօսեցաւ, վերացումով եւ խանդավառութեամբ: Հիմա հասկցայ, թէ գլխագինս յիշողութեան հրաշք մըն էր, շրջան համայնագիտարան մը:

Գիրքը իրեն միակ աշխարհն էր եղած: Բայց տգէտ հասարակութիւնը զինքը սովորական հնավաճառի մը տեղ կը դնէր:

Ամէն կիրակի օրաթերթերու մէջ յայտարարութիւն կուտար, միշտ միեւնոյն բառերով. «Հին գիրք կը գնեմ, բարձր գիներով»:

ՍԹԵՖԱՆ ՑՎԱՅԿ

(2 Շար.)

ԹԱԴԷՈՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԵՒ ԱՆԱՐԾԱԹ ՎԱՐԴԱՊԵՏԸ

Բանաստեղծ – պատմաբան Գ. Ց. Քիւրտեան «Յառաջ»ի 30 եւ 31 Յուլիսի թիւերուն մէջ ստորագրած էր յօդուած մը «Արմաշու վանքը երբ հիմնուեցաւ» վերնագրով (արտատպուած՝ Բազմավէպէն):

Այդ յօդուածով, Գ. Քիւրտեան վկայութիւն կը բերէ. — Պոլսոյ «Շողակաթ» ամսագրին մէջ լոյս տեսած Մաղաքիա Արք. Օրմանեանի գրութիւնը «Արմաշու վանքին հիմնադիրը» միաժամանակ մէջբերումները կ'ընէ Սիմէոն դպիր Լեհացւոյ, Գ. Կամախեցիի եւ այլոց գրութիւններէն, եւ ի վերջոյ կ'եզրակացնէ թէ Արմաշու վանքին հիմնադիր եղած է Թադէոս եպիսկ. մը 1605 – 1608 թուականներուն, թէ այս Թադէոս եպիսկոպոսը եկած է Երզնկայէն կամ շրջականներէն, թէ Արմաշի շրջանը եկած է նոյն թուականներուն Ակնայ, Կամախի, Տիվրիկի գաղթականներուն հետ, որոնք հաստատուած են Նիկիոյ եւ Նիկոմիդիոյ շրջանները կազմելով փոքր գիւղեր: Գ. Քիւրտեանի գրութենէն յայտնի կ'ըլլայ թէ Գ. Կամախեցի թշնամական վերաբերմունք ունի Թադէոս եպիսկոպոսի դէմ եւ զայն կ'որակէ շատ անուանարկիչ ածականներով:

Այստեղ ուշադրութիւնս գրաւեց այն հաստատումը թէ Թադէոս եպիսկոպոս իր պայքարին մէջ կողմնակիցներ ունի եղեր, գիւղացիներ, հաւանաբար իր հայրենակիցները, Եալովայի շրջանէն, «յ'Ալովու կողմն, որ խլիճ դեղ ասեն»: Ըստ Գ. Կամախեցիի, Թադէոս եպիսկոպոսը ապօրէն կերպով քահանայ եւ աբեղայ ձեռնադրուելով Եալովայի գիւղերը կը դրկէ եղեր եւ թէ կամախեցին ինք անձամբ պայքարեր է ատոր դէմ:

Եալովայի շրջանին Խլիճ գիւղէն զատ նաեւ Քարցի, Շախ – Շախ, Զէնկիլեր, Միջագիւղ, Մեծ Նոր Գիւղ եւ Քէրէմէթ: Իսկապէս ալ, ըստ մեր հայրերու վկայութեան, անոնց Ակնի կողմերէ եկած ըլլալու թուականն ալ կը համապատասխանէ Թադէոս եպիսկոպոսի թուականին: Այսպէս 1910 – 15ի տարեները կ'ըսէին թէ « 300 տարի առաջ գաղթական եկած են»:

Գ. Քիւրտեան, դարձեալ Կամախեցին վկայ բերելով, կ'ըսէ թէ շատ հաւանաբար Թադէոս եպիսկոպոս, որ երբ թէ մեռած է 1635էն առաջ, թաղուած էր իր վանքին՝ Արմաշին մէջ: Սակայն դժբախտաբար Արմաշի վանքին մէջ Թադէոս եպիսկոպոսի գերեզմանը չկայ: Այդ մասին որեւէ գրութիւն յարգելի յօդուածագիրը չէ տեսած:

Կարդալով Գ. Քիւրտեանի գրածները, անոնց յիշատակներ արթնցան մտքիս մէջ, մեր գիւղէն Եալովայի Օրթագիւղէն, զորս գրի կ'առնեմ:

Գիտենք թէ Արմաշին մէջ կար հրաշագործ Զարխափան Ս. Աստուածածինի պատկերը: Եկեղեցին նուիրուած էր - իր անուան: Ամէն տարի, աշնան, հազարաւոր ժողովուրդ շրջականներէն եւ հեռաւոր գաւառներէ ուխտի կ'երթային, ինչպէս նաեւ հիւանդներ, խուլ, ու համր, անդամալոյծ, բժշկութեան համար: Մեր գիւղի եկեղեցին ալ ունէր հրաշագործ Զարխափան Ս. Աստուածածին մը: Եթէ ոչ Արմաշի չափ, սակայն շրջակայ գիւղերէն երբեմն հիւանդներ կը բերէին բժշկութեան համար: Գիւղի եկեղեցիին փառքը, իւղին մեծ մասը այդ ուխտաւորներու բերած նուէրներով կը գոյանար: Մեր մեծերը կ'ըսէին թէ «Զարխափան Ս. Աստուածածինը ... երեք քոյրեր եղած են, մեծ քոյրը Արմաշ կը մնայ, միջակ քոյրը Պոլսոյ մեծ թաղը, Պալաթ, որ Պոլսոյ Արմաշ կը կոչուէր, իսկ կրտսեր քոյրը մեր Զարխափանն է»: Այս աւանդութիւնը տարուէ տարի հասեր էր մինչեւ մեր օրերը:

Երբ մենք ժամանեցինք, մեր գիւղին շատ մօտիկ «կալերը» կոչուած տեղը անշուք գերեզման մը կար: Տարին անգամ մը դաշտէն վերադարձող բարեպաշտ գիւղացի մը սոյն հողակոյտը «վեր կ'առնէ», այսինքն հողը կը բարձրացնէ, ու գերեզմանը միշտ կը մնար մինչեւ տարագրութիւն: Երբեմն շրջանի գիւղերէն հիւանդ երախաներ կը բերէին այդ հողակոյտին վրայ բժշկութեան ի խնդիր, եւ դրամ կը ձգէին հողակոյտին վրայ: Որո՞ւ գերեզմանն էր սոյն հողակոյտը: Դարձեալ մեր մեծերը կ'ըսէին բերնէ բերան ... թէ Սուրբ վարդապետ մըն է «Անարծաթ» անունով, որ դրամ չունենար, որովհետեւ իր ունեցածը անմիջապէս աղքատներուն կը բաժնէր: Վախճաներ է մեր գիւղը, թաղեր են մեր կալերը առանձին եւ ժողովուրդը սրբացուցեր է այս «Անարծաթ» վարդապետը:

Կը պատմեն թէ գիշեր մը Զէնկիլէրցիները կուգան կը բանան Սուրբին գերեզմանը եւ մէկ մասը գողնալով կը տանին կը թաղեն իրենց գերեզմանատունը եւ վրան կը շինեն փոքր քարաշէն մատուռ մը: Իրա՞ւ կը գողնան թէ «գողցանք» կ'ըսեն միայն: Ու Զէնկիլէրի գերեզմանատան մատուռը կը դառնայ ուխտատեղի: Ամէն տարի Զատկի առաջին կիրակին «Անարծաթ»ին կիրակին, Նիկիոյ, Նիկոմիդիոյ եւ Պրուսայի շրջանի բոլոր գիւղերէն կուգան տօնախմբութեան, խրախճանք, ուրախութիւն, այլեւայլ խաղեր, մրցամարտութիւն տեղի կ'ունենան եւ բնականաբար հաւաքուած ժողովուրդին մեծ մասը չի մոռնար սուրբին մատուռը, «Անարծաթ» վարդապետին շիրիմը, եւ նուէրներէն կարեւոր գումար մը կը գոյանար ի նպաստ Զէնկիլէր գիւղին:

Այս «անարծաթ» սուրբին եւ «անարծաթ» Թադէոս եպիսկոպոսին միջեւ կապ մը կա՞յ: Աւանդութիւն մըն է որ կուտամ:

ԳՐ. ԿԻՒԼԵԱՆ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ՀԱԼՔԻ ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐԸ ԵՒ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՐՑԸ

Պոլսոյ թերթերէն .—

ՀԱԼՔԻ ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐԸ

Հալքի 1957ի ընտրական յայտարարութիւնը հրատարակուեցաւ: Հալքը 44 յօդուածով կը պարզէ այն գործերը զորս պիտի կատարէ եթէ իշխանութեան գլուխ գայ: Ստորեւ կը ներկայացնենք Հալք կուսակցութեան գլխաւոր խոստումները.

1 .— 1958 Մայիսին ազատ եւ ժողովրդավարական նոր ընտրութիւն պիտի կատարուի:

2 .— Քաղաքակիրթ աշխարհին կողմէ ընդունուած կայուն իրաւական պետութիւն մը պիտի հիմնուի:

3 .— Կուսակցամոլ վարչութեան վերջ պիտի տրուի:

4 .— Դատական Գերագոյն Ատեան մը պիտի հիմնուի դատարաններու անկախութիւնը երաշխաւորելու համար:

5 .— Համալսարանին ինքնավարութիւնը պիտի ամրապնդուի:

6 .— Պաշտօնեաներուն սէնտիքա հիմնելու իրաւունք պիտի տրուի:

7 .— Պետական ձայնասփիւռները պիտի դադրին կուսակցական քարոզչութեան գործիք դառնալէ:

8 .— Ապօրինութեանց դէմ ապացուցանելու իրաւունքը պիտի ընդունուի:

9 .— Երեսփոխանի յատկացումը եւ երեսփոխաններու թիւը պիտի զեղչուի:

10 .— Ձեռնարկուած գործերը պիտի լըրացնենք եւ մեր դրամին արժէքը պիտի կայունացնենք:

11 .— Ազգ. Պաշտպանումի օրէնքը պիտի ջնջենք:

12 .— Սէնտիքայի ազատութիւնը պիտի ընդլայնենք եւ բանուորին գործադրելի իրաւունք պիտի շնորհենք:

13 .— Հիմնական Կազմակերպութիւնը պիտի բարեփոխենք, զոյգ ժողով, Սահմանադրական Ատեան հիմնելու եւ Հանր. Նախագահին չէզոքութիւնը ապահովելու համար:

ՀԱԼՔԻ ԱՆՀԻՄՆ ՊՆԴՈՒՄԸ

Հալքը պնդած էր որ Դեմոկրատ թեկնածուներու ցանկը օրինական պայմանաժամէն 22 վայրկեան, ուշ տրուած ըլլալուն, անվաւեր է: Ընտրական Գերագոյն Խորհուրդը մերժեց այս պնդումը:

Վարչապետ Ատնան Մենտէրէս երէկ Դեմոկրատ լիտըր Իսքէնտէր Ալենտաղի հետ տեսակցեցաւ: Ալենտաղ մամուլին հետեւեալը յայտարարեց.

— Շատ բնական է որ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը Իսթանպուլ շահի ընտրութիւնը:

Դեմոկրատ կուսակցութիւնը Էրէնքէօյի մէջ բացօթեայ միթինկ մը գումարեց: Այս առթիւ Գասըմփաշայի շրջանային նախագահ Շահինօղլու ճառախօսելով ըսաւ.

— Հայրենակիցները նախապէս իրենց մեռեալներուն համար պատանքցու կտաւ չէին գտներ: Այս ազգը այդ օրերը չի մոռնար: Ընդդիմադիրները ի՞նչքան շուտ մոռցան այս օրերը: Հիմա ըմբիշ մը կայ հրապարակին վրայ, երեք ըմբիշ միանգամայն անոր վրայ կը խոյանան: Պատրաստ են զայն թուչ ընել: Օն ուրեմն:

ՔԱՐԱՃԱՅԻ ՎԻԼԼԱՅԻՆ ՄԷՋ

Պաքըրգիւղի Դեմոկրատ կուսակցութեան կեդրոնական ճիւղի անդամները գումարուեցան Մուստաֆա Քարաճայի Եշիլքէօյի վիլլային մէջ: Այս առթիւ, Քարաճա հրահանգներ տուաւ կիներուն՝ քարոզչութեան մասին:

Ղալաթիոյ մէջ տեղի ունեցաւ հրապարակային ժողով մը, ուր Դեմոկրատ թեկնածուներէն Բիւշտիւ Կիւնէրի անդրադառնալով ծով. գործաւորներու իրաւունքներուն, ըսաւ թէ Հալքեանները անոնց հետ անտարբեր մնացեր էին 27 տարիէ ի վեր, մինչ այսօր ապահովուած է անոնց իրաւունքներն ու ապահովագրութիւնները:

Ապա Դեմոկրատ թեկնածուներէն Եուսուֆ Սալման խօսք առաւ ու ըսաւ.

— Մենք Հրեաներս վախ ու դողի մէջ կ'ապրէինք Հալքի իշխանութեան շրջանին: Զէինք գիտեր թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր վերջը: Ունեւորութեան տուրք մը հանեցին, բռնագրաւեցին մեր ապրանքներն ու ինչքերը ու մեզ Աշգալէ աքսորեցին:

Ուրիշ Հալքեան ճառախօս մը պատասխանելով Դեմոկրատ թեկնածուի խօսքերուն ըսաւ որ «Այս օր թէեւ դեմոկրատ դարձած են բոլոր անոնք՝ որոնք յղացած ու կազմակերպած էին Ունեւորութեան տուրքը:

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍԻՆ

Շէմսէտտին Կիւնալթայ պնդեց թէ շնորհիւ Դեմոկրատ կուսակցութեան, փոքրամասնութիւնները այսօր զրկուած են ճամբորդութեան իրաւունքէն եւ եթէ Հալքը իշխանութեան գլուխ անցնի, կասկած չկայ թէ պիտի աւելնայ Ամերիկայի եւ Եւրոպայի օժանդակութիւնները:

Պատասխանելով Կիւնալթայի ամբաստանութիւններուն, Դեմոկրատ կուսակցութիւնը հրատարակած է վիճակագրութիւն մը, ուր կ'ըսուի թէ Թուրքերէն աւելի՝ փոքրամասնութեանց պատկանող հայրենակիցներն են որ արտասահման ճամբորդած են: 1957ի մէջ 5493 հայ, յոյն եւ հրեայ հայրենակիցներ անցագիր ստացած են, մինչ նոյն տարուան մէջ արտասահման ճամբորդող Թուրքերու գումարն է 3871 հոգի:

ՄԱՐՏԻՆԻ ՀԱՅԵՐԸ

Մարտինի մէջ 16 հազար քուէներու տէր են Հայերը, որոնց նախագահն է դեղագործ Ճէմիլ Արաս: Այս վերջինը Հալքի կուսակից է:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (34)

ԿԱՅԾԵՐ

Թ.

ԿԱՐՕՅԻ ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

— Տես, Ֆարհատ, այդ աւանակի ականջները եթէ կտրես, մի ջուխտ լաւ արբեխ դուրս կը գայ:

Վերակացուն, ի հարկէ ոչինչ չլսեց, միայն Կարօյի սրախօսութիւնը Խալ–Ֆայ – Թաթօսի ահագին ականջների մասին այնքան ճիշդ էր, որ ես չկարողացայ իմ ծիծաղը զսպել, որով դարձրի իմ վրայ ամբողջ դասատան ուշադրութիւնը:

— Չոքիր, գոռաց Խալֆան, ցոյց տալով անկիւնը:

Ես պատրաստուեցայ կատարել հրամանը:

— Դու չես չոքի, Ֆարհատ, ասաց Կարօն:

— Ինչո՞ւ, հարցրեց վերակացուն, աւելի բարկանալով:

— Նրա համար, որ ես ծիծաղեցրի նրան, նա մեղ չունի, պատասխանեց Կարօն:

— Ուրեմն, երկուսդ էլ չոքեցէք, ասաց վերակացուն, կրկին անկիւնը ցոյց տալով:

— Ոչ ես կը չոքեմ, ոչ նա, պատասխանեց Կարօն վրդովուած ձայնով:

Ես նկատեցի, Կարօն գունաթափուեցաւ, նրա ձեռքերը սկսեցին դողդողալ եւ աչքերը լցուեցան արիւնով. — դրանք նրա կատաղութեան նշաններն էին: Չգիտեմ, վերակացուն այլ եւս ինչ խօսեց, միայն այն տեսայ, որպէս վագրը թըռչում է փղի պարանոցի վրայ եւ իր սուր ճանկերով բռնում է նրա կոկորդից, նոյնպէս եւ Կարօն բռնեց վերակացուի վզից, եւ մի քանի պտոյտներից յետոյ, ահագին Գողիաթը գլորուեցաւ գետին..: Կարօյի երկաթի մատները սեղմուեցան նրա կոկորդի վրայ եւ ողորմելին սկսեց խռխռալ ...

Յետոյ թռչելով շնչասպառ Խալֆայի կուրծքի վրայ, Կարօն ասաց.

— Տես, ես այստեղ կը չոքեմ ...:

Ամբողջ դասատունը հաւաքուելով, հազիւ կարողացան ազատել թշուառ Խալֆային Կարօյի ճանկերից, որը այնուհետեւ մինչեւ կէս ժամ ուշաթափ մնաց:

Կարօն առանց մի խօսք խօսելու, նոյն րոպէում թողեց դպրոցը եւ կրկին չվերադարձաւ այնտեղ ...:

Ժ.

ԶԷՆՔԵՐ

Թողնելով դպրոցը, այնուհետեւ Կարօն վարում էր լի փորձանքներով թափառական կեանք: Շատերը նրան համարում էին ցնորուած: Լինում էր շատ անգամ Կարօյի տատը, բոլորովին յուսահատ, բոլորովին շուարած, մութ գիշերային պահուն, գալիս էր ինձ մօտ. — «Ֆարհատ, էլի չէ երեւում նա ...» ասում էր խեղճ պառաւը եւ թափում էր աչքերից ջերմ արտասուքը:

Ես գնում էի որոնելու նրան: Ո՞րտեղ ասես, չէի պտռում, եւ գտնում էի՝ շատ անգամ պառկած բարձր, սարսափելի քարաժայռի վրայ, եւ կամ լուռ մտախոհութեան մէջ, նստած հեղեղատի ափին մօտ, յափշտակուած էր լինում, Աստուած գիտէ, որպիսի ցնորքներով ...:

Ի՞նչ էր նրա դարդը, ի՞նչ էր, որ դուրս էր հալածում անբախտ պատանուն մարդկային բնակութիւնից: — Ես չգիտէի, միայն նկատում էի, որ նա տանջւում էր ներքին, հոգեկան անհանգստութեամբ, եւ կարծես, իր վշտերը մոռացութեան տալու համար փախչում էր դէպի սարերը, դաշտերը, անտառները, — առանձնութիւն եւ ամայութիւն էր որոնում:

Ես նրանից չէի հարցնում պատճառը, որովհետեւ գիտէի նրա բնաւորութիւնը, մի բան որ նա ինքը յայտնել չէր ուզում, եթէ հարցնէիր, իսկոյն կը սկսէր բարկանալ: Ես հարցրի Ալօյանից: Նա Ալօյանին ինձանից աւելի խելացի էր համարում եւ շատ բաների մէջ նրա հետ խորհուրդ էր անում: Բայց Ալօյանի հաղորդած տեղեկութիւնները այնքան մթին էին, որ կարօտ էին առանձին բացատրութեան:

— Ես էլ չգիտեմ, ասաց Ալօյանը, — թէ ինչ սատանայ է մտել նրա սրտի մէջ. սիրահարուած լինել նա չէ կարող, որովհետեւ այդ հասակում սէրը ջահիլ տղին չէ գժուացնում:

Յետոյ նա պատմեց, թէ սուրբ Յովհաննու մատուռի տօնախմբութեան օրը (մի ամիս անցել էր այն օրից) Կարօն էլ ուխտաւորների թւումն էր: Այնտեղ հաւաքուել էին Սալմաստայ ամբողջ գաւառից ոչ միայն Հայեր, այլ բազմաթիւ օտարազգիներ եւս: Տօների սովորական հանդէսների համեմատ կատարուեցան զանազան խաղեր: Բոլոր մրցութիւնների մէջ, որ տղամարդիկ իրանց շնորհքը ցոյց տալու համար կատարում են այս տեսակ հանդէսներում, Կարօն նշանաւոր գտնուեցաւ: Ձիարշաւների մէջ նա բոլորին յաղթեց. ըմբիշների մէջ իր հասակակիցներից մէկը չգտնուեցաւ, որ նրա կողքը գետնին խփէր. մուշտէկռուի մէջ բոլորը փախչում էին նրա առջեւից. վազ տալու մէջ, նա եղջերուից աւելի արագավազ էր, մի խօսքով բոլոր խաղերի մէջ նա ցոյց տուեց զարմանալի ճարպկութիւններ:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

կողմէ, ընդհակառակն, ոչ ոք կը մերժէ այն իրողութիւնը՝ որ քաղաքացիները սկսած են զինուիլ: Պաշտօնական շրջանակներու մէջ այս ուղղութեամբ կը յայտարարեն. — «Դամասկոսի, Հալէպի եւ այլ քաղաքներու մէջ կամաւորները կը ստանան զէնքեր, մասնակցելու համար իրենց երկրին պաշտպանութեան սուրբ գործին»:

Դամասկոսի Թուրք հիւպատոսը տեսակցութիւն մը ունենալով Սուրիոյ Արտաքին նախարարին հետ, երկարօրէն խօսած է անոր հետ՝ վստահեցնելով, թէ իր երկրին մէջ տեղի ունեցող ռազմավարութիւնները խաղաղ նկարագիր ունին միայն, Թուրք հիւպատոսը բողոքեց միաժամանակ սուրիական մեղադրանքներուն դէմ:

Այս շրջանի լարուած կացութիւնը կը գրաւեցնէ սուրիական բոլոր թերթերը, որոնց մէկ մասին համաձայն՝ եգիպտական եւ սուրիական զինուորական միացեալ հրամանատարութիւնը գիշեր-ցերեկ ներկայ կացութիւնը քննելով զբաղած է, միեւնոյն ատեն՝ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելով: Այսուհանդերձ, երկրին մէջ կատարեալ խաղաղութիւն կը տիրէ:

Թուրք կառավարական շրջանակներուն մէջ Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարար Տըլըսի յայտարարութեանց մասին խօսելով կը յայտնեն թէ «անոնք անկեղծ բարեկամի մը խօսքերն են»: Թուրքերը գոհ են մանաւանդ, որ Տըլըս այդ ձեւով պատասխանեց Խ. Միութեան սպառնալիքներուն:

Ցամենայն դէպս, Թուրքիոյ դէմ սկսած խորհրդային պայքարը շատ թեթեւ արձագանգներ կը գտնէ Անգարայի մէջ եւ այդ սպառնալիքները հազիւ թէ կ՚ազդեն հասարակութեան վրայ, որուն բո՛ւն գրաւումը Հոկտ. 27ի ընտրութիւնն է:

Թուրք կառավարութիւնը պատասխանեց սուրիական նամակին, որուն մէջ կը բողոքէին թէ Թրքական բանակը կը պատրաստուի յարձակում գործելու եւ բազմաթիւ առիթներով սուրիական հողամասը անցած էր՝ տարրական օրէնքները խախտելով:

Սուրիական կառավարութեան որդեգրած այս ուղղութիւնը՝ հնդհեռու բազմաթիւ երկիրներ կը հանէ իր դէմ:

Պարսկաստանի Արտաքին նախարար Արտալան մամուլի ասուլիս մը տալով յայտարարեց, թէ հաւանական է որ դիւանագիտական խզում մը ըլլայ Սուրիոյ եւ Պարսկաստանի միջեւ:

Իսկ Արեւելեան Գերմանիոյ ձայնասփիւռը յայտարարեց, թէ Եուկոսլաւիոյ օրինակին հետեւելով Եգիպտոս, Սուրիա, Լիբանան եւ թերեւս ալ Հնդկաստան պիտի ճանչնան Փանքովի կառավարութիւնը:

Պէյրութի ձայնասփիւռը պաշտօնապէս յայտարարեց, թէ Սէուտ Թագաւոր իր մեկնումը յետաձգած է մինչեւ կիրակի գիշեր: Այս պարագան նախատեսուած չէր: Կարգ մը շրջանակներու համաձայն, Սէուտ Թագաւոր կ՚աշխատի որ լիբանանեան եւ սուրիական քաղաքականութեան մերձեցում մը ըլլայ. միաժամանակ կը պատրաստէ երկու երկիրներու Հանրապետութեանց Նախագահներու հանդիպում մը:

Միւս կողմէ, կիսապաշտօնական շրջանակներ կը յայտնեն, թէ կիրակի օր Յորդանանի Հիւսէյն արքան Պէյրութ պիտի երթայ եւ Սէուտի մեկնումէն առաջ «երեք»ներու ժողով մը պիտի ըլլայ՝ մէկ սեղանի շուրջ խմբելով երկու Թագաւորներն ու Նախագահ Շամունը:

---o---

ՓԷՇԱՏԱՅԻ մէջ անցեալ տարուան յեղափոխութեան տարեդարձին առիթով որ եւ է ցոյց պիտի ճզմուի, յայտարարեց նախարար մը՝ Համալսարանին մէջ իր խօսած ճառին ընթացքին, աւելցնելով թէ վարչակարգին դէմ դասախօսները պիտի մաքրագործուին:

ԱԼՊԷՐ ՔԱՄԻՒ ֆրանսացի տաղանդաւոր գրագէտը ստացաւ այս տարուան Նոպէլեան գրական մրցանակը:

ՆՈՒԷՐ

Գաւայոնէն Տիկին Աչճեան հազար Ֆր. կը նուիրէ Հայ Մշակոյթի Տան:
Ստանալ «Յառաջ»էն:

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

3 Նոյեմբեր կիրակի գիշեր, Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ երեկոյ, Ալհամպրայի մէջ:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ՚ունենայ ՀՈԿՏ. 26ին:
Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին:
Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին:
Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 27ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15.30ին:
Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ

ԻՍԻԻ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Իսիի մէջ Յառաջը կը ծախուի սրճարանատէր Զատիկեանի մօտ:

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՑՑ

Հ. Յ. Դ. Ազրիւր Սերոբ – Եօթնեղբայրեան խումբը, յարգանքի այց մը կազմակերպած է, այս կիրակի ժամը 14.30ին, Թիէի գերեզմանատունը, ողբացեալ ընկերներ՝ Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ, ՕՀԱՆ ԳԱՐՈՅԻ, ԹԱԴԷՈՍԵԱՆԻ (Պապաշայ), ՏԻԿԻՆ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆԻ, ՍԱՐԳԻՍ – ԲԷԿԵԱՆԻ եւ ՅԱԿՈԲ ՄԵՆԵՏԵԱՆԻ շիրիմներուն:

Կը հրաւիրուին ողբացեալ ընկերներուն յիշատակը յարգողները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 5ին,
NOTRE DAME DU LIBAN
եկեղեցւոյ մէջ:
17, Rue d'Ulm, Métro Monge

Հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պաշտօն պիտի կատարուի
ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ՆԱԶԼԵԱՆ ԱՐՔ.Ի
եւ ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ՊԵՏՐՈՍ ԱՐՔ. ՔԷՏԻՃԵԱՆԻ հոգւոյն, ի յիշատակ:
Կը պատարագէ՝ ԳԵՐԱՊԱՅԾ ԱՄԱՏՈՒՆԻ

×

Ստեփանեան եղբայրներ՝ Գառնիկ եւ Վրէժ եւ Տիկին Վարդուհի Նազարէթեան կը ծանուցանեն թէ իրենց մօր այրի տիկին Ովսաննա Ստեփանեանի մահուան քառասունքին առթիւ եւ իրենց հօր Տիգրան Ստեփանեանի յիշատակին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Մարսէյլ, Պուլվար Օտտոյի եկեղեցիին մէջ:

Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները:

GALERIE MARCEL COARD
36, Avenue Matignon ELY. 28-16

ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ
ՎԵՐՋԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ
Մինչեւ Հոկտեմբեր 25

ԼՍԱՐԱՆ

«Խթան» շաբաթաթերթի Լսարանը այսօր շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Քաղէի վերնայարկը: Կը խօսի Տոքթ. Լեւոն Համբարձումեան: Նիւթ՝ «Հարաւային Ֆրանսայի Հայ գաղութները»: Կը խօսի նաեւ եթովպահայ ուսանող՝ Պ. Պօղոսեան:

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով որեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գիներով դէպի Ամերիկա, Աւստրալիա, Քանատա եւ Արեւելք: Վճարումը հոս կամ արտասահման: Կ՚ապահովենք վիզայի գործողութիւնները ձրի, կ՚ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի:
Դիմել՝

ԺԱՆ ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ
որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն:

AMERICAN LLOYD
48, Rue de la République, Marseille
Tél. : CO 4722
7, Rue Auber, Paris

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 27 Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE Vի շքեղ սրահներուն մէջ

Ջանազան աթրաքսիօններ — Մուտք 500 ֆրանք

Deux Orchestres — Cotillons

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը
PRO. 77.73

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Հայ Կաթ. Երիտասարդաց Ակումբը կը կազմակերպէ ընտանեկան պարահանդէս ԶԻՄՄԷՐ գարեջրատան շքեղ սրահներուն մէջ (Փլաս Շաթըլէ), այս կիրակի, ժամը 15էն 22:

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Կարող Հայ մը, նպարեղէնի ընկերութիւն մը ղեկավարելու համար (մեծաքանակ):

ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ

Դիմել.—

MONSIEUR FESTERIS
15, Bld. Montricher, MARSEILLE

Օգնական կարող կին մը (էտ fուփէօզ) տեւական գործ: Դիմել՝

MAISON MICHEL
165, Rue de Javel - métro Félix Faure

ԶԱՊԷԼԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Դաշնակ օդակի գործատունը (պուրոնիէր) կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն, որ փոխադրուած է

26, RUE ÉMILE ZOLA, ISSY
Կը ստանձնէ լիվրէզոններ
Հեռաձայնել՝
MIC 53-23
Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն:

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ազրիւր-Սերոբ – Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, ծանօթ հասցէին:

ՓԱՐԻԶ.— Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին Բլէր տը Լիւն սրճարանը: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Կարտանի Նիկոլ Դուման խումբը այս կիրակի ժամը 15ին:

Ներկայ կ՚ըլլան Շրջ. կոմիտէի եւ Նոր Սերունդի ներկայացուցիչները:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21.30ին ընկ. Մանուկի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Քաֆէ Րէժան: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ, ժամը 20.30ին, Ահարոնեան ակումբը: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՎԱՐՁՈՒ Է

Արքէօյի մէջ սենեակ մը կահաւորուած, եւ խոհանոցի գործածութեամբ:
Դիմել՝
Mme BLANCHARD, 3, Rue Dolomieu, Paris 5e
FOR. 27-55

Décoration — Agencement de Magasin
ANCIENS ÉTABLISSEMENTS
J. PAICHOUX et E. THION
149, RUE NATIONALE, PARIS 13e TÉL. : GOB. 13 52
SERRURERIE D'ART ET DE BATIMENT
Tous Travaux de Fer Forgé

Հիմնադիր-Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31-21
ՇԱՆ Զ՚ԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

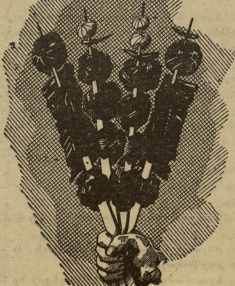

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

DIMANCHE 20 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8023 | 33e ANNEE | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3824

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ

Դպրոցական վերամուտին առթիւ մխիթարական երեւոյթ մըն է տեսնել «Յառաջ»ի չորրորդ էջին մէջ հրատարակուած ծանուցումները՝ հայերէնի դասընթացքներու վերաբացման մասին:

Փարիզէն մինչեւ գաւառ մեր զանազան կազմակերպութիւնները գործօնքի շըրջան մը կ'ապրին:

Եկեղեցի, Կապոյտ Խաչ, Նոր Սերունդ, Համազգային, Բարեգործական, Կրթական մարմիններ եւ այլ հաւաքականութիւններ բարի նախանձ մղուած մրցումի ելած են զանազան հայաշատ շրջաններու մէջ մայրենի լեզուի ուսուցման դասընթացքներ հաստատելու համար:

Շնորհաւորելով այս ձեռնարկները, որոնք բոլորն ալ կը ձգտին ազգապահպանման վսեմ նպատակին, պէտի ուզէինք, որ Կրթական Կեդրոնական մարմին մը՝ մշակուած լուրջ ծրագրով մը ուղղութիւն տար հայերէնի դասընթացքներուն՝ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ:

Ներկայիս ամէն շրջանի մէջ մեր ուսուցիչներն ու ուսուցչուհիները ըստ իրենց հայեցողութեան կ'ընտրեն դասագիրքերը եւ իրենց գիտցած ձեւով կ'աւանդեն դասերը:

Քանի մը տարի առաջ Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ վարչութեան նախաձեռնութեամբ կազմուած էր Կրթական Կեդր. յանձնաժողով մը, որուն նպատակներէն մէկն ալ պիտի ըլլար խմբագրել ընդհանուր ծրագիր մը՝ իբրեւ ուղեցոյց ծառայելու համար Ֆրանսայի շրջանի մեր բոլոր դպրոցներուն:

Մինչ կը պատրաստուէինք հարցնել թէ ի՞նչ եղած էր այդ ծրագիրը, Կրթական Կեդր. Յանձնաժողովը, իր տարեկան տեղեկագրով, որ լոյս տեսաւ «Յառաջ»ի Հոկտեմբեր 15ի թիւին մէջ, որոշ լուսաբանութիւններ կու տայ իր գործունէութեան մասին:

Յանձնաժողովի աշխատանքները կը սահմանափակուին միայն փարիզեան շըրջանին մէջ, ուր կը պահէ ութ դպրոցներ: Ուրիշ կազմակերպութիւններ ալ մայրաքաղաքին եւ արուարձաններուն մէջ հաստատած են հայերէնի շաբաթական դասընթացքներ:

Անհրաժեշտ է ունենալ Կրթական Կեդրոնական Մարմին մը ոչ թէ փարիզեան շրջանին՝ այլ ամբողջ Ֆրանսայի համար:

Այդ Մարմնի գործունէութիւնը պէտք չէ սահմանափակուի միայն ծրագրի մըշակումով, որ մէկ անգամի համար կատարուելիք ժամանակաւոր աշխատանք մըն է:

Անիկա պէտք է ըլլայ մնայուն եւ կենդանի Մարմին մը, լայն իրաւասութիւններով, ընտրուած Փարիզի եւ գաւառի մէջ հայերէնի դասընթացք պահող բոլոր կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներուն կողմէ: Անոր անդամները իրաւունք պէտք է ունենան հակակշռի ենթարկելու դպրոցները ամենուրեք պարբերական այցելութիւններով:

Դեռ աւելին: Կրթական Կեդրոնական Մարմինը իւրաքանչիւր հայաշատ շրջանի տեղական պայմանները քննելով՝ թելադրանքներ, պէտք է ընէ պատկան ազգային մարմիններուն՝ ի հարկին նոր դասընթացքներ բանալու համար, ուր որ անհրաժեշտ է եւ պայմանները թոյլատու են:

Կայ նաեւ ուսուցիչ — ուսուցչուհիներ ճարելու եւ անոնց մէջէն յարմարագոյններն ընտրելու հարցը:

Բազմաթիւ շրջաններ կը տառապին ուսուցչի պակասէն եւ ամէն դուռ կը բախեն յարմար անձը գտնելու համար:

Կրթական Կեդրոնական Մարմինը նաեւ կրնայ աշխատանք տանիլ այս ուղղութեամբ: Օր առաջ կը փնտռէ ու կը գտնէ արամադրելի տարրեր, զորս կը յանձնարարէ այն շրջաններուն, որ ուսուցչի պէտք ունին:

Դիւրին գործ չէ այս անշուշտ: Գիտենք որ շատ քիչ թիւ մը կը կազմեն մեր ուսուցիչները: Հինները գրեթէ պակսած են: Իսկ նորեր չեն հասնիր:

Ուսուցչութիւնը իբրեւ ասպարէզ ո՛չ մէկ հրապոյր կը ներկայացնէ նոր սերունդին:

Հայերէնի ուսուցիչը շաբաթական դասընթացքներով չէ, որ պիտի կրնայ ապրիլ: Անիկա ապրուստի ուրիշ մնայուն միջոց մը պէտք է ունենայ: Ուսուցչութիւնը «ի մէջ այլոց» մըն է միայն:

Երբ կեանքի կոչուի առաջարկուած Ֆրանսահայ Կրթական Կեդրոնական մարմինը, անիկա նաեւ պէտք է միջոցներ մտածէ ուսուցիչներու վիճակի բարւոքման մասին:

Բոլոր կազմակերպութեանց գործակցութիւնը անհրաժեշտ է՝ նման ձեռնարկ մը գլուխ հանելու համար:

Կրթական — մշակութային մարզին մէջ պէտք է միանան բոլոր հոսանքներն ալ անխտիր, յանուն ազգապահպանման:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓԻՆԷՆ ԱԼ ՁԱԽՈՂԵՑԱՒ

198Ի ԴԷՄ 248 ՁԱՅՆՈՎ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ՄԵՐԺԵՑ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼ

Ֆրանսական թէ միջազգային բոլոր շրջանակները անձկութեամբ կը սպասէին ուրբաթ օրուան Ազգ. Ժողովին որոշումին:

Երբ վարչապետութեան թեկնածուն ժողովատեղին հասաւ՝ բոլոր երեսփոխանները այնտեղ էին արդէն: Սկսաւ կարդալ իր ճառը, որ պայ ընդունելութիւն մը գտաւ երեսփոխաններուն կողմէ: Անկախները ծափահարեցին միայն, որոնց միացան ձախ հանրապետականներու ու արմատականներու անջատուած թեւի մէկ մասը:

Կէսօրէ վերջ գումարուեցաւ երկրորդ նիստը, որու ընթացքին Փինէ պիտի պատասխանէր եղած հարցումներուն:

Ընկերվարականներու անունով երեսփոխան Լիւսի սկսաւ վիճաբանութեանց. — «Կ'ըսէք, թէ կ'ուզէք դպրոցներ շինել: Բարենորոգո՞ւմ մը արդեօք.. բայց, ի՞նչ վարկով կը մտածէք իրականացնել այդ բոլորը»:

Լիւսի Փինէի ճառին բազմաթիւ կէտերը սեղան գնելով՝ քննադատեց կանոնք եւ հակասութիւններ գտաւ անոնց մէջ: Ընկերվարականները բուռն ծափահարութիւններով կը քաջալերէին իրենց գաղափարակիցը:

Մինչ Լիւսի վիճաբանութեան մէջ էր Անկախներուն հետ, մէջ մտաւ Ժագ Տիւքլօ (համայնավար) եւ Փինէի անձին մէջ հակաբանութական մարդը գտաւ եւ աւելցուց .— Դուք կը հետեւիք ձեր բարեկամին՝ Փոլ Ռէնոյի խորհուրդներուն:

Փոլ Ռէնօ այստեղ կը միջամտէ, ըսելու համար թէ կառավարութիւնը հակառակ էր արտածման կարգ մը արտադրութեանց սպառումը սահմանափակելու տեսակէտին:

Ժագ Տիւքլօ՝ յաղթականօրէն խօսք առնելով. — Կը հաստատէք ինչ որ կ'ըսէի քիչ առաջ, դո՛ւք խորհուրդ կու տաք...

Բոլոր խմբակցութեանց ներկայացուցիչները կարգով խօսք առին եւ ներկայացուցին իրենց մտահոգութիւնները, առին կարգ մը հարցումներ: Ամէնէն վերջ Փինէ պատասխանեց եղած հարցումներուն:

Ժամը 19ին կարճ դադար մը տրուեցաւ որպէսզի երեսփոխանները վերջին անգամ

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՍԷՈՒՏ ԹԱԳԱՒՈՐ ՁԱԽՈՂԵՑԱՒ

ԹՈՒՐՔԻԱ՝ ՄԱԿԻ ԱՌՋԵՒ

Պէյրութ՝ որ Միջին Արեւելքի սիրտը դարձած է, ներկայիս հակասական լուրերու վայր մըն է: Ամէն վայրկեան փոփոխութիւն մը կայ ծրագիրներու մէջ: Այսպէս՝ ուրբաթ կէսօրէ առաջ գրոյց կը շրջէր, թէ Սէուտ թագաւոր ձախողած է եւ շաբաթ օր կը մեկնի: Կէսօրէ վերջ՝ լուրը փոխուած էր. արքան կը մնար Լիբանան, ուր տեղի պիտի ունենար արաբական պետութեանց ղեկավարներու խորհրդաժողով մը:

Լուրը դարձեալ անհիմն ելաւ սակայն: Լիբանանի Արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչը պաշտօնապէս յայտնեց, թէ ժողով պիտի չըլլայ Պէյրութի մէջ եւ Սէուտ թագաւոր կը մեկնի կիրակի օր:

Այս պարագաներուն մէջ, յստակօրէն կը տեսնուի թէ Արաբիոյ վեհապետը ձախողեցաւ իր առաքելութեան մէջ:

Մինչ այս մինչ այն, Նիւ Եորքի ՄԱԿի ժողովին մէջ ալ կը քննուի Միջին Արեւելքի հիւանդկախ վիճակը: Անդին՝ Խ. Միութիւնը կը դատապարտէ շարունակ Ամերիկան ու Թուրքիան: Այս ուղղութեամբ, խորհրդային մամուլի «Թասս» գործակալութիւնը հրատարակեց խորհրդային ղեկավար շրջանակներուն տեսակէտը, որուն համաձայն Միացեալ Նահանգներ Թուրքիան կը մղեն, որ յարձակում գործէ Սուրիոյ վրայ: Գործակալութիւնը կը յայտնէ, թէ յիսուն հազար Թուրք զինուորներ համախմբուած են սահմանին վրայ եւ մօտ ատենէն յարձակումի պիտի անցնին. անոնց նպատակակէտն է՝ գրաւել Լաթաքիոյ նաւահանգիստը: Տրլըսի դէմ քանի մը անոր ըղական խօսքեր ալ ընելէ ետք, «Թասս» կ'եզրակացնէ, ըսելով թէ Թրքական զօրաբաժինները պէտք է պարպուին Սուրիոյ սահմանագլուխէն եւ Միացեալ Նահանգներ պէտք է յարգեն Միջին Արեւելքի խաղաղութիւնը:

Միւս կողմէ, ընդառաջելով եղած առաջարկներուն՝ ՄԱԿի ընդհանուր ժողովը ուրբաթ օր ընդունեցաւ օրակարգի նիւթ դարձնել Թուրքեւսուրիական հարցը: Քուէարկութիւնը տեղի ունեցաւ 0ի դէմ 66 ձայնով (Թեր) եւ մէկ ձեռնպահութիւն (Լիպերիա):

Ժողովը որոշեց նաեւ անմիջապէս ընդհանուր ժողովին առջեւ բերել հարցը առանց զայն նախապէս ծեծելու քաղաքական յանձնախումբին մէջ:

Սուրիոյ եւ Խ. Միութեան ներկայացուցիչները կրկին անգամ դատապարտեցին Թուրքիան որ զօրքեր համախմբած է Սուրիոյ սահմանին վրայ:

Քապօթ Լոճ, Ամերիկայի ներկայացուցիչը գոհունակութիւն յայտնեց որ հարցը ՄԱԿի ժողովին յանձնուեցաւ, ինչ որ առիթ պիտի տայ, որ լայն վիճաբանութիւններ տեղի ունենան մասնաւորաբար Խ. Միութեան մեղադրանքներուն նկատմամբ ընդդէմ Ամերիկայի: Ինչպէս ծանօթ է այս վերջինը կը մեղադրուի որ Թուրքիան կը մղէ յարձակման մը Սուրիոյ դէմ:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ շինած է հիւլէական առաջին նաւը, որ ունի 24.000 ձիու ուժ:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Խորհրդարանը Հոկտեմբեր 22ին պիտի կատարէ վարչապետի ընտրութիւնը. Ատընաուըր ջախջախիչ մեծամասնութիւն մը ապահոված է արդէն:

ԹՈՒԼՈՆԻ մէջ ձերբակալուեցան Ալժերիոյ Ազատագ. Ճակատին պատկանող երեք անդամներ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ԹԵԹԵՒ Է ՀՈԳԻՍ

Մեր անջատումի այրող մորմոքից
Իմ հոգին երկար մըղկըտում էր դեռ
Թւում էր՝ խոցուած ուրիշի խօսքից,
Ես հեշտ զիջել եմ երազանք ու սէր:

Թւում էր՝ կը գաս, քեզ դո՛ւրս կը կանչեմ
Ցարկից քո անսէր, կեանքից անարիւն,
Աշխարհի առաջ բարձրը կը գոչեմ,
Որ մէկտե՛ղ է մեր ճամբան աշխարհում..

Բայց այսօր տեսայ քո բալիկներին,
Մանկապարտէզից դառնում էին տուն,
Անցան իմ մօտով՝ մօտի՛կ մըտերիմ,
Սեւլիկ աչքերում բախտ ու խնդութիւն:

Ինչ որ բան էին պատմում հեւ ի հեւ,
«Հայրիկի՛ արեւ» երդւում շարունակ...
Ո՛չ, ի՛մ սիրելի, այդ լա՛ւ էր, որ մենք..
Որ մենք հեռացանք...

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Համպուրկէն Պ. Հմայեակ Պաղտասարեան հինգ հազար ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան «Շաւարշ Միսաքեան» սրահին: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՏՊԱՐԱՆԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Պ. Հմայեակ Պաղտասարեան (Համպուրկ)	5000
Տիկ. Շնորհիկ Վահանեան (Քան)	1000

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը Պելկրատի հետ ունեցած դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզեց: Լուրը տակաւին պաշտօնապէս չհաղորդուեցաւ, սակայն այս պարագան մաս կը կազմէ դիւանագիտական քաղաքավարութեան:

Դաշնակցային Հանրապետութիւնը այս որոշումը տուաւ՝ Արտաքին նախարար Ֆոն Պրենթանոյի եւ Վարչապետ Ատընաուըրի ունեցած խորհրդակցութիւններէն ետք:

Ֆոն Պրենթանօ երկար բացատրութիւններ տուաւ այս ուղղութեամբ խորհրդարանական խմբակցութեանց առջեւ, յայտնելով՝ որ դիւանագիտական խզում մը էական է Եուկոսլաւիոյ հետ: Կարգ մը երեսփոխաններ հակառակեցան՝ նըկատելով որ այդ ձեւով Գերմանիան հեռացնէ պիտի մեկուսանայ: Սակայն Վարչապետ Ատընաուըր կարեւորութիւն չըն ծայեց իր հակառակորդներուն եւ վաւերացուց այն յուշագիրը՝ որ կը յայտնէր, թէ Թիթոյի կառավարութեան հետ դիւանագիտական յարաբերութիւնները կը խզէին: Յուշագիրը շաբաթ օր պիտի յանձնուէր Պոննի Եուկոսլաւ դեսպանին:

Այսուհանդերձ, երկու երկիրներու միջեւ տնտեսական գործակցութիւնը պիտի պահուի, եթէ Պելկրատի կառավարութիւնը ընդունի:

Միւս կողմէ, լաւատեղեակ աղբիւրներ կը յայտնեն, թէ Վարչապետ Ատընաուըր յառաջիկայ ամիս պիտի երթայ Լոնտոն՝ Մաքմիլընի հետ խորհրդակցութիւններ ունենալու համար: Այս հանդիպումին ընթացքին երկու Վարչապետները պիտի քննեն միջազգային հրատապ հարցեր եւ դաշնակից երկիրներու համագործակցութեան կարգ մը կէտերը:

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՑՈՒՑԱՏԵՏՐԸ

ԱՆԻԾՈՒԱԾ ԱՐՏԱՒԱԶԴՆԵՐՈՒՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Փօղոս Սնապեան նոր սերունդի գրագէտներէն է: Իր անունին յիշատակութիւնը չենք գտներ ո՛չ գրականութեան պատմութիւններուն եւ ոչ ալ գրական ժողովածուներուն մէջ: 1953ին «Ժամանակ չկայ» խորագրով վիպակ մը լոյս կ՚ընծայէր, որ աղջկան մը կեանքէն առնուած էր: Բաւական ինքնատիպ նիւթով եւ պատմուած կենդանի եւ ոստոստուն լեզուով մը: Երիտասարդ մը կը պատմէր աղջկան մը սրտին տագնապները, վիշտերն ու խոստովանութիւնները:

Գրեթէ աննշմար անցաւ այս վիպակը, ինչպէս առհասարակ աննշմար կ՚անցնին մեր մէջ գրական եւ գեղարուեստական նորութիւնները:

Հեղինակը աւելի ուշադրաւ կը դառնար եւ իր ստորագրութիւնը կը փնտռուէր սակայն գրական – հրապարակագրական յօդուածներով, որոնք՝ նախապէս «Նայիրի» պարբերականին մէջ լոյս տեսնելէ ետք, հատորով մը՝ այս անգամ «Յեղափոխութեան համար» տիտղոսով, հրապարակ կը հանուէին: Տրուած ըլլալով որ գիրքը լոյս տեսած է 1956ին եւ այդ թուականէն ի վեր գրական քննադատութեան առարկայ չէ դարձած, կը վախցուի որ ան ալ իր նախորդին բախտին արժանանայ: Եւ սակայն «Յեղափոխութեան համար» հատորը բազմաթիւ այժմէական եւ երիտասարդական խնդիրներ կը յուզէ, որոնք պէտք չէ որ անուշադրութեան մատնուին:

Ամէն ժամանակներու համար երիտասարդութիւնը ամէնէն զգայուն տարրն է որեւէ ժողովուրդի մէջ: Փօղոս Սնապեանին ընտրած բոլոր նիւթերը նոյն գաղափարին համադրութիւնը կը ներկայացնեն եւ իրենց խորքին մէջ դժգոհութիւնը կը խորհրդանշեն ու կը խտացնեն:

Դժգոհութեան զգայութիւնը ամէնէն աւելի կը թանձրանայ, կը խտանայ ու կը պայթի դպրոցական գրասեղաններու վրայ նախապէս, յետոյ, կեանքի մէջ գտնելու համար իր արտայայտութիւնը, երբ պատանիները եւ երիտասարդները իրենց գիրքերուն մէջ անկիւն մըն ալ գերման իմաստասէրին, Նիցշէի «Այսպէս խօսեցաւ Զարադուստրա», դասական հատորը ունէին:

Նման երիտասարդական շարժումներու ականատես եղած ենք բոլորս ալ, կրթական – դաստիարակչական ասպարէզին մէջ եւ կրած դժբախտաբար անոնց բացասական հետեւանքները:

Նիցշէի ակնարկուած հատորը, հակառակ իր բանաստեղծական խորքին եւ ներշնչումներուն, երիտասարդները իր ազդեցութեան տակ պահած է միշտ, որոնք թելադրական շատ բաներ կը գտնեն անոր մէջ, «Արժէքներու նոր տախտակներ»ը կը վերագնահատեն, ըմբոստութեան, դժգոհութեան եւ յեղափոխութեան մասին կը խորհին շարունակ: Այդ տարիքին է որ շատերը ինքզինքնին գերմարդ կ՚երեւակայեն ...:

Հայրերու եւ զաւակներու, հինի եւ նորի փոխյարաբերութիւնը, եւ առհասարակ կարգապահական սկզբունքները եւ տարակարծութիւն յառաջացնող բոլոր տեսակէտները լուրջ պատճառներ են, որպէսզի հեղինակը «Դուրս Արտաշէսները» գոչէ, ստանձնելով «Անիծուած Արտաւազդներուն» եւ «բոլոր այն խենթերուն պաշտպանութիւնը, որոնց արիւնին եւ ջիղերուն մէջ կ՚որոտայ խենթութիւնը»:

Երիտասարդական դժգոհութիւնն ու խենթութիւնը ամէնէն աւելի զգալի կը դառնայ մասնաւորաբար գրականութեան մէջ:

Փօղոս Սնապեանին հատորը, «Յեղափոխութեան համար» այդ մտայնութեան խտացումն է: Ան կը խօսի իր սերունդին տագնապներէն: Կը խօսի անողոք ու անկաշառ բառերով, ըսելու համար սակայն ճշմարտութիւններ:

Ինչ որ կ՚ըսէ, համոզումով կ՚ըսէ ու կը տրամաբանէ: Եթէ նախորդ սերունդէն մարդիկ աղմուկով ու արհամարհանքով ըսին եւ մինչեւ այսօր տակաւին նոյն շեշտով ու գինովութեամբ կը գրեն ու կը խօսին, Սնապեանի խօսքն անկեղծութեան ու արդարութեան դրոշմն ունի: Ուսուցիչ մըն է ինք, բայց «Մախաղին մէջ դպրոցական ծանօթութիւններու պաշարով մը չէ» որ հրապարակ կուգայ իր ընթերցողները շլացնելու համար: Սիրելի է իր դժգոհութիւնը եւ համակրելի, որովհետեւ՝ արդար դժգոհութիւնն է: Նոյնիսկ յոռետես՝ իր խորքին մէջ:

Եթէ մէկ կողմէն երիտասարդութեան իրաւունքներու փաստաբանութեան արձագանգը կ՚առնենք, միւս կողմէն անողոք դատապարտութեան խօսք ունի աներիտասարդ սերունդին հանդէպ, որ անարժան կը նկատէ այդ անունին, որ երազ չունի, որ «Յեղափոխութեան անունը լսած է, բայց ոչինչ ըրած է անոր փառքին արժանի, պատմութիւնը գիտէ, բայց իր պարտքը կատարած չէ»:

Այս հատորը սակայն գրականութեան ո՞ր սեռին կը պատկանի «բարոյախօսութի՞ւն է, յուշագրութի՞ւն է, գրական վերլուծումնե՞ր են թէ խոստովանութիւններ ու խորհրդածութիւններ ...:

Ո՛ր սեռին մէջ ալ դասաւորենք, Փօղոս Սնապեան անողոք իրականութեան մը պատկերացումը եւ ժամանակաշրջանի մը տագնապներն ու վկայութիւնները կը բերէ մեզի:

Փօղոս Սնապեանի ոճը կենդանի եւ ոստոստուն որակեցի: Կրնանք աւելցնել նաեւ թէ այդ ոճը հակասութիւններու եւ հականիշներու գրականութեան դրոշմը եւ նորութիւնը կը բերէ մեզի: Շեշտուած յոռետեսութեամբ եւ ժխտական պատկերացումներով, որոնց հետեւանքով ալ երբեմն՝ հեգնական ու սրամիտ:

Եւ սակայն հատորին մէջ կայ հատուած մը, «Վերջին դասը» վերնագրով, ուր կ՚ոգեկոչուին ոչ միայն դպրոցական կեանքէն յուշեր, այլեւ Յ. Օշականը՝ իբրեւ սիրուած ու յարգուած ուսուցիչ: Այդ էջերուն մէջ Սնապեան լաւատես է, որ յարգանքի անխառն զգացումով կը շրջապատէ իր ուսուցիչը, որուն «Վերջին դասը» երախտագիտական զգացումներ կ՚արթընցնէ աշակերտին մէջ: Յ. Օշականին նուիրուած էջը միւսներէն կը զանազանուի եւ հարազատ գրական էջ մը կը դառնայ, ուր «Համապատկեր»ներու հեղինակին դիմագիծը, իբրեւ գրագէտ, ուսուցիչ, մարդ ու ընկեր՝ կարկառուն կը դառնայ:

Լաւատեսութիւնը սակայն հազիւ պահ մը կը տեւէ: Մռայլ ստուերներով կը շրջապատուի կրկին, երբ այս անգամ իբրեւ ուսուցիչ, իր մորթին վրայ զգացած բոլոր դառնութիւնները կը պատմէ իր ընթերցողներուն, նոյնքան անկեղծութեամբ ու հաւատարմութեամբ:

Փօղոս Սնապեանի այս հատորը, հակառակ իր ժխտական եւ ընդհանրապէս յոռետես ոգիին ու բովանդակութեան, խոստում մըն է երիտասարդ գրագէտէն:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

«Յեղափոխութեան համար», Փօղոս Սնապեան, Ա. Ծառուկեանի յառաջաբանով, Պէյրութ, 1956:

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՎԱՀԷ ՔԱՋԱՅԻ ՀԵՏ

Նկատի ունենալով որ Փլօն հրատարակչականը հրապարակ հանած է Վահէ Քաջայի նոր վէպը, «Լ՚Համսօն» (Կարթը), յարմար նկատեցինք «Յառաջ»ի ընթերցողներուն համար տեսակցութիւն մը ունենալ մեր երիտասարդ եւ տաղանդաւոր վիպասանին հետ: Առ ի գիտութիւն ըսենք որ այս շարժուան ընթացքին, Վ. Քաջան, Ֆրանսական թերթերու կողմէ հրաւէրներ ստացած է ինչպէս նաեւ ձայնասփիւռէն՝ նմանօրինակ զրոյցներու համար: Ուրախ ենք որ առանցմէ առաջինը կը հրատարակուի հայկական թերթի մը մէջ:

Հ.— Ի՞նչ է ձեր նոր վէպին նիւթը:

Պ.— Պատերազմական կեանքէ առնուած պատմուածք մըն է:

Հ.— Ապրուա՞ծ պատմուածք մը:

Պ.— Ոչ յօրինուած, բայց կարելի է որ շատ մը մարդիկ առանց իմ գիտութեանս ապրած ըլլան նման պատմութիւն մը:

Հ.— Ձեր վէպին գործողութիւնները որեւէ առնչութիւն ունի՞ն Իսրայէլի եւ Եգիպտոսի պատերազմին հետ:

Պ.— Վէպիս գործողութիւնները կարելի է նմանցնել բոլոր պատերազմներուն հետ, եւ իմ զինուորներս բոլոր զինուորներուն հետ: Համազգեստն է որ կը փոխուի մէկ զինուորէն միւսը:

Հ.— Ի՞նչ ուզած էք ապացուցանել ձեր վէպով:

Պ.— Պատերազմներու անհեթեթութիւնը եւ անոնց ամբար հետեւանքները:

Հ.— Ձեր գիրքին մէջ հերոսներէն մէկուն անունը Պէրլեան է:

Պ.— Պէրլեան, իմ հերոսներուս մէջ ամէնէն համակրելին է, նոյնիսկ ամէնէն մարդկայինը:

Հ.— Ինչո՞ւ:

Պ.— Որովհետեւ հայ է եւ իբր այդպիսին գիտէ թէ ի՛նչ է տառապանքը:

ՑԱՍՄԱՆ ԱՂԱՒՆԻ

— Վերջալոյս մը դիտելու կարելիութիւններէն զրկուած եմ:

Այսպէս կ՚ըսէր մեր սիրելի Համաստեղը: Աշխատանքի իր ժամերուն ակնարկութենէ մը զատ, բացատրութիւնը տաբաղ մըն է որ կը ներկայացնէ, այժմ, ստեղծագործութեան նոր պայմանները, որոնց համակերպած է ամէն գրագէտ, ուզելով կամ չուզելով:

Կա՛ր ժամանակ մը, երբ գրագէտը կրնար նստիլ վերջալոյսի մը դէմ ու դիտել իր ներշնչումները: Երջանի՛կ ժամանակ, երբ բանաստեղծը կարելիութիւնն ունէր ունկնդրելու սոխակին ու վարդին տաղասացութեան, լուսնակ գիշերով:

Այժմ...

Ընդհանուր է տրտունջը, դարաշրջանի ցաւը հոգիներու մէջ:

Դարաշրջանի այդ ցաւն այն է որ գրագէտը զրկուած է մտամփոփուելու կարելիութիւններէն: Ժամանակ չկայ միտքով սրճալու, մտածման մեղուին ճախրանքներուն հետեւելու՝ իմացականութեան դաշտերուն մէջ:

Միւս կողմէ, ինչպէս սովորութիւն դարձած է, հիմա, նարինջը խակ քաղել, խնձորը դեռ տհաս, ու շուկայ հանել, այսպէս եւս գրական շուկայ կը հանուին տաք՝ որոնք հասունցած չեն տքնութեան գրասեղաններու վրայ եւ լուսամփոփներու տակ: Անոր համար որ գրուած բանը, այսօր, դիւրին է հանել ի վաճառ, աւելցնենք՝ փոյթ չէ թէ յաճախ աւելի աժան քան կաղամբին մէկ տերեւը, մէկ օրէն միւսը գրագէտի կոչում կը տրուի դպրոցական աշակերտներուն, ի փա՛ռս ժողովրդապետութեան:

Հապա անո՞նք որ կը կոչուին rewriteur.

Գիտէ՞ք թէ ի՛նչ կը նշանակէ այս բառը: Գրականութեան պատմութիւնը ծանօթ էր նէկրերուն, — ասոնք այն գրագէտներն են, որոնք կը ծախեն ոչ միայն իրենց աշխատանքը, այլ եւ հեղինակի անունը, (կը նմանին այլութեան այն նմոյշներուն, որոնք ուրիշին կը փոխանցեն հայրութեան իրենց փառքը): Հիմա հրապարակ իջած են գրագէտի նոր տեսակներ, որոնք իրենց տաղանդը կը սպառեն ուրիշ գրագէտի մը գործին մէջ՝ վերամշակելով, յարդարելով, սրբագրելով, օրուան ճաշակին պատշաճեցնելով, շուկայ հանուելու ձեւը տալով, բայց միշտ մնալով վարագոյրին ետեւ, ինչպէս տուպլէօռ մը:

Ի՞նչ դարման կ՚առաջարկէք այս կացութեան մէջ:

Գրական քննադատնե՞ր հրաւիրել: Գնահատութեան խօ՞սք ըսելու համար այն յօդուածներուն մասին, որոնք կը հրամցուին ընթերցողներուն՝ խմբագիրներուն ձեռքով յղկուելէ, տաշուելէ, կրճատուելէ եւ ամբողջացուելէ ետք: Մեծարանքի խօ՞սք ըսելու համար այն գրութեանց մասին, որոնց մէջ աւելի դժուար է մէկ հատիկ գաղափար գտնել քան այն մէկ հատիկ ասեղը Եգիպտոսի աւազներուն մէջ: Ներբո՞ղ կարդալու համար գրական այն ըմբռնումներուն մասին, որոնք բորբոսի տակ կը պահեն հայ հանճարը՝ գրական մեր ժառանգութեանց տալով թանգարանային արժէք:

Այս վերջին մեղադրանքը կը վախնամ որ դայթակղութիւն չպատճառէ ընթերցողին, ուստի վերցնելու համար քօղը պարբերութեան վրայէն՝ օրինակով մը կը յայտարարեմ թէ, ինծի համար, Հայոց պատմութիւնը թագաւորի մը կեանքը կամ պատերազմներուն նկարագրութիւնը չէ, այլ այն ոգին որ իմաստ կուտայ անձերուն ու դէպքերուն: Նմանօրէն, գրականութեան պատմութիւնը ծանօթութիւն մը չէ գրագէտներու, գրական աշխատանքներու, այլ ազգային հանճարին գիտակցութեան փաստը տրուած գործերու մէջէն: Այս տեսակէտով՝ որեւէ ստեղծագործութիւն արքաիք արժէք չունի, այսինքն թանգարանային նիւթ չէ որ պահպանուի իր քիւլկրամով, այլ տինամիք արժէք, հետեւաբար գերեզմանային նիւթ, որ կը վերածուի աճիւնի եւ իր յիշատակով միայն կը շարունակուի ժամանակէն դուրս:

Անոր համար գնահատելի կը մնայ քանդումը զոր կը փորձէ գրական քննադատը, ազատագրելու համար ազգային հանճարը սերունդի մը տեսակէտներուն ու ճաշակին կապանքներէն: Եւ մեռած սիրելի դէմքի մը ստեղծագործութեանց հանդէպ ցոյց տրուած տեւական հիացումին մէջ կը գտնէ մեռելութեան հոտ կամ բորբոս:

Ափսո՜ս, քննադատին այդ բարեբար միջամտութեան հակառակ, ոմանք, մամիկին չափ ազգասէր, գրական հնացումներու մէջ կը փնտռեն ազգապահպանումի ցանկութեանց վկայութիւն մը միայն:

Պէտք է խոստովանիլ թէ մէկ կողմէ՝ գրականութիւնը քաղաքական վարժապետներու լօզունգներուն սպասաւորելու քարոզը այս ժողովուրդին արեւելեան մասին մէջ, միւս կողմէ՝ գրականութիւնը հին – հին դարուց յիշատակներուն կապելու յորդորը այս ժողովուրդին արեւմտեան մասին մէջ, զզուանք կը պատճառեն ի վերջոյ:

Ժամանակ է, կը կարծեմ, յայտարարելու քաղաքական լօզունգներու հեղինակներուն, որոնք կ՚ուզեն օմ – սանտուիչ ընել գրագէտը, եւ ազգապահպանումի հերոսներուն, որոնք հայը հայ պահելու օրէնքը կը յիշեցնեն Հայր Հայ պահելու իրենց երգով, թէ կը մեռնի՛, ահա, հայ գրականութիւնը, որովհետեւ պարզապէս անուսալ: Ջրտուքը գացրած է մեր գրական անդաստանին մէջ երկար ատենէ ի վեր: Չի բաւեր Մասեաց սար երգել, Քուչակի կամ Նարեկացիի գագաթը փառաբանել: Այլ եւ հարկ է այս ժողովուրդին ցոյց տալ ուրիշ սարեր, ուրիշ գագաթներ:

Չեմ հաւատար թէ որեւէ գրականութիւն կրնայ ապրիլ ինքնիրմով: Անհատական երեւոյթ է ատիկա, կը յիշեցնէ օրփաժին գիտութեան մէջ:

Չկայ քաղաքակրթութիւն առանց պատուաստի: Ինչ որ հին հելլենական քաղաքակրթութիւն կը կոչէք, եգիպտական երանգներ ունի: Ինչ որ եգիպտական քաղաքակրթութիւն կը կոչէք, ասորա – բաբելական նկարագիր ունի: Ինչ որ իրաւութիւն է շրջանի մը համար որ զրկուած էր հաղորդակցութեան միջոցներէ, ժողովուրդներու ամէնէն արագ յարաբերութեանց այս դարուն, երբ ձեր սենեակին պատերէն կը հոսին հեռաւոր քաղաքակրթութեանց երգն ու խօսքը, հիմա անհրաժեշտութիւն է ընդունիլ իրերաթափանցումը ղեկավարուած ձեւով:

Ռոմանթիզմը նոր սարսուռ եւ զգայութեանց նորութիւն կը փնտռէր: Մեր դարը գաղափարներու, միտքերու նորութեանց մրցում մը կը կատարէ մեր շուրջ: Ո՞ւր է անտարբեր մնալ հանդէպ գաղափարներու ջրվէժին: Պէտք է հետեւիլ նորութեանց: Հին սերունդին մեղքն այն էր որ կը սիրէր քալել իբրեւ վերջապահ: Կը պահանջենք քալել յառաջապահներու հետ: Զօպանեան աւելի քան կէս դար ապրեցաւ Եւրոպայի մէջ, — իր սովորութիւններուն մէջ չկար գնել գիրք մը, քամել ու տալ ժողովուրդին: Չկրկնենք նոյն սխալը, — պէտք է հետեւիլ գաղափարներու ջրվէժին:

Յաջորդով՝ ծրագիրս այդ մասին:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Հ.— Երբ վէպ մը կը սկսիք, նախ պատրաստական աշխատանքները հայերէ՞նով կ'ընէք թէ՝ ֆրանսերէնով :

Պ.— Մտքիս մէջ հայերէնով կը պատրաստեմ, բայց ֆրանսերէնով գրի կ'առնեմ :

Հ.— Ահա երկու տարի է որ ֆրանսական մամուլը ձեր մասին կը գրէ. եթէ չեմ սխալիր Ֆրանսուազ Սականին չափ ձեր մասին ալ խօսած են, եւ ամէն անգամ կը շեշտեն որ դուք Հայ էք :

Պ. — Այդ կ'ընեն իմ յուշմունքներուս վրայ :

Հ.— Ինչո՞ւ կ'ընէք այդ յուշմունքները :

Պ.— Որովհետեւ օտարները չի շփոթեն Հայը «Փափիէ տ'Արմէնի»ին հետ :

Հ.— Կ'ուրախանա՞ք երբ ձեր ազգակիցներէն մէկը յաջողութիւններ ձեռք բերէ օտարներուն մէջ :

Պ. — Անտարակոյս երբ ան չի պահեր իր ծագումը: Օրինակ Սարոյեանը եւ Մամուլեանը, այս վերջինը ճանչնալ կ'ուզէի եւ երբ վերջերս Փարիզ եկած էր, գացի եւ տեսնուեցայ հետը:

Հ.— Հայերէն թերթեր կամ պարբերաթերթեր կը կարդա՞ք :

Պ.— Բոլորն ալ կը ստանամ ի միջի այլոց՝ «Այգ»ը եւ «Յառաջ»ը :

Հ.— Ի՞նչ են ձեր անմիջական ծրագիրները:

Պ.— Աւարտել նոր վէպս, որ քանի մը տենէ ի վեր սկսած եմ գրել :

Հ.— Ի՞նչ է նիւթը :

Պ.— Դեռ կանուխ է այդ մասին խօսիլը: Ընդհանրապէս իմ նիւթերուս հիմնական առանցքը կը կազմեն,— մարդկային խիղճը, եսամոլութիւնը, դրամը, մէկ խօսքով ինչ որ այժմէական է :

Հ.— Մտադրած էք Ֆրանսա հաստատուի՞լ թէ ոչ վերադառնալ Լիբանան ուր կ'ապրի ձեր ծնողքը :

Պ. — Հաւանաբար հոս մնամ բայց շատ կը փափաքիմ Հայաստան մեկնիլ մէկ երկու ամսով :

Հ.— Ինչո՞ւ...

Պ.— Աւելի լաւ ճանչնալու համար ժողովուրդս, տեսնել անոր առօրեայ ապրումները: Կարելի է ինծի համար նոր ներշնչարան մը ըլլայ ապագայ գործունէութեան համար :

Հ.— Մտադիր էիք հայկական ջարդերուն մասին վէպ մը գրել :

Պ.— Այդ ծրագիրը մտքիս մէջ է, բայց դեռ չեմ մշակած :

Հ.— Վստահ եմ որ բոլոր Հայերը հպարտ են որ ձեր անունը օտար բեմերուն վրայ կ'երեւայ: Հարկաւ այս պարագան ձեզ ուրախութիւն կը պատճառէ :

Պ.— Կը պատճառէր :

Հ.— Ինչո՞ւ կը «պատճառէր». ըսել կ'ուզէք որ անտարբեր էք հիմա այդ մասին :

Պ.— Որոշ չափով: Դժբախտ առիթ մը ունեցայ նկատելու որ Հայերը գովասանքներու մէջ շռայլ են, բայց երբ որեւէ օժանդակութեան պէտք ունենանք, մարդ չէք գտներ ձեր շուրջը :

Հ.— Ըսել կ'ուզէք նման դէպք մը պատահեցա՞ւ ձեզի՞ ալ :

Պ.— Աւելորդ են մանրամասնութիւնները, այսքան ըսեմ միայն թէ շատ յուսախաբ եղայ: Ըստ իս ամէն ոք իր պարտականութեանը գիտակից պէտք է ըլլայ, օրինակի համար թերթերը եղած են օրուան լուրերը տալու համար, կուսակցութիւնները քաղաքականութիւն ընելու համար, իսկ Բարեգործական Միութիւններ ալ իրենց դերը կատարելու պարտաւոր են...:

Հ.— Գալով Լ'Համսօնին, կը կարծէ՞ք որ այս վէպն ալ ձեր նախորդ գործին պէս շարժանկարի վերածուի :

Պ.— Արդէն իսկ ամերիկեան «Փարամաունտ» շարժանկարի ընկերութիւնը «Լ'Համսօն»ին ժապաւէնը պատրաստելու ձեռնարկած է(*):

Կ'ուզէի հոս աւելցնել նաեւ որ որեւէ յուսախաբութիւն չի կրնար պատճառ ըլլալ որ «Հրաժարիմ Հայութենէ» :

ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

(*) (Փարամաունտ)ը քսանըհինգ հազար տոլարի (տասը միլիոն ֆրանք) գնած է արդէն Վ. Քաչայի նոր վէպը շարժանկարի վերածելու արտօնութիւնը:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ՎԵՐԱՄՈՒՏԸ

- 1957-1958 -

Ֆրանսական Թատրոնի 1957 – 1958 թատերաշրջանի վերամուտը այս տարի տեղի ունեցաւ արտակարգ փայլով մը :

Ֆրանսական Ազգային Թատրոնը (Քոմէտի Ֆրանսէզ), հաւատարիմ դարաւոր աւանդութեան մը, իր խաղացանկը վերակազմած է, միշտ առաջին գծի վրայ պահելով դասական հեղինակները: Մոլիէր, Պօմարշէ, Մարիվօ, Ռասին, Քորնէյ, Միւսէ միշտ ի պատուի են այդ խաղացանկին մէջ :

Անոնցմէ զատ, ժամանակակից նորագոյն հեղինակներէն կան Քլոտէլ, Մոնթէրլան, Էտուար Պուրտէ, Ժիւլ Ռոմէն եւ ուրիշներ :

Ազգային Թատրոնէն զատ, սակայն, այս տարի արտակարգ խանդավառութիւն մը կը տիրէ միւս գրեթէ բոլոր թատրոններուն մէջ ալ ·

Ժան – Լուի Պառօ, ֆրանսական յառաջապահ թատրոնի ներկայի մեծագոյն դէմքը, որ աննկուն կորովով մը կը տանի իր ուսուցիչներուն՝ Քոբոյի, Տիւլէնի, Ժուվէյի եւ Կասթոն Պաթիյի իրեն աւանդ թողած գործը, երկար ատեն աստանդական ու գրեթէ թափառական մը դարձած էր, շնորհիւ այն ցաւալի հանգամանքին որ սրահ մը չունէր իր տրամադրութեան ներքեւ: Օտար երկիրներու մէջ մեծ յաջողութեամբ ֆրանսական թատրոնի դրօշը պարզելէ ետք, Պառօ, իր մեծանուն կողակցին՝ Մատլէն Ռընոյի հետ վերադարձաւ Փարիզ, թատերական վերամուտին բերելու համար իր տուրքը :

Տաղանդաւոր զոյգը, ինչպէս ըսինք, սրահի չգոյութեան համար, դժուարութիւններու հանդիպեցաւ մինչեւ այն օրը, երբ Սառա – Պեռնար թատրոնի տնօրէնը Ա. Ժիւլիէն, վարձի ընկեր մը Պառօյին, յատկացուց իր բեմը: Եւ այսօր, վերամուտի այս խանդավառ օրերուն, Պառօ կը ներկայանայ ֆրանսական հասարակութեան նոր գործով մը՝ Ժորժ Շէհատէի «Վասկոյի պատմութիւնը» բեմով :

Տանք նիւթը՝ հակիրճ կերպով.—

Ագռաւներով լեցուն անտառի մը խորը կը բնակի Սեզար անունով շրջուն դերասան մը, իր աղջնակին՝ քաղցր ու հեզ Մարկրիթին հետ :

Երազին մէջ օր մը Մարկրիթ կը տեսնէ որ ինք փոխակերպուած է Մատոնայի եւ նշանուած՝ փոքրիկ վարսայարդարի մը: Եւ արդարեւ, մօտակայ գիւղին մէջ գոյութիւն ունի փոքրիկ սափրիչ մը, որ միայն ու միայն իր յաճախորդները գոհացնելու փափաքէն մղուած, կը յարդարէ մազեր ու կը խուզէ պեխեր ու մօրուքներ :

Եւ ահա, Մարկրիթ, իր երազին խօսնակը գտնելու յոյսով կը դիմէ դէպի մօտակայ գիւղը: Եւ երբ իր հօրը ընկերակցութեամբ կը հասնի այդ գիւղը, երազուած սափրիչին կրպակը դատարկ կը գտնեն: Վրայ հասած պատերազմը Վասքօն (սափրիչը) բաժնած էր իր մկրատներէն :

Մարկրիթ եւ իր հայրը՝ Սեզար կը փնտռեն Վասքօն, կը հանդիպին անոր, կը խօսին անոր հետ, առանց սակայն ճանչնալու զայն :

Կը ճանչնան զայն միայն վերջին պահուն, երբ Վասքօ պատերազմի դաշտին վրայ իր պարտականութիւնը կատարած ու փառքով ինկած է... դառնալով ակամայ հերոս մը:

Ժորժ Շէհատէի այս գործը ծիծաղի եւ հերոսական դրուագներու զուգորդութիւն մըն է, ուր հեղինակը արտակարգ ճարտարութեամբ գողարիկ հանգոյց մը կը կազմէ, երկու հակոտնեայ երեւոյթները իրարու կապելով: Եւ հասարակութիւնը անսահման հաճոյքով մը մտիկ կ'ընէ Շէհատէի պատմութիւնը եւ կը դիտէ Պառօյի բեմադրութիւնն ու խաղը :

Կրանվալ, Աննի Ժարկ, Փիէր Պէրթէն, Ժան Տէսայլի հրաշալի կերպով կը շրջապատեն բեմադիրը, ամբողջացնելով անոր գործը իրենց փայլուն խաղարկութեամբ :

×

Ուրիշ համբաւաւոր զոյգ մը, Սիւզան Ֆլօն եւ Փիէր Պրասէօր, իրենց կարգին կը հմայեն ժողովուրդը ամէն գիշեր «Աթէնէ» թատրոնին մէջ, Շէյքսփիրի «Ընտելացեալ Մեղերան» կատակերգութեան մէջ :

Շէյքսփիրի այս գործը համաշխարհային բեմերու զարդը կը կազմէ թէեւ, սակայն Ֆրանսացի հեղինակ մը՝ Ժագ Օտիպերթի Մեծ Վիլլի այս երկը վերաքաղի մը ենթարկելով պատրաստած է նոր գործ մը, որ ոչինչով կը խաթարէ մեծանուն Անգլիացիին գունագեղ ոճը, այլ ընդհակառակն ցայտուն կերպով երեւան կը բերէ Շէյքսփիրեան բանաստեղծութիւնը :

Պերթիւշիոյի դերին մէջ, Փիէր Պրասէօր կը հասնի դեղեցիկ ստեղծագործութեան մը բարձրագոյն կատարները: Իր աննման խաղը եւ մանաւանդ իր անսպառ շունչը, անգամ մը եւս կուգան փաստել թէ, Պրասէօր է եւ կը մնայ ֆրանսական թատրոնի առաջնակարգ դէմքերէն մին :

Պրասէօր— Պերթիւշիոյի խաղընկերներուն եւ սուրբ հարուածներուն արտակարգ քաջութեամբ մը կը դիմագրէ Մեղերան՝ Սիւզան Ֆլօն, որուն հոյակապ խաղարկութիւնը ամէն գիշեր խանդավառութեան ալիքներ կը ստեղծէ Աթէնէի սրահին մէջ :

Ժ...ին Պերթրան, Միշէլ Կալապրիւ, Թոնի Ժագօ, Լիւսիէն Կէրվիլ, Ռոպէր Մոնսորէ, Ֆրանսուազ Սուլիէ եւ տակաւին ուրիշ բազմաթիւ դերակատարներ իրենց յաջող խաղարկութեամբ կը շրջապատեն Պրասէօր – Ֆլօն զոյգը :

Խաղին յաջողութեան մեծագոյն նպաստը կը բերէ նաեւ բեմադիրը՝ Ժորժ Վիթալի, որ տարուէ տարի ձեռք կը բերէ նորանոր նուաճումներ :

Արդարեւ, այս երիտասարդ բեմադիրը որ քանի մը տարիներ առաջ ծուարած էր Ռիւ տը լա Հիւշէթի փոքրիկ սրահին մէջ, այսօր կը տիրապետէ Աթէնէի հսկայ բեմին, որուն վրայ կը սաւառնի մեծանուն Լուի Ժուվէի անմար շունչը :

×

Բազմաթիւ ուրիշ թատրոններու մէջ եռուզեռը պակաս չէ:

Պուֆ Փարիզիէնի մէջ համակրելի երիտասարդ դերասանը՝ Տանիէլ Ժէլէն ամէն գիշեր կը խաղայ Ամերիկացի հեղինակ Կլիֆֆըրտ Օտըթսի մէկ գեղեցիկ գործին մէջ՝ «Լը Կրան Քութօ», որուն ֆրանսերէնի վերածումը կատարուած է Ժան Ռընուարի կողմէ եւ բեմադրութիւնը՝ Ժան Սերժի կողմէ :

Տանիէլ Ժէլէն, որ վերջին ամիսները դժբախտութիւնը ունեցաւ ցաւալի արկածի մը հետեւանքով կորսնցնելու իր սիրասուն մանչուկը, շատ մատաղ տարիքին մէջ, ամէն գիշեր մեծ յաղթանակ մը կը տանի իր երիտասարդ ու թարմ խաղով, եւ ֆրանսական մամուլը միահամուռ կերպով գովեստալից տողեր կը նուիրէ իր հասցէին :

×

Ամպիկիւ թատրոնին մէջ կը ներկայացուի դարձեալ Շէյքսփիրի մէկ գործը՝ «Փերիկլէս՝ իշխան Թիրի» :

Այս գործին նիւթը Շէյքսփիր քաղած է նախկին Փիւնիկեցի երեւակայական արքայի մը կեանքէն եւ թատերակ մը պատրաստելով առաջին անգամ զայն ներկայացուցած է 1609ին, անմիջապէս ետքը իր համբաւաւոր «Լիր Արքայ»էն:

Ֆրանսացի հեղինակ Լէօն Ռիւթ յաջող վերաքաղ մը ընելով պատրաստած է նոր գործ մը, առանց շեղելու սակայն Շէյքսփիրեան ոգիէն :

Ամպիկիւի տնօրէնութեան այս ձեռնարկը կը նկատուի յանդուգն ու խիզախ, սրուած ըլլալով այս խաղին բեմադրութեան յարուցած դժուարութիւնները :

Արդարեւ, «Փերիկլէս»ի բեմադրութիւնը կը պահանջէ նախ՝ առնուազն 88 դերակատար եւ դարձեալ մօտաւորապէս 40 տէքոռներու փոփոխութիւն :

Բեմադիրը՝ Ռընէ Տիւրիւի ֆրանսական մամուլին կողմէ արժանացած է ջերմ գնահատանքի, ինչպէս եւ դերասանները՝ որոնց կարգին աւելորդ չէ յիշել անունները Պրինօ Կրէմըրի, Ժորժ Օտուպէրի, Շարլ Տէնէրի, Վիրլօժօի, Տիկին Նելլի Պորկոյի, Ֆրանսին Պերկի, Քաթրին Թաշայի եւ ուրիշներու :

×

Երկար է շարքը տակաւին այն թատրոններուն, որոնց բեմերուն վրայ, ամէն գիշեր հոծ բազմութեան մը ներկայութեան կը տրուին փայլուն ներկայացումներ :

Ֆրանսայի արուեստագէտ ու մեծ ժողովուրդը, իր բազմապիսի ցաւերուն եւ հոգերուն ընդմէջէն, երբեք ալ չի մոռնար վառ պահելու այն ջահը, որ իրեն յանձնած են իր նախնիքները՝ Մոլիէր, Պօմարշէ, Մարիվօ, Ռասին, Քորնէյ եւ տակաւին բազում ուրիշ հանճարեղ զաւակները Յաւիտենական Ֆրանսայի :

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԳԻՐՔ – ՄԷՆՏԷԼ

Անմիջապէս ձեզի կուգամ: Մէնտէլ»· չէր մոռնար տալու նաեւ հեռախօսի թիւը, որ սրճարանին թիւն էր: Գրադարաններ ու ամբարանոցներ տակնուվրայ կ'ընէր ու երկարամօրուս բեռնակիրի մը միջոցով գրքերու դէզերը սրճարան կը փոխադրէր :

Հազուագիւտ գրքերու մասին Մէնտէլի տուած կարծիքներն ու գնահատանքը անվիճելի էին :

Երբ ձեռքը այդպիսի հազուագիւտ գիրք մը հասնէր, երկիւղածութեամբ քանի մը քայլ ետ ետ կ'երթար, հատորին տակ թուղթ մը կը փռէր եւ իր աղտոտ ու մելանոտ մատները հազիւ կը համարձակէր «գանձին» դպչել: Յետոյ բարեպաշտ խորասուզումով՝ էջ առ էջ կը թղթատէր զայն: Այդ ծիսակատարութեան ժամանակ ոչ ոք կը յանդգնէր միջամուխ ըլլալ. Մէնտէլ կը գնէր, կը շօշափէր, կը հոտուըտար, կը կշռէր եւ այս կրօնական արարողութիւնն իր սարօք անթերի կը կատարէր: Կորացած քամակն աղէն անդին կը շարժէր, բերնէն մրթմրթոց ու փափուք կը թափէր, ճաղատը կը քերէր, մէջ ընդ մէջ արտառոց ձայներ կը հանէր, երկար, զարմանահար «ահ» մը եւ յետոյ կարճ ու աղեկտուր «վախ-վախ» մը, երբ տեսնէր, որ էջ մը կը պակսէր՝ կամ որդնակեր եղած էր: Ապա ձեռքին վրայ յարգանքով կը կշռէր հատորը, աչքերը կիսախուփ՝ կը հոտոտէր զայն, ինչպէս սիրահար աղջիկը սիրոյ վարդի հոտը կ'ըմբոշխնէ: Այս շատ բարդ արարողութեան ժամանակ՝ գրքին տէրը բնականաբար անձայն պէտք է մնար: Անգամ մը որ քննութիւնը վերջանար, Մէնտէլ այլեւս ինքն իրմէ կը յորդէր. կը բացատրէր, կը մեկնաբանէր, պատմումներ կ'ընէր: Ու այդ վայրկեաններուն լուսեղէն կը դառնար, թարմատի ու կայտառ: Վայ թէ համբակին մէկը ձախաւերութիւնն ունենար Մէնտէլի գնահատանքը դրամով վարձատրել ուզելու: Այդ պարագային Մէնտէլի արժանապատուութիւնը սոսկալի վիրաւորանքի կ'ենթարկուէր: Ի՞նչ էր դրամը. չէ՞ որ հազուագիւտ գիրքի տեսութիւնն ու վայելքը գերագոյն վարձատրութիւնն էր :

Այս բոլոր յիշատակները մէկէն արթնցան մէջս: Ու երբ ակնարկ մը նետեցի Մէնտէլի մարմարեայ սեղանին վրայ ու զայն պարապ տեսայ, գերեզմանաքարի տպաւորութիւնը թողուց վրաս: Ո՞ւր էր արդեօք. ի՞նչ եղած էր: Սպասեակը կանչեցի :

« Ո՞վ... Մէնտէ՞լ ըսիք»·, հարցուց ան գլուխը քերելով, «ոչ. դժբախտաբար այդպիսի մէկը չեմ ճանչնար. այդ անունով մարդ մը մեր սրճարանը չի յաճախեր: Տեսնենք, թերեւս մեր գլխաւորը գիտնայ »:

Վերջինս ալ՝ Մէնտէլ անունով մէկը չէր ճանչնար: Սրճարանին նախկին տէրը չկար շատոնց. իսկ նոր սեփականատէրն ու անձնակազմը տեղեակ չէին փնտռուած մարդու մասին: Երեսուն քառասուն տարի մարդ մը սա քանի մը քառակուսի մեթրատարածութեանմէջ ննջած, կարդացած, խորհած, խօսած էր եւ երեք չորս տարին բաւական եղած էին անոր անունն ու յիշատակը սրբելու: Նոր փառաւոր էր եկած. հին Ցոլնէփը մոռցուած :

Գրեթէ բարկութեամբ նորէն հարցուցի, թէ հիներէն ըսաւ ո՞չ ոք մնացած է :

« Հա, հիմա միտքս եկաւ, Սփորշիլ տուտուն կայ դեռ, արտաքնոցի սպասուհին: Երթամ կանչեմ »:

Սփորշիլ տուտուն եկաւ. ալեհեր, հիւանդկախ պառաւ մըն էր: Կասկածոտ ակնարկ մը նետեց վրաս :

« Բարին ըլլայ, ի՞նչ կը փափաքիք », ըսաւ երկչոտութեամբ :

Հազիւ թէ Մէնտէլի անունը տուի, աչքերը մեծ մեծ բացուեցան, կոր քամակը ցցուեցաւ :

ՍԹԵՖԱՆ ՑՎԱՅԿ

(3 Շար.)

մը եւս ... ձշդեն իրենց դիրքը :

Ժամը 21ին՝ վերջին արարը : Երկու խօսքով Տեքսոն կը բացատրէ, թէ ինչու ընկերվարականները վստահութիւն պիտի չտան .— «Մեզի յաճախ ըսած էք , պարոն Նախագահ , թէ դուք դարման բերող միջոցներուն համար էք : Սակայն, հարկ էր գիտնալ՝ թէ ի՞նչ հիւանդութեան համար եւ ի՞նչ դեղով պիտի ընէք այդ դարմանումը : Զգխտնալով՝ ներեցէք մեզի, որ ձեզի չենք կրնար վստահիլ հիւանդը » :

Ժողովրդական Շարժումին կողմէ՝ Նիքոլա Նմանապէս կը յայտնէ, թէ իրենք ձեռնպահ կը մնան :

Փուժատականները թեր քուէարկելու խօստում բրին :

Վերջապէս, քուէարկութիւնը կատարուեցաւ եւ Ազգ. Ժողովը 198ի դէմ 248 ձայնով մերժեց վստահութիւն յայտնել Փ'լէի : Այս արդիւնքը անակնկալ մը չէր եւ Փլինէ կը սպասէր արդէն :

Երբ քուէարկութիւնը վերջացաւ , Փլինէ գնաց Էլիզէ՝ Հանրապետութեան Նախագահ Քոթիի հաղորդելու համար արդիւնքը . կէս գիշերը անցած էր :

Կը կարծուի, թէ յաջորդ թեկնածուն պիտի ըլլայ Ժողովրդական Շարժումի պարագլուխներէն՝ Ռոպէր Շուման :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

3 Նոյեմբեր կիրակի գիշեր, Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 31ին, հինգշաբթի երեկոյ, Ալհամպրայի մէջ :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ ՀՈԿՏ. 26ին :

Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ իրիկուն , ժամը 20.30ին :

Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին :

Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 27ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15.30ին :

Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

●

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 5ին ,

NOTRE DAME DU LIBAN

եկեղեցւոյ մէջ :

17, Rue d'Ulm, Métro Monge

Հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պաշտօն պիտի կատարուի

ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ՆԱԶԼԵԱՆ ԱՐՔ.ի եւ ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ՊԵՏՐՈՍ ԱՐՔ. ՔԷՏԻՃԵԱՆի հոգւոյն, ի յիշատակ :

Կը պատարագէ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ՎՐԴ. ԱԳԸԼԵԱՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Օգնական կարող կին մը (էտա fուփէօզ) տեւական գործ : Դիմել՝

MAISON MICHEL

165, Rue de Javel - métro Félix Faure

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱԶԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Քաֆէ Բէժան : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

BAINS DE VAPEUR

4 bis, Rue de la Pierre-Levée — Paris - 11e

OBE. 12-51

MÉTRO : RÉPUBLIQUE, OBERKAMPF ET PARMENTIER

ԵՐԵՔ ՍՐԱՀ ՇՈԳԻԻ ԼՈԳԱՆՔԻ

(SUDATION ET FUMIGATION)

Մասաժ, Օքսիժենօթերափի, ձեռքերու եւ ոտքերու խնամք (մանիւքիւր - փետիւքիւր) քուաֆիւր, սուէն տը պօթէ, փիսին :

BAR - RESTAURANT

Բաց օրեր.—

ԿԻՆԵՐՈՒՆ			ԱՅՐԵՐՈՒՆ		
Ուրբաթ	ժամը	11էն 23	Հինգշաբթի	ժամը	17էն 23
Երկուշաբթի	ժամը	11էն 23	Շաբաթ	ժամը	9էն 23
Չորեքշաբթի	ժամը	11էն 23	Կիրակի	ժամը	8էն 12

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի , 27 Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE Vի շքեղ սրահներուն մէջ

Զանազան աթրաքսիոններ

Մուտք 500 ֆրանք

Deux Orchestres — Cotillons

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը

PRO. 77.73

ՆՈՒԷՐ

Պ. Խաչիկ Թօփուզեան կը նուիրէ տասը հազար ֆրանք Հայ Կարմիր Խաչի Ցէսանվիլիէի օգնութեան կայանին, իր կնոջ՝ Տիկին Թագուհիի ապաքինման եւ իր Թոռնիկին Արաքսի - Քրիսթինի ծննդեան առիթով :

×

Այրի Տիկին Երիցուհի Լուսիա Պապայեան երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ Եկեղեցիին իր ողբացեալ ծնողքին՝ Տէր եւ Տիկին Գրիգոր եւ Իւղաբեր Թահմիսեաններու եւ եղբօր՝ Մարտիրոս Թահմիսեանի յիշատակին (Քէօթահիացի) :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Վարչութեան անդամները ժողովի կը հրաւիրուին 23 Հոկտեմբեր, Չորեքշաբթի ժամը 18ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ

Երգչախումբին փորձերը վերսկսած են եւ տեղի կ'ունենան ամէն երեքշաբթի գիշեր, ժամը 8.30էն 10ը, Ազգ. Տանը թատերասրահը, 32 բիւ տը Թրէվիզ : Նոր անդամները կ'արձանագրուին տեղւոյն վրայ, փորձերուն ընթացքին :

ԴԱՇՆԱԿԻ ԵՒ ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ (SOLFÈGE) ԴԱՍԵՐ

Ինչպէս եւ ընկերակցութիւն

ACCOMPAGNEMENT

ՕՐ. ՃԱՆՊԱԶ

Դիմել՝

La résidence, Sceaux, Seine

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

●

Կարող Հայ մը, նպարեղէնի ընկերութիւն մը ղեկավարելու համար (մեծաքանակ) :

ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ

Դիմել.—

MONSIEUR FESTERIS

15, Bld. Montricher, MARSEILLE

Gros **TISSUS-LAINAGES** demis-Gros

Etablissements AGEDER

ԱԺՏԷՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

67, RUE DE CLERY, PARIS - 2e - TÉL. CEN. 48-12

Կը գտնէք ամէն կարգի բրդեղէն կերպասներ , երեք յարկարաժին ճոխ տեսակներ , անմրցելի գիներով : Մասնաւորապէս մանթոյի, րոպի , թայէօրի եւ ժիւփի համար :

Բոլոր քօնֆէքսիօնէօններուն, եւ մեթրով ծախող առեւտրականներուն մէկ այցելութիւնը վաճառատանս մէջ կը բաւէ մնայուն յաճախորդ դառնալու համար

ԾՐԱՐՆԵՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ՃԱՄԲՈՎ ԴԷՊԻ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ, ՄԷՋԸ ԸԼԼԱԼՈՎ ՊԱԼԹԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մասնաւոր արտօնութիւնը որ տրուած է մեզի ֆրանսական կառավարութեան կողմէ, մեզի թոյլ կուտայ պատասխանելու մեր բազմաթիւ յաճախորդներուն որոնք կը փափաքին ծրարներ ղրկել Հայաստան

ՏՕՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ, ՄՏԱԾԵՑԷՔ ՁԵՐ ԱԶԳԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ

Իրենց մեծ հաճոյք պատճառած կ'ըլլաք ղրկելով, հիմակուընէ, մեր առեղծած փեյնմոյշ-ծրարներէն մէկը, որոնք պատրաստուած են մեծ խնամքով : Մեր բոլոր ապրանքները վստահօրէն անգլիական են :

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԾՐԱՐ – 20.000 ՖՐԱՆՔ

Վերարկու-կերպաս 2 մեթր 75
Հագուստի կերպաս 2 մեթր 75
աստառ 4 մեթր
2 զոյգ նայլըն գուլպայ
2 քոմպինէզոն նայլըն
2 վարտիք նայլըն

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 20.000 ՖՐԱՆՔ

3 մեթր կերպաս հագուստի
3 մեթր փոփլին շապիկի համար
1 ներքին ճերմակեղէն (մայօ տը քոր եւ մէկ էնթերլոք (վարտիկ)
2 զոյգ բուրդէ գուլպայ
1 զոյգ պոքս կօշիկ

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ – 30.000 ՖՐԱՆՔ

2 մ. 75 բուրդէ թաւիշ վերարկուի համար
3 մեթր աստառ
2 մ. 75 զուտ բուրդէ կերպաս հագուստի համար
1 բուրդէ քառտիկան
1 զոյգ նայլըն գուլպայ
1 շալ բուրդէ (110×110)
6 թաշկինակ

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 30.000 ՖՐԱՆՔ

3 մեթր կերպաս զգեստի համար
3 մեթր աստառ
1 զուտ բուրդէ փուլ-օվըր
1 զոյգ կօշիկ պոքս
1 ներքնազգեստ (մայօ տը քոր եւ էնթերլոք)
3 մեթր փոփլին շապիկի
1 զոյգ բուրդէ գուլպայ

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ – 40.000 ՖՐԱՆՔ

2 մ. 75 թաւիշէ բուրդ վերարկուի համար
2 մ. 75 զուտ բուրդ թայէօրի համար
5 մեթր աստառ
1 քառտիկան զուտ բուրդ
1 փլէտ էքոսէ 160×160
2 զոյգ նայլըն գուլպայ
1 բուրդէ շալ 110×110

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 40.000 ՖՐԱՆՔ

3 մեթր կերպաս ֆենիէհագուստի համար
2 մ. 75 զուտ բուրդէ կերպաս փարտըսիւի համար
5 մեթր աստառ սաթէն
1 փուլօվէր զուտ բուրդ
1 զոյգ գուլպայ զուտ բուրդ

ՇԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐ որոնց մէջ՝ մաքս, ապահովագրութիւն, առաքման ծախքեր եւ ամէն տուրք

—— ՍՏԱՑՈՂԸ ՎՃԱՐԵԼԻՔ ՉՈՒՆԻ ——

Կարելիութիւն կայ ձեր ընտրութեամբ ծրարներ կազմել մեր ցուցակին ապրանքներով՝ ԺԱՄԱՑՈՅՑ, ԴԵՂ, ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆ ամէն տեսակի ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆ եւ ՀԻՒՍՈՒԱԾԵՂԷՆ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՑՈՒՑԱԿԸ՝ ՁՐԻ

SICOMEX

20, RUE ROYALE, PARIS 8e

TÉL : OPE. 67-77

MÉTRO MADELEINE OU CONCORDE

C. C. P. PARIS 11964-43

Imprimé sur les presses du journal HARATCH

17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. PARIS 15(69-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 22 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
MARDI 22 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8024 | 33e ANNEE | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3825

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՐԴԸ ԳՏՆԵԼ

Ամէն կառավարական տագնապի ժամանակ, սովորութիւն դարձած է, Ֆրանսայի մէջ, ըսել թէ ծանրագոյն տագնապն է զոր ճանչցած է Դ. րդ Հանրապետութիւնը :

Ըսուեցաւ նաեւ այս անգամ, բայց հաւանաբար այս անգամ է մանաւանդ որ իրաւացի է նման որակում մը :

Տագնապ մը որ կը տեւէ քանի օրէ ի վեր, որ տակաւին լուծում չէ գտած, մեծ դժգոհութիւններ առաջ բերելով նաեւ միջազգային շրջանակներու մէջ :

Քանի մը օրէն Ալժերիոյ հարցը պէտք է գայ ՄԱԿի օրակարգին վրայ, բայց Ֆրանսան արտաքին նախարար չունի եւ կը բացակայի ՄԱԿի ժողովէն : Առիթ մը որ Մաք Միլըն եւ Այզընհաուըր կ'օգտագործեն գլուխ գլխի խօսելու համար :

Ֆրանսան անշուշտ կը գիտակցի իր տկարութիւններուն եւ քաղաքական անկայուն կացութեան :

Եւ հաւանաբար իր դժբախտութիւններէն մէկն ալ այդ գիտակցութիւնը ունենալն է : Վասնզի ի՞նչ բանի կը ծառայեն գիտակցիլ հիւանդութեան մը երբ անոր դարմանը չես գիտեր, կամ եթէ դարմաններ կան, ամէն մարդ համաձայն չէ անոնց շուրջ :

Երեք շաբթուան ընթացքին Նախագահ Քօթի փորձեց երեք հոգի : Ընկերվարական Կի Մոլէ որ մերժեց, Փլեվէն (Ժող. Շարժում) որ մերժեց, անկախ Փինէ որ ընդունեցաւ բայց Ազգ. Ժողովը մերժեց իր դարմանները : Զրկուած ընկերվարականներու ձայնէն, զրկուած նոյնիսկ անոնց ձեռնպահութենէն, Փինէ չկրցաւ մեծամասնութիւն մը ստեղծել իր շուրջ:

Կը մնար Նախագահ Քօթիին նոր մարդ մը փնտռել : Անկէ առաջ ուսումնասիրել նախորդներուն ձախողանքին պատճառը որպէսզի գիտնայ թէ ո՞ր հոսանքը կրնայ լուծել տագնապը :

Նախեւառաջ բացառիկ առաքելութիւն մը կը յանձնուի Ժողովրդական Շարժումի երեսփոխան Ռոպէր Շումանի : Պաշտօն ունի 24 ժամէն պարզել, Ֆրանսայի Դրամատան եւ մասնագէտներու հետ, ելմտական կացութիւնը: Արդարեւ շատ ծանր է Պետութեան դրամական կացութիւնը եւ աւելի քան եղերական դառնալու սպառնալիքին տակ է մինչեւ Դեկտեմբեր: Փինէ կ'ուզէր նոր փոխառութիւն ընել Ֆրանսայի Դրամատունէն, ի՞նչ ելք պիտի գտնէ Ռոպէր Շուման որ քաջ մասնագէտ է ելմտական եւ տնտեսական հարցերու :

Այս անել կացութեան առջեւ կը գտնուի այսօր Ֆրանսան: Կացութիւն մը որ դժբախտաբար պատճառ կը դառնայ որ տկարանայ իր հեղինակութիւնը արեւմտեան մեծերու մօտ:

Ֆրանսան ունի՞ այն մարդը որ հաւաքէ մեծամասնութիւն մը եւ փրկէ երկիր մը որ երէկ տակաւին կրնար շատերուն դաս տալ ամէն գետնի վրայ: Մխրճուած ընկերային հոգերու եւ տնտեսական ծանր կացութեան մը մէջ, Ֆրանսան այսօր մարդ մը կը փնտռէ, Մարդը որ յաջողի տալ իրեն իր տեղը մեծ պետութեանց կարգին: Իր արդար տեղը :

Լաւատեսներ յոյս կը դնեն եւ կը կարծեն որ Տը Կոլը այդ մարդը կրնայ ըլլալ: Բայց յաղթանակի վաղորդայնին, իրեն համար ամէնէն նպաստաւոր շրջանին, ցոյց տուաւ որ զինուորական է միայն :

Անդին կը մնան նորէն անոնք որ եկած գացած են, գացած են եւ կրկին կուգան, ժամանակաւոր լուծումներ բերելով երկրի մը որ հիմնական եւ տեւական լուծումի մը անհրաժեշտութեան առջեւ կը գտնուի :

Շումանի պատասխանը ցոյց պիտի տայ թէ ինք պիտի կարենայ ըլլալ Նախագահ Քօթիին եւ բովանդակ Ֆրանսային փնտռած մարդը : ՅԱՌԱՋ

ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Վերջին պահուն ցաւով կ'իմանանք թէ ուրբաթ օր Երեւանի մէջ մեռած է բանաստեղծ Աւետիք Իսահակեան: Լուրը հաղորդուած է Երեւանի ձայնասփիւռին կողմէ : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓԻՆԷԻ ՁԱԽՈՂՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՇՏՕՆ՝ ՌՈՊԷՐ ՇՈՒՄԱՆԻ

Անկախ երեսփոխանին ձախողանքէն ետք, Նախագահ Քօթի կրկին սկսաւ իր խորհրդակցութիւնները կուսակցական պարագլուխներու հետ եւ մանաւանդ՝ փորձեր կատարած եւ չյաջողած վարչապետութեան թեկնածուներուն հետ :

Ապարդիւն չեղաւ սակայն Փինէի յանձնուած պաշտօնը: Արդարեւ ինքն էր որ ամէնէն խորը թափանցեց քաղաքական, ընկերային եւ ելմտական հարցերուն եւ չօշափեց կուսակցական կարծիքները :

Նախագահ Քօթի, շաբաթ օր, տեսակցելէ վերջ Կի Մոլէի, Անրի Քէօյի, Փինէի հետ ուշ ատեն բացառիկ եւ տեղեկագրական առաքելութիւն մը յանձնեց Ժող. Շարժումի երեսփոխան Ռոպէր Շումանի :

Այս վերջինը մինչեւ երկուշաբթի իրիկուն պէտք է տեղեկագիր մը պատրաստէ յստակ կացութիւնը պարզելով երկրին ելմտական վիճակին :

Այս առնչութեամբ Ռոպէր Շուման պէտք է նախ ներկայացնէ ելեւմուտքի պատկեր մը, տեսնուելէ ետք ելմտական նախկին նախարար՝ Ֆ. Կայեարի հետ, Ֆրանսայի Դրամատան տնօրէն՝ Պաումկարթների հետ եւ ուրիշ կարգ մը մասնագէտներու :

Շուման պէտք է նաեւ ներկայացնէ այդ կացութեան լուծումը: Այս երկրորդ հարցը շատ աւելի ծանր եւ փափուկ է քանի որ Մոլէի երեսփոխանը պէտք է նկատի առնէ բոլոր կուսակցութեանց տեսակէտը այս մասին: Անկախները՝ որ հակառակ են նոր տուրքերու, Ընկերվարականները՝ որ համամիտ են նոր տուրքերու եւ կը պահանջեն գիները պահել :

Տագնապը ինչպէս կ'երեւի քաղաքականէն դարձաւ ելմտական: Արդարեւ պետութիւնը արդէն 350 միլիառի փոխառութիւն մը ըրած է Ֆրանսայի Դրամատունէն անցեալ Յունիսին: Նոյեմբեր 15-ին պէտք է վերադարձնէր մաս մը, 50 միլիառ, ինչ որ անհաւանական է: Անդին տովիզ չունի եւ պիտի ստիպուի դադրեցնել իր գնումները արտասահմանէն :

Շումանի բերելիք լուծումը պիտի ըլլայ խիստ եւ ծանր, ասոր յաջողութեան համար անհրաժեշտ է մանաւանդ որ Ընկերվարականները եւ Անկախները ընդունին որոշ զոհողութիւններ եւ համաձայնութեան գան : Այս պարագային մէջ միայն, Ռոպէր Շուման պիտի կրնայ ըսել թէ կրնա՞յ ընդունիլ վարչապետութեան հոգը :

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԾԱՆՐԱՆԱՅ

Եթէ դահլիճ մը կազմուի մինչեւ ուրբաթ, առաջին առթիւ իսկ պիտի գտնուի ընկերային ծանր կացութեան մը առջեւ: Ելեկտրականութեան գործադուլէն ետք, ուրբաթ օրուան համար Աշխատանքի Ընդհանուր Դաշնակցութիւնը եւ Քրիստոնեայ աշխատաւորները գործադուլ որոշած են երկաթուղիի համար: Հաւանական է որ այս շարժումին միանան նաեւ Բանուորական Ուժը (Ընկերվարական) եւ քատրերը :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵԶԻ ՀԵՏ ԸԼԼԱ՛Ր ...

Շնորհքով գործեր տեսնելու շնորհքը Աստուած, ամէնէն առաջ, պարգեւած է Վանեցիներուն, ինչպէս ամէնէն առաջ, անոնց ճակատը օծած է հայութեան միւռոնով : Այդպէս կը հաւատան, իրենք, Վանեցիները: Մեր կարծիքն ալ, իրենց մասին, տարբեր չէ:

Անցեալ շաբթու շուկայ ելաւ «Խրիմեան Հայրիկ»ի մահուան յիսնամեակին առթիւ պատրաստուած հատոր մը, Համավասպուրականի Հայրենակցականին նախաձեռնութեամբ :

Երբեք հարիւր էջնոց գիրք մը, որուն մէջ քով – քովի տեղ տրուած է «Հայրիկ»ի նամակներուն եւ շարք մը եկեղեցականներու եւ մտաւորականներու գնահատանքներուն :

Գրականութիւն մի՛ փնտռէք այդ նամակներուն մէջ: Ո՛չ իսկ քերականութիւն կամ ուղղագրութիւն :

Խրիմեան *Հայրիկ* գրիչը ձեռքը առեր ու իր ըսելիքները թուղթին վրայ շարեր է՝ առանց երկար բարակ մտածելու :

Գրեր է այդ նամակները, ինչպէս թելադրեր են իրեն՝ իր սիրտն ու հոգին: Ո՛չ մէկ սեթեւեթ, ո՛չ մէկ մարզանք՝ գրականութիւն ու բանաստեղծութիւն խաղալու եւ ազգին աչքին փոշի ցանելու:

Պարզունակ նամակներ, պարզունակ ոճով մը խմբագրուած եւ լեփ – լեցուն՝ առօրեայ նիւթերով: Բայց, իւրաքանչիւր տողի վրայ եւ իւրաքանչիւր նախադասութեան մէջ, կը գտնէք անկեղծութիւն մը եւ ինքնաբուխ — ո՛չ – արուեստական — հայրենասիրութեան մը կնիքը :

Գահու մը վրայ բազմեցուց զինքը, այս ժողովուրդը եւ մկրտեց անունով մը, որ մեր երիցս հազարամեայ պատմութեան մէջ ո՛չ մէկուն շնորհած էր — Հայրի՛կ:

Ճանանչազգեղ տիտղոս մը, որ կարծես, Սուրբերու պատմուճանը կը նետէր իր ուսերուն վրայ :

Չնմանցնէք զինքը լուսացնցող դահլիճներու թափիշներուն վրայ փռուած, հայութիւն հոլովող դերասաններուն եւ Հայաստանի համար հառաչող «հայրենասէր»ներուն: Մանաւանդ ազգասէ՛ր ու Հայաստանասէ՛ր ճանչցուած սա քանի մը [illegible], որոնք բարեւի կեցած են՝ մեր Էջմիածինը ծաղրանկարի վերածող իշխանութեան առջեւ :

Ողջ ըլլա՛ր ու իր աչքերով տեսնէր իր անշնորհք եղբայրակիցները: Բայց չէր դիմանար կսկիծին :

Երկու Սէր ունէր Խրիմեան: Մէկը Հայ ժողովուրդին շունչ — ու համբերութիւն — Պարգեւող Աստուծոյ Սէրը : Միւսը հայ ժողովուրդին սէրը : Անսահման ու անվախճան պաշտամունք՝ երկուքին հանդէպ: Ու նաեւ անխորտակելի հաւատարմութիւն ե՛ւ մէկուն, ե՛ւ միւսին :

Առաքեալ մը, Աստուածորդիին կողմէն ղրկուած ու աշխարհ եկած՝ ազգերու ամէնէն արժանաւորեալին ծառայելու առաքելութեամբ: Ամբողջովին ու կատարելապէս Մարդ :

Այսինքն, ծառայ իր պաշտած Աստուծոյն եւ իր պաշտած ժողովուրդին: Արարածին կատարելութիւնը ուրիշ սահմանում չունի:

Կար այդ զոյգ Սէրերով: Ու պիտի չըլլար՝ առանց անոնց :

×

Ափսո՛ս, շատ կանուխ ծնած էր:

Մեզի հե՛տ ըլլար: Մեր գլխո՛ւն վրայ: Ըլլա՛ր մեր Նահապետը ու ակնածանօք ծնրադիր իր առջեւ, լսէինք իր աղօթքը : Իր ձայնը :

Բայց, ներեցէ՛ք այս բառերս, լաւ է որ բացակայ է: Որովհետեւ, եթէ ներկայ ըլլար ու տեսնէր Էջմիածնայ ողբերգութիւնը, արցունքը պիտի խեղդէր զինքը :

Չէ՛, պիտի չուզէինք որ Վիշտը խռովէր հանգիստը մեր ամէնուս «Հայրիկ»ին, որ մեր մամիկներուն աղօթքով, հիմա, «պառկած է լուսերուն մէջ»:

×

Ծափեցէք Վանեցիները, որ շնորհքով գործ մը տեսան ու մեզի հրամցուցին իր նամակները: ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԱՆՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՇՈՒՐՋ

ՍԷՈՒՏ ԹԱԳԱՒՈՐ ԿԸ ՄԻՋԱՄՏԷ

Այնպէս կը թուի, թէ ՄԱԿի համագումարին մէջ Թուրքիոյ դէմ կատարուած սուրիական բողոքը պիտի քննուի Դշ. օր: Այս առթիւ կը կարծուի թէ փոթորիկ մը պիտի բարձրանայ ժողովին մէջ, հակառակ անոր, որ հարցը քննելու առաջարկը ընդունուած էր միաձայնութեամբ : Պատուիրակութեանց միջեւ այս հարցին շուրջ կատարուող խորհրդակցութիւններէն այնպէս կ'երեւի, թէ երկու հատուածները համաձայն պիտի չգտնուին, յատկապէս՝ երկու կէտերու վրայ .

1.— Քննիչ յանձնախումբին կազմութիւնը :

2.— Յանձնախումբին հաստատումներն ու առարկութիւնները :

Բնականաբար, յանձնախումբը չէզոք կազմ պէտք է ունենայ: Սակայն, երկու հատուածներուն միջեւ տեսակէտի տարբերութիւն կայ: Իւրաքանչիւր ճակատ իր գիտցած ձեւով կ'ըմբռնէ ... չէզոքութիւնը: Այս առթիւ, տեղական մամուլը կը յիշէ խորհրդային ըմբռնումը՝ չէզոքութեան մասին. — Քորէայի մասին չէզոք յանձնախումբի մը կազմութեան ատեն, Խ. Միութիւնը կը պնդէր, թէ Լեհաստանի եւ Չեխոսլովաքիոյ չէզոքութիւնը կասկածէ դուրս է ...:

Ուրբաթ օրուան վիճաբանութիւններու ընթացքին, Արեւմտեան պետութիւնները եւ այլ պատգամաւորներ յայտնեցին, թէ ինչպէս կ'ուզեն որ ըլլայ սուրիական բողոքագրին քննութիւնը : Այս ուղղութեամբ Ֆրանսայի ներկայացուցիչը յայտնեց, թէ ինք ոչ աջին եւ ոչ ձախին կողմնակից է: Մինչ Նիւ Եորքի մամուլը կ'ընդգծէր, թէ ՄԱԿի մէջ վիճաբանութիւն մը պիտի սկսի, անհեթեթ եւ սխալ ներկայացուած հարցի մը շուրջ :

Շատեր, այնպէս կը կարծեն, թէ Միջին Արեւելքի տագնապը արուեստական է : Այս տեսակէտը ունին յատկապէս անգլիական շրջանակները, որոնց համաձայն խորհրդային սպառնալիքը՝ Թուրքիոյ եւ Ամերիկայի բռնած դիրքը, միայն ու միայն քարոզչական նպատակներու համար է: Եւ, այս պարագան կը զօրացնէ Խ. Միութեան ազդեցութիւնը՝ արաբական աշխարհին մէջ :

Արդարեւ, բոլոր տեղեկութիւնները ցոյց կուտան, թէ ոչինչ կը մղէ Թուրքիան՝ յարձակում գործելու համար Սուրիոյ վրայ, ինչպէս նաեւ, Դամասկոսի կառավարութիւնը շահ մը չունի իր դրացիներուն սպառնալու: Այսուհանդերձ, Լոնտոնի մէջ կը մտածեն, թէ իր քարոզչութեան համար, Մոսկուա Եգիպտոսն ու Սուրիան շարժումի կը մղէ :

Ասոր գլխաւոր փաստը այն է, որ ՄԱԿի համագումարը արագօրէն եւ միաձայնութեամբ համաձայնեցաւ քննել հարցը : Ուրիշ պարագայ մըն ալ՝ Այզընհաուըր – Մաքմիլըն հանդիպումը , որ

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՀԱՄԱՐԱԲԱԿԱՆ Բ. ՈՂԻՄՊԻԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

ՔԱՄԻԼ ՇԱՄՈՒՆ ՆՈՐԱԿԵՐՏ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԱԻԱՆԻ ԲԱՑՈՒՄԸ՝ Ի ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ՍԷՈՒՏԱԿԱՆ ԱՐԱԲԻՈՅ ՎԵՀԱՊԵՏԻՆ, ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԵՒ 80 ՀԱԶԱՐ ՀԱՆԴԻՍԱԿԱՆՆԵՐՈՒ :

(Սեփական թղթակցութիւն ՅԱՌԱՋի)

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Լիբանանի գեղածիծաղ եւ արեւափայլ մայրաքաղաքը, որ յարատեւ շինութեան եւ յառաջդիմութեան մէջ է երկրին անկախութենէն ի վեր, ի շարս այլ յաջողութիւններուն՝ նոր եւ աննման նուաճում մը եւս արձանագրեց կառուցումովը իր նոր փառահեղ մարզական աւանին, զոր արուեստի գլուխ-գործոց մը կարելի է նկատել, թէ իր վիթխարի եւ փառաշուք տեսքով եւ թէ նոյնքան իր կատարելագործութեամբ :

Վճռականօրէն կարելի է ըսել թէ, իր նմանը չունի ոչ միայն Միջին եւ Հեռաւոր Արեւելքի մէջ, այլ եւ Եւրոպայի շատ մը մեծ երկիրներու մէջ՝ այս հսկայ մարզարանը, որ կառուցուեցաւ միայն երկու տարուան կարճ ժամանակի մը մէջ: Օժտուած փութպոլի լայնածաւալ դալար դաշտով, աթլէթիզմի եւ վելոյի ուղիներով (փիսթ) եւ մօտ ութսուն հազար հանդիսականներ պարփակող ամփիթատրոնով, միայն յարդանք եւ պատիւ կը բերէ որքան անոր ղեկավարներուն, այնքան իր ժողովուրդին, որոնք ոչ մէկ ջանք խնայեցին անոր տալու մարզական տիպար Աւանի մը բոլոր անհրաժեշտ ստորոգելիները :

Մարզական այս հսկայ Աւանը իր մեծ դաշտի անմիջական կողքին, եւ առանձին սրահներու մէջ ունի նաեւ մարզախաղերու, այլ ճիւղերը կիրարկող մասնաւոր բաժիններ, ինչպէս պասքէթպոլի եւ թենիսի դաշտ, կոփամարտի եւ ըմբշամարտի սրահ, լողորդներու աւազան, խմբական խաղերու սրահ, եւայլն, որոնց իւրաքանչիւրը օժտուած է մարզական գիտութեան ամենավերջին տուեալներով : Այս բոլորին համար Լիբանանեան կառավարութիւնը ծախսեց մօտ տասը միլիոն լիբանանեան ոսկի, որ կը հաւասարի եօթնուկէս միլիոն տոլարի :

Անկասկած, այս հսկայ ձեռնարկը դժուար թէ այսքան կարճ ժամանակի մէջ եւ անթերի ի յայտ գար, եթէ Հանրապետութեան նախագահը մօտէն չհետաքրքրուէր աշխատանքներու ընթացքով, եւ բարոյական եւ նիւթական ոչ մէկ ճիգ չխնայէր, եւ առ ի երախտագիտութիւն եւ վարձատրութիւն, Լիբանանի մարզական ազգային մարմինը միաձայնութեամբ որոշեց Մարզական Աւանը կոչել Քամիլ Շամուն անունով :

Ուրեմն, Մարզական Աւանի պաշտօնական բացումն ու Համարաբական Բ. Ողիմպիական խաղերու սկզբնաւորութիւնը տեղի տուին Լիբանանի մայրաքաղաքի մարզասէր ժողովուրդին ապրելու տօնական օրերու ամէնէն նուիրական եւ անմոռանալին, որ զուգադիպեցաւ Հոկտեմբեր 12, Շաբաթ օրուան: Երբ վերի ապդակներուն վրայ աւելցնենք նոյն օրերուն Պէյրութ ներկայութիւնը Սէուտ Թագաւորին, որ հիւրն էր Լիբանանի կառավարութեան, եւ այս վերջինինփափաքը անձամբ ներկայ ըլլալու մարզական հանդիսութեանց, կրնաք երեւակայել թէ ինչ խանդավառութիւն եւ շքեղութիւն կը ստանայ այդ մեծ օրը :

Մարզական Աւանին բացման օրը, Շաբաթ կէսօրէ ետք, ժամը վեցէն ժամեր առաջ, արդէն մարդկային աննկարագրելի հեղեղ մը եւ ինքնաշարժերու անհատնում շարք մը կը դիմէր դէպի դաշտ : Ոստիկաններ եւ կարգադիր յանձնախումբ հազիւ կրնան զսպել յորձանքը հանդիսականներուն, որոնք կ'աճապարեն ժամ առաջ հասնիլ դաշտ եւ տեղ մը ճարել :

Ժամը հինգին, արդէն, գրաւուած է հսկայ ամփիթատրոնը, որ շրջապատած է ամբողջ դաշտը, իր ութսուն հազար հանդիսականներ ընդունելու տարողութեամբ: Բոլորի դէմքերուն վրայ հիացումի, գոհունակութեան եւ հպարտութեան ժպիտներ կ'արտացոլան :

Ժամը ճիշդ 6·15ին կը հասնին զոյգ մեծերը, Սէուտ Թագաւորն ու Հանրապետութեան նախագահ Քամիլ Շամուն, եւ ամբողջ դաշտը արդէն ոտքի, խելայեղ եւ երկար ծափողջոյններով կ'ընդունի զիրենք, մինչ պզտիկ կոճակի հպումով մը մարզարանը կ'ողողուի առատ եւ փայլուն լոյսերով :

Հիւրերը կ'ընդունուին կրթական նախարար Ֆէրիտ Գոզմայի եւ խաղերը կազմակերպող մարմնի կողմէ: Երկու երկիրներու ազգային քայլերգներէն ետքը, երբ անոնք կը գրաւեն իրենց պատուաւոր օթեակը, կը սկսի աճաւասիկ արարական Բ. Ողիմպիականը: Մասնակցող ինը երկիրներու 1400 մարզիկները, առաջնորդութեամբ Լիբանանի բանակի նուագախումբին, կը տողանցեն հետեւեալ կարգով.— Յորդանան, Սէուտական Արաբիա, Իրաք, Մարոք, Թունուզ, Քուէյթ, Լիբիա, Սուրիա եւ Լիբանան :

Ապա Արաբական Լիկայի փոխ-քարտուղար՝ Ապտիւլ Մունէյմ Մուսթաֆա, ու Լիբանանի կրթական նախարարը բարիգալուստի, արաբական միասնականութեան եւ յաջողութեան ուղերձներ կը կարդան :

Երբ մարզիկները շարուած են այլեւս դաշտի երկայնքին՝ Ողիմպիական խաղերու դրօշակը կը պարզուի, երդման արարողութիւնը կը կատարուի, հուսկ ուրեմն, Հանրապետութեան նախագահ Քամիլ Շամուն ձայնասփիւռին առջեւ կ'արտասանէ հետեւեալ բացման կարճ պատգամը.— «Աստուծոյ կամքով եւ Ն. Վ. Սէուտ Թագաւորի ներկայութեան բացուած կը յայտարարեմ Համարաբական Բ. Ողիմպիական խաղերը »:

Հազիւ վերջին բառեր արտասանած՝ աղաւնիներ կ'արձակուին եւ թնդանօթի 21 հարուածներ արձագանգ կուտան Ողիմպիականի պաշտօնական բացման :

Մարզական Աւանի բացման պաշտօնական հանդիսութիւնները կը փակուին 400 աշխնակներու խմբական պարերով, բանակի կողմէ սուսերամարտի ցուցադրութեամբ եւ մանաւանդ Յորդանանի արքայական նուագախումբին անթերի եւ տպաւորիչ նուագածութեամբ, որոնց բոլորը գնահատուեցան երկար ծափերով :

Այս գմայլելի եւ անմոռանալի օրը վերջ գտաւ հրավառութեամբ :

Համարաբական խաղերը, որոնք ունին մարզախաղերու բոլոր ստորաբաժանումները, պիտի շարունակուին մինչեւ Հոկտեմբեր 27, Կիրակի, Նոյն օրը պիտի կատարուին փակման հանդիսութիւնները :

Յ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

" ԿԱՐՄԻՐ ԼՈՒՍԻՆԸ "

Անակնկալ մըն էր, որ փոխուեցաւ զարմանքի, յանդելու համար ակնածանքի: Ռուսերը յաջողած էին արձակել արուեստական արբանեակ մը, որ պիտի կարողանար շարունակ նաւարկել տիեզերքի անսահմանութեան մէջ, միշտ շրջանը ընելով երկրագունտին :

Մեծ զարմանք պատճառեց մասնաւորապէս արուեստական արբանեակին ծանրութիւնը, 83 քլկմ, 600 կրամ, երբ Ամերիկացիները մինչեւ վերջերս կը կարծէին թէ իրենցը, որ կը կշռէ ինը քիլոկրամ 750 կրամ, այսինքն մէկ ութերորդը ռուսականին, պիտի նկատուէր մեծագոյնը :

Ցանցուցն եղան ռուս գիտնականները մասնաւորապէս արձակումի իրենց գործողութիւններուն մէջ: Լաւագոյն միջոցը Գասպրակածեան պծէն դէպի արեւելք արձակելն էր, առաւելագոյն չափով օգտուելու համար երկրագունտի արեւելեան հոլովոյթէն: Այս ձեւով արուեստական արբանեակը ժամական հազար մղոն կը շահէր: Ամերիկեանը պիտի արձակուէր Ֆլորիտայի արեւելեան անկիւնէն ու պիտի շահէր միայն 914 մղոն :

« Սփութնիկ»ի յաջողութեան երկրորդ յատկանշական պարագան ալ այն է որ մինչ ամերիկեանը պիտի «շրջագայէր» երեք հարիւր մղոն հեռաւորութեան վրայ, այսինքն երկրագունտի օդի մակերեւոյթէն հազիւ քիչ հեռու, միշտ ենթանայ «հալելու» օդի շերտին ու վտանգելու իր գոյութիւնը, անդին ռուսականը կը շրջագայի 559 մղոն հեռաւորութեան վրայ, ապահովելով իրեն տարիներու գոյութիւն :

Հետաքրքրական է նաեւ յիշել թէ ռուս գիտնականները իրենց արձակումը սահմանեցին այնպիսի ժամանակ մը, որ արուեստական արբանեակը Միացեալ Նահանգներէն անցնի կամ կէսօրուան ժամերուն կամ երեկոները : Երկու պարագաներուն ալ դժուար պիտի ըլլայ ամերիկացի գիտնականներուն տեսնել եւ զննել արուեստական արբանեակը : Կամ կէսօրուան արեւին շեշտակի եւ առատ լոյսը, կամ գիշերուան մութը պիտի նեղէ զիրենք :

Առ այժմ Ռուսերը կը գոհանան հատ ու կտոր տեղեկութիւններ տալով: Այսպէս, Մոսկուայի ձայնասփիւռին համաձայն «Սփութնիկ»ի արագութիւնն է ժամը 18·000 մղոն, — այս հաշիւով ամէն 96·2 վայրկեանը անգամ մը աշխարհի շրջանը կ'ընէ: Օժտուած է չորս հաղորդիչ ձողերով, իսկ հեռարձակումին ուժը կը հասնի մէկ ուաթի: Ըստ ռուս գիտնականներու յայտարարութեանց, արուեստական արբանեակին պաթըրիները պիտի կարողանան 3 շաբաթով աշխատցնել հեռարձակը :

Յատկանշական է ռուս գիտնական Եուրի Պուլանյիի յայտարարութիւնը, որու համաձայն Սփութնիկը իր ճամբու ընթացքին կը կատարէ հաղորդումներ, թէ ի՞նչ տեսակի տեղեկութիւններ է որ կը հեռասփռէ կարմիր արբանեակը, ոչինչ կարելի է ըսել: Սակայն մտածել կուտայ Ամերիկացիներուն :

Արուեստական արբանեակին հեռարձակումը ցոյց կուտայ թէ ռուս գիտնականները հասած են այլեւս տեղ մը, ուր սորվելիք ոչինչ ունին ուրիշներէն, մինչդեռ անցեալին առհասարակ գերման գիտնականներն էին որ կը ղեկավարէին իրենց գիտական կեդրոնները :

ԺԻՐԱՅՐ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԻՒՂԷՆ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԼԻՈՆ, (Յատուկ).— Վերամուտ է, արդէն հանդէսներ եւ հաւաքոյթներ իրարու կը յաջորդեն, շարժման մէջ դնելով ու ոգեւորելով լիոնահայութիւնը, առնցմէ վերջինը, ահա, Փ. Կ. Խաչի պարահանդէսը, որ տեղի ունեցաւ ամսոյս 12ի շաբաթ իրիկունը, Պէրիէ Միյէի շքեղ սրահներուն մէջ, մինչեւ լոյս :

Քաջալերելի է ձեռնարկը, քանի որ ան պիտի նպաստէ Ֆրանսահայ Կապ. Խաչի Օգ. կայանին ուրկէ մեր սիրելի փոքրիկները, պիտի երթան եւ հայեցի դաստիարակութեան հետ պիտի օգտուին նաեւ առողջ օդէն եւ պիտի զօրանան, Խաչուհիներու հոգածու խնամքին տակ :

Ասոր համար ամէն տարի լիոնահայութիւնը, հաճոյքով կուգայ սատարել Փ. Կ. Խաչի այս ձեռնարկին, եւ կը հի –

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԳԻՐՔ _ ՄԷՆՏԷԼ

« Ինչ, խեղճ Մէնտէ՞լը ... փառք Աստուծոյ, գոնէ մէկը կայ եղեր, որ զինքը դեռ չէ մոռցած» հեկեկաց կինը, ինչպէս որ տարիքոտ մարդիկ կը յուզուին՝ ի լուր երիտասարդական յիշատակներու :

— Ո՞ւր է: Կ'ապրի՞ տակաւին », յարեցի անհամբերութեամբ :

« Աստուած իմ, Աստուած իմ ... մեր խեղճ պարոն Մէնտէլը հինգ, վեց, չէ, եօթը տարի մը առաջ մեռաւ...: Ինչ ամօթ, ինչ խայտառակութիւն ... եթէ իմանաք թէ ինչ պայմաններու մէջ ձգեցին որ մեռնի »:

Ցետոյ ներս քաշուեցանք, Մէնտէլի սեղանին երկու կողմը նստեցանք : Բարի տուտուն պատմեց հետեւեալը ·

Մէնտէլ երբեք չէր բաժնուած սրճարանի իր կեդրոնատեղիէն, նաեւ մեծ պատերազմին սկսելէն յետոյ: Օրը օրին ժամը եօթնուկէսին սրճարան կուգար եւ մինչեւ իրիկուն իր ուսումնասիրութիւններուն անձնատուր կ'ըլլար: Արտաքին աշխարհի վերիվայրումներէն տեղեկութիւն չունէր եւ կարծես թէ նոյնիսկ չէր գիտեր, որ զուրսը աշխարհամարտ մը տեղի կ'ունենայ : Զնկատեց նաեւ, որ սպասեակներէն մէկ քանին զինուորութեան գացին, հացը օրէ օր աւելի վատթարացաւ ու կաթի փոխարէն արուեստական սուրճը մէջտեղ ելաւ: Օր մը միայն նկատեց, որ վերջերս ուսանողներու այցերը շատ նուազած էին :

Եւ յետոյ պատահեցաւ մեծ դժբախտութիւնը. օրը ցերեկով ոստիկան մը եկաւ ընկերակցութեամբ գաղտնի սպասարկութեան պաշտօնեայի մը: Մէնտէլ կարծեց, թէ գիրք ծախելու կամ խորհուրդ մը հարցնելու եկած են: Ոստիկանները առանց այլեւայլի զինքը դուրս տարին եւ ոստիկանատուն առաջնորդեցին : Զինուորական գրաքննութիւնը Մէնտէլի ըստորագրութեամբ բացիկ մը բռնած էր. ուղղուած թշնամի երկիր մը՝ առ Պ. Ժան Լապուրտէր, գրավաճառ, Փարիզ. այդ բացիկով Մէնտէլ իր դժգոհութիւնը կը յայտնէր, որ «Մատենագիտական պարբերաթերթին» վերջին ութ թիւերը տակաւին չէ ստացած, հակառակ որ բաժանորդագինը կանխիկ վճարած էր:

Քննիչ պաշտօնեան, որ հազարաւոր գրութիւններ աչքէ կ'անցընէր՝ կասկածելի եւ լրտեսական կէտեր փնտռելու եւ գտնելու համար, Մէնտէլի բացիկին նըման անհեթեթ գրութիւն մը չէր կրցած տակաւին ձեռք ձգել: Քանի մը շաբաթ վերջը նման բացիկ մը գրուած էր, նոյնպէս Մէնտէլի ստորագրութեամբ, այս անգամ լոնտոնցի գրավաճառի մը: Գրաքննիչը այլեւս չէր կրնար անգործ կենալ. հաւանաբար բացիկներու բովանդակութիւնը ծածկագրութեամբ լուրեր կը հաղորդէր :

Մէնտէլ գաղտնի ոստիկանութեան պետին առջեւ հանուեցաւ, որ շմորած մարդուն ցոյց տուաւ խորհրդաւոր բացիկները ու հարցուց, թէ կ'ընդունի՞ որ ինքն է անոնց հեղինակը: Մէնտէլ (սրճարան եղած ատեն արդէն կոպիտ կերպով ու բռնութեամբ անջատուած էր իր խոր ուսումնասիրութիւններէն եւ այդ պատճառով սաստիկ ջղագրգռած էր) երբ պետին կոշտ շեշտը լսեց, պոռալով պատասխանեց ·

« Ի՞նչ կը կարծէք հապա, հարկաւ ես եմ գրողը· իրաւունք չունի՞մ եղեր բաժանորդագրուած պարբերականս պահանջելու» :

Պետը իր աջի սեղանին նստող օգնականին դարձուց կերպարանքը· իրարու հետ ակնարկներ փոխանակեցին, որոնք կարծես թէ ըսել կ'ուզէին· Մարդը բախուկ է :

Արձանագրութիւն մը առին : Անունը՝ Եաքոպով Մէնտէլ· արհեստը՝ գրքի միջնորդ : Յաջորդ հարցումին մէջ կար պատահար· ծննդավայր՝ Փէթրիքաու : Պետը յօնքերը պոստեց: Ռուսական սահմանը չէ՞ր : Կասկածելի էր մարդուկը, շատ կասկածելի: Պետը աւելի խորացուց հարցաքննումը :

« Ե՞րբ աւստրիացի դարձաք »:

Մէնտէլ ապուշ կտրած՝ հարցաքննողին երեսը կը նայէր :

« Սատանան տանի, ո՞ւր են ձեր ինքնութեան թուղթերը »:

« Ինքնութեան թուղթն ի՞նչ է» կակազեց Մէնտէլ :

Պետին ճակատի խորշոմները երթալով աւելի բարձրացան :

« Ըսէք տեսնենք, ի՞նչ հպատակութիւն ունիք: Ձեր հայրը ի՞նչ էր, ո՞ւս թէ աւստրիացի »:

Մէնտէլ առանց այլեւայլի, հանդարտօրէն պատասխանեց ·

« Հայրս ռուս էր»: (Ընթերցողը պէտք է յիշէ, թէ 1914ի պատերազմի ժամանակ Աւստրիա, Գերմանիա եւ Թուրքիա Ռուսաստանի դէմ կը կռուէին):

« Ուրեմն դո՞ւք ինչ էք »:

« Ինչ պիտի ըլլամ, երեսունեւերեք տարի առաջ Ռուսաստանէն Աւստրիա փախայ· անկից ի վեր Վիէննա կ'ապրիմ »:

Պետին ջղայնութիւնը երթալով կ'աճէր:

« Աւստրիական հպատակ դառնալու իրաւունքը ե՞րբ ստացաք հոս » :

ՍԹԵՖԱՆ ՑՎԱՅԿ

(4 Շար.)

բախիրուն պատշաճ ընդունելութեամբ եւ կ'առաջնորդուին իրենց սեղանները :

Եւրոպական եւ Հայկական մթնոլորտի մէջ գիրար կը գտնեն վաղեմի բարեկամներ, ու եթէ երիտասարդները կը պարեն, ծնողներն ալ մտերմիկ խօսակցութիւններով «կենաց»ի իրենց գաւաթները կը պարպեն : Նուագախումբը կը հնչեցնէ այլազան եղանակներ ու Խաչուհիները կը սպասարկեն զանազան անուշեղէններ :

Գեղարուեստական բաժնին իրենց ուրախ մասնակցութիւնը բերին Օր. Ա. Պապայեան, Հայաստանէն նոր վերադարձած, եւ Օր. Զիւլէմեան (Պաղտատէն), մեզ երգելով հայրենական երգեր, բոլորովին նորութիւն մեզ համար եւ մանաւանդ այնքան գեղեցիկ իրենց հաճելի եւ զգայուն արտաբերումով, երկուքն ալ արժանացան բուռն ծափերու :

Կազմակերպիչ մարմինը անոնց նուիրեց մէյ - մէկ ծաղկեփունջ :

Հաճելի անակնկալ մը եղաւ ներկայութիւնը ծանօթ դրոդ - դերասան Պ. Գ. Վահանի որ ընդ առաջելով մեր փափաքին, յաջողապէս եւ արուեստագէտի շեշտով արտասանեց Ն. Պէշիկթաշլեանի « Աւանակին ուղեղը» խլելով բուռն ծափեր, հաճոյքով իմացանք որ Պ. Գմբէթեանի հետ, Լիոնի մէջ Նոյեմբեր երեքին պիտի ներկայացնեն «Կինս անհաւատարիմ է» կատակերգութիւնը :

Ծախուեցաւ «անակնկալ» պահարաններ, որոնք իրապէս անակնկալներ էին օգտակար եւ պիտանի իրերու, բոլորը նուիրուած լիոնահայ գաղութին կողմէ, եւ որոնք վստահաբար բաւականաչափ հասոյթ գոյացուցած են :

Պարահանդէսը լաւ կազմակերպուած էր, գովելի է Խաչուհիներու ջանքը ու եռանդը որ ամէն տարի մեզի առիթը կ'ընծայեն, ուրախ եւ զուարթ հայկական մթնոլորտի մէջ հաճելի պահեր ապրելու :

Յ. Հ.

ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՇԱՄ.— Իզէր նահանգին մէջ գործարանական այս փոքր գիւղաքաղաքը, ունինք հայկական փոքր գաղութ մը, որուն մեծամասնութիւնը կը կազմեն Հաճընցիներ :

Կիլիկեան Արծուերոյնի նախկին բնակիչները, այստեղ, ունին հայրենակցական Միութիւն մը, քառորդ դարէ ի վեր, որ կը պահէ փոքր ծաղկոց մը, ուր երկու սանեակ երկսեռ հայ մանուկներ Մեսրոպեան տառերը կը սորվին :

Հաճընցին չէ մոռցած նաեւ հերոսամարտի ընթացքին գէն ի ձեռին պատնէշին վրայ ինկած նահատակներուն յիշատակը :

Այս տարի տօնակատարութիւնը տեղի ունեցաւ Հոկտեմբեր 13ին, կիրակի օր, տեղւոյն մատուռին մէջ :

Խոստովանինք թէ 1957ի տօնակատարութիւնը անցաւ աւելի փառաշուք, բաղդատելով նախորդ տարիներուն հետ :

Լիոնէն յատկապէս հրաւիրուած էր Թորգոմ քահանան :

Այս վերջինը խղճմտօրէն կատարեց կրօնական արարողութիւնը նախ մատուռին մէջ, պատարագեց, յետոյ գերեզմանատան մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարեց :

Ժողովուրդը, յուզումով եւ ալտասունջով կը հետեւէր կրօնական արարողութիւններուն :

Իսկ մայրեր, քոյրեր, որոնք հերոսամարտի օրերուն, զոհ տուած էին, իրենց ամուսինը, զաւակները, եղբայրները, ծունկի եկած, երկիւղածութեամբ կ'աղօթէին :

Ցոլերս տարագրողը, Ապրիլեան գլխաւոր սան, որ միլիոններուն մէջ ունէր իր հարազատ նահատակները, իր յարգանքի համեստ բաժինը բերաւ, կարճ դամբանականով մը :

Կրօնական արարողութենէն ետք հոգեհաց մը տրուեցաւ Պ. Զուլֆայեանի բնակարանը :

Չմոռնանք գրելու թէ, Հաճընցին չէ մոռցած իր նահապետական աւանդութիւնները, մատաղարաշխութեան սովորութիւնը :

Ն. Մ.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Վերջի պահուն անակնկալի մը հետեւանքով «Քուփ տը Ֆրանս»ի Գ. շարքի մրցումը տեղի ունեցաւ ոչ թէ Ալֆորվիլի՝ այլ Լիվրի Կարկանի մարզադաշտին վրայ :

Զկրցանք առենին մեր մարզասէր բարեկամներուն տեղեկացնել :

Ըստ սովորութեան «Քուփ»ի մրցումներու համբաւ շահելու միջոցներ են եւ շատ յաճախ համեստ խումբեր պարտութեան կը մատնեն «մեծ»երը : Նոյնը կրնար պատահիլ Լիվրի Կարկանի մարզադաշտին վրայ :

Շատ լաւ տեսանք թէ մեր տղոց վարպետ բայց դանդաղ խաղարկութիւնը բաւարար չէր դէմ դնելու Լիվրի Կարկանի եռանդուն եւ նոյն իսկ մոլեգին յարձակումներուն :

Խաղին առաջին մասը վերջացաւ երկուքի դէմ երկուքով. հաւասարութիւն :

Բ. կիսախաղին, մեր տղաքը համոզուած՝ թէ հակառակորդը վտանգաւոր է, աւելի լուրջ յարձակումներ գործեցին ու երկու կէտ եւս նշանակեցին, խաղը վերջացաւ Ալֆորվիլի Հայ Մարզականին յաղթանակով 2ի դէմ 4ով :

Թող սակայն մեր տղաքը գիտնան թէ շատ աւելի արդիւնաբեր պիտի ըլլար իրենց խաղարկութիւնը, եթէ վարպետութեան հետ աւելի եռանդով մրցէին :

Ք. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱԼԷՊԻ Առաջնորդ Ղեւոնդ Արք. այցելութիւն մը տուած է Սուրիոյ Հանրապետութեան Նախագահին, երբ այս վերջինը կարճ ժամանակով Հալէպ գացած էր : Նախագահը սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցած է Սրբազանին հետ եւ յայտարարած .— « Մենք Հայերը կը սիրենք, որովհետեւ մեր երկրին մէջ ճարտարարուեստը եւ այլ արհեստներ յառաջացուցին եւ ամէն գնով կ'աշխատին մեր վերելքին համար : Պատրաստ եմ միշտ օգնելու ձեզի :»

ԳԱՐԵԳԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ, որ Լիզպոնա ու Լոնտոն գացած էր Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան վարիչներուն հետ խորհրդակցելու համար, անցեալ Դշ. օր (Հոկտ. 9) Պոլիս վերադարձաւ : Պատրիարքը յայտարարած է, թէ տակաւին վերջնական որոշում մը չէ տրուած :

ՔԵՄԱՆՋԻՍՏ ՌՈՒԲԷՆ տիկնոջը ընկերակցութեամբ Հոկտեմբեր ութին գացած է Պոլիս, ուր դիմաւորուած է Խասեան Սանուց Միութեան անդամներուն կողմէ : Արուեստագէտ աշուղը երեք շաբաթ պիտի մնայ այնտեղ եւ ապահովաբար երեկոյթ մը սարքէ :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ .— Աղեքսանդրիոյ (Եգիպտոս) ծանօթ մարզիկներէն ըմբիշ Յակոբ Տէօքմէճեան դաշտի մրցումներուն մասնակցելով իր հակառակորդները պարտութեան մատնած եւ 1957ի առաջին ու լաւագոյն մարզիկի տիտղոսին արժանացած է : Իսկ Սեպտեմբեր 22ին Գահիրէի ախոյեանական մրցումներուն մէջ յաջորդաբար զգետնելով իր հակառակորդները՝ Եգիպտոսի ըմբշամարտի թիւ 2 ախոյեանը հռչակուած է : Տէօքմէճեան տակաւին շատ երիտասարդ է եւ մօտ ատենէն կրնայ միջազգային համբաւի տիրանալ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ «Հայֆիլմ» շարժանկարի ստուդիոն դրեթէ վերջացուցած է նկարահանումը «Եղիշէ Չարենց» ժապաւէնին, որ նուիրուած է մեծ բանաստեղծին ծննդեան 60ամեակին : Շարժանկարը գրած է Յ. Սալախեան, բեմադրիչն է Յ. Մարգարեան, իսկ նկարահանողը՝ Գ. Սանամեան :

ԵՐԿԱԹԷ ՎԱՐԱԳՈՅՐԻՆ ԵՏԻՆ

Հայաստանի մէջ կը պատմեն եղեր որ մօտ ատենէն ամէն խորհրդային բնակիչ իր անձնական օդանաւը պիտի ունենայ : Ապացոյց՝ երկրին յառաջդիմութեան : Բնակիչները սակայն հարց կուտան թէ ի՞նչ պիտի ընեն օդանաւը :Անոնցմէ մէկը կ'ըսէ .— «Օրինակի համար, երբ լսեմ որ Մոսկուայի մէջ լուցկի կը բաժնեն օդանաւս կը նստիմ եւ կ'երթամ անմիջապէս Մոսկուա » :

ԹՐՔԱԳԱՏՈՒՄ

ԹՈՒՐՔԻԱ ՈՒ ԿՐՕՆ...

ԽՄԲ.— Ընտրապայքարը հետզհետէ աւելի սուր բնոյթ կը ստանայ Թուրքիոյ մէջ : Կուսակցութիւնները ու մինչեւ իսկ նախարարներ զիրար կ'անարգեն : Ամէն բան առաջ կը քշուի... որոնցմէ մէկը՝ կրօնական հարց : Այս ուղղութեամբ՝ բատորեւ կուտանք «Տինիա» թերթին խմբագրականին ուշագրաւ հատուածները :

Թերթերէն տեղեկացանք : Դեմոկրատ ճառախօս մը, որ նախարար ալ է միեւնոյն ժամանակ, կ'ըսէր թէ միակ կրօնաւոր մը իսկ չէ հասած Հալքի շրջանին, կ'ուզէ՞ք դայն դարձեալ իշխանութեան գլուխ բերել եւ պատճառ դառնալ կրօն. վարժարաններու փակման : Ինչպէս ամէն որ գիտէ, կրօն. վարժարանները Հալք կուսակցութեան շրջանին բացուած են եւ հարիւրին հարիւր անհիմն է այս պնդումը : Ճառախօսը երկու յանցանք միաժամանակ կը գործէ : Նախ կրօնը գործիք կը դարձնէ քաղաքականութեան, յետոյ հարիւրին հարիւր անհիմն վերագրումներ կը կատարէ : Դատախազը ներկայ չէ՞ր այս ժողովին : Գործչէհիրի հրապ. ժողովին միջամտողներուն գործադրուող օրէնքը, ի զօրու չէ՞ր արդեօք այդ ճառախօսին համար : Եթէ նախարար ճառախօս մը տոնակոխ ընէ օրէնքները, կարելի կ'ըլլա՞յ քննադատել ընդդիմադիրներու ամէնէն յախուռն շարժումները :

Դուռ մը կամ ամէնուն առջեւ բաց է եւ կամ ամէնուն առջեւ փակ : Իսկ կրօնի դուռը՝ միայն ընդդիմադիրներու առջեւ փակ է : Կոնակի վրայ բաց կը մնայ իշխանութեան առջեւ : Նոյն ճառախօսը Սեւ Ծովի ժողովուրդին կ'ըսէ թէ դեմոկրատ կուսակցութիւնը ցորենի հաց կերցուցած է ժողովուրդին, մինչ նախկին իշխանութիւնը եգիպտացորենի հաց կերցուցած էր անոր :

Իշխանութիւն մը այս կերպով է ահա, որ հաշիւ կուտայ : Իշխանութիւնը սեղանին վրայ կը բերէ ժողովուրդին եւ ընդդիմադիրներուն բոլոր պնդումները եւ անոնց մասին հաշիւ կուտայ ժողովուրդին : Ասիրներու ամէնէն մեծն է ներկայացնել Մուսթաֆա Քեմալի շրջանը, իբրեւ անկրօն շրջան : Այն Մուսթաֆա Քեմալը, որուն շրջանին ամբողջութեամբ խլամ դարձած էր Թրակիան ու բովանդակ Անատոլուն : Մուսթաֆա Քեմալի շրջանէն առաջ Կիւմիւշհանէի եւ Տրապիզոնի միջեւ աւելի քան երկու հարիւր եկեղեցիներու զանգերը կը ղօղանջէին ... :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (35)

ԿԱՅԾԵՐ

Ժ.

ԶԷՆՔԵՐ

Կարոյի այդ արխութիւնները նրա վրայ դարձրին հանդիսականներից մէկի, որսորդ Ավոյի ուշադրութիւնը, որ համբուրեց նրա ճակատը եւ հրաւիրեց իր մօտ ճաշ ուտելու : Այնտեղ հաւաքուած էին մի քանի անծանօթ, կասկածաւոր մարդիկ : Կարոն նրանց մէջ չափազանց ուրախ էր, անդադար երգում էր, մինչեւ անգամ պար էր գալիս : Նա մնաց որսորդի մօտ ամբողջ գիշերը, բոլորովին մոռանալով Ասլանին, որի հետ միասին Ս. Յովհաննէս ուխտ էին գնացած : — Ահա բոլորը, ինչ որ կարողացաւ հաղորդել ինձ Ասլանը, եւ աւելացրեց .

— Այն օրից, երբ Կարոն յարաբերութիւններ սկսեց որսորդի հետ, նրա մէջ նկատւում են շատ փոփոխութիւններ :

— Երկա՞ր ժամանակ է, որ նա ծանօթութիւն ունի որսորդի հետ, հարցրի ես :

— Դպրոցը թողնելուց յետոյ, պատասխանեց Ասլանը. — եւ այդ ծանօթութիւնը բոլորովին խելքից հանեց Կարոյին :

Ես այն ժամանակ չէի կարողանում հասկանալ, թէ ինչո՞վ որսորդը կարող էր Կարոյին խելքից հանել : Որսորդը մեր գրացին էր եւ ամենալաւ դրացին, ես երեխայութիւնից ճանաչում էի նրան. նա մի այնպիսի մթին, լուռ ,խորամիտ մարդ էր, որ հազիւ թէ կը բացուէր մէկի հետ, ուր մնաց Կարոյի նման անփորձ պատանու հետ : Նրանից անկարելի էր մի բան հասկանալ : Ես այնքանը միայն գիտէի որ նա շատ բարի մարդ էր, թէեւ ուրիշները նրան վատ էին համարում, եւ մի այսպիսի բարի մարդը ոչ ոքին խելքից չէր հանի, ոչ ոքին չար ճանապարհի վրայ չէր տանի :

Ինքս էլ էի նկատում, որ Կարոն յաճախ անգամ գնում էր որսորդի խրճիթը, երբեմն ես էլ նրա հետ էի լինում երբ օրը կիրակէ էր եւ դպրոցից ազատ էի : Որսորդը տալիս էր մեզ վառօդ, որպէս երեխաներ, խաղ անելու համար. մենք նրանից շինում էինք փշանքներ եւ թռցնում էինք օդի մէջ. այդ մեծ զուարճութիւն էր պատճառում մեզ : Երբեմն իր հրացանն էր տալիս, մեզ վարժեցնում էր, թէ որպէս պէտք էր լցնել, որպէս պէտք էր արձակել, կամ որպէս պէտք էր նպատակին դիպցնել :— «Սովորեցէք, ասում էր նա, մի օր ձեզ հարկաւոր կը լինի հրացանը...» : Շատ անգամ Կարոյին տանում էր իր հետ որսի, երբ մօտ տեղ էր գնում, բայց ինձ ամենեւին չէր տանում, որովհետեւ ես շատով յոգնում էի :

Ես սաստիկ սէր ունէի դէպի հրացան գործիքները. վառօդի խեղդող ծուխն անգամ ախորժ էր թւում ինձ : Բայց մենք այնքան աղքատ էինք, որ ես չէի կարող գնել երկաթից շինուած հրացան զէնքեր. ես այսպիսի զէնքերը ինքս էի պատրաստում եղան կամ ոչխարի ոաքերի ոսկրներից : Կտրելով ոսկրի մի ծայրը, եւ միւս ծայրում մի ծակ բաց անելով, իմ թնդանօթի խողովակը արդէն պատրաստ էր. յետոյ խիստ ճարտարութեամբ հագցնում էի նրան մի կոտր փայտի մէջ, որը ծառայում էր կոթի տեղ եւ պինդ կապում էի թելով : Մինչեւ այսօր իմ աջ յօնքի ծայրին մնացել է փոքրիկ սպի, տեսնողը կը մտածէ, թէ խենջարով ծակած են, բայց ոչ, իմ ոսկրեայ հրացանը երբ պայթեց, նա թողեց երեսիս վրայ այդ նշանը : Մայրս սաստիկ բարկացաւ, երբ պատահեց ինձ այդ վէրքը. — «Գրողը տանէ քեզ, ասաց նա, — դու վերջը վառօդով պիտի մեռնես...» եւ արգիլեց զէնքերի հետ խաղալ : Այդ պատճառով, երբ իմ քեռի Մինասը ընծայեց ինձ մի փոքրիկ հրացան, ես մօրս երկիւղից մեր տունը չբերեցի այլ ծածուկ պահում էի Կարոենց տանը, եւ դնում էի այնտեղ, միասին բանեցնում էինք :

Ես չեմ կարող ճշդութեամբ բացատրել, արդեօք ինչի՞ց էր. որ ես սիրում էի զէնքեր. արդեօք նրա համար, որ քեռիներիս արհեստանոցում միշտ զէնքեր էի տեսնում. արդեօք նրա համար, որ որսորդը միշտ հրապուրում էր ինձ իր վառօդով եւ հրացանով, թէ նրա համար, որ իմ ընկեր Կարոն նոյնպէս սիրում էր զէնքեր : — Ոչ այս եւ ոչ միւսը, այլ ես կարծում եմ, որ ամէն երեխայի բնութեան մէջ կայ այդ սէրը, նախ քան մարդ լինելը, նա ձգտում է զինուոր լինել. եւ եթէ վերջը հանդչում է նրա մէջ այդ զգացմունքը, դրա պատճառն է կեանքը եւ տարաշխարհիկ կրթութիւնը ... :

Երբ վարժապետս առաջին անգամ տուեց իմ ձեռքը փետուրէ գրիչը, իմ մէջ ծագեց մի ծիծաղելի միտք.— «Ինչ լաւ կը լինէր, որ այդ գրիչը փոքր ինչ հաստ ու պինդ լինէր, ես նրանից հրացան կը շինէի, կոթ էլ չէր ուզենայ ...» :

Իմ մտածութիւնը թէեւ երեխայական էր, բայց համեմատութիւնը սխալ չէր, որովհետեւ փետուրէ գրիչն էլ հրացանի խողովակի ձեւ ունի : Իսկ փայտից խենջար, թուր, սուր, աղեղն, նետ, նիզակ եւ այլ զէնքեր շինելու մէջ ես կատարեալ վարպետ էի. այդ էր պատճառը, որ որսորդը աշխատում էր համոզել մօրս, որ նա յանձնէր ինձ քեռիներիս արհեստանոցը, զէնք գինել սովորէի :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

որոշուեցաւ Նչ· օր: Անգլիացի եւ ամերիկացի ղեկավարները նոր սկսան անդրադառնալ, որ արուեստական այս տագնապը սկսած է վտանգաւոր դառնալ:

Մինչ այս է Լոնտոնի քաղաքական շրջանակներուն կարծիքը՝ Միջին Արեւելքի տագնապին մասին, անդին, Մոսկուայի ձայնասփիւռը կը յայտնէ, թէ Թուրքիա պատերազմի բոցերուն զոհ պիտի երթայ, որքան ալ վստահի ամերիկեան բանակին ... եւ Խրուշչեւ կը սպառնայ Թուրքիան զրաւել, անտեսելով Ամերիկայի ուժը:

Այս խառնիճաղանճին մէջ, Արաբիոյ վեհապետը իր միջամտութիւնը կ՚առաջարկէ Թուրքիոյ եւ Սուրիոյ, բարեկամեցողութեամբ լուծելու համար տագնապը: Փարիզի ձայնասփիւռին համաձայն, երկու երկիրներն ալ ընդունած են Սէուտ Թագաւորին առաջարկը:

ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Անցեալ Հոկտեմբերի ապստամբութեան տարեդարձը խռովայոյզ վիճակ մը ըստեղծած է Փեշտայի մէջ: Վաճառատուներէն վերցուցած են սուգի զգեստները... այս միջոցին դիմած է համայնավար կառավարութիւնը, որպէսզի Հունգարացիները չկարենան տօնել անցեալ տարուան իրենց զոհերուն յիշատակը:

Որքան կը մօտենայ Հոկտեմբեր 23ը՝ այնքան կը լարուի կացութիւնը: Արդարեւ, այդ օրն էր, որ տրուեցաւ յեղափոխութեան ազդանշանը: Կառավարութիւնը իր բոլոր միջոցները գործի լծած է, հաւանական խռովութիւնները իրենց սաղմին մէջ ճզմելու համար:

Պետութիւնը պահանջած է նաեւ, որ ոստիկանատուն յանձնուին բոլոր սեւ դրօշակները: Ամէն մարդ պարտաւոր է լուր տալ՝ եթէ իր բնակած շէնքին մէջ դրացիները ժողովներ գումարեն:

Այս բոլորէն զատ, հասարակութեան ազդարարուեցաւ, որ Դչ. օր, յեղափոխութեան տարեդարձին, գործադուլ եւ ցոյց չկատարուի: այդ պարագային՝ զինուորական ուժերը տասը վայրկեանէն պիտի հասնին՝ կարգը վերահաստատելու համար ...:

Հակառակ այս միջոցառումներուն, կը կարծուի թէ ամսոյս 23ին միջադէպեր պիտի պատահին: Շրջան ընող զրոյցներու համաձայն՝ սրճարաններն ալ պիտի փակուին:

Այսուհանդերձ, կ՚ըսուի թէ ապըստամբութենէն ասդին, Հունգարացիները աւելի լաւ պայմաններու մէջ կ՚ապրին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մէջ լարուած կացութիւն մը կը տիրէ: Կառավարութեան ազդարարութիւնները յաճախակի սկսած են դառնալ «հակայեղափոխականներ»ը զգուշացնելով «աշխարհակալներու քարոզչութենէն»: Հակիչ ոստիկաններու գործունէութիւնը բազմապատկուած է եւ բովանդակ երկրին մէջ կառավարական ուժերը ջղագրգիռ վիճակ մը ունին: Մինչ կը յիշատակուի, թէ գերման բանակը կը գործակցի Խ. Միութեան բանակին հետ ...:

ԱԹԷՆՔԻ մէջ այս շաբաթ կը սկսին Յունաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ ներկայացուցիչներուն բանակցութիւնները:

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ սկսան Ափրիկէի եւ Ասիոյ 18 երկիրներու ներկայացուցիչներուն նախապատրաստական աշխատանքները՝ Դեկտեմբերին գումարուելիք ժողովի մը համար:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ մէջ ձերբակալուեցաւ 18 հոգի, Ամերիկայի հաշւոյն լըրտեսութիւն ընելու մեղադրանքով:

ԼԱԹԱՔԻՈՅ նաւահանգիստին մէջ խարսխած եգիպտական ռազմանաւերը հեռացած են սուրիական ջուրերէն եւ կը վերադառնան Եգիպտոս:

ՃԵՊԸՆԹԱՑԻ ԾԱՆՐ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

Սէնփլօն – Էքսփրէսը կիրակի գիշեր ծանր արկած մը ունեցած է Պոլսոյ մէջ: Ճեպընթացը տեղական կառախումբի մը զարնուած եւ գիծէն դուրս ելած է: Իւնայթըտ – Փրէսի գործակալութիւնը կը հաղորդէր երկուշաբթի առտու թէ մօտ յիսուն մեռեալ եւ 186 վիրաւոր կը հաշուեն արդէն: Բայց զոհերը Սէնփլոնին ճամբորդները չեն: Բոլոր վիրաւորները փոխադրուած են Պոլսոյ հիւանդանոցները:

Դ Ա Շ Ն Ա Կ Ց Ո Ւ Թ Ե Ա Ն   Օ Ր Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

3 Նոյեմբեր Կիրակի գիշեր, Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ:

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 31ին, հինգշաբթի երեկոյ, Ալհամպրայի մէջ:

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 26ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20·30ին:

Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ

×

ԿՐԸՆՈԲԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին:

Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Թաղապետական Թատրոնին մէջ:

Նախաձեռնութեամբ «Անի» կոմիտէի:

Կը նախագահէ՝ ընկեր Գ. ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիմամանթօ» խումբին եւ Ֆ. Կ. Խաչին:

Այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին Գ. Թագապետարանի սրահին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԹԱԳԻՈՐ ԱՑՎԱՁԵԱՆ:

Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Կ՚արտասանեն Պ. Պ. Վարուժան Սարգիսեան, Յակոբ Ջէֆեան, Յովհաննէս Պէրպէրեան, Օր. Վարդուհի Նորոյեան եւ Տիկին Ա. Սարգկարապետեան:

Կ՚երգեն Օր. Ա. Պապայեան եւ Տիկին Մ. Կարապետեան:

Կը նուագէ Պ. Ալպէր Այանեան (ակորտէոն):

Օր. ԱՅՏԱ ԼԱԶԵԱՆ
Պ. ԱՆԹՈՒԱՆ ՄԱԽԼՈՒՖ
Ամուսնացան
Գահիրէ, Կիրակի, Հոկտ. 20, 1957

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, Յոյներու սրահը:

ԱՆԻԷՌ – ՊՈԽԱ – ՔՈԼՈՄՊԻ «Արամ» ենթակոմիտէի եւ «Շաւարշ Միսաքեան» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, ընկերվարականներու սրահը, 149պիս, Ավընիւ տ՚Արժանթէօյ, պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ուսանողական «Ռուբէն» Միութեան ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի, իրիկուն, 17 բիւ տիւ Պլէօ:

Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Բամպուքճեան, Տէր եւ Տիկին Պարեա Բամպուքճեան եւ զաւակները Գաթըրին եւ Վերոնիքա, Այրի Տիկին Աստրա Սերոբեան եւ զաւակը Բաթրիկ, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Իսպէրեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Իսպիրեան (Մարսէյլ), Այրի Տիկին Հայկանոյշ Շէյխեան եւ զաւակը, Օր. Աշխէն Շէյխեան (Պոլիս), Այրի Տիկին Ատրինէ Կիւլպէնկեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Մ. Սամաքօ (Պոլիս) եւ բոլոր պարագաները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն, իրենց քրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՕՐ. ԶԱՊԷԼ ԽՍՊԻՐԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ յետ կարճատեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի երեքշաբթի 22 Հոկտ. ժամը 4·30ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 բիւ ժան Կուժօն:

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Տէրտէրեան եւ զաւակը Եդուարդ, Այրի Տիկին Զապէլ Փանոսեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Շահմիրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Թադէոս Փալանճեան եւ զաւակները (Պէյրութ), Այրի Տիկին Նոյեմի Վարդաճեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Տօնէլեան եւ զաւակները (Վալանս), Տէր եւ Տիկին Արամ Տօնէլեան ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր, հօրեղբօր կնոջ, մօրաքրոջ, խնամիին

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԻ
(Ծնեալ Օսկանեան)

ցաւալի մահը՝ որ տեղի ունեցաւ Շաբաթ, օր, 19 Հոկտեմբեր, ժամը 14·30ին, 70 տարեկանին, իր բնակարանին մէջ, 16 բիւ տը Շաթէօտէն (Փարիզ 9):

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ այսօր, երեքշաբթի, ժամը 10·30ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 բիւ ժան Կուժօն, (Փարիզ 8):

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Արտասանութիւններ հայերէն եւ ֆրանսերէն:

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

«Երրորդ պտոյտ հայ գրականութեան պարտէզին մէջ»:

Նիւթ՝ ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

Այս Չորեքշաբթի իրիկուն, ժամը 21ին, Սալ Շոփէն:

Երեկոյթը կը սկսի ճիշդ ժամը 9ին եւ կը վերջանայ 11·15ին: Կը խնդրուի ուշացումով չխանգարել զայն:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 27 Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE Vի շքեղ սրահներուն մէջ

Զանազան աքրաճսիօններ

Մուտք 500 ֆրանք

Deux Orchestres — Cotillons

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները

Հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը

PRO. 77.73

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷՅԼ
ԵՂԱՆԱԿԻ
ԱՌԱՋԻՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, Նոյեմբեր 16, ժամը 22էն
մինչեւ առաւօտ

HOTEL SPLENDID

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեցաշէն Յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացաւ Պ. Կիրակոս Ազըլեանէ 50·000 ֆրանք:

Այս նուիրատուութիւնը կրկնապէս շնորհակալութեամբ կ՚արձանագրենք, տրուած ըլլալով որ Պ. Կիրակոս Ազըլեան իբր շէֆ տը շանթիէ եկեղեցւոյ շինութեան գործին, երբեք չի խնայեր իր ժամերը եւ բացառիկ աշխատանքները, մինչ նուիրուած հոգիով աշխատելով զըլուխ հանելու համար այս մեծ գործը ժամ առաջ:

ԱԶԳ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Լուսարեւեան եւ ընտանիքի անդամները, իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն, այն բոլոր ազգականներուն, բարեկամներուն եւ հայրենակիցներուն, որոնք իրենց ներկայութեամբ, ծաղկեպսակներով եւ հեռագիրներով, վշտակից եղան իրենց սիրասուն զաւկին Յովհաննէս Լուսարեւեանի կսկծալի մահուան առթիւ:

ՃՇԴՈՒՄ.— Վիլֆրանշի Հայ զաղութին կողմէ փոխան ծաղկեպսակի, Պ. Սանճեանի զոքանչ մօր Հանգուցեալ Մարիամ Նալչաեանի մահուան առթիւ հաւաքուած գումարը ոչ թէ 970 ֆրանք է այլ 9700 ֆրանք է:

Զոր հայր Մոմճեանի ձեռամբ Լիոնի Աղքատախնամ Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Վարչութեան անդամները ժողովի կը հրաւիրուին 23 Հոկտեմբեր, Չորեքշաբթի ժամը 18ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Դաւիթեան օպակի գործատունը (պուրոնիէր) կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն, որ փոխադրուած է

26, RUE ÉMILE ZOLA, ISSY

Կը ստանձնէ լիվրէզոններ

Հեռաձայնել՝

MIC 53-23

Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն:

ԿʼՈՒԶՈՒԻՆ

Տունը աշխատող գործաւորուհիներ Շըմիզիէի համար: Կը յանձնենք Փարիզի շրջակայքը (մինչեւ 50 քիլոմեթր):

Դիմել՝

TAVITIAN, 40, Rue de Flore. Alfortville
ENT. 35-17

կամ Փարիզի հասցէին՝

19, Bd. Saint-Denis

ԿʼՈՒԶՈՒԻ

Կարող Հայ մը, Նպարեղէնի ընկերութիւն մը ղեկավարելու համար (մեծաքանակ):

ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ

Դիմել.—

MONSIEUR FESTERIS
15, Bld. Montricher, MARSEILLE

ՓՆՏՌԵՑԷՔ ԱՆԳԱՐԱՅԻ, ՔԵՍԿԻՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՆԵՐՈՒ
(Կեսարիա, Պօղազլեան, Քըրշէհիր, Քալայճըքի գաղզոքան)
Հեղինակ Թ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ
Գին 300 ֆրանք: Դիմել հեղինակին՝
156, Rue Lafayette, Lyon
Գիրքին հասոյթին կէսը պիտի յատկացուի բարենպատակ միութեանց:

GALERIE MARCEL COARD
36, Avenue Matignon ELY. 28-16

ԶԱՐԵՀ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ
ՎԵՐՋԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ
Մինչեւ Հոկտեմբեր 25

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

MERCREDI 23 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8025 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3826

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱԹՈՌԻ ԿՌԻՒԸ

Թուրքիոյ խորհրդարանական ընտրու — թիւնները կը զուգադիպին բախտորոշ շրջանի մը :

Ամբողջ դիւանագիտական աշխարհի ու — շադրութիւնը կեդրոնացած է Թուրքեւ — սուրիական սահմանագլուխին վրայ, ուր տեղի ունենալիք անխոհեմ շարժում մը կրնայ մէկ օրէն միւսը ընդհանուր աղէտի մը վերածուիլ :

Խրուշչեւի խիստ ազդարարութիւնը, Միացեալ Նահանգներու պատասխանատու վարիչներուն նոյնքան կարուկ հակա — դարձութիւնը այլեւս ո՛չ մէկ կասկած կը թողուն կողմերու իսկական նպատակնե — րուն մասին :

Կը կարծենք թէ այս պայմաններուն տակ ոչ ոք պիտի համարձակի արձակել առաջին գնդակը :

Տարակոյս չկայ, որ դէպքերու այս ըն — թացքը մեծապէս պիտի նպաստէ կառա — վարական դեմոկրատ իշխանութեան յա — ջողութեան :

Դեմոկրատները իշխանութեան գլուխ եկած էին 1950 Մայիս 14ի ընտրութեանց հետեւանքով : Երկրորդ անգամ 1954 Մա — յիս 2ին աւելի ջախջախիչ յաղթանակ մը տարին : Ըստ օրէնի, նոր ընտրութիւն — ները պէտք է կատարուէին 1958 Մայի — սին : Կառավարութիւնը պայմանաժամէն վեց ամիս առաջ լուծեց խորհրդարանը :

Նպատակն էր վերջ տալ ընդդիմադիր — ներու յարուցած արտակարգ աղմուկին եւ օգտուելով ներքին ու արտաքին նպաս — տաւոր պայմաններէն, երրորդ եւ աւելի կարեւոր յաղթանակով մը ամրապնդել դեմոկրատ կուսակցութեան դիրքը :

Ներքին ճակատին վրայ, Դեմոկրատնե — րը իրենց յոյսը դրած են գիւղացիներուն վրայ, որոնք Թուրքիոյ բնակչութեան հարիւրին 76ը կը կազմեն : Կառավարու — թիւնը շնորհիւ զանազան հանրօգուտ ձե — նութեանց՝ մեծապէս բարւոքած է գիւ — ղացիներու վիճակը : Երեք տարուան ե — րաշտութենէն վերջ, այս տարի Անատո — լուի հունձքերը շատ յաջող եղած են : Արմտիքի գիներուն յաւելումով, կառա — վարութիւնը կը խոստանայ երկրագործ — ներուն ապրուստի մակարդակը բարձրա — ցնել որոշ չափով :

Դարձեալ ներքին ճակատին վրայ, Դե — մոկրատներու երկրորդ յոյսն է ընդդի — մադիրներու միացեալ ճակատ չկարենալ կազմելը :

Խորհրդարանը լուծելէ առաջ, բարեփո — խումներ կատարուեցան ընտրական օրէն — քին մէջ, արգիլելու համար ընդդիմադիր — ները, որ առանձին ցանկերով ներկայա — նան : Ո՛չ միայն արգիլուած է միացեալ ճակատ կազմել, այլ ընտրութենէն երկու ամիս առաջ կուսակցութենէ մը հրաժա — րող մէկը իրաւունք չունի իբրեւ թեկնա — ծու ներկայանալու ուրիշ կուսակցու — թեան մը ցանկին վրայ : Այն դժգոհ դե — մոկրատները որոնք վերջերս հրաժարելով ընդդիմադիր կուսակցութեան մը յարած էին, ընտրուելու իրաւունքէն զրկուած են :

Լուծուած Ազգային Ժողովը կը բաղ — կանար 541 երեսփոխաններէ, որոնց 443ը դեմոկրատ, 31ը Հալք, 34ը Հուրիյէթ, 4ը Միլլիյէթ կուսակցութեան կը պատկա — նէին, ութ անկախ եւ 21 աթոռ՝ թա — փուր :

Ընդդիմադիր կուսակցութիւններէն եր — կուքը՝ «Միլլէթ» եւ «Հուրիյէթ» Դեմոկ — րատներէն բաժնուած են . — «Միլլէթ»՝ 1948ին մարեշալ Ֆէվզի Չաքմաքի գլխա — ւորութեամբ (այժմու նախագահն է բան — տարկեալ Օսման Պէօլիւքպաշը), իսկ «Հուրիյէթ»՝ 1954ի ընտրութիւններէն վերջ : Առաջինը դէպի հին կարգերը վերա — դառնալու, իսլամական կրօնքը կրկին ի պատուի դարձնելու ձգտում ունի : Երկ — րորդը՝ կը պահանջէ իսկական ժողովր — դավարական վարչաձեւ հաստատել երկ — րին մէջ :

Ընդդիմադիր երեք կուսակցութիւններն ալ հակառակ են դեմոկրատներուն եւ կ'ուզեն հրապարակէն քշել զայն յաջո — ղութեան պարագային, Հալքն է որ կրկին իշխանութեան գլուխ պիտի գայ, քանի որ միւս երկուքը մեծ ուժ մը չեն ներկայացներ :

Եղածը պարզապէս աթոռի կռիւ է՝ Հալքի եւ Դեմոկրատներու միջեւ :

Արտաքին ճակատին վրայ բոլոր կու — սակցութիւններն ալ նոյն տեսակէտը կը բաժնեն : Ո՛չ մէկ հիմնական տարակար — ծութիւն իրենց միջեւ : Գլխաւոր հարցերն են Ատլանտեան եւ Պաղտատի Ուխտերը եւ Կիպրոսի խնդիրը :

Ներքին ճակատին վրայ, եթէ Դեմոկ — րատները իրենց եօթը տարուան իշխա — նութեան ընթացքին դէպի մենատիրու — թիւն գացին եւ 1955 Սեպտեմբեր վեցի դէպքով արատաւորեցին իրենց եւ երկրին պատիւը, յաչս քաղաքակիրթ աշխարհի, Հալքը 27 տարի շարունակ սանձարձակ ու միահեծան կառավարեց Թուրքիան : Վարլըգ վէրկիսին եւ քրիստոնեաներու դէպի Աշգալէ աքսորը ցոյց տուին թէ ո՛չ մէկ բան փոխուած է Թուրքերու մտայ — նութեան մէջ՝ հանդէպ փոքրամասնու — թեանց :

Դեմոկրատ եւ Հալք իրար կ'արժեն :

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԱԳՆԱՊԸ ԿԸ ԲԱՐԴԱՆԱՅ

ՇՈՒՄԱՆԻ ՁԱԽՈՂՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔ՝ ԴԱՐՁԵԱԼ ԿԻ ՄՈԼԷ

Տագնապին 23րդ օրն է : Ֆրանսա կը մնայ առանց կառավարութեան : Հարցին մասնագէտները համաձայն են կէտի մը վրայ . — կացութիւնը ողբերգական է :

Հակառակ իր վրայ դրուած յոյսերուն՝ Րոպէր Շուման ալ մերժեց ստանձնել վարչապետութիւնը : Ժողովրդ. Շար — ժումի ապրայլուխը Հանրապետութեան Նախագահ Քոթիի յայտնեց, թէ չական էր այլեւս կողմերը իրարու քով բերել եւ միասնաբար լուծում մը գտնել :

Հանրապետութեան Նախագահը ան — ձամբ առաւ այդ քայլը, իր մօտ կանչե — լով նախ՝ Կի Մոլէն, յետոյ՝ Փինէն, որ մասնաւոր օդանաւով մը Լիոնէն Փարիզ եկաւ :

Ռընէ Քոթի Կի Մոլէի եւ Անթուան Փի — նէի սեփականութիւնը դարձուց Շումանի եւ փորձագէտներու եզրակացութիւնը . 48 ժամէ ի վեր, անոնք մանրակրկիտ քն — նութեան մը կ'ենթարկէին երկրին տնտե — սական ու ելմտական կացութիւնը, ինչ — պէս նաեւ Ընկերվարականներու եւ Զա — փաւորականներու անհաշտ դիրքը՝ ներ — կայացած կացութեան հանդէպ :

Հանրապետութեան Նախագահը, ան — ձամբ միջամտելով, յստակօրէն պարզեց, թէ իր յոյսը դրած է Մոլէի եւ Փինէի վրայ : Ապահովաբար, Կի Մոլէ միակ ան — ձըն է, որ կարենայ կազմել կառավարու — թիւնը՝ չափաւորական պարագլուխին օ — ժանդակութեամբ : Այս պատճառով ալ, երկու ղեկավարները մէկ օրուան ժամա — նակամիջոց մը խնդրեցին Նախագահէն, որպէսզի խորհրդակցին իրենց ընկերնե — րուն հետ : Եթէ այս անգամ ալ ձախողի, Նախագահ Քոթի մէկ սեղանի շուրջ պի — տի համախմբէ Ընկերվարականներու, Ժողովրդական Շարժումի եւ Զափաւորա — կաններու ղեկավարները եւ մերձեցման խօսք ուղղէ անոնց : Այս բոլորին մէջ, ծանօթ է սակայն, որ ընկերվարական կուսակցութիւնը ժխտական դիրք կը բռ — նէ կառավարութեան մը դէմ, որ կրնայ ղեկավարուիլ Ժողովրդ. Շարժումի մէկ անդամին կողմէ, ինչպէս եղաւ՝ Շումանի պարագային : Հանրապետութեան Նախա — գահն ալ ծանօթ է այս իրողութեան :

Ուրեմն, ակնարկները դարձեալ կը կեդրոնանան Ընկերվարականներու եւ Զափաւորականներու բռնելիք դիրքին վրայ : Ամէն ճիգ ի գործ կը դրուի, որ երկու կազմակերպութիւններուն միջեւ համաձայնութիւն մը գոյանայ : Հանրա — պետութեան Նախագահին նախընտրու — թիւնը կ'երթայ Կի Մոլէի, զոր կառա — վարութեան գլուխ ուզեց տեսնել տագ — նապին առաջին օրերէն սկսեալ :

Մինչ այս մինչ այն, կառավարական տագնապը նոր բարդութեանց դուռ կը բանայ . — ղանձին եւ արտաքին վճա — րումներու կրկնակի տագնապ մը : Այս պարագան հետզհետէ աւելի մտահոգիչ կը դառնայ նկատելով որ երկիրը կրնայ ա — ռաջնորդել սնանկութեան :

×

Կառավարական տագնապին զուգըն — թաց, երկուշաբթի օր սակարանը շատ անկայուն վիճակ մը ունէր : Ոսկին մէկ անգամէն 23.000 ֆրանքի յաւելում մը կրեց 544.000ի բարձրանալով (նախա — պէս 521.000), նափոլէոն՝ 3950 (3850), զուից. 3750 (3640), անգլ. 4730 (4620), քառն տոլարնոց 19.000 (18.400), թղթա — դրամ (զուգահեռական շուկայ) սթերլին 1175, տոլար 456, զուից. 110.25, պելժ. 8.80 :

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը Կիպ — րոսի կառավարիչ նշանակեց Ֆութը. այս պարագան յատկանշական կը նկատուի անոր համար, որ զինուորական դէմքի մը կը յաջորդէ դիւանագէտ մը, որ ազա — տական գաղափարներու տէր անձ մըն է :

ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

(1875 – 1957)

Ողբացեալ բանաստեղծը ծնած էր Ա — լեքսանդրապոլ (այժմ Լենինական) 1875 — ին : Իր սկզբնական կրթութիւնը ստացած է տեղւոյն ծխական վարժարանին մէջ, ապա անցած Գէորգեան ճեմարան : Ե. գաղտարանէն հեռացուած է ճեմարանէն՝ մասնակցած ըլլալով աշակերտական խը — ռովութիւններու :

Իսահակեան յետոյ մեկնած է արտա — սահման (Գերմանիա), ուր իբրեւ ազատ ունկնդիր հետեւած է մարդաբանութեան, ընկերաբանութեան եւ գրականութեան :

Շատ կանուխէն սկսած է գրել, 11 – 12 տարեկանին : Իր առաջին փորձերը ցոյց է տուած ծանօթ ուսուցիչ – բանաստեղծ Յովհաննէս – Յովհաննիսեանի, որ գնա — հատելով քաջալերած է զինք : 1892ին ա — ռաջին անգամ աշխատակցած է մամու — լին, «Աղբիւր – Տարազ»ի, «Արաքսի», «Մուրճին», «Անահիտին» :

1898ին լոյս է տեսած իր առաջին բա — նաստեղծական գրքոյկը «Երգեր ու վէր — քեր» :

1903ին հրատարակեց երկրորդ հատոր մը, աւելի մեծ ծաւալով :

1909ին գրած է «Աբու – Լալա – Մա — հարի»ն : Աշխատակցած է «Դրօշակ»ին Հայ Գուսան կեղծանունով :

Եղած է Դաշնակցական եւ գործօն մաս — նակցութիւն բերած է իբրեւ կուսակցա — կան, զէնքերու փոխադրութեամբ ալ զբաղած (1901 – 1903) :

Ա. մեծ պատերազմէն առաջ անցած է արտասահման եւ բնակած մասնաւորա — բար Վենետիկ : Եկած է նաեւ Փարիզ, ա — պա պատերազմէն ետք՝ անցած Խորհրդ. Հայաստան : Կրկին վերադարձած է Ֆր — րանսա եւ յետոյ վերջնապէս մեկնած Հա — յաստան 1936ին :

Մինչեւ վերջերս նախագահն էր Հայ Գրողներու Միութեան, անդամ էր Ս. Էջ — միածնի . Գերագոյն Խորհուրդին եւ Հա — յաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիա — յին :

Երեւանի ձայնասփիւռը մահուան գոյ — ժը տալէ ետք՝ փոխած է իր յայտագիրը եւ հաղորդած միայն մահերգներ եւ այլ պատշաճ երաժշտական կտորներ :

Ազգային յուղարկաւորութեան համար կազմուած է մասնաւոր յանձնախումբ մը, որուն մաս կը կազմեն Հրանտ Յով — հաննէսեան, Վիքթոր Համբարձումեան, Մարտիրոս Սարեան, Արմենակ Գարիպ — եան :

Առիթը կ'ունենանք խօսելու իր կեան — քին եւ գործին մասին :

×

Երեւանի ձայնասփիւռը հաղորդած է նաեւ ծանօթ խմբավար Արտէմ Թարիզ — եանի մահը : Ողբացեալը Երեւանի Ա. Սպենդիարեան Օփերայի եւ Պալէի Պետ. Թատրոնին ղեկավարն էր : Յանձնախումբ մը կազմուած է նաեւ այս առթիւ՝ ազգ. յուղարկաւորութիւն կատարելու համար երիտասարդ արուեստագէտին :

Արարատի ծեր գմբէթից դարէ եկել,
վայրկեանի պէս,
Ու անցել :

Անհուն թուով կայծակների
Սուրն է բեկուել ադամանդին,
Ու անցել :

Մահախուճապ սերունդների
Աչքն է դիպել լոյս գագաթին
Ու անցել :

Հերթը մի պահ քոնն է հիմա,
Դու էլ նայիր սէգ ճակատին
Ու անցի՛ր :

1926 — ԱՒ. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՍՈՒՐԻԱ ՄԵՐԺԵՑ ՍԷՈՒՏԻ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆԳԱՐԱ ԸՆԴՈՒՆԱԾ Է

Արաբիոյ վեհապետին առաջարկած մի — ջամտութիւնը՝ թրքական եւ սուրիական կնճիռը լուծելու համար, Անգարայի կա — ռավարութեան կողմէ պաշտօնապէս ըն — դունուեցաւ : Մինչդեռ, Դամասկոս շփոթ կացութեան մը մատնուած էր, առաջար — կէն անակնկալի եկած :

Դամասկոսի բոլոր թերթերը նախ հա — ղորդած էին, թէ սուրիական կառավա — թիւնը առաջարկը ընդունած էր :

Մէքքէի ձայնասփիւռը նոյն լսած էր. միջազգային մամուլին հետ, լու — րը նոյն ձեւով մենք ալ տուած էինք : Մինչդեռ, շատ չանցած Սուրիոյ Արտա — քին նախարարութիւնը կը մերժէր հաս — տատել այդ լուրը : Հակառակ այս մեր — ժումին, Արաբիոյ ձայնասփիւռը հաղոր — դեց, թէ Սէուտ Թագաւորի առաջարկը ընդունած էր Հանրապետութեան Նախա — գահ Շիւքրիւ Քուաթլի :

Այս առթիւ, կը յիշատակուի թէ սու — րիական բանակի ընդհանուր հրամանա — տար զօրավար Պըզրի օդի ճամբով Ռիատ պիտի մեկնէր, սակայն վերջին պահուն Դամասկոսի ձայնասփիւռը այդ լուրն ալ մերժեց :

Բաց աստի, Միջին Արեւելքի մամուլի գործակալութիւնը սփռեց հետեւեալ հա — ղորդագրութիւնը՝ Գահիրէի հսկողու — թեամբ. — «Եղբայրական կապերը զօրա — ցնելու եւ Թուրքիոյ ու Սուրիոյ բարի դրացնութեան յարաբերութիւնները պա —

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՔԱՅԼ ՄԸ

Ամերիկահայ գաղութի ազգային հաստատութիւն Կեդրոնական վարչութիւնը ուրախալի եւ շատ կարեւոր տեղեկութիւն մը տուաւ ամերիկահայութեան :

Նախապէս կատարուած դիմումի մը վրայ, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Շնորհազարդ Կաթողիկոսը, Ն. Ս. Օ. Զարեհ Ա., հեռագրով իր հաւանութիւնը յայտնած է եւ իր բարձր իշխանութեան տակ առած ամերիկահայ ազգային թեմը :

Անցեալ Փետրուար 24ին Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովը, որ գումարուեցաւ Նիւ Եորքի մէջ, բացառիկ կերպով, վերջ տալու համար տիրող անստուգութեան, նաեւ գոհացում տալու համար հայ ժողովուրդին կողմէ յայտնուած ընդհանուր բաղձանքին, միաձայնութեամբ որոշած էր դիմել Կիլիկիոյ Վեհափառ Կաթողիկոսին, Կիլիկիոյ պատմական այդ հոգեւոր կեդրոնին հովանաւորութիւնը խնդրելով :

Հին ու հայրենասէր համայնք մը, որ բազմաթիւ եկեղեցիներ ունի եւ հաստատութեանց մեծ բազմութիւններ, ազատ ու ընդարձակ այս փառաւոր երկրին մէջ ցրուած, համայնք մը՝ որ բազմաթիւ եկեղեցիներ ունի եւ նոր եկեղեցիներ կը կառուցանէ մեծամեծ զոհողութիւններով, ունի նաեւ կրթ.-մշակութային գործունէութեան լայն շրջանակ, չի կրնար անգլուխ մնալ՝ առանց տուժելու. չի կրնար զարգանալ՝ առանց բարձրագոյն ազգային-հոգեւոր իշխանութեան մը աջակցութեան ու հովանաւորութեան :

Ազգային-եկեղեցական գործունէութիւնը կազմակերպելու եւ հաստատ հիմերու վրայ դնելու այս մտահոգութեամբ է, որ Ազգ. Երեսփ. Ժողովը դիմում կատարեց պաշտօնապէս Կիլիկիոյ Հոգեւոր Կեդրոնին, միակ ու գերագոյն նպատակ ունենալով իր համայնքին գոյութեան պահպանումն ու գործունէութեան ընդլայնումը :

Ուրախ ենք, որ Զարեհ Ա. Կաթողիկոս, ամիսներ խորհրդածելէ, տեղեկագրեր ուսումնասիրելէ եւ տիրող պայմանները լայնօրէն քննելէ ետք, տուած է իր իմաստուն որոշումը, իր իշխանութեան եւ հոգածութեան տակ առնելով ամերիկահայ ազգային թեմը :

Այս կերպով նոր ու փառաւոր էջ մը կը բացուի ամերիկահայութեան պատմութեան մէջ. պատմական նոր շրջան մը կ'սկսի՝ խաղաղ աշխատանքի, ազգային ու հոգեւոր կեանքի ծաղկումով եւ ընդլայնումով :

Աւելի քան քսան տարի անգլուխ ու անտեսուած մնալէ ետք այժմ ամերիկահայութեան ազգային թեմը կ'ունենայ իր Բարձրագոյն Կեդրոնը, որ կրնայ հոգալ իր բազմապիսի կարիքները, կազմակերպելով աւելի լայն չափի վրայ իր ազգային ու եկեղեցական կեանքը եւ բանալով ապագայ նոր հեռանկարներ :

Հակառակ աւելի քան երկու տասնամեակի ընթացքին մղուած պայքարներուն, հակառակ ազգային հաստատութեան դիմումներուն ուր որ պէտք էր, եւ յանձն առած զիջումներուն, կարելի չեղաւ բաղձացուած՝ միութիւնը ձեռք բերել :

Մերժուեցան իր բոլոր դիմումները, եւ մղուեցան եկեղեցական համերաշխութեան իր բոլոր ձեռնարկները. դրժուեցան տրուած բոլոր խոստումները : Ազգային հաստատութը, պատիւ իր դեկավարութեան, հանդուրժեց այս բոլոր վիրաւորանքներուն, դիմացաւ բոլոր յուսախաբութիւններուն եւ նորանոր դժուարութիւններուն ու մնաց ոտքի եւ աշխատանքի մէջ :

Հակառակորդ ճակատին եւ եկեղեցական բարձրագոյն իշխանութեանց կողմէ ամէն ջանք թափուեցաւ, որպէս զի ազգային հաստատութը ինքն իր մէջ քայքայուէր, կազմալուծուէր : Որպէսզի ազգ. թեմը հոգեւորականներ չունենար, իր եկեղեցիները չկարենար պահել. հայ հաւատացեալ ժողովուրդը, յուսահատած, լքէր ու հեռանար, իսկ «մնացորդացն» ալ, իբրեւ անապատին մէջ նետուած ձիւղ մը, չորնար ու չքանար :

Ազգային «ընդհանրական» եկեղեցական Կեդրոնը, փոխանակ մտահոգուելու ազգային եկեղեցական ներդաշնակութեան կենսական հարցով, փոխանակ գուրգուրալու ազգային ու հաւատաւոր հաստատութին վրայ, չար խորհուրդներու ունկնդիր, թոյլ տուաւ որ այս անբաղձալի կացութիւնը շարունակուէր, մինչեւ որ ազգային ճակատը «ծունկի գար», կամ հեռանար Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ գիրկէն. «բաժանեալ» կոչուեցաւ ան, երբ բաժնուողը ոչ թէ ազգային ճակատն էր, այլ պառակտում սերմանողներու ճակատն էր. «հերձուած» յայտարարուեցաւ ան, վարկաբեկելու համար զայն, մինչ բոլորը գիտեն թէ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ աւանդութիւններուն հաւատարիմ ժողովուրդը՝ ազգային ճակատին վրայ կեցած էր, նախանձախնդիր՝ ազգային ու եկեղեցական սկզբունքներուն եւ ոգիին :

Զրկուած ըլլալով բարձրաստիճան կրօնաւորներու օժանդակութենէն, չարամիտներուն կողմէ այն յոյսը փայփայուեցաւ, որ ազգային ճակատը շատ չանցած պիտի փակէր իր եկեղեցիները եւ անձնատուր պիտի ըլլար :

Իրականութիւնը սակայն բոլորովին տարբեր պատկեր տուաւ : Ազգային թեմը, ժողովուրդին հաւատքովն ու վստահութեամբը զօրացած, շատ աւելի եռանդուն գործի անցաւ եւ հայթէ տասնեակ մը եկեղեցիներու ցանցը ընդարձակուեցաւ, կրկնապատկուեցաւ թիւով, նոր ու փառաւոր եկեղեցիներու կառուցումով :

Այս հաւատքին ու եռանդին, ազգային այս արժանապատուութեան եւ զոհաբերութեան ոգիին հետեւանքով է, որ ազգային ճակատը զօրացաւ հետզհետէ եւ պահեց իր դիրքը, եւ, շնորհիւ իր համեստ այլ անձնուէր հոգեւոր հովիւներուն ու գաղային իշխանութեանց, Հոգաբարձութեանց ու Ազգ. Կեդր. Վարչութեան ջանքերուն, վերելքի տարաւ համայնքին կեանքն ու գործերը :

Այս ընդհանուր կենսունակութեան շնորհիւ է, որ Ազգ. Երեսփ. Ժողովը հարկ զատեց դիմում կատարել Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, խնդրելով անոր հովանին ու հոգատարութիւնը :

Վեհ. Կաթողիկոսը ազգային ու եկեղեցական բարձրագոյն ըմբռնումով, իր իմաստուն որոշումով, ընդառաջ կուգայ եւ ձեռք կուտայ ամերիկահայ ազգային համայնքին, որպէսզի այս մեծ գանգուածը անտէր չմնայ ու ապրի ազգային-եկեղեցական բարգաւաճ կեանք մը :

Կը գտնուինք պատմական ժամանակաշրջանի մը մէջ, ուր ազգապահպանումը օրակարգի առաջին ու կենսական խնդիրն է :

Այս պատմական շրջանին համապատասխան պատմական քայլ մը կ'առնուի Վեհ. Զարեհ Կաթողիկոսի այս որոշումով :

Այս յաջողութիւնը պայքարի դրօշ մը չէ մեզի համար, այլ պարզապէս բնօրէն ստեղծուած տխուր կացութեան մը դարմանումն է :

Ազգային-եկեղեցական նոր ու եռանդուն գործունէութեան մը հրաւէրը, յանուն մեր ազգապահպանման, մեր հոգեւոր, կրթական ու մշակութային կեանքի զարգացման :

Ազատ աշխարհի մէջ կ'ապրինք եւ, հաւատարիմ հայ ժողովուրդի ձգտումներուն եւ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ոգիին, կը յարինք ազատ ու անկախ ազգային ու հոգեւոր-մշակութային կեդրոնի մը, որ վերծ է քաղաքական եւ քայքայիչ նպատակներէ եւ համայնավար բռնակալութենէն ու շունչէն :

Այս գերագոյն պատճառներով, անհուն հրճուանքով կ'ողջունենք Վեհ. Հայրապետին պատմական այս քայլը, մեր շնորհաւորութիւնը յայտնելով Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան՝ իր ջանքերուն համար եւ հայ ժողովուրդին՝ իր հաւատարմութեան ու զոհաբերութեան խորունկ ոգիին համար :

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔի)

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԸ

Աւելի քան վաթսուն տարիներէ ի վեր գոյութիւն ունեցող այս կազմակերպութիւնը կը գործէ յարատեւօրէն եւ նախախնամական դեր է կատարած ցարդ գաղութիս մէջ, հաւատարմօրէն ծառայելով որդեգրած առաջադրութիւններուն եւ նպատակին :

Երբ հանրային կազմակերպութիւն մը զուրկ է հասոյթի հիմնական միջոցներէ, որքան դժուար է անոր վարիչներուն համար, երբ անոնց ուսերուն վրայ կը ծանրանայ նաեւ նիւթական այդ միջոցները ստեղծելու հոգը, կարենալ կանգուն պահելու համար այդ կազմակերպութիւնը :

Միթէ այդպէս չէ՞ նաեւ ճակատագիրը մեր հանրային նման քոյր կազմակերպութիւններուն առհասարակ, որոնք կոչուած են տարիներէ ի վեր մեծ դեր կատարելու հայկական գաղթաշխարհին մէջ, ըլլան անոնք մշակութային կամ բարեսիրական կազմակերպութիւններ : Ու անոնցմէ իւրաքանչիւրը այսպէս, իրենց ստանձնած գործին ծառայելու համար ալ, գերմարդկային ինչ ուժ թափած ու վատնած են, աղանդական սա մեր քանի մը տասնեակ տարիներու ընթացքին, մեր գաղութներու ազգային կեանքը վառ ու կենդանի պահելու նպատակաւ : Ո՞վ կ'ուրանայ այս իրողութիւնը. եւ ով կրնայ չգիտակցիլ նաեւ այն միւս իրողութիւնը՝ որ քանի ժամանակը կ'անցնի, դժուարութիւններն ալ նոյնքան կը բազմանան եւ հետեւաբար՝ պատնէշին վրայ կարենալ կանգուն մնալու համար, որքան աւելի ճիգ եւ զոհաբերութեան ոգի հարկ է, մեր պարտականութիւններուն մէջ չթերանալու եւ մեր կոչումին առաւելագոյն չափով ծառայելու համար :

Գաղտնիք չէ մեզի համար, որ այստեղ կամ այլուր, ծով ցաւեր կան ամոքելի եւ օրէ օր հրամայական պահանջ մը կը դառնայ, որպէսզի կրկնապատկենք մեր ուժերը, դիմագրաւելու համար մեր աճեւ ներկայացող վաղուան խոչընդոտները :

Այս, գիտենք թէ աշխատանքի այս ճակատին վրայ, միշտ նոյն անձերն են որ կը նուիրուին եւ նոյներն են որ կը զոհաբերուին ըլլայ իրենց բերած բարոյական կամ նիւթական նպաստով, ըլլայ գործնապէս :

Տեղն է այստեղ յիշելու եւ անգամ մըն ալ կոչ ընելու մեր նորահաս սերունդին, որպէսզի քիչ մը աւելի հետաքրքրուելով մեր հանրային կեանքով՝ հաւաքուի Աղքատախնամին ու ընդհանրապէս մեր բոլոր բարեսիրական կազմակերպութիւններուն շուրջ, իբրեւ երիտասարդ ուժեր, աւելի շունչ եւ կենդանութիւն ներարկելու համար անոնց գոյութեան :

Հիները կ'անհետանան կամ դատապարտուած են ուշ-կանուխ, հետզհետէ քաշուելու ճակատէն : Նորերը պէտք է փութան թափուր տեղերը գրաւելու : Այս փութկոտութիւնը աւելի քան ազգասիրական պարտականութիւն մը պէտք է նկատել : Աշխատանքի դաշտը չէ որ կը պակսի, հետեւաբար պէտք չէ պակսի նաեւ Հայուն նկարագրին յատկանիշը՝ ձեռներէց եւ աշխատունակ ոգին, մեր հանրա –

ՕՍԱՐ ԽԶԵՐ

ԳԻՐՔ – ՄԷՆՏԷԼ

«Ինչի՞ կը ծառայէ այդ իրաւունքը. ես այդ տեսակ բաներու հետամուտ չեմ եղած» :

«Ուրեմն տակաւին ուսանո՞ղ հպատակ էք» :

Մէնտէլ այս իրեն համար անհարկի հարցումներէն տաղտկացած, անտարբեր կերպով հեգեց .

«Անանկ ըլլալու է» :

Պետը սարսափահար ետ նետուեցաւ աթոռին վրայ, որ ճարճատեց :

«Վա՞յ սոսկալի. ինչեր կայ եղեր, ան ալ Վիէննայի՝ Աւստրիոյ մայրաքաղաքին մէջ, պատերազմի ամենատաք շրջանին 1915ի վերջը, Թարնովէ եւ մեծ յարձակողականէն յետոյ, ռուս մը մեր մէջ անարգել կը պտըտի, Ֆրանսա եւ Անգլիա նամակ կը գրէ, իսկ ոստիկանութիւնը ձեռնթափ կը մնայ : Եւ լրագրող պանտոյրները կը զարմանան, որ Հէօցէնտորֆ անմիջապէս չկրցաւ Վարշաւան գրաւել, եւ սպայակոյտը կը զարհուրի, որ մեր զունդերու շարժումները լրտեսութեամբ Ռուսերուն կը մատնուի» :

Մէնտէլ կեդրոնացման ճամբար մը ղրկուեցաւ եւ հոն պահուեցաւ երկու տարի, մինչեւ որ պատահար մը զինք ազատեց մարմնական, նա մանաւանդ հոգեկան տառապանքներէն :

Մէնտէլի յաճախորդներէն ազդեցիկ ու մեծ անձնաւորութիւններ, որոնք իրեն հետ շարունակ թղթակցութեան մէջ գտնուած էին, շատ անգամ իրեն սրճարանի հասցէով նամակներ գրած էին եւ երկու տարիէ ի վեր պատասխան չէին ստացած : Արդ, այդ նամակներէն քանի մը հատը Մէնտէլին ղրկուեցան, ճամբարի հասցէով :

Ճամբարին հրամանատարը երբ տեսաւ թէ ինչ մեծ անձնաւորութիւններու հետ ծանօթ է խեղճ Մէնտէլը, հասկցաւ որ բացառիկ մարդ մը ըլլալու է կալանաւորը : Թոյլ տուաւ անոր, որ պատասխանէ իր ականաւոր բարեկամներուն եւ իրենց բարեխօսութեան դիմէ :

Մէնտէլ անմիջապէս գրեց իր պաշտպաններուն, որոնցմէ մին Կոմս մըն էր, միւսը համալսարանի պետ, երրորդը մատենչալ մը, ամէնքն ալ մոլի հաւաքողներ ու Մէնտէլի բաւագոյն յաճախորդները : 1917ին Մէնտէլ Վիէննա վերադարձաւ : Բայց ուրիշ մարդ մը եղած էր այլեւս :

Այլեւս աշխարհի հրաշքը չէր եւ ոչ ալ գրքերու համայնական ցանկը : Որեւէ բան կարծես թէ քանդուած էր անոր լուռ, քնէածութեամբ ընթերցող ակնարկին մէջ : Պատերազմի եւ արեան գիսաւորն իր ապերասան թուիչքին մէջ ճարճատող հարուած մը տուած էր անոր ներաշխարհին ու գրապաշտ իմացականութեանը խաղաղ սալերը վար թափած : Անոր աչքերը, որոնք տասնեակ տարիներ մանրիկ, անշշուկ, գրեթէ աննիւթական գրերու վրայ յածեր էին, այնտեղի ճամբարի վոհմակներուն մէջ խելացնոր բաներ տեսած էին անշուշտ : Կոպերը ծանր շուք մը կը ձգէին երբեմնի կայտառ ու շարաճճի բիբերուն վրայ. իսկ ակնարկը կարկտուած ակնոցին տակէն քնատ էր ու կարմիր : Եւ աւելին եւս. Մէնտէլի յիշողութեան հոյակերտին գլխաւոր սիւնը կործանած ըլլալու էր եւ անով՝ ամբողջական կառոյցը հիմնիվեր դարձած. վասն զի մարդուն ուղեղն այնքան նուրբ, անոր մեքենականութիւնն այնքան եթերային ու հակազդեցութիւնը այնքան ճիգ ու հարազատ է, որ խցուած նեարդ մը, ցնցուած ջիղ մը, յոգնած բջիջ մը, մոլորած մանրէ մը բաւական են՝ հոգիին ու մաքին համատարած ներդաշնակութիւնը լռեցնելու : Ահա այսպէս՝ Մէնտէլի յիշողութեան ձայնաշարին ըստեղները բռնուած էին : Երբ պատահմամբ մէկն իրեն դիմէր տեղեկութեան մը համար, մտամոլոր՝ խօսողին երեսը կը նայէր, չէր ըմբռներ բռուածը, սխալ կը հասկնար կամ կը մոռնար — Մէնտէլը աշխարհի համար կորսուած էր, աշխարհն ալ՝ Մէնտէլի համար : Ընթերցանութեան վերացումին զուգընթացող օրօրը չկար այլեւս. ընդհակառակն՝ արձանի պէս անբեր կը նստէր, ակնոցը քթին. բայց չէր հասկցուէր, որ կը կարդա՞յ թէ կը նիրհէ : Յաճախ թմրած գլուխը գրքին վրայ կ'իյնար եւ օր՝ ցերեկով կը քնանար : Չէ, Մէնտէլ այլեւս Մէնտէլ ըլլալէ դադրած էր. այլեւս աշխարհի հրաշքը չէր, այլ յոգնատանջ, շնչարեկ կոյտ մը մօրուքի եւ ցնցոտիներու, երբեմնի պատգամատու աթոռին վրայ անհարկի նստած : Սրճարանին փառքը չէր, այլ ամօթը, կեղտը եւ անտանելի, գարշահոտ ու անպէտ մակաբոյծը :

Սրճարանին նոր տէրը պատրուակ մը կը փնտռէր, որ զինքը դուրս նետէ : Եւ չուշացաւ պատրուակը. Մէնտէլ նիւթական թշուառութեան մէջ էր : Դրամին արժէզրկումին հետեւանքով, իր արդէն խեղճ ու կրակ խնայողութիւնն օդը ցնդած էր, յաճախորդներն անյայտ եղած էին : Վերջերը շատ քիչ անգամ դիմացի ճաշարանէն տաք կերակուր մը բերել կուտար. հացի ու սուրճի դրամն ալ շաբաթներով պարտական կը մնար : Անգամ մը սրճարանապետը զինքը դուրս նետել ուզեց, բայց միայն տուտուին երախտաւորութեան շնորհիւ չկատարուեցաւ սարսափելին : Յաջորդ ամիս հասաւ դժբախտութիւնը :

ՍԹԵՓԱՆ ՑՎԱՅԳ

(5 եւ մնացեալը յաջորդով)

յին կեանքին կենսունակութիւնը մշտնջենաւորելու համար :

Այս իրողութիւնը անգամ մըն ալ հաստատելով, կ'ուզեմ յիշեցնել եւ շեշտել թէ ինչ պիտի ըլլար Սփիւռքի ցանուցրիւ Հայութեան գոնէ մէկ մասին վիճակը, առանց նման բարեսիրական կազմակերպութեանց գոյութեան եւ այդ գոյութիւնը կենդանի պահող Հայուն զոհաբերութեան ու հանրօգուտ ամէն տեսակ ձեռնարկներու միշտ օժանդակելու տրամադիր ոգիին :

Հանրային գործերը օգտակար եւ տեւական կրնան ըլլալ միայն այն ատեն՝ երբ միացեալ ուժերով է որ կը կատարուին անոնք : Մին՝ իր աշխատանքի բաժինով, ուրիշ մը իր ձեռներէցութեամբ, իսկ երրորդը՝ բերած նիւթական նպաստով : Առանց այս երեք ազդակներուն, մէկին կամ միւսին պակասով, անպայման, որեւէ հանրային գործ դատապարտուած է կաղալու կամ կէս ճամբուն մնալու :

Ինչո՞ւ այս քանի մը ընդհ. խորհրդածութիւններն ու նկատումները, երբ մեր խօսքը Ազքատախնամին մասին է :

Որովհետեւ, իրաւ է թէ իւրաքանչիւր կազմակերպութիւն գործունէութեան գետինով կը տարբերի մէկը – միւսէն եւ զատ – զատ նպատակներու կը ծառայեն, բայց, անոնք, իրենց գործունէութեամբ զիրար լրացնելով, ամբողջացումն կը հանդիսանան մեր հանրային կեանքին : Ահա թէ ինչու, ինքնաբերաբար, մեր ուշադրութիւնն ու միտքը հաւասարապէս կը կեդրոնանայ բոլորին վրայ, որովհետեւ անոնք, հաւասարապէս արժանի են հաւաքականութեան քաջալերանքին եւ գնահատանքին :

Ինչ հարկ մանրամասնութեանց մէջ մտնելու, ներկայացնելու համար այստեղ Ազքատախնամը, երբ ամէնուն ծանօթ է իր գործունէութեամբ ու կատարած դերով : Մանաւանդ սա վերջին տասնամեակի ընթացքին՝ երբ անոր աշխատանքի դաշտը ծաւալ գտաւ մեր երկու «Հանգստեան Տուն»երու գոյութեամբը եւ զանոնք մատակարարելու պատասխանատու աշխատանքներովը :

Ու, բացառիկ երեւոյթ՝ իբրեւ տարինէ մը ի վեր «Հանրօգուտ – Կազմակերպութիւն» ճանաչումը Ֆրանսական իշխանութեանց կողմէ : Այս շնորհին արժանանալն ալ ինքնին ապացոյցը չէ՞ Ազքատախնամին ունեցած օգտաշատ գործունէութեան :

Որպէսզի անոր վարիչները կարենան, այսօր, նոյն եռանդով ու կորովով շարունակել իրենց ստանձնած գործը, անհրաժեշտօրէն պէտք ունին մեր սրտցաւ ու ազնուաէր հայրենակիցներուն նիւթական նպաստին, օգնութեան հասնելու համար Ազքատախնամին հոգածութեան տակ գտնուող աւելի քան 200 չքաւոր եւ աննեցուկ ընտանիքներուն, որոնց ցաւն ու տառապանքը օրէ օր կը խորանայ, կեանքի յարաճուն սղութեան եւ ստեղծուած նոր դժուարութիւններու պատճառաւ :

Շատ անգամներ, սրտաճմլիկ ու արցունք խլող իրականութեանց ալ ականատես կ'ըլլանք : Կան որ չոր հաց մը ունենալու միջոցէն ալ զուրկ են, որովհետեւ զուրկ են աշխատելու ամէն հնարաւորութենէ, հիւանդկախ, անդամալոյծ կամ տարիներու ծանր բեռան տակ կքած ծերունիներ, որոնք ինչ – ինչ պատճառներով «Հանգստեան Տուն»երուն մէջ անգամ տեղաւորութիւն չեն կրնար գտնել : Ահաւոր է այսպիսիներուն վիճակը : Ի՞նչ կրնայ ընել հասոյթի հաստատուն միջոցներէ զուրկ Ազքատախնամը : Անոր բաշխած ամսական քանի մը ֆրանքի նպաստը չէ որ պիտի կարենար մեղմացնել այս խեղճերուն ցաւը : Այս կացութեան առջեւ Ազքատախնամը, հակառակ իր կամքին ու փափաքին, չունենալով լայն միջոցներ, աւելի բան մը չի կրնար ընել, դժբախտաբար : Այո, գիտենք թէ մեր Ազքատախնամն ու բոլոր միւսները, իրենց գոյութիւնը կը պարտին ցարդ՝ մեր ժողովուրդէն նուիրուած սրտաբուխ լումային : Բայց, այսօր, կեանքի վերիվայրումները յեղաշրջած ըլլալով ամէն ինչ, դժուարութիւններն ալ նոյն համեմատութեամբ են մեծցած : Ուստի, մեր հանրային կեանքին բազում պահանջները լաւագոյն կերպով դիմագրաւելու եւ անոնց կարենալ գոհացում տալու համար ալ, պէտք է նաեւ որ հանրութեան տուած լումաներն ալ բազմապատկուին, այլապէս բախտէն հալածուած մեր դժբախտները դատապարտուած են թշուառութեան մէջ տուայտելու :

Ցաճախ լսած ենք ու անգամ մըն ալ պարտք կը սեպենք կրկնելու թէ Ազքատախնամին հասոյթի միակ աղբիւրը կը կազմեն անդամավճար, անհատական նուիրատուութիւններ, եկեղեցւոյ պնակէն ու տարեկան պարահանդէսէն գոյացած գումարները, աւաղ, շատ ճղճիմ, մեր ծով ցաւերուն իբր դարման ծառայելու համար :

Վերամուտի այս շրջանին ուրեմն, ջանանք սթափեցնել նաեւ մեր ազգասիրական ու բարեսիրական զգացումները, որպէսզի անոնք եւս նոր թափով մը զարթնուն, խղճի մեր պարտքը կատարելու համար հանդէպ անոնց, որոնք ակնկառոյց՝ օգնութիւն կ'աղաղակեն օրն ի բուն : Կարելի՞ է անտարբեր մնալ այս սիրտ ծակող ձայնին ի լուր :

Քանի որ կը գտնուինք Ազքատախնամի պարահանդէսին նախօրեակին, ահա լաւագոյն առիթ մը մեր սրտցաւ հայրենակիցներուն, փութացնելու համար իրենց սրտաբուխ նուէրները, որոնք կոչուած են սպեղանին ըլլալու մեր շուրջ գոյութիւն ունեցող այս լուռ ցաւերուն :

«Ով որ օգնէ աղքատին, Աստուած է անոր օգնական» :

ՄԿՐՏԻՉ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԱՐԴԻ ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԻՐ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԱՌՈՅՑՈՎ

ԽՄԲ. — Քանի շաբաթ է միջազգային մամուլը եւ քաղաքական շրջանակները կը զբաղին Թուրքերով : Այս առթիւ *Փարի – Փրէս* էջ մը նուիրած է Թուրքիոյ զինուորական ուժին, որմէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները :

Միջին Արեւելքի տագնապալի այս օրերուն, միջազգային քաղաքական շրջանակներուն ուշադրութիւնը կեդրոնացած է Թուրքիոյ վրայ :

Սուրիան պաշտպանելու նպատակով՝ Թուրքիան 24 ժամուան ընթացքին քարուքանդ ընելու Խրուշչեւի սպառնալիքը առիթ մը եղաւ, որ Արեւմուտքը աւելի մօտէն հետաքրքրութիւն ցոյց տայ Անգարայի նկատմամբ : Մինչդեռ, ինչպէս կը գրէ տեղական մամուլը, սպառնալիքներուն ականջ չկախելով Թուրքերը ներկայիս զբաղած են իրենց ընտրութիւններով :

Բաց աստի, ռազմապէս զօրաւոր կառոյց մը ունի : Ընդարձակ շրջան մը արդէն արգիլեալ գօտի հռչակուած է զբօսաշրջիկներու համար . — մեծ ճամբաներէն հեռու, լեռնային շրջան մը՝ Սեւ Ծովէն պարսկական սահմանը երկարող հինգ հարիւր քիլոմեթրի տարածութիւն մը, որ միաժամանակ կը գտնուի Խ. Միութեան կովկասեան սահմանին վրայ : Եթէ խորհրդային հրթիռները մեծ քաղաքները կամ օդակայանները քանդեն, պատերազմը դարձեալ պիտի շարունակուի, ըստ Թուրքերուն... :

Այս շրջանին մէջ (Էրզրում) խմբուած թրքական բանակը պաշտպանողական նպատակներու համաձայն է կազմուած, դիմագրաւելու համար կովկասեան ճակատէն կատարուելիք ներխուժում մը : Այստեղի զինուորները մասնագիտացած են լեռնային կռիւներու մէջ : Միաժամանակ կապուած են պարսկական եւ իրաքեան բանակներուն՝ Պաղտատի Ուխտով :

Պոլսոյ մէջ հաստատուած բանակը Թուրքիոյ զինուորական կարեւորագոյն համախմբումը կը ներկայացնէ : Իր գըլխաւոր պաշտօնն է՝ քննել պուլկարական սահմանագլուխը եւ ապահովել կապը՝ յունական ուժերուն հետ, նկատելով որ երկուքն ալ մաս կը կազմեն Ատլանտեան կազմակերպութեան :

Իսկ երրորդ բանակին պարտականութիւնն է՝ ապահովել կեդրոնական Թուրքիոյ, ինչպէս նաեւ Հարաւային շրջանին պաշտպանութիւնը :

Ինչպէս կը տեսնուի, պատմութիւնը բաւական փոխուած է 1853էն ի վեր, երբ Նիկոլա Ա. ցարը «Եւրոպայի հիւանդ մարդը» կոչեց Թուրքիան : Ամերիկացիները կարողացան «հիւանդ մարդ»ը դարձնել Միջին Արեւելքի զօրաւորագոյն մարդը, իրենց ուզածին պէս խաղցնելով զայն : Ամերիկեան տնտեսական օժանդակութեան շնորհիւ, նոյնպէս, աւելցած է Թուրքիոյ եկամուտը : Մինչեւ 1950 Թուրքիա ցորեն կը ներածէր, ներկայիս՝ աշխարհի չորրորդ արտածող երկիրը դարձած է : Բամպակի արտադրութիւնն ալ քառապատկուած է, ծխախոտին հետ :

Ամէնէն ակնբախը սակայն զինուորական մեքենան է : Մօտ հարիւր օդակայաններ հաստատուած են բովանդակ հողամասին վրայ, որոնց մեծ մասը Պաքուի նաւթահորերէն հազիւ կէս ժամ հեռաւորութեամբ : Յատկապէս երեք օդակայաններ կառուցուած են՝ հիւլէական ռմբակոծիչներու համար :

Պատերազմական զօրաւոր այս կարգուսարքը սակայն ծանր կը կշռէ երկրին վրայ :

Այսուհանդերձ, կարելի չէ ըսել, թէ երկիրը յառաջդիմած չէ : Մանաւանդ՝ այս յառաջդիմութիւնը կը վերագրեն Աթաթիւրքի ձեռք առած միջոցներուն : Թէեւ, ներկայիս իշխանութեան գլուխ գտնուող դեմոկրատ կուսակցութիւնը տապալած է զանոնք : 1946ին հիմնուած՝ Աթաթիւրքի ժառանգորդներուն բացարձակ մենատիրութեան դէմ պայքարելու համար, դեմոկրատները տապալեցին Ինէօնիւի կուսակցութիւնը եւ հաստատեցին իրենց վարչակարգը : Ներկայիս, երկրին պետը դարձած է Ատնան Մենտերէս, որ Թուրքիոյ «զօրաւոր» մարդը կը կոչուի : Ծանօթ է անոր հակառուս քաղաքականութիւնը :

Մինչդեռ, Ինէօնիւի կուսակցութեան մէջ ռուսամոլութեան նշաններ կան տակաւին : Անոնք կը յիշեն այն օրերը, երբ Խ. Միութիւն եւ Թուրքիա ձեռք ձեռքի կը քալէին : Այդ օրերուն է որ կ'ակնարկէր Խրուշչեւ, երբ սպառնալիքներ ընելով հանդերձ, կը յիշեցնէր Թուրքերուն, թէ Ամերիկա շատ հեռու է, մինչդեռ այդպէս չէ Ռուսիան ... :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊԵՏՐՈՍ ԱՐՔ. ՔԵՍՏԻՃԵԱՆԻ յուղարկաւորութիւնն ու թաղումը կատարուած են Հոմսի մէջ, Արեւելեան Սուրբ Ժողովի պաշտօնեաներուն, բարեկամներուն եւ Հոմսի Հայ գաղութին ներկայացուցիչներուն մասնակցութեամբ : Ցաւակցական հեռագիրներ ղրկած են Պապը ու բազմաթիւ այլ կղերական անձնաւորութիւններ :

ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ հիւրասիրած է Ամերիկայի հինգ հարիւր արաբ ուսանողները, որոնց մէջ կը գտնուէին նաեւ արաբական երկիրներու մէջ ծնած հայ ուսանողներ, որոնցմէ շատեր՝ կազմակերպիչ եւ նախագահի հանդամանքով :

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ (Եգիպտոս) Նորակառոյց «Յառաջդիմասէր» ակումբը մշակութային եւ մարզական կեդրոն մը դարձած է արդէն, ուր կը կատարուին ներկայացումներ եւ հանդէսներ՝ խանդավառութիւն ստեղծելով :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (36)

ԿԱՅԾԵՐ

Ժ.

ԶԻՆՔԵՐ

Բայց մայրս չէր համաձայնւում. նա մինչեւ անգամ մեղք էր համարում սովորել այն արհեստի, որ պատրաստում է մարդիկ կոտորելու գործիքներ : Տէր Թօդիկն էլ միեւնոյնն էր կրկնում :

Բայց Կարօն ինձանից աւելի ազատ եւ աւելի բախտաւոր էր. նա ոչ մայր ունէր, ոչ հայր եւ ոչ էլ վարժապետ. ոչ ոք նորան չէր արգելում հետեւել բնութեան ձայնին. տատը չէր ճնշում նրան, եւ որսորդի ազդեցութեան ներքոյ նա դարձաւ բոլորովին ուրիշ տղայ, քան թէ էին նրա բոլոր ընկերները : Այն օրից, որ թողեց դպրոցը, ես ինքս մեծ փոփոխութիւն էի տեսնում նրա մէջ : Ես լսում էի նրանից ինձ համար շատ անհասկանալի խօսքեր. մի անգամ ասաց նա.

— Ֆարհատ, մեր գիւղացիները շատ աղքատ են, կան ընտանիքներ, որ հաց չունեն ուտելու :

— Դու ի՞նչ գիտես, հարցրի ես :

— Որսորդի հետ երէկ ման եկանք մի քանի գիւղեր. նա ինձ ներս տարաւ գիւղացիների խրճիթները, ես տեսայ սարսափելի չքաւորութիւն :

— Ի՞նչ է պատճառը :

— Այդ մահմետականները մեր գիւղացիների արիւնը ծծում են : Այդ խաները, բեգերը նրանց կեանքը բոլորովին մաշում են : Որսորդը ինձ բացատրում էր, թէ ինչ պէտք է արած, որ գիւղացիները աւելի հանգիստ եւ աւելի կուշտ լինեն :

Ես ոչինչ չպատասխանեցի, նա շարունակեց.

— Ֆարհատ, քանի օր առաջ տեսայ, մի գիւղացու կապած, ծեծում էին նրա համար, որ չէր գնացել խանի համար ձրի բանելու : Խեղճը իր ընտանիքի միակ աշխատող մարդն է, եթէ նա միշտ խանի համար ձրի բանէ, էլ ո՞վ կը կերակրէ նրա երեխաները : Ֆարհատ, հէնց որ տեսայ, սիրտս այրուեց, էլ չկարողացայ արտասուքս պահել ... :

Ահա այսպէս, միշտ գիւղացիները, միշտ գիւղացիներ, միշտ գիւղացիների մասին էր խօսում նա : Ես մտածում էի, թէ խեղճ տղան ցնորուել է, նրան ի՞նչ փոյթ, որ գիւղացիները ուտելու հաց չունեն, կամ նրանց տանջում են : Լաւ չէ՞, ասում էի, որ իր փորի համար մտածէ. ինքը աւելի բախտաւոր չէ այն թշուառներից, որոնք գիշերները սոված են պառկում :

Ի հարկէ, այդ մեծ փոփոխութիւն էր Կարոյի բնաւորութեան մէջ : Նա առաջ սովորութիւն ունէր խօսել Քօրօղլիի, Ռուստամի, Զալի եւ դրանց նման հերոսների մասին, որոնց պատմութիւնը լսել էր աշուղների վէպերի մէջ,— կամ խօսում էր գեղեցիկ աղջիկների վրայ եւ ծաղրում էր նրանց այս եւ այն թուլութիւնները : Ցանկարծ բոլորը մոռացաւ նա, սկսեց գիւղացիների մասին խօսել, նրանց վրայ մտածել : Ո՞վ մտցրեց նրա մէջ այդ ցնորքը : — Ես չգիտէի, միայն Ասլանը վերաբերում էր որսորդ Ավոյին :

ԺԱ.

ՂԱՐԱ – ՄԵԼԻՔՆԵՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

Մի անգամ Կարօն ինձ ասաց. — Ֆարհատ, տատս շատ հիւանդ է, ես մենակ եմ, գնանք մեր տուն, այս գիշեր մեզ մօտ կացիր :

Ես գնացի : Կարոյենց բնակարանը շատ հեռու չէր մեր տնից : Ես գտայ Զամբուրին, արդարեւ, ծանր հիւանդութեան մէջ. խեղճ կնոջ միայն մորթն ու ոսկորն էր մնացել, շունչը հազիւ ելեւմուտ էր անում : Երբ մեզ տեսաւ նա, փոքր ինչ հոգի առաւ, խնդրեց՝ գլուխը վեր բարձրացնել եւ բարձերը նեցուկ տալ մէջքին, որ կարողանայ նստել : Կարօն կատարեց նրա ցանկութիւնը : Հնոցի մէջ վառւում էին մի քանի կտոր փայտեր, եւ կարմիր լոյսը ծաւալուելով փոքրիկ խրճիթի մէջ, լուսաւորում էր հիւանդի մաշուած, դալկացած դէմքը :

Հիւանդը կանչեց Կարոյին, նստեցրեց իր մօտ, եւ նրա ձեռքը առնելով իր ոսկրացած ափի մէջ, ասաց թոյլ եւ դողդոջուն ձայնով.

— Ես մեռնում եմ, Կարօ, քանի որ բերանս փակուած չէ, թող լեզուս բաց անէ քեզ այն գաղտնիքը որ այնքան տարի ծածուկ էր պահուած :

Նա պատմեց, ինքը Կարոյի ոչ տատն է, ոչ նրա ազգականը, այլ սկզբում Կարոյի հօր տան աղախինն է եղել, իսկ յետոյ դարձաւ նրա դայեակը : Նա պատմեց, թէ Կարոյի հայրը կոչւում էր Միր-Մարտօ, նա պատկանում էր Ղարա – Մելիքների ընտանիքին, որ սերուած էր Հայոց մի հին իշխանական տոհմից : Դարերի ընթացքում այդ տոհմի բախտը նոյնքան փոփոխութեան է ենթարկուել, որքան փոփոխական, յեղյեղուկ է եղել Հայաստանի դրութիւնը : Նա բարձրացել եւ խոնարհուել է իշխանութեան, աստիճանի բոլոր ելեւէջների մէջ, երբեմն տիրող իշխան, երբեմն հասարակ տանուտէր, երբեմն տաժանակիր հողագործ,— բայց երբեք չէ կորցրել իր ազնուապետական ոգին :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ԹՈՒՐՔ ԵՒ ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԽՌՈՒՇՉԵՐ ԵՒ ԱՅՁԸՆՀԱՌՈՒԸՐ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Հազիւ երեք չաբաթ առաջ, քաղաքական դիտողները որոշ մեղմացում մը կ'արձանագրէին Մերձ. Արեւելքի մէջ:

Քաջալերուած Սէուտ Թագաւորին տարած դիւանագիտական աշխատանքներէն՝ Դամասկոսի եւ Պէյրութի մէջ, անոնք մեծապէս մեղմացած կը գտնէին Սուրիոյ տագնապը եւ լաւատես կարծիքներ կը յայտնէին:

Ոմանք, աւելի յառաջ երթալով, արդէն իսկ արեւմտեան եւ դրամատիրական սայլէն լծուած կը տեսնէին Սուրիան եւ Եգիպտոսը, «Դրական չէզոքութեան» այս ախոյեանները:

Վերջին դէպքերը, դժբախտաբար կու գան անգամ մը եւս ժխտելու այս հաստատումները:

Կարելի չէ հիմնական եւ որոշ գաղափար մը կազմել Մերձաւոր Արեւելքի կացութեան շուրջ: Կարելի չէ նոյնպէս, հետեւելով կարգ մը լուրերու եւ քաղաքական ձեռնարկներու, որոշ եզրակացութիւններու յանգիլ, եւ գիրքերու ճշգում մը տեսնել:

Երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր, Մերձաւոր Արեւելքը եղած է ու կը շարունակէ մնալ աշխարհի ամէնէն եռուն եւ վտանգաւոր շրջանը: Եւ որքան ատեն, որ մեծերը չներդաշնակեն իրենց տնտեսական եւ քաղաքական շահերը, այնքան ատեն այս շրջանը պիտի մնայ մրցակցութեան վայր՝ միշտ տագնապալի, միշտ պայթուցիկ վիճակով:

Երբ տակաւին, քանի մը չաբաթ առաջ, խաբուսիկ մեղմացում մը կ'արձանագրուէր, յանկարծ մթնոլորտը այնքան կը թանձրանայ, որ կը յիշեցնէ անցեալ տարուան Սուէզի արշաւանքին մղձաւանջի օրերը:

Ի՞նչ է պատահածը:

Տագնապին առաջին կայծը արձակուեցաւ Մոսկուայէն, երբ Խորհ. Ռուսիոյ Համայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղարը Խրուշչեւ, ամերիկեան լրագրողի մը ընծայած տեսակցութեան մը ընթացքին, ռազմաշունչ խօսքերով կը դատապարտէր Թուրքիան, այս երկիրը նկատելով պատերազմի հրձիգ: Ան կը պնդէր, որ Թուրքիան, իր ամբողջ բանակը կեդրոնացնելով Սուրիոյ սահմանը, յարձակում մը կը պատրաստէ այդ երկրին դէմ: Եւ աւելի ուժ տալու համար իր խօսքերուն, Թուանշաններու եւ փաստերու վրայ յենլով, մեծ ճիգ կը թափէ ապացուցանելու համար, որ ծրագրուած է Սուրիոյ դէմ մօտալուտ յարձակում մը Մ. Նահանգներու կողմէ: Եւ օգտուելով առիթէն բիրտ ազդարարութիւն մը եւս կ'ուղղէ Թուրքիոյ հասցէին, բացականչելով.

«Երբ թնդանօթները սկսին գոռալ, եւ մեր հրթիռները սաւառնին, շատ ուշ պիտի ըլլայ, եւ Թուրքիան մէկ օրէն իսկ պիտի քայքայուի»:

Այս սպառնալից յայտարարութեան արձագանգը տակաւին չանհետացած, յանկարծ ուրիշ դէպք մը կը ցնցէ ամբողջ եւրոպական մայրաքաղաքները, եւ սումբի մը ազդեցութիւնը կը գործէ:

Եգիպտական ուժեր, առաջնորդուած չորս հինգ ռազմանաւերով, ցամաք կ'ելլեն Լաթաքիա նաւահանգիստին մէջ (Սուրիա), եւ դիրք կը բռնեն Թրքական սահմանին վրայ, սուրիական ուժերու կողքին:

Լաթաքիա, որ ասկէ երեք չաբաթ առաջ, ջերմօրէն ընդունած էր երկու խորհրդային զրահաւորներու այցելութիւնը, կը գտնուի հիւսիսային Սուրիոյ ծովեզերքը, ոչ հեռու Հալէպէն: Կ'ըսուի թէ ռուսական ռազմանաւեր ցամաք հանած են խումբ մը ռուս մասնագէտներ որոնք եկած են հսկելու եւ յառաջ տանելու զինուորական կառուցումները:

Եգիպտական ուժերու ցամաքահանման այս լուրը, հազիւ թերթերու մէջ տեղ գտած, կրքոտ Խրուշչեւը, միշտ աշխոյժ, այս անգամ կը ձեռնարկէ բոլորովին նոր եւ ինքնատիպ քայլի մը, որ զարմանք եւ շփոթութիւն կը պատճառէ բոլոր մայրաքաղաքներու մէջ:

Ան մասնաւոր նամակներ կը յղէ արեւմտեան երկիրներու բոլոր ընկերվարական կուսակցութեանց, հրաւիրելով զանոնք, որ ճնշում բանեցնեն իրենց կառավարութեանց վրայ, որպէսզի Թրքական ուժերու դէպի Սուրիա խուժումը արգիլուի: Ան դարձեալ կը շողացնէ իր սպառնալիքը, ազդարարելով որ Սուրիոյ վրայ յարձակում մը կրնայ դուռ բանալ երրորդ աշխարհամարտի մը:

Այս նամակներուն քննութիւնը տակաւին չվերջացած, ՄԱԿի մէջ, Սուրիա բուռն բողոք մը կը ներկայացնէ Թուրքիոյ դէմ, ու կը պահանջէ Թրքական կեդրոնացումներու վտանգին անմիջական քննութիւնը: Իսկ Ռուսիոյ արտաքին նախարար՝ Կրոմիքօ, հետ ի հետ օգնութեան հասնելով Սուրիոյ, ուժ կուտայ այդ բողոքին, ու բուռն յարձակում կը գործէ Մ. Նահանգներուն վրայ, կրակոտ բառերով:

Այսքանով չի վերջանար, սակայն, քաղաքական այս թատերախաղը:

Անդին, Սուրիոյ դրացի արաբ երկիրները, որոնք տակաւին երէկ, ծանր արտայայտութիւններով կը դատապարտէին Սուրիան, իր ընդգրկած քաղաքականութեան համար, յանկարծ լեզու փոխելով, իրենց համակրանքը կը յայտնեն Սուրիոյ ու հաւատաց կուտան անոր, վստահեցնելով որ յարձակումի մը պարագային, անոնք իր կողքին պիտի կանգնին:

Այսպէս, Պաղտատի դաշինքի միջնաբերդ՝ Իրաք, Այզընհաուըրի վարդապետութեան դրօշակակիր՝ Լիբանանը, նոյն վարդապետութեան կնքահայր՝ Սէուտի Արաբիան եւ արաբական լեկայի անատակ տղան՝ Յորդանանը, ոչ միայն մասնաւոր եւ պաշտօնական յայտարարութիւններով Սուրիոյ դատը կը պաշտպանեն Թուրքիոյ դէմ, այլեւ ի խնդիր արաբական միասնականութեան, անոնք կը սպառնան հրաժարիլ Այզընհաուըրի վարդապետութենէն:

Արեւմուտքի բարեկամ արաբ երկիրներու կամայ կամ ակամայ այս դիրք որոշելը Սուրիոյ կողքին, ցոյց կուտայ թէ Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը կորսնցուցած է իր հմայքը եւ ուժը: Ան հոգեվարքի մէջ է եւ Ուաշինկթընի մէջ չեն ծածկեր այլեւս ձախողութիւնը:

Ֆրանսական մամուլը լայն տեղ յատկացնելով Սուրիոյ տագնապին, զանուութեամբ կ'արձանագրէ Մ. Նահանգներու արաբական քաղաքականութեան ձախողումը:

Միջին Արեւելեան խնդիրներու լաւատեղեակ եւ ծանրաբարոյ «Լը Մոնտ» մասնաւոր խմբագրականի մը մէջ, կը գրէ.

«Ամերիկայի դիրքը Մ. Արեւելքի մէջ, մեծապէս տկարացած է վերջին ամիսներու ընթացքին: Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը հոգեվարքի մէջ ըլլալ կը թուի: Անոր կեանքը կախում ունի Լիբանանի եւ նոյնիսկ Յորդանանի հետզհետէ հաւանական դիրք փոխելէն: Մ. Նահանգներու արաբասէր քաղաքականութիւնը Սուէզի դէպքերէն վերջ, չտուաւ ակնկալուած շահաստկոսը: (Լը Մոնտ, 18 Հոկտ.):

Եւ իսկապէս, դէպքերու տարօրինակ եւ զարմանալի ընթացքով, Այզընհաուըրի վարդապետութեան կորովի հակառակորդ Եգիպտոսն է, որ դերերը շրջելով, իրագործման կը դնէ նոյն վարդապետութիւնը, սակայն տարբեր եղանակով: Ան, օգնութեան կը փութայ Սուրիոյ, զայն պաշտպանելու համար ոչ թէ համայնավար յարձակումի մը դէմ, այլ՝ «Թուրք եւ ամերիկեան կայսերապաշտութեան դէմ», իրեն ջերմ գործակից ունենալով Խորհրդային Ռուսիան:

Այս բոլոր երեւոյթները ցոյց կուտան թէ տագնապի ծանր շրջան մը կը բոլորէ դարձեալ Մ. Արեւելքը: Կացութիւնը դարձած է պայթուցիկ, Մոսկուայի ընդգրկած պայթուցիկ քաղաքականութեամբ:

Իսկապէս կա՞յ պատերազմի վտանգ մը, Սուրիոյ սահմանին վրայ:

Մենք չէ, որ ուղղակի պիտի պատասխանենք այս հարցումին:

Բայց մէկ բան որոշ է թէ այժմ Մ. Արեւելքի մէջ կը մղուի ջիղերու պատերազմ մը, որ կը դէէ կ'անցնի բոլորը՝ իր ուժգնութեամբ:

Որոշ է նոյնպէս, որ մեծ բացակայ մը, նորեկ մը, տեղ գտած է այսօր այդ պարապին մէջ, որ ստեղծուած էր Միջին Արեւելքի մէջ՝ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հեռացումով:

Լոնտոնի թէ Ուաշինկթընի մէջ, հետզհետէ աւելի գետին կը շահի այն համոզումը թէ «աւելի արդիւնաւոր է խօսիլ Ռուսերու հետ, քան թէ զանոնք անգիտանալ»:

Նոյն համոզումը կը յայտնէ նաեւ Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան մեծ պարագլուխ Պեվան, իր թերթին, «Թրիպիւնի» մէջ, տալով ծամծմելու բառերը:

«Մերձաւոր Արեւելքի խնդիրներու կարգադրման համար եղած ոեւէ համաձայնութիւն իրական արժէք չի կրնար ունենալ, եթէ չէ կատարուած Խ. Միութեան մասնակցութեամբ եւ համաձայնութեամբ»: (Թրիպիւն, 18 Հոկտ.):

Նոր մրցակից մը եւս դաշտ իջած է եւ ասպարէզ կը կարդայ:

Միջին Արեւելքը այլեւս դադրած է ըլլալէ արգիլուած ու կոյս գօտի մը:

Հարց է գիտնալ թէ ազդեցութեան գօտիները ինչպէ՞ս պիտի բաժնուին:

ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՆՈՊԷԼ - 57՝
ԱԼՊԷՐ ՔԱՄԻՒ

Ինչպէս գրած էինք, 1957ի Նոպէլեան գրական մրցանակը տրուեցաւ ֆրանսացի գրագէտ Ալպէր Քամիւի: Դեկտեմբեր 10-ին, Սթոքհոլմի մէջ, պաշտօնական արարողութեան մը ընթացքին Ալպէր Քամիւ կիւսթաւ - Ատոլֆ Զ. Թագաւորին ձեռքէն պիտի ստանայ մրցանակը՝ 16 միլիոն ֆրանք:

Քիփլինկէն վերջ՝ որ 42 տարեկան էր, Քամիւ առաջին գրագէտն է, որ այսքան երիտասարդ տարիքին տիրացաւ միջազգային մրցանակին:

Այս տարուան թեկնածուներու չարքին կը գտնուէին բազմաթիւ ծանօթ անուններ՝ Անտրէ Մալրօ, Սէն Ճօն Փէրս, Քարէն Պլիքսէն - Ֆիննէքէ, Նիքոս Քազանծաքիս եւ Իգաք Տինէզէն, բոլորն ալ համաշխարհային համբաւներ, եւ այս բոլորին մէջէն Ալպէր Քամիւի ընտրութիւնը անգամ մը եւս ցոյց կուտայ թէ երիտասարդ գրագէտը համակրանքի որքան խոր ակօսներ է բացած իր գրական անդաստանին մէջ:

Շուէտի Արքայական Կաճառին քարտուղարը՝ շուէտացի բանաստեղծ Անտերս Օսթերլինկ անդրադառնալով Ալպէր Քամիւի ընտրութեան, ըսած է թէ «44 տարեկան այս գրագէտը արժանացած է մրցանակին, վասնզի իր գրականութիւնը արեւու լոյսին տակ կը բերէ բոլոր այն հարցերը՝ որոնք մեր օրերուն կը ներկայանան մարդկային խղճին»:

Պաշտելով բարոյախօսը, ինչպէս նաեւ գրագէտը, Կաճառին անդամները հաւատարիմ մնացած են Մրցանակի հիմնադրին՝ Ալֆրետ Նոպէլի մտածումին, որ կը ցանկար իր անունով կոչուող մրցանակով պարգեւատրել «մարդկային հա –

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԳԻՐՔ – ՄԷՆՏԷԼ

Գլխաւոր սպասեակը, չատոնց արդէն նկատած էր, որ ամէն օր սեղաններէն հաց կը պակսէր: Անմիջապէս իր կաս – [illegible]

[illegible] տին հրեց, պատի պէս ճերմկցաւ: Գիրքն ալ մոռցաւ սեղանին վրայ: Սրճարանապետը եռեւէն դուրս վազեց ու փողոցին մէջ չարունակեց իր լուտանքները..: Այսօրուան մարդիկ սիրտ չունին ...ի՞նչ ըսել է ... մարդ մը, որ երեսուն տարի տեղ մը նստած է, դուրս նետել ... ամօթ, հազար ամօթ... Աստուծմէ վախ չունի՞ն »:

« Տուտուն » գեն կ'ուզէր չարունակել [illegible]

[illegible] գիրար կը ճանչնայինք: Գիրք մը մնաց իրմէ ինծի յիշատակ ... :

« Բայց օր մը առտու կանուխ ... երբ պատուհանին մետաղները փայլեցնելու վրայ էմ, ի՞նչ տեսնեմ աղէկ... քիչ մընաց խելքիս պիտի գար... յանկարծ դուռը կը բացուի եւ Մէնտէլ ներս կը մտնէ: Գիտէք արդէն, միշտ կողմնակի հակած՝ մտամոլոր ներս կուգար. բայց այս անգամ բոլորովին տարբեր բան մը [illegible]

[illegible] նավի պէս դուրս վազեց: Դուռին առջեւ ինկաւ մնաց: Անմիջապէս հիւանդանոց հնառձայնեցինք, կառք մը եկաւ եւ տարաւ զինքը: Իրիկունը ծանր թոքատապով մեռաւ: Արդէն վերջին անգամ սրճարան եկած ատեն ջերմի նոպայի մը մէջ էր եղեր: Զէ՞ որ իր սեղանը իր միակ տունն էր աշխարհիս վրայ ... իր տունը գալ ուզած էր վերջին անգամ ...»: —

×

[illegible]

ՍԹԵՖԱՆ ՑՎԱՅԿ

(6 եւ վերջ)

կումներ ունեցող գաղափարական գործ մը» :

Ծնած է 1918 Նոյեմբեր 7ին, Ալժերիոյ փոքր քաղաքներէն մէկուն մէջ, ուր հաստատուած էր իր ծնողքը՝ հողամշակ: Ալժէի մէջ իր նախնական ուսումը ստանալէ ետք, կեանքը շահելու համար կը փորձէ բազմաթիւ արհեստներ, միաժամանակ պատրաստելով փիլիսոփայութեան վկայականի քննութեան: Հիւանդութեան մը հետեւանքով ուսումը կէս կը մնայ :

Սկիզբէն իսկ կապուած էր Ալժէի գրողներու շրջանակին եւ կ'աշխատակցէր տեղական թերթի մը: Ցետագային՝ սկսաւ աշխատակցիլ փարիզեան մամուլին, մինչեւ 1940 :

Ալպէր Քամիւ լայն ժողովրդականութիւն մը շահեցաւ 1942ին, երբ լոյս տեսաւ իր «Օտարական»ը: Իր հերոսը՝ կը ներկայացնէր մարդը, օտար՝ աշխարհին եւ ինքն իրեն հանդէպ : Անհեթեթ մարդ մը, անհեթեթ աշխարհի մը մէջ: Յաջորդ գիրքին մէջ՝ «Սիզիփոսի Առասպելը», նոյն անհեթեթութեան գաղափարն էր իր մեկնակէտը. կեանքի մէջ որեւէ բանի դէմ ըլլալ՝ չի նշանակեր որ չարժեր ապրիլ «Սիզիփոսն միշտ երջանիկ պէտք է երեւակայել» :

1945ին հրատարակեց «Նամակներ՝ գերմանացի բարեկամի մը» գործը, ուր կը պաշտպանէր արդարութեան գաղափարանութիւնը: Պայքարի մարդն էր եւ միաժամանակ՝ լրագրող: Փարիզի «Քոմպա» թերթին հիմնադիրներէն մէկն է, որուն մէջ իր ազդեցութիւնը զգալի էր Ազատագրութեան շրջանին :

«Ժանտախտ» վէպին մէջ, որ ստացաւ քննադատներու մրցանակը, Քամիւ կը ներկայացնէ երկու անձեր, որոնք չեն հաւատար Աստուծոյ եւ հարց կուտան .— «Կարելի՞ է սուրբ մը ըլլալ առանց Աստուծոյ» :

Քամիւի գրականութեան խորքը մարդկային խիղճն է: Մեծապէս օժանդակած է նաեւ արդի թատրոնին: Իր գրած թատերգութիւններուն մէջ ալ նոյն մտահոգութիւնները ունի :

Հրատարակած է նաեւ փորձեր ու պատմուածքներու հատոր մը՝ «Աքսոր եւ Թագաւորութիւն» : Արթիւր Քէօսլերի ընկերակցութեամբ մահապատժութեան մասին «Խորհրդածութիւններ» հրատարակեց, ուր գիրք կը բանէ մահապատժութեան դէմ :

Լրագրութիւնը ձգած էր 1947ին, բայց քանի մը տարի ետք կրկին սկսաւ աշխատակցիլ թերթերուն, յօդուածներով, քրոնիկներով եւ քննադատութիւններով :

Ալժերիոյ ողբերգութիւնը խորապէս տպաւորած է զինք: Որքան ալ կապուած ըլլայ մայր երկրին՝ չի կրնար մոռնալ իր ծննդավայրը: 1956ին Էքսփրէսի մէջ այս առդրութեամբ յօդուած մըն ալ գրած էր. — «Կը հաւատամ Ֆրանսացիներու եւ Ալժերիոյ Արաբներու Միութեան: Կը հաւատամ նոյնպէս, որ ազատ մարդոց այս միութիւնը լաւագոյն լուծումն է» :

Այսպէս թէ այնպէս, Ալպէր Քամիւ կը ներկայացնէ խորայատուկ վարդապետութիւն մը՝ Ֆրանսական գրականութեան մէջ: Նոպէլեան մրցանակը իրեն յանձնելով, շուէտական Ակադեմիան գրականութեան արժանաւոր մէկ ներկայացուցիչը ուզած է գնահատել, թէեւ տեղական մամուլը կը յիշեցնէ, թէ տակաւին Մալրօն կար :

×

Ծանօթ գրագէտ Հանրի Փըթի հետեւեալը կը գրէ Ալպէր Քամիւի մասին. —

«Ոչ մէկ գրագէտ, երկար տարիներէ ի վեր, չէ կրցած երիտասարդ տարիքին իսկ գրականութեան ասպարէզին մէջ գտնել վարպետ դէմք մը, որքան Ալպէր Քամիւ: Անիկա ինքզինքը պարտադրած չէ, ոչ ալ մղած է ճակատի պայքար՝ հասնելու համար այսօրուան բացառիկ դիրքին : Անիկա ինքնաբերաբար ընդունուած, ճանչցուած է: Երիտասարդները, իր առաջին գործերէն իսկ, սիրած են անոր մէջ տեսնել տեսակ մը գրականութեան իշխան: Միւս կողմէ, «ծերերը» գիտցած են ճանչնալ անոր մէջ նոր ուժ մը: Տասնըհինգ տարիներէ ի վեր Ալպէր Քամիւ կը վազէ յաղթանակէ յաղթանակ եւ իր այդ յաղթականները գրեթէ առանց սաւերի են եղած :

«Ինչո՞վ բացատրել այս չարունակական երջանկութիւնը : Շատ պարզ է : Քամիւի քով սուտը տեղ չունի, ճկուն է ան, այսուհանդերձ է նաեւ բնական եւ պարզ: Իր հաւատքը պայծառ է, ջինջ ու առանց պատրանքի :

«Իր առաջին գործերէն՝ հրատարակած 1937ին եւ 1938ին, մինչեւ վերջին գործերը եւ մասնաւորաբար «խորհրդածութիւններ կառափնատի մասին» գործով, Քամիւ օրինակներ կուտայ, կը քարոզէ, առանց սակայն մարգարէի հովեր առնելու :

«Կը հիանանք իր վրայ նախ՝ որովհետեւ կը հասկնանք եւ յետոյ՝ կը սիրենք զինքը» :

×

Թատերական ծանօթ քրոնիկագիր Ժօրժ Լէրմինիէ «Թատրոնի մարդը» խորագրով յօդուածի մը մէջ, կը գրէ Ալպէր Քամիւի մասին. —

«Թատրոնը Ալպէր Քամիւի համար ժամանց մը չէ: Ով որ այդպէս կը կարծէ, կը սխալի: Հարկ չկայ երկար ու բարակ խօսակցութեան բռնուիլ «Գալիկուլա»ի եւ «Ըրքիէմ»ի հեղինակին հետ, երեւան հանելու համար որ անիկա իր արեան մէջ ունի «Թատրոնը» եւ «Թատրոնը» իրեն համար վերագոյն արուեստն է :

«Քսան տարեկանին արդէն Ալժէի մէջ Ալպէր Քամիւ կը գրէ, կը բեմադրէ, կը խաղայ, աչքերը սեւեռած Քոբոյի եւ Քարթէլին: Կը պատկանի արդէն այդ դպրոցին եւ պատիւ կը բերէ Ֆրանսական Թատրոնին: Ով որ խաղացած է Քամիւի գործերը, Պառոյէն մինչեւ Քասարէզ, Միշէլ Պուքէն մինչեւ Ժէրար Ֆիլիփ եւ Բաթրիս Սէլիէ, անպայման որ պատուած են :

«Իր թատերական գործը փիլիսոփայակա՞ն ... մի գործէք այդ զարտուղութիւնը: Քամիւ որ հետզհետէ աւելի կը հակի դէպի Թատրոնը, կ'ատէ մասնաւոր գաղափարի մը համար, թէզի մը համար գրուած Թատերակները :

«Իր բոլոր Թատերակները, մանաւանդ «Անհասկացողութիւն»ը, «Պաշարման վիճակը», «Ճշմարիտը», «Րըքիէմ»ը կը ձայնեն անհեթեթը եւ կը փառաբանեն յեղաշրջումն ու յոյսը, եւ առանք բոլորն ալ կը կրեն մարդկային դրոշմ մը :

«Ինչպէս իր բովանդակ գրականութիւնը :

«Եւ ի՛նչ լեզուով ...» :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ արուեստագէտներ՝ Օհան Տուրեան եւ Ռաֆֆի Պետրոսեան, Երեւանի Հայֆիլարմոնիայի մեծ դահլիճին մէջ, պետական նուագախումբին ընկերակցութեամբ տուած են համերգներ՝ որոնք անցած են մեծ յաջողութեամբ :

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ ծննդեան վաթսունամեակին նուիրուած հանդիսութիւններ կատարուած են Պաքուի եւ Թիֆլիսի մէջ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ վարչապետ Ծ. Առուշանեան շքանշաններ տուած է խումբ մը մարզիկներու, որոնք մարզական դեանի վրայ նուաճումներ ձեռք ձգած են եւ միջազգային մրցումներու մէջ՝ յաջողութիւններ արձանագրած :

ԻՕԼԻԱՆԻ պետական ձիարշաւարանին մէջ տեղի ունեցած են մոթոսիքլէթի մրցումներ: Այս մարզոց մէջ առաջնութիւնը շահած է Հ. Ցակոբեան, իսկ կիներու մէջ՝ Գ. Իվանովա :

ԼԵՍՏՈՆԻԱՅԻ խումբ մը ուսանողներ ամրան շրջանին այցելած են Հայաստան եւ արշաւներ կազմակերպած՝ դէպի լեռները :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ բոլոր քաղաքներուն մէջ սկսած են ֆութպոլի ախոյենական մրցումները : 24 խումբեր կը մրցին իրարու հետ :

ԵՐԵՒԱՆԻ «Սպարտակ» ակումբին մէջ, երկու օր յաջորդաբար տեղի ունեցած են մարմնամարզական մրցումներ: Այս մարզոց մէջ առաջնութիւնը շահած է Հրանտ Շահինեան, կիներուն մէջ՝ Թամարա Վահանովա :

ԵՐԱՒԱՆԻ «Կոմիտաս» մշակոյթի դահլիճին մէջ աշխատաւորները հանդիպում ունեցած են բանաստեղծ Յովհ. Շիրազի հետ: Իր կեանքին եւ գործին մասին խօսած է ուսուցչուհի Ա. Գէորգեան: Քանի մը ընթերցողներ իրենց կարծիքները յայտնած են: Յ. Շիրազ շնորհակալութիւն յայտնած է բոլորին եւ կարդացած քանի մը քերթուածներ :

Ո՛Վ ԷՐ ԳՐԻԳՈՐ ԲԱՐԱՂԱՄԵԱՆ

ԽՄԲ.— Անցեալ օր գրեցինք թէ Աթէնքի մէջ մեռած է Յունաստանի Ազգ. Կեդր. Վարչութեան ատենապետը, Գ. Բարաղամեան: Իր կեանքին մասին կու տանք հետեւեալ տեղեկութիւնները. —

1945ին, Չէօրէկճեան Կաթողիկոսի ընտրութեան ատեն, Յունաստանի հայ գաղութի աշխարհական երկու պատուիրակներէն մէկն էր Գրիգոր Բարաղամեան, որ Էջմիածին գնաց Մաղլըմեան Արք.ի եւ Տոքթ. Վարդաւեանի հետ :

Բնիկ Ազշէհիրցի էր Գ. Բարաղամեան, աւարտած էր Պոլսոյ Կեդրոնականի վարժարանը : Զինադադարի շրջանին Իզմիրի մէջ կը վարէր ընդհանուր դատախազի պաշտօն: Կը տիրապետէր Թուրք եւ հայ լեզուներուն, կը խօսէր բաւական լաւ յունարէն եւ ֆրանսերէն :

Իզմիրի 1922ի աղէտէն մինչեւ այսօր, 35 տարի, մաս կազմած է Աթէնքի Ազգ. Կեդր. Վարչութիւններուն, նախ իբրեւ անդամ, փոխ ատենապետ, իսկ տասը տարիէ ի վեր՝ իբրեւ ատենապետ :

Գրիգոր Բարաղամեան, յունահայ գաղութի ներքին վէճերու ընթացքին, միշտ ջանացած էր ըլլալ համադրող եւ հաշտարար ուժ մը: Համոզումներով անկուսակցական, անկախ մէկն էր: 1933ին կարճ ժամանակով միացաւ «պլոք»ի մը, որ կը պայքարէր Դաշնակցութեան դէմ, «Արամազդ» օրաթերթով: Շուտով յուսախաբ եղաւ եւ մեծ ջանք ի գործ դրաւ ու յաջողեցաւ Մաղլըմեան Արք.ը եւս ստիպանաբար հեռացնել այդ խմբակէն :

Գրիգոր Բարաղամեանի յուսախաբութիւնը աւելի խոր եղաւ, երբ 1945ին կը վերադառնար Էջմիածինէն, ուր տեսած Հայ. Եկեղեցիին կործանումը եւ եկեղեցականներուն սրածումը :

Անտարակոյս, խորապէս ազդած էին նաեւ 1944 Դեկտեմբերին Աթէնքի մէջ համայնավարներու կողմէ կատարուած ահաւոր ոճիրները, որոնց իրենց մասնակցութիւնը բերին յունական Կոմկուսին պատկանող հայ պատանիներ :

Գրիգոր Բարաղամեան, վերջին քանի մը տարիներուն, Ազգ. Կեդր. Վարչութեան ատենապետի հանգամանքով, միշտ ներկայ կ'ըլլար Հայաստանի Հանրապետութեան հիմնադրութեան տօնակատարութեանց եւ խօսք կ'առնէր :

Ժայռի մը նման ցցուեցաւ Իսահակ վարդապետին դէմ, որ յունահայ գաղութը պառակտելու մասնաւոր առաքելութեամբ Աթէնք գացած էր :

Գրիգոր Բարաղամեան, արդարեւ, քաջ զինուորի մը պէս ինկաւ պատնէշին վրայ: Յարգանք իր յիշատակին :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (37)

ԿԱՅԾԵՐ

ԺԱ.

ՂԱՐԱ – ՄԵԼԻՔՆԵՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

Պարսից մարզպանների ժամանակ այդ տոհմը դեռ պահպանել էր հզօր նախարարի արտօնութիւնները, բայց արաբացոց արշաւանքների ժամանակ նա բաւական ընկաւ, երբ այդ ցեղի նշանաւոր իշխանները բռնուելով, տարուեցան Դամասկոս եւ այնտեղ գլխատուեցան: Նրա մի ճիւղը բոլորովին ոչնչացաւ Ցունաց կիւրապաղատների օրերում: Մոնղոլական արշաւանքների ժամանակ այդ ցեղից մի տղամարդ, որ իր Թուխ դէմքի պատճառով ստացել էր Թաթարների խանից «Ղարա – Մէլիք» կոչումը, կրկին զօրացաւ: Նրա անունով այդ տոհմի ներկայացուցիչները սկսուեցան կոչուիլ Ղարա – Մելիքներ :

Հայաստանի յեղաշրջումների փոթորիկների մէջ, այդ տոհմը, անդադար արմատախիլ լինելով հայրենի երկրից, տարուբերուել է երբեմն Արարատ, երբեմն Վասպուրական, երբեմն Ատրպատական եւ երբեմն Փոքր – Հայքի կողմերը: Իսկ վերջին դարերում, երբ Վասպուրականի մէջ զօրացան Քրտերը, Ղարա Մէլիքներից մէկը, Մարաշի կողմերից փախստական գալով, հաստատուեցաւ Վանայ ծովակի հարաւային ափերի մօտ: Քուրտ ցեղապետների հետ դաշնակցելով, նա հետզհետէ ընդարձակեց իր իշխանութիւնը եւ տիրում էր ամբողջ Ռշտունեաց գաւառի վրայ : — Դա էր Կարոյի հայրը՝ Միր – Մարտոն: «Միր» տիտղոսը ստացաւ նա Քրտերից, որ նշանակում է տէր, իշխան, պետ: Նրա հզօր ամրոցը գտնւում էր Ոստանի մօտ, մի լեռան անմատչելի բարձրաւանդակի վրայ, մի կողմից ծփում էր ծովակը, միւս կողմից, շրջապատած էր սարերի պարսպաձեւ շղթաներով :

Միր – Մարտօն, որպէս տեղային Հայերի պետր, էր մի եւ նոյն ժամանակ ամենահարուստ մարդը ամբողջ գաւառի մէջ: Նա ունէր մի առանձին սնահաւատութիւն դէպի hօթնեակ թիւը եւ այդ պատճառով իր բոլոր հարստութիւնը բաժանած էր եօթն մասների վրայ:

Նա ունէր՝ եօթն ջրաղաց, եօթն ձիթհան, եօթն այգի, եօթն անտառ : Նրա տնից դուրս էր գալիս եօթն գութան, որ մշակում էին եօթն անգամ եօթանասուն օրավար հող : Նրա սեփական արօտատեղերում արածում էին եօթն հօտ ոչխարներ, իւրաքանչիւր հօտը միագոյն, մէկը ճերմակ, միւսը սեւ, երրորդը շիկագոյն, չորրորդը խայտաճամուկ, հինգերորդը մոխրագոյն եւ այլն: Նոյն խորհրդաւորութիւն ունէին նրա ձիերի, կովերի, գոմէշների երամակները : Այդ բոլորը պիտի մնար որպէս ժառանգութիւն նրա եօթն որդիներին, որոնցից ամենակրտսերն էր Կարօն:

Միր – Մարտոյի օր ըստ օրէ զօրանալը, նրա յաջողութիւնները մշտական կռիւների մէջ, գրգռեց մի հարեւան քուրդ ցեղապետի նախանձը : Նա չկարողանալով բացարձակ կերպով վնասել նրան, սկսեց դիմել խորամանկութեան. բարեկամութիւն հաստատեց Միրի հետ, ձեւացրեց իրան նրա ամենամտերիմ դաշնակիցը : Եւ մի անգամ, խաբէութեամբ Միրին իր մօտ հիւր կանչելով, ընթրիքի ժամանակ հրամայեց նրան ցած գլորել իր բերդի բարձրութիւնից ...:

Կարոյի հայրը այսպէս նենգութեամբ սպանուելէն յետոյ, նրա ամբողջ ընտանիքը զոհ եղաւ քուրդ բռնակալի բարբարոսութեանը, բոլորը սրից անցան. ողջ մնաց միայն փոքրիկ Կարօն, որին իր դայեակը — Զումրուդը — փախցնելով, թաքցրեց մի աղքատ տան մէջ :

Հիւանդը վերջացրեց իր պատմութիւնը այս խօսքերով.

— Այն սարսափելի կոտորածի միջոցին, քո մայրը, Կարօ, կուրծքի խէնջարով խոցուած, մի ձեռքով բռնել էր վէրքը, միւս ձեռքով քեզ յանձնեց ինձ, ասելով. «Առ, Զումրուդ, եթէ Աստուած կը յաջողէ ազատել երեխային, սովորեցուր նրան վրէժխնդիր լինել ...»: Այդ խօսքերի հետ նազելի տիկինը աւանդեց հոգին :

Բոլոր պատմութեան ժամանակ Կարօն հանդիստ էր. Նրա դէմքի վրայ ես նկատում էի մի տեսակ զարմացում, մի տեսակ ապշութիւն, որ առաջ էին գալիս անսպասելի ինքնաճանաչութեան զգացմունքից: Անտէր, անտուն, թափառաշրջիկ պատանին յանկարծ զգում էր իր երակների մէջ իշխանական արեան հոսումը : Բայց երբ նա լսեց պառաւի վերջին խօսքերը, նրա դէմքի արտայայտութիւնը իսկոյն փոխուեցաւ. շրթունքը սկսեց դողդողալ, աչքերի մէջ փայլեց կատաղի բարկութիւն: Կարծես, այն լուռ, պայծառ դէմքի վրայ ես կարդում լինէի. «Երդւում եմ իմ մօր սուրբ յիշատակով, որ ես անպատճառ վրէժխնդիր կը լինեմ ...»:

— Ես չկարողացայ աւելի վաղ յայտնել քեզ, Կարո, մօրդ կտակը, — շարունակեց պառաւը, — որովհետեւ դու շատ փոքր էիր :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԵՀԱՍՏԱՆԷՆ երկու երիտասարդներ օդանաւով փախան եւ գացին Դանիա :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ նպատակ ունին Գարունէն առաջ արձակելու արուեստական իրենց արբանեակը :

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ 48 ժամուան ընդհանուր գործադուլ հռչակուեցաւ: Կը թուի թէ կառավարութիւնը խիստ միջոցներու պիտի դիմէ :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Արտաքին նախարարութեան բանբերը հերքեց այն զրոյցը՝ ո – րուն համաձայն Հէնտերսըն Թուրքիոյ մէջ կորսնցուցած է պայուսակ մը, որ կը պարունակէր կարեւոր փաստաթուղթեր:

ՍԱՅԿՈՆԻ մէջ յաջորդաբար երեք մահափորձեր կատարուեցան ամերիկացի զինուորներու դէմ: Զոհ չկայ, սակայն քանի մը վիրաւորներ հիւանդանոց փո – խադրուած են :

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ մէջ սկսան Այզընհաուըր – Մաքմիլըն խօսակցութիւնները, Տըլըսի մասնակցութեամբ :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ մեռած ու թաղուած է ծանօթ լրագրող Հիւսէյն Ճահիտ Եալ – չըն :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ Նոյեմբեր եօթին պիտի տօնուի յեղափոխութեան 40րդ տարեդարձը, այս առիթով, արուեստական միջոցներով օդը պիտի բարելաւուի, կը հաղորդէ «Փրաւտա»:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Փարիզի դեսպանը Լենինի չքանշանը յանձնեց Մարսէլ Քաշէ – նի. արարողութեան ներկայ էին Թորէզ եւ Տիւքլօ :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԻ ընդհանուր քար – տուղար Սփաաք պիտի երթայ Ամերիկա եւ Անգլիա, խորհրդակցութիւններ ունենալու համար պետական մարդոց հետ :

ՊՈԼՍՈՅ մէջ, Թուրքիոյ վարչապետ Ատնան Մէնտերէսի կինը ընտրական միթինկի մը մէջ ճառ խօսած ատեն, Կիպ – րոսի մասին եղած կարգ մըհարցումներու պատասխանելով յայտարարեց, թէ ոչ մէկ Թուրք կամ մահմետական Կիպրոսի մէջ յունական իշխանութեան տակ պիտի անցնի . . . :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Հոկտ. 22). — Զոյլ ոսկի՝ 540.000, նափոլէոն 4020, զուից. 3810, անգլ. 4800, քաան տոլարնոց 19.160, Թղթադրամ (զուգահեռական շուկայ) սթերլին 1185, տոլար 461, զուից .110.50, պելժ. 8.90:

Այրի Տիկին Համասփիւռ Աղապալեան (Ամերիկա), Այրի Տիկին Եղիսաբէթ Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Միհրան Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Բենիրեմէզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հայկ Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Կանանեան, եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Վազգէն Աղապալեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Պ. Վիչէն Տէր Ղուկասեան եւ զաւակները, Պ. Թագւոր Թագւորեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Արսլանկիւլեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Տէր Ղուկասեան եւ զաւակունք, Պ. Նուպար Տէր Ղուկասեան, Պ. Վահագն Կարապետեան, Օր. Անահիտ Կարապետեան, Տօքթ. Վահան Պալասանեան, Տէր եւ Տիկին Ֆիտօն, Տէր եւ Տիկին Պարոնվարդեան եւ զաւակները (Մօպէօժ), Պ. Յարութիւն Զարըրգճեան, բազմաթիւ պարագաները եւ բարեկամները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց քրոջ, մօրաքրոջ, քենիին, մեծ մօրաքրոջ, զարմուհիին, ազգականուհիին եւ բարեկամուհիին՝

ՏԻԿԻՆ ԳՈՀԱՐ ՎՏԱՐԱՆԴԻԻ

(Ծնեալ Եայլախանեան, Կարնեցի, 67 տարեկան, այրին բանաստեղծ Արամ Վըտարանդիի):

որ տեղի ունեցաւ յետ կարճատեւ հիւանդութեան, Բշ. օր 21 Հոկտ. ժամը 1.30-ին, Պիշա հիւանդանոցը :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ու – նենայ այս շաբաթ, 26 Հոկտեմբեր, կէսօրէ վերջ, ժամը 14.15ին, Հայոց եկեղեցին, 15 բիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ, ուրկէ մարմինը պիտի ամփոփուի Նուազի լը Սէքի գերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահազդ դրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

3 Նոյեմբեր Կիրակի գիշեր, Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 31ին, հինգշաբթի երեկոյ, Ալհամպրայի մէջ :

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Թաղապետական Թատրոնին մէջ :

Նախաձեռնութեամբ «Անի» կոմիտէի :

Կը նախագահէ՝ ընկեր Գ. ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին:

Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Բարձր հովանաւորութեամբ Ծերակուտական Փիքի :

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի կողմէ :

Մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի :

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին, (Քաղաքապետարանի Թատրոնին մէջ):

Կը նախագահէ ընկ. ՅԱԿ. ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն տեղւոյս ընկերվարական ներկայացուցիչները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խըմբերգ, մեներգ, երգ կիթառով, արտասանութիւն Նոր Սերունդին կողմէ :

Զուլթակահար Յովնանեան :

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 15ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը խօսի ընկեր Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

●

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին եւ Ֆ. Կ. Խաչին :

Այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին Գ. Թաղապետարանի սրահին մէջ :

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԹԱԳԻՈՐ ԱՅՎԱԶԵԱՆ:

Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Կ'արտասանեն Պ. Պ. Վարուժան Սարգիսեան, Յակոբ Չէքեան, Յովհաննէս Պէրպէրեան, Օր. Վարդուհի Նորոյեան եւ Տիկին Ա. Սարըկարապետեան :

Կ''երգեն Օր. Ա. Պապայեան եւ Տիկին Մ. Կարապետեան :

Կը նուագէ Պ. Ալպէր Այանեան (ակորտէոն) :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ. — Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Յոյներու սրահը :

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ – ՔՈԼՈՄՊԻ «Արամ» ենթակոմիտէի եւ «Շաւարշ Միսաքեան» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, ընկերվարականներու սրահը, 149պիս, Ավընիւ տ'Արժանթէօյ, պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Ուսանողական «Ռուբէն» Միութեան ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի, իրիկուն, 17 բիւ տիւ Պլէօ :

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆԻ «Արծիւ» ենթակոմիտէի ժողովը այս հինշաբթի, ժամը 20.30ին, ընկեր Բարթամ Պասմաճեանի բնակարանը, 95 Ավընիւ Արիսթիտ Բրիան: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԻՍԻ. — Զաւարեան կոմիտէի ընկերական ժողովը, այս ուրբաթ, ժամը 9ին, «Խրիմեան» ակումբին մէջ, պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Շրջ. կոմիտէն Խորհրդ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերու ենթակոմիտէներու վարչութիւնները բացի Մուրատ եւ Գէորգ Չաւուշ խումբերէն, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԻՋՄԱՍՆԱՃԻՒՂԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը միջ-մասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի մասնաճիւղերը, այս երկուշաբթի ժամը չորսին, Սասունիի ճաշարանի վերնայարկը, 31 րիւ տ'Ալեքսանտր, Փարիզ (2), մէթրօ Ռէոմիւր Սէպաստոփոլ: Կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴ. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Կրան Քաֆէ տը Սաքս սրահին մէջ,101 Ավընիւ տը Սաքս, կը խնդրուի հայրենակիցներէն որոշեալ ժամուն ներկայ գտնուիլ :

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ

Կ. Աֆրիկեան տրամադիր է երաժշտութեան դասեր տալու, երգի, դաշնակի, սօլֆէժի, հարմօնիի, քօնթրըփուէնի, եւայլն:

Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել ՕՊ. 31.53, ժամը 14էն 17.30:

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ

ՇԱՒԻԼԻ ԵՐԻՏ. ԵԿԵՂԵՑԱՇԷՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

Բարձր հովանաւորութեամբ Հայր. Պատուիրակ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ Եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Կիրակի, 10 Նոյեմբեր, ժամը ճիշդ 4ին, մինչեւ կէս գիշեր, Շաւիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ :

Ցուցադրութիւն գեղեցիկ եւ գունաւոր ֆիլմ մը Շաւիլի եկեղեցիին շինութեան մինչեւ աւարտումը :

ՄԵԾ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Երիտ. յանձնախումբի կողմէ

Շէյքսփիրէն (հայերէն թարգմանուած) — «ԸՆՏԵԼԱՑՈՒԱԾ ՄԵԳԵՐԱՆ »—

8ին եւրոպական պարեր ղեկավարութեամբ

Orchestre Typique DON MORERTO

Ճոխ պիւֆէ — Սալ տէ Ֆէթ — Մուտք 300 ֆր.

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Համեստուհի Չիլինկիրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ յետ պատարագի Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՅԱԿՈԲ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը ընկերուհի Տէր եւ Տիկին Պերճուհի Մամուրեանին եւ պարագաներուն ցաւակցութիւն կը յայտնէ իրենց մօրեղբօր՝ Տիգրան Գուշգուշեանի կսկծալի մահուան առթիւ : Նոյնպէս ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Մելքոն Թագէոսեանի եւ պարագաներուն, իրենց աներհօր Սարգսէյ Փափազեանի ցաւալի մահուան առթիւ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Օհաննէս Իրատեան, Կիւրինցի, հօրը անունը Կարապետ, մօր անունը Արուսեակ (ծնեալ Կուպինեան) կը փնտռէ իր մօրաքրոջը Հայկանոյշ Կուպինեան որ Ամերիկա ըլլալ կը կարծուի: Տեղեկացնել՝ Յովհաննէս Իրատեանի՝

Route de Tours, Chatillons-s-Indre, France

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՊԱՐԱՆՑԻԿ . ԳԻՆԵՋՕՆ

Սփիւռ – Կոմիտաս երգչախումբի 1957-1958 շրջանին բացման առթիւ, այս կիրակի ժամը 4էն 10ը, Ազգ. Տանը թատերասրահը :

Կը հրաւիրուին երգչախումբին բոլոր անդամները, բարեկամները եւ Փալէ տը Շայոյի Յուլիս հինգին եկեղեցական համերգին մասնակցող բոլոր երգիչները :

AVE. NIEL

TAILLEUR H. & D.
COUTURE CONF.

b. Mag. av. Logt b. aménagés
chauff. cent. Px. 9 m. PAS 49-98

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Երիտասարդ գործաւորուհիներ եւ գործաւոր մը :

CONFISERIE MARMARA
49, Rue Raspail. Alfortville

×

Տունը աշխատող գործաւորուհիներ Շըմիզիէի համար: Կը յանձնենք Փարիզի շրջակայքը (մինչեւ 50 քիլոմեթր) : Դիմել՝

TAVITIAN, 40, Rue de Flore. Alfortville
ENT. 35-17

Կամ Փարիզի հասցէին՝

19, Bd. Saint-Denis

Gros — TISSUS-LAINAGES — demis-Gros

Etablissements AGEDER

ԱԺՏԷՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

67, RUE DE CLERY, PARIS-2e - TÉL. CEN. 48-12

Կը գտնէք ամէն կարգի բրդեղէն կերպասներ, երեք յարկարաժին ճոխ տեսակներ, անմրցելի գիներով : Մասնաւորապէս մանթոյի, րոպի, թայէօրի եւ ծիւփի համար :

Բոլոր քօնֆէքսիօնէօններուն, եւ մեթրով ծախող առեւտրականներուն մէկ այցելու թիւնը վաճառատանս մէջ կը բաւէ մնայուն յաճախորդ դառնալու համար

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրանք : Հատը 12 փր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 24 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

JEUDI 24 OCTOBRE 1957

33րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8026 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13րդ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3827

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀՈԳԵՐ

Մինչ կառավարական տագնապը կը շարունակուի, գործադուլները կը ծաւալին գաւառէն մինչեւ Փարիզ :

Առջի օր երեխայ մը մեռաւ ելեկտրական գործադուլի հետեւանքով, բայց եղերական պարագաները խկ պատճառ չեն այլեւս որ մարդիկ գիտակցին իրենց մարդկային պարտականութեան :

Ֆրանսա ապրած է շատ ծանր օրեր պատերազմէն մինչեւ զրաւում, ապա մինչեւ յաղթանակ, բայց այսօր դարձած է զերին սենտիքաներու որոշումներուն :

Երբ պատկան իշխանութիւնները պէտք եղած միջոցները ձեռք չեն առներ ժամանակին, գործադուլ մը ցոյց կուտայ թէ ինչ կացութեան կրնայ մատնուիլ երկիր մը : Ատիկա տեսանք անցեալ Զորեքշաբթի :

Նոյնը պիտի տեսնենք նաեւ յառաջիկայ Ուրբաթ :

Այլեւս մոռցուած կը թուի թէ ինչո՞ւ ծագեցաւ կառավարական տագնապը :

Մարդ չի խօսիր Ալժերիոյ հիմնական օրէնքին մասին, որ ծնունդ տուաւ այսօրուան անել կացութեան :

Հոգը դարձած է միայն նիւթական եւ ընկերային : Այս հարցին լուծումն ալ կը գտնուի երկու կուսակցականներու ձեռքը, ընկերվարական Մոլէի եւ անկախ Փինէի : Այս երկուքը պէտք է փոխադարձ զիջողութիւններով գտնեն լուծումը եթէ կուսակցական շահերէն առաջ դնեն ազգային շահերը :

Ինչպէս կ'երեւի համաձայնութիւն մը կրցած են ստեղծել, քանի որ երկար բանակցութիւններէ ետք Մոլէ կ'ընդունի դահլիճ կազմել :

Ամսագլուխը կը մօտենայ եւ սնտուկը դրամ չկայ պետական պաշտօնեաներուն վճարումները կատարելու, եթէ մինչ այդ դահլիճ մը չկազմուի որ կարենայ փոխառութիւն ընել Պանք տը Ֆրանսէն :

Բայց կան մարդիկ որ կը մխիթարուին մտածելով թէ Ֆրանսա ճանչցած է աւելի երկար տագնապներ (36 օր տեւող տագնապ մը տեսնուած է 1953ին) եւ ի վերջոյ լուծում մը գտած : Ֆրանսական պետական ձայնասփիւռի քաղաքական խօսնակը կը հարցնէ թէ ինչո՞ւ դժգոհ են Ֆրանսացիները,— Հոլանտան աւելի ծանր կառավարական տագնապներ ունեցած է :

Սրամտութի՞ւն թէ մխիթարութիւն :

Անդին Ալժերիոյ մէջ ահաբեկումները կը շարունակուին եւ 400 հազար երիտասարդներ կը կռուին խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար :

Ալժերիոյ պատերազմը կ'արժէ տարեկան աւելի քան 700 միլիառ Ֆրանսայի համար :

Մինչ Ֆրանսա կ'ապրի այս ծանր օրերը, Միջին Արեւելքը անստոյգ կացութիւն մը կը պարզէ : Սէուտ Թագաւոր իր միջնորդութիւնը կը փորձէ Թուրքիոյ եւ Սուրիոյ միջեւ, բայց կը մերժուի : Եգիպտական նաւատորմը կը հեռանայ Լաթաքիայէն :

Անդին Թագուհի մը Նիւ Եորք կը պտըտի, հաւատարիմ դարերու աւանդութեանց, դարու մը մէջ՝ ուր «Սփութնիք»ներ կը դառնան աշխարհի շուրջ, մեղ լուսին տանելու խոստումով :

Դար մը որ յառաջդիմութեան եւ քաղաքակրթութեան ախոյեան է, պէտք է աշխատի միայն մարդկութեան երջանկութեան համար :

Բայց մարդիկ երջանիկ չեն, հոգեր ունին բոլորն ալ, մէկը որովհետեւ Սփութնիք չունի, միւսը որովհետեւ Սփութնիք ունի, մէկը որովհետեւ Թագուհի ունի, միւսը որովհետեւ կառավարութիւն չունի, մէկը որովհետեւ նեղուցներ ունի, միւսը որովհետեւ ծով չունի :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԻ ՄՈԼԷ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ԿԸ ԾԱՒԱԼԻՆ

Երեքշաբթի իրիկուն ժամը վեցին, ընկերվարական երեսփոխան Կի Մոլէ կ'ընդունէր ստանձնել վարչապետութիւնը : Մինչ այդ որոշումը տալը նախկին վարչապետը երկար տեսակցութիւն մը ունեցած էր Անթուան Փինէի հետ : Ապա անկախ երեսփոխանը կը տեսնուէր Նախագահ Քօթիի հետ եւ այս տեսակցութենէն վերջ միայն Հանրապետութեան Նախագահը Կի Մոլէի կը յանձնէր դահլիճին կազմութիւնը :

Ելիզէէն դուրս ելած ատեն Կի Մոլէ մամուլին կը յայտարարէր.— «Այս կացութեան մէջ երբ Նախագահ Քօթի կառավարութիւն կազմելու հոգը ինծի կը ձգէր, չէի կրնար խուսափիլ : Բայց ըսել չէ թէ գիտակից չեմ դժուարութեանց եւ կացութեան ծանրութեան » :

Կի Մոլէ աւելցուց նաեւ թէ «վարչաձեւը եւ երկիրը վտանգի մէջ են » :

Անշուշտ զարմանալի կը թուի թէ 23 օրուան տագնապէ մը վերջ, ամէն ինչ ծայրէն սկսի : Արդարեւ առաջին օրը նախագահ Քօթի Մոլէն կանչած էր տագնապը լուծելու համար, այսօր կրկին Մոլէն էր կանչուի :

Փինէի հետ նախագահին եւ ապագայ վարչապետին խօսակցութիւնները ան- պայման հասած էին դրական արդիւնքի մը եւ ընկերվարական վարչապետը այսօր ապահով է որ Անկախները ձեռնպահ կը մնան եթէ նոյնիսկ մերժեն մասնակցիլ դահլիճին :

Ուրեմն Կի Մոլէ Ազգ. Ժողովին պիտի ներկայանայ շաբաթ կամ երկուշաբթի, մինչ այդ պիտի տեսնուի խմբակցութեանց վարիչներուն հետ պարզելու համար իր ծրագիրը : Նոյն ժամանակին պիտի փնտռէ նաեւ յարմարագոյն անձերը նախարարութեանց գլուխը :

Փինէ կը բացատրէր ընկերվարական երեսփոխանին թէ Շումանի պատրաստած տեղեկագիրը կը մօտենար նիւթական իր տեսակէտին : Եւ հաւանական է որ Կի Մոլէ ընդունի Շումանի ծրագիրը կարգ մը փոփոխութիւններ ընելով ընկերային գետնի վրայ :

Տակաւին անորոշ է դահլիճին կազմը, բայց յայտնի՝ թէ Լաքոստ կը պահուի Ալժերիոյ նախարար :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ

Երեքշաբթի օր նախկին վարչապետ Պուրժէս - Մոնուրի ընդունեցաւ սենտիքաներու վարիչները առաջքն առնելու համար ուրբ. օրուան գործադուլներուն : Ինչպէս յայտնի է, գլխաւորութեամբ Քրիստոնեայ Աշխատաւորներու Դաշնակցութեան, սենտիքաները կ'ուզեն ցոյցի օր մը կազմակերպել Հոկտեմբեր 25ին :

Ներկայիս կացութիւնը հետեւեալն է.—

Երկաթուղի, հաւանական է որ բացարձակ չրանի թէեւ շարժումին դէմ է Բանուորական Ուժը (Ընկերվարական) :

Մեթրօ, շատ անկանոն եւ հաւանական է որ հազիւ մինչեւ 9ը բանի :

Փօսթ, Թղթատարական պաշտօնեաները գործադուլ որոշած են, դէմ է միայն Բանուորական Ուժը, առ այժմ :

Աղբահաւաքները՝ գործադուլը ամբողջական է :

Տակաւին վտանգ կայ ելեկտրականութեան, գազերու եւ այլ ճիւղերու մէջ :

ՄԱԿի ժողովին մէջ Թուրքիոյ հանդէպ կատարուած սուրիական բողոքին քննութիւնը երեք օրով յետաձգուեցաւ, սպասելու համար Սէուտ Թագաւորի աշխատանքին տալիք արդիւնքին :

— ՕՐԸ ՕՐԻՆ —

«Ի՞ՆՉ ԲԱՆԻ ԿԸ ՎԱԽՆԱՆՔ ...»

Խորհրդային գրողները որոշած են խելօք չկենալ ... : Արդարեւ, Դուտինցեւի «Ոչ միայն հացիւ» աղմկայարոյց վէպէն ետք, խորհրդային երիտասարդ գրողներու պատմուածքներու հաւաքածոյ մը լոյս տեսած է, որուն վրայ ինկած են կըկին բոլոր քննադատները : Այնպէս կը թուի, թէ այս հաւաքածոյին յարուցած փոթորիկը նախորդէն աւելի ցնցած է կարմիր կոմիսարները : Հասարակութիւնը սկսած է յափշտակել ուր հարիւր էջերէ բաղկացած այս հատորը, որուն գինը «շատ սուղ» է, պաշտօնաթերթ «Փրաւտա»յի համաձայն :

Առաջին պատմուածքին մէջ վիպասան Իտանով կը նկարագրէ *կոլխոզ*ի բարձր պաշտօնատարի մը ճամբորդութիւնը, դէպի իր ծննդավայրը՝ ուր մեռած ու թաղուած է իր մայրը : Պաշտօնեային այցելութենէն կ'օգտուին գիւղացիները եւ իր գլուխը հաւաքուելով կը սկսին գանգատիլ. կը պատմեն անտանելի իրենց թշուառութիւնը : Գիւղացիներէն մէկը յայտնելէ վերջ թէ իրենց աշխատանքին արդիւնքը, բերքը կը տանին, ոչինչ ձգելով, կ'ըսէ.— «Ոչ հաց ունինք, ոչ շաքար ...» :

« Ի՞նչ իրաւունքով մեզի հետ այսպէս կը վարուին», կը հարցնէ պառաւ մը :

— Անիկա քաղաքական հարց մըն է, կը պատասխանէ պաշտօնեան, մերժելով յաւելեալ բացատրութիւններ տալ եւ մընալ այնտեղ : Բայց երբ Մոսկուա կը վերդառնայ, ուր շատ լաւ պայմաններու մէջ կ'ապրի ընտանիքը, գեղեցիկ յարկաբաժինի մը մէջ, պառաւին խօսքը կ'արձագանգէ զանկին ներքեւ.— «Ի՞նչ իրաւունքով այսպէս կը վարուին մեզի հետ» :

« Անոնք՝ որ կը հանդուրժեն» խորագիրով պատմուածքին մէջ Ա. Ժաշին չորս պարզ գործաւորներ կը նկարագրէ, որոնք կը խօսին իրարու մէջ.— «Վերինները, կ'ըսէ մէկը, կը վախնան որ ժողովուրդին հետ մարդու պէս վարուելով կուսակցութիւնը իր ազդեցութիւնը կը կորսնցնէ » :

Ուշագրաւ է սակայն, այս խօսակցութեան մէջ, լրակեաց բանուորի մը պոռթկումը.— «Ինչէ՞ն կը վախնանք ... մենք մեզմէ կը վախնանք » :

Ապահովաբա՛ր :

ԱՐՄԵՆԱԿ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԴԷՄ ԷՐ ՍԷՈՒՏԻ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԵԱՆ

ԹՈՒՐՔ ԵՒ ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՎԷՃԸ ԹՆՃՈՒԿԻ ՎԵՐԱԾՈՒԵՑԱՒ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, բազմաթիւ փաստեր ցոյց կուտային, թէ Սուրիա նախ ընդունած էր Սէուտ Թագաւորի միջամտութիւնը, ապա՝ մերժած : Այսօր, Արաբիոյ վեհապետը անձամբ կը հաստատէ, թէ Սուրիա եւ Թուրքիա ընդունած էին առաջարկը եւ պիտի հաւաքուէին Տաման (Արաբիա), օտար դեսպանատուներէն եւ լրագրողներէն հեռու, խաղաղօրէն լուծելու համար հարցը :

Կը հաստատուի նաեւ, թէ Նախագահ Քուաթլի համաձայն էր : Դամասկոսի Արաբական դեսպանն ալ միեւնոյն լուրը կը հաղորդէր :

Հակառակ այս բոլորին, սուրիական կառավարութիւնը հերքեց այս լուրը եւ Արտաքին փոխ նախարարը յայտարարեց, թէ Դամասկոս լուր չունի նման միջամտութենէ մը : Ի՞նչ պատահեցաւ :

Նախ, ճիշդ է որ Սուրիացիք համաձայն գտնուած էին Սէուտի առաջարկին, սակայն պաշտօնապէս չէին հաստատած զայն : Թէեւ նամակներու եւ հեռագիրներու փոխանակութիւնը, այդ իմաստով, ոչ մէկ կասկած կը ձգէր վեհապետին վրայ : Յանկարծ, Սուրիան ընդդիմացաւ միջամտութեան առաջարկին ... զինուորականները՝ որոնք համայնավարամիտ են, յաղթանակը տարած էին Հանրապետութեան Նախագահին վրայ :

Մոսկուա նոր յաղթանակ մը եւս կ'ապահովէր այս երկրին մէջ, կառավարութեան պարտադրելով որ մերժէ խորհրդակցիլ Թուրքերուն հետ :

Լաւատեղեակ աղբիւրներ կը հաղորդեն թէ Խ. Միութիւն ուղղակի միջամտութիւն մը ըրած է զինուորականներու միջոցով, որոնք իրենց կարգին սպառնացած են կառավարութեան՝ հակառակ պարագային ցոյցեր կազմակերպել երկրին մէջ : Կառավարութիւնն ու զինուորականները միասնաբար աշխատելով հանդերձ, համաձայն չեն իրարու եւ դէպքերը ցոյց տուին, թէ սուրիացի զինուորականները գիջումներ կ'ընեն միշտ :

Պարզ է, որ այս ձեւով կացութիւնը լարուած վիճակի մէջ պիտի մնայ : Սուրիական բոլոր թերթերը, որ քանի մը օրէ ի վեր մեղմացած էին, դարձեալ գըրգռած են իրենց նախկին ոճը :

Մինչ այդ, վրայ կը հասնէր բանակի ընդհանուր հրամանատար Պըզրիի կոչը՝ ուղղուած ժողովրդական դիմադրութեան կազմակերպութեանց.— « Աշխարհակալներու յարձակողական նպատակները յրականութիւն կը դառնան : Յարձակում մը պարագային ժողովրդական բանակը քաջութեամբ պէտք է կռուի, եւ սպաննէ բոլոր այն մատնիչները՝ որ կը գործակցին թշնամիին հետ » :

Վերջապէս, ուրիշ պարագայ մըն ալ, որ կացութիւնը պղտոր է՝ Նախագահ Քուաթլի դարձեալ ... հիւանդացաւ եւ սենեակէն դուրս չի գար : Մինչդեռ, քանի մը օրէ ի վեր շատ լաւ էր եւ կ'աշխատէր խանդավառութեամբ, մինչեւ այն վայրկեանը՝ երբ ստիպուեցաւ մերժել Սէուտի միջամտութեան առաջարկը :

Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երեւանի ձայնասփիւռը Ա. Միկոյեանի եւ Խ. Միութեան Գրողներու Ընկերակցութեան ցաւակցական հեռագիրները ձայնասփռելէ ետք, հաղորդեց թէ Ա. Իսահակեանի դագաղը Հոկտեմբեր 21 - 22ին դրուած է Երեւանի Հայ - Ֆիլարմոնիայի դահլիճին մէջ, ուրկէ ուր հասարակութիւնը կարենայ յարգանքի իր վերջին տուրքը մատուցանել վարպետին : Թաղումը կատարուած է երէկ՝ Հոկտեմբեր 22ին, կէսօրէ վերջ : Իսահակեան ներկայիս կը հանգչի Երեւանի Պանթէոնին մէջ :

Ձայնասփիւռէն լսուեցաւ նաեւ անուանի բանաստեղծուհի Սիլվա Կապուտիկեանի ցաւակցական խօսքը, որ գգայուն շեշտով պանծացուց հայ գրականութեան նահապետին անմահ յիշատակը :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ մէջ սկսած են կառուցանել այն կայանը՝ որ ելեկտրական ուժ պիտի ստանայ արեւին ճառագայթներէն :

ՓՐԱԿԱՅԻ մէջ վերջին երկու օրուան ընթացքին 142 հոգի ձերբակալուեցաւ . «խուլիգանները» խռովութիւններ հանելու մեղադրանքին տակ կը գտնուին :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Վարչապետ վերընտրուեցաւ Ատընաուըր, 82 ձայնի առաւելութեամբ :

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ԹՈՒՐՔ ԵՒ ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ԵՒ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Հազիւ երեք չարաթ առաջ, քաղաքական դիտողները որոշ մեղմացում մը կ'արձանագրէին Մերձ. Արեւելքի մէջ :

Քաջալերուած Սէուտ Թագաւորին տարած դիւանագիտական աշխատանքներէն՝ Դամասկոսի եւ Պէյրութի մէջ, անոնք մեծապէս մեղմացած կը գտնէին Սուրիոյ տագնապը եւ լաւատես կարծիքներ կը յայտնէին :

Ոմանք, աւելի յառաջ երթալով, արդէն իսկ արեւմտեան եւ դրամատիրական աշխարհին լծուած կը տեսնէին Սուրիան եւ Եգիպտոսը, «Դրական չէզոքութեան» *այս ախոյեանները :*

Վերջին դէպքերը, դժբախտաբար կուգան անգամ մը եւս ժխտելու այս հաստատումները :

Կարելի չէ հիմնական եւ որոշ գաղափար մը կազմել Մերձաւոր Արեւելքի կացութեան շուրջ: Կարելի չէ նոյնպէս, հետեւելով կարգ մը լուրերու եւ քաղաքական ձեռնարկներու, որոշ եզրակացութիւններու յանգիլ, եւ դիրքերու ճշդում մը տեսնել :

Երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր, Մերձաւոր Արեւելքը եղած է ու կը շարունակէ մնալ աշխարհի ամէնէն եռուն եւ վտանգաւոր շրջանը: Եւ որքան ատեն, որ մեծերը չներդաշնակեն իրենց տնտեսական եւ քաղաքական շահերը, այնքան ատեն այս շրջանը պիտի մնայ մրցակցութեան վայր՝ միշտ տագնապալի, միշտ պայթուցիկ վիճակով :

Երբ տակաւին, քանի մը շաբաթ առաջ, խաբուսիկ մեղմացում մը կ'արձանագրուէր, յանկարծ մթնոլորտը այնքան կը թանձրանայ, որ կը յիշեցնէ անցեալ տարուան Սուէզի արշաւանքին մղձաւանջի օրերը :

Ի՞նչ է պատահածը :

Տագնապին առաջին կայծը արձակուեցաւ Մոսկուայէն, երբ Խորհ. Ռուսիոյ Համայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղարը Խրուշչեւ, ամերիկեան լրագրողի մը ընծայած տեսակցութեան մը ընթացքին, ուղմաշունչ խօսքերով կը դատապարտէր Թուրքիան, այս երկիրը նկատելով պատերազմի հրձիգ : Ան կը պնդէր, որ Թուրքիան, իր ամբողջ բանակը կեդրոնացնելով Սուրիոյ սահմանը, յարձակում մը կը պատրաստէ այդ երկրին դէմ: Եւ աւելի ուժ տալու համար իր խօսքերուն, թուանշաններու եւ փաստերու վրայ յենլով, մեծ ճիգ կը թափէ ապացուցանելու համար, որ ծրագրուած է Սուրիոյ դէմ մօտալուտ յարձակում մը Մ. Նահանգներու կողմէ: Եւ օգտուելով առիթէն բիրտ ազդարարութիւն մը եւս կ'ուղղէ Թուրքիոյ հասցէին, բացականչելով .

« Երբ թնդանօթները սկսին գոռալ, եւ մեր հրթիռները սաւառնին, շատ ուշ պիտի ըլլայ, եւ Թուրքիան մէկ օրէն իսկ պիտի քայքայուի » :

Այս սպառնալից յայտարարութեան արձագանգը տակաւին չանհետացած, յանկարծ ուրիշ դէպք մը կը ցնցէ ամբողջ եւրոպական մայրաքաղաքները, եւ ռումբի մը ազդեցութիւնը կը գործէ :

Եգիպտական ուժեր, առաջնորդուած չորս հինգ ռազմանաւերով, ցամաք կ'ելլեն Լաթաքիա նաւահանգիստին մէջ (Սուրիա), եւ դիրք կը բռնեն Թրքական սահմանին վրայ, սուրիական ուժերու կողքին :

Լաթաքիա, որ ասկէ երեք շաբաթ առաջ, ջերմօրէն ընդունած էր երկու խորհրդային զրահաւորներու այցելութիւնը, կը գտնուի հիւսիսային Սուրիոյ ծովեզերքը, ոչ հեռու Հալէպէն: Կ'ըսուի թէ ռուսական ռազմանաւեր ցամաք հանած են խումբ մը ռուս մասնագէտներ որոնք եկած են հսկելու եւ յառաջ տանելու զինուորական կառուցումները :

Եգիպտական ուժերու ցամաքահանման այս լուրը, հազիւ թերթերու մէջ տեղ գտած, կրքոտ Խրուշչեւը, միշտ աշխոյժ, այս անգամ կը ձեռնարկէ բոլորովին նոր եւ ինքնատիպ քայլի մը, որ զարմանք եւ շփոթութիւն կը պատճառէ բոլոր մայրաքաղաքներու մէջ :

Ան մասնաւոր նամակներ կը յղէ արեւմտեան երկիրներու բոլոր ընկերվարական կուսակցութեանց, հրաւիրելով զանոնք, որ ճնշում բանեցնեն իրենց կառավարութեանց վրայ, որպէսզի Թրքական ուժերու դէպի Սուրիա խուժումը արգիլուի: Ան զարձեալ կը շոյացնէ իր սպառնալիքը, ազդարարելով որ Սուրիոյ վրայ յարձակում մը կրնայ դուռ բանալ երրորդ աշխարհամարտի մը :

Այս նամակներուն քննութիւնը տակաւին չվերջացած, ՄԱԿի մէջ, Սուրիա բուռն բողոք մը կը ներկայացնէ Թուրքիոյ դէմ, ու կը պահանջէ Թրքական կեդրոնացումներու վտանգին անմիջական քննութիւնը : Իսկ Ռուսիոյ արտաքին նախարար՝ Կրոմիքօ, հեւ ի հեւ օգնութեան հասնելով Սուրիոյ, ուժ կուտայ այդ բողոքին, ու բուռն յարձակում կը գործէ Մ. Նահանգներուն վրայ, կրակոտ բառերով :

Այսքանով չի վերջանար, սակայն, քաղաքական այս թատերախաղը :

Անդին, Սուրիոյ դրացի արաբ երկիրները, որոնք տակաւին երէկ, ծանր արտայայտութիւններով կը դատապարտէին Սուրիան, իր ընդգրկած քաղաքականութեան համար, յանկարծ լեզու փոխելով, իրենց համակրանքը կը յայտնեն Սուրիոյ ու հաւաստիք կուտան անոր, վստահեցնելով որ յարձակումի մը պարագային, անոնք իր կողքին պիտի կանգնին :

Այսպէս, Պաղտատի դաշինքի միջնաբերդ՝ Իրաք, Այզընհաուըրի վարդապետութեան ջրոշակակիր՝ Լիբանանը, նոյն վարդապետութեան կնքահայր՝ Սէուտ Արաբիան եւ արաբական լեկայի անտանկ տղան՝ Յորդանանը, ոչ միայն մասնաւոր եւ պաշտօնական յայտարարութիւններով Սուրիոյ դատը կը պաշտպանեն Թուրքիոյ դէմ, այլեւ ի խնդիր արաբական միասնականութեան, անոնք կը սպառնան հրաժարիլ Այզընհաուըրի վարդապետութենէն :

Արեւմուտքի բարեկամ արաբ երկիրներու կամայ կամ ակամայ այս դիրք որոշելը Սուրիոյ կողքին, ցոյց կուտայ թէ Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը կորսնցուցած է իր հմայքը եւ ուժը : Ան հողեվարքի մէջ է եւ Ուաշինկթընի մէջ չեն ծածկեր այլեւս ձախողութիւնը :

Ֆրանսական մամուլը լայն տեղ յատկացնելով Սուրիոյ տագնապին, դառնութեամբ կ'արձանագրէ Մ. Նահանգներու արաբական քաղաքականութեան ձախողումը :

Միջին Արեւելեան խնդիրներու լաւատեղեակ եւ ծանրաբարոյ «Լը Մոնտ» *մասնաւոր խմբագրականի մը մէջ, կը գրէ .*

« Ամերիկայի դիրքը Մ. Արեւելքի մէջ, մեծապէս տկարացած է վերջին ամիսներու ընթացքին: Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը հոգեվարքի մէջ ըլլալ կը թուի: Անոր կեանքը կախում ունի Լիբանանի եւ նոյնիսկ Յորդանանի հետզհետէ հաւանական դիրք փոխելէն: Մ. Նահանգներու արաքասէր քաղաքականութիւնը Սուէզի դէպքերէն վերջ, չտուաւ ակնկալուած շահաբաժինը : (*Լը Մոնտ*, 18 Հոկտ.) :

Եւ խնդրի, դէպքերու տարօրինակ եւ զարմանալի ընթացքով, Այզընհաուըրի վարդապետութեան կորուստի հակառակորդ Եգիպտոսն է, որ դերերը շրջելով, իրադարձման կը գնէ նոյն վարդապետութիւնը, սակայն տարբեր եղանակով : Ան, օգնութեան կը փութայ Սուրիոյ, զայն պաշտպանելու համար ոչ թէ համայնավար յարձակումի մը դէմ, այլ՝ «Թուրք եւ ամերիկեան կայսերապաշտութեան դէմ», *իրեն ջերմ գործակից ունենալով Խորհրդային Ռուսիան :*

Այս բոլոր երեւոյթները ցոյց կուտան թէ տագնապի ծանր շրջան մը կը բոլորէ դարձեալ Մ. Արեւելքը: Կացութիւնը դարձած է պայթուցիկ, Մոսկուայի ընդգրկած պայթուցիկ քաղաքականութեամբ :

Ինչպէս կա՞յ պատերազմի վտանգ մը, Սուրիոյ սահմանին վրայ :

Մենք չէ, որ ուղղակի պիտի պատասխանենք այս հարցումին :

Բայց մէկ բան որոշ է թէ այժմ Մ. Արեւելքի մէջ կը մղուի ջիղերու պատերազմ մը, որ կը դէ կ'անցնի բոլորը՝ իր ուժգնութեամբ :

Որոշ է նոյնպէս, որ մեծ բացակայ մը, նորեկ մը, տեղ գտած է այսօր այդ պարագին մէջ, որ առեղծուած էր Միջին Արեւելքի մէջ՝ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հեռացումով :

Լոնտոնի թէ Ուաշինկթընի մէջ, հետզհետէ աւելի գետին կը շահի այն համոզումը թէ «աւելի արդիւնաւոր է խօսիլ Ռուսերու հետ, քան թէ զանոնք անգիտանալ » :

Նոյն համոզումը կը յայտնէ նաեւ Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան մեծ պարագլուխ Պեվան, իր թերթին, «Թրիպիւնի» մէջ, առանց ծամծմելու բառերը :

« Մերձաւոր Արեւելքի խնդիրներու կարգադրման համար եղած ոեւէ համաձայնութիւն իրական արժէք չի կրնար ունենալ, եթէ չէ կատարուած Խ. Միութեան մասնակցութեամբ եւ համաձայնութեամբ» : (*Թրիպիւն*, 18 Հոկտ.) :

Նոր մրցակից մը եւս դաշտ իջած է եւ ասպարէզ կը կարդայ :

Միջին Արեւելքը այլեւս դարձած է ըլլալէ արգիլուած ու կոյս գօտի մը :

Հարց է գիտնալ թէ ազդեցութեան գօտիները ինչպէ՞ս պիտի բաժնուին :

ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՆՈՊԷԼ - 57՝

ԱԼՊԷՐ ՔԱՄԻՒ

Ինչպէս գրած էինք, 1957ի Նոպէլեան գրական մրցանակը տրուեցաւ ֆրանսացի գրագէտ Ալպէր Քամիւի: Դեկտեմբեր 10ին, Սթոքհոլմի մէջ, պաշտօնական արարողութեան մը ընթացքին Ալպէր Քամիւ կիւսթաւ - Ատոլֆ Զ. Թագաւորին ձեռքէն պիտի ստանայ մրցանակը՝ 16 միլիոն ֆրանք :

Քիփլինկէն վերջ՝ որ 42 տարեկան էր, Քամիւ առաջին գրագէտն է, որ այսքան երիտասարդ տարիքին տիրացաւ միջազգային մրցանակին :

Այս տարուան թեկնածուներու շարքին կը գտնուէին բազմաթիւ ծանօթ անուններ՝ Անտրէ Մալրօ, Սէն Ճօն Փէրս, Քարէն Պլիքսէն - Ֆիննէքէ, Նիքոս Քազանծաքիս եւ Իգաք Տինէզէն, բոլորն ալ համաշխարհային համբաւներ, եւ այս բոլորին մէջէն Ալպէր Քամիւի ընտրութիւնը անգամ մը եւս ցոյց կուտայ թէ երիտասարդ գրագէտը համակրանքի որքան խոր ակօսներ է բացած իր գրական անդաստանին մէջ :

Շուէտի Արքայական Կաճառին քարտուղարը՝ շուէտացի բանաստեղծ Անտերս Օսթերլինկ անդրադառնալով Ալպէր Քամիւի ընտրութեան, ըսած է թէ «44 տարեկան այս գրագէտը արժանացած է մրցանակին, վասնզի իր գրականութիւնը արեւու լոյսին տակ կը բերէ բոլոր այն հարցերը՝ որոնք մեր օրերուն կը ներկայանան մարդկային խղճին » :

Պաակելով բարոյախօսը, ինչպէս նաեւ գրագէտը, Կաճառին անդամները հաւատարիմ մնացած են Մրցանակի հիմնադրին՝ Ալֆրետ Նոպէլի մտածումին, որ կը ցանկար իր անունով կոչուող մրցանակով պարգեւատրել «մարդկային հա –

OՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԳԻՐՔ - ՄԷՆՏԷԼ

Գլխաւոր սպասեակը, շատոնց արդէն նկատած էր, որ ամէն օր սեղաններէն հաց կը պակսէր: Անմիջապէս իր կասկածը Մէնտէլի վրայ կեդրոնացաւ. սկըսաւ լաւ մը հսկել եւ երկու օր վերջը գաղթագողի կերպով նշմարեց, թէ ինչպէս Մէնտէլ ուտքի ելաւ, վախվխելով քովի սենեակը մտաւ, սակարի մը մէջէն երկու նկանակ առաւ եւ ծոցը խոթեց : Սրճարանապետը վերջապէս գտաւ ցանկալի պատրուակը. հաստարակութեան առջեւ պոռալով, կանչելով գող անուանեց խեղճը եւ ըսաւ, թէ ուրախ ըլլայ, որ ոստիկանութիւնը չի կանչեր: Հրամայեց, որ անմիջապէս կծիկը դնէ :

Մէնտէլ տերեւի մը պէս սրսփաց միայն եւ անխօս դուրս վազեց տատանելով:

« *Ինչ ամօթ, ինչ խայտառակութիւն* », *բացագանչեց* տուտուն, *շարունակելով իր պատմութիւնը: Երբեք պիտի չմոռնամ, թէ ինչպէս ոտքի ելաւ, ակնոցը ճակտին հրեց, պատի պէս ճերմկցաւ: Գիրքն ալ մոռցաւ սեղանին վրայ: Սրճարանապետը ետեւէն դուրս վազեց ու փողոցին մէջ շարունակեց իր լուտանքները ..: Այսօրուան մարդիկ սիրտ չունին ...Ի՞նչ ըսել է ... մարդ մը, որ երեսուն տարի տեղ մը նստած է, դուրս նետել ... ամօթ, հազար ամօթ... Աստուծմէ վախ չունի՞ն »:*

« Տուտուն » ձեռ կ'ուզէր շարունակել իր պատմութիւնները: Ուստի ընդհատեցի զինքը .

« Յետոյ ի՞նչ եղաւ մեր Մէնտէլը. զինքը անկից վերջը տեսա՞ք »:

« Ամէն անգամ որ իր սեղանին առջեւէն անցնէի, սիրտս կը կծկուէր: Իր ձըգած գիրքը յիշատակ մնաց քովս... : Ո՞ւր է արդեօք, կը մտածէի շարունակ, խեղճ պարոն Մէնտէլը եւ եթէ տեղը գիտնայի, տաք կերակուր մը կը տանէի զանէ, խեղճ, ի՞նչպէս պիտի ճարէր ուտելիքի ու վառելիքի դրամը : Եւ որքան գիտեմ, աշխարհիս վրայ մէկը չունի: Վերջապէս, երբ տեսայ որ իր մասին ձայն ձուն չկայ, խորհեցայ, թէ ամէն բան վերջացած է ու ալ պիտի չտեսնեմ զինքը, միտքս դրի, որ պատարագ մը կարդալ տամ իրեն համար ... բարի մարդ մըն էր ...Եւ յիսուն տարիէ ի վեր զիրար կը ճանչնայինք: Գիրք մը մնաց իրմէ ինծի յիշատակ ... :

« Բայց օր մը առտու կանուխ ... երբ պատուհանին մետաղները փայլեցնելու վրայ եմ, ի՞նչ տեսնեմ աղէկ... քիչ մընաց խելքիս պիտի գար... յանկարծ դուռը կը բացուի եւ Մէնտէլ ներս կը մտնէ: Գիտէք արդէն, միշտ կողմնակի հակած՝ մտամոլոր ներս կուգար. բայց այս անգամ բոլորովին տարբեր բան մը կար վրան: Անմիջապէս տեսայ. մարդը շարունակ կը ցնցուի, աչքերը ապակիի պէս են ... միայն կաշի, ոսկոր ու մօրուք մնացած է: Անմիջապէս հասկցայ, զինքը տեսնելուս պէս ... մտածեցի ... աշխարհէն լուր չունի ... օր՝ ցերեկով վիճերաշրջիկի պէս կը քալէ ... ամէն բան մոռցած է .... Հացերուն պատմութիւնը, խայտառակ կերպով վռնտուիլը : Փառք Աստուծոյ, սրճարանապետը դեռ չէր եկած: Շուտ մը իրեն քով կը վազեմ, որ ըսեմ թէ հեռանայ ասկից, որպէսզի վայրենի մարդը զինքը նորէն դուրս չնետէ: Ուստի՝ «Պարոն Մէնտէլ» պոռացի: Ցանկարծ կեցաւ: Եւ ինչ տեսնեմ... վախ, վախ... նոյն վայրկեանին կարծես թէ ամէն բան վերյիշեց... ցընցուեցաւ ու դողդողալու սկսաւ... բայց միայն մատերով չէ, ամբողջ մարմնով դողդողաց... ոտքէն մինչեւ ուսը եւ գիտովն պէս դուրս վազեց: Դուռին առջեւ ինկաւ մնաց: Անմիջապէս հիւանդանոց հեռաձայնեցինք, կառք մը եկաւ եւ տարաւ զինքը: Իրիկունը ծանր թոքատապով մեռաւ: Արդէն վերջին անգամ սրճարան եկած ատեն ջերմի նոպայի մը մէջ էր խեղճը: Զէ՞ որ իր սեղանը իր միակ տունն էր աշխարհիս վրայ ... իր տունը գալ ուզած էր վերջին անգամ ...» : —

×

Հրամեշտ տուի ու մեկնեցայ : Ինքն իրմէս ամչցայ, որ այս պարզուկ պառաւը հաւատարիմ մնացած էր ննջեցեալի յիշատակին, իր անսեթեւեթ եւ սակայն մարդկային ամենահարազատ ձեւով: Վասնզի այդ անուս կինը գոնէ գիրք մը կը պահէր իբր յիշատակ, իսկ ես, որ տարիներ շարունակ մոռցած էի Գիրք – Մէնտէլը, պէտք էի գիտնալ, որ գիրքը կը ստեղծուի՝ որպէսզի մէկ անձի հոգիով մարդկութիւնը զանգուածի մը վերածուի եւ այս յեղյեղուկ աշխարհէն՝ զէթ անունը ու անմոռանալի յիշատակ կը մնայ :

ՍԹԵՖԱՆ ՑՎԱՅԿ

(Ե եւ վերջ)

կումներ ունեցող գաղափարական գործ մը » :

Ծնած է 1918 Նոյեմբեր 7ին, Ալժերիոյ փոքր քաղաքներէն մէկուն մէջ, ուր հաստատուած էր իր ծնողքը՝ հողամշակ: Ալժէի մէջ իր նախնական ուսումը ստանալէ ետք, կեանքը շահելու համար կը փորձէ բազմաթիւ արհեստներ, միաժամանակ պատրաստուելով փիլիսոփայութեան վկայականի քննութեան: Հիւանդութեան մը հետեւանքով ուսումը կէս կը մնայ :

Սկիզբէն իսկ կապուած էր Ալժէի գրողներու շրջանակին եւ կ'աշխատակցէր տեղական թերթի մը: Յետագային՝ սկսաւ աշխատակցիլ փարիզեան մամուլին, մինչեւ 1940 :

Ալպեր Քամիւ լայն ժողովրդականութիւն մը շահեցաւ 1942ին, երբ լոյս տեսաւ իր «Օտարական»ը: Իր հերոսը՝ կը ներկայացնէր մարդը, օտար՝ աշխարհին եւ ինքն իրեն հանդէպ : Անհեթեթ մարդ մը, անհեթեթ աշխարհի մը մէջ: Յաջորդ գիրքին մէջ՝ «Սիսուփայի Առասպելը», նոյն անհեթեթութեան գաղափարն էր իր մեկնակէտը. կեանքի մէջ որեւէ բանի դէմ ըլլալ՝ չի նշանակեր որ չարժեր ապրիլ «Սիսուփան միշտ երջանիկ պէտք է երեւակայել » :

1945ին հրատարակեց «Նամակներ՝ գերմանացի բարեկամի մը» գործը, ուր կը պաշտպանէր արդարութեան գաղափարանութիւնը: Պայքարի մարդն էր եւ միաժամանակ՝ լրագրող: Փարիզի «Քոմպա» թերթին հիմնադիրներէն մէկն է, որուն մէջ իր ազդեցութիւնը զգալի էր Ազատագրութեան շրջանին :

«Ժանտախտ» վէպին մէջ, որ ստացաւ Քննադատներու մրցանակը, Քամիւ կը ներկայացնէ երկու անձեր, որոնք չեն հաւատար Աստուծոյ եւ հարց կուտան .— «Կարելի՞ է սուրբ մը ըլլալ առանց Աստուծոյ »:

Քամիւի գրականութեան խորքը մարդկային խիղճն է: Մեծապէս օժանդակած է նաեւ արդի Թատրոնին: Իր գրած թատերգութիւններուն մէջ ալ նոյն մտահոգութիւնները ունի :

Հրատարակած է նաեւ փորձեր ու պատմուածքներու հատոր մը՝ «Աքսոր եւ Թագաւորութիւն» : Արթիւր Քէօսլերի ընկերակցութեամբ մահապատժութեան մասին «Խորհրդածութիւններ» հրատարակեց, ուր գիրք կը բանէ մահապատժութեան դէմ :

Լրագրութիւնը ձգած էր 1947ին, բայց քանի մը տարի ետք կրկին սկսաւ աշխատակցիլ թերթերուն, յօդուածներով, քրոնիկներով եւ քննադատութիւններով :

Ալժերիոյ ողբերգութիւնը խորապէս ազդուած է զինք: Որքան ալ կապուած ըլլայ մայր երկրին՝ չի կրնար մոռնալ իր ծննդավայրը: 1956ին Էքսփրէսի մէջ այս ուղղութեամբ յօդուած մըն ալ գրած էր. — « Կը հաւատամ Ֆրանսացիներու եւ Ալժերիոյ Արաբներու Միութեան: Կը հաւատամ նոյնպէս, որ ազատ մարդոց այս միութիւնը լաւագոյն լուծումն է» :

Այսպէս թէ այնպէս, Ալպէր Քամիւ կը ներկայացնէ խորայատուկ վարդապետութիւն մը՝ Ֆրանսական գրականութեան մէջ: Նոպէլեան մրցանակը իրեն յանձնելով, շուէտական Ակադեմիան գրականութեան արժանաւոր մէկ ներկայացուցիչը ուզած է գնահատել, թէեւ տեղական մամուլը կը յիշեցնէ, թէ տակաւին Մալրօն կար :

×

Ծանօթ գրագէտ Հանրի Փըթի հետեւեալը կը գրէ Ալպէր Քամիւի մասին. —

«Ոչ մէկ գրագէտ, երկար տարիներէ ի վեր, չէ կրցած երիտասարդ տարիքին իսկ գրականութեան ասպարէզին մէջ դառնալ վարպետ դէմք մը, որքան Ալպէր Քամիւ: Անիկա ինքզինքը պարտադրած չէ, ոչ ալ մղած է խառնուրդ պայքար՝ հասնելու համար այսօրուան բացառիկ դիրքին : Անիկա ինքնաբերաբար ընդունուած, ճանչցուած է: Երիտասարդները, իր առաջին գործերէն իսկ, սիրած են անոր մէջ տեսնել տեսակ մը գրականութեան իշխան: Միւս կողմէ, «ծերերը» գիտցած են ճանչնալ անոր մէջ նոր ուժ մը: Տասնհինգ տարիներէ ի վեր Ալպէր Քամիւ կը վազէ յաղթանակէ յաղթանակ եւ իր այդ յաղթանակները գրեթէ առանց ստուերի են եղած :

«Ինչո՞վ բացատրել այս չարունակական երջանկութիւնը : Շատ պարզ է : Քամիւի քով սուտը տեղ չունի, ճկուն է ան, այսուհանդերձ է նաեւ բնական եւ պարզ: Իր հաւատքը պայծառ է, ջինջ ու առանց պատրանքի :

«Իր առաջին գործերէն՝ հրատարակած 1937ին եւ 1938ին, մինչեւ վերջին գործերը եւ մասնաւորաբար «Խորհրդածութիւններ կառափնատի մասին» գործով, Քամիւ օրինակներ կուտայ, կը քարոզէ, առանց սակայն մարգարէի հովեր առնելու :

«Կը հիմնանք իր վրայ նախ՝ որովհետեւ կը հասկնանք եւ յետոյ՝ կը սիրենք զինք »:

×

Թատերական ծանօթ քրոնիկագիր Ժօրժ Լէրմինիէ «Թատրոնի մարդը» խորագրով յօդուածի մը մէջ, կը գրէ Ալպէր Քամիւի մասին. —

«Թատրոնը Ալպէր Քամիւի համար ժամանց մը չէ: Ով որ այդպէս կը կարծէ, կը սխալի: Հարկ չկայ երկար ու բարակ խօսակցութեան բռնուիլ «Գալիկուլա»ի եւ «Րըքիէմ»ի հեղինակին հետ, երեւան հանելու համար որ անիկա իր արեան մէջ ունի «Թատրոնը» եւ «Թատրոնը» իրեն համար վերագոյն արուեստ է :

«Քսան տարեկանին արդէն Ալժէի մէջ Ալպէր Քամիւ կը գրէ, կը բեմադրէ, կը խաղայ, աչքերը սեւեռած Քոբոյի եւ Քարթէլին: Կը պատկանի արդէն այդ դպրոցին եւ պատիւ կը բերէ Ֆրանսական Թատրոնին: Ով որ խաղացած է Քամիւի գործերը, Պառոյէն մինչեւ Քասարէզ, Միշէլ Գուքլէն մինչեւ Ժէրար Ֆիլիփ եւ Քաթրին Սէլլէ, անպայման որ պատուուած են :

«Իր թատերական գործը փիլիսոփայակա՞ն ... մի գործէք այդ զարտուղութիւնը: Քամիւ որ հետզհետէ աւելի կը հակի դէպի Թատրոնը, կ'ատէ մասնաւոր գաղափարի մը համար, թէզի մը համար գրուած թատերակները :

«Իր բոլոր թատերակները, մանաւանդ «Անհասկացողութիւն»ը, «Պաշարման վիճակը», «Ճշմարիտը», «Րըքիէմ»ը կը ձաղկեն անհեթեթը եւ կը փառաբանեն յեղաշրջումն ու յոյսը, եւ ասոնք բոլորն ալ կը կրեն մարդկային դրոշմ մը :

«Ինչպէս իր բովանդակ գրականութիւնը :

«Եւ ի՜նչ լեզուով ...»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ արուեստագէտներ՝ Օհան Տուրեան եւ Ռաֆֆի Պետրոսեան, Երեւանի հայֆիլարմոնիայի մեծ դահլիճին մէջ, պետական նուագախումբին ընկերակցութեամբ տուած են համերգներ՝ որոնք անցած են մեծ յաջողութեամբ :

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ ծննդեան վաթսունամեակին նուիրուած հանդիսութիւններ կատարուած են Պաքուի եւ Թիֆլիսի մէջ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ վարչապետ Ծ. Առուշանեան շքանշաններ տուած է խումբ մը մարզիկներու, որոնք մարզական դեանի վրայ նուաճումներ ձեռք ձգած են եւ միջազգային մրցումներու մէջ՝ յաջողութիւններ արձանագրած :

ԵՐԵՒԱՆԻ պետական ձիարշաւարանին մէջ տեղի ունեցած են մոթոսիքլէթի մրցումներ: Այր մարդոց մէջ առաջնութիւնը շահած է Հ. Յակոբեան, իսկ կիներու մէջ՝ Գ. Իվանովա :

ԷՍՏՈՆԻԱՅԻ խումբ մը ուսանողներ ամրան շրջանին այցելած են Հայաստան եւ արշաւներ կազմակերպած՝ դէպի լեռները :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ բոլոր քաղաքներուն մէջ սկսած են ֆութպոլի ախոյեանական մրցումները : 24 խումբեր կը մրցին իրարու հետ :

ԵՐԵՒԱՆԻ «Սպարտակ» ակումբին մէջ, երկու օր յաջորդաբար տեղի ունեցած են մարմնամարզական մրցումներ: Այր մարդոց մէջ առաջնութիւնը շահած է Հրանտ Շահինեան, կիներուն մէջ՝ Թամարա Վահանովա :

ԵՐԵՒԱՆԻ «Կոմիտաս» մշակոյթի դահլիճին մէջ աշխատաւորները հանդիպում ունեցած են բանաստեղծ Յովհ. Շիրազի հետ: Իր կեանքին եւ գործին մասին խօսած է ուսուցչուհի Ա. Գէորգեան: Քանի մը ընթերցողներ իրենց կարծիքները յայտնած են: Յ. Շիրազ շնորհակալութիւն յայտնած է բոլորին եւ կարդացած քանի մը քերթուածներ :

Ո՞Վ ԷՐ ԳՐԻԳՈՐ ԲԱՐԱՂԱՄԵԱՆ

ԽՄԲ.— Անցեալ օր գրեցինք թէ Աթէնքի մէջ մեռած է Յունաստանի Ազգ. Կեդր. Վարչութեան ատենապետը, Գ. Բարաղամեան: Իր կեանքին մասին կուտանք հետեւեալ տեղեկութիւնները . —

1945ին, Չէօրէքճեան Կաթողիկոսի ընտրութեան առեն, Յունաստանի հայ գաղութի աշխարհական երկու պատուիրակներէն մէկն էր Գրիգոր Բարաղամեան, որ Էջմիածին գնաց Մալըմեան Արք.ի եւ Տոքթ. Վավառեանի հետ :

Բնիկ Ապշէհիրցի էր Գ. Բարաղամեան, աւարտած էր Պոլսոյ Իրաւաբանական վարժարանը : Զինադադարի շրջանին Իզմիրի մէջ կը վարէր ընդհանուր դատախազի պաշտօն: Կը տիրապետէր Թուրք եւ հայ լեզուներուն, կը խօսէր բաւական լաւ յունարէն եւ ֆրանսերէն :

Իզմիրի 1922ի աղէտէն մինչեւ այսօր, 35 տարի, մաս կազմած է Աթէնքի Ազգ. Կեդր. Վարչութիւններուն, նախ իբրեւ անդամ, փոխ ատենապետ, իսկ տասը տարիէ ի վեր՝ իբրեւ ատենապետ :

Գրիգոր Բարաղամեան, յունահայ գաղութի ներքին վէճերու ընթացքին, միշտ ջանացած էր ըլլալ համադրող եւ հաշտարար ուժ մը: Համոզումներով անկուսակցական, անկախ մէկն էր: 1933ին կարճ ժամանակով միացաւ «պլոք»ի մը, որ կը պայքարէր Դաշնակցութեան դէմ, «Արամազդ» օրաթերթով: Շուտով յուսախաբ եղաւ եւ մեծ ջանք ի գործ դրաւ ու յաջողեցաւ Մալըմեան Արք.ը եւս աստիճանաբար հեռացնել այդ խմբակէն :

Գրիգոր Բարաղամեանի յուսախաբութիւնը աւելի խոր եղաւ, երբ 1945ին կը վերադառնար Էջմիածինէն, ուր տեսած Հայ. Եկեղեցիին կործանումը եւ եկեղեցականներուն սրածումը :

Անտարակոյս, խորապէս ազդած էին նաեւ 1944 Դեկտեմբերին Աթէնքի մէջ համայնավարներու կողմէ կատարուած ահաւոր ոճիրները, որոնց իրենց մասնակցութիւնը բերին յունական կոմկուսին պատկանող հայ պատանիներ :

Գրիգոր Բարաղամեան, վերջին քանի մը տարիներուն, Ազգ. Կեդր. Վարչութեան ատենապետի հանգամանքով, միշտ ներկայ կ'ըլլար Հայաստանի Հանրապետութեան հիմնադրութեան տօնակատարութեանց եւ խօսք կ'առնէր :

Ժայռի մը նման ցցուեցաւ Իսահակ վարդապետին դէմ, որ յունահայ գաղութը պառակտելու մասնաւոր առաքելութեամբ Աթէնք գացած էր :

Գրիգոր Բարաղամեան, արդարեւ, քաջ զինուորի մը պէս ինկաւ պատնէշին վրայ: Յարգանք իր յիշատակին :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (37)

ԿԱՅԾԵՐ

ԺԱ.

ՂԱՐԱ – ՄԵԼԻՔՆԵՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

Պարսից մարզպանների ժամանակ այդ տոհմը դեռ պահպանել էր հզօր նախարարի արտօնութիւնները, բայց արաբացոց արշաւանքների ժամանակ նա բաւական ընկաւ, երբ այդ ցեղի նշանաւոր իշխանները բռնուելով, տարուեցան Դամասկոս եւ այնտեղ գլխատուեցան: Նրա մի ճիւղը բոլորովին ոչնչացաւ Յունաց կիւրոպաղատների օրերում: Մոնղոլական արշաւանքների ժամանակ այդ ցեղից մի տղամարդ, որ իր թուխ դէմքի պատճառով ստացել էր թաթարների խանից «Ղարա – Մէլիք» կոչումը, կրկին զօրացաւ: Նրա անունով այդ տոհմի ներկայացուցիչները սկսեցին կոչուել Ղարա – Մելիքներ :

Հայաստանի յեղաշրջումների փոթորիկների մէջ, այդ տոհմը, անդադար արմատախիլ լինելով հայրենի երկրից, տարուբերուել է երբեմն Արարատ, երբեմն Վասպուրական, երբեմն Ատրպատական եւ երբեմն Փոքր – Հայքի կողմերը: Իսկ վերջին դարերում, երբ Վասպուրականի մէջ զօրացան Քրտերը, Ղարա Մելիքներից մէկը, Մարաշի կողմերից փախստական գալով, հաստատուեց Վանայ ծովակի հարաւային ափերի մօտ: Քուրդ ցեղապետների հետ դաշնակցելով, նա հետզհետէ ընդարձակեց իր իշխանութիւնը եւ տիրում էր ամբողջ Ռշտունեաց գաւառի վրայ : — Դա էր Կարոյի հայրը՝ Միր – Մարտօն: «Միր» տիտղոսը ստացաւ նա Քրտերից, որ նշանակում է տէր, իշխան, պետ: Նրա հզօր ամրոցը գտնւում էր Ոստանի մօտ, մի լեռան անմատչելի բարձրաւանդակի վրայ, մի կողմից ծփում էր ծովակը, միւս կողմից, շրջապատած էր սարերի պարսպաձեւ շղթաներով :

Միր – Մարտօն, որպէս տեղային Հայերի պետ, էր մի եւ նոյն ժամանակ ամենահարուստ մարդը ամբողջ գաւառի մէջ: Նա ունէր մի առանձին սնահաւատութիւն դէպի եօթնեակ թիւը եւ այդ պատճառով իր բոլոր հարստութիւնը բաժանած էր եօթն մասների վրայ:

Նա ունէր՝ եօթն ջրաղաց, եօթն ձիթհան, եօթն այգի, եօթն անտառ : Նրա տնից դուրս էր գալիս եօթն գութան, որ մշակում էին եօթն անգամ եօթանասուն օրավար հող : Նրա սեփական արօտատեղերում արածում էին եօթն հօտ ոչխարներ, իւրաքանչիւր հօտը միագոյն, մէկը ճերմակ, միւսը սեւ, երրորդը չիկագոյն, չորրորդը խայտաճամուկ, հինգերորդը մոխրագոյն եւ այլն: Նոյն խորհրդաւորութիւն ունէին նրա ձիերի, կովերի, գոմէշների երամակները : Այդ բոլորը պիտի մնար որպէս ժառանգութիւն նրա եօթն որդիներին, որոնցից ամենակրտսերն էր Կարօն :

Միր – Մարտոյի օր ըստ օրէ զօրանալը, նրա յաջողութիւնները մշտական կռիւների մէջ, գրգռեց մի հարեւան քուրդ ցեղապետի նախանձը : Նա չկարողանալով բացարձակ կերպով վնասել նրան, սկսեց դիմել խորամանկութեան. բարեկամութիւն հաստատեց Միրի հետ, ձեւացրեց իրան նրա ամենամտերիմ դաշնակիցը : Եւ մի անգամ, խաբէութեամբ Միրին իր մօտ հիւր կանչելով, ընթրիքի ժամանակ հրամայեց նրան ցած գլորել իր բերդի բարձրութիւնից ...:

Կարոյի հայրը այսպէս նենգութեամբ սպանուելէն յետոյ, նրա ամբողջ ընտանիքը զոհ եղաւ քուրդ բռնակալի բարբարոսութեանը, բոլորը սրից անցան. ողջ մնաց միայն փոքրիկ Կարօն, որին իր դայեակը — Զումրուդը — փախցնելով, թագցրեց մի աղքատ տան մէջ :

Հիւանդը վերջացրեց իր պատմութիւնը այս խօսքերով . —

— Այն սարսափելի կոտորածի միջոցին, քո մայրը, Կարօ, կուրծքի խէնջարով խոցուած, մի ձեռքով բռնել էր վէրքը, միւս ձեռքով քեզ յանձնեց ինձ, ասելով. «Ա՜, Զումրուդ, եթէ Աստուած կը յաջողէ ազատել երեխայիս, սովորեցուր նրան վրէժխնդիր լինել ...»: Այդ խօսքերի հետ նազելի տիկինը աւանդեց հոգին :

Բոլոր պատմութեան ժամանակ Կարօն հանդարտ էր. նրա դէմքի վրայ ես նկատում էի մի տեսակ զարմացում, մի տեսակ ապշութիւն, որ առաջ էին գալիս անյայտ ինքնաճանաչութեան զգացմունքից: Անտէր, անտուն, թափառաշրջիկ պատանին յանկարծ զգում էր իր երակների մէջ իշխանական արեան հոսումը : Բայց երբ նա լսեց պառաւի վերջին խօսքերը, նրա դէմքի արտայայտութիւնը իսկոյն փոխուեցաւ. շրթունքը սկսեց դողդողալ, աչքերի մէջ փայլեց կատաղի բարկութիւն: Կարծես, այն լոյս, պայծառ դէմքի վրայ ես կարդում լինէի . «Երդւում եմ իմ մօր սուրբ յիշատակով, որ ես անպատճառ վրէժխնդիր կը լինեմ ... »:

— Ես չկարողացայ աւելի վաղ յայտնել քեզ, Կարօ, մօրդ կտակը, — շարունակեց պառաւը, — որովհետեւ դու շատ փոքր էիր :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԵՀԱՍՏԱՆԷՆ երկու երիտասարդներ օդանաւով փախան եւ գացին Դանիա :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ նպատակ չունին Գարունէն առաջ արձակելու արուեստական իրենց արբանեակը :

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ 48 ժամուան ընդհանուր գործադուլ հռչակուեցաւ : Կը թուի թէ կառավարութիւնը խիստ միջոցներու պիտի դիմէ :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Արտաքին նախարարութեան բանբերը հերքեց այն զրոյցը՝ որուն համաձայն Հէնտերսըն Թուրքիոյ մէջ կորսնցուցած է պայուսակ մը, որ կը պարունակէր կարեւոր փաստաթուղթեր :

ՍԱՅԿՈՆԻ մէջ յաջորդաբար երեք մահափորձեր կատարուեցան ամերիկացի զինուորներու դէմ : Զոհ չկայ, սակայն քանի մը վիրաւորներ հիւանդանոց փոխադրուած են :

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ մէջ սկսան Այզընհաուըր – Մաքմիլըն խօսակցութիւնները, Տըլըսի մասնակցութեամբ :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ մեռած ու թաղուած է ծանօթ լրագրող Հիւսէյն Ճահիտ Եալչըն :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ Նոյեմբեր եօթին պիտի տօնուի յեղափոխութեան 40րդ տարեդարձը, այս առիթով, արուեստական միջոցներով օդը պիտի բարելաւուի, կը հաղորդէ «Փրաւտա» :

Խ. ՄԻՌՈՒԹԵԱՆ Փարիզի դեսպանը Լենինի շքանշանը յանձնեց Մարսէլ Քաշէնի. արարողութեան ներկայ էին Թորէզ եւ Տիւքլօ :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԻ ընդհանուր քարտուղար Սփաաք պիտի երթայ Ամերիկա եւ Անգլիա, խորհրդակցութիւններ ունենալու համար պետական մարդոց հետ :

ՊՈԼՍՈՅ մէջ, Թուրքիոյ վարչապետ Ատնան Մենտերէսի կինը ընտրական միթինկի մը մէջ ճառ խօսած ատեն, Կիպրոսի մասին եղած կարգ մը հարցումներու պատասխանելով յայտարարեց, թէ ոչ մէկ Թուրք կամ մահմետական Կիպրոսի մէջ յունական իշխանութեան տակ պիտի անցնի... :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Հոկտ. 22) — Զոյլ ոսկի՝ 540.000, նափոլէոն 4020, զուից. 3810, անգլ. 4800, քսան տոլարնոց 19.160, թղթադրամ (զուգահեռական շուկայ) սթերլին 1185, տոլար 461, զուից. 110.50, պելժ. 8.90 :

Այրի Տիկին Համասփիւռ Աղապալեան (Ամերիկա), Այրի Տիկին Եղիսաբէթ Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Միհրան Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Բենիբեմէզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հայկ Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Կանանեան, եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Վազգէն Աղապալեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Պ. Վիչէն Տէր Ղուկասեան եւ զաւակները, Պ. Թադէոս Թադէոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Արսլանկիւլեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Տէր Ղուկասեան եւ զաւակունք, Պ. Նուպար Տէր Ղուկասեան, Պ. Վահագն Կարապետեան, Օր. Անահիտ Կարապետեան, Տօքթ. Վահան Պալասանեան, Տէր եւ Տիկին Ֆիտօն, Տէր եւ Տիկին Պարոնվարդեան եւ զաւակները (Մօպէօժ), Պ. Յարութիւն Զարըրդճեան, բազմաթիւ պարագաները եւ բարեկամները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց քրոջ, մօրաքրոջ, քենիին, մեծ մօրաքրոջ, զարմուհիին, ազգականուհիին եւ բարեկամուհիին՝

ՏԻԿԻՆ ԳՈՀԱՐ ՎՏԱՐԱՆԴԻԻ

(Ծնեալ Եայլախանեան, Կարնեցի, 67 տարեկան, այրին բանաստեղծ Արամ Վըտարանդիի) :
որ տեղի ունեցաւ յետ կարճատեւ հիւանդութեան, Բշ. օր 21 Հոկտ. ժամը 1.30ին, Պիշա հիւանդանոցը :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս շաբաթ, 26 Հոկտեմբեր, կէս օրէ վերջ, ժամը 14.15ին, Հայոց եկեղեցին, 15 րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ, ուրկէ մարմինը պիտի ամփոփուի Նուազի լը Սէքի գերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահազդ դրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

3 Նոյեմբեր Կիրակի գիշեր, Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 31ին, հինգշաբթի երեկոյ, Ալհամպրայի մէջ :

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Թաղապետական Թատրոնին մէջ :
Նախաձեռնութեամբ «Անի» կոմիտէի :
Կը նախագահէ՝ ընկեր Գ. ՔԻՐԷՃԵԱՆ
Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ
Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին :
Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Բարձր հովանաւորութեամբ Ծերակուտական Փիքի :
Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի կողմէ :
Մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի :
Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին, (Քաղաքապետարանի Թատրոնին մէջ) :
Կը նախագահէ ընկ. ՅԱԿ. ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ
Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ
Խօսք կ՚առնեն տեղւոյս ընկերվարական ներկայացուցիչները :
Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խմբերգ, մեներգ, երգ կիթառով, արտասանութիւն Նոր Սերունդին կողմէ :
Ջութակահար Յովնանեան :

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 15ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :
Կը խօսի ընկեր Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին եւ Ֆ. Կ. Խաչին :

Այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին Գ. Թաղապէտարանի սրահին մէջ :

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԹԱԳՒՈՐ ԱՅՎԱԶԵԱՆ :

Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Կ՚արտասանեն Պ. Պ. Վարուժան Սարգիսեան, Յակոբ Զէֆեան, Յովհաննէս Պէրպէրեան, Օր. Վարդուհի Նորոյեան եւ Տիկին Ա. Սարըկարապետեան :

Կ՚երգեն Օր. Ա. Պապայեան եւ Տիկին Մ. Կարապետեան :

Կը նուագէ Պ. Ալպէր Այանեան (աքորտէօն) :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Յոյներու սրահը :

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ – ՔՈԼՈՄՊԻ «Արամ» ենթակոմիտէի եւ «Շաւարշ Միսաքեան» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, ընկերվարականներու սրահը, 149պիս, Ավընիւ տ'Արժանթէօյ, պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ուսանողական «Ռուբէն» Միութեան ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի, իրիկուն, 17 րիւ տիւ Պլէօ :

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆԻ «Արծիւ» ենթակոմիտէի ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 20.30ին, ընկեր Բարթամ Պամաճեանի բնակարանը, 95 Ավընիւ Արիսթիտ Պրիան : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԻՍԻ.— Զաւարեան կոմիտէի ընկերական ժողովը, այս ուրբաթ, ժամը 9ին, «Խրիմեան» ակումբին մէջ, պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Շրջ. կոմիտէն Խորհրդ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերու ենթակոմիտէներու վարչութիւնները բացի Մուրատ եւ Գէորգ Զաւուշ խումբերէն, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԻՋՄԱՍՆԱՃԻՒՂԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի մասնաճիւղերը, այս երկուշաբթի ժամը չորսին, Սասունիի ճաշարանի վերնայարկը, 31 րիւ տ'Ալեքսանտր, Փարիզ (2), մեթրօ Ռէոմիւր Սէպասթափօլ : Կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴ. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի ընդհանուր ժողովը այս Կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Կրան Քաֆէ տը Սաքս սրահին մէջ, 101 Ավընիւ տը Սաքս, կը խնդրուի հայրենակիցներէն որոշեալ ժամուն ներկայ գտնուիլ :

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ

Կ. Աֆրիկեան տրամադիր է երաժշտութեան դասեր տալու, երգի, դաշնակի, սոլֆէժի, հարմոնիի, քոնթրըփուէնի, եւայլն :
Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել ԴՈՊ. 31.53, ժամը 14էն 17.30 :

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ
ՇԱՒԻԼԻ ԵՐԻՏ. ԵԿԵՂԵՑԱՇԷՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ
Բարձր հովանաւորութեամբ Հայր. Պատուիրակ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ Եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Կիրակի, 10 Նոյեմբեր, ժամը ճիշդ 4ին, մինչեւ կէս գիշեր, Շաւիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ :
Ցուցադրութիւն գեղեցիկ եւ գունաւոր ֆիլմ մը Շաւիլի եկեղեցիին շինութեան մինչեւ աւարտումը :
ՄԵԾ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Երիտ. յանձնախումբի կողմէ
Շէյքսփիրէն (հայերէն թարգմանուած) — «ԸՆՏԵԼԱՑՈՒԱԾ ՄԵԳԵՐԱՆ» —
8էն եւրոպական պարեր ղեկավարութեամբ

Orchestre Typique DON MORERTO

Ճոխ պիւֆէ — Սալ տէ Ֆէթ — Մուտք 300 ֆր.

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Համեստուհի Զիլինկիրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ յետ պատարագի Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՅԱԿՈԲ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ : Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը ընկերուհի Տէր եւ Տիկին Պերճուհի Մամուրեանին եւ պարագաներուն ցաւակցութիւն կը յայտնէ իրենց մօրեղբօր՝ Տիգրան Գոչգոչեանի կսկծալի մահուան առթիւ : Նոյնպէս ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Մելքոն Թաղէոսեանի եւ պարագաներուն, իրենց աներհօր Սարգիս Փափազեանի ցաւալի մահուան առթիւ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Օհաննէս Իրատեան, Կիւրինցի, հօրը անունը Կարապետ, մօր անունը Արուսեակ (ծնեալ Կույինեան) կը փնտռէ իր մօրաքոյրը Հայկանոյշ Կույինեան որ Ամերիկա ըլլալ կը կարծուի : Տեղեկացնել՝ Յովհաննէս Իրատեանի՝

Route de Tours, Chatillons-s-Indre, France

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՊԱՐԱՆՑԻԿ . ԳԻՆԵՁՕՆ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի 1957–1958 շրջանին բացման առթիւ, այս կիրակի ժամը 4էն 10ը, Ազգ. Տանը Թատերասրահը :
Կը հրաւիրուին երգչախումբին բոլոր անդամները, բարեկամները եւ Փալէ տը Շայոյի Յուլիս հինգին եկեղեցական համերգին մասնակցող բոլոր երգիչները :

AVE. NIEL

TAILLEUR H. & D.
COUTURE CONF.

b. Mag. av. Logt b. aménagés
chauff. cent. Px. 9 m. PAS 49-98

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Երիտասարդ գործաւորուհիներ եւ գործաւոր մը :

CONFISERIE MARMARA
49, Rue Raspail. Alfortville

×

Տունը աշխատող գործաւորուհիներ Շըմիզիէի համար : Կը յանձնենք Փարիզի շրջակայքը (մինչեւ 50 քիլոմեթր) :
Դիմել՝

TAVITIAN, 40, Rue de Flore. Alfortville
ENT. 35-17

Կամ Փարիզի հասցէին՝
19, Bd. Saint-Denis

Gros — TISSUS-LAINAGES — demis-Gros

Etablissements AGEDER

ԱԺՏԷՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

67, RUE DE CLERY, PARIS - 2e - TÉL. CEN. 48-12

Կը գտնէք ամէն կարգի բրդեղէն կերպասներ, երեք յարկարաժին ճոխ տեսակներ, անմրցելի գիներով : Մասնաւորապէս մանթոյի, րոպի, թայէօրի եւ ծիւփի համար :

Բոլոր քոնֆէքսիօնէօններուն, եւ մեթրով ծախող առեւտրականներուն մէկ այցելու թիւնը վաճառատանս մէջ կը բաւէ մնայուն յաճախորդ դառնալու համար

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. PARIS 15(69-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 25 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

VENDREDI 25 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8027 33e ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3828

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ՏԱՐԵԴԱՐՁ ՄԸ

« Փեշտանի բոցավառ ծով մըն է այլեւս : Ռազմիկներ զինանիւթ չունենալով, կռուեցան մինչեւ վերջին վայրկեանը դանակներով, երկաթեայ ձողերով, շիշերով» :

Այս ձայնը կը լսուէր տարի մը առաջ Փեշտայի ռատիոյէն եւ մեր ողբացեալ խմբագրապետը կը գրէր . —

« Ժողովուրդ մը տրորուեցաւ, ճզմուեցաւ Եւրոպայի սրտին վրայ : Քաղաքակիրթ մարդկութեան աչքին առջեւ : Ո՞ր սրտէն սարսուռ մը չանցաւ կիրակի առտուան այդ պահուն, երբ ռատիոն կը գուժէր . —

« Մեր նաւը կ'ընկղմի : Լոյսը կը տկարանայ : Լսեցէ՛ք մեր աղաղակը, ժողովուրդներ աշխարհի, փրկեցէք մեզ : Տէր ընդ ձեզ եւ ընդ մեզ ···» :

Տարի մը առաջ էր : Եւ ժողովուրդ մը ճզմուեցաւ Եւրոպայի պորտին վրայ :

Տարի մը անցաւ : Հունգարիոյ ապստամբ եւ հայրենասէր ժողովուրդը հասկցաւ թէ մինակ էր կռուելու համար, ինչպէս մենք հասկցած էինք ժամանակին :

Ճիշդ է Ազգերու Ժողովը բանաձեւ մը քուէարկեց դատապարտելով Խ. Միութեան «միջամտութիւնը» Հունգարիոյ մէջ :

Եւ ի՞նչ էր Հունգարիոյ ուզածը . —

Ազատ ընտրութիւններ՝ մասնակցութեամբ զանազան կուսակցութեանց :

Ազատութիւն մամուլի եւ մտածումի :

Վերահաստատում Հունգարիոյ հազարամեայ խորհրդանշանին :

Բայց ժողովուրդը պարտուեցաւ իր բաղձանքներուն ծարաւով միշտ տոչորուած :

Այսօր ալ կը լռէ :

Իրաւունք չունի ոգեկոչելու անցեալ տարուան ապստամբութիւնը, իրաւունք չունի ծաղիկ մը իսկ դնելու իր մեռելին վրայ որ ինկաւ յանուն ազատութեան :

Կարմիր զօրագունտերը կը հսկեն քաղաքին մէջ, կարգը կը պահեն, որ չըլլայ թէ մամիկ մը լայ իր զաւակը, կամ քոյր մը իր եղբայրը :

Իսկ արեւմո՞ւտքը : Բանաձեւ կը քուէարկէ :

Փարիզի մէջ Համայնավար Կուսակցութեան շէնքին առջեւ կ'ոգեկոչուի յիշատակը Բօսիւէթի որ խորհրդանիշն է հունգար ազատութեան : Միայն այդ կրնան ընել, հերոսի մը անունով կնքել հրապարակ մը ուր կը գտնուի Համայնավար կեդրոնատեղին :

Արտասահմանի ազատ Հունգարները սգաւոր են այսօր եւ ծաղիկ կը դնեն անծանօթ զինուորին գերեզմանին :

Ազատ են մեզի պէս, առանց ազատ Հայրենիքի :

Անոնք 100.000 Հունգարներ արդէն աքսորման կայաններ ղրկուած են, հազարաւորներ գնդակահարուած են, յեղափոխութեան հերոսը՝ զօրավար Մալեթեր բանտն է, նախկին վարչապետը՝ Նակի աքսորուած է Ռումանիա, կարտինալ Մինծենթի կ'ապաստանի միշտ ամերիկեան դեսպանատունը :

Այս բոլորը որովհետեւ կարմիր բռնակալը «ընկերվարութիւն» դասաւանդելու եկած է Հունգարիա :

Հունգարիան տխուր է այսօր, ինչպէս բոլոր անոնք որ սիրած են Ազատութիւնը եւ կորսնցուցած զայն :

Տխուր է գիտակից մարդկութիւնը որ ազատութիւն կը քարոզէ տիւ եւ գիշեր բայց չկրցաւ օգնութեան հասնիլ ազատութեան համար արիւն թափող ժողովուրդի մը :

Բայց ճիշդ է մեծամասնութեամբ բանաձեւ քուէարկեց :

« Փրկեցէ՛ք մեզ» աղաղակեցին Հունգարները բայց ձայնը չլսուեցաւ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ - ՄԱՔՄԻԼԸՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԱՐՁԱԿԵՑ ՄԻՋ ԵՐԿՐԱՅԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀՐՁԻԳՆԵՐ

Նախագահ Այզընհաուըրի եւ Անգլիոյ Վարչապետին խօսակցութիւնները, որ սկսան Ուաշինկթընի մէջ, համայնավարներու դէմ ուղղակի յարձակումի անցնելու նախաքայլը կը համարուին :

Օդակայանին մէջ, ուր գացած էր Տըլըս դիմաւորելու համար Մաքմիլընը, ժպտուն, յայտարարեց . — Ուրախ եմ յատկապէս անոր համար՝ որ կը հանդիպիմ հին բարեկամի մը :

Անգլիոյ Վարչապետը, իր կարգին յայտնեց, թէ Պերմուտեաններէն ասդին բաւական փոփոխութիւններ եղած են եւ անգլեւամերիկեան այս խորհրդակցութիւնները ցոյց կուտան թէ Միացեալ Նահանգներ եւ Մեծն Բրիտանիա բարեկամ երկիրներ են իրարու :

Մաքմիլըն անմիջապէս գնաց անգլիական դեսպանատունը, ուր կէս ժամ տեւող խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Տըլըսի հետ : Այդ պահուն, հեռաձայնը հնչեց . — Այզընհաուըրն էր, որ բարիգալուստ կը մաղթէր Անգլիոյ վարչապետին :

Ամերիկայի Արտաքին Նախարար Տըլըս Մաքմիլընի յայտնեց, թէ ամերիկեան «Արամազդ» հրթիռին արձակումը մեծ յաջողութեամբ պսակուած էր :

Տըլըս յայտնեց նաեւ, թէ Ամերիկա առժամապէս դադրեցուց իր օժանդակութիւնը՝ Եուկոսլաւիոյ, նկատելով որ Թիթօ ճանչցաւ Արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը :

Այս «կարծր» քաղաքականութեան կողմնակից է Մաքմիլըն : Նախագահ Այզընհաուըրի հետ իր ունեցած խօսակցութեան ատեն, այս ուղղութեամբ իր համանութիւնը յայտնեց ան եւ առաջարկեց որ անգլեւամերիկեան խիստ քաղաքականութիւն մը որդեգրուի՝ ընդդէմ Մոսկուայի :

Գաղտնի խօսակցութիւններուն առանցքը կազմած է այս ուղղութեամբ Լոնտոնի ու Ուաշինկթընի գործակցութիւնը, յատկապէս՝ Միջին Արեւելքի մէջ խորհրդային ազդեցութիւնը տկարացնելու համար :

Խորհրդակցութեանց պիտի մասնակցին նաեւ Ատլանտեան Ուխտի անդամները, «միասնական բարեկամութիւն» մը ստեղծելով Արեւմուտքը զօրացնելու համար :

Ատլանտեան Ուխտի ընդհանուր քարտուղար Սփաք Ամերիկա գնաց, մասնակցելու համար խորհրդակցութեանց :

Կարգ մը զրոյցներու համաձայն, Ամերիկա հիւլէական զէնքեր պիտի տայ իր դաշնակիցներուն :

× *Միացեալ Նահանգներու Պաշտպանողական Նախարարութիւնը կը հաղորդէ թէ Ֆլորիտայի մէջ արձակուած է հրթիռ մը՝ մեծ յաջողութեամբ :*

Ասիկա միջերկրային հրթիռ մըն է, որ կրնայ կրել արուեստական մոլորակը :

Ցարդ երկու փորձեր կատարուած են, որոնց պիտի յաջորդեն հինգ ուրիշներ :

Հրթիռը կը կոչուի «Վանկարտ» 22 մեթրը երկայնութեամբ : Ժամական արագութիւնն է՝ 6770 քիլոմեթր :

Երկրորդ հրթիռը՝ «Արամազդ» նմանապէս արձակուած է եւ մեծ յաջողութիւն արձանագրած : Երկուքն ալ միջերկրային հրձիգներ են :

ԿՈՒԱԹԵՄԱԼԱՅԻ *մէջ, որուն Հանրապետութեան Նախագահը՝ Արմաս, սպաննուած էր, ընտրութիւններ կատարուեցան, սակայն խռովութիւններ ծագեցան եւ կին մը սպաննուեցաւ : Ցուցարարները բախեցան ոստիկաններու զինադրութեան :*

Օրը Օրին

ԳՐԱՍԷ՞Ր ԱԶԳԸ ···

— Ըսէ նայիմ, հայ գրագէտ, մինչեւ հիմա քանի՞ գիրք հրատարակած ես ···

— Ութ, տասը հատ ···

— Դրամ շահա՞ծ ես ···

— Մի՛ հարցներ ···

— Բայց կ'ուզեմ գիտնալ :

— Ի՞նչ, եկամտային վարչութեան ներկայացուցի՞չն ես ···

— Ո՛չ, բայց Ազգին Գրագէտներուն իրաւունքները «Ուտող»ներուն թիւր համբող վարչութեան ատենապետն եմ ···

— Լա՛ւ, քանի որ այդքան մեծ ու պատասխանատու պաշտօն մը ունիս, սա թուղթն ու գրիչը ձեռք առ նայիմ··· Ե՛ս բսեմ, դուն գրէ ···

— Համաձայն եմ ···

— Ամէնէն առաջ, սկսիմ «Վարդավառի վարդեր» վէպէս ···

— Ջոր ու ցամաք թիւեր կ'ուզեմ ···

— Շատ լաւ··· Տպել տուած էի՝ հազար օրինակ ···

— Գրեցի՛, հազար ···

— Այդ հազարէն ղեղչէ մեր թերթերուն ղրկուած օրինակները — 97 հատ ···

— Վա՞յ, մենք 97 հատ թե՞րթ ունինք եղեր, չէի գիտեր ···

— Ի հարկէ ունինք՝ ···

— Լա՛ւ, մնաց 903 օրինակ ···

— Աշխարհիքին չորս կողմը բարեկամներ եւ ազգականներ ունիմ ··· Զեղչէ 250 օրինակ եւս ···

— Դուն շնորհքո՛վ փախուկ ես եղեր·· Ըսել է որ ազգականներդ ու բարեկամներո՞րդ ալ քեզմէ ձրի գիրք կը սպասեն···

— Ի հարկէ կը սպասեն··· Քանի մը հատին անունը մոռցած էի : Տեսնես ի՛նչ «*ապիկարութիւն*»ներ լսեցի իրենցմէ ··· Զեղչեցի՞ր ···

— Այո, մնաց 643 օրինակ ···

— Ազգին գրագէտներուն, բանաստեղծներուն ալ մէյ մէկ օրինակ ղրկեցի ··· 167 հատ ···

— Վա՛յ ապուշ, վա՛յ··· Ի՛նչ որ է, զեղչեցի ··· Պահեստը իջաւ 486ի··· Շարունակէ···

— Մոռցայ մատենադարաններն ··· Տասը հատ եւս զեղչէ ···

— Զեղչեցի, մնաց 476····

— Հիմա գանք այդ 476ին հաշիւին ···

— Ամէնն ալ ծախուած են, ի հարկէ··

— Շատ կ'անապարես··· Գին նշանակած էի երեք տոլար ···

— Երեք անգամ 476, կ'ընէ 1428 տոլար··· Գէշ չէ ···

— Նորէն կ'անապարես··· Գրավաճառ մը խոստացաւ գիրքս տարածել ··· Եթէ իրեն մէկ տոլարէն տայի, պատրաստ էր 30 օրինակ գնելու՝ ապառիկ ···

— Ձէքը ղրկե՞ց ···

— Պիտի ղրկէ 1959ի վերջերը :

— Կեցիր նայիմ, հաշիւին թելը կորսնցուցի··· Հա՛, մնաց 426 հատ··· Մինչեւ հիմակուան հասոյթը 50 տոլար՝ գանձելի ···

— Հանդէսի մը մէջ ծախեցի ութ օրինակ՝ երկու տոլարէն ···

— Պահեստը իջաւ 417ի, հասոյթը բարձրացաւ 66ի··· Ցիսունը «զալոց» է, 16ը գրպանդ է···

— Ո՛չ, գրպանս չէ, հանդէսը կազմակերպող Միութիւնը տակաւին գանձած չէ այդ տասներկեքը ···

— Մեղա՛յ Աստուծոյ ···

— Օր մը, խեղճուկրակ մարդ մը տունս եկաւ եւ քսան օրինակին փոխարժէքը վճարեց··· Վաթսուն տոլար··· Ինք յաճախորդ գտեր է եղեր ···

— Մնաց 398 օրինակ ··· Հասոյթները 126··· Ի՞նչ ծախսած էիր տպելու համար ···

— Իննը հարիւր տոլար ···

— Կեցիր սա հաշիւը ամփոփենք ··· Հազարէն ձեռքդ մնացեր է 398 օրինակ·· Ծախսեր ես 900 տոլար, գանձելիք ունիս 66 տոլար ··· Ծանուցումի ծախք չկա՞յ :

— Կա՛յ··· Խեղճուկէն առած 60 տոլարս ալ թերթի մը վարչութեան տուի՝ փոխան ծանուցումի : Երեսուն տոլար ալ պարտք ունիմ : Երկրորդ վէպս ···

— Երկրորդին պատմութիւնը մի՛ տար, սիրելիս, որովհետեւ աչքերս արդէն լեցուեցան եւ ա՛լ գրիչը չեմ կրնար կոր շարժել թուղթին վրայ··· Երթամ եկեղեցին աղօթեմ մեր գրասէ՛ր ազգին համար ···

ՆԻՐՈՊԱՅԻ

ԿԻ ՄՈԼԷ ՈՐՈՇԱԾ Է ՅԱՋՈՂԻԼ

ՆՈՐ ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ ԱՆԿԱԽՆԵՐԷՆ ԵՒ ԺՈՂ. ՇԱՐԺՈՒՄԷՆ

Մինչ ուղղափառ Արմատականները (մենտեսեան) ինչպէս նաեւ անջատուած թեւը (Մորիս - Քէօյ) արմատականներուն, դիմադրականները իրենց անվերապահ մասնակցութիւնը կը բերեն նոր վարչապետին, կարգ մը նոր դժուարութիւններ կը ծագին Ժող. Շարժումէն եւ անկախներէն :

Առաջինները դժուար կացութեան մէջ են : Ի՞նչպէս մէկ օրէն միւսը քուէարկել ձախ երեսփոխանի համար երբ քանի մը օր առաջ ձեռնպահ մնացած են Փինէի համար :

Այս կացութեան մէջ Կի Մոլէ միայն հինգշաբթի իրիկուն պիտի կարենայ հասկնալ թէ ի վիճակի՞ է լայն շրջանակի մէջ դահլիճ մը կազմել :

Հինգշաբթի առտու Մոլէ իր ծրագիրը պիտի ներկայացնէր խմբակցութեանց անոնց վերջնական կարծիքը առնելու համար :

Անկախներուն առաջարկած է դահլիճին մասնակցիլ բայց որեւէ յոյս չկայ այդ կողմէն, Ժող. Շարժումը դիրքը ճշդած չէ, եթէ որոշէ քուէարկել Մոլէին համար, պիտի ընդունի ստանձնել քանի մը նախարարութիւն :

× *Ֆրանսայի* սենտիքաները *ընդհանուր գործադուլի որոշում տուած են այսօրուան համար (Ուրբաթ) :*

ՀԱՅ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԸ՝ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԷՋ

Թուրքիոյ մէջ ընտրապայքարը սուր բնոյթ առաւ : Կուսակցութեանց ցանկերը հրատարակուեցան արդէն եւ, նկատելի է, որ միայն Դեմոկրատներու ցանկին մէջ երկու հայ թեկնածու նշանակուած է, Պոլսէն Մկրտիչ Շելլէֆեան եւ Տոքթ. Զաքար Դարվէր : Միլլէթ կուսակցութիւնը հայ թեկնածու չունի, Հիւրիէթականներու ցանկին մէջ կը գտնուի ճարտարապետ Լեւոն Բարունակեան : Հալքի հայ թեկնածուն է՝ առեւտրական Եղուարդ Պեզազ :

ԱՄԵՐԻԿԱ ԴԱԴՐԵՑՈՒՑ ԻՐ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին Նախարարութեան բանբերը յայտարարեց, թէ Ամերիկա ներկայիս կը վերաքննէ Եուկոսլաւիոյ կատարուած զինուորական օժանդակութեան հարցը : Յայտնեց, թէ ցարդ պաշտօնական ոչ մէկ որոշում լուր ունէր ինք . — «Միացեալ Նահանգներ նըպատակ ունին քննելու Եուկոսլաւիոյ հարցը՝ իր ամբողջութեան մէջ», աւելցուց բանբերը :

Անկախ այս յայտարարութիւններէն, լաւատեղեակ աղբիւրներ կը հաղորդեն, թէ Ամերիկա արդէն դադրեցուցած է իր օժանդակութիւնը՝ Պելկրատի, առժամապէս : Այս որոշումին պատճառը այն

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱԿԱԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻ

ԱՆՁՕՐ ԿԱՑԱԳՈՒԹԻՒՆԸ

Իր կազմութեան օրերէն մինչեւ այսօր, Դաշնակցութիւնը, կատարեալ աղէտ մը եղած է մեր ժողովուրդին։ Ան միշտ գործակցած է Հայութեան վաւերական դահիճներուն հետ՝ ապահովելու համար իր «անձնական եւ հաւաքական» շահերը :

Ահա խտացումը՝ այն ամենօրեայ գարշելի եւ հրէշային բարբանջանքներուն, որոնք գոյն կուտան մեր հակառակորդ մամուլին :

Երեւանի ներշնչումով եւ անմիջական ղեկավարութեամբ մեր դէմ մղուած այս աւելի քան անբարոյական պայքարին մէջ, հակադաշնակցական ճակատը, հայութեան շեշտուած միակ թշնամին կը նկատէ Դաշնակցութիւնը։ Եւ հետեւաբար, կը թելադրէ «հայրենասէր» հայութեան՝ միացեալ ճիգերով կռուիլ այս ներքին թշնամիին դէմ, զայն դուրս շպրտելու համար հայկական իրականութենէն :

Միշտ համաձայն, կիրքէն քարացած մեր հակառակորդը ճակատի հաւաստիացումներուն՝ Դաշնակցութիւնը, արդէն իսկ արգահատելի ուժ մըն է, աննշան փոքրամասնութիւն մը, որ իր գոյութիւնը փայլ կուտայ՝ օտար ուժերու նիւթական անսահման օժանդակութեան շնորհիւ :

Ծիծաղելի պիտի ըլլար ծանրանալ այս կարգի բոլոր վայրահաչութիւններուն վրայ, հերքելու համար մեր դէմ հանուած մեղադրանքները :

Դաշնակցութիւնն ու իր գործունէութիւնը՝ անցեալին թէ ներկայիս, անծանօթ չէ մեր ժողովուրդին՝ հայրենիքի եւ գաղթաշխարհի մէջ :

Իր վաթսունեօթնամեայ բեղուն եւ ազդու գործունէութեան ամենապերճախօս ապացոյցը՝ իր երկարատեւ գոյութիւնն է, հակառակ մեր այնքան ալեկոծ եւ ցնցող իրականութեան :

Առանց մեր ժողովուրդի ջախջախիչ մեծամասնութեան անվերապահ համակրանքին եւ վստահութեան, անկարելի է երեւակայել, որ Դաշնակցութիւնը՝ այսօր ինչպէս երէկ, կարողանար հայ կեանքին մէջ պահել իր տիրական ղեկավարողի դերը :

Կատարեալ կոյր եւ հայ իրականութեան անտեղեակ պէտք է ըլլալ, չտեսնելու համար այս պարզակող ճշմարտութիւնները :

Ենթադրե՞լ, որ մեր հակառակորդ ճակատը անընդունակ է տեսնելու եւ հաստատելու, այս տարրական ճշմարտութիւնը :

Միշտ նենգ, նեղմիտ, եւ կրքոտ՝ դաշնակցութեան երդուեալ հակառակորդները՝ շատ լաւ գիտեն Դաշնակցութեան գրաւած առաջաւոր ղեկավարի տեղն ու դերը, մեր իրականութեան մէջ։ Գիտեն նաեւ, որ մեր ժողովուրդը, իր կենսական շահերու պաշտպանութիւնը՝ դաշնակցութեան միայն կը վստահի :

Այս կրկնակի իրողութիւններու հետ, մեր հակառակորդ ճակատը, մասնաւորապէս իր համայնավար ղեկավարութիւնը, գիտէ նաեւ, որ գաղթահայութիւնը, հակառակ հայրենիքի հանդէպ իր ունեցած ջերմ եւ անտեղիտալի հայրենասիրութեան, տեւաբար կ՚ընդդիմանայ համայնավարութեան թափանցումին՝ գաղթաշխարհին մէջ։ Իր ջախջախիչ մեծամասնութեամբ, ան՝ կ՚ընդդիմանայ մանաւանդ, հրձիգի դեր կատարել օտար հիւրընկալ երկիրներու մէջ, կապիտալիստական ըլլան անոնք թէ ոչ :

Աւելորդ է ըսել, որ այս իրողութիւնները խոտոր կը համեմատին մեր հակառակորդ ճակատի հիմնական առաջադրութիւններուն :

Գաղտնիք չէ սակայն մէկին, որ անոնց հիմնական ձգտումն է եղած՝ Դաշնակցութիւնը դուրս շպրտել հայ իրականութենէն։ Իրենք համոզուած են նոյնպէս թէ, գաղափարական պայքարի միջոցով, անկարելի է իրականացնել իրենց այս ցնորական երազը :

Համայնավարական բարոյականով առաջնորդուող մեր հակառակորդ ճակատի համար, պարտութեան ըմբռնումը բանադրուած է եւ կը նկատուի իբրեւ յանցանք ու դասալքութիւն :

Առաջադրած նպատակին հասնելու համար, միջոցներու մէջ, պէտք չէ խտրութիւն դնել :

— Ուրացի՛ր, ստէ՛, խաբէ, ի հարկին դիմէ բոլոր անպատիւ միջոցներուն, եթէ անհրաժեշտ է սեւը, որպէս ճերմակ ներկայացնել :

Հիմա, այս անպատկառ միջոցով է, որ մեր հակառակորդ ճակատը կրկնապատկուած ճիգերով կը շարունակէ իր պայքարը մեր դէմ :

Երեւանէն մինչեւ Լիբանան, Սուրիա եւ Ամերիկա, Համայնավար, Ռամկավար, Հնչակ եւ յառաջդիմական բոլոր թերթերը, ամէն օր այլանդակ զրպարտութիւններով, անպատկառ յանդգնութեամբ կը փորձեն Դաշնակցութեան վերագրել այնպիսի արարքներ, որոնք սկիզբէն իսկ բարեմասնութիւններն են եղած բացառաբար համայնավար կուսակցութեան եւ իր արբանեակ քօղածածուկ տարրերուն :

Կարեւորը՝ իրենց համար այս պարագային, այս չէ թէ որքա՞ն իրենց համար նպաստաւոր կրնայ ըլլալ այս նոր ձեւի պայքարը, էականը այն է, որ անոնք յաջողին Դաշնակցութիւնը ներկայացնել իբրեւ գործակիցը Թուրքին եւ Կապիտալիստական երկիրներուն եւ անոր վերագրել արարքներ, որոնց դէմ մեր կուսակցութեան պայքարը՝ իր պատմութեան փայլուն էջը կը կազմէ :

Բայց այս մասին, յաջորդով :

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ

ԱՐՄԱՇԻ ՕՐԵՐԷՆ

Խաչվերաց է, Արմաշի օր :

Մշուշի թանձր քօղի մը ետեւէն Արմաշի գիւղին ու վանքին սխրալի հեռանկարը նորէն մարմին կ՚առնէ կարօտակէզ յիշողութեանս մէջ :

Վարը՝ ցանուցիր գեղջկական տնակներ եւ անոնց վերեւ բարձրաւանդակի մը վրայ վեհօրէն թառած Դպրեվանքը՝ իր գմբեթաւոր հոյակապ եկեղեցիով, ուսումնարանով, վեհարանով եւ ուխտաւորներու յատուկ քարաշէն լայնանիստ շէնքերով :

Մանկութեանս օրերէն մինչեւ այսօր՝ հեռուէն դիտուած այս պատկառազդու պատկերը քանդակուած կը մնայ յիշողութեանս մէջ, անջնջելի, խռովիչ յիշատակի մը պէս, որ խորունկէն, շատ խորունկէն կուգայ յուզել անհետացած հին իրերու եւ դէմքերու կարօտէն տոչորող հոգիս :

Արմաշի այս պատկերը, որ տարիներու դէզի մը տակ ծածկուած կը քնանայ մտքիս մէջ, կը խլրտի յանկարծ, լեզու եւ շարժում կը գտնայ համակ, ամէն անգամ որ Խաչի տօնը կուգայ կը հասնի կորսուած օրերու յիշատակներով բեռնաւոր :

Վանքի Խաչի տօնը խորհրդանիշն է Արմաշի, իսկ Արմաշ՝ խորհրդանիշը Խաչի տօնին, մէկը միւսին մէջ ընդելուզուած, իրարու հետ նոյնացած :

Ահա թէ ինչու Խաչվերացը ամէն տարի ինծի կը վերադարձնէ Արմաշը իր բովանդակ թարմութեամբ, միսթիքական վեհութեամբ, զանգակներուն սրտայոյզ երաժշտութեամբ եւ տօնական օրերու խայտաբղէտ ցնծութեամբ :

Արմաշը ահա կ՚ողեւորուի, կը խլրտի ամէն կողմէ խուժող ուխտաւորներու բազմութեամբ : Կովի սայլերով կէտկիտուած ու կալերու հոտով յագեցած իր նեղլիկ ու խորտուբորտ փողոցները արտակարգ եռուզեռով կը լեցուին : Վաճառորդներու ազմկալի կանչերը, տղոց սուլիչի ձայները եւ ուրիշ հազարումէկ ժխորներ իրարու խառնուած արեւելեան աննկարագրելի տօնավաճառի մը վրայ ծած են ամբողջ գիւղը :

Իսկ գիշերը իր գագաթնակէտին կը հասնի խանդավառութիւնը : Այս բոլորին վրայ կ՚աւելնան տակաւին տկճորի երկարաձիգ ու կերկերուն ձայները, լաթեռնան իր համաչափ կկլոցներով, որոնք կը բարձրանան տեղ տեղ, օղիի շիշերու առջեւ հաւաքուած խումբերու մէջէն, պարպուած ձմերուկի կեղեւներու մէջ վառող մոմերով լուսաւորուած :

Գիշերուան կիսաստուերին մէջ իրարու խառնուած մարդկային բիւրաւոր ձայներու եւ նուագներու այս աննկարագրելի խաժամուժը կը տեւէ մինչեւ կէս գիշեր, հետզհետէ նօսրանալու եւ մարելու համար վերջապէս :

Այս բոլորէն ետք, սակայն, Խաչվերացի Շաբաթ երեկոյեան Վանքի եկեղեցիին մէջ պարզուող տեսարանը յիշողութեանս մէջ կ՚ապրի իբր գերագոյն պակուցումի, հոգեկան խռովիչ արբեցումի մը կենդանի պատկերը :

Մեծավայելուչ է տեսարանը սարսռալի : Հաւատքով բոցավառ, խայտաբղէտ ու մոլեգին ամբոխ մը կը լեցնէ ընդարձակ տաճարը : Մթնոլորտը մագնիսացած է մարդկային հոգիին ամէնէն խորունկ ու արհաւրալից բնազդին դեղումէն : Այն բնազդին, որուն անունով մարդիկ գիրար խողխողեցին :

Ամբոխը կը պաղատի, կը հայցէ, կ՚աղաղակէ : Ամբոխը կը փսփսէ ծովուն մակերեսին պէս, իր հոգիին ընդերքներէն ցայտող եսական իղձերու եւ ակնկալութիւններու իրականացումը պահանջելով անծանօթէն, բռնաւոր աղաչանքով մը, ու մերթ փոքրանալով, փշրուելով անոր անդիմադրելի տիրակալութեան առջեւ :

Բազուկները դէպի երկինք բարձրացուցած են ու աչքերը շմորուն, արտասուալից, կիսախուփ : Յանկարծ սուր ու երկարաձիգ ճիչ մը կը պատռէ միապաղաղ ժխորը երթալ բախելու համար վիթխարի կամարներուն : Հաշմանդամ մըն է, որ Տիրամօր պատկերին առջեւ պառկած բժշկութիւն կը խնդրէ :

Բազմաթիւ են հոն իրեն նման ուրիշներ, որոնք հեռաւոր գաւառներէն եկած են հրաշքի ակնկալութեամբ : Խեղանդամ եղկելի ցաւագարներու տեսարանը սարսափ կ՚ազդէ դիտողին մինչ Զարխափանը՝ խունկի թանձր մշուշի մը ետեւէն իր քաղցրօրէն համբերող նայուածքով կը շարունակէ սրտապնդել իր առջեւ գալարուող մարդկային խլեակները, որոնք այնքան հեռուներէն եկեր են իր բարեխօսութիւնը խնդրել, Ստեղծողէն վերստանալու համար ինչ որ զլացուեր է իրենց :

Այս բրտօրէն ազեխարշ տեսարանին կը խառնուի ահա այլապէս ցաւագին պատկեր մը, որ կը փշաքաղէ մարդկային սիրտը : Խումբ մը ոչխարներ կը քաշկռտուին Աստուածամօր Պատկերին առջեւ ու մարդ մը, անգղած, դանակով կը կտրատէ անոնց ականջները :

Արիւնին տեսքը նոր ու աւելի եղերական երանգ մը կուգայ աւելցնել արդէն սիրտ բզկտող այդ պատկերին վրայ, որ հետզհետէ կ՚աճի ու կը խորանայ, գետինը փռուած կամ ինքն իր մէջ կծկուած թշուառներու ողբագին աղաղակներուն մէջէն : Ու մարդ, այս ամէնուն մէջէն ապշահար, ինքզինք մոռցած՝ կը շարունակէ նայիլ :

Անդին, խորանին առջեւ, տեսարանը այլապէս տպաւորիչ է : Երկու դասերուն

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Ս. Աթոռն ու անոր ենթակայ կազմակերպուած թեմերը քայքայելու միտող ծրագրով մը, «Կամապաշտ»ները իրենց ճիգերը համադրեցին երեք ճակատներու վրայ եւ հետեւողական կերպով յառաջ տարին իրենց աշխատանքը :

Ա. Թեմական իշխանութեանց եւ սահմանադրական կեանքի փլուզում . —

Համաձայն «վեր»էն ստացուած հրահանգի, «կամապաշտ» ընդդիմադիրները իրենց յարձակման թիրախ դարձուցին Բերիոյ Թեմին Ազգային Իշխանութիւնը եւ ջանացին «ամէն գնով» զայն ցրուել տալ, հետագային «ըստ պատկերի իւրեանց» նոր Գաւառական Ժողով մը ունենալու յառաջադրութեամբ : Բերիոյ Թեմին Գաւառական Ժողովի առաջին ընտրութիւնները տեղի ունեցած էին 1932ին, ըստ Ազգային Սահմանադրութեան, եւ Թեմը օժտուած ըլլալով ժողովրդային կամքի արտայայտութիւնն եղող իշխանութեամբ, վերջ տրուած էր «ամիրայական» վարչաձեւի մը : Առաջնորդարանը ձերբազատուած էր ինքնակոչ ժողովականներու եւ «աղա»ներու տիրապետութենէն : 1932էն սկսեալ, Ազգային Գաւառական Ժողովը դարձած էր լուծման վայրը համայնքը յուզող բոլոր խնդիրներու, կրօնական, ընկերային, դաստիարակչական մարզերու մէջ : Վերջ տրուած էր «Գաղթական»ի եւ «Տեղացի»ի անշահ եւ ամօթալի վէճերուն, որովհետեւ Հայութիւնը Սուրիական Հայրենիքի քաղաքացի դառնալով, ստացած էր այստեղ հայրենակցի բոլոր իրաւունքները եւ մտած՝ քաղաքացիական պարտաւորութեանց ներքեւ : Ազգային Իշխանութեանց համար բացուած էր վերելքի նոր շրջան մը, վերակազմութեան նոր աւիթ մը : 1932ին տեղի ունեցած Սահմանադրական ընտրութեանց մասնակցած եւ պարտուած ըլլալով, նախապէս գոյութիւն ունեցող ՆՇԱՆԱԿԵԱԼ Գաւառականի անդամներէն ոմանք դարձած էին ոխերիմ ընդդիմադիրներ՝ ԸՆՏՐԵԱԼ Գաւառական Ժողովի, եւ ջանացած էին ջլատել Ազգային Իշխանութեան գործունէութիւնը, մանաւանդ կրթական գետնի վրայ, յենլով մասնաւորապէս Հ. Բ. Ը. Միութեան նիւթական աջակցութեան վրայ. աջակցութիւն, որ կը ձգտէր Ազգային վարժարաններու դիմաց Միութենական վարժարաններ հաստատելու : Անպատեհ մնացին Բերիոյ Թեմին նախկին երկու Առաջնորդներու (Հանգուցեալ Տ. Արտաւազդ Արք. եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ այժմու Գահակալ Վեհ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոս) սրտեռանդն ջանքերը, Բերիոյ Թեմէն ներս ստեղծելու կրթական նոյնութիւն, ծրագրային եւ ելեւմտական գետնի վրայ, գործակցութեամբը Ազգային Վարչութեան Ուսումնական Խորհուրդին եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Կրթական Յանձնաժողովին : Հ. Բ. Ը. Միութիւնը հիմնական քաղաքականութիւն որդեգրած էր, մասնաւորաբար Կիլիկեան Թեմերէ ներս, եւ որոշած էր Ազգային Կրթական գործը ձեռք անցընել ի հեճուկս Ազգային Իշխանութեանց : Ցաւալի երկուութիւն, որմէ տուժեցին, եւ կը տուժեն հայ վարժարաններն ու նոր սերունդը :

Դառնալով մեր նիւթին, 1932էն մինչեւ 1953, մօտաւորապէս քսան տարուան շրջանին, Ազգային Գաւառական Ժողովի 1/5ի լրացուցիչ ընտրութիւնները կատարուած են, սահմանադրութեան տառացի գործադրութեամբը, բացի պատերազմի (1940 – 1945) եւ հետագայի խառնակ շրջաններէն (1946 – 1947) : Կատարուած մասնակի բոլոր ընտրութիւններուն, ընդդիմադիրները չեն մասնակցած, հակառակ բոլոր տեսակի դիւրութեանց (պայմանաժամի երկարաձգում, ազգային տուրքի նուազագոյն սակ, եւայլն), որովհետեւ յաջողութեան որեւէ յոյս եւ ակնկալութիւն չեն ունեցած : 1944ին, միայն, ընդդիմադիր անհատներէն մի քանին ընտրուած են, յանդամակցութիւն Ազգային Գաւառական Ժողովոյ, սակայն ոչ իրենց քուէարկուներու կամքով, այլ ձայներովը մեծամասնութեան մը, որու դէմ դաւելէ երբեք չդադրեցան, Ազգ. Իշխանութենէն ներս իսկ :

Բերիոյ Թեմին Գաւառական Ժողովոյ դէմ սարքուած դաւը, իր առաջին նշանները ցոյց տուաւ 1952ին, երբ ԸՆԴԴԻՄԱԴԻՐ զանգուածը աղերսագրով մը դիմեց Սուրիական բարեխնամ կառավարութեան, եւ շինծու ու կեղծ պատճառաբանութիւններով Ազգ. Գաւառական Ժողովի ցրուումն ու նոր Ժողովի մը ընտրութիւնը պահանջեց : Առաջին անգամն էր, պատմութեան մէջ, որ ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆՆԵՐ իրենց համայնքային մէկ ներքին խնդիրը, (եթէ խնդիր գոյութիւն ունէր), կը փոխադրէին պետութեան պաշտօնատուներուն առջեւ եւ ամբաստանութեան տակ կ՚առնէին իրենց Ազգային – Եկեղեցական Իշխանութիւնը, որուն մասնակցելու ոչ մէկ յոյս ունէին, ժողովրդային ընտրութեամբ : ՀԱՍԿ պարտականութիւն չի նկատեր Բերիոյ Թեմին Ազգ. Գաւառականի դէմ սարքուած խափանարարութեան մանրամասնութիւնները տալ, սակայն նկատի ունենալով Սահմանադրական կարգերու դէմ տեղի ունեցած երեւոյթները նախ քան Կաթողիկոսական Ընտրութիւնը, չի կրնար հանդիտութիւն մը չմատնանշել այդ օրերուն էջմիածնէն վերադարձող բարձրաստիճան Եկեղեցականի մը մէկ արտայայտութեան եւ տեղի ունեցող խափանարարութեանց միջեւ :

(1 Շար.) Խմբագրական ՀԱՍԿի

ՃԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՏԷՍԻՆԻ ԴՊՐՈՑԸ

ՏԷՍԻՆ.— Ահա 12 տարիէ ի վեր կը շարունակուի մեր դպրոցը՝ անվարան կերպով, սերունդ կրթելով հայեցի շունչով: Տէսինի գաղութը որ միշտ ալ կանգնած է անոր կողքին, անտարակոյս պիտի շարունակէ իր ազգային պարտականութիւնը կատարել նիւթապէս ու մանաւանդ բարոյապէս, ապահովելով դպրոցին յարատեւութիւնն ու վերելքը:

Ծնողներուն կը մնայ ապացոյցը տալ իրենց գիտակցութեան, արձանագրել տալով իրենց զաւակները մայրենի լեզուի դասաւանդութեանց:

Արդէն արձանագրութեանց մանրամասնութիւնը յայտարարուած էր ժամանակին եւ վստահ ենք թէ չուտով մեր դպրոցին վայել ու անոր թիւին համապատասխան արդիւնք մը պիտի ունենանք:

Դպրոցին նոր ուսուցիչն է Պ. Ազդին Սարտիրոսեան, որ պիտի ջանայ, իր փորձ ու խղճամիտ պաշտօնավարութեամբ մեր զաւակները կրթել ազգային առողջ դաստիարակութեամբ:

Կրթական մարմնի ներկայ կազմն է.— ատենապետ՝ Տ. Տէյիրմէնճեան, քարտուղար՝ Գ. Պօյաճեան, գանձապահ՝ Կ. Ժամկոչեան, խորհրդականներ՝ Ն. Պօտուրեան, Գ. Գալուստեան եւ Ֆ. Կ. Խաչի ներկայացուցիչներ՝ Տիկիններ Թ. Օհանեան եւ Ա. Պօյաճեան:

Ֆ. Կ. Խաչի «Ազգային վարժարանի»
ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ

մէջ խիտ առ խիտ շարուած կը կենան երիտասարդ վեղարաւորներ, իսկ մէջտեղը հաւաքուած կ'երգեն սարկաւագներն ու սաները:

Կրօնական հաւատքին յայտնաբերած այս միսթիք մթնոլորտը ամբողջացած տեսնելու համար պէտք է մտաբերել տակաւին Վանահայր Դուրեանը իր շնորհալի հասակով եւ իր մեղոյշ աչքերուն քաղցր նայուածքով: Կամ Օրմանեանը իր պատկառազդու պետի տոհմիկով տիրականութեամբ:

Արմաշ: Լոյսի, խորհուրդի, միսթիք ապաւորութիւններու ի՜նչ յուշարձան: Դուն անջնջելի պիտի մնաս հոգիին մէջ այն սերունդներուն, որոնք քեզի հետ ապրեցան ու քեզմով յագեցան:

Անմոռանալի պիտի մնաս քու Դուրեաններով եւ Օրմանեաններով, վեղարաւորներուդ խորհրդաւոր հմայքով, Եղբայր Մինասիդ զարմանալի տիպարով, Տիրամօր պատկերիդ սրտագրաւ հրաշքներով, միամիտ գեղջուկներուդ սխրալի երանութեամբ, կանանչ արտերուդ ու բլրակներուդ մելանուշ բանաստեղծութեամբ, վերջապէս այն լուսեղէն հոգիով, որ քուկդ եղաւ եւ որ ամբողջ քառորդ դար լուսաւորեց ու ոգեւորեց վսեմ բաներու ծարաւի մեր կարօտակէզ հոգիները:

ՎԱՀՐԱՄ ՊՕՒՐՄԱԵԱՆ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՅՑ

Հ. Յ. Դ. Ալֆորվիլի – Սեւրօ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբը յարգանքի այց մը կազմակերպած էր, անցեալ կիրակի Թիէի գերեզմանատունը, մեր ողբացեալ ընկերներու շիրիմներուն:

Բազմաթիւ ընկերներ ու համակիրներ, ինչպէս նաեւ հանգուցեալներու ընտանեկան պարագաները եկած էին, իրենց յարգանքի տուրքը բերելու մեծմէ առյաւէտ բաժնուած ընկերներու շիրիմներուն:

Ընկերները նախ այցելեցին Ա. Ջամալեանին, եւ մէկ վայրկեան լռութեամբ եւ երկիւղածութեամբ խոնարհեցան անոր շիրիմին առջեւ:

Զ.ւյտարարուեցաւ. որ ներկայ է տիկին ը, որ մինչեւ վերջերս կը գտնուէր երկաթէ վարագոյրի ետին երկիր մը: Անծանօթ ծերունի մը, տիկնոջ ձեռքերը սեղմելով յանձնարարած է անոր մեծ յուզումով.— Տիկին, երբ կը վերադառնաք Փարիզ, գացէք իմ կողմէ փունջ մը ծաղիկ դրէք, բոլոր – բոլոր դաշնակցական ընկերներու շիրիմները, Ծ. Մխաքեանի, Անդրանիկի, Ահարոնեանի, Ռուբէնի, Խատիսեանի, Ջամալեանի, Պապաջայի եւ ամէն մահացած ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆԻ գերեզմաններուն վրայ: Մենք ի վիճակի չենք անոնց շիրիմները տեսնելու, անոնք հայրենիքի ազատագրութեան համար պայքարեցան ու մեռան:

Տիկինը, այդ «անծանօթ»ին փափաքը կատարելով մեր ընկերներուն շիրիմները զարդարեց ծաղիկներով:

Ապա ընկերները մօտեցան Օհան Կարոյի շիրիմին, յետոյ անցան Լեւոն Թագէօսեանի (Պաչարա) շիրիմին մօտ, ուր խօսք առաւ ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդ, առանձին առանձին վեր հանելով, Պապաջայի, Ջամալեանի, Օհան Կարոյի, Տիկ. Բարսեղեանի, Սարգիսբէկեանի, Գէորգ Գավէզեանի եւ Յակոբ Մենէտեանի ազգային եւ յեղափոխական գործունէութիւնը եւ բաւ թէ հայ ժողովուրդը պէտք է երախտապարտ ըլլայ եւ անմոռաց պահէ անոնց նուիրական յիշատակը, որովհետեւ անոնք իրենց ամբողջ կեանքը զոհեցին մեր ազգային իտէալի իրագործման համար:

Ֆ. Կ. Խաչի կողմէ եւս իր յարգանքի բաժինը բերելով բաւ. «Ա. Ջամալեան անկողինին մէջ մեռաւ, բայց եթէ չըլլար հայ ժողովուրդին սպառնացող վտանգը, նա չէր երթար հեռուները, եւ գուցէ այս օր Ջամալեան հոս ներկայ գտնուէր մեր մէջ: Ֆ. Կ. Խաչը, իր մեծ հիմնադրին յիշատակը յարգելու համար, անոր մեծ նկարը պիտի զետեղէ իր կայանին մէջ»:

Ապա ընկերները այցելեցին մեր ընկեր Յակոբ Մենէտեանի, Տիկին Բարսեղեանի եւ Սարգիսբէկեանի գերեզմաններուն, ծաղիկներ դնելով եւ երկիւղածութեամբ խոնարհելով անոնց շիրիմներուն առջեւ:

ԸՆԿԵՐ ՄԸ

Զ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նկարիչ Մութաֆեան գարձեալ տուաւ տարեկան իր ցուցահանդէսը:

Ամէնէն աչքառու՝ Մութաֆեանի նկարներուն մէջ, տեսարաններու կազմութեան (composition) խիստ յատուկ ըմբռնումն է: Իր գործերուն մէջ ան չի ճգնիր՝ արտակարգ դառնալու համար, այլ կը դնէ իր անկեղծ զգացումները, որոնք առաջ կուգան արուեստագէտին եւ բնութեան միացումով: «Գիւղը ձիւնի տակ» նկարով պարզ եւ զգայնոտ գործ մը կը ներկայացնէ մեզի. բնութեան բանաստեղծութիւնը:

Մութաֆեան կրքոտ արուեստագէտ մը չէ իր գործերուն մէջ. կարելի է ըսել՝ բանաստեղծ նկարիչ մը, եւ ասոր մեծագոյն ապացոյցը ան է, որ չէ տարուած գարուս եւ մանաւանդ Փարիզի արուեստի քաոսէն: Կը նկարէ ինքն իրեն համար, վրձինը կը շարժէ իր զգացումին համաձայն, ինչպէս իրաւ նկարիչ մը՝ բնութեան առջեւ:

«Մանթոնի Դղեակը» Մութաֆեանի ամէնէն ուշագրաւ գործերէն մէկն է, որուն գոյներու հարստութիւնը կախարդական մթնոլորտի մը մէջ կը փոխադրէ դիտողը: Պարզ՝ կը տեսնուի, թէ երանգապնակը վարպետօրէն շարժած է:

Աւելին, իր լաւագոյն գործերը տեսարաններն են. Նկարիչը կը գայ ու կը ներկայացնէ բնութեան այն գաղտնի գեղեցկութիւնը, որ վերապահուած է միայն արուեստագէտներուն:

Մութաֆեան ճանչցուած չէ միայն Փրանսահայ շրջանակին մէջ, ան կը յիշատակուի յաճախ օտար արդի նկարիչներու շարքին եւ Փարիզի կարեւորագոյն թերթերը նպաստաւոր կարծիքներ յայտնած են իր մասին:

ՃԱՒԷՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԳԱՀԻՐԷԻ թերթերը կը հաղորդեն, թէ եգիպտական կառավարութիւնը պատուանշան տուած է ձորճ Մարտիկեանի, եգիպտական զաւին իր մատուցած ծառայութեան համար:

ԿԱԼԿԱԹԱՅԻ (Հնդկաստան) Ս. Եկեղեցիին հիմնարկութեան երկու հարիւր յիսնամեակը պիտի տօնուի յառաջիկայ Նոյեմբեր 24ին: Կառուցուած է 1707ին, մեծահարուստ Աղա Նազարի նուիրատուութեամբ եւ մասնակցութեամբ այլ մեծահարուստներու. եղած է քրիստոնէական պաշտամունքի առաջին սրբավայրը՝ Կալկաթայի մէջ:

Ս. ՎՐԴ. ՈՒԼՈՒՀՕՃԵԱՆ Հիւս. Ամերիկայէն գացած էր Սան Փաւլօ, ուսումնասիրելու համար Հարաւային Ամերիկայի գաղութները: Աշխատած է Սան Փաւլոյի մէջ հիմնել Մխիթարեան վարժարան մը: Ուլուհօճեան վարդապետ հիմնաքարը դրած է տեղւոյն կառուցանելի կաթողիկէ եկեղեցիին:

ՎԱՃԳԷՆ Ա.ի գահակալութեան Բ. տարեդարձին առթիւ Էջմիածնի մէջ տեղի ունեցած հանդիսութեան ներկայ եղած են Հարաւային Ամերիկայի Առաջնորդ Սիոն Արք., Երուսաղէմի Պատրիարքարանին կողմէ Հայկազուն Եպիսկ. եւ Աւստրալիոյ Առաջնորդ՝ Ասողիկ Ծ. Վրդ.:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Անակնկալ մը ըրաւ Ալֆորվիլի Հայ Մարզականին Ա. խումբին կազմը՝ Ռետ Սթառի մարզադաշտին վրայ: Հիւանդութեան պատճառաւ քանի մը մարզիկներ բացակայ էին եւ ստիպուեցանք վերջին պահուն վերակազմել խումբը, յանձնարարելով մարզիկներուն, աւելի պաշտպանուիլ քան յարձակիլ՝ պատուաբեր արդիւնք մը ապահովելու նպատակով, մանաւանդ որ Ռետ Սթառի մարզիկներէն ոմանք յաճախ փրոֆէսիոնէլ խումբին մէջ կը խաղան:

Հազիւ խաղը սկսած մեր յառաջապահ գիծէն երիտասարդ Թուչանճեան կը վիրաւորուի եւ կը փոխադրուի հիւանդանոց: Խաղը սակայն կը շարունակուի եւ մեր տասը մարզիկները քաջութեամբ կը մրցին ու կը դիմադրեն հակառակորդ տասնեւմէկ մարզիկներուն, նոյնիսկ վրէժխնդրական յարձակումներ գործելով, մինչեւ կիսախաղ:

Մեր մարզիկները, յոգնած եւ սակայն քաջարի կը դիմադրեն խաղին Բ. մասին ամբողջ տեւողութեան: Խաղը վերջանալու վրայ է. մեր տղաքը կը նետուին յարձակողականի եւ Թօթոյեան իրարու վրայ կը նշանակէ երկու կէտ՝ մոլեգին խանդավառութեան մէջ: Դատաւորը կը սուլէ խաղին վերջը. Ալֆորվիլի Հայ Մարզականը պարտութեան մատնած էր Ռետ Սթառի համբաւաւոր խումբը 2ի դէմ 0ով: Մեր տղաքը բոլորն ալ արժանի են, մեծ գովեստի: Վստահ թող ըլլան թէ կարելի է խանդավառութեամբ անկարելին՝ կարելի ընել:

Կը շնորհաւորենք մեր մարզասէր բարեկամները որոնք մեծապէս քաջալերեցին մեր մարզիկները եւ իրենց բաժինը բերին այս յաղթանակին:

Այս կիրակի, Ալֆորվիլի մարզադաշտին վրայ, ախոյենական Դ. մրցում՝ ընդդէմ Սթատ տը լ'Էսթի: Բազմութեամբ եկէք քաջալերել մեր տղաքը:

Ք. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Փարիզի ատամնաբուժական համալսարանէն, երբեւ վիրաբոյժ – ատամնաբոյժ վկայուած է, մեր աշխատակից ընկեր Մկրտիչ Պարսամեանի զաւակը, Վարուժան Պարսամեան:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (38)

ԿԱՅԾԵՐ

ԺԱ.

ՂԱՐԱ – ՄԵԼԻՔՆԵՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

Սպասում էի, մինչեւ մեծանաս, մինչեւ աւելի հասունանաս: — Ես ոչինչ չկարողացայ սովորացնել քեզ: Բայց քո հօր պատմութիւնը բաւական է վրէժխնդրութեան դաս լինելու համար: Ես մեռնում եմ հանգիստ սրտով, որովհետեւ գիտեմ, ինձանից յետոյ մի աւելի հըմուտ, աւելի փորձուած ձեռք քեզ պիտի առնէ իր պաշտպանութեան ներքոյ:

Լսիր նրա խրատները եւ ոգեւորութեամբ ընդունիր, ինչ որ կը ներշնչէ նա քո մէջ: Այդ ազնիւ մարդը քո հօր բարեկամն է եւ նրա զաւառի հինգ տանուտէրներից մէկը: Նա եւս ենթարկուեցաւ միեւնոյն բարբարոսութիւններին, քո հօր տունը բնաջինջ լինելուց յետոյ: Այդ պատմութիւնը ցոյց է նա ինքը կը հաղորդէ քեզ:

Պառաւի վերջին խօսքերը սրտորդի մա:ին էին: Ուրեմն նա հասարակ մարդ չէր. որսորդի ծպտեալ դիմակի տակ ծածկուած էր մի խորհրդաւոր անձնաւորութիւն: Այդ րոպէից ես հասկացայ նրա առանձին ուշադրութեան գաղտնիքը, որ ունէր դէպի Կարօն:

— Այժմ փակիր իմ աչքերը, շարունակեց հիւանդը, գլուխը ցած թողնելով բարձի վրայ: — Եթէ կ'ուզես կրկին ձեռք բերել քո հօր իշխանութիւնը, դու կը գտնես այն փոքրիկ սնդուկի մէջ բոլորը, ինչ որ քեզ հարկաւոր է ...:

Նա աշխատեց ձեռքը մեկնել դէպի պատուհանը, ուր դրած էր փոքրիկ սնդուկը, բայց ձեռքը թուլացաւ, ընկաւ վերմակի վրայ:

Նրա աչքերը կրկին բացուեցան, եւ անշարժ նայում էին դէպի երկինքը: Կարծես այնտեղ, վերին երկնակամարի այն կողմը, նրա առջեւ բացուած լինէր Յաւիտենականի աթոռը եւ նա շնորհ, զօրութիւն, յաջողութիւն էր մաղթում այն էակի համար, որին իր ձեռքով էր սնուցել, իր բազուկների վրայ էր մեծացրել:

Նրա ալեւոր գլուխը թեքուեցաւ, երեսի վրայ երեւացին մի քանի ցնցումներ, աչքերը դարձեալ փակուեցան ...:

— Նա մեռաւ... բացականչեց Կարօն, առանց մի կաթիլ արտասուք անգամ աչքից թափելու:

Ես զարմանում էի նրա քարասրտութեան վրայ: Որպէս սառնութեամբ լսեց այդ բոլորը: Կարծես, նա ամէնը գիտէր, կարծես, գայեակի պատմածները նրա համար նոր բաներ չլինէին: Բայց նա ոչինչ չգիտէր իր ծագումի մասին. նա իրան միշտ համարում էր պառաւ Զումրուդի թոռը:

Ես սխալւում էի: Կարօն բոլորովին հանգիստ չէր: Նրա կերպարանքի գունաթափ, մի եւ նոյն ժամանակ խաղաղ կեղեւի տակ բորբոքւում էր մի սարսափելի կրակ, որ նմանում էր ծածկուած հրաբուխի: Նրա սիրտը փոթորկւում էր կատաղի խռովութեան մէջ: Ես այն ժամանակ չէի կարող հասկանալ նրա բնաւորութեան բոլոր զօրութիւնը, թէ որքան զգացմունք, որքան կամքի ոյժ կար այն չափահաս պատանու մէջ, իսկ այժմ բոլորը հասկանում եմ: Նա ծածկեց մեռածի կնոջ երեսը, եւ մի քանի րոպէ լուռ ու անշարժ նստած էր նրա մօտ:

Ես բաց արի փոքրիկ արկղիկը, որը հիւանդը ցոյց տուեց իր հոգեվարքի միջոցին: Նա լիքն էր զանազան հին, ցեց կերած թերթերով, որոնք գրուած էին Պարսից, Արաբացոց, Յունաց, Թուրքաց եւ Հայոց լեզուներով:

Նրանց վրայ դրոշմուած էին մեծ եւ փոքր կնիքներ: Մագաղաթի դրուածքը դարերի ընթացքում բոլորովին գունատուել եւ մոյգ – դեղին գոյն էր ստացել: Կարօն խլեց իմ ձեռքից հրովարտակները եւ բոլորը միասին նետեց հնոցի մէջ: Կրակը բորբոքուեց եւ Ղարա – Մէլիքների աւելի քան հազար տարուայ տոհմային վկայականները մոխիր դարձան ...:

— Ինձ պէտք չէ արտօնական իշխանութիւնը, որ երբեւ ողորմութիւն շնորհուած է եղել իմ պապերին, ասաց Կարօն խորին վրդովմունքով: — Ես պիտի աշխատեմ չսովորել մուրակցականութիւն: Եթէ կը յաջողուի ինձ կրկին ձեռք բերել այն, ինչ որ կորցրել են իմ նախնիքը, այդ պէտք է լինի իմ սեփական ջանքով: Սրով, բռնի ուժով խլածը պէտք է սրով վերադարձնել: Բայց ինչ որ ամենաթանկագինն է ինձ համար, — դա է իմ ծնողների արիւնը: — Ահա ամենադժխահար պահանջը, որ պիտի տուժել տամ մեր թշնամիներին ...

Այդ խօսքերը գարթեցրին իմ յիմար գլխում մի միտք, որ մինչեւ այն րոպէն մընացել էր խուլ, անշարժ, անկերպարան: Միթէ՞ իմ հօր արիւնը նոյնպէս չէր բողոքում արդարութեան ատեանի առջեւ, միթէ՞ նա գերեզմանից չէր կոչում որդուն վրէժխնդիր լինել: Թուրքը թուրքի հետ գրաւ եկաւ եւ իր սրի զօրութիւնը փորձելու համար, մի հարուածով կտրեց իմ հօր պարանոցը եւ ստացաւ մի ֆինջան ղահուէ ... Որքան նախատինք, որքան ցածութիւն էր այդ, իր կեանքով լինել առարկայ մի այդպիսի բարբարոսական կատակի ...:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

է, որ Թիթօ ճանչցաւ Արեւելեան Գերմանիոյ համայնավար կառավարութիւնը եւ սկսաւ գործակցիլ անոր հետ :

Այս ուղղութեամբ ապահովաբար նոր խորհրդակցութիւններ սկսին Ամերիկայի եւ Եուկոսլաւիոյ ներկայացուցիչներուն միջեւ: Հիմակուհիմա յայտնի չէ այդ խորհրդակցութեանց վայրն ու Թուականը :

1949էն ի վեր, Ամերիկա, Անգլիա եւ Ֆրանսա համաձայնած էին օժանդակել Եուկոսլաւիոյ: Այդ Թուականէն սկսեալ, Ամերիկա մէկուկէս միլիառ տոլարի օգնութիւն մը բրած է Պելկրատի (630 միլիառ ֆրանք) :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԱՀԻՐԷԻ ձայնասփիւռը հաղորդեց ,Թէ Դեկտեմբեր 26էն մինչեւ Յունուար մէկ ասիական ու արաբական երկիրներու համագումար մը տեղի պիտի ունենայ եգիպտական մայրաքաղաքին մէջ : Այս որոշումը տրուած է ժողովին նախապատրաստական աշխատանքները տանող յանձնախումբին կողմէ :

ՌՈՒՍԵՒԳԵՐՄԱՆ խորհրդակցութիւնները, որ ընդհատուած էին ժամանակէ մը ի վեր, խորհրդային վերջին յուշագրին քննութենէն ետք՝ վերսկսան Մոսկուայի մէջ, յայտնեց Պոննի կառավարութեան մէկ բանբերը :

ՔՐԻՍԹԻԱՆ ՏԻՕՐ աշխարհահռչակ դերձակը (կանանց) յանկարծամահ եղած է չորեքշաբթի գիշեր Մոնթէ – Քաթինի (Իտալիա) ուր հանգստանալու գացած էր : Իր մահուան անսպասելի լուրը մեծ յուզում պատճառեց Փարիզ եւ այլուր : 52 տարեկան այս տաղանդաւոր արուեստագէտը կ'աշխատցնէր աւելի քան հազար բանուորուհի 28 աշխատանոցի մէջ: Մեծ կորուստ մը՝ Ֆրանսայի կարուձեւին համար :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Հոկտ. 23).— Ձոյլ ոսկի 535.000, Նափոլէոն 3950, զուից. 3730, անգլ. 4710, քառն տոլարնոց 18.880, Թղթադրամ (զուգահեռական շուկայ) սթերլին 1170, տոլար 457, զուից. 109.75, պելժ. 8.80, լիր 0.71:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Սարգիս Պօղոսեան այս չարաթ օր ժամը 12ին Լիոնի ռատիոկայանէն պիտի ներկայացնէ իր արտասանական երեկոյթը եւ արտասանէ հայերէն կտոր մը : Պուլվար տէ գ'Օնտ, ժամը 12ին:

Այրի Տիկին Համասփիւռ Աղապալեան (Ամերիկա), Այրի Տիկին Եղիսաբէթ Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Միհրան Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Բենլիբեմէզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հայկ Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Կանանեան, եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Վազգէն Աղապալեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Պ. Վիչէն Տէր Ղուկասեան եւ զաւակները, Պ. Թադէոս Թադէոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Արսլանկիւլեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Տէր Ղուկասեան եւ զաւակունք, Պ. Նուպար Տէր Ղուկասեան, Պ. Վահագն Կարապետեան, Օր. Անահիտ Կարապետեան, Տօքթ. Վահան Պալասանեան, Տէր եւ Տիկին Ֆիտօն, Տէր եւ Տիկին Պարոնվարդեան եւ զաւակները (Մօպէօժ), Պ. Յարութիւն Զարլըգճեան, բազմաթիւ պարագաները եւ բարեկամները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց քրոջ, մօրաքրոջ, քենիին, մեծ մօրաքրոջ, զարմուհիին, ազգականուհիին եւ բարեկամուհիին՝

ՏԻԿԻՆ ԳՈՀԱՐ ՎՏԱՐԱՆԴԻԻ

(Ծնեալ Եայլախանեան, Կարնեցի, 67 տարեկան, այրին բանաստեղծ Արամ Վըտարանդիի) :

որ տեղի ունեցաւ յետ կարճատեւ հիւանդութեան, Բշ. օր 21 Հոկտ. ժամը 1.30ին, Պիշա հիւանդանոցը :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս չարաթ, 26 Հոկտեմբեր, կէսօրէ վերջ, ժամը 14.15ին, Հայոց եկեղեցին, 15 րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ, ուրկէ մարմինը պիտի ամփոփուի Նուազի լը Սէքի գերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ճերկայս իբրեւ այդ ճկատել :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

3 Նոյեմբեր կիրակի գիշեր, Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 31ին, հինգշաբթի երեկոյ, Ալհամպրայի մէջ :

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Թաղապետական Թատրոնին մէջ :

Նախաձեռնութեամբ «Անի» կոմիտէի :

Կը նախագահէ՝ ընկեր Գ. ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին:

Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Բարձր հովանաւորութեամբ Ծերակուտական Փիքի:

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի կողմէ :

Մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի :

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին, (Քաղաքապետարանի Թատրոնին մէջ):

Կը նախագահէ ընկ. ՅԱԿ. ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն տեղւոյս ընկերվարական ներկայացուցիչները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, խըմբերգ, մեներգ, երգ կիթառով, արտասանութիւն Նոր Սերունդին կողմէ :

Ջութակահար Յովնանեան :

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 15ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը խօսի ընկեր Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին եւ Ֆ. Կ. Խաչին :

Այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին Գ. Թագաւորանի սրահին մէջ :

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԹԱԳԻՒՈՐ ԱՑՎԱԶԵԱՆ:

Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Կ'աստասանեն Պ. Պ. Վարուժան Սարգիսեան, Յակոբ Զէքեան, Յովհաննէս Պէրպէրեան, Օր. Վարդուհի Նորոյեան եւ Տիկին Ա. Սարըկարապետեան :

Կ'երգեն Օր. Ա. Պապայեան եւ Տիկին Մ. Կարապետեան :

Կը նուագէ Պ. Ալպէր Այանեան (ակորտէոն) :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Այրի Տիկին Մ. Տէրտէրեանի մահուան առթիւ Այրի Տիկին Մարիցա Տօնէլեան չորս հազար ֆրանք կը նուիրէ Աղքատախնամին: Ստանալ «Յառաջ»էն :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 27 Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

GEORGE Vի շքեղ սրահներուն մէջ

Զանազան աթրաքսիօններ

Մուտք 500 ֆրանք

Deux Orchestres — Cotillons

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը

PRO. 77.73

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Նշան Զիլինկիրեան, Արամ Զիլինկիրեան, Տէր եւ Տիկին Սրապեան իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գիրով եւ ծաղկեպսակով վշտակից եղան իրենց մօր՝ ՓԵՓՐՈՆ ԶԻԼԻԿԻՐԵԱՆԻ մահուան առթիւ :

Ա. Զ. Դ.

Այս կիրակի, Գիւտ Խաչի տօնի օրը, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյն մէջ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի կատարուի եկեղեցւոյն հանգուցեալ հոգաբարձուներուն՝ Պ. Պ. Տօնիկ Զօպարեանի, Լեւոն Տիրացուեանի, Թովմաս Պէտէքեանի, Հրաչեայ Էմիրեանի, Անդրանիկ Նշանեանի, Գրիգոր Սէյլիգեանի, Խաչատուր Տէր Վարդանեանի եւ Տիրան Սամասալեանի յիշատակներուն իբր յարգանք :

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Հոգեւոր հովիւր՝ Պարգեւ քհնյ. Մերճանեան : Պիտի երգեն Խաչակիր մանուկները :

Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ բարեպաշտ հաւատացեալները, յարգելու համար նուիրեալ հոգաբարձուներու յիշատակը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՊԱԼԱՔԵԱՆ Ս.Ի ՀՈԳԻՈՅՆ

ՊՈՄՈՆ.— Ի գիտութիւն Մարսիլիոյ հայութեան կը ծանուցանենք, Թէ այս կիրակի, Գիւտ Խաչի տօնին, Վիճակիս շինարար Առաջնորդ հանգուցեալ Գրիգորիս Եպիսկ. Պալաքեանի հոգւոյն ի յիշատակ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի, անոր մահուան 23րդ տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիրենք հայ ժողովուրդը ներկայ ըլլալ :

Թաղականութիւն Պոմոնի

×

Այրի Տիկին Համեստուհի Զիլինկիրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն Թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ յետ պատարագի Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՅԱԿՈԲ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները :

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ

Արտասանութիւններ հայերէն եւ ֆրանսերէն :

Այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը չորսին, Սալ Մոլիէռ, Քէ տը Պոնտ, Լիոն:

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Առաջին եւ երկրորդ պատոյտ

Հայ գրականութեան պարտէզին մէջ :

Մուտք՝ 200, 300 ֆրանք :

Երեկոյթը կը սկսի ճիշդ ժամը չորսին եւ կը վերջանայ 6.30ին: Կը խնդրուի ուշացումով չխանգարել զայն:

ՄԱՐՍԷՅԼ Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը Այրի Տիկ. Աղաւնի Մկրտիչեանի տխուր մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի ստացած է հետեւեալ գումարները : Տարօն Սալնոյ Զօրի Հայր. Միութիւնը հազար ֆրանք, Արծիւ Մարզական Միութիւնը հազար, Պ. Յ. Տէրոյեան հազար ֆր., Պուլվար Օտտոյի Ազգ. դպրոցին : Նոյն առթիւ Թաղականութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի բոլոր պարագաներուն :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ Թէ՝ այս կիրակի Հայրապետական մաղթանք տեղի պիտի ունենայ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի Օծումի երկրորդ տարելիցին առիթով :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Պատրաստուած երիտասարդ մը, պատշաճ գինուորական պարտականութենէ, հաստատուն գործի մը համար:

Դիմել անձամբ « Յառաջ»ի վարչութեան :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼ

25րդ ուխտագնացութիւն Մարսիլիոյ հայ գաղութին դէպի Նոթր Տամ տը լա Կառտ :

Ժամը 9.30ին կը պատարագէ Գերապայծառ Կ. Ամատունի :

Իրիկունը ժամը 20.30ին հաւաքոյթ՝ Սալ Մազընօ :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ. ԳԻՆԵԶՈՆ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի 1957–1958 շրջանին բացման առթիւ, այս կիրակի ժամը 4էն 10ը, Ազգ. Տանը Թատերասրահը :

Կը հրաւիրուին երգչախումբին բոլոր անդամները, բարեկամները եւ Փալէ տը Շայոյի Յուլիս հինգին եկեղեցական համերգին մասնակցող բոլոր երգիչները :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Օհաննէս Իրատեան, Կիւրինցի, հօրը անունը Կարապետ, մօր անունը Արուսեակ (ծնեալ Կուպինեան) կը փնտռէ իր մօրաքոյրը Հայկանոյշ Կուպինեան որ Ամերիկա ըլլալ կը կարծուի: Տեղեկացնել՝ Յովհաննէս Իրատեանի՝

Route de Tours, Chatillons-s-Indre, France

Կը խնդրուի ամերիկահայ Թերթերէն արտատպել :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Յոյներու սրահը :

ԻՍԻ.— Զաւարեան կոմիտէի ընկերական ժողովը, այս ուրբաթ, ժամը 9ին, «Խրիմեան» ակումբին մէջ, պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Շրջ. կոմիտէն Խորհրդ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերու ենթակոմիտէներու վարչութիւնները բացի Մուրատ եւ Գէորգ Զաւուշ խումբերէն, այս չարաթ իրիկուն ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԻՋՄԱՍՆԱՃԻՒՂԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի մասնաճիւղերը, այս երկուշաբթի ժամը չորսին, Սասունիի ճաշարանի վերնայարկը, 31 րիւ տ'Ալեքսանտր, Փարիզ (2), մէթրօ Ռէոմիւր Սէպասթոփոլ: Կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴ. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Կրան Քաֆէ տը Սաքս սրահին մէջ, 101 Ավընիւ տը Սաքս, կը խնդրուի հայրենակիցներէն որոշեալ ժամուն ներկայ գտնուիլ :

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Կ'ուզուի հայ պատուաւոր կին մը 45–50 տարեկան, որ առանձին կնոջ մը մօտ ըդբաղի տան գործերով, օրուան ընթացքին: Սնունդ, բնակարան ապահով եւ ամսական վճարում մը :

Դիմել՝

GARAGE DES SPORTS - M. ARAM
167 Ave Michel Bizot, Paris

ԾԱԽՈՒԻ Է

Հիւսուածեղէնի աշխատանոցի մը ամբողջ կազմուածքը, (բոլոր մեքենաներով): Դիմել «Յառաջ»ին :

AVE. NIEL

TAILLEUR H. & D.
COUTURE CONF.

b. Mag. av. Logt b. aménagés
chauff. cent. Px. 9 m PAS 49-98

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. PARIS 1569-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

SAMEDI 26 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8028 33e ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3829

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԼՈՅՍԸ՝ ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԷՆ

Անգլիոյ վարչապետ Հէրըլտ Մաքմիլըն Ուաշինկթըն մեկնելէ առաջ անհրաժեշտ նկատեց խորհուրդ հարցնել Ուինսթըն Չըրչիլի, որ քանի մը տարիէ ի վեր քաղաքական կեանքէ քաշուած՝ խաղաղութեան մէջ կ'անցընէ ծերութեան օրերը։

Բրիտանական կայսրութիւնը իր վեթերան ղեկավարէն օգնութեան դիմած է միշտ՝ ամէն անգամ որ երկիրը տագնապի մէջ գտնուած է :

Ներկայիս ամբողջ աշխարհ տագնապալի կացութեան մատնուածէ, արեւելքէն արեւմուտք եւ հիւսիսէն հարաւ։ Տագնապ ծագած է նոյնիսկ անջրպետին մէջ, երկրագունտէս 900 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ, ուր Հոկտեմբեր 4էն ի վեր «Սպուտնիկ»ն ու իր հրթիռը աշխարհի շրջանը կը կատարեն՝ գլխու պտոյտ պատճառող արագութեամբ :

Այս անջրպետեան տագնապը կոչուած է մեծ յեղաշրջում առաջ բերելու մեր անցուոր աշխարհի քաղաքական կեանքին մէջ :

Այզընհաուըրի եւ Մաքմիլընի տեսակցութիւնը փութացնող պատճառներէն մէկն ալ «արբանեակ»ի արձակումն է։

Միացեալ Նահանգները ցարդ իրենց վերապահած էին հիւլէական եւ գիտական այլ գիւտերու գաղտնիքը։ Մէք-Մէհընի օրէնքը բացարձակ էր այդ մասին։ Կը վախնային, որ Խորհրդային Միութիւնը կը տեղեկանար գաղտնիքին եւ զայն կ'օգտագործէր դաշնակիցներուն դէմ։ Բազմաթիւ օտար գիտնականներ — Գերմանիայէն, Իտալիայէն, Անգլիայէն, նոյնիսկ Ամերիկայէն — խորհրդաւոր կերպով երկաթէ վարագոյրին միւս կողմը փոխադրած էին արդէն հիւլէական նոր գիւտերու գաղտնիքները։ Մէք Մէհընի օրէնքը ու չացած էր։ Ու ներկայիս՝ երբ սպուտնիկը չարաթներէ ի վեր կը շարունակէ դառնալ երկրիս շուրջ, այդ օրէնքը կորսնցուցած է այլեւս իր գոյութեան իրաւունքը :

Անգլիոյ վարչապետը հիւլէական մասնագէտներու շքախումբով մը գնաց Ուաշինկթըն։ Տարակոյս չկայ, որ նախագահ Այզընհաուըրի հետ իր տեսակցութեան գլխաւոր նիւթերէն մէկը պիտի կազմէ նոր գիւտերու փոխադարձ ծանօթացման հարցը :

Երկրորդ կարեւոր խնդիրն է Միջին Արեւելքի տագնապը :

Վերջին ամիսներու դէպքերը ցոյց տուին, որ «Պաղտատի Ուխտ»ն ու «Այզընհաուըրի վարդապետութիւն»ը ո՛չ մէկ կերպով կրցան արգիլել Խորհրդային Միութեան թափանցումը Միջին Արեւելքի երկիրներէն ներս :

«Պաղտատի Ուխտ»ին շուրջ կարելի չեղաւ համախմբել ո՛չ միայն արաբական պետութիւնները, այլ նոյնիսկ դաշնակից երկիրները։ Ֆրանսա միշտ հեռու մնաց անկէ, իսկ Միացեալ Նահանգները ժամանակի դերին մէջ մնացին միայն, առանց բոլորովին միրճուելու :

Գալով «Այզընհաուըրի վարդապետութեան», որուն վրայ մեծ յոյսեր դրած էր ամերիկեան դիւանագիտութիւնը, ո՛չ մէկ դրական արդիւնք տուաւ։ Միայն Յորդանանի մէջ էր, որ անցեալ Ապրիլին համայնավարական դաւերը սաղմին մէջ խեղդուեցան՝ շնորհիւ Միջերկրականի ամերիկեան վեցերորդ նաւատորմին :

Սուրիոյ դէպքերը ցոյց տուին սակայն, որ այս վերջինը այլեւս ի վիճակի չէր խաղալու նոյն վճռական դերը :

Ուաշինկթընի խօսակցութիւնները դարձակէտ մը պիտի արձանագրեն՝ դաշնակիցներու արեւելեան քաղաքականութեան մէջ :

Ճիշդ տարի մը առաջ, Սուէզի արշաւանքին առթիւ Մ. Նահանգները բաժնուած էին Անգլիայէն եւ Ֆրանսայէն՝ հետ չմնալու համար Խորհրդային Միութենէն, որ կ'ուզէր ներկայանալ իբրեւ միակ պաշտպանը արաբական դատին : Այժմ հասած է ժամանակը, որ արեւմուտքը միացեալ ճակատ կազմէ կրկին :

Ֆրանսա իբրեւ երրորդ մեծ դաշնակից տեղեակ պիտի պահուի Ուաշինկթընի խօսակցութեանց :

Ամբողջ աշխարհի աչքերը ուղղուած են Մ. Նահանգներու մայրաքաղաքին վրայ, ուսկից կը սպասեն յոյսի եւ լոյսի նշոյլ մը՝ ի նպաստ խաղաղութեան :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԻ ՄՈԼԷ ԿԸ ԿԱԶՄԷ ԴԱՀԼԻՃԸ

Կի Մոլէ նոր դժուարութիւններու մատնուեցաւ՝ դահլիճը կազմելու համար։ Անկախները հակառակ դիրք մը բռնեցին, մինչ Հանրապետականները յստակ որոշում մը տուած չէին տակաւին :

— Միութիւն՝ այո՛, սակայն պայմանով որ ան ըլլայ կեդրոնաձիգ ղեկավարութեամբ, կ'ըսեն Անկախները :

— Միութիւն՝ ընկերվարականի մը ղեկավարութեամբ, ինչո՞ւ չէ. կը համաձայնին Հանրապետականները : Սակայն անիկա կ'առաջարկեն չորս ամսուան համար միայն, մինչ շաբաթ մը առաջ Փինէի կ'ըսէին, թէ միութիւն կ'ուզեն կառավարութեան մը համար, որ կը դիմանայ :

Վերջապէս, բանակցութիւններէ ու վիճարանութիւններէ ետք, Ժողովրդական Շարժումը համաձայնեցաւ մաս կազմել Կի Մոլէի դահլիճին :

Մամուլի ասուլիս մը տալով՝ Կի Մոլէ բացատրութիւններ տուաւ կացութեան մասին. — Բոլոր խմբակցութեանց առաջարկեցի որ վստահութիւն յայտնեն եւ թեկնածութիւն կանգնեն ինծի. այդ ձեւով համաձայն պիտի ըլլային նաեւ բացառիկ իրաւասութեանց վաւերացման : Բացի Անկախներէն, իրենց առաջարկեցի նաեւ, որ մաս կազմեն կառավարութեան։ Ներկայիս նպաստաւոր պատասխաններ տուած են արդէն Անդրծովեան Անկախները, Արմատականները (Քէօյ), Ձախ - Հանրապետականները :

Ասուլիսը տուած ատեն, Ժողովրդական Շարժումը տակաւին պատասխան չէր տուած եւ ընկերվարական պարագլուխը լուրջ կարեւորութիւն կ'ընծայէր անոր : Վերջին պահուն՝ ան ալ տուաւ իր հաւանութիւնը :

Ուրեմն ներկայիս Կի Մոլէ ունի որոշ մեծամասնութիւն մը։

Հետեւեալ ձեւով կրնայ կազմել դահլիճը. —

Պահել՝ Լաքոստ Ալժերիոյ համար։ Երեք նախարարութիւն տալ Ժողովրդական Շարժումին, որոնց մէջ արտաքինը՝ Շումանի։ Ելմտական նախարարութեան համար թեկնածու է Արմատական՝ Ֆիլիփի։ Դահլիճին պիտի մասնակցին այս ձեւով ընկերվարականներէն զատ, երկու հոսանքի արմատականները, Ժողովրդական Շարժումը, Դիմադրականները, ձախ Հանրապետականները :

Որոշ գլոյցներ կը շրջէին Համայնավարներու հաւանական ձեռնպահութեան մը շուրջ։ Այս պարագան կրնայ նոր դժուարութիւններ ստեղծել Կի Մոլէի համար։

Անկախները բացարձակապէս դէմ են :

Շաբաթ եւ Կիրակի Կի Մոլէ վերջնապէս պիտի կազմէ դահլիճը եւ Ազգ. Ժողովին ներկայանայ երկուշաբթի :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

ՄԵՆՏԵՐԷՍ ԻՆԷՕՆԻԻ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

ՄԵՆՏԵՐԷՍ. — «Անոնք էին հարիւրաւոր հայրենակիցներու սպաննիչները եւ ունեւորութեան տուրքի ու Աշքալէի ծանօթ ողբերգութեան հերոսները» :

ԽՄԲ. — Ինչպէս յայտնի է վաղը՝ կիրակի տեղի կ'ունենան Թուրքիոյ երեսփոխանական ընտրութիւնները այս առթիւ Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կ'արտատպենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները Մենտերէսի ընտրական վերջին ճառին առթիւ :

Ինչպէս կ'երեւի ընտրական պայքար մը անհրաժեշտ էր որպէսզի նման խոստովանութիւններ լսէինք ...

Դեմոկրատ կուսակցութեան Իսթանպուլի մեծագոյն ու վերջին միթինկը տեղի ունեցաւ երկուշաբթի ժամը 15.30ին, Ֆաթիհի մզկիթին շրջափակին մէջ, ուր ներկայ եղած էր երեք հարիւր հազարի հասնող բազմութիւն մը։

Վարչապետը խելայեղ ծափահարութիւններու մէջ բեմ եկաւ եւ իր երկարաշունչ ճառախօսութեան ընթացքին կանգ առնելով մանաւանդ ունեւորութեան տուրքին վրայ ըսաւ.

— Իրենց շրջանին գիւղացին սովյուած էր կառավարութեան տալ իր ճակտին քրտինքով ցանած ցորենին կէսը։ Եթէ ընդդիմանար՝ սուինաւոր զինուորը կը մտնէր իր մթերանոցէն ներս, հարուածով մը գետին կը տապալէր զայն, կ'առնէր ցորենը եւ կը տանէր։ Աւելին կայ սիրելի Իսթանպուլցիներ։ Տուրքերու գանձումին պատրուակով կը գործադրուէին ձեւեր, զորս կարելի չէ հաշտեցնել պետութեան մը եւ կառավարութեան մը լրջութեան հետ։ Ունեւորութեան տուրքը ցայտուն օրինակն է ասոր։ Ով որ առողջ է կը դիմանար, ով որ չէր կրնար դիմանալ՝ կը մեռնէր։ Ահա թէ ինչ է Իսմէթ Փաշայի «պետութեան» ըմբռնումը :

Դեռ չենք մոռցած «Թապուրլուք» կոչուած խցիկները։ Փաշան մէկ վայրկեանի մէջ կը մերկանայ իր պատիւէն : Բ. Աշխարհամարտի աւարտէն ետք յաղթական պետութիւնները սկսան ծանր կշռել։ Փաշան այս անգամ դեմոկրասի խաղալ ուզեց։ Բայց Դեմոկրատ կուսակցութիւնը հիմնուելէ վերջ, մտաւ Թուրք ժողովուրդին սիրտէն ներս։ Իսմէթ Փաշա չորս տարի պայքարեցաւ իշխանութեան գլուխ չբերելու համար Դեմոկրատ կուսակցութիւնը :

Առենագրութիւնները այլափոխեց, կեղծ նախարարներ ստեղծեց։ Ինքն իսկ չորս տարի կեղծիքով գրաւեց Հանր. Նախագահի աթոռը։ Իսմէթ Փաշա կը թուի մոռնալ այս բոլորը։ Եթէ թշուառութեան հետքեր գոյութիւն ունին, ասիկա մեղքն է անոնց, որոնք 27 տարի իշխանութեան գլուխ մնացին։ 27 տարուան մէջ անկիւնի խանութ մը իսկ չկրցան փլցնել. 27 տարիէ ի վեր ճամբայ մը չէ բացուած։ Այս շրջանի բովանդակ գործունէութիւնն է Թաշլըքի ապարանքը, Թաքսիմի ծառուղին եւ արձան մը :

Փաշան ամէն օր կը կրկնէ իր յանկերգը եւ կ'ըսէ թէ ապրուստի սղութիւն կայ։ Եթէ այդ պէս ըլլար, դուք հոս պիտի գայի՞ք հիմա, զիս լսելու համար : Ոչ, ընդհակառակն, կռնակ պիտի դարձնէիք ինծի։ Ձեր ամէն շարժումէն յայտնի կ'ըլլայ թէ կը հաստատէք մեր քաղաքականութիւնը :

Տարիներէ ի վեր փլատակի մը վերածուած հայրենիքը հարիւրաւոր, հազարաւոր գործերով կը զարդարենք։ Փաշան անցեր է դիմացս, կ'ըսէ թէ վեց ամիսէն պիտի կրնայ փարատել տագնապը՝ եթէ իշխանութեան գլուխ գայ :

Հիմա ան կ'առարկէ թէ շէնքերը կը փլցնենք, ճամբաները կը վերաշինենք : Մենք ճարտարապե՞տ ենք։ Անշուշտ Փաշա, դուն չես հասկնար այս բաներէն : Քու խելքիդ մատչելի չեն ասոնք։ Դուն միայն քաղաքական զեղծումէ կը հասկընաս։ 27 տարի տեղ քայլ ըրաւ այս երկիրը քու շնորհիւ :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ԾԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ՍԷՆ ՆԱԶԷՐԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ օր ամբողջ Ֆրանսան գործադուլի մէջ էր։ Բանթողները կը պատկանէին բոլոր սենտիքաներու բացի Բանուորական Ուժէն :

Ուրբաթ առտու Փարիզ կը պարզէր հետեւեալ պատկերը. —

Ոչ մէկ կառախումբ, մեծ գիծերու շոգեկառքերուն մէկ մասը կը շարունակէր հասնիլ Փարիզ, մինչ միւսները ժամը 1ին (առաւօտեան) կը կենային մօտակայ կայարան մը :

Մեթրոյի 75 կայարանները միայն բաց էին։

Ոչ մէկ հանրակառք։ Թղթատարական պաշտօնեաններուն մէկ մասը գործադուլ կ'ընէ, ոչ մէկ ցրուում :

Կառավարութիւնը որոշ միջոցներ ձեռք առած է եւ երթեւեկը ապահովուած է զինուորական քամիոններու եւ օթօքարներու միջոցով :

Գործադուլի հետեւանքով ծանր դէպքեր պատահեցան հինգշաբթի օր Սէն Նազերի մէջ, բանթողներուն եւ ոստիկանութեան միջեւ։ Մէկ բանուոր մեռաւ արկածի հետեւանքով։ 18 ոստիկան եւ 10 բանուոր վիրաւորուած են, այս վերջիններուն երեքը ծանրապէս :

Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարարութիւնը կը յայտարարէ թէ կառավարական նման տագնապի մը մէջ, որեւէ ձեւով չարդարացուիր գործադուլը :

× «Նիւ Եորք Հերըլտ Թրիպիւն»ի մէկ լուրը հաստատելով, Ամերիկայի արտ. նախարարութիւնը կը յայտնէ թէ Ֆրանսա միջերկրային հրձիգներ ապսպրած է Ամերիկայի :

Խնդիրը կը քննուի :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻ ՆՈՒԺԵՐ ԹՐՔԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

Մինչ Ուաշինկթընի մէջ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի ներկայացուցիչները, Նախագահ Այզընհաուըրի մասնակցութեամբ կը քննեն արեւմտեան ճակատը զօրացնելու կարելիութիւնները՝ Միջին Արեւելք կը մնայ դարձեալ մտահոգութեան գլխաւոր կէտը։ ՄԱԿի մէջ այսօր կը սկսի Թուրքիոյ հանդէպ եղած սուրիական բողոքին քննութիւնը։ Մինչդեռ, Սուրիոյ դիրքը զօրացնելու համար՝ Անդրկովկասի մէջ Խ. Միութիւն սկսած է հիւլէական ռազմափորձեր կատարել :

Թիֆլիսի «Արեւելքի Այգը» թերթը կը հաղորդէ, թէ Անդրկովկասի մէջ խորհրդային ուժերը սկսած են հաւաքուիլ, հիւլէական զէնքերով զինուած :

Միաժամանակ, պաշտօնապէս կը հաղորդուի, թէ մարեշալ Ռոքոսովսկի Անդրկովկասի խորհրդային ուժերուն ընդհանուր հրամանատար նշանակուած է : Բացառիկ կարեւորութիւն կ'ընծայուի թրքական սահմանագլուխին վրայ կա-

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՍՂԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

Անցեալ Ապրիլ 14ին, Պէյրութի «Ազդ» օրաթերթին մէջ երեւցած յօդուածով մը, Պ. Հաճեան կը յուզէր հայերէն լեզուի յատուկ սղագրութեան մը կարեւորութեան հարցը: «Կ'արժէ՞ խորհիլ հայերէն սղագրութիւն մը ստեղծելու մասին»: Այս ձեւով հարցը դնելէ ետք, կը հրաւիրէր հետաքրքրուողները որ յայտնեն իրենց կարծիքը՝ այդ մասին:

Բացի Պ. Ե. Արմէնի յօդուածէն, որ երեւցաւ, այս խնդրին շուրջ, «Զարթօնք»ի 285 եւ 286 թիւերուն մէջ (Սեպտեմբեր), եթէ չեմ սխալիր, թեր կամ դէմ ուրիշ արտայայտուող մը չեղաւ մինչեւ այսօր:

Երկու յօդուածագիրներն ալ նոյն եզրակացութեան կը յանգին: Առաջինը կը կարծէ թէ աւելորդ պերճանք մը չէ հայերէնի սղագրութիւնը ու կրնայ օգտակար ըլլալ բազմաթիւ պարագաներու մէջ: Երկրորդը աւելի վճռական է ու խանդավառօրէն կը ջատագովէ անոր կարեւորութիւնը, ողբալով անհաշուելի կորուստը հռետորական գանձերու՝ որ ունեցած ենք ցարդ, սղագրական այդ գործիքը մեզի պակսած ըլլալուն պատճառաւ:

Ներկայ արագութեան դարուն, հաւանական չէ որ սղագրութեան բերած գործնական նպաստը ժխտող մէկը գտնուի: Թերեւս տարակուսողներ ըլլան յատկապէս հայերէնի մասին: Առանց մասնագէտ մը ըլլալու, դժուար չէ կը կարծեմ գուշակել թերահաւատներու հաւանական առարկութիւնները եւ փորձել պատասխանել անոնց:

Առաջին եւ ամէնէն ուժեղ առարկութիւնը որ կրնային մէջ բերել, է անշուշտ ձայնական անրէժիսթրըմանի *գիւտը՝ որ մերօրերունհասած կատարելագործուած աստիճանի մը եւ ընդհանրացած է ամէնուրեք, հետզհետէ աւելի փոքր ծաւալով մը ներկայացնող ձայնատեփ գործիքով մը,* մանեէթոֆոն *անունին տակ:*

Ճիշդ է նաեւ որ ներկայիս բոլոր պաշտօնատուներն ու գրասենեակները օժտուած են այս հրաշալի գործիքով, առանց սակայն վտարելու սղագրութիւնը որ կը պահէ իր դիրքերը առաջուան չափ ամուր կերպով:

Դարձեալ, հակառակ ձայնատեփ մեքենայի գիւտին, կը տեսնենք որ սղագրական ուսմանց նուիրուած դպրոցները ոչ միայն չեն պակսիր, այլ ընդհակառակն: Կ'աճի նաեւ անոնց աշակերտներուն թիւը: Ու տակաւին, ստեղծուած կը տեսնենք սղագրական նոր դրութիւն մըն ալ, սթէնոթիփի *(տառասղում ?) անունին տակ, որ առաջնոյն չափ ծաւալ ստանալու վրայ է արդէն եւ որ տարբեր ճամբով մը նոյն նպատակին կը ծառայէ հաւասար յաջողութեամբ:*

Այս երեւոյթը իր ուժը կը պահէ նաեւ, հակառակ այն ծաւալումին որով Էսփէրանթօն *հող կը շահի տարուէ տարի անօրինակ մակընթացութիւնով: Այն օրը երբ այս միջազգային լեզուն իշխելու ըլլայ համատարած կերպով, ի հարկէ պիտի պարտադրէ նաեւ իր իսկ սղագրութիւնը, բայց որքան ալ արագ ու միահեծան ըլլայ իր նուաճումը, ան կոչուած է ծառայել որպէս գործիք, համաշխարհային յարաբերութեանց մէջ մանաւանդ, ու պիտի չկարենայ անշուշտ ի սպառ ջնջել մայրենի լեզուները, որոնք պիտի պահեն իրենց գոյութիւնը, հետեւաբար նաեւ՝ իրենց սեփական սղագրութիւնը:*

Այո, պարտաւոր ենք ընդունիլ որ ձայնատեփ մեքենային երեւումէն առաջ, սղագրութեան դերն ու կարեւորութիւնը աւելի մեծ էր քան այսօր: Ընդունիլ՝ որ այդ գիւտէն ասդին, սղագրութիւնը կորուած է իր նախկին հրամայական եւ անփոխարինելի սրութիւնը, բայց ինչպէս տեսանք, երեւոյթները ցոյց կու տան որ ան կը շարունակէ գրաւել իր աւագ տեղն ու կարեւորութիւնը ըստ առաջնոյն:

Դարձեալ, թերահաւատներու ակնոցէն դիտելով կարելի է խնդրոյ առարկայ ընել այն անստուգութիւնը՝ որու մէջ կը գտնուի հայերէն լեզուի ապագան, Հայրենիքէն դուրս: Ենթադրենք որ եւրոպական եւ ամերիկեան հայ գաղութներու մէջ մայրենի լեզուի գործածութիւնը, ուշ կամ կանուխ, դատապարտուած ըլլայ անհետացման: Պիտի մնան սակայն Արեւելքի գաղութները: Մասնաւորապէս ոչ-քրիստոնեայ երկիրներու մէջ ապրող ու ծաղկող հայերէնը մեծապէս յուսալի է որ պահէ իր գոյութիւնը, ինչպէս յաջողեր է պահել մինչեւ այժմ: Որքան ալ փոքր ըլլայ զայն գործածողներու թիւը, կ'արժէ որ այդ լեզուն օժտուած ըլլայ իր սղագրութիւնով, առանց ի հարկէ հրաժարելու ձայնատեփ գործիքին ալ բերելիք աջակցութենէն:

Աւելորդ է ըսել թէ արտասահմանի յատուկ յիշեալ նկատողութիւնը գոյութեան իրաւունք չունի արդէն Հայաստանի համար, ուր գործածուած ու մշակուած լեզուն, նման վտանգի ենթակայ չէ, եւ ուրեմն, սղագրութեան կարեւորութիւնը որ եւ է առարկութեան տակ չիյնար հոն: Ապահովաբար անոր պահանջը զգացուած է արդէն Հայաստանի մէջ ու թերեւս ալ կը խորհուի ստեղծել, — եթէ երբեք ըստեղծուած չէ արդէն — արեւելահայերէնի յատուկ սղագրութիւն մը:

×

Արեւելահայ եւ արեւմտահայ բարբառները կարո՞ղ են միատեսակ սղագրութիւն մը ունենալ, թէ ոչ՝ հարկ է ստեղծել երկու անջատ սղագրութիւններ, որոնք ունենան թերեւս հասարակաց ընդհանուր կանոններ: Այս կէտը զուտ մասնագիտական խնդիր է արդէն եւ դուրս կը մնայ, սկզբունքով այս հարեւանցի քննութեան սահմանէն:

Պզտիկ բախտաւորութիւն մը չէ մեզ համար ունենալ երիտասարդ հայ մասնագէտ մը յանձին Մարսէյլ բնակող Պ. Օննիկ Քիւթահեալեանի, որ, ինչպէս վերեւ յիշուած մեր զոյգ յօդուածագիրներն ալ կը վկայեն, կատարելապէս հմուտ է սղագրական գիտութեանց բոլոր նրբութիւններուն եւ ի վիճակի է մեծ ձեռնհասութիւնով ի գլուխ հանելու հայերէն լեզուի սղագրութեան յօրինումը: Նա իր բացարձակ ձեռնհասութեան ապացոյցը տուած է արդէն, ըլլալով առաջին յօրինողը՝ շատ աւելի բարդ ու դժուարալոյծ կնճիռներով լեցուն սղագրութեան մը, այն է երաժշտութեան սղագրութիւնը՝ որ անվերապահ հիացումին է արժանացած բազմաթիւ յայտնի երաժշտագէտներու եւ որուն կարեւորութիւնը, «Յառաջ»ի մէջ եւս առիթն ունեցած եմ պարզելու, իր ատենին: Իրապէս հանճարեղ գործ մը որուն իրագործման համար շատ ուրիշ օտար մասնագէտներ ճգնած ու քրտնած են ապահովաբար, բայց եւ ոչ մէկուն է տրուած տանիլ այդ յաղթանակը:

Մեր երիտասարդ մասնագէտը յանձն կ'առնէ տարուան մը համար լքել ուրիշ ամէն անձնական զբաղում եւ ամբողջովին նուիրուիլ հայերէն լեզուի լիակատար սղագրութեան մը յօրինման սպառիչ աշխատանքին: Կը պակսի միայն նման ազգօգուտ գործով հետաքրքրուող ընկերակցութեան մը կամ մեկենասի մը աջակցութիւնը, հարկ եղած նիւթական միջոցները ապահովելու համար:

Մեր պարագային մէջ գտնուող ուրիշ ազգեր, լապտերով պիտի փնտռէին իրենց մէջ նման կարող ուժ մը ու ոչ մէկ զոհողութեան առջեւ պիտի ընկրկէին առաւելագոյն օգուտը քաղելու համար անոր տաղանդէն: Իսկ մենք որ ունինք այդ պատրաստուած ուժը, ինչո՞ւ չօգտուինք անոր գիտութեան լոյսէն:

Եթէ յառաջադէմ ազգերու կողքին քայլ նետող կը դաւանինք մեզ, ընդունելու ենք որ այս գծին վրայ ուշ մնացած ենք արդէն: Եւ ինչ կ'արժեն նիւթական զոհողութիւնները մտքի տքնաջան վաստակի մը առջեւ, որ անկախաբար իր ունեցած գործնական արժէքէն, չի դադրիր ժողովուրդի մը քաղաքակրթական որակին չափանիշներէն մին նկատուելէ եւ առով իսկ իրաւունք կը ստանայ լուրջ ուշադրութեան արժանանալու:

Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ

ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համազգայինի նախաձեռնութեամբ, ամսոյս սկիզբը կազմակերպուած էր գրական երեկոյ մը, նուիրուած հայ բանաստեղծութեան: Կը նախագահէր Փրանս. դատական բարձրագոյն ատեանի պատուակալ նախագահ եւ մեծանուն Հայուն արժանաւոր զաւակը Պ. Վահան Փորթուգալեան:

Նախագահը սեղմ գիծերու մէջ ներկայացուց «բանաստեղծութիւն» բառին լեզուական եւ իմաստասիրական նշանակութիւնը, եւ հաստատեց թէ հայ քերթողական արուեստը կ'արտացոլացնէ հայ ժողովուրդին ներքին ձայնը: Այլ լեզուներով թարգմանութիւնը պատեհութիւն պիտի ստեղծէ օտարներուն եւս ճանչնալու հայ հանճարը:

Յետոյ խօսեցան Փրանսացի համակրելի բանաստեղծը, Լիւք Անտրէ Մարսէլ եւ մեր երիտասարդ գրագէտը, Կ. Փօլատեան, ներկայացնելով հայ ժողովուրդին քերթողական ժառանգը:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ազգային Միութեան նախաձեռնութեամբ, գրական երեկոյ մը եւս կազմակերպուած էր Վալանսի Պետ. Թատրոնին մէջ: Ֆրանսացի պետական դէմքերու եւ մտաւորականներու ներկայութիւնը բացառիկ արժէք մը կու տար երեկոյթին: Ներկայ էին գլխաւորաբար յանուն նահանգապետին՝ Պ. Փօլ Վիկոու (Էնսփէքթէօր տ'Աքատէմի)*, փոխ-քաղաքապետ Տոքթ. Ալպէր, «Տօֆինէ Լիպէրէ» եւ «Փրոկրէ տը Լիոն» թերթերուն թղթակիցները: Կը նախագահէր Պ. Ժան Պալար, որ գրաւոր ճառով մը ներկայացուց համակրանքը, որ «Քայիէ տիւ Սիւտ»ի խումբը կը կապէ հայ բանաստեղծութեան:*

Յետոյ յաջորդաբար խօսք տուաւ բանախօսներուն: Պ. Լիւք Անտրէ Մարսէլ խօսեցաւ հայ բանաստեղծութեան մասին ընդհանրապէս, իսկ Կ. Փօլատեան (ֆրանսերէն) ներկայացուց այն բանաստեղծները, որոնք թարգմանուած են ֆրանսերէն «Քայիէ տիւ Սիւտ»ի վերջին թիւով (Սայաթ-Նովա, Դուրեան, Մեծարենց, Վարուժան, Զարենց):

Յետոյ Փօլատեան կարդաց հատուածներ հայերէն բնագիրէն, իսկ Լիւք-Անտրէ Մարսէլ անոնց թարգմանութիւնը, ինչ որ մեծ տպաւորութիւն գործեց ներկաներուն վրայ:

Ամէնէն ետքը խօսեցաւ Շ. Նարդունի (հայերէն), ներկայացնելով Հայոց մշակոյթին նկարագիրը, տոկունութիւնը, անկորնչելի արժէքները:

Երեկոյթէն ետքը, որ վերջացաւ կէսգիշերին, Ազգ. Միութիւնը կազմակերպած էր ընդունելութիւն մը քաղաքին

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

•

Կաթողիկոսական ընտրութեան մասին կատարուող խօսակցութեան մը ընթացքին, երբ ակնարկութիւն կ'ըլլար Հալէպի Գաւառական Ժողովի մասին, նոյն այդ Եկեղեցականը, քմծիծաղով, կ'ըսէր. Հալէպի Գաւառական ժողովի հաշիւը շուտով կը կարգադրուի...: *Որոշեալ ծրագրի մը մանրամասնութեան տեղեակ անձ մը, միայն, նման անգաղտնապահութիւն մը կրնար ընել:*

Բերիոյ Թեմին Ազգ. Իշխանութիւնները քանդելու ձգտող աշխատանքէն անտեղեակ չէր մնացած, նաեւ, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանը, որու Տեղապահին գրաւորապէս զեկուցուած էր այդ մասին, հետեւեալ նամակով.

Հալէպ 7 Նոյեմբեր, 1952

Գերապատիւ Տ. Խադ Ս. Արքեպիսկոպոս Աճապահեան

Կաթողիկոսական Տեղապահ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

Անթիլիաս

Գեր. Սրբազան Հայր,

Այսու կը փութամ ներփակ յղել Ձերդ Սրբազնութեան Բերիոյ Թեմին Ազգ. Գաւառականի նոր ընտրութեանց պահանջքի յատուկ Հալէպահայութեան կողմէ պատրաստուած հանրագրութեան բանաձեւին պատճէնը որ ինքզինք կը բացատրէ:

Յիշեալ բանաձեւին Արաբերէնի թարգմանութիւնը Հալէպի կուսակալութեան ներկայացուելով, անոր հաւանութեան եւ վաւերացման արժանացած է:

Յայտնելով սոյն պարագան Ձեզ ի գիտութիւն, եւ մատչելով ի համբոյր Ս. Աջոյդ՝

Կը մնամ որդիական ակնածանօք
Քարտուղար
Հանրագր. Կեդր. Յանձնախումբի
(Ստորագրութիւն)

Յ. Գ.— Առաջիկայ շաբաթ, Բերիոյ Թեմի բոլոր շրջաններու մէջ հանրագրութեան կը ձեռնարկուի: Նոյն

Նամակին կցուած է անթուակիր պատճէնը հանրագրութեան, որու բովանդակութիւնը, ըստ ոգւոյ դաւաճանութիւն է, եւ ըստ տառի՝ բացարձակ ստութիւն: Կ'արտագրենք նաեւ այդ, որպէսզի ընթերցողը ի յառաջագունէ լուսաբանուած ըլլայ հետագայ դէպքերու մասին, եւ յետնորդ սերունդները իմանան թէ 1952-ին, անձնական կամ խմբակցական շահախնդրութեամբ առաջնորդուող «Ազգային»ներ ինչպիսի խարան դրոշմած են, իրենց իսկ ձեռքով, իրենց ճակատին:

Նորին Վսեմութիւն
Հալէպի Կուսակալին

Ստորագրեալներս, զաւակներն ենք Հալէպահայ այն սերունդին, որ դարեր առաջ բնակութիւն հաստատեց Հալէպի մէջ, անթերի կերպով կատարելով իր քաղաքացիական եւ ազգային պարտականութիւնները:

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ՝ այս երկրին տալով ճարտար արհեստաւորներ, պարկեշտ առեւտրականներ եւ Սուրիոյ տնտեսական ու ընկերային վերելքին սատարող անհատներ:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ՝ խմբուելով եկեղեցւոյ շուրջ եւ անոր պայծառութեան համար նիւթական ու բարոյական զոհողութիւններով ժամանակի ընթացքին անոր ապահովելով ոչ արհամարհելի կալուածներ, որոնց մատակարարումը եւ բնականաբար ազգային գործերը վստահուած էին [illegible] սերունդի զաւակներուն, մինչեւ 25 տարի առաջ:

Սակայն, քաղաքական պայմաններու բերումով, ԵԿՒՈՐ ԽՄԲԱԿՑՈՒԹԻՒՆ մը (ընդգծումը մերն է, ՀԱՍԿ), շնորհիւ Սուրիոյ քաղաքական իշխանութեան տիրապետած օտար պետութեան մը, յաջողեցաւ ձեռք ձգել ազգային մեքենան եւ հայկական այս գաղութի հիմնական կորիզը կազմող բուն հալեպահայերը մեկուսացուց ազգային գործերէ եւ անոնց պարկեշտ ու յարգուած անձնաւորութեանց փոխարէն Առաջնորդարանը լեցուց պատահական մարդերով, որոնց միակ արժանիքն է եղած կոյր հաւատարմութիւն հանդէպ վերոյիշեալ խմբակցութեան:

Մենք, պետութեան եւ ազգին տաղտուկ չպատճառելու [illegible] մտահոգութեամբ, լուռ մնացինք մինչեւ հիմա եւ լուռ մնայինք հաւանաբար այսօր ալ, եթէ ականատեսները չըլլայինք տխուր պատկերի մը: Այսպէս, ուրիշին ուժով [illegible] իշխանութեան գլուխ մնացած այս խմբակցութիւնը իր անկողմնակալութեան պակասով ու ազգային կալուածներու [illegible] մատակարարութեամբ, Առաջնորդարանը վերածեց մենատիրական շահաստանի մը, Ազգ. Սահմանադրութիւնը ըստ կամս ծառայեցուց իր հատուածական նպատակներուն եւ անոնց իբր բնական հետեւանք, այսօր արժանացած է ժողովուրդի բացարձակ մեծամասնութեան անվստահութեան:

Ըստ մեր Ազգ. Սահմանադրութեան տրամադրութեան, պարտաւորիչ է որ Գաւառական Ժողովի ընդհանուր կազմը փոփոխութեան ենթարկուի ամէն տասը տարին: Նկատելով որ, սոյն կենսական հարցը ցարդ նկատի չէ առնուած, ներկայ Գաւառական Ժողովը, միացած Լիբանանի միշտ նոյն հատուածով դեկավարուած Գաւառական Ժողովին, ձեռնարկած է քուլիսային աշխատանքի մը՝ ազգին ճակատագրին հետ կապ ունեցող որոշումներ տալով Հալէպի մէջ:

Խմբագրական ՀԱՍԿի

(2 Շար.)

մեծ սրահներէն մէկուն սրահին մէջ, ի պատիւ հիւրերու ու Ֆրանսացի պետական դէմքերուն, մտաւորականներուն: Ազգ. Միութեան կողմէ ներկայ էին Պ. Անտոնեան եւ Արսէն Տէր Սարգիսեան: Ընդունելութիւնը տեւեց մինչեւ ժամը երկուքուկէս, կէսգիշերէն ետքը:

Նահանգապետին ներկայացուցիչը, Պ. Փօլ Վիկոռ, գիտել տուաւ որ դասախօսութեան ընթացքին, որ երեք ժամ տեւեց, ժողովուրդին ցոյց տուած համբերութիւնը ապացոյց մըն է թէ ո՛րքան կը խօսէր այս երեկոյթը իր սրտին:

Յետոյ այս առթիւ յայտնեց թէ ինք անձնապէս շատ կը հետաքրքրուի Հայ երաժշտութեամբ, ու կը խորհի գայն Ֆրանսացի ժողովուրդին ներկայացնելու առիթ մը ստեղծել:

Փոխ-քաղաքապետը, Տոքթ. Ալպէր, խօսք առնելով յայտնեց իր բարեկամութիւնը եւ հիացումը հայ ժողովուրդին հանդէպ: Այս առթիւ Վալանսի մեր հայրենակիցները ըսին թէ Տոքթ. Ալպէր չի սիրէր հրապարակային խօսք առնել, բայց իր բարեկամութեան անկեղծութեան եւ խորութեան ապացոյցն այն է, որ ներկայ եղաւ երեկոյթին՝ մինչեւ վերջը, յետոյ եկաւ ընդունելութեան եւ բաժակաճառ արտասանեց երկու անգամ: Վալանսի Հայերը խոր համակրանք կը զգան այս ազնուական Ֆրանսացիին հանդէպ:

Խօսք առին նաեւ Պ. Պ. Ժան Պալար, Լիւք-Անտրէ Մարսէլ, Տիկին Օռէթ Միքայէլեան Ֆրանսուհին, Փօլատեան, Նարդունի եւ Պ. Անտոնեան՝ յանուն Վալանսի Ազգ. Միութեան:

ԼԻՈՆ. — Նոյն երեկոյթը կրկնուեցաւ Լիոնի մէջ, Ազգ. Միութեան կազմակերպութեամբ, Գ. Թատրոնի սրահին մէջ, որ բացառիկ բազմութեամբ մը լեցուած էր այս առթիւ: Բացման խօսքն ըրաւ Պ. Քիլարճեան, Ազգ. Միութեան քարտուղարը:

Կը նախագահէր Պ. Ժան Պալար: Խօսեցան Պ. Պ. Լիւք-Անտրէ Մարսէլ եւ Փօլատեան, Ֆրանսերէն, իսկ Շ. Նարդունի՝ հայերէն: Ամէնէն ետքը խօսեցաւ Պ. Կիւլպէնկեան, Ազգ. Միութեան ատենապետը:

Լիոնի ռատիօն երկու անգամ ծանուց երեկոյթին կազմակերպութիւնը, արձագանգը տրուեցաւ նաեւ «Փրոկրէ» թերթին մէջ:

Լիոնի երեկոյթը մեծ տպաւորութիւն գործեց մասնաւորաբար երիտասարդութեան մէջ:

Մեր բարեկամները, Պ. Պ. Գ. Թովմասեան եւ Սարգիս Առաքելեան, որ ամէն ջանք թափած էին եւ զոհողութիւն կատարած՝ այս երեկոյթին յաջողութեան համար, լիուլի ստացան իրենց բարոյական վարձատրութիւնը:

ՀԱՍԿԱՔԱՂ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ՄԵՆՏԵՐԷՍ ԿԸ ՅԱՐՁԱԿԻ ԻՆԷՕՆԻՒԻ ՎՐԱՅ

Թուրքիոյ մէջ ընտրական միթինկները տենդագին կերպով կը շարունակուին: Սուր պայքար մը սկսած է աջին եւ ձախին միջեւ: Ընդդիմադիրներու Թիրախն է դեմոկրատ կուսակցութիւնը, որ տէր է միաժամանակ երկրին իշխանութեան եւ կացութեան:

Ատարաղարի մէջ Հիւրիյէթ կուսակցութիւնը միթինկ մը սարքած էր: Քիչ անդին, Դեմոկրատները մեծ բարձրախօսներ հաստատելով, աշխատած են խափանել հակառակորդ ճակատի հռետորներուն խօսքերը: Ասոր վրայ, Հալքեանները աւելի զօրաւոր բարձրախօսներ բերած ու յանձնած են Հիւրիէթի ճառախօսներուն: Եւ «բարձրախօսամարտը» սկսած է երկու ճակատներուն միջեւ: Անարդական խօսքերը սկսած են զիրար խաչաձեւել, կատարեալ խառնիճաղանճի մը մէջ:

ԻՐԱՐՈՒ ԴԷՄ

Թուրք կուսակցական պարագլուխները քաղաքէ քաղաք կը շրջին եւ ճառեր կ՚արտասանեն: Ոչ միայն երկու ճակատներուն, այլ՝ ընդդիմադիրները իրարու մէջ ալ վէճեր կ՚ունենան: Սամսոնի մէջ, Հալքի կուսակցապէտ Ինէօնիւ ճառ խօսած ատեն յայտարարած է, թէ իրենք պիտի ազատեն Միլլէթ կուսակցութեան պարագլուխ՝ Պէօլիւքպաշըն: Միլլէթականները կատղած են այս յայտարարութենէն եւ հապարաւոր Թռուցիկներ ցրուած՝ Անգարայի մէջ, շեշտելով թէ Պէօլիւքպաշը ոչ ոքի օժանդակութեան կը կարօտի. Անգարայի ժողովուրդը գիտէ փրկել զայն՝ իր քուէներով:

Ինէօնիւ, բնականաբար, իր ճառերուն մէջ յարձակում կը գործէ գլխաւորաբար Դեմոկրատներուն եւ Վարչապետ Մենտերէսի վրայ:

Իր կարգին Մենտերէս ճառ մը խօսելով պատասխանեց Ինէօնիւի: Մենտերէս շեշտեց յատկապէս. — Կը յիշէք որ դեմոկրատ կառավարութիւնը հիմնուելէ վերջ՝ «ազգային ղեկավար»ը ինչպէս դադրեցաւ ազգային ղեկավար ըլլալէ: Եթէ 1946ի ընտրութիւնները ուղղամտօրէն կատարուած ըլլային՝ ան շատ աւելի առաջ հեռացած պիտի ըլլար իշխանութենէն: Մինչդեռ, Իսմէթ փաշան մամուլի ազատութեան եւ ընդդիմադիր կուսակցութեան առջեւ երեք ամիս անգամ չկրցաւ դիմանալ եւ մնալ իշխանութեան գլուխ:

Իսմէթ փաշա կեանքին մէջ օր մը անգամ ազատ քուէով իշխանութեան գլուխ չէ եկած: Այն օրը՝ երբ ազատ ընտրութիւն կատարուեցաւ, Ինէօնիւ իշխանութենէ հեռացուեցաւ: Իսկ եթէ պարտուինք եւ ընդդիմադրութեան մէջ մնանք, այն ատեն մենք ցոյց պիտի տանք թէ ինչպէս կ՚ըլլայ քաղաքակիրթ ընդդիմութիւնը: Սուտ ու փուտ բաներով կարելի չէ գործ տեսնել: Արեւը ցեխով կարելի չէ պատել:

Այնուհետեւ, Մենտերէս հարց կուտայ Ինէօնիւի. — Այս երկրին մէջ ընաւ իշխանութեան գլուխ չմնացի՞ք: 27 տարիէ ի վեր երբեք ձեր միտքը չինկա՞ւ թէ Սեւ Ծովեան բնակչութիւնը տարիներէ ի վեր ցորենի տագնապ ունի: Հիմա՞ է որ խելքը գլուխը եկած է եւ դաւաթ մը ջուրի փոխարէն հաւատքը տուր լաւ սատանային նման հայրենակիցին դէմը ելլր «քուէդ տուր, ցորեն պիտի տամ» կ՚ըսէ: Այո՛, անոր խելքը հիմա գլուխը՞ եկաւ: Որովհետեւ ընտրութիւն կայ:

Օրտուի մէջ խօսած պահուն, հետաքրքրական է Մենտերէսի սա բացականչութիւնը. — Ինէօնիւ կ՚ըսէ, թէ «Դեմոկրատ իշխանութիւնը փոխուելու է»... ի՞նչ ըսել է: Հրամա՞ն ալ կ՚արձակես, մարդ Աստուծոյ: Տեսէ՛ք, տեսէք, դեռ ազգային պետի պէս ալ կը խօսի՛: Թուրք ազգին պատգամ կ՚արձակէ: Յետոյ շընորհ ալ կ՚ընէ վեց ամիսէն ընտրութիւնը պիտի վերանորոգեն եղեր: Երաշխիք ալ կուտայ՝ որ բոլոր խնդիրները լուծելէ ետք իշխանութենէն պիտի քաշուի: Ինչո՞ւ: Փորձառութիւն ունի: Անհրաժեշտ կը նկատէ խոստանալ: Քանի որ գործերը կը բարելաւես, ինչո՞ւ կ՚երթաս, մարդ Աստուծոյ: Տեղդ չնստի՞ս:

Մինչ Մենտերէս տաքցած կը ճառախօսէր Թէրմէի մէջ, պատշգամ մը փլաւ, բազմաթիւ մարդիկ վիրաւորուեցան եւ մէկ հոգի ալ մեռաւ...:

× Տիգրանակերտի մէջ խօսած ճառին ընթացքին, Սեպտեմբեր 6-7ի դէպքերուն մասին խօսելով Մենտերէս ըսաւ. — Պոլսոյ մէջ տեղի ունեցած է ցաւալի դէպք մը: Այս խնդրին մէջ նորածին մանուկի մը չափ անմեղ է Վարչապետը:

ՌՈՒԲԷՆ ՄԱՄՈՒԼԵԱՆ

Ռուբէն Մամուլեան, որ 1927ին Պրոտուէի մէջ ղեկավարած էր Ժորժ Կերշվինի առաջին բեմադրութիւնը՝ իբրեւ Թատերգութիւն եւ ութ տարի վերջ՝ իբրեւ երաժշտական խաչ, ներկայիս պիտի ներկայացնէ «Փորճի էնտ Պէս»ը Հոլիվուտի մէջ: Սամուէլ Կոլտուին, շարժանկարի մեծ ընկերութիւնը իրեն վստահած է այս գործը:

«Տոքթ. Ճէքիլ էնտ Միսթըր Հայտ»ի բեմադրութեամբ հռչակի տիրացած՝ Ռուբէն Մամուլեան Հոլիվուտի եւ Պրոտուէի մէջ ամերիկեան երաժշտական գործերու ամէնէն վաւերական բեմադրիչն է այսօր: Իր ուսումը ստացած է Փարիզի մէջ:

Նոր ժապաւէնին՝ «Փորճի էնտ Պէս» նկարահանումը պիտի տեւէ երկուքէն երեք տարի: Այս գործը իրականացնելու համար, Կոլտուին ընկերութիւնը ստիպուած է առժամապէս յետաձգել իր մէկ ծրագիրը, որ շատ Թանկ է իրեն համար, անիկա, «Պարպիէ տը Սեւիլ»ի շարժանկարի վերածումն է, որ պիտի ըլլայ արդիական ձեւով, համադրելով Պոմարշէն, Ռոսինին եւ, բնականաբար՝ Ռուբէն Մամուլեանը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ մէջ սկսած է կառուցումը «Ալ. Միասնիկեան» քիմիական հաստատութիւնը, որուն համար աւելի քան 15 միլիոն ռուբլի տրամադրուած է:

ԳԱՒԱՌԱԳԵՏԻ ափին, Թթու ջուր կոչուած վայրին մէջ, յայտնաբերուած է հանքային ջուր, որ կը բխի հարիւր-հարիւր յիսուն մեթր խորութենէ: Աշխատանքները սկսած են՝ ջուրը օգտագործելու համար: Այս ամիս արդէն պատրաստուած է յիսուն հազար շիշ ջուր եւ ղըրկուած զանազան շրջաններ: 1958ի ընթացքին այդ վայրին մէջ պիտի վերջանայ հանքային ջուրի գործարանի մը շինութիւնը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ մէջ այս տարի մեծ յաջողութիւն արձանագրած է ոչխարաբուծութիւնը. բուրդի արտադրութիւնը նախատեսուածէն աւելի եղած է: Նըմանապէս, զգալի կերպով աւելցած է խաղողի բերքը: Միայն «Շահումեան» շրջանին մէջ անցեալ տարուընէ երկու հարիւր թոն աւելի խաղող ստացուած է: Գետաշէն գիւղին մէջ ալ, բամպակահաւաքի առաջին երեք օրերու ընթացքին 62 թոն բամպակ հաւաքուած է արդէն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ շարք մը գիւղերուն մէջ սկսած են հրատարակուիլ շրջանային թերթեր: Մարտինի մէջ լոյս տեսած է «Վարդենիկ», Նալբանդեան գիւղի մէջ «Բամպակագործ», Նոր Բայազիտի մէջ «Բարձր բերքի համար», Նորատուսի մէջ «Իլյիչի պատգամներ», Վեդիի մէջ՝ «Արարատ» թերթերը:

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ մէջ տեղի ունեցած է ծանօթ արուեստագէտներու համերգ մը: Երգած են Գոհար Գասպարեան, Նար Յովհաննիսեան, Աւագ Պետրոսեան, Էտ. Բաղդասարեան: Դերասան Աւետ Աւետիսեան հատուածներ արտասանած է Գ. Սունդուկեանի «Պեպօ» եւ «Խաթաբալա» Թատերգութիւններէն: Պալէի խումբը պարած է «Կարապի լիճը» եւ «Գայեանէ»ն:

ՄԵՂՐԻԻ «Ստ. Շահումեան» դպրոցին 75ամեակին առթիւ տեղի ունեցած է յոբելենական հանդէս մը:

ՃՌՆԿԱՆ գիւղէն վաթսունամեայ Անուշ Խաչիկեան պատրաստած է երկու գորգեր՝ Միկոյեանի եւ Լենինի դիմանկարներով: Գորգերը ներկայացուած են հոկտեմբերեան յեղափոխութեան 40րդ տարեդարձին առթիւ բացուած ցուցահանդէսին:

ԱՐՄԱՒԻՐ գիւղին մէջ բացուած է գինիի նոր գործարան մը՝ «Արարատ», որ օրական կրնայ մշակել հազար թոն խաղող: Կ՚արտադրէ բարձրորակ գինիներ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (39)

ԿԱՅԾԵՐ

ԺԱ.

ՂԱՐԱ-ՄԵԼԻՔՆԵՐԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

Հնոցի մէջ մաղաղաթը դեռ այրւում էր. կապտագոյն բոցերը դեռ պլպլում էին:

— Տես, այլ եւս ի՞նչ կայ այնտեղ, հարցրեց Կարօն, ցոյց տալով սնդուկը:

Ցատակի վրայ մնացել էր փղոսկրեայ մի տուփ. ես բաց արի տուփը. նրա մէջ դրած էր մի փոքրիկ մեդալիօն, ոսկուց շինած եւ ադամանդներով զարդարած, որի վրայ հմուտ ճարտարութեամբ նկարուած էր մի գեղեցիկ կանացի գլուխ: Այդ Կարօյի մօր պատկերն էր: Նա առեց իմ ձեռքից մեդալիօնը, մի քանի վայրկեան նայեց նրա վրայ յետոյ Թաղցրեց իր ծոցում: Այն ժամանակ միայն նկատեցի, նրա աչքերից գլորուեցան մի քանի կաթիլ արտասուք գունաթափ, տխուր դէմքի վրայ:

Նա խկոյն սրբեց արտասուքը, որ ես չտեսնեմ, դարձաւ դէպի ինձ, ասելով.

— Երդուիր, Ֆարհատ, որ այդ բոլորը, ինչ որ լսեցիր, ինչ որ տեսար այստեղ, կը մնան քեզ մօտ որպէս գաղտնիք:

Ես երդուեցայ:

Այս անցքից երեք օր յետոյ Զումրուդին Թաղեցին: Ամբողջ քաղաքը ցաւեց նրա համար: Նա իբրեւ բժիշկ, այնքան բարի էր, որ չկար մի աղքատ, որ նրա օգնութիւնը վայելած չլինէր:

Նրա Թաղումից յետոյ Կարօն այլ եւս չերեւաց: Կարօյի հետ անյայտացան մեր քաղաքից երեք հոգի՝ — ուսորդ Ասլան, Ասլանը եւ Սագօն: Ո՞ւր գնացին, — ոչ ոք չգիտէր...:

ԺԲ.

ՄԹԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔ

Դառնանք դէպի մեր պատմութիւնը:

Վաղ առաւօտեան, դեռ արեւը չծագած, ես զարթեցայ: Ես ինձ զգացի խորհրդաւոր մենարէթում, պառկած ցամաք տերեւներից կազմուած անկողնի վրայ: Գլխիս տակին, բարձի փոխարէն, դրած էր մի խուրձ խոտ: Կարօյի վերարկուն ծածկում էր ինձ վերմակի տեղ: Երեւում էր, ընկերներս խնամք էին տարել իմ հանգստութեան համար, որովհետեւ դեռ չէի սովորած բացօթեայ կեանքի խստութիւններին:

Երկու դէյթունցիները չկային: Միւսները — Կարօն, Ասլանը, Սագօն — դեռ քնած էին մերկ գետնի վրայ, առանց ծածկոցների: Նրանց քունը ծանր էր եւ խորին: Ինձ երեւում էր, թէ ամբողջ գիշերը արթուն էին մնացած. երեւում էր: հէնց նոր դարձել էին մի հեռու տեղից... որովհետեւ նրանց տրեխների ցեխը դեռ Թաց էր: Նրանք պառկել էին առանց հանուելու, իրանց հագուստով, մինչեւ անգամ ոտնամաններով: Նրանք կրած ունէին եւ զէնքեր, բայց գիշերը, թէ ընթրիքի ժամանակ, թէ վիճաբանութեան միջոցին, նրանց վրայ զէնքեր չտեսայ, բացի մի մի դաշոյնից: Ուրեմն նրանք գիշերը այստեղ չէին մնացած, մտածում էի ես, ուրեմն ինձ հարբեցրին, քնացրին, որ չիմանամ, թէ դէպի որ կողմն են արշաւանք գործում...:

Բայց ո՞րտեղ կորան այն երկու ծածկամիտ Զէյթունցիները, ի՞նչու չմնացին այստեղ, ի՞նչու Կարօն չծանօթացրեց ինձ նրանց հետ եւ ոչ ասաց թէ նրանք ովքեր են... միթէ՞ նա չէ հաւատում ինձ: Ահա այդ հարցերը զբաղեցրին իմ միտքը, երբ առաւօտեան զարթեցայ խորհրդաւոր մենարէթի մէջ:

Ինձ Թւում էր, թէ ես ընկած եմ մի կախարդուած ամրոցի աւերակների մէջ, թէ մի դիւթական ձեռք ինձ բերեց այդ դիւթենիկ աւերակներում, թէ Կարօն, Ասլանը, Սագօն, — այդ բոլորը առաջօք եւ խաբէական պատկերներ էին: — «Չէ, մտածում էի ես, Թողնեմ, փախչեմ եւ հեռանամ այստեղից, գնամ մօրս մօտ, հնազանդ գլուխս խոնարհեցնեմ նրա առջեւ եւ ասեմ, ես քեզանից չեմ հեռանայ, միշտ կ՚աշխատեմ քեզ համար եւ քոյրերիս համար, միայն ինձ վարժատուն մի ուղարկիր»:

Իսկ երբ վարժապետիս սոսկալի պատկերը աչքիս առջեւն էր գալիս, իսկոյն սթափւում էի, կրկին լուծւում էր դիւթական Թիլիսմանը, եւ ես զգում էի, թէ իրականութեան մէջ եմ գտնւում, թէ այս բոլորը, ինչ որ տեսնում էի, երեւակայութեան ցնորքներ չէին: Իսկոյն փոխւում էի միտքս. — «Չէ, ասում էի, երազ չէ իմ տեսածը եւ ոչ կախարդութիւն. դրանք իմ լաւ ընկերներն են. Ասլանը հրեշտակի սիրտ ունի, Կարօն հէնց վարժատանում եղած ժամանակ սիրում էր ինձ, Սագօն նոյնպէս բարի տղայ է, նրա սիրտը այն չէ, ինչ որ լեզուն է: Չէ, կը մնամ այստեղ, դրանցից չեմ բաժանուի...»:

Մինչ ես այսպիսի խորհրդածութիւնների մէջ էի, աչքս ընկաւ պառկած ընկերներիս վրայ. չգիտեմ, ի՞նչու ես յիշեցի մի զրոյց, որ շատ անգամ լսել էի տատիս հէքեաթների մէջ:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

տարուող այս անցուղարձերուն, որոնք անգի կ'ունենան Թուրքիոյ մտահոգութիւնը աւելցնելու համար: Կովկասեան ճակատը ներկայիս խորհրդային ռազմական կարեւորագոյն կեդրոններէն մէկը եղած է:

Հակառակ այս բոլորին, Թուրքերը անտարբերութեամբ կը դիմաւորեն մառեչալ Ռոքոսովսկիի գալուստը՝ իրենց սահմանին մօտ, յայտարարելով, թէ Ռուսերը կրնան նաեւ Բուլղանինը ղրկել Կովկաս, եթէ կ'ուզեն: Այս հարցին առնչութեամբ, պոլսական թերթերը կը գրեն թէ Ռոքոսովսկին Թրքական սահմանը ղրկելով, Խ. Միութիւնը բացէ ի բաց ըսպառնալիք կ'ընէ. ուրեմն՝ Թուրքիա իրաւունք ունի այս ուղղութեամբ բողոք ներկայացնելու ՄԱԿի մէջ: «Ճումհուրիէթ» թերթը կը գրէ յատկապէս. — Ռոքոսովսկի 1938ին Մանչուրիա ղրկուած էր՝ այնտեղ ծագած խռովութիւնները ջախելու համար: Բայց, Թուրքիան Մանչուրիա չէ: Մանչուրիոյ մէջ ան ըստացած էր իր զօրավարի աստիճանը, սակայն եթէ նման խաղ մը խաղայ՝ Թուրքիոյ մէջ կրնայ կորսնցնել մառեչալի իր պաշտօնը:

Մինչ այս մինչ այն, ընդդիմադիր չարժումը խռովութիւններ սկսած է հանել Թուրքիոյ մէջ: Եչ. օր, հակակառավարական ցոյցեր տեղի ունեցան Անգարայի եւ Պոլսոյ մէջ. ուսանողութիւնը պատանիներու եւ արտասովոր ուժերու միջոցաւ յաջողեցաւ ցրուել ամբոխը: Մայրաքաղաքին մէջ, Խռովութիւններ ծագեցան, Հալք կուսակցութեան կազմակերպած միթինկէն ետք, ուր խօսք առած էր կուսակցութեան նախագահ՝ Իսմէթ Ինէօնիւ: Միթինկէն վերջ՝ ամբոխը հետեւեցաւ Ինէօնիւի կառքին, որմէ ետք հաւաքուեցաւ Խորհրդարանի նախագահին տան առջեւ եւ սկսաւ բացագանչութիւններ արձակել:

Ոստիկան–զօրաց ուժերը բազմապատկուած՝ կը շրջին ներկայիս Թուրքիոյ փողոցներուն մէջ, յատկապէս՝ Անգարա եւ Պոլիս, հաւանական նոր խռովութիւններու առաջքն առնելու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԹԷՆՔԻ մէջ վերջացան Յունաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ ներկայացուցիչներուն խորհրդակցութիւնները. հրատարակուեցաւ զեկոյց մը, որ կը յայտնէ թէ երկու երկիրները պիտի գործակցին իրարու հետ: Խօսակցութեանց գլխաւոր նիւթը եղած է Կիպրոսի հարցը, ինչպէս նաեւ Միջին Արեւելքի թնճուկը:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ սկսած են բազմապատկել իրենց հրթիռներուն փորձերը, որոնք մեծ յաջողութիւններ կ'արձանագրեն: Միջ երկրային այլազան տեսակի հրձիգներ արձակուած են, որոնք կը բարձրանան մինչեւ 6500 քիլոմեթր՝ անհունին մէջ: Աւելի զօրաւոր՝ քան խորհրդային հրձիգները:

ՔՐԻՍԹԻԱՆ ՏԻՈՐԻ մարմինը այսօր Փարիզ պիտի փոխադրուի Մարսէյ Պուսաքի անձնական օդանաւով: Ինչպէս գրած էինք մեծանուն դերձակին մահուան լուրը մեծ յուզում պատճառած է աշխարհի բոլոր կողմերը, մասնաւորաբար Տալասի մէջ (Թէքսաս) ուր Տիոր մասնաճիւղ մը ունէր:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեցաշէն Յանձնախումբը շնորհակալութեամբ արձանագրած է Լիոնի հրապարակի վրայ ծանօթ վաճառական Պ. Պարպարեանի (Կաճ Քաբէլ) 50 հազար ֆրանքի նուէրը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Աշխոյժ եւ կարող մէկը, ընկերութիւն կազմելու համար կամ գործակցելու համար, պրեվըքէ նոր ապրանքի մը համար առանց մրցակցութեան: Մեծ կարելիութիւններ: Պէտք է տրամադրելի ունենայ երեք հարիւր հազար ֆրանք:

Գրել Թերթին հասցէին որ կը փոխանցէ:

×

Բենիամին, Դաւիթ, Արշալոյս, Գոհար, Թերվիզ եւ Մարիամ Էկէքեանները՝ Բաբերդի Գայլու գիւղէն: Կը կարծուի որ Ֆրանսա կը գտնուին: Փնտռողներն են քոյր եւ եղբայր Ճուհատ եւ Աստուր Էկէքեանները: Հասցէ՝ Նոր–Արէշ, 50 փ. թիւ 24 Երեւան, Հայաստան:

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԻՋՄԱՍՆԱՃԻՒՂԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի մասնաճիւղերը, այս երկուշաբթի ժամը չորսին, Սասունիի ճաշարանի վերնայարկը, 31 րիւ տ'Ալեքսանտր, Փարիզ (2), մէթրօ Ռէօմիւր Սէպասթաբոլ: Կարեւոր օրակարգ:

ՊՈՄՈՆԻ ՀԱՅ ՀԱՄԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ

«Շանթ» Թատերախումբը ղեկավարութեամբ Գր. Քէնտիրեանի կը ներկայացնէ Գր. Վահանի «ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ», որ մեծ յաջողութիւն գտած է Նիսի մէջ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Այրի Տիկին Համբարփիւռ Աղապալեան (Ամերիկա), Այրի Տիկին Եղիսաբէթ Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Միհրան Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Բենիրեմէզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հայկ Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Կանանեան, եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Վազգէն Աղապալեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Պ. Վիչէն Տէր Ղուկասեան եւ զաւակները, Պ. Թագւոր Թագւորեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Արսլանկիւլեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Վահրամ Տէր Ղուկասեան եւ զաւակունք, Պ. Նուպար Տէր Ղուկասեան, Պ. Վահագն Կարապետեան, Օր. Անահիտ Կարապետեան, Տօքթ. Վահան Պալասանեան, Տէր եւ Տիկին Ֆիտօն, Տէր եւ Տիկին Պարոնվարդեան եւ զաւակները (Մօպէօժ), Պ. Յարութիւն Զարլըգճեան, բազմաթիւ պարագաները եւ բարեկամները խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց քրոջ, մօրաքրոջ, քենիին, մեծ մօրաքրոջ, զարմուհիին, ազգականուհիին եւ բարեկամուհիին՝

ՏԻԿԻՆ ԳՈՀԱՐ ՎՏԱՐԱՆԴԻԻ

(Ծնեալ Եայլախանեան, Կարնեցի, 67 տարեկան, այրին բանաստեղծ Արամ Վըտարանդիի):

որ տեղի ունեցաւ յետ կարճատեւ հիւանդութեան, Բշ. օր 21 Հոկտ. ժամը 1·30–ին, Պիշա հիւանդանոցը:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս շաբաթ, 26 Հոկտեմբեր, կէսօրէ վերջ, ժամը 14·15ին, Հայոց եկեղեցին, 15 րիւ Ժան Կուժոն, Փարիզ, ուրկէ մարմինը պիտի ամփոփուի Նուայի լը Սէքի գերեզմանատունը:

Մասնաւոր մահազդ դրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Երիտասարդ գործաւորուհիներ եւ գործաւոր մը:

Confiserie MARMARA
49, Rue Raspail. Alfortville

×

Տունը աշխատող գործաւորուհիներ Շըմիզիէի համար: Կը յանձնենք Փարիզի շրջակայքը (մինչեւ 50 քիլոմեթր):

Դիմել՝

TAVITIAN, 40, Rue de Flore. Alfortville
ENT. 35-17

Կամ Փարիզի հասցէին՝

19, Bd. Saint-Denis

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Կ'ուզուի հայ պատուաւոր կին մը 45–50 տարեկան, որ առանձին կնոջ մը մօտ ըզբաղի տան գործերով, օրուան ընթացքին: Սնունդ, բնակարան ապահով եւ ամսական վճարում մը:

Դիմել՝

GARAGE DES SPORTS - M. ARAM
167, Ave Michel Bizot, Paris

AVE. NIEL
TAILLEUR H. & D.
COUTURE CONF.
b. Mag. av. Logt b. aménagés
chauff. cent. Px. 9 m. PAS 49-98

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

3 Նոյեմբեր կիրակի գիշեր, Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ:

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 31ին, հինգշաբթի երեկոյ, Ալհամպրայի մէջ:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին: Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 3ին, կիրակի ժամը 15·30ին, Կղերականներու սրահը, 22 րիւ տէ Պահիւթիէ:

Կը նախագահէ ընկ. Պ. ՔԷՆՏԷՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Հ. ԹԱՇՃԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Կիրակի, 27 Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր
GEORGE VI շքեղ սրահներուն մէջ
Ջանազան աքթրաքսիոններ
Մուտք 500 ֆրանք
Deux Orchestres — Cotillons
Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով միութեան գրասենեակը
PRO. 77.73

Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ ԵՒ ԳՐԻԳՈՐ-ՎԱՀԱՆԻ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՇՐՋԱՊՏՈՅՏԸ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ
ՎԻԷՆ.— Շաբաթ գիշեր, 2 Նոյեմբեր, Կաթոլիկներու սրահը, Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ին
ԼԻՈՆ.— Կիրակի ցերեկ, 3 Նոյեմբեր, Սթիւտիօ Քըէքի, 24 րիւ Տինուար
ՏԷՍԻՆ.— Կիրակի գիշեր 3 Նոյեմբեր, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ
Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Հայ Կրթական Մարմնոյն
Առաջին անգամ ըլլալով շրջանին մէջ, ծանօթ դերասան Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը խաղայ մասնակցութեամբ հեղինակին եւ տեղական բեմի լաւագոյն ուժերու
ԿԻՆՍ ԱՆՀԱՒԱՏԱՐԻՄ Է
Միծաղաշարժ կատակ. երեք արար ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ
Մուտքի շատ մատչելի գիներ
Լիոնի համար տոմսերը նախապէս ապահովել, դիմելով՝
Պ. Ղ. Ղազարեանի դերձակատունը՝ 56, Rue Cuvier, Lyou - Télphone : LA. 80-72

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ ՄԸ

●

Սահիպողաբար կը փնտռուի վարձու յարկաբաժին կամ տուն (փավիյոն) մը, Փարիզի կամ արուարձանի մը մէջ: Դիմել «Յառաջ»ի:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Որակեալ լաւ գործաւոր մը, կահագործ (էպենիսթ), որ գիտնայ գծել: Ոչ մասնագէտները պէտք չէ դիմեն՝

ENTREPRISE G. PANOSSIAN
Menuiserie-Ebénisterie
34, Rue de la Liberté, EMBRUN - Hautes-Alpes

BAINS DE VAPEUR
4 bis, Rue de la Pierre-Levée — Paris - 11e
OBE. 12-51
MÉTRO : RÉPUBLIQUE, OBERKAMPF ET PARMENTIER
ԵՐԵՔ ՍՐԱՀ ՇՈԳԻԻ ԼՈԳԱՆՔԻ
(SUDATION ET FUMIGATION)
Մասաժ, Օքսիժենօթերափի, ձեռքերու եւ ոտքերու խնամք (մանիւքիւր–փետիւքիւր) քուաֆիւր, սուէն տը պօթէ, փիսին:
BAR - RESTAURANT
Բաց օրեր.—
ԿԻՆԵՐՈՒՆ
Ուրբաթ ժամը 11էն 23
Երկուշաբթի ժամը 11էն 23
Չորեքշաբթի ժամը 11էն 23
ԱՅՐԵՐՈՒՆ
Հինգշաբթի ժամը 17էն 23
Շաբաթ ժամը 9էն 23
Կիրակի ժամը 8էն12
ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ
ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ
Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ
4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31-21
ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
Métro : F. D. Roosevelt
Հաճելի մթնոլորտ
Առաջնակարգ կովկասեան խորոված–ներ, «շաշլիք», «քարոքի»
Bar Américain

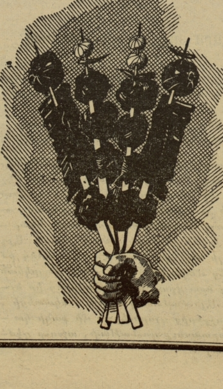

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15769-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամսեայ 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 փր.

ԿԻՐԱԿԻ 27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

DIMANCHE 27 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8029 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3830

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ"

Այս անունով ճանչցուած էր Երգեր ու Վէրքերու հեղինակը՝ իր բնածին տաղանդի ծլումէն սկսեալ մինչեւ յիսուն տարեկանը :

« Դաշնակցութեան բանաստե՛ղծ » :

Այս փաղաքշական մակդիրին հմայքով բեռնաւոր, Աւետիք Իսահակեան իր երիտասարդ տարիքէն կուքը դարձաւ դաշնակցական նոր սերունդին՝ սահմանին արեւելեան եւ արեւմտեան կողմերը միանգամայն :

Իր համբաւը չատոնց տարածուած էր արդէն Թուրքիոյ մէջ, ուր 1908ի Օսմանեան Սահմանադրութեան հռչակումէն վերջ ծագած էր նոր կեանքի մը արշալոյսը : Սկսած էր ազգային զարթօնքի, հայկական վերածնունդի փայլուն շրջան մը :

Վաղեմի Բիւզանդիոնը ձերբազատուած բռնակալ վարչաձեւի կաշկանդիչ կապանքներէն՝ դարձած էր արեւմտահայ մշակոյթի ոստան մը, լոյսի փարոսն մը : Հոն կուգային համախմբուիլ մեր մտաւորականները Եւրոպայէն ու մանաւանդ Կովկասէն :

Թրքահայ մամուլին եւ գրականութեան մէջ յայտնաբերուող նոր ոգին, Թարմ ու ջերմ շունչը խանդավառութեամբ կը լեցնէր երիտասարդութեան հոգին՝ գրողական գրասեղաններէն սկսեալ :

Մեր գրագէտներն ու բանաստեղծները, յեղափոխականներն ու հայդուկները, հրապարակագիրները բոլորին պաշտամունքին առարկան դարձած էին :

Աւելիա այն շրջանն էր, երբ անմահ Ակնունին՝ հիացիկ երիտասարդ ունկնդիրներու որոտընդոստ ծափերուն տակ՝ գովքն հիւսելով Հ. Յ. Դաշնակցութեան՝ կը պատգամէր . «Կուսակցութիւն մը, որ իր ծոցին մէջ ունի երկու հազար մտաւորական, դա կուսակցութիւն չէ, ա՛զգ է» :

Ահա՛ այդ խանդավառ օրերուն էր, 1911ի գարնան, որ Պոլիս կը հասնէին մեծանուն գրագէտ Աւետիս Ահարոնեան եւ Դաշնակցութեան բանաստեղծ Աւետիք Իսահակեան, իրենց ճամբուն վրայ հանդիպելէ վերջ Տրապիզոն ու Սամսոն, ուր արտակարգ ընդունելութեան արժանացած էին :

Կովկասահայ երկու մտաւորական նոր գէմքերու Պոլիս ներկայութիւնը ոգեւորութեան նոր ալիքներ բարձրացուց : Բերայէն մինչեւ Սկիւտարի բարձունքը հրապարակային հաւաքոյթներ սարքուեցան լսելու համար հայ տառապանքի երգիչ Ահարոնեանը, որուն խօսքը նոյնքան հմայիչ էր որքան գրիչը :

Աբու Լալայի լուսեղաց հեղինակը իր կողքին էր միշտ :

Աւետիք Իսահակեան բախտաւոր աստղի տակ ծնած՝ երջանիկ կեանք ունեցաւ : Պոլիսէն վերջ անցաւ Եւրոպա, Աւստրիա, Զուիցերիա, Իտալիա, ուր մնաց համաշխարհային առաջին պատերազմի շրջանին ու նաեւ անկէ վերջ ալ երկար տարիներ՝ մանաւանդ Ժընեւ ու Վենետիկ :

Եկաւ նաեւ Փարիզ այն օրերուն՝ երբ Հայաստան իշխանապետութիւնը չատոնց խորհրդային տարազ հագած էր :

Կ'ապրէինք տարագրի դառն օրեր : Հ. Յ. Դաշնակցութեան Բիւրոն եւ Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը ի վիճակի չէին պահելու զինքը : Ինչպէս չէին կրցած պահել Զապէլ Եսայեանը :

Նոր կեանք մը կը սկսէր Իսահակեանի համար : Քանի մը տարի հայրենիքին մէջ ապրելէ ետք, 1929ին կը վերադառնար Փարիզ : Հուսկ ուրեմն 1936ին վերջնապէս հաստատուելու համար Հայաստանի մայրաքաղաքը :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԻ ՄՈԼԷ ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌՋԵՒ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ՝ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՄ

Կի Մոլէ չաբաթ օր պիտի վերջացնէր իր դահլիճին կազմութիւնը, երկուշաբթի օր Ազգ. Ժողովին ներկայացնելու համար : Երեսփոխանները պիտի վաւերացնե՞ն իր դահլիճը . դժուար է այժմէն բան մը ըսել, քանի որ խորհրդարանական բոլոր խմբակցութիւնները ցարդ պատասխան չեն տուած : Ամէն պարագայի մէջ, ընկերվարական պարագլուխը առաջնորդ է, որ իրեն Թիկունք պիտի կանգնին ժողովրդական Շարժումը, Արմատականներու ուղղափառ եւ անջատուած Թեւերը, Դիմադրականները, Ձախ – Հանրապետականները եւ Անդրծովեան Անկախները :

Կի Մոլէ ծրագրած է դահլիճին կազմութեան օժանդակող բոլոր հոսանքներուն նախարարական պաշտօններ ապահովել . այս մտահոգութեամբ, բազմաթիւ նոր նախարարութիւններ ստեղծած է, ինչ որ կացութիւնը բաւականին կը բարդացնէ : Արդէն խօսք կը դառնար «ձմեռնային» կառավարութեան մը վրայ, այսինքն՝ չորս ամսուան դահլիճի մը մասին : Շրջան ընող կարգ մը զրոյցներու համաձայն, Շուման մերժած է մասնակցիլ կառավարութեան : Պատճառը այն է, որ Արտաքին նախարարութիւնը փոխանակ իրեն յանձնելու, Մոլէ կը մտածէ վստահիլ Փինոյին :

Ցամենայն դէպս, ոչ ոք վստահ է Մոլէի յաջողութեան, Թէեւ ցարդ ներկայացած վարչապետութեան Թեկնածուներուն մէջ, ձախողելու ամէնէն քիչ հաւանականութիւն ունեցող անձը կը նկատուի : Բչ. օր, կէսօրէ վերջ երեսփոխանները պիտի ըսեն իրենց խօսքը . եթէ մեծամասնութիւն չգոյանայ, տագնապին հետեւանքները չատ աւելի ծանր կրնան ըլլալ :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ՓԱՐԻԶ ԿՈՒԳԱՅ

Ինչպէս գրած էինք, Ուաշինկթընի մէջ կը շարունակուին անգլեւամերիկեան խորհրդակցութիւնները, Նախագահ Այզընհաուըրի մասնակցութեամբ : Մաքմիլըն եւ Այզընհաուըր իրենց խորհրդակցութեան ընթացքին յառաջիկայ տարուան սկիզբը Եւրոպայի մէջ դաշնակիցներու համագումարի մը կարելիութիւնները քննեցին :

« Մեծերու » խորհրդաժողովը կրնայ գումարուիլ Լոնտոն կամ Փարիզ :

Ատլանտեան Ուխտի երկիրներու այս ժողովին առիթով, հաւանական է որ Նախագահ Այզընհաուըր շրջապտոյտ մը ընէ դաշնակից երկիրներուն մէջ :

Միացեալ Նահանգներու Նախագահն ու Անգլիոյ Վարչապետը Դեկտեմբերին Փարիզ պիտի գան, ժողովին մասնակցելու համար :

Այս առիթով կ'ըսուի, թէ ոչ մէկ նոր ծրագիր մշակուած է Միջին Արեւելքի համար : Այս շրջանին նկատմամբ տրուած որոշումներուն մասին անգլիական եւ ամերիկեան շրջանակները կը մերժեն բացատրութիւններ տալ :

Եւրոպայի մէջ գումարուելիք Արեւմտեաններու համագումարը, որուն պիտի մասնակցի Նախագահ Այզընհաուըր, կ'առաջադրէ սերտ կապեր ստեղծել դաշնակիցներու միջեւ ու գործակցիլ յատկապէս հիւլէական մարզին մէջ : Միացեալ Նահանգներ պատրաստ են ամէն տեսակէտէ օժանդակել իրենց բարեկամներուն :

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Մինչ իր գրագէտ ու բանաստեղծ ընկերներէն չատեր բանտերու եւ աքսորավայրերու մէջ անհետ կը կորսուէին, Իսահակեան՝ իր բախտաւոր աստղէն առաջնորդուած՝ կը դառնար «Վարպետ» : Կ'արժանանար ամենաբարձր պատիւներու...

Իր կեանքի վերջին հանգրուանին փառքի գագաթնակէտին հասած՝ ամբողջ 20 տարի վայելեց լաւ օրեր :

Այժմ հանգիստ սրտով աչքերը կը փակէ յաւիտենութեան՝ հայրենի հողին վրայ :

Երջանի՛կ մահ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՈՂՋՈՅՆ ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻՆ

ԽՄԲ. — Ծանօթ բանաստեղծ Լուի Արակոն որ վերջերս Մոսկուա գացած էր *Լեթր Ֆրանսէզի* մէջ հետեւեալ յօդուածը նուիրած է Աւետիք Իսահակեանի, անոր մահուան առթիւ :

1936ին, Մոսկուայէն կանչուելով, Էլզա Թրիոլէ ու ես, երբ կը հասնէինք այնտեղ, կը գտնէինք Կորքին՝ հոգեվարքի մէջ եւ Մոսկուայի ու իր տան ճամբուն վրայ լսեցինք մահը անոր, որուն այցելութեան կ'երթայինք : Ահաւասիկ, 1957ին, Մոսկուա հասնելով կ'իմանամ մահը դարուս մեծագոյն բանաստեղծներէն մէկուն՝ Աւետիք Իսահակեանի, զոր պիտի ուզէի ողջունել եւ իրեն հետ՝ խօսունկ երգը Հայաստանի :

Այս դարը ունի լուսաւոր քանի մը անուններ, քանի մը բանաստեղծներու անուններ.— Անգլիա՝ Քիփլինկ, Ֆրանսա՝ Ապոլլինէր եւ Էլիւար, Գերմանիա՝ Ռիլքէ, Սպանիա՝ Կարսիա Լորքա, Ռուսիա՝ Լսենին եւ Մայակովսկի, Հայաստան՝ Չարենց եւ Իսահակեան : Ամէն անգամ, երբ այս կրակներէն մէկը մարի աշխարհին մէջ, կը Թուի Թէ կը խաւարի : Մինչդեռ, ինչ որ կը Թողուն անոնք իրենց ետին, ստուեր չէ՝ այլ բոց : Իսահակեան անհետացած, « Աբու Լալա Մահարի»ն եւ « Սասմա Մհեր»ը կը մնան : Ինչպէս դարերուն դարերը վախճանին չեն հասած Մհերի պատկերին «որ կը սիրէ խեղճերը» նմանապէս, հազար տարի անց՝ Իսահակեանի ձայնին մէջ վերածնաւ Մհերի շունչը . 83 տարիները վախճանը չեն բերած բանաստեղծ Իսահակեանի, որ պիտի ապրի ոչ միայն հայ սրտին մէջ, այլ՝ համայն աշխարհի երգերու գանձարաններին մէջ իբրեւ նշոյլ մը, յաւիտեան արփող :

Հիմա, կարգը մերն է, վերապրողներուս, որոնց ուսերուն կը ծանրանայ այդ բոցը բարձր պահելու պարտականութիւնը : Մեզի կ'իյնայ աշխատիլ, որ այնտեղ ուր Հայաստանի երգը տակաւին չէ բերած իր վարդենիքին բոյրը, իր աչքերը փակող Իսահակեանի միջոցաւ սորվին ժողովուրդի մը մարդկային մեծութիւնը եւ փառքին ու տառապանքներուն հաւասարմնայ բանաստեղծութիւնը :

Երբեք այնքան չզգացինք պահանջը իրեն եւ իր ձայնին, որ աշխարհի դէմքին պոռաց, 1903էն սկսեա՛լ :

Օ՛ ազատութիւն, անմահներու Գուրանը եւ սոխակը դրախտի :

ARAGON

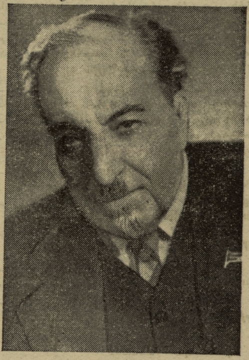

— Ի՛ՆՉ ՊԻՏ ԼԻՆԵՄ ԿԵԱՆՔԻՑ ՅԵՏՈՅ,
ՀԱՐՑՈՒՄ ԱՐԻ ԵՍ ԲՆՈՒԹԵԱՆ :
— ԻՆՉ ՈՐ ԷԻՐ ԿԵԱՆՔԻՑ ԱՌԱՋ, —
ԱՅՍՊԷՍ ՏՈՒԵՑ ԻՆՁ ՊԱՏԱՍԽԱՆ :

ԱՒ. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ԵՒ ՆԱՆԹԻ ՑՈՅՑԵՐԸ

Ուրբաթ օր տեղի ունեցած գործադուլին հետեւանքով ծանր դէպքեր պատահեցան, յատկապէս Նանթի մէջ : Բանթողները միթինկ մը սարքելէ վերջ, տողանցեցին եւ խմբակներու բաժնուած փշրեցին հաբրեակ մը ցուցափեղկեր . անկարգութիւններ ըրին նաեւ ոստիկանատան մէջ :

Ջենտառմը մը արձակուեցաւ զինուորական կառքի մը վրայ, չորս զինուորականներ վիրաւորուեցան, որոնցմէ մէկը՝ ծանր :

Ժամը 18ին սկսան ցոյցերը, որոնք խռովութեան վերածուեցան : Ցուցարարները արգելք կը հանդիսանային, որ ինքնաշարժները իրենց ճամբան շարունակեն :

Զինուորական մը, որ հեծանիւով կ'անցնէր, ցուցարարներուն ձեռքը անցաւ, ու հազիւ կարողացաւ ազատիլ՝ Աշխատանքի Դաշնակցութեան (Համայնավար) բարձրաստիճան պաշտօնեաներէն մէկուն միջամտութեամբ, որ անոր ընկերացաւ մինչեւ իր տունը :

Ժամ մը վերջ, ոստիկանները շրջապատած էին արդէն քաղաքը եւ ցրուեցին ցուցարարները : Այս առիթով բախումներ պատահեցան, որոնց հետեւանքով ծագեցան կռիւներ, որոնք շարունակուեցան մինչեւ ժամը 22 : Կարգ մը ձերբակալութիւններ ալ եղան :

———o———

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ՓԱՐԻԶԷՆ Կ'ԱՆՑՆԻ

Հռչակաւոր երաժշտագէտ Արամ Խաչատուրեան որ Հարաւային Ամերիկա գացած էր նուագահանդէսներ տալու համար, չաբաթ օր օդի ճամբով Փարիզ եկաւ, Հայաստան երթալու համար :

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ Աստանը փաստեց, Թէ խորհրդային լրտես Աբէլ հիւլէական գաղտնիքներ յանձնած է Մոսկուա : Մահուան պիտի դատապարտուի : Դատավճիռը պիտի յայտարարուի Նոյեմբեր 15ին :

ՊԵԼԿՐԱՏԻ մէջ կը յայտնեն, Թէ Մոսկուա պիտի չօժանդակէ Եուկոսլաւիոյ՝ եթէ Ամերիկա դադրեցնէ իր օգնութիւնը :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետ Ատընաուըր Բչ. օր պիտի ներկայացնէ իր կառավարութիւնը՝ վաւերացնելու համար :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ յեղափոխութեան տարեդարձին առիթով, ոստիկանութիւնը հրաժանդ տուած է մինչեւ Նոյեմբեր 4 հակել Փեշտայի փողոցներուն մէջ :

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ԵՐԳԵՐՈՒ ՎԱՐՊԵՏԸ

Ո՛րքան մօտ էինք, ո՛րքան հեռացանք…

Կովկասէն Կարին, յետոյ Պոլիս ապաստանած էր, խուսափելով ցարական հալածանքներէն, որոնք մոլեգնութեան հասեր էին, իբրեւ հետեւանք Դաշնակցութեան դէմ սարքուած դատին (1911–12):

Այդ օրէն ալ կը սկսէր մեր ծանօթութիւնը, որ վերածուեցաւ կատարեալ մտերմութեան, երբ ստանձնեցինք տպել «Աբու Լալա Մահարի»ն:

«Դրսեցիները» — անոնք որ Թուրքիա կուգային օգտուելով Սահմանադրութեան վերահաստատումէն, իրենց հետ բերած էին, հայրենասիրական – յեղափոխական տաղերուն հետ, շատ մըն ալ ժողովրդական երգեր: Աւ. Իսահակեանի «Երգեր ու Վէրքեր»էն ո՛րքան կտորներ գոց եղած էին արդէն, երբ ինք Պոլիս կը հասնէր:

Մասնաւորապէս գիւղի եւ սարի գաւակներ, փէտայիներ էին որ կը տարածէին այդ երգերը, փափսալով բանաստեղծին յեղափոխական ծածկանունն ալ, «Հայ Գուսան»:

Դումանն սարեր, դարտլու սարեր, —
Դարտ ու դուման մեր վաթան,— Ա՛խ,
գլուխըս քո ուղուրին,— Ա՛խ, մեր անուշ մէր – վաթան:
Ջան տղերք, ջան, զարնենք զարկենք —
Մեր վաթանի ուղուրին…

Եւ կամ,— Նարիս տարան, ջանիս տարան —Հունգուր – հունգուր կուլամ ես··

Յետոյ սորվեցանք նաեւ իր աշխատանքի սրտառուչ երգը ·—

Ա՛խ, մեր սիրտը լիքը դարտ, ցաւ
Օր ու արեւ չտեսանք ·
Վա՛խ, մեր կեանքը սեւով անցաւ,
Աշխարհից բան չիմացանք …

Այնքան յափշտակուած էինք այս երգով, որ 1912ին Թուրքերէնի թարգմանել տուինք ողբացեալ Տիգրան Ծամհուրին (Ֆէրիտ Ճէմիլ – Տիգրան Ամսէեան), Մայիս մէկի տօնին առթիւ… (Կարին):

Այդպէ՛ս էին օրերը: Յետոյ Աւ. Իսահակեան չուեց Եւրոպա, եւ, 1925էն վերջըն էր որ վերահաստատուեցաւ մեր բարեկամութիւնը, նախ թղթակցութեամբ (Վենետիկ էր այն ատեն), յետոյ անձամբ, այստեղ:

Մեզի համար գաղտնիք չէին իր մտահոգութիւնները, դէպքերու նոր դասաւորման առթիւ: Եւ երբ երկրորդ անգամ Երեւան կը դառնար (1930), գիտէինք որ մեծ հաւատք ունէր իր հմայքին եւ անձնական կապերուն վրայ:

Գնաց, իր հերթական տուրքն ալ վճարեց, եւ հասաւ փառքի գագաթնակէտին: Մանաւանդ նոր Աշխարհամարտի ընթացքին կատարած եւլոյթներով, որոնք ծանօթ են բոլորին:

Ժամանակը չէ զբաղելու այդ մանրամասնութիւններով: Կը բաւէ ըսել որ, իր վերջնական վերադարձը դէպի հայրենիք եղաւ բարիք մը ե՛ւ իրեն ե՛ւ իր շրջապատին համար:

Ինչ կը վերաբերի բուն գրական վաստակին, կիսկատար տեղեկութիւններ միայն ունինք Հայաստանի մէջ կատարած ստեղծագործութեանց մասին: Այնպէս որ, դժուար է դատել, — նախապէս արտադրած գործե՞րն աւելի կը կշռեն, թէ ինչ որ արտադրեց Արտասահմանի մէջ:

Իբրեւ բանաստեղծ, Աւ. Իսահակեան պիտի մնայ վարպետը ժողովրդական երգերու եւ զրոյցներու: Թէեւ, այդ երգերէն շատեր դատապարտուած են մոռացման, իրենց խժալուր թաթարաբանութեամբ: Մանաւանդ հիմա որ, Հայաստանի նոր սերունդը կը ձգտի աւելի պայծառ, նորէն ժողովրդական, այլ գրականօրէն աւելի մշակուած տաղեր հիւսել այնքան ճարտարութեամբ:

Իսկ իբրեւ մշակ իմաստասիրութեան եւ համամարդկային յղացումներու, իր «Աբու Լալա Մահարի»ն պիտի մնայ յիշատակարան մը մտածումի յանդգնութեան: Տեսակ մը սանձարձակ թռիչք, ազատ՝ միջավայրի եւ ժամանակի կաշկանդումներէն: Գործ մը որ կը խօսի ամբողջ մարդկութեան, հակառակ իր ձեւական թերութիւններուն:

Իր վիպասանի տաղանդին վերջնական արտայայտութիւնը պիտի կազմէ, անշուշտ, «Ուստա Կարօն», որու մասին կը խօսուի տարիներէ ի վեր, եւ որուն համար կ՚ըսէ եղեր, — «Այդ իմ կտակն է»:

Ի՞նչ կարելի էր մաղթել իր ծննդեան 70ամեակին առթիւ, եթէ ոչ այն որ կէս չմնայ այդ գործը:

14 – 4 – 1946 Ծ.

"ՀԵՐԹԸ ՄԻ ՊԱՀ ՔՈՆՆ Է ՀԻՄԱ"

Բանաստեղծական յղացումներ կան, որոնք ժողովուրդի մը բովանդակ կեանքը կը խորհրդանշեն ու անոր դարաւոր մշակոյթը կը յատկանշեն:

Այդպիսի բանաստեղծութիւն մըն է Եղիշէ Չարենցի Ես իմ անուշ Հայաստանի արեւահամ բառն եմ սիրում ստեղծագործութիւնը, որ հակառակ իր ա՛յնքան պարզութեան, խորիմաստ տողեր կը պարունակէ: Եւ բնական էր որ մեր ժողովուրդը սիրէր զայն, իբրեւ թէ իր առօրեայ հոգերուն աղօթքն ըլլար:

Նման քերթուած մըն է նաեւ ողբացեալ Աւետիք Իսահակեանի հետեւեալ կտորը, որուն ամէն մէկ տողը կարելի է վերլուծել, յանդելու համար հոն, ուր բանաստեղծը, առանց մարգարէ ըլլալու, կը նախատեսէ թէ ի՛նքն ալ, ինչպէս բովանդակ մարդկութիւնը, ուղեւոր մըն է, եւ որուն հերթը պիտի գայ…:

Արարատի ծեր գմբէթից՝
Դար է եկել, վայրկեանի պէս,
Ու անցել:

Դարերը որ անցեր են, վայրկեանի տեւողութիւն ալ չեն ունեցեր: Յաւիտենական Արարատը կայ ու կը մնայ: Հովանաւորեր է սերունդներ, որոնք անով ներշնչուեր են, անով խանդավառուեր, իրենց աչքը միշտ յառած հոն, ուր աւանդութիւնը Նոյի տապանը տեղաւորեց, եւ բնաջնջման դատապարտուած մարդկային բեկորներուն ապաստան տուաւ:

Անհուն թուով կայծակների
Սուրն է բեկուել ադամանդին,
Ու անցել:

Բնութեան հարուածներն իսկ անզօր եղան հարուածելու այդ սրբազան լեռը: Անհուն թուով կայծակներու շեղբը, ադամանդի մը զարնուելու պէս, փշրուեցաւ ու անցաւ…:

Այս տողերուն մէջ կարելի է կարդալ նաեւ Հայուն ճակատագիրը: Մարդկային էակին կողմէ անհուն հարուածներ, անողոք սուրեր զարնուեցան ու անցան…

Մահախուճապ սերունդների
Ա՛չքն է դիպել լոյս – գագաթին՝
Ու անցել:

Մահուան առջեւ խուճապահար սերունդներուն աչքը հանդիպեր է լոյս – գագաթին, յաւիտենական ձիւնափառ գագաթին, ու դարձեալ անցեր:

Եւ վերջապէս մարդ էակը, առաջին կարգին մեր բանաստեղծը, կը խորհրդածէ, կ՚իմաստասիրէ:

Հերթը մի պահ քո՛նն է հիմա,
Դո՛ւ էլ նայիր սէգ ճակատին,
Ու անցիր:

Աւետիք Իսահակեան մարգարէանալու պէտք չունէր, երբ այս տողերը կը գրէր տարիներ առաջ: Բանաստեղծը այդ լոյսգագաթին հովանիին տակ ապրեցաւ բարեբախտաբար քանի մը տասնեակ տարիներ: Աչքը յառած միշտ սէգ ճակատին, գիտակցելով որ հերթը իրեն պիտի գար, պէտք էր անցնիլ, ու անցաւ անշշուկ, ամէնուն յարգանքին առարկայ:

Երջանի՛կ քերթող, որուն դառնութեան տարիները խաղաղութեան փոխակերպուեցան: Տակաւին քանի մը շաբաթներ առաջ, իր բնակարանին մէջ կ՚ողջունէր փարիզահայ քանի մը ուղեւորներ, որոնք իր ողջոյնը կը բերէին իր բարեկամներուն:

Երջանի՛կ քերթող… որ հայրենի օդը շնչելէ, հայրենիքին վերածնունդը ողջունելէ ետք, իր հողվրտիքը կ՚ունենայ հոն, Արարատի հովանիին տակ, ոչ այն միւս տարաբախտ քերթողներուն ու գրագէտներուն պէս, որոնց ո՛չ մահուան թուականը յայտնի է եւ ոչ ալ յիշատակի խաչքար մը ունին· բոլորն ալ նոյն հայրենիքի զաւակները …:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

"ՆԱՑԻՐ ՈՒ ԱՆՑԻՐ"

Աւետիք Իսահակեան:

Ինկաւ, աւելի ճիշդը՝ շիջեցաւ հայրենակարօտ սիրտ մը, Երեւանի մէջ:

Կարելի՞ է արդեօք տարբեր ձեւով բնորոշել գգացումներու երգիչին մահը՝ տարիքի իր լրումին մէջ: Մեր ժողովուրդին ընկերային եւ քաղաքական պայմանները փոթորիկի մատնած էին Իսահակեանը, սակայն, հակառակ այդ իրողութեան, մնաց «Երգեր ու Վէրքեր»ու բանաստեղծը, տարագիր սրտին մէջ՝ կարօտը հայրենի երկրին եւ, հայրենիք վերադառնալէ ետք, ապահովաբար, կարօտը իր երազին:

Երեւանի մէջ, Աւետիք Իսահակեանի մահը կը զուգադիպի տարաբախտ Չարենցին ծննդեան վաթսունամեակին:

Չարենց եւ Իսահակեան… երկու տարբեր հոգիներ· տարբեր՝ խառնուածքով ու կեանքով:

Ա. Իսահակեան մեռաւ 82 տարեկանին, թոռնիկներուն ճռուողիւնը լսելէ վերջ: Եւ, ինչ փոյթ, թէ պիտի չկատարեն Ալագեազի լանջերուն վրայ շիրիմ մը ունենալու իր փափաքը· ամէն պարագայի մէջ, անպատեհութիւն մը չկար: Մնաց Երեւան եւ իր մարմինը պիտի ամփոփուի հայկական Պանթէոնին մէջ:

Մինչդեռ, սպաննուեցաւ Չարենց՝ երբ քառասուն տարեկան էր հազիւ· (կ՚ըսեն՝ թէ բանտի մէջ): Ցարդ, անյայտ է նաեւ իր գերեզմանը, եթէ ունի:

Մէկը սպիտակ գիշերներու երկարակեաց երգիչ, միւսը՝ մեծ խռովքներու հալածական ու խորտակուած արտայայտիչ: Ու, երկուքն ալ, մեծ բանաստեղծ, հայրենապաշտ:

Իսահակեան չունէր Սիամանթոյի ազդմական հոգին եւ յաճախանքը արեան: Չարենց, հազիւ թէ կը դգար ցորեանի ծովերը Վարուժանի ու կը պաշտէր Սիամանթօն:

Ա. Իսահակեան Դաշնակցական էր, գաղափարականօրէն, թէեւ իր բանաստեղծութիւններուն մէջ՝ հայրենասէր «պըրդափի» աչուղ մը· նոյնիսկ՝ «Դաշնակցութեան տասնամեակին» խորագիրով երկարաշունչ իր քերթուածը ոչինչ ունի իբրեւ գաղափարական ուժեղ կառոյց· սովորականին պէս, սազը առած քաղցր տաղեր կ՚ըսէ, ստորագրելով … Հայ Գուսան: Կարդալով «ցաւած սրտին երգերը» եւ ցաւելով իրեն հետ, լսելով արտում կանչը «Որսկան աղբեր»ին, թռելով իրեն հետ իբրեւ «երկնի թիթեռ, որ գանձ չունի, — լեռ ու բեռ», կարդալով հայրենասիրական, պանդուխտի ու յաւակապէս՝ մօրը մասին գրած սրտայոյզ իր տաղերը, կը մտածենք, թէ ինչպէ՞ս այս մարդը զբաղած է զէնքերու փոխադրութեամբ, յեղափոխականներու հետ սահմաններ է անցած, մտած՝ պայքարի գրօշին ներքեւ եւ կուսակցական աշխա –

ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Իսահակեանի գործերը կարելի է բաժնել երեք խումբի ·—

1·— Երգեր·— Ժողովուրդին շրթներուն համար յօրինուած տաղեր են անոնք, զորս բանաստեղծը ձեւեր է աշուղներու լեզուով եւ ճաշակով, — նիւթը ընդհանրապէս սէր եւ բնութեան պաշտամունք՝ արցունքոտ յոռետեսութեան մը մթնոլորտին մէջ: Մեր գրականութեան պատմութեան շատ բան չի մընար այս տաղերէն, թէեւ ժողովուրդին այնքան սիրելի, որ կ՚երգուէին ամէն տեղ, Թիֆլիզէն մինչեւ Պոլիս: Ո՞վ չէ երգած Որսկան ախպէրը, Դարդս լացէքը, Ալագեազը եւ բազմաթիւ այլ երգեր: Թումանեան շատ կը գնահատէր այս ըստեղծագործութիւնները, ինք եւս ներշնչման նոյն աղբիւրին յաճախորդ, (կ՚արժէ քննել Թումանեանի եւ Իսահակեանի փոխադարձ ազդեցութեան պատմութիւնը, բայց ատիկա նիւթ մըն է որ կը հետաքրքրէ մասնաւորապէս Հայ Երգին Պատմութիւնը, — Դորբատէն դերման Փոքլորիստներու թելադրանքը (Դոզոխեան), յետոյ ազգային զարթօնքի եւ պայքարի շունչը (Գամառ – Քաթիպա), մինչեւ մեր ցեղային գեղեցկագիտութեան վերարխումը (Կոմիտաս):

Իսահակեանի երգերուն մէջ կը լողան, սակայն, Հայնէական զգայնութիւնը, որ երբեմն սանսիպլըրի կը դառնայ, եւ Նիցշէի անհատապաշտութիւնը, որ թաթխուած է դառնութեամբ եւ յոռետեսութեամբ: Լեզուն պատկերաւոր և ռամկունակ, յաճախ թրքական բառերուն քասովը հիւանդ:

2·— Աւանդութիւններ· — Իսահակեան կը սիրէ Փոքլորը, այսպէս հաւաքած եւ վերամշակած է (ինք եւս ստեղծած յաճախ) բազմաթիւ առակներ եւ հէքեաթներ, ընդհանրապէս բարոյական վարդապետութեան վերարկու մը նետած անոնց վրայ: Ունի նաեւ պատմուածքներ, որոնք եւս կը մատնեն առակագրութեան իր սէրը, — ժողովուրդին նման՝ իմաստութիւն ծախելու արեւելեան քօղարկեալ ձեւը: Այստեղ եւս, ինչպէս երգերուն մէջ, Իսահակեան կը յայտնուի իբրեւ ծայրայեղ ժողովրդապաշտ: Ըստ իր վարդապետութեան, երաժշտութիւնը եւ փիլիսոփայութիւնը բարձրագոյն կամ ազնուական ծագում չունին, — ամէնէն խոր զգայնութիւնը եւ ամէնէն ծանր իմաստութիւնը կը բխին յաճախ խոնարհ խաւերու սիրտէն ու միտքէն: Այս վարդապետութիւնը, որ ԺԸ. դարու ժառանգ է, ճիշդ չէ հիմա, — բայց այդ հարցին քննութիւնը պարագայական այս յօդուածին մէջ չէ որ պիտի կատարուէր:

3· Մշակուած գրականութիւն·— Այստեղ արդէն Իսահակեան կը թողու ժողովուրդը, եւ նիւթը կ՚ուսումնասիրէ բարձրօրէն, համաձայն գրական թէքնիքի պահանջներուն եւ հմտութեան (էրիւտիսիոն) թելադրանքներուն: Աբու Լալա Մահարին մէկն է այդ աշխատութիւններէն, — այդ գործին ուղղուած Օշականի քննադատութեան «հարթենքը», միշտ իրապաշտ վարդապետութեան կանոններով, կը վրիպի անոր համար որ «իրաւ» բանաստեղծութեան տեսութիւնը (ի՛նչ դէշ տարազ) շատ նիհար է եւ շատ աղազուն, ու չի պատշաճիր գրական ամէն կարգի մշակումներու: (Զգուշանալ այն փրիմիթիֆ աշխարհահայեցողութենէն, որ կը փորձէ զգացման գերակայութիւն մը հաստատել մտածման վրայ): Յովհ. Աւագեան, իր կարգին, կը գոհանայ Նիքըլսընի գործէն բերուած հմտութեան մը արձանագրութեամբ: Այսպէս կամ այնպէս, Աբու Լալա Մահարին չուսումնասիրուեցաւ հմտութեան բերած անպատ նպաստով: Բայց կատարուած քննադատութեան հանդէպ այս վերապահութիւնը չի նշանակեր թէ կատարեալ է Իսահակեանի սօէման, ընդհակառակն կը մնայ չափազանց զապուն: Ամբողջական քննադատութեան մը համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել փիէսիօնը եւ իր պատմութիւնը, արաբական միտքը եւ հեղինակին փիլիսոփայութիւնը:

Իբրեւ անհատ եւ դէմք·— Իսահակեանի գործերը մեծ թիւ մը չեն կազմեր: Եթէ շատ արտադրող մը չէ եղած, պատճառն այն է որ, նախ՝ կատաղի կարդացող մըն էր, հետեւող մը եւրոպական մտածման բոլոր արտայայտութիւններուն, ընդհանրապէս ձախ կամ «ծուռ» թեւերու վրայ (Նիցշէ, Ֆրոյտ)· երկրորդ՝ կը սիրէ անզբաղ (ուազիֆ) կեանքը, զրոյցը, կամ «Թիֆլիզեան կլիման»,— այս վերջին բացատրութեամբ, կ՚ակնարկեմ «քէյֆ»ին, որ կը կատարուի սեղանի վրայ կամ նազելի կիներու ընկերութեան մէջ: Թիֆլիզեան այդ կլիմայէն անցած են գրեթէ բոլոր մեր արեւելահայ գրողները, — անոնք ծանօթ չեն այն նուիրումին, զոր ցոյց կուտան գրականութեան մշակները, վանականի խստակրօն եւ խարազնազգեաց կեանքով, ամէն ինչ զոհելու համար ներշնչման եւ ստեղծագործութեան դիցուհիին:

Իր քիչովն հանդերձ, Իսահակեան կը մնայ մէկը մեր իմանիթէռ գրողներէն,— ազգային կամ ցեղային յաւակնութիւններէն և չարիքներէն անկախ, մարդը կ՚առնէ իբրեւ մարդ, խարազանելու համար Արիստոտէլի անասունինբանաւոր բարքերը, եւ խրախուսելու համար անոր՝ դէպի կատարելութիւն: Սկիզբէն իսկ՝ մտածումով ձախ, (Հ. Յ. Դաշնակցութեան մէջ, դէպի համայնավար հոսանք·. իր բարեկամութիւնը ծանօթ է այն մտերմութեամբ, զոր ցոյց կուտար Հայ համայնավար երիտասարդութեան հանդէպ, մասնաւորաբար իր պաշտպանութեան տակ առնելով Ալ. Միասնիկեանը), Աւետիք Իսահակեան մեր գրականութեան պատմութեան մէջ ալ կը մնայ յիշատակելի միշտ իբրեւ խորհող բանաստեղծ (փօէթ փանսէօր):

Ծ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

տանք տարած ...:

Հարկ չկայ պատասխանը ուրիշ տեղ փնտռել: Իր կեանքն ու գործը լաւագոյն ապացոյցը կուտան ատոր: Գաղափարակիցներուն հետ արտասահման անցած՝ Հայաստանի խորհրդայնացումէն ետք, շրջան մը մնաց Եւրոպա: Այդ միջոցին գրեց հանրածանօթ դարձած փոքրիկ իր քերթուածը՝ Նայիր ու Անցիր, որ ունի քաղաքական խորք. կը հաւատար, թէ Երեւանի համայնավար վարչակարգը պիտի տապալէր եւ Մոսկուայի ներկայացուցիչներուն կ'ուղղէր իր խօսքը, որ մահախուճապ սերունդներու նման պահ մըն ալ իրենք նային Արարատի ծեր գմբէթին, ու անցնին ...:

Այդպէս չեղաւ սակայն ու «մանուկ»ի իր սիրտը չդիմանալով աքսորի մորմոքին՝ հայրենիքը փնտռեց: Ու գնաց երկիր: Կարեւոր չէ, թէ այնուհետեւ սպասե՞ց իր երազին իրականացման, թէ ոչ:

Համայնական ուժին կը հաւատար Զարենց, բոցավառ իր հոգին ալ կարմիր Նայիրիին հետ ողջակէզ ընելով անոր, — շատ չանցած յուսախաբ ըլլալու համար անկէ: Տակաւին պատանի՝ իբրեւ կամաւոր նետուեցաւ պատերազմի դաշտը, մըտաւ ահեղ մարտերու մէջ ու երկնեց, «Դանթէական Առասպել»ը: Ցաւիտենական մակընթացութեան եւ տեղատուութեան ովկիան մը՝ իր հոգին: Պայքարի ու գաղափարի բոցերէն լափլիզուող խառնարան մը՝ իր սիրտը:

Ալքոլի ազդեցութեամբ կը գտնէր իր խաղաղութիւնը, որ տարբեր էր Իսահակեանի խաղաղութենէն: Կ'երգէր կինը՝ իր բառերուն եւ կշռոյթին մէջ դնելով տարբեր շունչ .—

Կապոյտը հոգու աղօթքն է, բոյր,
Կապոյտը — թախիծ ·
Կապոյտը — կարօտ թափանցիկ, մաքուր,
Ու յստակ, ու ջինջ:

Ո՛ւր է Զարենցը՝ խելագարուած ամբոխներու եւ ռազմերթի չեփորահար, Նայիրիի ըմբոստ ու արի սիրտը դէպի կարմիր ապագան քալող կարմիր սրտերու խառնող Զարենցը: Ո՛ւր նաեւ իր «բրոնզէ» սիրտը արիւնաքամ բայց առնական հայրենիքին սրտին հետ աշխարհներու առջեւ բանալով անոնց անկրկնելի մեծութիւնը սպառազմող հսկայատիպ բանաստեղծը:

Եւ ինք ալ տապալեցաւ, հսկայի նման, իր փառաբանած ամբոխներուն ոտքերուն տակ, յուսահատած անոնց երթէն, գիտակցօրէն, տրտմօրէն:

Գաղափարներով իրարմէ տարբեր, Իսահակեան եւ Զարենց գիրար գտան հայրենիքի գաղափարին շուրջ եւ միախառնեցին իրենց ըմբռնումները: Դարձեալ, տարբեր եղանակներով: Իսահակեան՝ մեղմօրէն ըսաւ իր ըսելիքը, Նայի՛ր ու անցի՛ր, ու ապրեցաւ իր չսիրած մարդոց հետ: Զարենց ամպրոպի նման գոռաց եւ համայնական գաղափարներուն դատարկութիւնը շպրտեց կարմիր կոմիսարներու քթին ու մռութին՝ սպաննուելով իր սիրած մարդոց կողմէ:

Մէկը կեանքը իր գաղափարներէն աւելի կը սիրէր, միւսը իր տեսակէտներուն յաղթանակը կը նախընտրէր, հոգ չէ թէ կեանքն ալ վրայ տալով:

Ժողովուրդին ու հայրենիքին յաւերժութեան կը հաւատար Զարենց:

Եւ ի՛նչ զուգադիպութիւն · մեռնելէ առաջ Ա. Իսահակեան վերջին անգամ գրիչ շարժեց Եղիշէ Զարենցի մասին ...:

ԱՐՄԵՊԻԼ

ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ՝ ՌՈՒՄԱՆԵՐԷՆ

Ռումանական պետական հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Աւետիք Իսահակեանի բանաստեղծութիւններու ժողովածուն:

Ժողովածուին կցուած է ընդարձակ նախաբան մը, ուր կը տրուի բանաստեղծին կենսագրութիւնը եւ գործին քննարկումը:

Թարգմանութիւնները ռուսերէնէ կատարածեն ժամանակակից ռումէն բանաստեղծներ: Գիրքին տպաքանակը՝ 3110 օրինակ:

ԶԱՐԵՆՑԻ ՀԵՏ
ՎԵՆԵՏԻԿՈՒՄ

●

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք, Հայաստանի մէջ տօնուեցաւ Եղիշէ Զարենցի ծննդեան վաթսունամեակը: Այս առիթով թերթերը բացառիկ թիւեր նուիրեցին մեծանուն բանաստեղծին: Գրողներու Միութեան պաշտօնաթերթին մէջ Ա. Իսահակեան գրած է յետագայ տողերը՝ Զարենցի մասին. ապահովաբար՝ վերջին գրութիւնը:

Մեծատաղանդ բանաստեղծ Եղիշէ Զարենցին առաջին անգամ տեսայ Վենետիկում, 1924 թուականին: Զարենցը եկել էր Հայաստանից Եւրոպա ճանապարհորդելու: Ինձ մօտ եկաւ նա Հռոմից: Առաջին տպաւորութիւնը, որ ստացայ նըրանից, փայլուն չէր: Վտիտ մարմին, կարճահասակ, բայց խոհական, խելացի աչքերով: Մնաց մի ամբողջ ամիս Վենետիկում, եւ մենք շատ եւ շատ խորին կերպով բարեկամացանք: Ամբողջ օրը միասին էինք: Առաւօտը կանուխ գալիս էր հիւրանոցից, մնում էր մինչեւ ուշ գիշեր մեր տանը: Թափառում էինք հրաշալի Վենետիկում՝ ջրանցքներով, կոնտոլներով, գնում էինք ծովափ, յետոյ գնում էինք Մխիթարեանների վանքը՝ Սուրբ Ղազար:

Խօսում էինք անվերջ ամէն հարցերի մասին — գիտութեան, գրականութեան, յեղափոխութեան, բոլոր այն մեծ խնդիրների, որ կան, եւ փոքր խնդիրների նաեւ, որ յուզում են մարդկանց:

Վենետիկի հասարակութիւնը իր պարապ ժամերը անց է կացնում աշխարհի մէջ ամենագեղեցիկ հրապարակի՝ Սուրբ Մարկոսի հրապարակի վրայ: Մի կողմը Սուրբ Մարկոսի սքանչելի տաճարն է, միւս երեք կողմերը թանգարաններն են, սրճարաններ՝ բոլորն էլ մարմարակերտ պալատներ: Եղիշէի հետ էլ մենք անցկացնում էինք Սուրբ Մարկոսի հրապարակի զանազան սրճարաններում: Սուրբ Մարկոսի հրապարակը լեցուն էր աղաւնիներով, որ կոչւում են սուրբ Մարկոսի աղաւնիներ, հազարաւոր, տասնեակ հազարաւոր, եւ կառավարութիւնը կերակրում է նրանց: Հրապարակում ծախում են հունտեր, սիսեռներ, կերակրելու համար աղաւնիներին: Հասարակութիւնը, մանաւանդ տուրիստական հասարակութիւնը, շարունակ նկարւում է՝ ափերում սիսեռներ բռնած: Աղաւնիները գալիս նստում են կրցահարելու համար ե՛ւ ուսերի վրայ, ե՛ւ գլխարկների վրայ: Ահա ես ու Զարենցն էլ նկարուեցինք սուրբ Մարկոսի հրապարակի վրայ՝ աղաւնիների հետ միասին: Զարենցը բախտաւոր եղաւ, որ նրա վրայ նստեցին երեք — չորս աղաւնի, իսկ իմ ձեռքը մնաց դատարկ:

Զարենցը խոհուն, զարգացած, մեծ էրուտիցիայի տէր անձնաւորութիւն էր՝ անհանգիստ բնաւորութիւն, ըմբոստ եւ եռուն: Բոլոր ազգերի գրականութիւնները գիտէր, լաւ ճանաչում էր եւ մեծ ճաշակի տէր էր: Արդէն ես նրան ճանաչում էի նախքան նրա հետ ծանօթանալը: Ես կարդացել էի (Վենետիկի վանքը ստանում էր հայկական ամէն մի հրատարակութիւն, ուր էլ որ լինի) Զարենցի երկհատորեակը, որ տպուած էր Մոսկուայում 22 թուականին: Ինձ վրայ մեծ տըպաւորութիւն թողեցին նրա «Դանթէական Առասպելը» եւ «Տաղարան»ը, լիրիկական մի շարք բանաստեղծութիւններ, մանաւանդ նրա հայրենասիրական բանաստեղծութիւնը՝ մեծ խորքով, «Ես իմ անուշ Հայաստանի»ն: Ինձ համար, առանց չափազանցութեան, բոլորովին օբյեկտիւ կերպով կ'ասեմ, որ հայ տառերով, հայ բառերով այդպիսի բանաստեղծութիւն չի գրուած հայրենասիրութեան տեսակէտից: Դա եղակի, աննախընթաց բան է: Նոյնիսկ կարելի է ասել, որ եւրոպական, համաշխարհային գրականութեան հայրենասիրական ժանրի բանաստեղծութիւններ այդպիսի թափով այդպիսի ընդարձակ խորքով գրուած բան գոնէ ես չեմ յիշում:

Պէտք է ասեմ, որ Զարենցը Հոկտեմբերեան սոցիալիստական էպոխայի (դարաշրջան) ամենամեծ բանաստեղծն է հայ գրականութեան մէջ եւ նա բազմակողմանի կերպով ազդեց հայ գրականութեան վրայ, մանաւանդ ռիթմի, լեզուի, տաղաչափութեան, պոետիկայի կողմից:

Եղիշէ Զարենցի կորուստը յաւիտեան ողբալի է, եւ եթէ նա ողջ մնար, դեռ ինչե՛ր կարող էր տալ: Ցամենայն դէպս նա ինչ որ տուեց, դա մի անմահ կոթող է հայ գրականութեան մէջ:

Ցարգանք նրա յիշատակին:

ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ՔԵՐԹՈՒԱԾ

Վտարուած եմ ես
Հայրենի երկրից,
Մի անյայտ ուղի
Լուռ տանում է ինձ:

Ո՞ւր եմ գնում ես,
Ո՞ւր պիտի հանգչիմ,
Ո՞ւր պիտի լինի
Կայանըս վերջին:

Ձիւնն եկաւ ծածկեց
Ուղի ու կածան,
Որոնց սիրել եմ,
Ինձ օտար դարձան:

Ա՜խ, չար բախտիս դէմ
Իմ խաւար հեռւում
Մի աղօտ ճրագ
Արդեօք չի՞ վառւում:

Վայում է քամին,
Խիստ բուք է հիմի,
Թող իմ թշնամին
Անտուն չլինի ...:

×

Հայրենի գետի զմրուխտ ափերին
Մեր հին տնակն է կքել մենաւոր.
Ա՜խ, ես հեռաւոր ճանապարհներին
Քայլում եմ հիմա մենակ ու մոլոր:
Շաչում է ահեղ՝ իմ գլխի վրայ
Աշնան ցուրտ քամին այս մութ գիշերին,
Վառո՞ւմ է արդեօք օճախս հիմա
Հայրենի գետի զմրուխտ ափերին ...

Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՄԵՌԱԾ ՊՈԵՏԻՆ

Նրանք ասում են, որ դու անցել,
Ու հնացել ես, ու հեռացել,
Որ լքել են քեզ ու մոռացել
Օրերում այս խենթ ու դարձ դարձիկ,
Բայց տե՛ս — կանչում է ահա մի ձեռ
Եւ մի սիրտ, որ քեզ սիրում է դեռ,
— Վերադարձի՛ր, օ, վերադարձի՛ր ...

— Վերադարձի՛ր, օ, մենք քեզ կտանք
Թէ՛ սէր, թէ հուրեր, թէ խնդութիւն,
Ինչպէս սիրած մի թափառական
Դու կրկի՛ն, կրկի՛ն կը մտնես տուն ...
Կը զգուի դէմքիդ քամի մի զով,
Օրերի շունչը, արդէն հինչե՛ղ,
Կը լցնի հոգիդ անհուն յոյզով —
Ու նո՜ր, նո՜ր երգեր կը ներշնչէ ...

— Վերադարձի՛ր, օ, վերադարձիր ...

— Այն ճանապարհով, որով մի օր
Անցար սրտաբեկ ու գնացիր
Անցան թափօրներ արեւաւոր
Ու նոր բիւրաւոր դռներ բացին ...
Այն երկրում, ուր դու մի օր լացիր
Ու մորմոքացիր այն սեւ բոցում —
Ահա զարուններ արեւածին
Ու շինք, ու վառք, ու կառուցում ...

— Վերադարձի՛ր, օ, վերադարձի՛ր ...:

1928 ԵՂԻՇԷ ԶԱՐԵՆՑ

Ե. ԶԱՐԵՆՑԻ ԵՐԿԵՐՈՒՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանի Գրողներու Միութեան պաշտօնաթերթը կը հաղորդէ, թէ պետական գրադարանին մէջ պահուած են Զարենցի ստեղծագործութիւնները, որոնք լոյս տեսած են պարբերականներու մէջ և առանձին գիրքերով: «Անձեռնմխելի փոնտ»ին մէջ կը գտնուին 1912ին Թիֆլիսի «Պատանի» տարեգիրքը, ուր Եղիշէ Սողոմոնեան ստորագրութեամբ տպուած է բանաստեղծին «տխրադալուկ աղջկան» անվերնագիր փոքրիկ քերթուածը: Այնտեղ կը գտնուին նաեւ 1915ին Թիֆլիսի մէջ հրատարակուած «Կապուտաչեայ Հայրենիք» բանաստեղծութիւնը, 1917ին Մոսկուայի մէջ հրատարակուած «Ծիածան» քերթուածներու գրքոյկը եւ «Սոմա» բանաստեղծութիւնը, որ գրուած է 1918ին:

1922ին Մոսկուայի մէջ հրատարակուած բանաստեղծութիւններու երկու հատորները, որոնք անգտանելի դարձած են: Այս բոլորէն զատ, խնամքով կը պահուին նաեւ տարբեր ժամանակներու եւ երկիրներու մէջ հրատարակուած Զարենցի գործերը:

ԵՂԻՇԷ ԶԱՐԵՆՑԻ 60-ԱՄԵԱԿԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Վերջին թղթաբերով ստացուած «Գրական Թերթ»էն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները՝ Զարենցի 60ամեակի տօնակատարութեան մասին:

Հայֆիլարմոնիայի մեծ դահլիճը լեցուած էր հանդիսականներով: Բեմին խորքը՝ թարմ ծաղիկներով շրջապատուած, դրուած էր Զարենցի մեծադիր նկարը:

Ներկայ էին պետական եւ գրական դէմքեր: Հանդէսին բացումը կատարած է Մարգարեան: Ե. Զարենցի գրական գործունէութեան մասին զեկուցած է Գրողներու Միութեան քարտուղար՝ Եդ. Թոփչեան: Խօսք առած է նաեւ Խ. Միութեան Գրողներու Ընկերակցութեան ներկայացուցիչը: Ուկրանիացի գրող Ստելմախ Զարենցի մասին խօսելով, սեղանին վրայ դրած է հայ մեծ բանաստեղծին քերթուածներու ուկրաներէն հրատարակութիւնը:

Ներկայ եղած ու խօսք առած են նաեւ զանազան երկիրներու ներկայացուցիչները, բոլորն ալ պանծացնելով Եղիշէ Զարենցի ստեղծագործութիւնը:

Այնուհետեւ սկսած է տօնակատարութեան գեղարուեստական բաժինը: Եղիշէ Զարենցի կտորները արտասանուած են, խոր յուզումի մատնելով ներկաները:

Ինչպէս խորհրդային մամուլին, այնպէս ալ այս հանդիսութեան ընթացքին, ոչ մէկ խօսք եղած է տաղանդաւոր, այլ տարաբախտ բանաստեղծին մահուան մասին:

ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

Երեւանի ձայնասփիւռէն Սիլվա Կապուտիկեան յատկապէս ըսաւ. — Գիտէինք թէ Իսահակեան 82 տարեկան է, գիտէինք թէ իր ֆիզիքականը վերջերս բաւական քայքայուած էր, մանաւանդ աշխարհացրիւ հայութեան ուծացման հոգերով: Բայց չէինք սպասեր այսպիսի յանկարծական մահուան մը:

Երէկ իր մահճակալը անկողին էր, աթոռը՝ աթոռ, գրասեղանը՝ գրասեղան, իսկ այսօր այդ բոլորը թանգարանային իրեր են արդէն եւ յոյժ թանկագին: Նա հանգուցեալ է այժմ, փակուեր են նրա խորաթափանց աչքերը, որոնք տեսեր են Պռօշեանը, Խրիմեանը, Սիամանթօն, Կոմիտասը, Վարուժանը, եւայլն: Իսահակեան մարդ ու բանաստեղծ չէր միայն: Իսահակեան էջմիածին էր՝ էջմիածինի կողքին, Սեւանն էր՝ Սեւանի ափին, վերջապէս նա մի ամբողջ ժողովուրդի մարմնացումն էր: Իսահակեան յոյս էր, հաւատ էր եւ հաւատամք:

ԳԷՈՐԳ ԷՄԻՆԻ ԽՕՍՔԸ

Մեռաւ Աւետիք Իսահակեան, հայ գրականութեան կենդանի կամուրջը: Ան մեռնում է այնպէս, ինչպէս վարդի կոկոնն է մեռնում:

Այդպէս չէ իր գրական մահը:

Կենդանի անմահը: Այդպէս էինք կոչում նրան: Այդ նշանակում էր, որ նա իր կենդանութեան օրօք արդէն անմահացել էր:

Հայ ժողովուրդի վերջին մի դարի պատմութիւնն էր նա, որ տեսել էր եւ բաժնել իր ժողովրդի յոյզերն ու ցաւերը, երգն ու ծիծաղը, որոնց երգիչն է եղել իր ամբողջ կեանքում: Տեսաւ ու երգեց մարդու տառապանքը:

Այն՝ ինչ որ ուրիշների մօտ մահ է կոչւում, Իսահակեանի մօտ կը նշանակէ անմահանալ:

Վարպետին: Այսպէս էին նամակ գըրում եւ դիմում Իսահակեանին, բոլոր Հայերը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿՈՒԱԹԵՄԱԼԱՅԻ մէջ զինուորականները իշխանութիւնը ձեռք ձգած են եւ տէր են կացութեան :

ՄԱԿի 12րդ տարեդարձին առթիւ , ուրբաթ օր բազմաթիւ տօնակատարութիւններ եղան զանազան երկիրներու մէջ :

ՓԵՇՏԱՅԻ մէջ սկսաւ Հունգար գրագէտներու դատավարութիւնը : Մեղադրեալներուն մէջ կը գտնուին վիպասան Տերի , Թատերագիր Հէյ , բանաստեղծ Զելք եւ քննադատ Թարտոս , որոնք ծանօթ անուններ են :

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ խորհրդարանական պատուիրակութիւն մը Փարիզի մէջ բանակցութիւններ կ'ունենայ՝ երկու երկիրներու միջեւ գործակցութեան սկսելու համար :

ՍՈՒՐԻՈՅ Պատերազմական նախարարը յայտարարեց , թէ Սուրիոյ վրայ կատարուելիք որեւէ յարձակում՝ Համաշխարհային նոր պատերազմի մը դուռ պիտի բանայ :

ՄԱԿի շրջանակներուն մէջ կը յայտնեն , թէ հաւանաբար Համըրշըլտ բացառիկ առաքելութեամբ Սուրիա պիտի երթայ , անհամաձայնութիւնները հարթելու համար :

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ քննութիւն մը բացուած է , հաստատելու համար Խ. Միութեան մէջ բանտարկուած իտալացի զինուորներու թիւը. բանտարկեալները նամակ մը գրկած էին՝ Թուչինի մը ոտքին կապուած :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ մէջ երկուքուկէս միլիոն հոգի վարակուած է ասիական ցումէն (կրիփ) :

Համաճարակը նոր զոհ մը խլեց Ֆրանսայի մէջ :

ԹՈՒՔԻՈՅԻ մէջ սկսաւ հեռատեսիլի (թելեվիզիոն) *աշտարակի մը շինութիւնը , որ Էյֆէլէն ութ մեթր աւելի բարձր պիտի ըլլայ :*

ԳԱՀԻՐԷի մէջ Դեկտեմբեր 26ին բացուելիք ասիական ու ափրիկեան երկիրներու համագումարին պիտի մասնակցին 35 ազգեր , կը հաղորդեն Պէյրութէն : Համագումարը պիտի տեւէ երկու շաբաթ :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ , այսօր՝ կիրակի , կը կատարուին երեսփոխանական ընտրութիւնները : Մօտ տասը միլիոն հոգի պիտի քուէարկէ , ընտրելու համար 610 երեսփոխան :

ՀՈՒՆԳԱՐԱՑԻ գրագէտ մը՝ Հորվաթ , որ աքսորի մէջ է , Հռոմի մէջ լրագրողներէն հարցապնդուելով յայտարարեց , թէ ութսուն հազար բանուորներ եւ մօտ տասը հազար ուսանողներ , բոլորն ալ նախկին համայնավար , բանտերու մէջ լեցուած են ներկայիս : 1956 Նոյեմբերէն մինչեւ 1957 Փետրուար , 230.000 Հունգարացիներ արտասահման ապաստանած են : Բազմաթիւ գրագէտներ , գիտուններ եւ արուեստագէտներ հեռացան իրենց հայրենիքէն՝ չկիմանալով համայնավար վարչակարգի սեղմումներուն :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ մէջ Ալժերիոյ Ազատագր. ճակտին 12 ղեկավարները ժողով մը կը գումարեն. օրակարգի վրայ՝ ՄԱԿի մէջ իրենց որդեգրելիք դիրքը , գործունէութեան ընդհանուր ծրագիր մը՝ Ալժերիոյ համար եւ իրենց ու Թունիզայի տեսակէտներուն քննութիւնը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Պ. Յարութիւն Քէչեան եւ զաւակները , կը ծանուցանեն թէ , կիրակի 3 Նոյեմբեր , Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ պատարագ , իրենց կնոջ եւ մօր նորոգ հանգուցեալ ՏԻԿԻՆ ԱՂԱՒՆԻ ՔԷՉԵԱՆԻ (ծնեալ Մինթանճեան) մահուան քառասունքին առթիւ : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները : Այս առթիւ հետեւեալ նուէրները կ'ընեն՝ Փարիզի Մշակոյթի տան երկու հազար ֆրանք , Պոմոնի Կապ. Խաչի դպրոցին երկու հազար , Պոմոնի Ազքատաց Միութեան երկու հազար , Տէր եւ Տիկին Ժան Վարդուկեանէ երկու հազար :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հրայր Խանճեանեան , հօր անունը Հայկազուն (Տրապիզոնցի) , որ 1922ին Պոլսէն գրկուած է Յունաստան , որբերու հետ : Տեղեկացնել «Յառաջ»ին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Սրբուհի Փափազեան , Տէր եւ Տիկին Մելքոն Թաղէոսեան , Տէր եւ Տիկին , Վահան Թէրզեան (Նիս) , շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց , որոնք անձամբ , գրաւոր , հեռագրով , հեռախօսով ,— ծաղկեպսակով ու նուիրատուութեամբ , ցաւակցութիւն յայտնեցին , իրենց ամուսնոյն , հօր եւ աներհօր՝

ՍԱՂԱԹԷԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

մահուան առթիւ :

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Ազգ. Միութիւնը եւ Եկեղեցաշէն յանձնախումբը կը յայտարարեն թէ Լիոնի նոր եկեղեցւոյ պանծալի գմբէթը բարձրացած ու լրացած է , որուն գագաթը նուիրական խաչը պիտի զետեղուի :

Օծման հոգեհանգստեան արարողութիւնը պիտի կատարուի Նոյեմբեր երեքին , կիրակի առաւօտ , 69 ռիւ Լուի Պլան եկեղեցւոյն մէջ ձեռամբ Կաթ. Պատուիրակ Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեանի :

Այս առթիւ կոչ կ'ընեն այն ուխտաւոր ազգայիններին որ կը փափաքին կնքահայրը ըլլալ խաչին որ դիմէ Ազգ. խորհրդարանը :

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, Rue Richer - Paris (9e)
Tél. : PRO vence 64-90
C. C. P. Paris 3630-66

Դպրոցական վերամուտին առթիւ
նկատի ունենալ
Մ. Պարսամեանի հեղինակութեամբ

ԱՐԱՐԱՏ Այբբենարան–Ընթերցարան	200
ԱՐԱՐԱՏ Բ. գիրք	300
ԱՐԱՐԱՏ Գ. գիրք	400
Յ. Գազանճեանի Քերականութիւնները	
ՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Արդի Հայերէն լեզուի , տարրական	250
Միջին դասընթացք	450
Բարձրագոյն դասընթացք	500
Նոր հրատարակութիւններ	
Սիրոյ եւ Արկածի տղաքը, *Վազգէն Շուշանեան. Հրատ. Էտվան , պէյրութ* , 1957	600
Կէօթէի Ֆաուստը , *Նոր Թարգմանութիւն , Արամ Սամանճեան , Ա. եւ Բ. մասերը միասին , Իսթանպուլ* , 1957	800
Քայիէ տիւ Սիւտ թիւ 342 , *որուն մէջ կը խօսուի հայ բանաստեղծութեան մասին Նմոյշներով*	240
Թղթատարի ծախքով՝	300

Լոյս տեսած է Պարսամեան Գրատան 1958ի գրացանկը : Փափաքողներուն կը դրկուի :

Դ Ա Շ Ն Ա Կ Ց Ո Ւ Թ Ե Ա Ն   Օ Ր Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

3 Նոյեմբեր կիրակի գիշեր , Միւթիւալիթէի մեծ սրահին մէջ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հոկտեմբեր 31ին , հինգշաբթի երեկոյ , Ալհամպրայի մէջ :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի , Նոյեմբեր 3 , ժամը 16ին :
Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՊՈՐՏՕՅԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 3ին , կիրակի ժամը 15.30ին , *Կղերականներու սրահը ,* 22 րիւ տէ Պաւիյոնի :
Կը նախագահէ ընկ. Պ. ՔԷՆՏԻՐԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. Հ. ԹԱՇՃԵԱՆ
Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը եւ Եկեղեց. Յանձնախումբը , հրապարակաւ մասնաւոր շնորհակալիքը կը յայտնէ , Լիոնի ծանօթ եւ երիտասարդ առեւտրական , Պ. Միհրան Ներկիզեանի որ հարիւր հազար ֆրանք նուիրած է : Երկրորդ անգամ ըլլալով Պ. Ներկիզեան կարեւոր գումարով մը մասնակցած է եկեղեցւոյ շինութեան ֆոնտին :

ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հայկ. Բարեգ. Ընդհ. Միութեան Կեդր. վարչական ժողովը պատիւ ունի հրաւիրելու Միութեան բոլոր իրաւասու անդամները ներկայ գտնուիլ 44րդ ընդհ. ժողովին , որ պիտի գումարուի Շաբաթ օր , 30 Նոյեմբեր 1957 , առաւօտեան ժամը 9.30ին , Միութեան Կեդր. Գրասենեակին մէջ , 250 Ֆիֆթ Էվընիւ , Նիւ Եորք , :

Եթէ օրինաւոր մեծամասնութիւն մը ներկայ չըլլայ վերոյիշեալ թուականին , այս ծանուցումը պիտի նկատուի իբրեւ Բ. հրաւէր Ընդհ. ժողովի , որ պիտի գումարուի Շաբաթ եւ կիրակի , 14 եւ 15 Դեկտեմբեր , 1957 , առաւօտեան ժամը 9.30ին , Օթէլ Ռուզվէլթի մէջ , Մէտիսըն էվընիւ եւ 45րդ փողոց , Նիւ Եորք :

Բոլոր իրաւասու անդամները որ ներկայ պիտի ըլլան այս ժողովին , օրինական մեծամասնութիւն պիտի կազմեն :

ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Ընդհ. տեղեկագիր 1956 տարեշրջանի : 2. Ընդհ. հաշուետուութիւն 1956 տարեշրջանի : 3. Ընտրութիւն Կեդր. վարչական ժողովի՝ իրենց պաշտօնավարութեան շրջանը աւարտած անդամներու տեղ : 4. Զեկուցում Հ. Բ. Ը. Միութեան յիսնամեայ յոբելեանի առթիւ կատարուած հանգանակութեան արդիւնքին , եւ ծրագրուած կրթական եւ մշակութային ձեռնարկներուն մասին : 5. Առաջարկներ եւ Թելադրութիւններ : 6 Ուղերձներ :

Ի դիմաց Կեդր. Վարչ. Ժողովի
(*ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ*)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԻՋՄԱՍՆԱՃԻՒՂԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը միջ-մասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի մասնաճիւղերը , այս երկուշաբթի ժամը չորսին , Սասունի ճաշարանի վերնայարկը , 31 րիւ տ'Ալեքսանտր , Փարիզ (2) , մէթրօ Ռէոմիւր Սէպասթոփոլ : Կարեւոր օրակարգ :

ՊՈՄՈՆԻ ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ

«Շանթ» Թատերախումբը ղեկավարութեամբ Գր. Քէնտիրեանի կը ներկայացնէ Գր. Վահանի «ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ» , որ մեծ յաջողութիւն գտած է Նիսի մէջ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Բենիամին , Դաւիթ , Արշալոյս , Գոհար , Թերվիզ եւ Մարիամ Էկէքեանները՝ Բաբերդի Գայլու գիւղէն : Կը կարծուի որ Ֆրանսա կը գտնուին : Փնտռողներն են քոյր եւ եղբայր Ծուհատ եւ Աստուր Էկէքեանները : Հասցէ՝ Նոր – Արէշ , 50 փ. Թիւ 24 Երեւան , Հայաստան :

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

Կ'ուզուի հայ պատուաւոր կին մը 45–50 տարեկան , որ առանձին կնոջ մը մօտ ընդմիշտ տան գործերով , օրուան ընթացքին : Ննունդ , բնակարան ապահով եւ ամսական վճարում մը :

Դիմել՝

GARAGE DES SPORTS - M. ARAM
167, Ave Michel Bizot, Paris

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ ՄԸ

Ստիպողաբար կը փնտռուի վարձու յարկաբաժին կամ տուն (փավիյօն) *մը , Փարիզի կամ արուարձանի մը մէջ : Դիմել «Յառաջ»ի :*

ԾՐԱՐՆԵՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ՃԱՄԲՈՎ, ԴԷՊԻ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ, ՄԷՋՆ ԸԼԼԱԼՈՎ ՊԱԼԹԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մասնաւոր արտօնութիւնը որ տրուած է մեզի ֆրանսական կառավարութեան կողմէ , մեզի թոյլ կուտայ պատասխանելու մեր բազմաթիւ յաճախորդներուն որոնք կը փափաքին ծրարներ դրկել Հայաստան

Տ Օ Ն Ե Ր Ը   Կ Ը   Մ Օ Տ Ե Ն Ա Ն

Մ Տ Ա Ծ Ե Ց Է Ք   ՁԵՐ ԱԶԳԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ

Իրենց մեծ հաճոյք պատճառած կ'ըլլաք ղրկելով , հիմակուընէ , մեր սահղծած վեցնմոյշ–ծրարներէն մէկը , որոնք պատրաստուած են մեծ խնամքով : Մեր բոլոր ապրանքները վստահօրէն անգլիական են :

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԾՐԱՐ – 20.000 ՖՐԱՆՔ
Վերարկու–կերպաս 2 մեթր 75
Հագուստի կերպաս 2 մեթր 75
աստառ 4 *մեթր*
2 *զոյգ* նայլըն *գուլպայ*
2 ֆոմպինէզոն նայլըն
2 *վարտիք* նայլըն

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 20.000 ՖՐԱՆՔ
3 *մեթր կերպաս հագուստի*
3 *մեթր* փոփըլին *շապիկի համար*
1 *ներքին ճերմակեղէն* (մայօ տը քոր *եւ մէկ* էնթերլոֆ (*վարտիկ*)
2 զոյգ բուրդէ գուլպայ
1 *զոյգ* պոֆս *կօշիկ*

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ – 30.000 ՖՐԱՆՔ
2 *մ. 75 բուրդէ Թաւիշ վերարկուի համար*
3 *մեթր աստառ*
2 *մ. 75 զուտ բուրդէ կերպաս հագուստի համար*
1 *բուրդէ* ճառտիկան
1 *զոյգ* նայլըն *գուլպայ*
1 *շալ բուրդէ* (110×110)
6 *Թաշկինակ*

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 30.000 ՖՐԱՆՔ
3 *մեթր կերպաս զգեստի համար*
3 *մեթր աստառ*
1 *զուտ բուրդէ* փուլ–օվըր
1 *զոյգ կօշիկ* պոֆս
1 *ներքնազգեստ* (մայօ տը քոր *եւ* էն–թերլոֆ)
3 *մեթր* փոփըլին *շապիկի*
1 *զոյգ բուրդէ գուլպայ*

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ – 40.000 ՖՐԱՆՔ
2 *մ. 75 Թաւիշէ բուրդ վերարկուի համար*
2 *մ. 75 զուտ բուրդ* թայէօրի *համար*
5 *մեթր աստառ*
1 ճառտիկան *զուտ բուրդ*
1 փլէտ էճոսէ 160×160
2 *զոյգ* նայլըն *գուլպայ*
1 *բուրդէ շալ* 110×110

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 40.000 ՖՐԱՆՔ
3 *մեթր կերպաս* ֆենիէ*հագուստի համար*
2 *մ. 75 զուտ բուրդէ կերպաս* փարտըսիւի *համար*
5 *մեթր* աստառ սաթէն
1 փուլօվէր *զուտ բուրդ*
1 *զոյգ գուլպայ զուտ բուրդ*

ՇԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐ որոնց մէջ՝ մաքս , ապահովագրութիւն , առաքման ծախքեր եւ ամէն տուրք

—— *ՍՏԱՑՈՂԸ ՎՃԱՐԵԼԻՔ ՉՈՒՆԻ* ——

Կարելիութիւն կայ ձեր ընտրութեամբ ծրարներ կազմել մեր ցուցակին ապրանքներով՝ ԺԱՄԱՑՈՅՑ , ԴԵՂ , ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆ ամէն տեսակի ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆ եւ ՀԻՒՍՈՒԱԾԵՂԷՆ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՑՈՒՑԱԿԸ՝ ՁՐԻ

S I C O M E X
MÈTRO MADELEINE OU CONCORDE
20, RUE ROYALE, PARIS 8e
TÉL : OPE. 67-77
C. C. P. PARIS 11964-43

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
29
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
MARDI
29 OCTOBRE
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8030 33e ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3831

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ ԽԱՂԵՐ

Փոխանակ խաղաղելու, կացութիւնը հետզհետէ վտանգաւոր կը դառնայ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ:

Ո՛չ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան ընդհանուր ժողովը, ո՛չ Այզընհաուըրի եւ Մաքմիլընի խօսակցութիւնները, ո՛չ Կրեմլինի բացատրութիւնները, ոչ ալ Սէուտ Թագաւորի իրաւարարութեան առաջարկները կրցան հանդարտեցնել մտքերը:

Թուրքեւսուրիական սահմանագլուխէն վերջ այժմ սկսած են խօսիլ նաեւ Կովկասեան ճակատին մասին:

Լեհաստանի նախկին ամենազօր դիկտատորին՝ զօր. Ռոքոսովսկիի նշանակումը իբրեւ ընդհանուր հրամանատար Կովկասի խորհրդային բանակներուն՝ խիստ յատկանշական է: Այս որոշումը ցոյց կու տայ թէ՝ կացութիւնը լուրջ հանգամանք կը ստանայ հետզհետէ: Վտանգը՝ որ ցարդ կը ծանրանար Սուրիոյ վրայ՝ սկսած է ծաւալ ստանալ, Թուրքիոյ հարաւային սահմաններէն բարձրանալով մինչեւ հիւսիս: Մինչեւ մեր միւճար հայրենիքին սահմանները:

Ստեղծուած այս նոր կացութիւնը մեծապէս կը շահագրգռէ հայ ժողովուրդը, որ համախումբ կ'ապրի Թուրքիոյ թէ՛ հիւսիսային եւ թէ հարաւային սահմաններու երկայնքին: Մէկ կամ միւս ճակատին վրայ (Կովկաս թէ Սուրիա) պայթելիք զինեալ բախումէ մը առաջին տուժողը պիտի ըլլան Հայերը:

Փորձն ցոյց տուաւ թէ ի՛նչ վիճակի կրնան ենթարկուիլ սահմանագլուխի երկու կողմերը ապրող ժողովուրդները:

Նոր պատերազմ մը Մերձաւոր Արեւելքի մէջ՝ ամէնէն առաջ կործանարար կըրնայ ըլլալ հայութեան համար: Մեր գերագոյն մաղթանքը պիտի ըլլայ այն՝ որ աշխարհի ճակատագիրը վարելու կոչուած մեծերը խաղաղ միջոցներով կարգադրեն իրենց վէճերը:

Խրուշչեւէն վերջ մարեշալ Ժուկով ամպամածունչ ճառ մը խօսելով Ալպանիոյ մայրաքաղաք Թիրանայի մէջ՝ խիստ ազդարարութիւն մը ուղղեց Թուրքիոյ, որ «դէպի անխուսափելի աղէտ մը պիտի երթայ, եթէ յարձակում գործէ Սուրիոյ վրայ»:

Խորհրդային Միութեան Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը աւելցուց թէ Ռուսիա ձեռնածալ պիտի չնստի եւ դասը պիտի տայ Թուրքիոյ եւ... Ամերիկայի միաժամանակ:

Սուրիոյ մէջ ջիղերու պատերազմը կը շարունակուի: Շաբաթ օր ահազանգը հնչած է Դամասկոսի մէջ եւ Միկ 15 օդանաւեր գործի անցած են անմիջապէս՝ թրքական (կամ ամերիկեան) օդանաւերու դէմ, որոնք երեւցած են Լաթաքիոյ բացերը: Ժողովուրդը՝ ահուսարսափի մատնուած՝ ստորերկրեայ ապաստաններու մէջ պատսպարուած է:

Ատլանտեան Ուխտի մերձարեւելեան ուժերը նոր ռազմափորձեր պիտի կատարեն Հոկտեմբեր 31էն մինչեւ Նոյեմբեր երկու՝ Թուրքիոյ հարաւ-արեւմտեան եզերքներուն վրայ, մասնակցութեամբ անգլիական օդանաւերու եւ Նափոլի խարսխած սուզանաւերու: Միեւնոյն ժամանակ Թուրք զինուորներ մեծ ռազմափորձերու պիտի ձեռնարկեն Սուրիոյ եւ Իրաքի սահմաններու երկայնքին եւ Միջերկրականի եզերքներուն վրայ: Թրքական մարտանաւեր, հետեւակ զօրքեր, հրասայլեր ու օդանաւեր գործնապէս պիտի մասնակցին այս զինուորական փորձերուն:

Պաղտատի Ուխտաւորները ալ անգործ չեն կեցած: Քանի մը օրէ ի վեր Իրանի, Իրաքի, Փաքիստանի եւ Անգլիոյ մասնակցութեամբ մեծ ռազմափորձեր կը կատարուին Հնդկական ովկէանոսին մէջ, Պարսկաստանի հարաւը:

Այս բոլոր զինուորական շարժումները, ռազմաշունչ ճառերը, սպառնալիքները, ազդարարութիւններն ու ստերը բարեդէպ նշաններ չեն անշուշտ:

Ո՞ւր պիտի յանգին ի վերջոյ այս վըտանգաւոր խաղերը:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺՈՒԿՈՎ ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ

ՄԱՐԵՇԱԼ ՄԱԼԻՆՈՎՍԿԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

Նոր անակնկալ մը Կրեմլինի մէջ:

Խ. Միութեան Պատերազմական Նախարար Ժուկով, որ 17 օրէ ի վեր Պալքանեան երկիրները կը պտտէր, շաբաթ օր վերադարձաւ Մոսկուա: Ժուկովի վերադարձէն քիչ ետք, յայտարարուեցաւ թէ Մալինովսկի նշանակուած է Խ. Միութեան պատերազմական նախարար: Մոսկուա այս ուղղութեամբ երկար բացատրութիւններ չի տար: Հրատարակուած է պաշտօնական կարճ զեկոյց մը, որ հետեւեալն է.— Խ. Միութեան Նախագահութեան Խորհուրդը (Պրեզիտիում) մարեշալ Մալինովսկին նշանակեց Պատերազմական նախարար եւ մարեշալ Ժուկովը արձակեց իր պաշտօնէն:

Խորհրդային մամուլի գործակալութեան կողմէ սփռուած այս լուրը անակնկալ մը ստեղծեց բովանդակ աշխարհին մէջ:

Ժուկով Խ. Միութեան ամէնէն ժողովրդական մարդն է, եւ Նախագահ Այզընհաուըրի անձնական բարեկամը: Բանակին մէջ՝ ամէնէն ազդեցիկ զինուորականը կը նկատուի, Պերլինի յաղթականն էր:

61 տարեկան այս զինուորականը, Պատերազմական նախարար նշանակուեցաւ 1955ին, յաջորդելով Բուլկանինի, որ իր կարգին վարչապետ եղաւ:

Մարեշալ Մալինովսկի, որուն կը վըստահուի Խ. Միութեան Պատերազմական նախարարութիւնը, պատերազմի ընթացքին կը վարէր ուկրանական երկրորդ ճակատի հրամանատարութիւնը եւ 1946էն առաջ Մանչուրիոյ ընդհանուր հրամանատարն էր: Ներկայիս 57 տարեկան է, երկու անգամ ստացած է Լենինի շքանշան եւ պատերազմի հինգ անուանի զինուորականներէն մէկն է: 1944ին ստացաւ մարեշալի տիտղոս:

Ա. աշխարհամարտի ընթացքին կը գտնուէր Ֆրանսա, ուր սորվեցաւ ֆրանսերէն եւ անգլերէն: 1945ին ստացաւ նաեւ «Խ. Միութեան հերոս»ի տիտղոս:

Խ. Միութեան Նախագահութեան Խորհուրդի անդամ ընտրուեցաւ 1956ին, համայնավար կուսակցութեան 20րդ համագումարին: Առաջին անգամ ըլլալով զինուորական մը կ'ունենար կուսակցական մեծ պաշտօն մը:

Շաբաթ կէսօրէ վերջ կարեւոր ժողով մը գումարուեցաւ Կրեմլինի մէջ, երբ տակաւին Ժուկով չէր արձակուած իր պաշտօնէն:

Մոսկուայի դիւանագիտական շրջանակները կը հաղորդեն, թէ ոչ մէկ բարձրաստիճան մարդ դիմաւորած է Պատերազմական նախարարը, օդակայանին մէջ: Քանի մը սպաներ եւ Արտաքին Նախարարութեան պաշտօնեաներ միայն գացած էին բարիգալուստ մաղթելու մարեշալ Ժուկովի:

Այնուհետեւ, գումարուած է երկրորդ

(Շարունակութիւնը կարդալ ·Դ· էջ)

ՄՈԼԷ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Կիրակի ամբողջ օրը ընկերվարական երեսփոխանը պատրաստեց իր ճառը որ պիտի տեւէ 40 վայրկեան: Շատ բան կախում ունի այդ ճառէն, մանաւորաբար անկախներու դիրքը: Ասոնք դէմ կ'երեւին բայց կրնան վերջին պահուն ձեռնպահ մնալ միայն: Ուրեմն Կի Մոլէ իրեն համար ապահոված է իր կուսակիցներուն ձայնը՝ 101, Դիմադրականներ՝ 21, ուղղափառ արմատականներ՝ 43, անջատուած թեւը արմատականներու 14, ձախ հանրապետական՝ 13, ընկերային հանրապետական (նախկին կոլեան) 21, Ժողովրդական Շարժում՝ 75, Անդրծովեան անկախ՝ 7, դէմ՝ 143 համայնավար, վեց Ցառաջդիմական, 12 գիւղացի, 30 փուժատական: Անորոշ է ուրեմն անկախներու դիրքը, եթէ 98 երեսփոխանները դէմ քուէարկեն, յստակ կ'երեւի թէ Մոլէի կացութիւնը բաւական ծանր կը դառնայ:

Բայց ձայներու մեծամասնութիւն մը ապահովելու համար Մոլէ կազմած է դահլիճ մը 22 նախարարով, ամէնուն գոհացում տալու փափաքով: Թէեւ վերջնական հանգամանք չունի բայց Մոլէի դահլիճը հետեւեալ պատկերը կը ներկայացընէ.— Փոխ-վարչապետ՝ Ր. Շուման Սահմանադրութեան Բարեփոխումը՝ Քէօյ, Անդրծովեան Ֆրանսա՝ Փլէվէն, Ատոմական Հարցեր՝ Տալատիէ, Արտաքին՝ Փինօ, Ներքին՝ Լըքուռ, Ընկերային Հարցեր՝ Կազիէ:

Այս նախարարութեան գլուխը Կազիէն պահելը ինչպէս կրթական նախարարութիւնը Պիլլէրի յանձնելը, երկու գլխաւոր կէտերն են անկախներու հետ իր անհամաձայնութեան:

Դժուար է նախատեսել արդիւնքը:

ՆՈՐ ԱՐԳԵԼՔՆԵՐ ՆԵՐԱԾՈՒՄՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

Բոլոր ներածումներու վրայ հարիւրին քառասուն տուրքը ընդհանրացաւ ինչ որ մեծ ազդեցութիւն պիտի ունենայ շուկային վրայ:

Հրաժարած դահլիճը Կի Մոլէի համաձայնութեամբ տուաւ այս որոշումները: Իբրեւ առաջին հետեւանք, հրանիւթը պիտի սղի երկուքէն երեք ֆր. լիտրը:

Ցաւելման վտանգ կայ նաեւ ածուխին, հացահատիկին վրայ:

Հետաքրքրական է անշուշտ նկատել թէ նախկին ելմտական նախարար Ֆէլիքս Կայեարի այս որոշումները նեղ կացութեան մէջ պիտի դնեն Առեւտուրի եւ Ճարտարարուեստի նոր նախարարը Ֆէլիքս Կայեառ...

ԹՐՔԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՄԵՆՏԵՐԷՍԻ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Ինչպէս գրած էինք, կիրակի, Հոկտեմբեր 27ին տեղի ունեցան թրքական ընտրութիւնները:

Յատկանշական է այն պարագան, որ թրքական բոլոր կուսակցութիւններն ալ թիկունք կը կանգնին Ատլանտեան Ուխտին եւ կը զգուշանան Խ. Միութենէն:

Հակառակ Թուրք եւ սուրիական տագնապին, որ ծայր տուած էր վերջերս, Թուրք քուէարկողներուն գլխաւոր մտահոգութիւնն էր՝ ունենալ կառավարութիւն մը որ ապահովէ երկրին յառաջդիմութիւնը:

Ցարդ ստացուած տեղեկութեանց համաձայն, Դեմոկրատները ջախջախիչ յաղթանակ մը ապահոված են եւ աւելի քան հաւանական է ներկայիս Մենտերէսի վերընտրութիւնը՝ իբրեւ Վարչապետ:

Կիրակի իրիկուն յայտնի էր արդէն երկու միլիոն քուէներու արդիւնքը, որոնց մէկ միլիոն 216·261ը ստացած Մենտերէսի կուսակցութիւնը, իսկ 886·086ը՝ Ինէօնիւ:

ԾԱՆՐ ՄԻՋԱԴԷՊԵՐ ԹՈՒՐՔԵՒՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Նոր միջադէպեր պատահեցան Թուրքեւսուրիական սահմանին վրայ: Երեսուն Թուրք զինուորներ սուրիական սահմանը անցնելով առեւանգեցին Սուրիացի մը:

Դամասկոսի տեղեկատուութեան գրասենեակը կը հաղորդէ, թէ վեց այլ միջադէպեր պատահեցան սահմանագլուխին վրայ: Թուրք զինուորներ զինեալ յարձակումներ գործած են սուրիական սահմանին մէջ ու ետ մղուած:

Ապու-Ջելայի կողմերը, Թուրք զինուորները անդադար մէկ ժամ կրակեցին սուրիական հողամասին կողմը:

Մինչ այս մինչ այն, Սուրիոյ Հիւսիսային շրջանին մէջ գտնուող գիւղերն ու քաղաքները պատերազմական պատրաստութիւններ կը տեսնեն, հաւանական յարձակումի մը առաջքն առնելու համար:

Հալէպ պատերազմական պատրաստութեան կեդրոնի մը վերածուած է: Եգիպտացի բարձրաստիճան սպաներ գացած են այնտեղ, ժողովուրդին վարժեցնելու համար փողոցի կռիւներ մղելու միջոցները:

Հալէպի ժողովրդական դիմադրութեան կազմակերպութիւնը հրահանգ [illegible] տօնական զեկոյց մը կը հաղորդէ, թէ Սէուտ Թագաւոր Սուրիոյ եւ Թուրքիոյ տարակարծութիւնները հարթելու համար իր միջնորդութեան առաջարկը կը պահէ տակաւին: Մինչդեռ, Սուրիոյ մէջ միջնորդութեան առաջարկը անախորժութիւններ ստեղծած է. Դամասկոսի քաղաքական դէմքերը յայտնած են Սէուտի, որ հրաժարի այդ առաջարկէն:

× Միջերկրականի մէջ գտնուող ամերիկեան Վեցերորդ նաւատորմին ընդհանուր հրամանատար Պրաուն, պատասխանելով Սուրիացիներու բողոքին, յայտնեց թէ իր օդանաւերէն ոչ մէկը թռիչք կատարած է սուրիական հողամասին վրայ:

× Թուրքիա համաձայն է, որ ՄԱԿի կողմէ Տագ Համըրշոլտ երկուի Թուրքեւսուրիական սահմանը՝ քննութիւն մը կատարելու համար: Սակայն պիտի մերժէ ընդունիլ որեւէ յանձնախումբ՝ որ պիտի երթայ քննութիւն բանալ թրքական հողամասին վրայ:

Ատլանտեան Ուխտի ընդհանուր քարտուղար Սփաք յայտարարեց, թէ Թուրքիոյ վրայ յարձակում գործուելու պարագային՝ Ատլանտեան Ուխտի ուժերը պիտի պաշտպանեն Թուրքիան:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Տէլիփօյաճեանէ հազար ֆրանք իրենց այցելութեան առիթով:

Տէր եւ Տիկին Խաչմանեան երկու հազար ֆրանք: (Տես Դ. էջ):

Պոլսոյ մէջ Դեմոկրատներու 183·000 ձայներուն դէմ, Հանրապետականները ստացած են 140·000 ձայն:

Անգարայի մէջ, Մենտերէսի շուրջ խըմբուած նախարարները մինչ կը պատրաստուէին իրենց յաղթանակը տօնել, Հանրապետականները, Ինէօնիւի գլխաւորութեամբ կը յուսային յաղթական դուրս գալ, բովանդակ երկրին մէջ ձայներու մեծամասնութիւնը ապահովելով:

Ըստ վերջին լուրերուն Մենտերէս ապահոված է արդէն 436 աթոռ:

ԱՆՈՐԱԿԵԼԻ ԱՐԱՐՔ ՄԸ

Պահ մը այնպէս ենթադրենք, որ Դաշնակցութիւնը իր ներկայ եւ անցեալ գործունէութեամբ աղէտ աղէտ առաջնորդած է մեր ժողովուրդը: Եւ հետեւաբար, պայքարելով Դաշնակցութեան դէմ, հակադաշնակցական ճակատը՝ նպատակ ունի հայութիւնը ազատել իր աղէտաբեր կուսակցութենէն: Եւ մանաւանդ՝ պաշտպանել մեր ժողովուրդի կենսական շահերը՝ Հայրենիքի թէ գաղթաշխարհին մէջ:

Մեր հակառակորդներէն, համայնավար – ռամկավար – հնչակ թէ բոլոր տեսակի քողածածուկները, դժբախտաբար, կը խօսին եւ կը գրեն այդ ժողովուրդի աղէտներու մասին, առանց երբեք, առարկայօրէն ճշդելու անոնց պատճառները ու իրական դերակատարները:

Անոնք, չարունակաբար ահազանգ կը հնչեցնեն մեր ժողովուրդի գլխին կախուած վտանգներու մասին, բայց կը յամառին՝ քօղարկուած պահել բուն վրտանգը:

Կը փորձեն մանաւանդ, տեղափոխել վտանգին վայրն ու իրական դերակատարները:

Փաստեր պէտք ե՞ն հաստատելու այդ տեսակէտները:

Օրինակ մը միայն — Հարիւրաւորներու մէջէն:

Ըսենք, որ Դաշնակցութիւնը կը մեղադրուի Թուրքիոյ հետ գործակցութեամբ: Հաստատելու համար այս դաւաճանական արարքը, մեր հակառակորդ ճակատը, ապաւինած է սուտի եւ գըրպարտութեան իր միակ հաւատարիմ զէնքերուն:

Ժանգոտած եւ միշտ իր դէմ դարձած այս զէնքերու գործածութիւնէն զատ սակայն, մեր հակառակորդին անհրաժեշտ էին նոր եւ ազդու միջոցներ:

Միջին Արեւելքի արաբական երկիրները կ'ապրին տագնապալի շրջան մը:

Ազդեցութեան մրցակցութիւնը՝ երկու մեծերու միջեւ, կը ծաւալի աւելի լայն շրջագծի մէջ: Իրենց ազգային շահերու [illegible] արաբական երկիրները, կը [illegible] մեծերու մեքենայութիւններէն եւ ամէն տեսակի դաւադրութիւններէն:

Թուրքիան՝ Սուրիոյ վտանգաւոր եւ դարանակալ դրացին, կը խլրտի իր կարգին:

Սուրիան եւ իր հետ արաբական բոլոր երկիրները, պատճառներ ունին կասկածելու իրենց դրացիէն: Այս պայմաններու մէջ, անտեղի չէն այս երկիրներուն մէջ ստեղծուած հակաթուրք տրամադրութիւնները, որ ամէն օր կը խորանայ նոր թափով:

Ի՞նչով կը վերջանայ այս իրապէս ծանրակշիռ վիճակը, ոչ ոք կրնայ նախատեսել: Միակ իրողութիւնը այն է, որ պատերազմի մղձաւանջը ծանրօրէն կը ճնշէ բովանդակ աշխարհին վրայ:

Արաբական երկիրներու մէջ, ստեղծուած այս կացութիւնը անտարբեր չկրնար թողուլ նաեւ Հայը: Ասիկա, ոչ այն պատճառով միայն, որ Սուրիոյ եւ միւս երկիրներուն մէջ խոշոր համրանք մը ունինք, այլ եւ այն պատճառով, որ մեր ժողովուրդը, ամուր եւ անքակտելի կապերով, միշտ ալ միացած է արաբ ժողովուրդներուն:

Մեր այս կապը ոչ արհեստական է, եւ ոչ ալ ներշնչուած՝ այս կամ այն օտար ուժի կողմէն:

Մեր երկու ժողովուրդներու, պատմական երկարատեւ եւ արիւնոտ պայքարին մէջ է որ ստեղծուեցաւ եւ զարգացաւ հայ արաբական միութիւնը:

Երէկ, ինչպէս այսօր, դէմ դէմի կը գտնուինք միեւնոյն թշնամիներուն: Թուրքը որքան Հայութեան, նոյնքան եւ Արաբ ժողովուրդներու դահիճը եղաւ անցեալին: Այսօր ան է կրկին, որ կը մնայ տեսական սպառնալիքը այդ ժողովուրդներուն:

Հայութիւնը, իր բոլոր կազմակերպութիւններով, պարտական է հաշուի առնել այս իրողութիւնները: Եւ այս իրողութիւններու տրամաբանական թելադրանքներէն առաջնորդուած՝ ամէն միջոց գործ դնել, որ չթուլնայ Հայ եւ Արաբ ժողովուրդներու աւանդական միութիւնն ու փոխադարձ սէրն ու վստահութիւնը:

Բայց, մանաւանդ, խափանելու մեր դարանակալ թշնամիներու այս հրէշային մեքենայութիւնները, որոնց միակ նպատակն է Հայը անվստահելի տարր ներկայացնել:

Հակադաշնակցական ճակատին վրայ սակայն, այս իրողութիւնները տարբեր իմաստ ունին: Անոր համար, կարեւորը, Սուրիոյ ներքին ծանր կացութիւնը չէ, եւ ոչ ալ հայութեան համար ստեղծուած փափուկ վիճակը:

Մեր անպարկեշտ հակառակորդը, ստեղծուած այս կացութիւնը նպաստա– [illegible] լու իր հակառակորդին:

Եւ կը ստեղծուի ընկ. Հրաչ Փափազեանի Թուրքիոյ վարչապետ Մենտերէսի հետ տեսակցութեան առասպելը:

Անոնք, որ հրապարակ նետեցին այս անորակելի զրպարտութիւնը, շատ լաւ գիտէին, որ մեր ընկերը, ամիսներէ ի վեր Լիբանանէն դուրս չէ եկած: Անոնք գիտեն նոյնպէս, որ ան հիւանդ է եւ ենթակայ բժշկական լուրջ դարմանումի: Գիտեն մանաւանդ, որ Հրաչ Փափազեանը, միշտ ալ մեծ յարգանք եւ վստահութիւն վայելած է Սուրիոյ ոչ միայն հին, այլ եւ ներկայ քաղաքական վարիչներու կողմէն:

Այս բոլորը գիտնալով հանդերձ, մեր հակառակորդները թոյլ տուին իրենց մեր ընկերը Թուրքիա տանիլ Սուրիոյ ներկայ իշխանութեան հակառակորդներուն հետ, եւ միաժամանակ դարձնել զանազան դաւադրութիւններուն:

Արաբը, եւ ամէնէն առաջ Սուրիացիները, արժէք չտուին հայանուն մարդոց այս աճպարային զրպարտութեան: Այսօր, ինչպէս երէկ, անոնք՝ Դաշնակցութիւնը կը նկատեն իրենց ամենավստահելի գործակիցը: Դաշնակցութեան հանդէպ, այս վստահութիւնը՝ երէկ ինչպէս այսօր, կը մնայ միակ ամուր գրաւականը՝ մեր ժողովուրդի ապահովութեան համար:

Հակադաշնակցական ճակատի այս նոր փորձը, այնուամենայնիւ, կը մնայ մէկը այն արարքներէն, որու իրական որակումը կը թողունք ուրիշներուն:

Իսկ մենք, դեռ չվերաջացուցինք մեր խօսքը:

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ԱՍԻԱԿԱՆ ԴՈՒՄԸ

Այս թեթեւ հիւանդութեան աշխարհատարած համաճարակին առջեւ ժողովուրդի ցոյց տուած յուզումը, գիտականօրէն, անհիմն ու չափազանցեալ է:

Հիւանդութեան մահճական ձեւերուն եւ բուժումին պարզութիւնը կը բաւէ հաստատելու թէ պատահածը պատահար մը չէ:

Ներկայ համաճարակը ոչ մէկ՝ հեռաւոր իսկ նմանութիւն ունի 1918 – 1919ի տխրահռչակ ու մահաբեր սպանական դումին հետ:

Առողջութեան Համաշխարհային Կազմակերպութեան եւ Միջազգային Բժշկական մամուլի տեղեկագրերուն հիման վրայ, համաճարակը դեռ աւելի պիտի ընդհանրանայ աշխարհի մէջ, յառաջիկայ հնդշաբթիներու ընթացքին երթալով պիտի սաստկանայ, բայց հիւանդութեան բնոյթը միշտ ալ «բարեկիրթ» կը նախատեսուի:

Գերադանցօրէն փոխանցիկ այս հիւանդութիւնը առաջին անգամ Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ երեւցած ըլլալուն, «ասիական դում» անուանուեցաւ: Հոնկ Քոնկէն մեկնելով, ամբողջ Արեւելքը վարակելէ ետք, Աւստրալիայի եւ Ամերիկայի ճամբով, Եւրոպա մտաւ ու տարածուեցաւ Հոլանտայէն:

Ըստ անգլիացի մասնագէտ բժիշկներու խմբակի մը վերջին զեկոյցին, հիւանդութեան մահճական նշանները եւ բուժումի առ այժմ ծանօթ միջոցները, հետեւեալ կերպով կարելի է ամփոփել.—

Հիւանդութեան ստոյգ պատճառը նոր տեսակ «ժահր» մըն է:

Վարակումի առաջին նշանը, բոլոր հիւանդներուն եւ մասնաւորապէս մանուկներուն համար, նախ «պապակ» մըն է եւ՝ վեցէն 12 ժամ վերջ, «կոկորդի սուր ցաւ» մը: Հիւանդը քննելով արդէն իսկ կը տեսնուի որ «կոկորդի յետսակողմը» կարմրած է եւ բորբոքումի մէջ: Ջերմը շուտով 39 աստիճանի կը հասնի եւ բացիկ բակի զարկը 120ի: Երեքէն վեց ժամ վերջ, «գլխացաւեր» կը սկսին եւ սաէպ՝ յատկապէս չափահասներու եւ պատանիներու պարագային, «մկանային ցաւեր» ի մասնաւորի «միջային» եւ «կրծական». այս ցաւերը նուազ են մանուկներու մօտ՝ որոնք աւելի կը տանջուին փողացաւէ եւ գլխացաւէ:

Վարակումի երկրորդ օրը, մասնաւորաբար նշատապի ենթականերուն համար, « նշիկներու դերաճում» մը յառաջ կու գայ առանց սակայն թարախումի: Հիւանդութեան այս շրջանին, յաճախ «չոր հազ» մը կը սկսի, բայց շնչառութեան ականջելի ճարճատիւն չի նշմարուիր, եթէ անշուշտ թոքերը բռնուած չեն արդէն:

Երրորդ օրուան ընթացքին հազը կը թանձրանայ, հետը բերելով «շնչափողատապ»: Յաջորդ օրը, ջերմը յարատեւելով հանդերձ, նշատապը կ'անհետանայ, գլխու եւ միջային ցաւերը կը թեթեւնան:

Չորրորդ օրէն սկսեալ հիւանդը, առհասարակ, բուժուած է բայց մեծապէս ուժասպառ. ասոր համար ալ, մէկ երկու օրուան յաւելուածական հանգիստը յանձնարարելի է սովորականին պէս ապրելու եւ աշխատելու սկսելէ առաջ:

Ասոնք են մինչեւ այսօր ստուգուած բժշկական ծանօթութիւնները ասիական դումի մասին: Իսկ բուժումի նախնական, անմիջական եւ յանձնարարելի միջոցներն ու դեղերը կը հանդիսանան, Ա) տաք պահել մարմինը, անկողին մնալ ու հանգչիլ երկու – երեք օր: Բ) շատ թեթեւ կերպով սնանիլ եւ մեծ քանակութեամբ հեղուկ խմել, անհրաժեշտ յորդամիզութիւն մը ապահովելու համար:

Գալով դեղերուն, մինչեւ որ հրապարակ ելլէ հակադում պատուաստը, նախընտրաբար գործածել՝ «ուռկային» (սալիսիլէ), «կենախուղ» (անթիպիօթիք) եւ «սննդիւրայ» (վիթամին) զատ կամ բաղդրեալ, արդէն լայնօրէն ընդհանրացած դեղօրայքները:

Հիւանդութեան բուն պատճառը ժահր մ'ըլլալուն, ծանօթ դեղերէն ոչ մէկը ի–րական բուժումը կուտայ հիւանդութեան. ուրիշ ժահրային հիւանդութեանց պէս, ասիական դումն ալ կ'անցնի երբ իր անկրճատելի շրջանը լրացնէ բոլորէ: Յիշեալ դեղերու գործածութիւնը սակայն, մեծապէս կը նպաստէ ցաւերը մեղմացնելու եւ՝ մանաւանդ, անհրաժեշտօրէն զօրացնելու մարմնի զանազան գործարաններու բնածին դիմադրութիւնը հիւանդութեան դէմ:

Ասիական դումը պարզ, կարճատեւ ու՝ առհասարակ, բարեվերջ հիւանդութիւն մըն է: Այսուհանդերձ, բժիշկի մը հսկողութիւնը բնականաբար անհրաժեշտ է, որեւէ անակնկալ եւ ծանր յարակցութենէ խուսափելու համար:

ԿԱՄ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Իրենց հաստատամոլութեան անժխտելի ապացոյցներէն մէկը չէ՞ միթէ բացակայութիւնը Դամասկոսի Գաւառականին, որու ներկայութիւնը շատ աւելի օրինաւոր եւ կենսական էր, եթէ գումարուած այդ ժողովը օրինաւոր էր:

Արդ, նկատելով որ տարիներ շարունակ այս սակաւաթիւ խմբակցութեան թեւ ու թիկունք կանգնող կուսակցական կառավարութիւնները ճշուած են հրապարակէ եւ երկրին ղեկը ստանձնած են ժողովրդավարական ոգիով օժտուած եւ արդարութեան պաշտպան ղեկավարներ մենք, Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ պատկանող Սուրիացիներս, կուզենք խնդրելու որ մեր բարեխնամ Կառավարութիւնը իր վերին հսկողութեամբ հնարաւորութիւն տայ մեզի ազատ ընտրութիւններու, որպէս զի միանգամ ընդմիշտ վերջ գտնեն հետզհետէ խորացող ազգային ներքին պառակտումները եւ վերահաստատուի Պետութեան համար այնքան անհրաժեշտ անդորրութիւնը Հայ Համայնքին:

Յ. Գ.— Սոյն խնդրագրին մէկ պատճէնը ղրկուած է.նաեւ Սուրիական կառավարութեան ներքին գործոց նախարարութեան:

Մենք տուինք ամբողջութիւնը այն գրութեան, որ ազդանշանը եղաւ Բերիոյ Թեմի Գաւառական Ժողովի քայքայման աշխատանքները սկսելու եւ ի յայտ բերաւ, առաջին օրէն իսկ, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ սարքուելու վրայ եղող ազգադաւութեան մը նախանշանները: Ձենք գիտեր թէ, Կաթողիկոսական Տեղապահ Խադ Արքեպիսկոպոս ինչ պատասխանեց իրեն ղրկուած այս հանրագրութեան առթիւ: Սատե՞ց խռովութիւն եւ անիշխանութիւն սերմանողները: Կը կասկածինք, որովհետեւ նախկին Տեղապահ նոյն Խադ Արք.,1955ի նոյեմբեր ամսուան մէջ,Տեղապահի պաշտօնէն հրաժարելէ քիչ յետոյ, գրեթէ նոյն բովանդակութեամբ վկայագիր մատոյց Սուրիական կառավարութեան: Այս մասին պիտի անդրադառնանք իր կարգին:

Ստանալէ յետոյ իրեն մատուցուած սոյն ամբաստանագիրը, Հալէպի կուսակալութիւնը ձեռնարկեց քննութեան մը: Իրաւասու պաշտօնեաներ տեսակցութիւն մը ունեցան Բերիոյ Թեմին Առաջնորդ Գերշ. Տ. Զարեհ Ս. Եպիսկոպոսի հետ, եւ ստուգեցին իրենց ի քննութիւն փոխանցուած հանրագրութեան անճշդութիւնը: Առաջնորդը փաստ ի ձեռին ցոյց տուաւ թէ.

Ա. Հակառակ հանրագրութեան մէջ յայտարարուածին, Գաւառական Ժողովոյ մէկ հինգերորդի ընտրութիւնները կատարուած են, ըստ Ազգ. Սահմանադրութեան տրամադրութեանց, եւ եթէ ժամանցում ալ եղած է՞ պայմաններու բերմամբ, կարելիութիւն ստեղծուելուն պէս, վերընտրութիւնները տեղի ունեցած են շրջանաւարտ վիճակներու միացումով:

Բ. Հակառակ հանրագրութեան մէջ յայտնուած մտքին, Գաւառական Ժողովը տասը տարուան շրջան մը չունի, այլ, երկու տարին մէկ հինգերորդ վիճակի փոփոխութեամբ եւ ընտրութեամբ, Գաւառականը միշտ մնայուն կերպարանք ու հանգամանք ունի:

Գ. Հակառակ ազգային կալուածներու կապակցութեամբ յայտնուած անճիշդ մտքերու, ազգային հարստութեան մատակարարումը համապատասխան ժողովներու եւ խորհուրդներու կողմէ, վերջ տուած է գեղծումներու եւ անձնական չարաշահութեանց:

Դ. Հակառակ հանրագրութիւնը ստորագրող անհատներու կարծիքին, Սուրիական բարեխնամ կառավարութիւնը տարբերութիւն չի դներ «ԵԿԻՈՐ» կամ « ՏԵՂԱՑԻ » հայրենակիցներու միջեւ, եւ թէ օրէնքի առջեւ (պետական կամ ազգային ներքին – սահմանադրական) Հայց. Եկեղեցւոյ զաւակ բոլոր Սուրիահպատակները հաւասար իրաւունքներ կը վայելեն, եւ թէ Գաւառական Ժողովոյ լրացուցիչ ընտրութիւնները միշտ ալ եղած են ազատ եւ առանց կաշկանդումի ,պարտքի եւ իրաւունքի հասկացողութեամբ, ըստ Սահմանադրութեան:

Ե. Հակառակ երեւութական եւ անյարիր փաստարկութեանց, հանրագրութեան հիմունքը կը կազմէ տեղի ունենալիք Կաթողիկոսական Ընտրութիւնը, որու մասին աջօղեալ ակնարկութիւն մը միայն եղած է, Լիբանանի եւ Հալէպի Ազգ. Իշխանութեանց տեսակցութեան առիթով:

Պետութեան պաշտօնեաները, ցաւ յայտնելէ յետոյ հանրագրութեան մէջ յայտնուած սխալ լուրերու մասին, տեղւոյն վրայ պատրաստեցին իրենց տեղեկագիրը, ներկայացնելու համար Հալէպի կառավարիչին: 1952 – 1954, Հալէպի Գաւառական Ժողովի եւ Ազգ. Իշխանութեանց դէմ յայտնի որեւէ ձեռնարկ չկատարուեցաւ այնուհետեւ, հակառակ Կաթողիկոսական Ընտրութեան խնդրոյն հրատապ հանգամանքին, եւ յայտնի կամ թաքուն «կամապաշտ»ներու բուռն աշխատանքին ու լրագրական անվայել պայքարին:

Խմբագրական ՀԱՍԿԻ

(3 Շար.)

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ ԱՐՏԱՍԱՆԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՆ

Չորեքշաբթի գիշեր, Ցոփէնի սրահին մէջ, Մարսիլահայ երիտասարդ արուեստագէտ Սարգիս Պօղոսեան, երկրորդ անգամ ըլլալով, Փարիզահայերուն հրամցուց իր արտասանական երեկոն :

Արդար ըլլալու համար, պէտք է խոստովանիլ որ Սարգիս Պօղոսեանի կատարած գործը չափազանց ծանր ու դժուարին ըլլալով հանդերձ, է նաեւ յանդուգն ու խիզախ ձեռնարկ մը :

Դժուարին՝ անոր համար որ համակրելի երիտասարդը մտած է արտի մը մէջ զոր կը հերկէ մէն-մինակը : Խիզախ ու յանդուգն՝ անոր համար որ իր ընտրած բեմական այս սեռը նորութիւն մըն է մեր հասարակութեան համար, ի վաղուց անդի :

Արդարեւ, ինչպէս ըսած եմ ուրիշ առթիւ ալ, հայ ժողովուրդի արեւելահայ թէ արեւմտահայ հատուածի բեմական պատմութեան մէջ ցանցառ կը հանդիպինք դերասաններու որոնք լիովին մշակած ըլլան այդ սեռը : Բացի մեծանուն Պետրոս Ադամեանէն եւ իրեն ժամանակակից Վերգինէ Գարագաշեանէն, ուրիշ ոեւէ դերասան կամ դերասանուհի հարկ եղած կարեւորութիւնը չեն տուած այդ սեռին : Մեր օրերուն միայն Վահրամ Փափազեանն է որ առեն մը հետամուտ է եղած, այլ սակայն շուտով լքած զայն :

Յանդուգն ու խիզախ մարդը, սակայն, երբ ունի նաեւ յարատեւ կամք եւ աշխատանքի աննկուն կորով, անպայման կը յաղթանակէ՝ եւ ես կը խորհիմ թէ, նոյն յաղթանակը կը սպասէ նաեւ, ուշ կամ կանուխ, Սարգիս Պօղոսեանին :

Քանի մը բարեկամական խորհուրդներ սակայն :

Սարգիս Պօղոսեան ճարտարօրէն կը համեմէ իր ընտրած կտորները իր կողմէ պատրաստուած սփիչներով : Իր մէջբերումները, որոնց կը յաջորդեն որեւէ բանաստեղծութեան արտասանութիւնը կամ արձակի մը ընթերցումը, հիւթեղ են ու համեղ :

Ինչո՞ւ համար սակայն, մեր երիտասարդ բարեկամը կը ճգնի անպայման անգիր արտասանել այն բոլոր բանաստեղծութիւնները զորս զետեղած է իր յայտագրին մէջ : Անոնք բազմաթիւ են եւ անոնց գոց սորվիլը չափազանց դժուար է, նոյնիսկ երիտասարդ ուղեղի մը համար : Ասիկա կ'ըսենք, վասնզի այն ճիգը որ Սարգիս Պօղոսեան կը թափէր իր արտասանած ժամանակ աչքը յառելով յաճախ իր առջեւը դրուած թուղթին, կը կասեցնէր թափը իր խոյանքին ու կը կաղար հեղինակին գործը :

Ընդհակառակն, արձակի ընթերցման մէջ, Սարգիս Պօղոսեան ցոյց կուտար առոգանութեան հարուստ շեշտ մը եւ իմաստի հարազատ արտայայտութիւն մը : Այսպէս, Ռուբէն Զարդարեանի «Պուտ մը ջուր»ը, Երուանդ Օտեանի «Ազգային բարերարը», Մինաս Չերազի «Վերջին պարը», Աւետիս Ահարոնեանի «Կեանքի առաջին Աւետումը», Ատրպետի «Դըժվըժիկ»ը եւ մանաւանդ Յ. Թումանեանի «Գիքորը» գործերուն ընթերցումով երիտասարդ արուեստագէտը գեղարուեստական ճշմարիտ վայելքի պահեր տուաւ ունկնդիրներուն :

Եղբայրաբար խորհուրդ կուտանք իրեն որ այսուհետեւ, նոյն կտորները որոնց գոց արտասանելուն մասին դոյզն կասկած մը ունի, արտասանէ ուղղակի գրուածքին վրայէն, վասն զի այդ ձեւը ընդունուած է բոլոր ազգերու բեմերուն վրայ, եւ երբեք անտեղի չէ ու ոչինչով կը նսեմացնէ արժէքը ոչ գործին ոչ ալ արտասանողին :

Այս ուղղութեամբ, չորեքշաբթի գիշերուան յայտագրին մէջ զետեղուած Դանիէլ Վարուժանի «Արեւելեան Բաղնիք»ը շատ բան տուժեց իր տաղաչափական ներդաշնակութենէն :

Ուրիշ խորհուրդ մը եւս :

Սարգիս Պօղոսեան բեմին վրայ յաճախ կ'ենթարկուի երկու թեւերը տեղի ու անտեղի շարժելու փորձութեան :

Թատերական ներկայացման մը ընթացքին, դերասանին համար ամէնէն դժուարին գործը իր երկու թեւերը կարենալ պարտկելն է : Իսկ արտասանութեան մը ժամանակ հարկ է աւելի զգոյշ ըլլալ ու գիտնալ գործածել թեւերը ըստ պատշաճի : Եւ աւելին՝ բնաւ չգործածել :

Փարիզի մէջ, ասկէ մօտաւորապէս քսանըհինգ տարիներ առաջ, Քոնսէրվաթուարի սրահին մէջ մասնակցած եմ Ֆրանքօ-հայկական երեկոյթի մը, կազմակերպուած ողբացեալ դերասան Լեւոն Ցարուքի կողմէ, որուն կը մասնակցէին ֆրանսացի ծանօթ դերասաններ, ընդ որս եւ յայտնի դերասան Փիէռ Պլանշառ : Լաւ կը յիշեմ որ ինք արտասանեց Վերլէնէն երկու գողտրիկ կտորներ, իսկ ես արտասանեցի հայերէն երկու բանաստեղծութիւններ : Միջնարարին, Փիէռ Պլանշառ մօտենալով ինծի, ըսաւ հետեւեալը, բառ առ բառ.—

« Սիրելի պարոն, հայերէնը առաջին անգամն է որ կը լսեմ : Քաղցր լեզու է ու ականջին կը հնչէ անուշ, առանց զայն խոցոտելու : Լաւ կ'արտասանէք (անշուշտ այսպէս պէտք էր ըսէր) սակայն ինչո՞ւ չարունակ կը ճօճէիք ձեր թեւերը օդին մէջ, արտասանութեան ժամանակ : Աշխատեցէք խուսափիլ այդ բանէն : Եթէ ձեր նպատակն է արտասանուած կտորին իմաստը շեշտել թեւերու շարժումով, բնաւ կարիք չկայ ատոր : Աւելի կրնաք արտայայտել ձեր աչքերով, ձեր դիմախաղով ...» :

Տարիներ անցած են այդ օրէն եւ կը խոստովանիմ որ տակաւին ես ալ չեմ կրցած բոլորովին ձերբազատուիլ այդ անտեղի սովորութենէն, որ արդիւնքն է Արեւելքցիի մեր կրակոտ ու տաք խառնուածքին եւ մանաւանդ դպրոցի եւ դերուսոյցի պակասին :

Սակայն, քանի որ Սարգիս Պօղոսեան մեծ նուիրումով եւ ի գին անսահման զոհողութեանց նետուած է այս ասպարէզին մէջ ու կը ձգտի մեր բեմերուն վրայ ըստեղծել ու զարգացնել արտասանութեան սեռը, եւ այդ ուղղութեամբ ունի փայլուն տուեալներ լաւագոյն ապագայի մը տիրանալու համար, լաւ կ'ըլլայ որ նկատի առնէ այս թելադրանքները :

Չեմ խորհիր թէ մեր երիտասարդ բարեկամը սրտմտի այս տողերուս համար, որոնք կը բխին իրեն նորանոր յաջողութիւններ ցանկացող անկեղծ սրտէ մը :

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ՀԵՆՏԵՐՍԸՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՊԱՅՈՒՍԱԿԸ

Ինչպէս ծանօթ է, Նախագահ Այզընհաուըր Միջին Արեւելք ղրկած էր իր պատուիրակը՝ Հենտերսըն, յատուկ առաքելութեամբ : Վերջերս զրոյց մը սկսաւ շրջիլ, ըստ որուն, Հենտերսընի փաստաթուղթերը պարունակող պայուսակը գողցուած էր Թուրքիոյ մէջ : Ճի՞շդ է արդեօք ...

Յամենայն դէպս, այս խորհրդաւոր պայուսակին մասին... հինգ տեսակ կարծիք գոյութիւն ունի միջազգային մամուլին մէջ :

ՖՐԱՆՍ ՍՈՒԱՌ Հոկտեմբեր 22ին կը գրէր, թէ Հենտերսըն կորսնցուցած է իր պայուսակը, որուն մէջ Սուրիան «ազատագրելու» փաստաթուղթ մը կար եւ Խրուշչեւ Անգլիոյ աշխատաւորական պարագլուխ Պեւընի կը յայտարարէր.— Անժխտելի փաստեր ունինք, որ ամերիկեան դաւադրութիւն մը սարքուած էր Սուրիոյ դէմ :

ԼԸ ՄՈՆՏ Միջին Արեւելքի հարցերուն մասնագէտ Էտուար Սապլիէի ստորագրութեամբ կը գրէր.— Սեպտեմբեր 10ին Թրքական իշխանութիւնները լրտեսական գործունէութեան վրայ բռնելով երկրէն արտաքսեցին խորհրդային նաւային կցորդն ու իր գործակիցը :

Այնուհետեւ Սապլիէ կը բացատրէ, թէ փոքր նաւ մը, որ կը փոխադրէր ամերիկեան փաստաթուղթեր պարունակող պայուսակը՝ անհետացած է Պոսֆորի մէջ :

ԼԻՊԵՐԱՍԻՈՆ ամերիկեան դիւանագիտական պայուսակը փոխադրող նաւուն անհետացման մասին խօսելով, կը յայտնէ.— Նաւուն մէջ Խ. Միութեան հաշւոյն աշխատող բարձրաստիճան պաշտօնեայ մը կար, որուն խորհուրդներուն հետեւելով նաւապետը ցուցակին տարբեր ուղղութիւն տուած էր : «Լիպերասիոն» կը յայտնէ, թէ վերջին շաբթուան ընթացքին Թուրք ոստիկանութեան մէջ կարեւոր վերաքննութիւն մը եղած է :

ՆԻՒ ԵՈՐՔ ՀԵՐԸԼՏ ԹՐԻՊԻՒՆ խօսելով նաւուն պատմութեան մասին, կը յայտնէ թէ նաւը չէ գողցուած, այլ՝ դիւանագիտական պայուսակը, երբ անոր վրայ հսկող ամերիկացի պաշտօնեան լուացարան գացած էր, ձեռքերը լուալու համար... :

ՆԻՈՒԶ ՔՐՈՆԻՔԸԼ կը գրէ, թէ խնդրոյ առարկայ փաստաթուղթերը ուրիշ բան չեն, եթէ ոչ կեղծ թուղթեր՝ որոնք Թուրքի մը կողմէ ծախուած են Ռուսերուն :

Բոլոր բացատրութիւններն ալ պաշտօնապէս հերքուեցան Ուաշինկթընի կողմէ, որ յայտնեց, թէ Հենտերսըն ոչ մէկ թուղթ կորսնցուցած է :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ երիտասարդ բանաստեղծներուն եւ արձակագիրներուն ստեղծագործութեանց հաւաքածոյ մը պիտի հրատարակուի, մօտ ատենէն :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ երեսուն հոգիէ բաղկացած խումբ մը բժիշկներ մեկնած են Արեւելեան Գերմանիա, ուր պիտի մնան 13 օր :

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ մեռած է Յովհաննէս Թումանեանի աղջիկը՝ Նուարդ Թումանեան, որ գրականագէտ էր : Ծնած էր 1895ին, Թիֆլիս ու Երեւան հաստատուած՝ 1925ին :

ԷՋՄԻԱԾՆԻ շրջանին բանջարաբոյծները այս տարի մեծ քանակութեամբ բերք աճեցուցած են նախատեսուածէն շատ աւելի արդիւնք ստացուած է :

ԵՐԵՒԱՆԻ «Հայ ֆիլմ» շարժանկարի ընկերութիւնը պատրաստած է «Մօր սիրտը» եւ «Ում է ժպտում կեանքը» ժապաւէնները : Պատրաստութեան մէջ են Հր. Քոչարի «Հիւսիսային ծխածան»ն եւ Վոլչէկի «Նոր տունը» գեղարուեստական ժապաւէնները :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ մէջ տեղի ունեցած գինիի եւ քոնեաքի միջազգային ցուցահանդէսին մէջ ոսկիէ մէտալ տրուած է հայկական «Այգեզար», «Սպիտակ մուսկատ», «Մալագա» գինիներուն եւ «Հայաստան» ու «Տօնական» քոնեաքներուն :

ԱՐՏԱՇԱՏԻ երգի ու պարի խումբը մեկնած է Ուկրանիա, Գուսան Ռազմիկի ղեկավարութեամբ համերգներ տալու համար :

ԵՐԵՒԱՆԻ «Միկոյեան» պողոտային վրայ կառուցուած են բնակելի նոր շէնքեր, 1.180 քառակուսի մեթր տարածութեան վրայ :

ՆՈՐ ԲԱՅԱԶԻՏԻ մէջ շահագործման դրուած է կերպասեղէնի նոր գործարան մը, արդիական սարքաւոր[illegible]

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ զանազան շրջաններուն մէջ միսի արդիւնաբերութեան զարկ տալու համար, մեծ թափով սկսած են աւելցնել խոզաբուծութիւնը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԱՐԹՕՆԸ (40)

ԿԱՅԾԵՐ

ԺԲ.

ՄԹԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔ

Ինձ երեւաց, որպէս թէ, այդ երեք երիտասարդները երեք հսկաների ձագեր լինէին, որոնց մայրը կաթի փոխարէն կերակրում էր ազամորդու արիւնով ...: Ո՞րտեղից ծագեց իմ մտքում մի այդպիսի օտարոտի համեմատութիւն ...:

Կարոյի քունը անհանգիստ էր. երեւում էր, նա գտնւում է երազների սարսափելի խռովութեան մէջ. — «կը սպաննեմ, թէ չտաս» — «ո՞ւր ես փախչում»— « իմ գնդակը աւելի սրընթաց է քան քո ոտները » — « Ասլան, սատկեցրու նրան» — «Սաքօ, զգոյշ, մարդ չտեսնէ» — «նրբանք այս կողմից փախան...» : Ահա այսպիսի անկապ խօսքեր էին լսւում նրա բերանից : Նա խօսում էր խառն, զանազան արեւելեան լեզուներով :

Ասլանի քունը հանգիստ էր, որպէս երեխայի քուն : Երբեմն նրա գեղեցիկ շրթունքը ցնցւում էր թեթեւ ժպիտով : Նա լուռ էր : Միանգամ միայն նա արտասանեց անունս «Սօնա» : — Խեղճ տղայ, մտածում էի ես, նա ինձանից առաջ սիրում էր նրան... գուցէ այժմ տակաւին սիրում է ...:

Սաքօն իր երազների մէջ նոյնպէս ծիծաղելի էր, որպէս արթուն ժամանակը. մէկին ջիգրացնում է նա : Նրա դէմքի վերայ նկատւում էին հեգնական ծամածռութիւններ :

Արշալոյսը սկսել էր շառագունիլ : Ամէն կողմից լսելի էին լինում թռչունների ուրախ, ծլվլուն երգերը : Մինարէթի վերի յարկերում բոյն դրած վայրենի աղաւնիները այս կողմ եւ այն կողմ էին թռչում եւ նրանց թեւքերի թափ տալուց աշտարակի կամարները թնդում էին խուլ որոտմունքով :

Ես ձանձրացայ երկար պառկելուց, վերկացայ, մօտեցայ Կարոյին, եւ նրա վերարկուն իր վրան ծածկելով, կանգնեցայ նրա մօտ :

Նա տարածուած էր գետնի վրայ, որպէս մի ահագին պղնձէ արձան, մթին, հսկայատիպ կերպարանքով : Նրա լայն կուրծքը անհանգիստ կերպով բարձրանում եւ ցածնում էր : Երկար ես խորին պատկառանքով նայում էի այդ վեհափառ պատկերի վրայ, մինչեւ իմ սիրտը լցուեցաւ մի ջերմ, եղբայրական զգացմունքով. ես խոնարհուեցայ եւ մի համբոյր քաղեցի այն շրթունքներից, որոնցից շատ անգամ լսել էի այդ խօսքերը. « Ֆարհատ, ես քեզ շատ եմ սիրում » :

Նա մի թեթեւ շարժում գործեց եւ կրկին խորասուզուեցաւ ծանր քնի մէջ : Ես հեռացայ :

Դեռ երեխայութեանս ժամանակից, այն աւերակները, որոնցմով շրջապատուած էի, այն մինարէթը որի մէջ այժմ գտնւում էի, միշտ մի առանձին դիւթական տպաւորութիւն էին գործում ինձ վրայ : Ես լսել էի նրանց մասին շատ առասպելական զրոյցներ : Բայց առաջին անգամն էր որ գտնւում էի այնտեղ, թէեւ այդ աւերակները ունէին մեր քաղաքից հազիւ քառորդ մղոն հեռաւորութիւն : Մարդիկ, մի առանձին սնահաւատութեամբ, վախենում էին մօտենալ նրանց : Բայց նոյն ժամուն ինձ եւս անհասկանալի մի հետաքրքրութիւն քարշում էր իմ սիրտը դէպի վեր, դէպի այն հսկայական շինուածքի գագաթը. այնտեղից ես ցանկանում էի նայել դէպի Աստուծոյ գեղեցիկ աշխարհը :

Խորին երկիւղածութեամբ ես ոտք կոխեցի առաջին սանդուղքի վրայ, սկսեցի բարձրանալ : Ամէն տեղ տիրում էր դատարկութիւն. ամէն տեղ ոչ այնքան ժամանակը, որքան կոյր խանդագանճի մոլեռանդութիւնը աւերակ էր դարձրել ճարտարութեան այն հրաշալի գործը, համարելով նրան մի կախարդուած մնացորդ «ջինների» թագուհու ամրոցից : Ես բոլորովին յոգնեցայ, մինչեւ հասայ մինարէթի գագաթը : Ախ, որքան բարձր էր նա : Ամբողջ Սալմաստը, լուսաւորուած արեգակի առաջին ճառագայթներով, դըրած էր իմ առջեւ, որպէս մի գեղեցիկ պատկեր, նկարած զանազան գոյներով : Գիւղերը, այգիները, ձեռատունկ անտառները, լաւ մշակուած դաշտերը, բոլորը միախառնուելով հանդիսացնում էին ամբողջ հովիտը իր կանաչազարդ, գեղադրական տարածութեան մէջ : Ես ջոկում էի բոլոր ինձ ծանօթ տեսարանները :

Հեռու, բարձր ապառաժի վրայ, տեսնում էի ես Ղարնի Եարուղի աւերակները, աւերակները այն առասպելական ամրոցի, ուր թափուել էր այնքան արտասուք եւ սէր ... ուր անօրէն Թուրք իշխանի ձեռքը խլում էր ամուսնի գրկից կնիկների ամենագեղեցիկը... ուր տարւում էին ամենաընտիր աղջիկները ամբողջ գաւառից եւ անբախտ զոհերի արտասուքը, ընտանիքի սրբութիւնը, ծնողների աղաչանքը չէին կարողանում ամոքել բռնակալի կրքերը ...: Դէպի աջ նայելով, ես տեսնում էի սուրբ Յովհաննու մատուռը. միայնակ կանգնած բլուրի գագաթին, որը մի ահագին շաքարի գըլխի նման վեր էր բարձրացել ընդարձակ դաշտի միջից :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ժողով մը, գարձեալ Կրեմլինի մէջ, որու ընթացքին որոշուած էժուկովի պաշտօնէ արձակումը: Նոյն օրը ընդունելութիւն մը պիտի ըլլար պարսկական դեսպանատան մէջ. բայց լուր տրուեցաւ դիւանագէտներուն որ այդ ընդունելութիւնը քիչ մը աւելի ուշ պիտի ըլլար՝ Խորհրդ. Իշխանութեանց խնդրանքով: Ընդունելութիւնը քանի մը ժամ վերջ սկսած է եւ Խրուշչեւ, Բուլգանին ու Միկոյեան այնտեղ հասած են՝ մէկ ժամ ուշ: Այս առթիւ կը յիշատակուի, թէ խորհրդային երեք ղեկավարներուն տրամադրութիւնը տեղն էր, ժպտուն էին ու երկար ատեն կատակեցին արեւմտեան լրագրողներուն հետ:

Միւս կողմէ, կը նշուի թէ այս ընդունելութեան բանակին բարձրաստիճան պաշտօնատարներէն ոչ ոք ներկայ էր:

Ժուկովի պաշտօնէն արձակման լուրը հաղորդուած է, ինչպէս միշտ, Մոսկուայի թերթերուն վերջին էջին, վեր սիւնակին, վերջին պարբերութեան մէջ, հոն՝ ուր կը զետեղուին յայտարարութիւնները...:

Սովորականին պէս Ժուկովի պաշտօնազրկումը զարմանք եւ յուզում պատճառած է արեւմտեան շրջանակներու մէջ, մինչ խորհրդային շրջանակներու մէջ ամէն ինչ պաղարիւնով կ'ընդունուի:

Անգլիական Ռէօյթըր գործակալութիւնը աւելի պաշտօնի բարձրացման մը կը սպասէ: Նոյն կարծիքը ունին ամերիկեան լաւատեղեակ շրջանակները որոնց համաձայն, Ժուկովի պաշտօնազրկումը նկատել իբրեւ չնորհազրկում մը սխալ պիտի ըլլար «մանաւանդ հիմա, երբ կը պատրաստեն Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան 40ամեակը որուն տօնակատարութիւնը տեղի պիտի ունենայ Նոյեմբեր 7-ին, առիթ մը՝ ստեղծելու համար միասնականութեան տպաւորութիւն մը»:

Անգլիոյ համայնավար շրջանակները աւելի վերապահ են եւ տակաւին չեն կրնար խորհրդածութիւններ ընել:

Իտալիոյ Ունիթա համայնավար պաշտօնաթերթը վստահ է թէ մարեչալ Ժուկովի պիտի յանձնուի աւելի պատասխանատու պաշտօն: Նոյն կարծիքը ունի Վիեննայի «Ֆոլքսբլաթ» թերթը, մինչ Փարիզի «[illegible]» կը գրէ. — «Ամէն պատճառ կայ մտածելու թէ նէթէ Ժուկով պաշտօնանկ եղաւ, պարզապէս զինքը ազատ պահելու համար էր աւելի կարեւոր պարտականութեանց համար»:

———o———

ՓԱՐԻԶԻ մէջ «Սթալինոն» անուն գեղ մը, որ կը ծախուէր գեղարաններու մէջ, աւելի քան հարիւր հոգիի մահուան պատճառ դարձած է: Զոհերուն ծնողներուն պահանջին վրայ՝ դատաւորութիւն մը սկսաւ քննելու համար հարցին էութիւնը:

ԱՆԳԼԻՈՅ Պատերազմական նախարարութիւնը կը հաղորդէ, թէ հիւլէական նոր ռազմափորձեր պիտի կատարուին Խաղաղականի մէջ:

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Թելալեան եւ զաւակները (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Սրապեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Քիւչիւկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Մալխասեան եւ զաւակները (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Կուլեմօ Ֆեռի եւ զաւակը (Յունաստան), Տէր եւ Տիկին Պերճ Մալեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Մերամէթճեան, ինչպէս նաեւ Ա. Քիւչիւկեան, Ա. Ալեքսանեան, Ս. Քիւչիւկեան, Լ. Մեհրամէթճեան, Ա. Էթեմէզեան, Մ. Սիմաւոնեան, Պարտիզպանեան, Մալեան, Մէքթուպճեան ընտանիքները սրտի խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, քրոջ, մեծ մօր, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԷԼԻԶ ՔԻՒՉԻՒԿԵԱՆԻ

(Ծնեալ Քէսէճեան, Անտրիանապոլսեցի)

մահը որ տեղի ունեցաւ 26 Հոկտեմբեր, 75 տարեկանին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան: Եկեղեցական արարողութիւնը այս երեքշաբթի Հոկտ. 29ին, ժամը 12.30-ին իրենց բնակարանը 72 Ավընիւ Անաթօլ Ֆրանս, Քոլոմպ, եւ ժամը 13.30ին մարմինը պիտի ամփոփուի Քոլոմպի նոր գերեզմանատունը:

Մասնաւոր մահազդ դրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Դ Ա Շ Ն Ա Կ Ց Ո Ւ Թ Ե Ա Ն   Օ Ր Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 20,30ԻՆ

Mutualitéի ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

24, RUE SAINT-VICTOR, MÉTRO : MAUBERT MUTUALITÉ

Կը նախագահէ՝ Ընկեր **ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՅԵԱՆ**

Կը խօսի՝ Ընկեր **ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ**

— ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ներկայացուցիչը —

— ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ —

Մասնակցութեամբ երգիչներ Քիւփէլեանի, Պօղոսեանի և Սերոբեանի ղեկավարութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

Արտասանութիւն եւ կովկասեան պարեր Պանեէօ – Քաշանի պարախումբին կողմէ

«ՀԻՆ ԿՌԻՒԸ», մենախօսութիւն՝ ընկ. Ե. Գրիգորեանի կողմէ

ՄՈՒՏՔ 100 ՖՐԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ

ALHAMBRA, 340, Boulevard Chave

Բարձր հովանաւորութեամբ՝ GASTON DEFERREի

Երեսփոխան, նախկին նախարար, Մարսէյլի քաղաքապետ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին, մասնակցութեամբ բոլոր խումբերուն, ենթակոմիտէներուն Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ խումբերուն, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան իր մասնաճիւղերուն

Կը նախագահէ ընկ. Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ   Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԽՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ եւ ընտիր բաժին. — Նոր Սերունդի պարախումբ, Պ. եւ Օր. Չէօրէքճեան, Զ. Գասեան, Օր. Ալիս Յարութիւնեան, Անիթա Սարգսեան, Ալիս Շամիրեան, Էտուար Էքսէրճեան:

Կէս գիշերէն վերջ՝ պար՝ ճոխ պիւֆէ   Մուտքը ազատ է

ORCHESTRE LUC HERARD

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին:
Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՓՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 3ին, կիրակի ժամը 15.30ին, Կղերականներու սրահը, 22 րիւ տէ Պաhիւթիէ:
Կը նախագահէ ընկ. Պ. ՔԷՆՏԷՐԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. Հ. ԹԱՇՃԵԱՆ
Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը, առ ի գիտութիւն, կը յայտնէ հասարակութեան թէ մէկը սկսած է հանգանակութիւն ընել դաշտի գնման ու երեւակայական ժապաւէնի մը պատրաստութեան համար: Վարչութիւնս ոչ ոքի նման պարտականութիւն յանձնած է. կը խնդրուի նկատի ունենալ եւ չքաջալերել:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Տունը աշխատող գործաւորուհիներ Շրմիզիէի համար: Կը յանձնենք Փարիզի շրջակայքը (մինչեւ 50 քիլոմեթր): Դիմել՝

TAVITIAN, 40, Rue de Flore. Alfortville
ENT. 35-17

Կամ Փարիզի հասցէին՝
19, Bd. Saint-Denis

×

Քօնթրըմէթրէս մը կանանց քօնֆէքսիոնի, աշխատանոցի համար: Դիմել՝

LEVY, 6, Passage de Dantzig
Métro Convention

ՄԵՌԵԼՈՑԻ ԱՌԹԻՒ

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչմանեան, Մեսելոցի առթիւ իրենց սիրելի ննջեցեալներու յիշատակին տասը հազար ֆր. կը նուիրեն Շաւիլի եկեղեցիին, եւ երկու հազար ֆրանք «Յառաջ»ի բարգաւաճման տպարանի փոխադրութեան առթիւ:

(Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր ժամը 21ին Քատէի սրահը: Երեկոյթը նուիրուած է Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ յիշատակին: Խօսք պիտի առնեն բազմաթիւ մտաւորականներ: Իսահակեանի բանաստեղծութիւններէն կ'արտասանէ՝ Օր. Ժիւլիէթ Աւետիսեան: Կը խնդրուի ըլլալ ճշդապահ:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Ազգ. Միութիւնը եւ Եկեղեցաշէն յանձնախումբը կը յայտարարեն թէ Լիոնի նոր եկեղեցւոյ պանծալի գմբէթը բարձրացած ու լրացած է, որուն գագաթը նուիրական խաչը պիտի զետեղուի:

Օծման հոգեպարարարարողութիւնը պիտի կատարուի Նոյեմբեր երեքին, կիրակի առաւօտ, 69 րիւ Լուի Պլան եկեղեցւոյն մէջ ձեռամբ Կաթ. Պատուիրակ Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեանի:

Այս առթիւ կոչ կ'ընեն այն ուխտաւոր ազգայիններին որ կը փափաքին կնքահայրը ըլլալ խաչին որ դիմէ Ազգ. խորհրդարանը:

ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ ԱՄՍԱԳԻՐՈՒՆ.

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Սեպտեմբեր – Հոկտեմբերի թիւը, 48 էջ ճոխ բովանդակութեամբ. —

Երջանկաբեր գեղերու մասին (Տոքթ. Շ. Այվազեան). — Երկու ուղեղ ունինք (Տոքթ. Լաննուա). — Նկարագիր չինել (Տոքթ. Արշակ Պօղոսեան). — Գօտի կապել (Շ. Նարդունի). — Հայաստան (Ն. Բարանսկի). — Բջջային զարմանում (Տոքթ. Լեւոն Գրիգորեան). — Դիպլոմութիւնը հին Հայաստանում (Ե. Մակարեան). — Ի՞նչ է հանճարը (Է. Վեռհառն). — Բորոտութիւն (Տոքթ. Գ. Սեբորեան). — Մազոտ կիներու եւ աղջիկներու մասին (Տոքթ. Ժաքմար). — Պնդերակութեան մասին (Տոքթ. Ա. Աչճեան). — Խաղող կերէք (Տոքթ. Յովհ. Մանուկեան). — Քանսէրը փոխանցի՞կ է թէ ժառանգական (Տոքթ. Գ. Գալուստեան). — Ֆրանկախտը (Տոքթ. Պ. Միսաքեան). — Ծերութիւնը իբրեւ հիւանդութիւն (Տոքթ. Նաւասարդ). — Ծներեկ (Յ. Իշխանեան):

Բաժանորդագրութեան պայմանները. — Տարեկան 1000 Ֆր. Ֆրանսա, 1200 Ֆր. արտասահման: Դիմել Շ. Նարդունիի, «Յառաջ»ի հասցէով:

×

Մարսիլիոյ մէջ ՀԱՅ – ԲՈՅԺի բաժանորդագրուելու, ինչպէս նաեւ գնելու համար Շ. Նարդունիի հրատարակած գործերը, դիմել Ֆօթօ–Ռէքս, 2 րիւ Պէռնար տիւ Պուա:

×

Մարսիլիոյ մէջ ՀԱՅ – ԲՈՅԺի բաժանորդները, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս սիրայօժար պիտի գանձէ Պ. Արմենակ Շահպազեան:

ՊՈՄՈՆԻ ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ

«Շանթ» թատերախումբը ղեկավարութեամբ Գր. Քէնտիրեանի կը ներկայացնէ Գր. Վահանի «ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ», որ մեծ յաջողութիւն գտած է Նիսի մէջ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ ՄԸ

Ստիպողաբար կը փնտռուի վարձու յարկաբաժին կամ տուն (փավիյօն) մը, Փարիզի կամ արուարձանի մը մէջ: Դիմել «Յառաջ»ի:

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷՅԼ

ԵՂԱՆԱԿԻ
ԱՌԱՋԻՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ, Նոյեմբեր 16, ժամը 22էն
մինչեւ առաւօտ

HOTEL SPLENDID

Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ ԵՒ ԳՐԻԳՈՐ-ՎԱՀԱՆԻ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՇՐՋԱՊՏՈՅՏԸ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ. — Շաբաթ գիշեր, 2 Նոյեմբեր, Կաթոլիկներու սրահը, Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ին

ԼԻՈՆ. — Կիրակի ցերեկ, 3 Նոյեմբեր, Սթիւտիօ Բրէքի, 24 րիւ Տիւնուար

ՏԷՍԻՆ. — Կիրակի գիշեր 3 Նոյեմբեր, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Հայ Կրթական Մարմնոյն

Առաջին անգամ ըլլալով շրջանին մէջ, ծանօթ դերասան Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը խաղայ մասնակցութեամբ հեղինակին եւ տեղական բեմի լաւագոյն ուժերու

ԿԻՆՍ ԱՆՀԱՒԱՏԱՐԻՄ Է

Ծիծաղաշարժ կատակ. երեք արար ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Մուտքի շատ մատչելի գիներ

Լիոնի համար տոմսերը նախապէս ապահովել, դիմելով՝
Պ. Ղ. Ղազարեանի գերձակատունը՝ 56, Rue Cuvier, Lyon - Télphone : LA. 80-72

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e
Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
30
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
30 OCTOBRE
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8031 33e ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3832

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՕՐ"

Ընկերվարական Միջազգայինի Համագումարը՝ համախորհուրդ Ասիոյ Ընկերվարական Խորհրդաժողովին հետ՝ քանի մը տարի առաջ որոշեց Հոկտեմբեր 30ը հռչակել Ազատագրութեան օր:

Միջազգայինի Բիւրոն վերջին անգամ Հոկտեմբեր 10ին Լոնտոնի մէջ գումարուելով՝ թելադրեց նոյն օրը ոգեկոչել նաեւ յիշատակը Հունգարիոյ ապստամբութեան՝ անոր առաջին տարեդարձին առթիւ:

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմէն ասդին ընկերվարական շարժումը օրէ օր նոր նուաճումներ կ'արձանագրէ Ասիոյ մէջ, ուր երէկուան ստրուկ ժողովուրդները թօթափելով գաղթատիրութեան լուծը՝ կը կազմակերպուին իբրեւ ազատ եւ անկախ պետութիւններ:

Գործակցութիւնը Եւրոպայի եւ Ասիոյ ընկերվարական կազմակերպութեանց միջեւ հետզհետէ կը սերտանայ:

Ընկերվարութիւնը ամէն բանէ առաջ կը ջատագովէ մեծ կամ փոքր բոլոր կեղեքուած եւ անազատ ժողովուրդներու ազատագրութեան եւ անկախութեան գաղափարը: Ընկերվարութեան ժողովրդավարական սկզբունքները կարելի է գործադրել միայն ազատ ու անկախ երկիրներու մէջ:

Ընկերվարութիւնը առաջին հերթին կ'երաշխաւորէ մարդկային տարրական ազատութիւնները, — ազատութիւն մտածումի — խօսքի, մամուլի ու հաւաքոյթի, ազատութիւն աշխատանքի, ազատութիւն երթեւեկի:

Տարրական իրաւունքներ, որոնցմէ զուրկ են բռնապետական վարչաձեւի տակ կեղեքուող ժողովուրդները:

Բռնապետութիւնը՝ դասական շրջանին՝ կը յայտնաբերուէր դրամատիրական երկիրներու մէջ: Ասիոյ եւ Ափրիկէի հարիւր միլիոնաւոր ժողովուրդները — ամէն գոյնէ — կը շահագործուէին արեւմուտքի աշխարհակալ պետութեանց կողմէ:

Մեր օրերուն՝ փոխուած է աշխարհի դիմագիծը: Նոր յեղաշրջում առաջ եկած է երկրագունդի կարգուսարքին մէջ: Բռնապետութիւնն ու աշխարհակալութիւնը կորսնցուցած են իրենց նախկին, դասական իմաստը:

Մինչ Ասիոյ եւ Ափրիկէի նախկին ստրուկ եւ կեղեքուած ժողովուրդները կը դիմեն դէպի ազատութիւն ու անկախութիւն, քաղաքակիրթ Եւրոպայի նախկին ազատ ու անկախ ժողովուրդներէն միլիոնաւորներ ինկած են նոր, կարմիր կոչուած բռնակալութեան ճիրաններուն տակ: Ու անոնք՝ յանուն «ընկերվարութեան»:

Աւելի ծանր հեգնանք ու ծաղրանք իսկական ընկերվարութեան դէմ՝ կարելի չէ երեւակայել:

Քառասուն տարիէ ի վեր ընկերվարութիւնը կը ծաղրուի: Բանուորն ու գիւղացին, որոնց անունով կ'երդուըննայ կարմիր բռնակալութիւնը, երբե՛ք այս աստիճան չէին շահագործուած ու կեղեքուած դրամատիրական կարգերու տակ:

Ու քաղաքակիրթ աշխարհը՝ իր մտաւորական, տնտեսական, զինուորական եւ նիւթական բոլոր հնարաւորութիւններով չի կրնար ազատագրել Եւրոպայի կէսը: Եւ լուռ հանդիսատես — չըսելու համար մեղսակից — կը դառնայ այս ընդվզեցուցիչ, անարդար երեւոյթին:

Տարի մը առաջ ազատատենչ ժողովուրդ մը իր սեփական միջոցներով ապստամբութեան դրօշ պարզեց՝ յանուն մարդկային տարրական իրաւունքներու:

Առաջին գնդակները պարպեցին բանուորներն ու գիւղացիները, ուսանողներն ու ուսանողուհիները, երիտասարդ, մը-

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՈԼԷՆ ԱԼ ՁԱԽՈՂԵՑԱՒ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ՄԵՐԺԵՑ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՄԸ 227Ի ԴԷՄ 290 ՁԱՅՆՈՎ

ՆՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒ՝ Ֆ. ԿԱՅԵԱՌ

Տագնապին 30րդ օրը կացութիւնը որեւէ ձեւով նպաստաւոր չերեւիր: Բոլորը կը յուսային որ ընկերվարական երեսփոխանը պիտի յաջողէր որոշ մեծամասնութիւն մը ապահովել: Բայց ձախողեցաւ: Ինչպէս յայտնի էր դէմ քուէարկեցին համայնավարները (143), Անկախները (98), փուժատականները, գիւղացիները եւ ինչ որ անպայմանելի էր՝ ուղղափառ արմատականները:

Կի Մոլէ իր ճառէն վերջ պատասխանեց բուռն յարձակումներուն զոր կատարեցին մանաւանդ անկախները:

Մինչ Նախագահը պատասխանած էր Համայնավարներուն, Փուժատականներուն եւ Գիւղացիներուն, Անկախներու հետ իր խօսակցութիւնը բուռն վէճի մը վերածուեցաւ:

Եւ հակառակ որ ընկերվարական երեսփոխանը յուզիչ կոչ մը ուղղեց ի վերջոյ Ազգ. Ժողովին ազգային գիտակցութեան հրաւիրելով կուսակցականները, ժամը չորսին (առաւօտեան) 290 ձայնով Ժողովը մերժեց դահլիճը վստահիլ Մոլէի:

Էլիզէի պալատէն դուրս ելած ատեն Կի Մոլէ յայտարարեց. —

«Դառնութիւն չունիմ, պարզապէս մտահոգ եմ շարունակութեան համար»:

Ժամը 5ին նախկին ելմտական նախարար՝ Ֆելիքս Կայեառ դուրս կ'ելլէր Էլիզէի պալատէն եւ կը յայտնէր թէ Նախագահ Քոթի պատրաստ է իրեն յանձնել դահլիճի կազմութիւնը:

Արմատական երեսփոխանը պիտի պատասխանէր երեքշաբթի իրիկուն:

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

տաւորական տարրերը: Բոլորովին ինքնաբուխ, տարերային կերպով: Բաժակը յորդած էր:

Օտար բռնակալի գնդացիրներն ու հրասայլերը արեան մէջ խեղդեցին Հունգար հայրենասէրներու յեղափոխական, ազատական գրոհները:

Արեւմուտքը ականջները փակեց ըմբոստ Հունգարիոյ օգնութեան կանչերուն առջեւ: Ընկերվարական Աւստրիան էր միայն, որ օգնութեան ձեռք երկարեց փախստականներուն: Հիմա այլեւս ո՛չ ոք կը մտածէ Հունգարիոյ — եւ տասնեակ ուրիշ քաղաքակիրթ երկիրներու — ազատագրութեան մասին:

Եսասէ՞ր դարձած է աշխարհ թէ իրապէս անզօր:

Ազատագրութեան *Օրուան առթիւ, ընդառաջ երթալով Ընկերվարական Միջազգային կոչին, կուգանք անգամ մը եւս բարձրաձայն յայտարարել մեր բացարձակ հաւատքը՝ իսկական ընկերվարութեան վերջնական յաղթանակին մասին:*

Ջերմօրէն համոզուած ենք, որ անազատ, կեղեքուած ու ճնշուած ժողովուրդները անայլայլ ու անսասան պիտի շարունակեն իրենց պայքարը ամէն կարգի գաղթատիրութեան, բռնապետութեան դէմ, մինչեւ որ վերջ գտնէ մարդուն շահագործումը մարդուն կողմէ:

Մինչեւ որ աշխարհի վրայ տիրեն ազատութեան, հաւասարութեան եւ եղբայրութեան վսեմ սկզբունքները:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Օրը Օրին

ԱՌԱԿՍ ՑՈՒՑԱՆԷ...

Անշուշտ լաւ է «ուրիշին աչքին շիւղը տեսնելէ առաջ, իր աչքին գերանը տեսնել նախ»: Առիթը շատ ունեցած ենք կրկնելու այս իմաստուն խօսքը, երբ կ'ելլենք խելքերնիս հասած – չհասած ամէն բան կը քննադատենք, չենք հաւնիր, եւ ուրիշին սխալները խոշորացոյցով կը մեծցնենք:

Այսօր սակայն պարագան տարբեր է երբ կը տեսնենք որ տասնեակ մը խորհրդարանական խմբակցութիւններ չեն կրնար բաժնել երկտասնեակ մը նախարարական աթոռներ: Եւ պաշտօններ կը ստեղծուին մարդոց համար, փոխանակ բաց պաշտօնի մը համապատասխան մարդը փնտռելու:

Այս առօրեայ մտածումները հին պատմութիւն մը միտքս ձգեցին, շատ յատկանշական Հայուն նկարագիրը ցոյց տըւող, որ սակայն այս օրուան տագնապի օրերուն կը դառնայ ոչ թէ «մեր աչքին գերանը» այլ փոքրիկ շիւղ մը...

Բոլորդ լսած էք Յարութիւն Ամիրայ Պեզճեանի անունը, որուն «Քազեզ Ամիրա»տիտղոսը տուած էր օրուան Սուլթանը իր մտերիմ եւ վստահելի խորհրդականներէն մէկը ըլլալով զայն:

Ամիրան ազատ մուտք ունեցած է թագաւորական պալատէն ներս եւ վայելած է Սուլթանին անվերապահ համակրու- [illegible] նախանձելով օր մը կ'ուզէ զրպարտել զայն թագաւորին մօտ, ամբաստանելով Քազեզը որպէս հայկական անկախութեան հետամուտ մէկը, եւ ատով իսկ թշնամի Սուլթանին եւ պետութեան: Արքան սրտմըտած կը կանչէ Ամիրան եւ կը հարցնէ անոր.

— Շիտակ խօսէ՛, Քազեզ, ճի՞շդ է որ Հայաստանի անկախութեան համար կը դաւես իշխանութեանս դէմ:

— Ճիշդ է՛, տէ՛ր արքայ, բայց թոյլ տուէք որ անկեղծ ըլլամ եւ բոլոր ճշմարտութիւնը պատմեմ...

— Խօսէ՛, բայց զգոյշ, գլուխդ վրայ կուտաս եթէ բառերդ իրականութեան համապատասխան չըլլան:

— Տէր թագաւոր, Հայաստանի անկախութիւնը պիտի ունենանք, վստահ եղէք, եթէ մեծ դժուարութեան մը կարենանք յաղթել...

— Ի՞նչ համարձակութիւն, ի՞նչպէս կրնաս, երեսիս ուղղակի խոստովանիլ այդ դաւաճանութիւնը:

— Ներեցէ՛ք տէր արքայ, բայց մեր դժուարութիւնը այնքան մեծ է որ ձեր օգնութեամբ միայն կարելի է յաջողիլ անոր...

— Շուտ խօսէ... անհաւատ քիթիս կը խնդա՞ս:

— Մեր նոր հիմնելիք անկախ Հայաստանի կառավարութիւնը կազմելու համար վարչապետ չենք գտած...

— Ի՞նչպէս թէ...

— Որովհետեւ բոլոր Հայերը միայն թագաւորութեան թեկնածու են:

— Անպիտան կեավուր, կորսուէ դէ- [illegible]

Առակս ցուցանէ...

ՆՈՃԻ

ԺՈՒԿՈՎԻ ԲԱԽՏԸ ԱՆՈՐՈՇ

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ՆՈՐ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Մոսկուայէն կը հաղորդեն, թէ մարեշալ Ժուկովի ճակատագիրը յայտնի պիտի ըլլայ մինչեւ վաղը: Կը սպասուի, որ խորհրդային մայրաքաղաքին մէջ այս ուղղութեամբ ընդարձակ հաղորդագրութիւն մը հրատարակուի:

Մոսկուայի արեւմտեան շրջանակները կը յայտնեն, թէ Բչ. օր համայնավար կուսակցութեան Կեդրոնական կոմիտէն ժողով մը գումարած է, քննելու համար Ժուկովի պարագան: Այս ժողովին կարեւորագոյն կէտը այն է, որ Ժուկովն ալ անդամ է Կեդր. Կոմիտէի Նախագահութեան Խորհուրդին եւ պիտի մասնակցի իր հարցին քննութեան:

Ամէն պարագայի մէջ, երեւոյթները ցոյց կուտան, թէ Խ. Միութեան նախկին Պատերազմական նախարարը պիտի չնորհազրկուի:

Այս ուղղութեամբ յատկանշական է համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթ «Փրաւտա»յի մէկ խմբագրականը, որուն խորագիրը այն է՝ ինչ որ էր Մալենկով – Մոլոթով խմբակին արտաքսման առթիւ հրատարակուած խմբագրականին խորագիրը. — «Կուսակցութեան եւ ժողովուրդին անխախտ միութեան համար»: Կոչ ուղղելով ժողովուրդին, որ հաւատք ընծայէ կուսակցութեան եւ հետեւի կեդրոնի խորհուրդներուն, խմբագրութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ, որ հասարակութիւնը միաձայնութիւն ցոյց տուած է հակակուսակցական խմբակին մեքենայութեան առթիւ:

Այնուհետեւ կը քննադատուին բանակին «կարգ մը անձնաւորութիւնները», որոնք ուշադրութիւն չեն ընծայեր զինուորներու գաղափարական պատրաստութեան: Անուն չի տրուիր, բայց ըստ կարգին՝ Խ. Միութեան մէջ բանակին գաղափարական պատրաստութեան պատասխանատուն է՝ Պատերազմական Նախարարը:

Ինչպէս կը տեսնուի, առանց Ժուկովի

Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ա. Իսահակեանի յուղարկաւորութիւնը կատարուած է մեծ շուքով: Աւելի քան 50 հազար հոգի գացած էր յարգանքի տուրք մատուցանել ողբացեալ բանաստեղծին: Ներկայ եղած ու դամբանական խօսած են հայ ու օտար ականաւոր դէմքեր: Հայաստանի Գիտութեան Ակադեմիայի Նախագահ եւ աշխարհահռչակ գիտուն Վիքթոր Համբարձումեան խօսած է յուզիչ դամբանական մը.— Այսօր ժողովուրդը հողին է յանձնում Աւետիք Իսահակեանը: Մեզ հետ է մնում, մեր մէջ է մնում մեծ բանաստեղծը, կենդանի վարպետը, նրա կատարած անմահ գործը: Նա ցանկանում էր ու պահանջում, որ մեր գիտնականները որքան կարելի է մեծ մաս ունենան ժամանակակից գիտութեան զարգացման գործում:

Վարպետին մարմինը իջաւ գերեզման, անմահ Կոմիտասի կողքին:

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

անունը տալու, արդէն կը յայտնուի թէ ո՛ւր է հարցը եւ ո՛վ է պատասխանատուն:

Անակնկալ այս մեքենայութեան մասին Մոսկուայի արեւմտեան շրջանակները վստահ են. կը կարծուի թէ մարեշալ Ժուկով աշխատած է ձերբազատուիլ կուսակցութեան հսկողութենէն եւ բանակը անկախ պահել: Այսուհանդերձ, պաշտօնական ոչ մէկ յայտարարութիւն եղած է այս մասին:

Մոսկուայի ձայնասփիւռը, դանիերէն լեզուով պարզ ակնարկութիւն մը ըրաւ Ժուկովի հարցին.— Դրամատիրական աշխարհին մէջ մտահոգութիւն եւ անապահովութիւն կը տիրէ, կառավարական տագնապներ, ինչպէս նաեւ՝ տնտեսական դժուարութիւններ: Սակայն դրամատիրական աշխարհին մամուլն ու ձայնասփիւռը փոխանակ իր դժուարութիւններով հետաքրքրուելու, կը զբաղին Խ. Միու-

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՀԱՅ ՄԻՏՔԸ ԵՒ ՕՏԱՐ ՄԻՏՔԸ

Գիրն ու գրականութիւնը, միտքն ու մշակոյթը, անհատական, ազգային խորք ունին, բայց ,նաեւ, միջազգային դրոշմ։

Համաշխարհային է մարդկային միտքը։ Մտածումը, բարոյական շատ մը սկզբունքներ, արդարութեան ու ազատութեան ըմբռնումը կրնան տարբերիլ երկրէ երկիր, ժողովուրդէ ժողովուրդ, բայց իրենց մանրամասնութիւններուն մէջ։ Ըստ էութեան, սակայն, համամարդկային են՝ անոնք։

Եւ ինչ որ մարդկային է, հարազատ է մարդուն համար, ինչ ծագում ալ ունենայ, ինչ ազգի ալ պատկանի եւ ինչ հոբիզոնի տակ ալ ապրի։

Հայ միտքը, շատ հին դարերէ սկսած, յարաբերութեան մէջ եղած է օտար միտքին հետ։ Հինգերորդ դարուն թէ անկէ շատ առաջ, սերտ յարաբերութեան մէջ եղած է հելլէն, ասորի եւ այլ ժողովուրդներու իմացական, բարոյական, լեզուական ու գրական շարժումներուն հետ։

Աւելորդ է ըսել, թէ մեր հին ու հրաշալի լեզուն, իր բառապաշարին ու գեղեցկագիտական կառոյցին մէջ, շատ բան կը պարտի հելլէն լեզուին ու գրականութեան, ինչպէս մեր Միջնադարը՝ իրանական ու արաբական մտքին ու բանաստեղծութեան, իսկ մեր Նոր գրականութիւնը՝ Եւրոպայի գրական ու մտաւորական շարժումներուն։ Արեւելահայ միտքը, առաւելապէս գերմանական ու ռուսական դրոշմով, արեւմտահայ միտքն ու գիրը՝ ֆրանսական ու եւրոպական մտքերու դրոշմով։

Վենետիկը, յետոյ՝ Վիէննան, խորունկ արձագանգը բերած են դասական գրականութիւններու, հելլէն ու հռոմէական, ֆրանսեան ու իտալական։

Հայ միտքը, իր ամբողջութեանը մէջ, կասկած չկայ, կրած է խոր ազդեցութիւններ մէկէ աւելի ժողովուրդներէ, պահելով անշուշտ իր ազգային առանձնայատկութիւնները։

Ազ Նորութիւնները անխուսափելի են ոչ [illegible] սողոսկութիւնը, այլեւ անծերու համար․ անխուսափելի են ու նաեւ բարեբար, եթէ օգտագործուին տըրուած ժողովուրդի մը տաղանդաւոր գըրողներուն եւ արուեստագէտներուն կողմէ։ Անտաղանդները ազդեցութեան տակ կը կորսուին, կը ճմլուին ու կը դառնան հետեւակ․ իսկ տաղանդաւորները կ'օգտուին ու կը նուիրուին ստեղծագործ ճիգերու։

Դարաշրջանի մը քաղաքակրթութիւնը, ինչպէս նաեւ մտաւորական ու արուեստի շարժումները այս կերպով կը զարգանան․ փոխադարձ ազդեցութիւններով կը հասնին լրութեան ու զարգացման բարձրագոյն գագաթներու։

Եւրոպան բազմաթիւ երկիրներէ ու ժողովուրդներէ կը բաղկանայ․ բայց միայն մէկ քաղաքակրթութիւն ունի — եւրոպական քաղաքակրթութիւն․ միայն մէկ գրականութիւն ունի — եւրոպական գրականութիւն, ուր բոլորին համար ընդհանրական հասարակաց գիծեր կան եւ արուեստի ընդհանրական ըմբռնումներ — ճաշակի, ձգտումի, ոճի եւ արտայայտութեան։

Ամէն գրականութեան մէջ առանցքը ազգային է, բայց արտայայտութիւնն ու ճառագայթումը՝ միջազգային։

Մեր ժամանակակից գրականութիւնը, տարակոյս չկայ, գոհացում չի տար շատերուն։ Ունինք հին ու նոր գրողներ, որոնք կ'աշխատին ու կը ստեղծագործեն։ Սակայն, քիչ անգամ հրատարակուած գիրք մը, արձակ ըլլայ թէ քերթուած, կը խանդավառէ մեզ․ քիչ անգամ երկրորդ ընթերցումի մը բաղձանքը կ'արթնցնէ։ Վէպ ըլլայ թէ քերթուած, կը կարդանք բարեացակամութեամբ, իսկ «բարեացակամութեամբ» գրականութիւն մը չի կրնար զարգանալ։ Զունինք գրական յայտնութիւններ։

Մեր գրողներէն շատեր կը զգան այս խղճութիւնը ու կ'արտայայտեն զայն, այս կամ այն կերպով․ գրելով, խօսելով կամ ... լռելով։ Նոյնիսկ հարցումներ կ'ըլլան ու անքէթներ, հարցաքննութիւններ կը բացուին այս մասին, պատասխան մը, ելք մը գտնելու համար։

Ուրախալի է այս դժգոհանքը, որովհետեւ երանութեան հաւասար գոհունակութիւն մը՝ հաւասար է թմրութեան, ընդարմացումի, լճացումի։

Անշուշտ, հրաշք չենք կրնար գործել, չենք կրնար յեղաշրջել ազգային ու միջազգային ներկայ պայմանները։ Բայց կրնանք որոշ քայլեր առնել։

Կարեւորը՝ մտաւոր, գրական շարժում ստեղծելն է․ հոգեկան ու իմացական «կլիմայ» մը, պարզ լեզուով՝ մթնոլորտ, հետաքրքրութիւն։ Տաղանդը չէ, որ կը պակսի․ ունինք տաղանդաւոր գրողներ, բայց կը պակսի շարժումը, ոգեւորութիւնը, կլիման։ 90ական թուականներու սերունդը ունեցաւ այդ շարժումը, ոգեւորուեցաւ եւ ոգեւորեց [illegible]։ Զի՞ կրնար ունենալ ժամանակակից սերունդը։

Կը հաւատանք, թէ կրնայ։

Այս շարժման կրնայ կարեւոր նպաստ մը բերել օտար մտքերու եւ գրական արժէքներու հետ հաղորդակցութիւնը։

Ժողովուրդներու գրականութիւնները նման են իրերահաղորդ ամաններու։ Ճաշակը պէտք է տալ ընթերցող հասարակութեան՝ բարձրագոյն գրականութեան․ արուեստի գործերուն ու գաղումներուն։

Մեր գրականութիւնը թարգմանութիւններով ծաղկած է, առաջին օրերուն։ Մեր տաղանդաւոր գրողներէն շատերը թարգմանութիւններով կազմուած են։ Ինչո՞ւ չտալ թարգմանութիւններ ժամանակակից միջազգային արժէքաւոր գործերէն․ Թարգմանութիւններ, սակայն, գրութիւնը, ծննդեան թուականի ճշդումով։

ԽԱԲՈՒԱԾ ԵՍԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Յետ պատերազմեան խորհրդային իրականութեան հետեւող մէկու մը համար գաղտնիք չէ խորհրդային «դրախտ»ին մէջ ապրող ժողովուրդներուն, առհասարակ, եւ ուսանող երիտասարդութեան, մասնաւորաբար, ցուցադրած հոգեկան եւ գաղափարական բեկման ու յուսախաբութեան պարագաները։

Մասնաւորամար Ստալինի մահէն ետք, երբ յարաբերաբար ազատ շնչելու մթնոլորտ ստեղծուեցաւ երկրին մէջ, աւելի ցայտուն դարձաւ ժողովուրդին դժգոհութիւնը եւ ուսանողական ու մտաւորական շրջանակներու հակակրանքը հանդէպ տիրող իրաւակարգին՝ համայնավարութեան։

Տասնամեակներ շարունակ, երկրի առաջաւոր երիտասարդութիւնը՝ ուսանողութիւնը, այն որ կոչուած էր ապագային, խորհրդային հայրենիքին մէջ ղեկավար եւ պատասխանատու դեր առանձնել, ինքզինք պարուրեց պատրանքներով, ըստ որուն խորհրդային հայրենիքէն ներս․ շնորհիւ «պարտիա»յին որ ամուր ու հաստատ կառչած կը մնայ Մարքս – Լենինեան «պատմական մատերիալիզմ»ին՝ ստեղծուած է տնտեսական ու քաղաքական նախանձելի վիճակ, բաղդատաբար դուրսի դրամատիրական աշխարհին։

Մամուլ, գրականութիւն, ձայնասփիւռ, շարժանկար եւ համալսարանական ամպիոն, կարճ՝ խորհրդային քարոզչական ահարկու մեքենան յաջողած էր, իրողութիւններ խեղաթիւրելու ու փաստեր շրջելու գնով ստեղծել «երջանիկ» պատրանքի այս մթնոլորտը։

Ու հակառակին, եթէ եղան չհաւատացողներ, անոնք ալ լռեցին բիրտ ուժին հարուածներուն ներքեւ։

Այսպէս էր երէկ, մինչեւ երկրորդ աշխարհամարտ ու մինչեւ Մենակալին մահը։

Վերջին տարիներուն սակայն, երբ ցայտուն դարձաւ բանակալի օրով ու յանուն «պարտիա»յին գործուած չարագործութիւններն ու սրածումները, երբ ուսանողներ եւ մտաւորականներ հաղորդակից դարձան այսպէս անուանուած դրամատիրական երկիրներու բանուոր դասակարգի անհամեմատաբար իրենցմէ աւելի բարգաւաճ ու բաղձալի վիճակին, ընական կերպով երիտասարդութեան մօտ ստեղծուեցաւ հոգեկան ու գաղափարական բեկում, յուսախաբութիւն։

Ըմբռնեցին թէ շահագործուածներ էին ու խաբուածներ, ուստի ծայր առաւ հակակրական զգացում մը եւ ժխտական կեցուածք մը հանդէպ «պարտիա»յին եւ իր վարդապետութեան։

Դեռ եւս մեր մտքին մէջ թարմ է Մոսկուայի բազմազդ ուսանողութեան ցուցական ելոյթը Հունգարիոյ ազատագրական կռիւներուն առթիւ։ Համալսարանի ուսանողութիւնը լուրբեամբ դիմաւորեց կուսակցութեան առաջին քարտուղարին՝ Խրուշչեւի մուտքն ու ելքը համալսարանի սրահէն ներս ու դուրս։

Ոչ մէկ ծափահարութիւն այլ լոկ պըժգանք։ Ահա այն ընդունելութեան որուն արժանացաւ խորհրդային երկրին թիւ մէկ քաղաքացին։

Անշուշտ հակակրական այս եւ նմանօրինակ ելոյթներն ու երեւոյթները նկատի առնելով է որ վերջին ժամանակներուն․ մայրաքաղաքի պաշտօնաթերթերէն մինչեւ փոքր հանրապետութեանց պաշտօնական բերանները իրենց մտահոգութիւնները սկսան յայտնել ու այս առթիւ ըրին խիստ քննադատութիւններ։

— «Ուսանողները անհրաժեշտ լրջութեամբ չեն մօտենար կուսակցութեան գաղափարաբանութեան, վերջ պէտք է տալ ուսանող երիտասարդութեան անհանդուրժելի վերաբերումին՝ դէպի բուրժուական գաղափարաբանութիւնները»․․ Ու այսպէս անվերջ դժգոհութիւններ՝ ուսանողութեան հասցէին։

Հետեւելով խորհրդային մամուլին, կարելի է որոշապէս ըսել թէ խորհրդային ուսանողութիւնը անտարբեր է, աւելին, ժխտական կեցուածք ունի հանդէպ Մարքսեան վարդապետութեան, որուն գործնականութեան եւ ճշգրտութեան այլեւս չի հաւատար։

Մեր այս տեսակէտը հիմնաւորող ու փաստարկող վերջին ապացոյցը կուգայ Լեհաստանէն։ Արդարեւ, Հոկտեմբերի երկրորդ շաբթուան օրերուն բազմահազար լեհ ուսանողներ ցուցական արտայայտութիւններով փողոց իջան, իրենց պաշտօնաթերթ՝ «Փօ Բրոստին»ը (ծըմա–

որոնք չըլլան պարզ փոխադրութիւններ, այլ լրացնեն զուտ գրականութեան ու արուեստի պայմանը․ հաւասարին ստեղծագործութեան։

Պատմական բացառիկ ժամանակաշրջանի մը մէջ կ'ապրինք, եւ հայ միտքը, ինչպէս ժողովուրդը, շփման մէջ է առաջաւոր ժողովուրդներու մտքին ու մշակոյթին հետ — ֆրանսական, գերմանական, իտալական, անգլիական ու ամերիկեան։

Ճակատագրական, դժբախտ կացութեան մը մէջ ենք, զոր կրնանք բարիքի վերածել, եթէ մտածել գիտնանք եւ ուզենք օտար արժէքները հայացնել, մեր գրականութեան վրայ նոր շունչ ու փայլ աւելցնելով։

Գրականութեան ու արուեստի կալուածին մէջ ճիշդ չէ այն ասացուածքը, թէ մեր խրճիթը աւելի լաւ է, քան օտարներու ապարանքը ․․․։

Զենք ուզեր հրաժարիլ մեր խրճիթէն, բայց պալատ ու ապարանք ունենալու ձգտումը պէտք է ունենանք։

Մեր խրճիթը, այո, բայց պալատներու ճաշակով ու պայծառութեամբ, ։ Բաց պատուհաններով՝ գեղեցկութիւններու վրայ։

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

•

1955ի սկզբնաւորութեան միայն, կողմնակի ազդեցութեամբ մը ձեռք բերուած է պատճէնը Բերիոյ Թեմին Առաջնորդ Գերշ․ Տ․ Զարեհ Ս․ Եպիսկոպոսի անձնագրին եւ յատկապէս քննութեան առնուած՝ թէ ծննդեան թուականի փոփոխութիւն մը եղա՞ծ էր, վերջին շրջաններուն։ «Կամապաշտ» ընդդիմադիրները, կարծելով թէ ծննդեան թուականի խարդախ փոփոխութեամբ մը Բերիոյթեմին Առաջնորդը կրնայ Կաթողիկոսական թեկնածու ներկայանալ, դիմած էին նենգ այդ ձեւին, հաւանական փաստ մը ձեռք անցընելու յետին մտքով։ Մինչդեռ, հակառակ պետական արձանագրութեան, Զարեհ Ս․ յայտարարած էր ի լուր բոլորին, թէ իր ծննդեան թուականը 1915 է, եւ ոչ թէ 1913։ Հարկ չկայ, անշուշտ, ափ առնելու պետական դրասենեակի մը գոները եւ յաչս օրէնքի պատժապարտ մնալու գնով ստանալու երրորդ անձի մը պետական արձանագրութեան օրինակը, քանի որ մէջտեղն էին Կաթողիկոսարանի դրպանի օրացոյցներու շարքը, ենթակային դիմումնագիրը Կիլիկեան Դպրեվանք ընդունուելու (1930) եւ այդ առթիւ իր իսկ ձեռագրով մատուցած ինքնակենսագրութիւնը, ծննդեան թուականի ճշդումով։

Բերիոյ Թեմին Գաւառական Ժողովի ցրուումին եւ ազգային կեանքէ ներս քաոսի մը ստեղծումին ազդանշանը տրուեցաւ 9 Հոկտեմբեր 1955ին, Կիրակի օր, երբ Մէյդանի Ս․ Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ մէջ, ի հանգիստ Քարէն Եփփէի հոգւոյ մատուցուած Ս․ Պատարագէն յետոյ, Առաջնորդ Սրբազանը հանդիսութեամբ մը բացումը կը կատարէր Ազգային Ճեմարանին։ Առաջնորդարանի բակին մէջ հաւաքուած մօտ յիսուն «ազգայիններ» որոնց մէջ կը նշմարուէին ԱՑԼԱԴԻԱՆՆԵՐ եւ ԱՑԼԱԿՐՕՆՆԵՐ եւս, յայտնի խառնակիչի մը ազդանշանին վըրայ, միաբերան կը պոռային․ «Անկցի Առաջնորդը, պէտք է լուծուի Գաւառական Ժողովը, նոր ընտրութիւններ կ'ուզենք», եւայլն։ Ցուցարարները կատաղեցան յետոյ իրենց ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, փոքր խումբով մը կը ներկայանան քաղաքի կառավարիչին եւ կը պահանջեն Հալէպի Գաւառական Ժողովի լուծումը։ Մինչ այդ, շարժման եւ դաւին ղեկավարները, ընդ որս նոյն այդ Գաւառական Ժողովի անդամ մը, բազմաթիւ հեռագիրներ կը տեղացնեն Ներքին Գործոց Նախարարութեան եւ Կաթողիկոսական Տեղապահին, ԲՈՂՈՔԵԼՈՎ համար Գաւառական Ժողովի գոյութեան դէմ եւ նոր ընտրութիւններ պահանջելով։ Յետ միջօրէին, Գաւառական Ժողովի անդամ նոյն այդ պարոնը կը փութար Դամասկոս, եւ Ներքին Գործոց Նախարարութիւնը կը խաբէր ստապատիր լուրերով եւ առանց դոյզն տրամաբանութեան եւ պարկեշտութեան, ապօրինութիւնը կ'ուզէր բացատրել Ժողովի մը, որուն անդամն էր, եւ կը մնար տարիներէ ի վեր, մաս կազմած ըլլալով, երկիցս, նոյն այդ Գաւառականէ ընտրուած Քաղաքական Ժողովներու եւ Քաղաքական Ժողովներէ նշանակուած Խորհուրդներու։ Անհրաժեշտ չենք նկատեր աւելի պարզաբանել ազդագաւութեան այս ՓՈՐՁԻՆ ներքին ծալքերը որոնց կէտ նպատակին եղած էր Կաթողիկոսական Ընտրութեան արգիլումը, կամ նուազագոյն, Կիլիկիոյ Աթոռին վրայ «ընդդիմադիր»ներու տեսակէտով «բարեյոյս» Եկեղեցականի մը բազմիլը։

Դամասկոսի մէջ, Ներքին Գործոց Նախարարը, առանց որեւէ քննութեան եւ ազդեցութեամբը Հալէպի Երեսփոխաններէն մէկուն, կը պատրաստէ գրութիւն մը, զոր, որպէս ընթացիկ մէկ կարգադրութիւն, ստորագրել կուտայ փոխվարչապետին, օգտուելով անոր մտադրած մէկ վայրկեանէն։ Այդ գիրը կ'իմացնէր ընդդիմադիրներու կողմէ յառաջ քշուած անճիշդ ու անհիմն վերագրումները, որ ահաւասիկ․

«Ն․ Վսեմութիւն Վարչապետին,

Նախարարութեանս առկէ առաջ կատարած քննութիւններէն յայտնի եղաւ, թէ յիշեալ Գաւառական Ժողովը որ կը բաղկանայ 35 անդամներէ ընտրուած 1945ին, տասը տարուան օրինական պայմանաժամ մը ունի։ Հակառակ ատոր, որ մասնաւոր օրէնքը կը տրամադրէ անդամներուն մէկ հինգերորդի երկու տարին անգամ մը ընտրութեամբ փոփոխութիւնը։ Այնպէս որ Ժողովը իր բոլոր անդամներով կը նորոգուի տասը տարուան վերջաւորութեան, որ է իր օրինական տեւողութիւնը։ Հակառակ ատոր, իր անդամներու մէկ հինգերորդի փոփոխութիւնը եղած է 27 – 11 – 1953ին կատարուած ընտրութեամբ։ Նախարարութեանս տեսակէտն է, որ չորս հինգերորդը այս Ժողովին, որոնց վերանորոգութիւնը չէ կատարուած, անոնց ներկայութիւնը ոչ – օրինական է։ Նկատելով որ մէկ հինգերորդը, որոնք վերընտրուած են 1953ին, չեն կազմեր օրինական մեծամասնութիւն մը, Ժողովի կացութիւնը ոչ – օրինաւոր կը դառնայ եւ հետեւաբար իր գործառնութիւնները չեն կրնար օրինական բնոյթ ունենալ, մասնաւորաբար Համայնքին գոյութեան եւ հիմնական շահերուն կապակցութեամբ, ինչպէս յիշեալ կաթողիկոսի ընտրութիւնը․ (ընդգծումը մերն է․ ՀԱՍԿ)։

Խմբագրական ՀԱՍԿԻ

(4 Շար․)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՖՐԱՆՍԱՆ

ԽՄԲ.— Այս վերջին շաբաթներուն ֆրանսական մամուլը երկար սիւնակներ կը նուիրէ Ֆրանսայի եկեղեցական հարցերուն:

Ստորեւ Փարի – Փրէսէն կը քաղենք կարգ մը շահեկան մանրամասնութիւններ:

Վեց օրէ ի վեր, Ֆրանսայի եկեղեցական իշխանաւորները գաղտնի ժողովներու մէջ կը քննեն այն բոլոր հարցերը որոնք կը վերաբերին այս երկրի կաթողիկէներուն:

Անցեալ հինգշաբթիէն մինչեւ շաբաթ, Ֆրանսացի կարտինալներ եւ արքեպիսկոպոսներ, Փարիզի արքեպիսկոպոսարանին մէջ, կարտինալ Ֆելթէնի նախագահութեամբ բացումը կատարեցին իրենց աշնանային համաժողովին:

Այս ժողովներուն եւ համաժողովներուն մասին որեւէ պաշտօնական հաղորդագրութիւն չէ հրատարակուած ցարդ եւ, հաւատարիմ ընկալեալ աւանդութեան մը, ժողովներուն օրակարգներն ալ կը մնան գաղտնի:

Միւս կողմէ, Ֆրանսայի արքեպիսկոպոսներ պիտի նախագահեն գաւառական քաղաքներու մէջ կայանալիք հաւաքոյթներու եւ հոնկէ պիտի տեղեկագրեն այդ ժողովներու արդիւնքները՝ Փարիզի արքեպիսկոպոսութեան:

Անշուշտ կարելի չէ գիտնալ մանրամասնօրէն թէ Ֆրանսայի եկեղեցիներու կեդր. իշխանութիւնները ի՞նչ միջոցներ ձեռք պիտի առնեն եւ ի՞նչ հրահանգներ պիտի տան, սակայն ակներեւ է առնուազն թէ այդ հրահանգներն ու ձեռք առնուելիք միջոցները ինչ ուղեծի պիտի հետեւին:

«Մեծ աշխատանք կայ կատարելիք արբագրելու համար անհասկացողութեան եւ շարունակական քննադատութեանց այն մտայնութիւնը որ գոյութիւն ունի եկեղեցւոյ եւ անոր իշխանապետութեան դէմ» կը յայտարարէր անցեալ սեպտեմբերին կարտինալ Ֆէլթէն իր շուրջը հաւաքուած կղերականներուն:

Նոյն մտահոգութիւնը կը յայտնէր նոյնպէս, տարբեր ոճով մը, Պուրժի Արքեպիսկոպոսը Գերապայծառ Լըֆէվրը, Ֆրանսացի արքեպիսկոպոսներու համաժողովին ներկայացուցած իր տեղեկագրին մէջ, անցեալ Ապրիլին, ուր կ'ըսէր.

— «Յաճախ կը պատահի, որ մտաւորական բարձր արժանիքներով օժտուած քրիստոնեաներ կը տարածեն այնպիսի գաղափարներ որոնք քննադատելի են եւ երբեմն ալ բոլորովին հակակրօնական: Այս գաղափարները կ'երեւին գրական գործերու, պարբերաթերթերու եւ օրաթերթերու մէջ որոնք մեծ հետաքրքրութեամբ կը կարդացուին կաթողիկէներու եւ նոյնիսկ կղերականներու կողմէ: Անոնք փայլուն ոճով մը կը ներկայացնեն նորագոյն գաղափարներ եւ կը գրաւեն միտքերը: Չեմ խորհիր թէ այս բոլորը կ'ընեն չարամտութեամբ, իրենց անկեղծութիւնը խնդրոյ առարկայ չէ, սակայն, միւս կողմէ կը խորհիմ թէ ինքզինքնին կ'ենթարկեն ծանր պատասխանատուութեան մը, որովհետեւ իրենց աստուածաբանական գիտութիւնը ոչ մէկ կերպով կրնայ հաւասարիլ իրենց անհաւատի գիտութեան: Հաւատացած ըլլալով որ իրենք քրիստոնէութեան կը բերեն նոր արժէքներ, երբեք մտքէ չեն անցըներ թէ իրենց այս ընթացքով ծանր կերպով կը մեղանչեն քրիստոնէական ճշմարտութեան դէմ ...»:

Ուրիշ բազմաթիւ Ֆրանսացի կարտինալներ եւ արքեպիսկոպոսներ, ճառերով, տեղեկագիրներով կը ջանան ամուր հիմերու վրայ դնել եկեղեցւոյ եւ անոր իշխանապետութեան վարկն ու նշանակութիւնը:

Մտահոգութիւնը մեծ է Ֆրանսայի եկեղեցական վարիչ շրջանակներուն մէջ մանաւանդ այն առնչութեամբ, թէ ժողովուրդին մէջ դէպի եկեղեցին ցարդ գոյութիւն ունեցող քրիստոնէական ճշմարիտ ձգտումներուն մէջ հետզհետէ կը նշմարուին հերձուածներ:

Այս առթիւ յատկանշական է դարձեալ գերապայծառ Լըֆէվրի հետեւեալ խօսքերը.—

« Ներկայիս ժողովուրդին մէջ դէպի Եկեղեցին տիրող հերձուածական ձգտումներուն բուն պատճառները ուրիշ բան չեն, եթէ ոչ լուսաւոր հաւատքի մը շարունակական բացակայութիւնը »:

Այս բոլոր մտավախութիւններուն առաջքն առնելու համար Եկեղեցական իշխանութիւնները կը խորհին կարգ մը բարեկարգումներ կիրարկել իրենց լայնածաւալ կազմակերպութեանց ծոցին մէջ:

Ծանօթ գրագէտ Պեռնանոս, անդրադառնալով Եկեղեցւոյ բարեկարգման հարցին, հետեւեալը կը գրէր «Եկեղեցին կը հեծկլտայ մեզի հետ՝ խաւարին մէջ» խորագրով յօդուածի մը մէջ.—

« Եթէ պատահի որ օր մը Եկեղեցին խնդրոյ առարկայ դառնայ ինծի համար, երբեք մտքէս պիտի չանցնէր զայն բարեկարգելու անտեղի ու ծիծաղելի գաղափարը: Չեմ հաւատար որ Եկեղեցին ընդունակ ըլլայ մարդկայնօրէն բարեկարգուելու, առնուազն այն կերպով, ինչպէս կը հասկնային Լութեր եւ Լամըննէ: Չեմ ցանկար որ Ան կատարեալ ըլլայ, վասնզի ինծի համար միշտ կ'ապրի եկեղեցին, նման իր ամէնէն խոնարհ եւ ամէնէն հաւատարիմ զաւակներուն եւ կը յառաջանայ տատանումով այս աշխարհէն դէպի միւս աշխարհը: Սխալներ կը գործէ՝ սակայն կը քաւէ լայնօրէն իր յանցանքները եւ բոլոր անոնք որոնք պահ մը իրենց աչքերը կը դարձնեն անոր ճոխութիւններէն, կը տեսնեն որ Ան կը հեծկլտայ մեզի հետ՝ խաւարին մէջ: Այդ պարագային, ինչո՞ւ խնդրոյ առարկայ դարձնել Եկեղեցին, պիտի առարկեն ոմանք: Անոր համար որ Ան յաւիտենապէս խնդրոյ առարկայ պիտի ըլլայ: Անկէ է որ ես կը սպասեմ ամէն ինչ ...»:

Եկեղեցւոյ ծոցին մէջ հերձուածներ առաջանալու մասին ստեղծուած այս մտավախութիւնները սակայն, նոյնքան ալ խոր արմատներ չեն կրնար ունենալ մանաւանդ Ֆրանսայի մէջ, վասնզի Ֆրանսան կաթողիկէ աւանդութեանց հաւատարմօրէն կառչած երկիր մըն է:

Մասնաւոր վիճակագրութիւններ ցոյց կուտան թէ 94 առ հարիւրը Ֆրանսացիներուն մկրտուած են եւ երեսուն առ հարիւրը անոնցմէ ճշմարիտ «հաւատարիմ»-ներ են: 45 առ հարիւրը Ֆրանսացիներուն կանոնաւորապէս կը տօնեն իրենց Զատիկը:

Իր ամբողջութեան մէջ, ուրեմն, Ֆրանսայի կաթողիկէութեան չի սպառնար հերձուածականութեան վտանգը, որովհետեւ այդ շարժումը, եթէ նոյնիսկ գոյութիւն ունի, կը գտնուի չափազանց սեղմ շրջանակի մը մէջ:

ԱՆԾԱՆՕԹ ԶԻՆՈՒՈՐԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱ՞Ն ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Գերմանիոյ դէմ պատերազմական երկիրներուն մէջ Խ. Միութիւնը միակն է, որ ցարդ յարգանքի բաժին չէր հաներ «անծանօթ զինուոր»ին: Ճիշդ է, որ ան չէր մասնակցած 1918ին հաշտարարկաց յաղթանակին, ուրկէ ծագում առաւ յարգանքի այս սովորութիւնը: Յեղափոխական դարձած՝ շրջանի մը մէջ, երբ աշխարհ կուլ տենդէն բռնուած էր, Ռուսիա չմտահոգուեցաւ երբեք ճակատի վրայ ինկած իր զինուորներով: Ընդհակառակն, նախընտրեց փառաւորել նոր վարչակարգին ղեկավարները, եւ այս ձեւով է, որ անմահացան Լենին եւ Ըստալին: –

Տարօրինակ համայնավարութիւն, որ չի յարգեր իր մեռելները:

Հիմա, երբ բանակը կարեւոր դեր մը կը խաղայ երկրին քաղաքականութեան մէջ: Հարց կը տրուի թէ Մոսկուայի մէջ պիտի բարձրանա՞յ արդեօք յուշարձանը միլիոնաւոր այն մարդոց՝ որոնք ինկած են Հայրենիքին համար ...:

Գաղափարը հրապարակ նետուած էր Յուլիս 11ին, «Լիթերաթուրնայա Կազէթա»յի երկու ընթերցողներուն կողմէ, որ անմիջապէս արձագանգ գտաւ հասարակութեան մէջ: Նոյնիսկ, խորհրդային պարբերաթերթ մը կը խօսի բազմաթիւ նամակներու մասին, որոնք խանդավառութեամբ կը դիմաւորեն այս տեսակէտը. «մեր պարտքը չենք վճարած մեր զինուորներուն» գրած են ընթերցողները:

Ընդհանրական կարծիքին համաձայն, անծանօթ զինուորին յուշարձանը պէտք է բարձրանայ Մոսկուայի մէջ, Խ. Միութեան սրտին վրայ: Խարքով քաղաքի բընակիչներէն մէկը գրած է, թէ անիկա դաստիարակիչ մեծ արժէք մը պիտի ունենայ, որովհետեւ «ան պիտի անմահացնէ խորհրդային ժողովուրդին քաջագործութիւնը եւ մեր սրբավայրը պիտի ըլլայ:» Խորհրդային քաղաքացիներուն մեծ մասն ալ իր աջակցութիւնը առաջարկած է.— «Կ'ուզեմ, որ աշխատանքիս մէկ մասը յատկացնեմ այս գործին իրականացման», գրած է յատկապէս Լենինկրատի բնակիչներէն մէկը, որուն կարծիքով խորհրդային ամէն քաղաքացի անխտիր, պէտք է մասնակցի յուշարձանին կառուցման: Շատեր ալ կ'առաջարկեն, որ ամէն քաղաքի մէջ, դպրոցներու եւ զանազան հաստատութեանց պատերուն վրայ մարմարներ զետեղուին՝ որոնց վրայ արձանագրուած ըլլան շրջանին տըւած զոհերուն անունները:

Այս բոլոր նամակները, կ'եզրակացնէ « Լիթերաթուրնայա Կազեթա» ցոյց կուտան ժողովուրդին հպարտութիւնն ու գիտակցութիւնը «այն մարդոց հանդէպ՝ որոնք պայքարեցան մեր մեծ հայրենիքին անկախութեան ու երջանկութեան համար»:

Հարց է, թէ ժողովուրդին փափաքին ընդառաջելով կառավարութիւնն ու կուսակցութիւնը իրենց տուրքը պիտի վճարե՞ն այլեւս անծանօթ զինուորներուն, հոգ չէ թէ արեւմտեան երկիրներէն շա՜տ ուշ:

Անկասկած, առաջին քայլը պիտի առնեն զինուորական շրջանակները:

Ա. Փ.

(Լը Մոնտ)

չէին վստահած խափանել հրատարակութիւն մը, որուն միակ «մեղք»ը մամուլի եւ խօսքի ազատութիւն պահանջած ըլլալն էր:

Կայ սակայն աւելի ուշագրաւ պարագայ մը: Խորհրդային ներքին խլրտումներուն լաւատեղեակ «Թայմ»ի աշխատակցին հաստատումով, մայրաքաղաքի ուսանողութեան մէջ ստեղծուած է հատուած մը ըմբոստ երիտասարդներու, «կատղածներ» անունին տակ. ասոնց ղեկավարը 18 տարիներու համայնավար անցեալ ունեցող եւ յայտնի ստալինական մըն է, Լեշէք Քոլաքովսկի:

36 տարեկան այս յանդուգն երիտասարդը արդէն դարձած է լեհ երիտասարդութեան քուրմը: Դեռ անցեալ ամիս «Նովա Քուլթուրա»ի մէջ հրատարակած իր յօդուածներու շարքով բուռն ու լեղի բառերով քննադատեց եւ դատափետեց Մարքսեան վարդապետութիւնը:

Այսպէս, օրինակ անդրադառնալով «ա-բիտ ձայն) պետութեան կողմէ փակուած ըլլալուն համար: Կարմիր գրաքննիչները ռարկայական քաղաքականութեան » համայնավար տեսաբանութեան կը գրէ — « ձեր արժէքները, օրը օրին եւ արմատապէս կը փոխուին, ու ամէն անգամ կը յայտարարէք թէ յաւիտենական ճշմարտութիւն է ձեր հրամցուցածը: Այս ձեր վարդապետութիւնը ամէնէն վատ ու յոռի գաղափարախօսութիւնն է զոր կարելի ըլլայ երեւակայել » եւայլն:

Անշուշտ ուսանողի մը այս յանդուգն արտայայտութիւնները ոչինչ կը փոխեն երկրին մէջ, ուր դեռ եւս կը տիրէ բիրտ անմարդկային ուժը: Սակայն ինչ որ ընորոշ եւ յատկանշական է, այն որ խորհրդային երկիրներու ուսանողութեան ջախջախիչ մեծամասնութիւնը եւ նաեւ մտաւորականութիւնը այլեւս հաւատք եւ արժէք չընծայեր Մարքսեան վարդապետութեան:

Ու այս է որ ամէնէն աւելի մտահոգութիւն կը պատճառէ կարմիր աշխարհի տէրերուն:

ԺԻՐԱՅՐ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (41)

ԿԱՅԾԵՐ

ԺԲ.

ՄԹԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔ

Որքան քաղցր զգացմունքներով կապուած էր այդ սրբարանը իմ յիշողութեան հետ: Այնտեղ, տօնական հանդէսների ժամանակ, ուխտաւորների աշխարհային զուարճութիւնները, խաղերը եւ կրքերը եփ էին գալիս, բորբոքւում էին, միախառնուելով կրօնական ջերմեռանդութեան հետ ...:

Վերջապէս իմ աչքին ընկաւ քաղաքը. նա թաղնուած էր ծառաստանի այգիների մէջ, որոնք ձեւացնում էին մթին, բոլորակ տարածութիւն: Ես որոնեցի մեր թաղը. այնտեղ ես երկար եւ երկար որոնում էի «մէկին»... կարծում էի թէ կը տեսնեմ նրան ...: Զգիտեմ ի՞նչու նոյն րոպէում իմ աչքերը լցուեցան արտասուքով, ես այլ եւս չկարողացայ նայել ...:

Ես սկսեցի իջնել ցած, կրկին նոյն ոլոր մոլոր սանդուղքներով: Այն ժամանակ միայն նկատեցի, որ աշտարակը ունէր մի քանի գաղտնի պահեստներ եւ խորին մթերանոցներ: Հետաքրքրութիւնը հրապուրեց ինձ մտնել նրանցից մէկի մէջ: Նեղ պատուհանից ներս ցոլացած լոյսով հազիւ կարողացայ որոշել հետեւեալ իրեղէնները.— զէնքերի զանազան տեսակներ, ձիանների թամքեր իրանց պարագաներով, խուրջիններ լիքը զանազան բաներով, որոնք այնքան ծանր էին, կարծես, ամբողջապէս լցուած լինէին մետաղներով: Ես ձեռքս տարայ մէկի մէջ, տեսայ, ուրիշ ոչինչ չկար, բայց միայն հրացանի փամփուշտներ, գնտակների կաղապարներ եւ վառօդ: Այս մթերքը, անտարակոյս, պատկանում էր այն երեք հոգուն, որ պահած էին աշտարակի ներքին յարկում: Բայց ի՞նչ նպատակի համար էր այդ բոլոր պատրաստութիւնը:

— Այդ միտքը սկսեց տանջել ինձ: Այնտեղ կար պատրաստութիւն աւելի քան յիսուն հոգու համար: Բայց ո՞րտեղ էին այդ մարդիկը: Ես ոչինչ հասկանալ չէի կարողանում: Երկիւղը եւ կասկածը տիրեցին իմ սրտին: Այստեղ երեւում էր ինչ – որ խորհրդաւոր ծածկապահութիւն ...:

Ես չուզեցի կասկածանքի պատճառ տալ ընկերներիս, եւ առանց միւս բաներին նայելու, իջայ ցած: Տղերքը տակաւին քնած էին նոյն դրութեան մէջ, որպէս թողել էի: Ես չկամեցայ խանգարել նրանց հանգստութիւնը, դուրս եկայ մինարէթից մի փոքր թարմ օդ ծծելու համար:

ԺԳ.

ՎՀՈՒԿԸ

Արեգակը բաւական բարձրացել էր հորիզոնից:

Վաղորդեան ցօղը գոյնզգոյն գոհարների նման շողշողում էր նորաբոյս խոտերի, թփերի տերեւների վրայ: Օդի մէջ տիրում էր գարնանային առաւօտի մեղմ զովութիւնը, թէեւ դեռ գարուն չէր:

Իմ սիրտը զգաց անսահման բերկրութիւն: Ի՞նչու: — Ինքս էլ չգիտէի: Գուցէ նրա համար, որ այստեղ ազատ էի. ոչ ոք չէր նեղացնում ինձ, ոչ մօրից, ոչ վարժապետից երկիւղ չունէի:

Փոքր ինչ հեռանալով աշտարակից, ես սկսեցի դիմել դէպի աւերակները: Կիսակործան պարիսպների, խորտակած սիւների, մամռապատ կամարների բեկորները մեծ մասամբ կորած էին վայրենի բոյսերի մէջ, որ ճոխութեամբ աճել էին այնտեղ: Ողին, աճալին կրիաները, երկչոտ չախկալները համարձակ կերպով վազվզում էին խլատակների մէջ:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ԾՏԱՑԱՆՔ

Վահան Փափազեանի «Իմ Յուշերը»ին Գ. հատորը: Հրատարակութիւն «Յուսաբեր» տպարանին, 1957: Գահիրէ: Դիմել Հայ գրատուններուն:

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ամսագրին (35րդ տարի) հոկտեմբերի թիւը 112 էջ, շահեկան բովանդակութեամբ: Տարեկան վեց տոլար, հատը մէկ տոլար, Հայրենիք հրատարակչական, 212 Սթուըրթ Ստ. Պոսթոն, 16 Մաս: –

թեան մէջ կատարուած նախարարական պարզ փոփոխութեամբ մը ։

Այսքան՝ եւ սովորական քանի մը խօսքեր համայնավարութեան յաղթանակին մասին. երեք տողերէ բաղկացած գեկոյցին հետ, Մոսկուա պաշտօնական ոչ մէկ բացատրութիւն տուաւ ցարդ Ժուկովի մասին ։

Այս բոլորէն ետք, յատկանշական է Խրուշչեւի մէկ առակը, որ իրեն յատուկ կատակախօսութեամբ պատմած է պարսկական դեսպանատան մէջ, շաբաթ գի–շեր, ի ներկայութեան դիւանագէտներու եւ լրագրողներու ․— Ժամանակին, բանտի մը մէջ կային երեք հոգի․ Սոցիալ–Դեմոկրատ մը, անիշխանական զօրաւոր մարդ մը եւ Փինիա անունով պզտիկ Հրեայ մը, որ երկար ատենէ ի վեր դպրոց չէր գացած։ Որոշուեցաւ ղեկավար մը ընտրել, անիշխանականը ընդդիմացաւ , սակայն ցոյց տալու համար, որ կը յարգէ օրէնքը, առաջարկեց ընտրել պզտիկ Փինիան։ Այդպէս ալ եղաւ։ Ամէն ինչ լաւ կ՚ընթանար, մինչեւ այն օրը՝ երբ որոշեցին փախչիլ եւ փապուղի մը բացին։ Ան որ առաջին անգամ դուրս պիտի ելլէր՝ ստանձնելու վտանգին ենթակայ էր անշուշտ. առաջարկեցին, որ անիշխանականը դուրս ելլէ, բայց ան վախցաւ ։ Այն ատեն, պզտիկ Հրեան ըսաւ․— Ընկերներ, դիս ձեր ղեկավարը ընտրեցիք , հետեւաբար առաջին անգամ ես դուրս պիտի ելլեմ։ Այդ պզտիկ Փինիան ես եմ ... աւելցուց Խրուշչեւ ։

Անշուշտ, անիշխանական զօրաւոր մարդըն ալ՝ Ժուկով։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ Դեմոկրատները, Մենտերէսի ղեկավարութեամբ յաղթեցին թէեւ, սակայն բուն յաղթականը կը նկատուի Իսմէթ Ինէօնիւ, որ անցեալ անգամուան 32 աթոռին տեղ՝ 194 աթոռ ապահովեց այս տարի ։

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ տեղի ունեցած ընկերվարական երիտասարդութեան միջազգային համագումարին մէջ, գերման ընկերվարական պատգամաւոր մը առաջարկեց , որ Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութիւնը դուրս նետեն Միջազգային Ընկերվարականէն ։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Հանրապետութեան Նախագահը, իր տիկնոջ ընկերակցութեամբ հասած է Մատրիտ, ուր Ֆրանքոյի պաշտօնական հիւրը պիտի ըլլայ, մինչեւ Նոյեմբեր մէկ ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ կէս միլիոն տոլար կը տրամադրեն, որպէսզի Եւրոպայի մէջ գիտուններու թիւը բարձրանայ ։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ Բշ. օր ստորագրուեցաւ Խ. Միութեան եւ Սուրիոյ տնտեսական եւ մասնագիտական գործակցութեան համաձայնագիրը ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Կապ. Խաչի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տէր եւ Տիկին Ղազարոսեան իրենց հօր եւ աներհօր մահուան առթիւ (Հարաւ. Ամերիկա) փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար ֆր.։

Տիկին Թագուհի Փափազեան իր ամուսինին առթիւ հազար ֆրանք։

Տէր եւ Տիկին Ալակէօզեան 1500 ֆր.։

Տէր եւ Տիկին Պուռնազեան հազար ֆր։

Այրի Տիկին Կ. Ճինպաշեան հազար ֆր։

Մասնաճիւղը իր խնդակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Պօյաճեանի իրենց անդրանիկ թոռան Նժդեհի ծնունդեան առթիւ։

×

Այրի Տիկին Արմաւէն Սլոյեան եւ զաւակները Արխատագէս եւ Ազատի Սլոյեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր այն բարեկամներուն, ազգականներուն, հայրենակիցներուն եւ դրացիներուն որոնք անձամբ կամ հեռագիրով ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ ՅԱԿՈԲ ՍԼՈՅԵԱՆԻ տխուր մահուան առթիւ (էրզրումցի) որ տեղի ունեցաւ 17 Հոկտեմբերին Սէնթ Անի մէջ (Մարսէյլ) 76 տարեկանին ։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ 19 Հոկտեմբեր, շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 2ին իր բնակարանին մէջ, 524 Շըմէն տը Մազարկ, Սէնթ Ան։ Մարմինը ամփոփուեցաւ Մազարկի գերեզմանատունը ։

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

Դ Ա Շ Ն Ա Կ Ց Ո Ւ Թ Ե Ա Ն   Օ Ր Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 20,30ԻՆ

Mutualitéի ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

24, RUE SAINT-VICTOR, MÉTRO : MAUBERT MUTUALITÉ

Կը նախագահէ՝ ԸՆԿԵՐ ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՅԵԱՆ

Կը խօսին՝ ԸՆԿԵՐՆԵՐ

ԶՐԱՆՍ ՍԱՄՈՒԷԼ ԵՒ Վ. ԻՇԽԱՆԵԱՆ

— ինչպէս նաեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ներկայացուցիչը —

— ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ —

Մասնակցութեամբ երգիչներ Քիւփէլեանի, Պօղոսեանի և Սերոբեանի ղեկավարութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

Արտասանութիւն եւ կովկասեան պարեր Պանեէօ – Քաշեանի պարախումբին կողմէ

« ՀԻՆ ԿՌԻՒԸ », մենախօսութիւն՝ ընկ. Ե. Գրիգորեանի կողմէ

ՄՈՒՏՔ 100 ՖՐԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ

ALHAMBRA, 340, Boulevard Chave

Բարձր հովանաւորութեամբ՝ GASTON DEFERRE-ի

Երեսփոխան, նախկին նախարար, Մարսէյլի քաղաքապետ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին, մասնակցութեամբ բոլոր խումբերուն, ենթակոմիտէներուն Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ խումբերուն, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան իր մասնաճիւղերուն

Կը նախագահէ ընկ. Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ   Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԽՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ եւ ընտիր բաժին.— Նոր Սերունդի պարախումբ, Պ. եւ Օր. Ջէօրէճեան, Զ. Գասեան, Օր. Ալիս Յարութիւնեան, Անիթա Սարգսեան, Ալիս Շամիրեան, Էտուար Էճէճեան։

Կէս գիշերէն վերջ՝ պար՝ ճոխ պիւֆէ   Մուտքը ազատ է

ORCHESTRE LUC HERARD

ԿՐԸՆՈԲԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին։
Կը բանախօսէ ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 3ին, կիրակի ժամը 15.30ին, Կղերականներու սրահը, 22 րիւ տէ Պաիւրիէ։
Կը նախագահէ ընկ. Պ. ՔԷՆՏԷՐԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. Հ. ԹԱՇՃԵԱՆ
Գեղարուեստական խնամուած բաժին ։

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին Խրիմեան ակումբը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ու. «Ռուբէն» Միութեան ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ (Տար. Նախորդ ժողովին) ։

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ Շրջ. Ազգ. Միութիւնը եւ Եկեղեցական յանձնախումբը կը յայտարարեն թէ Լիոնի նոր եկեղեցւոյ պանծալի գմբէթը բարձրացած ու լրացած է, որուն գագաթը նուիրական խաչը պիտի զետեղուի ։

Օծման հոգեպէս արարողութիւնը պիտի կատարուի Նոյեմբեր երեքին, կիրակի առաւօտ, 69 ռիւ Լուի Պլան եկեղեցւոյն մէջ ձեռամբ Կաթ. Պատուիրակ Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեանի ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ ՄԸ

Ստիպողաբար կը փնտռուի վարձու յարկաբաժին կամ տուն (փավիյօն) մը, Փարիզի կամ արուարձանի մը մէջ ։ Դիմել «Յառաջ»ի ։

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ Փարիզի եւ շրջակայից Կրօն. Ընկերակցութեան հովանաւորութեան տակ Պէլվիլ – Լիլայի միացեալ դպրոցը 48 րիւ Սոլիթէր, բացուած է 3 Հոկտեմբերէն ի վեր։

Դասաւանդութիւնները կը կատարէ ուսուցչուհի Տիկին Արմենուհի Խաչիկեան, սրահը օժտուած է դպրոցական նպաստաւոր պայմաններով. ջերմութիւնը ապահովուած է, տեղական կրթ. մարմինները կը գործակցին բարելաւելու կրթ. գործը։

Կրկին կոչ կ՚ուղղենք բոլոր ծնողներուն որ, ըմբռնեն հարցին կարեւորութիւնը եւ իրենց զաւակները առաջնորդեն դպրոց ։

ԴԻՒԱՆ

Փարիզի եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան Կրթ. Մարմնոյ դիւանը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները իր դպրոցներուն համար։ Պ. Ժիրայր Զիլինկիրեան հինգ հազար ֆրանք ։ Տիկ. Արշալոյս Սարգիսեան 2500 ֆր. ողբ. Հրաչ Սարգիսեանի մահուան տարեդարձին առթիւ։ Պ. Շահպազեան հազար ֆր։

ՏԻԿԻՆ ԳՈՀԱՐ ՎՏԱՐԱՆԴԻԻ դառնագէտ մահուան առթիւ, Տիկին Ռօզ Հանըմեան եւ աղջիկը , փոխան ծաղկեպսակի՝ երկու հազար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կապոյտ Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին։

ՆՈՒԷՐ

Պ. Վահագն եւ Օր. Անահիտ Կարապետեան իրենց սիրեցեալ մօրաքրոջ այրի Տիկին Գոհար Վտարանդիի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի երեք հազար ֆրանք կը նուիրեն Կապ. Խաչի կայանին։

Տէր եւ Տիկին Պարոնվարդեան 2500 ֆրանք կը նուիրեն Այրի Տիկին Վտարանդիի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Կապ. Խաչի կայանին։

Նոյն նպատակին, նոյն առիթով Տիկին Հրանոյշ Ֆիտօն հազար ֆր. կը նուիրէ։

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր ժամը 21ին Քաթէի սրահը ։ Երեկոյթը նուիրուած է Ա. ԻՍԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ յիշատակին։ Խօսք պիտի առնեն բազմաթիւ մտաւորականներ։ Իսահակեանի բանաստեղծութիւններէն կ՚արտասանէ՝ Օր. Ժիւլիէթ Աւետիսեան։ Կը խնդրուի ըլլալ ճշդապահ ։

Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ ԵՒ ԳՐԻԳՈՐ-ՎԱՀԱՆԻ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՇՐՋԱՊՏՈՅՏԸ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ.— Շաբաթ գիշեր, 2 Նոյեմբեր, Կաթոլիկներու սրահը,
Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.-ին

ԼԻՈՆ.— Կիրակի ցերեկ, 3 Նոյեմբեր , Սթիւտիօ Քրէքի, 24 րիւ Տինուար

ՏԷՍԻՆ.— Կիրակի գիշեր 3 Նոյեմբեր, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ
Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Հայ Կրթական Մարմնոյն

Առաջին անգամ ըլլալով շրջանին մէջ, ծանօթ դերասան Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը խաղայ մասնակցութեամբ հեղինակին եւ տեղական բեմի լաւագոյն ուժերու

ԿԻՆԸ ԱՆՀԱՒԱՏԱՐԻՄ Է

Ծիծաղաշարժ կատակ. երեք արար ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Մուտքի շատ մատչելի գիներ

Լիոնի համար տոմսերը նախապէս ապահովել, դիմելով՝
Պ. Ղ. Ղազարեանի դերձակատունը՝   56, Rue Cuvier, Lyou - Télphone : LA. 80-72

ՄԵԾ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՇԱՒԻԼԻ ՍՐԲ. ԵԿԵՂԵՑԱՇԷՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

Բարձր հովանաւորութեամբ Հայր. Պատուիրակ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ Եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Կիրակի, 10 Նոյեմբեր, ժամը ճիշդ 4ին, մինչեւ կէս գիշեր, Շաւիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ ։

Յուցադրութիւն գեղեցիկ եւ գունաւոր ֆիլմ մը Շաւիլի եկեղեցիին շինութեան մինչեւ աւարտումը ։

ՄԵԾ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Երիտ. յանձնախումբի կողմէ
Շէյքսփիրէն (հայերէն թարգմանուած) — «ԸՆՏԵԼԱՑՈՒԱԾ ՄԵԳԵՐԱՆ »—
8ին եւրոպական պարեր ղեկավարութեամբ

Orchestre Typique DON MORERTO

Ճոխ պիւֆէ   Սալ տէ Ֆէթ   Րիւ Սթալինկրատ :   Մուտք 300 ֆր.
Օթօպիւս 171 թիւ Փոն տը Սեվրէն իջ – նել Փիւի Սան վէն :

BAINS DE VAPEUR

4 bis, Rue de la Pierre-Levée — Paris - 11e

OBE. 12-51

MÉTRO : RÉPUBLIQUE, OBERKAMPF ET PARMENTIER

ԵՐԵՔ ՍՐԱՀ ՇՈԳԻԻ ԼՈԳԱՆՔԻ

(SUDATION ET FUMIGATION)

Մասաժ, Օքսիժենօթերափի, ձեռքերու եւ ոտքերու խնամք (մանիւքիւր – փետիւքիւր) քուափիւր, սուէն տը պօթէ, փիսին։

BAR - RESTAURANT

Բաց օրեր.—

ԿԻՆԵՐՈՒՆ			ԱՅՐԵՐՈՒՆ		
Ուրբաթ	ժամը	11էն 23	Հինգշաբթի	ժամը	17էն 23
Երկուշաբթի	ժամը	11էն 23	Շաբաթ	ժամը	9էն 23
Չորեքշաբթի	ժամը	11էն 23	Կիրակի	ժամը	8էն12

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 31 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

JEUDI 31 OCTOBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8032 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3833

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՑԻՑ ԱՆՑԵԼՈՑ

Յուսաբերի տպարանէն լոյս տեսաւ Վահան Փափազեանի (Կոմս) Յուշերուն երրորդ հատորը : Առաջինը հրատարակուած էր Պոսթըն 1950ին, երկրորդը՝ Պէյրութ 1952ին :

Այս հատորը, որ կը պարունակէ 1919-1923 շրջանի դէպքերը, պիտի ըլլայ վերջինը մեր վեթերան ընկերոջ յուշերուն : «Առ այժմ» հրաժարած է գրի առնելէ 1939էն վերջ տեղի ունեցած անցքերը, որոնք դեռ չատ թարմ են եւ փաղաժամ է «վերլուծել ու գնահատել» զանոնք «բացարձակ անաչառութեամբ եւ առարկայօրէն», ինչ որ իր «հիմնական սկզբունքն է եղած միշտ» :

Հեղինակը իր «Յուշեր»ու երեք հատորները գրած է յատկապէս նորահաս սերունդին համար, որպէսզի անիկա մօտէն ծանօթանայ «հայութեան սեւ եւ վարդագոյն —այնքան սակաւ— օրերուն եւ ժամանակաշրջանին» : Որպէսզի նորերը լեցնեն անդարձ մեկնողներու պարապը եւ գլուխը կանգնին այն սրբազան ձեռնարկին, որ կը կոչուի Հայկ. Դատ : Խորապէս կը հաւատայ, որ «մեռած ու թաղուած չէ մեր արդար դատը» :

Կովկասի 1910 – 20 թուականներու կացութեան մասին ներածական թռուցիկ ակնարկէ մը վերջ, ընկեր Կոմս կը նկարագրէ Փարիզի «Ազգային Համագումարը» (1919 Փետրուար 24 – Ապրիլ 22), որուն մասնակցելու համար Երեւանի մէջ ընտրուած էր իբրեւ պատգամաւոր «Արեւմտահայերու» :

Այս պատմական Համագումարին մասին պիտի փափաքէինք որ աւելի երկար տեղեկութիւններ տար մեզի :

Ահաւոր փոթորիկ մը անցած էր հայ ժողովուրդի գլխէն : Արեւելեան նահանգներու հայութիւնը արմատախիլ էր եղած : Դահիճը՝ ամբաստանեալի աթոռին վրայ բազմած : Աշխարհի մեծերը հաշիւ կը պահանջէին անկէ : Հայկական Դատի արծարծման եւ արդար լուծումի մը յանգելուն համար ամէնէն յարմար ժամանակն էր : Ինչպէս 1921ին պիտի ըսէր ողբացեալ Գարեգին Փաստրմաճեան, այդպիսի պատեհութիւն 500 տարին անգամ մը միայն կը ներկայանայ հայութեան :

Այդ բախտորոշ օրերուն Ազգային Համագումարը դժբախտաբար չկրցաւ կատարել այն դերը, զոր հայ ժողովուրդը կը սպասէր իրմէ :

1919ի աշնան ընկեր Կոմս վերադարձած է Երեւան՝ մասնակցելու համար Հ. Յ. Դ. իններորդ ընդհ. ժողովին եւ Խորհրդարանի նիստերուն :

Հետաքրքրական են իր տեղեկութիւնները զօր. Հարպըրտի առաքելութեան եւ ամերիկեան հոգատարութեան հետ կապուած խնդիրներուն մասին :

Տարի մը վերջ, 1920 Սեպտեմբերի սկիզբը Փարիզ վերադառնալով, ընկեր Կոմս անդամակցած է Հ. Հ. Պատուիրակութեան, որուն նախագահն էր Ա. Ահարոնեան : Ստորագրուած էր արդէն Սեւրի դաշնագիրը (10 Օգոստոս 1920) :

Պօղոս Նուպարի Ազգային Պատուիրակութեան եւ Հ. Հ. Պատուիրակութեան փոխադարձ յարաբերութեանց մասին կու տայ ուշագրաւ տեղեկութիւններ :

Հետաքրքրական են — եւ երբեմն անտիպ — մանրամասնութիւնները այն գիմումներուն, որոնք 1922 Նոյեմբեր — 1923 Փետրուար կատարուած են մեր զոյգ Պատուիրակութեանց կողմէ՝ Լօզանի Խորհրդաժողովին առթիւ : Մանաւանդ «Ազգային օջախ»ի մասին :

Պատմական խիստ կարեւոր փաստաթուղթ մըն է ողբացեալ Ալեքս. Խատիսեանի օրագիրը, որ 70 էջ կը գրաւէ հատորին մէջ : Հայաստանի նախկին վարչապետը օրը օրին տեղեակ պահած է Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը՝ դէպքերու ընթացքին, չատ խղճամիտ կերպով :

Յիշենք նաեւ Ռիգայի մէջ Խորհրդային Միութեան եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան միջեւ կատարուած պաշտօնական բանակցութիւնները 1921 Փետրուար 18ի ապստամբութենէն վերջ (1921 Յուլիս 7էն սկսեալ), մասնակցութեամբ հեղինակին, Արշակ Ջամալեանի եւ Վ. Նաւասարդեանի : Բոլշեւիկ ներկայացուցիչներն էին Եոֆֆէ, Ս. Տէր Գաբրիէլեան եւ Վ. Տէր Վահանեան :

Հատորին վերջը հրատարակուած են երեսուն կտոր պաշտօնական Վաւերաթուղթեր Հայկ. Հարցի մասին :

Կ'արժէ որ ամէն հայ կարդայ այս գիրքը : Երիտասարդները՝ լուսաբանուելու համար մեր ժամանակակից պատմութեան կարեւոր մէկ շրջանի դէպքերուն մասին : Տարեցները՝ թարմացնելու համար իրենց յիշողութիւնը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅԱՐՄԱՐ ԳՈՐԾ ՄԸ ՊԻՏԻ ՏԱՆՔ

ԺՈՒԿՈՎԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑ ԽՐՈՒՇՉԵՒ

ՄԱՌԵՇԱԼ ԲԱՂՐԱՄԵԱՆԻ ԱՍՏՂԸ ԿԸ ԲԱՐՁՐԱՆԱ՞Յ

Մոսկուայի Թրքական դեսպանատան մէջ, «խաղաղութեան կենաց» խմելով, Նիքիթա Խրուշչեւ յայտարարեց.— Այսօր տեսայ Ժուկովը եւ խօսեցայ : Առողջութիւնը լաւ է : Տակաւին չորոշեցինք իր նոր պաշտօնը, սակայն պիտի ունենայ շուտով : Այսուհանդերձ, այս գիշեր պիտի չգինանք :

Ընդունելութեան ներկայ եղող դիւանագէտներուն կարծիքը այն է, թէ ամէն ինչ վերջացած է եւ որոշում մը տրուած է Խ. Միութեան Թիւ մէկ զինուորական նկատմամբ :

Գալով իր նոր պաշտօնին, հաւանական չէ, որ յաջորդէ Բուլգանինի, իբրեւ վարչապետ :

Թրքական դեսպանատան մէջ տրուած հացկերոյթին, Խրուշչեւի կ'ընկերանային Ա. Միկոյեան, մառեշալ Բաղրամեան եւ Բուլգանին :

Անակնկալ մը՝ արեւմտեան դիւանագէտներուն համար. արդարեւ, հակառակ յարուած կացութեան, Խ. Միութեան առաջանին կը գտնուէր Թրքական դեսպանատան մէջ : Թուրքիոյ Ազգ. տօնին առթիւ, կը սպասուէր որ համայնավար կուսակցութեան պարագլուխները մերժէին ներկայ ըլլալ, մանաւանդ՝ երբ Կրեմլիքօն ալ հակաթուրք արտայայտութիւններ ունեցած էր :

Այսուհանդերձ, Կրեմլինի երրորդութեան տրամադրութիւնը տեղն էր : Երեքն ալ կը խմէին, կը կատակէին եւ արեւմտեան երկիրներու դիւանագէտներուն հետ մտիկ կ'ընէին Խրուշչեւի յայտարարութիւնները.— Պատերազմ չկայ մեր ներկայացուցած կառավարութեանց միջեւ. կեցցէ՛ խաղաղութիւնը եւ ժողովուրդներու բարեկամութիւնը :

Շամբանեի գաւաթները կը պարպուէին եւ Խրուշչեւ չէր դադրեր կատակելէ ու խօսելէ. — Սփութնիկը խաղաղութեան խորհրդանիշն է :

Լրագրողներու հարցումներուն պատասխանելով, յայտարարեց թէ կացութիւնը մեղմանալու վրայ է Միջին Արեւելքի մէջ :

— Ձեր ներկայութիւնը այստեղ, այդ մեղմացման նշաններէն մէ՞կն է, հարցուց լրագրող մը :

— Այո, Թրքական դեսպանատան մէջ իմ ներկայութիւնս քայլ մըն է՝ դէպի խաղաղութիւն :

Խրուշչեւի, Միկոյեանի եւ Բուլգանինի կողքին, Թրքական դեսպանատունը կը գտնուէր նաեւ խորհրդային բարձրաստիճան զինուորական՝ մառեշալ Բաղրամեան : Լրագրողները սկսան հարցապնդել զայն իր պաշտօնակից Ժուկովի մասին : Բաղրամեան այս պարագան բաղդատեց Ամերիկայի Պատերազմական Նախարարութեան քարտուղար Ուիլսընի հրաժարման հետ : Նոյն պարագան յիշեցին յաջորդաբար Խրուշչեւ, Բուլգանին եւ Միկոյեան :

— Այս ուղղութեամբ բացատրութիններ պիտի տրուի՞ն, կը հարցնեն Բաղրամեանի :

— Այո՛, կը պատասխանէ ան, ժողովուրդը անտեղեակ պահելու սովորութիւն չունինք : Համբերութիւն ունեցէք եւ շուտով բան մը պիտի իմանաք :

Մառեշալ Բաղրամեան յայտարարած է նաեւ, թէ Ժուկով կը գտնուի Մոսկուա եւ արտասահմանի մէջ պաշտօն ստանձնելու նպատակ չունի :

Խ. Միութեան արբանեակ երկիրներուն մէջ կատարեալ լռութիւն կը տիրէ վերջին անցուդարձերուն մասին : Բոլոր թերթերն ալ բաւականացած են հրատարակելով երեք տողերէ բաղկացած հաղորդագրութիւնը, ըստ որուն, Խ. Միութեան

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

— Օրը Օրին —

ՀԷ՜Յ ՎԱԽ, ՍՓՈՒԹՆԻԿ

Պատմութիւնը ծանօթ է այլեւս : Մոսկուան Սփութնիկ մը արձակեց, որ սկըսաւ դառնալ երկրին շուրջ, այնպէս՝ ինչպէս երկիրը՝ արեւին շուրջ :

Եւ, խօսակցութիւններն ալ սկսան դառնալ Սփութնիկի շուրջ :

Սփութնիկ.— Պի՛փ, պի՛փ, պի՛փ.

Ի՞նչ է այս :

Խրուշչեւ.— Սփութնիկս է, որ հաւատարիմ շան մը պէս ներկայ է միշտ եւ կը պատասխանէ հարցումներուս. այնպէս չէ՞, Սփութնիկ :

Սփութնիկ.— Պի՛փ, պի՛փ, պի՛փ.

Կարմիր աստղը կը դառնար եւ Խրուշչեւ հպա՛րտ ու խանդավառ ականջ կու տար անոր ձայնին : Կը զգար թէ ինք մեծ էր եւ ամենազօր : Այլեւս կրնար ամէն ինչ ընել :

Անգլիացիները ու Ամերիկացիները ծիծաղեցան այս մարդուն վրայ եւ ըսին, թէ վաղը իրենք ալ կ'արձակեն արբանեակ մը, աւելի կատարելագործուած քան ռուսականը, որ պի՛փ, պի՛փ, պի՛փէն զատ բան չըսեր :

Խրուշչեւ.— Կրնայ ըլլալ. բայց հիմա ես ամէն բան կրնամ ընել :

Այզընհաուըր.— Մա՜րդ Աստուծոյ, ի՞նչ կրնաս ընել, չատ մեծ կը խօսիս :

Խրուշչեւ.— Ուզա՛ծդ կրնամ ընել. եթէ կ'ուզես՝ քու բարեկամդ, Ժուկովն ալ կրնամ Մոլոթովին ու Մալենկովին բանտապահ կարգել :

Եւ փաստելու համար իր զօրութիւնը՝ մառեշալ Ժուկովը պաշտօնէն բրաւ, շնորհազրկեց եւ...

Խորհրդային գիտուն մը.— Սփութնիկը կորսուեցաւ... Սփութնիկը չկայ...

Խրուշչեւ.— Ինչպէ՞ս թէ չկայ... ո՞ւր գնաց :

Արբանեակին ձայնը տուող ընկալուչին քով կ'երթայ, ձայն չկայ : Կը բարկանայ, կը պոռայ :

Ձայն չկայ :

Հեռադիտակը կ'առնէ. չի տեսնուիր : Շուարած՝ դունչը կ'ուղղէ կարմիր աստղին.— ձայն տուր, Սփութնիկ, մատա՜ղ քեզի...

Սփութնիկը չի խօսիր : Կորսուած է :

Այզընհաուըր.— Տեսա՞ր, բաւ էի որ բարեկամներուս չի դպչիս. Ժուկովը իմ զէնքի ընկերս էր, Սփութնիկն ալ գիտէր :

Խրուշչեւ՝ այլայլած.— Անգլիացի բարեկամներ, Սփութնիկս գտէք :

Անգլիացիները ժամանակ կ'ուզեն մտածելու համար, կրնայ ըլլալ, որ հարցը քննելու համար միջազգային ժողով մը գումարեն :

Խրուշչեւ.— Բայց ի՞նչ եղաւ Սփութնիկս :

Փրլիսոփաները.— Ոչինչ յաւիտենական է, ամէն ինչ փոշի պիտի ըլլայ ու մոխիր :

Անգլիացիները.— Ժողով գումարենք :

Այզընհաուըր, սովորականին պէս՝ կը խնդայ :

Հակահամայնավարները.— Սփութնիկը ազատութիւն ընտրեց :

ԱՐՄԵՆԱԿ

ԿԱՅԵԱՌԻ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԻՒՆՆԵԸ

Ինչպէս գրած էինք Կի Մոլէի ձախողութենէն ետք Նախագահ Քոթի դահլիճ կազմելու հաւանական թեկնածու նկատելով Ֆելիքս Կայեառը, անոր յանձնած է մտքերը շօշափելու պաշտօն մը :

Հրաժարած դահլիճին ելմտական նախարարը որ պիտի պատասխանէր երեքշաբթի գիշեր, յետաձգեց իր պատասխանը մինչեւ չորեքշաբթի. տարօրինակ է անշուշտ նկատել թէ Կայեառի յաջողելու կամ չյաջողելու պատճառները նոյնն են : Ոմանք կ'ըսեն թէ ճիշդ պէտք եղած մարդն է որովհետեւ երիտասարդ է (38 տարեկան) ուրիշներ կը պատասխանեն պէտք եղած մարդը չէ որովհետեւ չատ երիտասարդ է : Նախագահ Քոթիի ընտրութիւնը որ անակնկալ մըն է շատերուն համար տրամաբանական նկատուեցաւ երբ նկատի առնուեցաւ աւելի մօտէն թեկնածուին հանգամանքը. — Նախկին ելմտական նախարար մը որ ամէնէն լաւատեղեակն է ելմտական ծանր կացութեան կրնայ լուծել զայն կ'ըսեն ոմանք, մինչ ուրիշներ կ'առարկեն թէ իբրեւ ելմտական նախարար մինչեւ հիմա լուծում չգտաւ, ասկէ վերջ, որ աւելի ծանր է կացութիւնը, բան մը չի կրնար ընել :

Քաղաքականօրէն իր «չէզոք» արմատական մը ըլլալը նպաստաւոր է իրեն :

Մոլէին հակառակ Կայեառ կ'ուզէ փոքր դահլիճ մը կազմել լայն մեծամասնութեամբ մը :

Ինչպէս յաճախ մէկ կուսակցութենէ կախում ունի վարչապետի մը յաջողութիւնը, այս անգամ կարելի է այդ դերը տալ Ժողովրդական Շարժումին :

Առջի իրիկուան վիճաբանութեանց ընթացքին արդէն այս կուսակցութեան (Ժող. Շարժում) ուղղելով իր խօսքը, անկախ երեսփոխան մը կ'ըսէր «Սփութնիք մըն էք որ ընկերվարականներուն շուրջը կը դառնաք» :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ԱՅՍՕՐ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

(Տես Դ. էջ)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Պէվիլէն ընկեր մը 5000 ֆրանք :

Նուէրները ղրկել՝
Maison de la Culture Arménienne
51 Rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e)

Ո՛Վ Է ԹՐՔԱՍԷՐ
ԵՒ
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳՈՐԾԱԿԻՑ

« Մենք կը յայտարարենք, որ Թուրքիոյ բաժանումը եւ անկէ Հայաստանը « խլելու » մասին դաշինքը պատռուած է»: (1917 Նոյեմբեր 24):

«Ռուսիա պիտի ընէ իրմէ կախուած ամէն բան՝ ապահովելու համար թէ արագ պարպումը Անատոլուի արեւելեան շրջաններու եւ թէ անոնց օրինական փոխանցումը Թուրքիոյ: Արտահանի, Կարսի եւ Պաթումի շրջանները եւս արագօրէն պիտի պարպուին ռուսական զօրքերէ ..» (Պրէսթ – Լիթովսքի դաշնագիր 4րդ յօդ. 1918 Մարտ 4–17):

Խորհրդ. Միութիւնը չթերացաւ իր պաշտօնական եւ հանդիսաւոր յանձնառութիւններու մէջ: 1921ի Մոսկուայի ծանօթ դաշնագրով ան Թուրքիոյ կը ձգէր ոչ միայն «Անատոլուի արեւելեան շրջանները», այսինքն հայկական հողերը, այլեւ, Կովկասեան Հայաստանի որոշ մասերը եւս :

Այդ օրերուն, եւ մինչեւ վերջին պատերազմի առաջին տարիներուն, բոլշեւիզմի համար տարբեր նշանակութիւն եւ իմաստ ունէր Թուրքիան:

« Թրքասիրութիւն » եւ Թուրքիոյ հետ « գործակցութիւն », մահացու մեղքեր չէին, այլ «պետական ճշմարիտ իմաստութիւն» եւ քաղաքական «առաքինութիւն» :

Համայնավարը՝ Մոսկուայէն մինչեւ Երեւան — ալ չյիշենք իրենց արտասահմանեան մունետիկները — չէին գիջէր, ոչ մէկին թեթեւ բաժին մը հանել իրենց միայն յատուկ, այս առաքինութիւնէն:

Դաշնակցութի՞ւնը, բնաւ երբեք :

Ընդհակառակն, ամէն ինչ գործ դրին, Թրքական բոլոր ոճիրներու պատասխանատուութիւնը բարդել Դաշնակցութեան վրայ :

Ապրիլ 11 – 24ի եղեռն իսկ, առեն մը արդարացուցին: Դաշնակցութեան վերագրուեցաւ Թրքական այդ անվրէժելի ոճիրին պատասխանատուութիւնը :

Դաշնակցութիւնը նկատուեցաւ նոյնպէս պատասխանատու, «Հայ եւ Թուրք եղբայրասպան կռիւներուն» Կովկասի մէջ :

Միշտ եւ բոլոր պարագաներուն, Թուրքը ի պատուի էր, թէ որպէս ազգ, եւ թէ որպէս պետութիւն :

Դաշնակցութիւնը ընդհակառակն, ատելի եւ վտանգաւոր ուժ մըն էր, հեղինակը մեր բոլոր դժբախտութիւններուն՝ անցեալին եւ գլխաւոր խոչընդոտը հայ – թրքական իրական գործակցութեան :

Մեր հակաթուրք կեցուածքը՝ հիմնաւորուած էր մեր ազգային արդար եւ հիմնական պահանջներէն: Մենք անվրէժելի ազգասէրներ էինք, իրական արտայայտիչը՝ բովանդակ հայութեան :

Այս տեսակէտը չէին բաժներ բոլշեւիկը եւ իրեն անձնատուր եղած գաղթահայ անուղղելի հակադաշնակցական որոշ խմբակները:

Ներքնապէս զօրաւոր եւ հաստատ թէեւ, մեր պայքարը Թուրքիոյ դէմ ձախողեցաւ :

Մոսկուայի Թրքասիրութիւնը՝ մահացու հարուած տուաւ մեր ազգային դատին: Իսկ մահամերձ Թուրքիան՝ վերակենդանացաւ, զօրացաւ եւ մեծցաւ :

Այս պահանջներուն մէջ, մենք որեւէ պատճառ չունէինք դառնալու Թրքասէր: Հակաթուրք էինք, որովհետեւ արդար պահանջներ ունէինք: Փոխուէինք հաւանաբար, եթէ մեր պահանջները յարգուէին :

Մեր այս կեցուածքը, հաճելի չեղաւ Մոսկուայի վարիչներուն համար :

Անոնք կ'ուզէին, որ մենք Թրքասէր ըլլայինք, երբ Թուրքիան, իրենց օժանդակութեամբ կը թաղէր «Հայկական հարցը» եւ կը վերահաստատուէր մեր պատմական հողերուն վրայ:

Բոլշեւիզմի համար, կարեւորը այդ շրջանին՝ Թուրքիոյ զօրացումն էր, անոր վերակենդանացումը ի գին Հայկական պահանջներու ուրացման:

Շատերը տարկեն հաւանաբար, որ այս բոլորը անցեալին կը պատկանին, Մոսկուայի քաղաքականութիւնը հիմնովին փոխուած է վերջին պատերազմէն ետք :

Ձենք տարկեր: Կ'ընդունինք որ շատ բան փոխուած է Կրեմլինի մէջ :

Խ. Միութեան վարիչները, այլեւս Թրքասէրներ չեն: Գոյութիւն չունին նախկին սիրալիր յարաբերութիւնները: Փոխադարձ մեղադրանքներ եւ սպառնալիքներ ալ կ'ըլլան ամէն օր :

Այսպէս ըլլալով հանդերձ, Խ. Միութիւնը մեր ըմբռնած եղանակով հակաթուրք չէ երբեք :

Մոսկուայի քաղաքական գործակալները, այսօր ինչպէս երէկ, ամէն ինչ կը փորձեն Թուրքիոյ հետ վերականգնելու իրենց երբեմնի «եղբայրական» գործակցութիւնը :

Իբրեւ գին այս գործակցութեան, Մոլոթովի բերնով յայտարարուեցաւ, հողային որեւէ պահանջ չունի Թուրքիոյ նկատմամբ: (1953 Մայիս 30):

Գաղտնիք չէ նոյնպէս, որ Խ. Միութիւնը պատրաստ է վերականգնելու Թուրքիոյ քայքայուած տնտեսութիւնը, եթէ այս վերջինը բարեհաճի ընդունիլ :

Անտեսել այս դառն ճշմարտութիւնները, կը նշանակէ մոռնալ ո՛չ միայն մեր ապրած ահաւոր ողբերգութիւնը, այլ եւ ծառայել օտարին եւ առաջին առթիւ մեր ազգային դատի երկու երդուեալ հակառակորդներուն :

Մեր հակառակորդներու համար գաղտնիք չեն մեր այս գնահատութիւնները : Անոնք, շատ լաւ գիտեն, որ մենք երբէք և որեւէ պարագայի մէջ չեն կրնար հաշտուիլ ոչ Թուրքին եւ ոչ ալ Խ. Միութեան հետ :

Հակաթուրք էինք երէկ, երբ Թուրքիան Խ. Միութեան հետ էր, իբրեւ Բոլշեւիկեան ճակատի կարեւոր մէկ անդամը :

Հակաթուրք ենք այսօր, երբ Թուրքիան մաս կը կազմէ արեւմտեան ճակատին, եւ կը նկատուի իբրեւ ամենակարեւոր անդամներէն մէկը :

Մեր հակառակորդները, հակառակ որեւէ փաստ ունի՞ն մեր«Թրքասիրութեան» մասին. իրենց կը մնայ հրատարակել :

Այլապէս ի զուր է Դաշնակցութեան ետեւէն տգեղ սոնոյներով խլացնել հայ միջավայրը :

Հնարաւոր է Դաշնակցութիւնը մեղադրել, իր բազմազան գործունէութեան այս կամ այն շրջանին: Կարելի է մատնանշել սխալներ՝ իր հարուստ գործունէութենէն: Բայց, մեղադրել «Թրքասիրութեամբ ու Թուրքիոյ հետ գործակցութեամբ», հայ ազգային շահերուն դէմ, Հայաստանի եւ հայութեան ոչնչացման գնով — ամենաստորին Թուրքն իսկ պիտի սոսկայ նման մեղադրանք մը ձեւակերպելու հրէշային գաղափարէն :

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

× Այս յօդուածի որոշ հատուածները առած ենք 1949ի Հոկտեմբեր 7ին, այս սիւնակներու մէջ միեւնոյն խորագրով լոյս տեսած մեր յօդուածէն: Ս.Տ.Թ.

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ՄԸ

Հունգար ժողովուրդը սուգի եւ լռութեան մէջ ոգեկոչեց առաջին տարեդարձը իր վերջին յեղափոխութեան: Այս առթիւ Փարիզի Քաղաքապետական Խորհուրդը Հունգար ազգային հերոս Քոսութի անունով մկրտեց Քարրֆուր Շաթօտէօնը :

Արդարեւ, բովանդակ աշխարհը չէ մոռցած այն հերոսական յեղափոխութիւնը, որ սկսաւ 1956 Հոկտեմբեր 23ին եւ որու ընթացքին ինկան ազատութեան եւ անկախութեան ծարաւի աւելի քան երկու հազար Հունգարացիներ: Այդ յեղափոխութիւնը կը շարունակուի տակաւին, սակայն լռութեան մէջ եւ աներեւակայելի ճնշումներու տակ, որ անկարելի է նկարագրել :

1956ին, Հունգար ժողովուրդը սկսաւ անդրադառնալ որ իր կեանքը կը մանէր բոցակէզ քուրայի մը մէջ ուր շատապարտուած էր վերջ ի վերջոյ պառնալ հալած մետաղ մը, հարստահարութեանց, անիրաւութեանց եւ ազատութեան բռնաբարման այդ քուրային մէջ :

Մտքերը սկսած էին հրահրել: Նոյն շրջանին Լեհաստանի մէջ տեղի ունեցող դէպքերը, ուր Ստալինականները մնացած էին փոքրամասնութեան մէջ Կոմուլքայի կողմնակիցներուն դէմ, խորհիլ կուտային Հունգար ժողովուրդին որ իրենք ալ կրնային ըմբոստացման ու ընդվզումի թափով մը ձեռք ձգել իրենց կորսնցուցած ազատութեան եւ անկախութեան գոնէ մէկ մասը :

Շարժումը սկսաւ, ինչպէս բոլոր յեղափոխական շարժումներու ընթացքին, մտաւորականներու եւ համալսարանական ուսանողներու ազդանշանով .

Հունգար բանաստեղծ Փեթոյէֆիի անունով կոչուող գրական ակումբը որոշած էր հսկայ ցոյց մը կազմակերպել 1848ի Հունգար յեղափոխութեան հերոսներէն Ժողէֆ Պեմի յիշատակարանին առջեւ :

Ժամը 3ին, հազարաւոր ուսանողներ եւ գործաւորներ հսկայ թափօր մը կազմած եւ հունգարական եռագոյնը պարզած, հաւաքուեցան յիշատակարանին առջեւ :

Ճառախօսներ պարզեցին ամբոխին պահանջները՝ խորհրդային բանակներու հեռացում, վերադարձ նախկին վարչապետ Իմրէ Նաճիի, եւ քանդումը Ստալինի արձանին :

Այս խաղաղ ցոյցին եւ արդար պահանջքներուն հետեւանքը եղաւ այն արիւնոտ յեղափոխութիւնը որ տարածուեցաւ բովանդակ Հունգարիոյ մէջ :

Հոկտեմբեր 23ին ոստիկանութիւնը չմիջամտեց: Գտնուեցան նոյնիսկ ոստիկաններ որոնք պահը նպաստաւոր համարելով իրենց գլխարկներուն վրայէն վերցուցին կարմիր աստղանշանը եւ զայն փոխարինեցին հունգարական եռագոյնի նշանով մը :

Պուտափեշթի ժողովուրդը կարծեց որ Ռուսերը տեղի պիտի տային հունգարական աղաղակէնչ պահանջքներուն առջեւ: Եւ ահա, 24 Հոկտեմբերի գիշերը, 200000 ցուցարարներ սկսան յառաջանալ դէպի խորհրդարանի շէնքը, հակակրական աղաղակներ ուղղելով հունգար կոմունիստական կուսակցութեան պետ Էրնօ Ժէրայի հասցէին եւ պահանջելով Իմրէ Նաճիի իշխանութեան վերադարձը :

Յանկարծ ողբերգութիւնը ծայր տուաւ: Զորս կողմէն երեւան եկան ռուսական գրահապատներ: Ցուցարարները կարծելով որ եկողները իրենց կողքին դիրք բռնելու համար մէջտեղ ելած էին, խուժեցին դէպի հրասայլերը, աղաղակելով՝ «Մեզի հետ, մեզի հետ...» :

Սակայն, բանակը չէր եկած եղբայրակցելու ցուցարարներուն հետ: Առաջին գնդակը կ'արձակուի եւ ցուցարար մը կ'իյնայ՝ առաջին նահատակը 1956ի հունգարական յեղափոխութեան: Ամբողջ գիշերը կատաղի կռիւներ կը մղուին մայրաքաղաքի փողոցներուն մէջ: Տասնեակներով ռուսական հրասայլեր շրջան կ'ը–

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

•

Ձեզի կը պարզենք այս խնդիրը, մեր տեսակէտը յայտնելով եւ կը խնդրենք որ բարեհաճիք ուսումնասիրել եւ Ձեր տեսակէտը յայտնել կարելի փութով :

10 – 10 – 1955

Ներքին Գործոց Նախարար
(Ստորագրութիւն)

Նախարարաց խորհուրդի Նախագահ

Համաձայն ենք Ներքին Գործոց Նախարարի տեսակէտին:

Յանուն Վարչապետի՝ (Ստորագրութիւն) :

Ինչպէս կը տեսնուի, ընդդիմադիրներուն ոչ – օրինաւոր ճամբաներով ձեռք ձգած այս գրութիւնը, ըստ ինքեան ՈՐՈՇՈՒՄ մը չէ Գաւառական Ժողովի լուծման: Սակայն, փողով եւ թմբուկով ծանուցուած այս «յաղթանակը», նկատելով որ մաքսանենգութեան մը արդիւնքն էր եւ հիմնուած՝ ՍՈՒՏԻ եւ ԶՐՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ, չտուաւ իր այնքան սպասուած պտուղները : Առաջնորդ Սրբազանի անմիջական եւ ազդեցիկ միջամտութեամբ, սոյն «Գրութիւնը», որ անպաշտօն եղանակով մը Հալէպ ղրկուած էր, ձեռքէ, անմիջապէս ետ Դամասկոս բերուեցաւ հրահանգով Վարչապետ Գ. Սաբրի էլ Ղզզիի, որ վերադարձած էր Գահիրէի իր ճամբորդութենէն: Ու այնուհետեւ մանրամասն քննութեան ենթարկուեցաւ Գաւառական Ժողովի իրաւական հանգամանքը, պետական համապատասխան գրասենեակներու եւ պաշտօնական անձերու կողմէ, յանգելու համար գրաւոր յայտարարութեանը Բերիոյ Թեմին Գաւառական Ժողովի օրինաւորութեան, յայտարարութիւն, որ այս անգամ կը յենուր մանրամասն քննութեան, կատարուած՝ համաձայն Թեմին Առաջնորդարանի թղթածրարներուն, պաշտօնական փաստաթուղթերուն եւ արձանագրութեանց, միշտ Ազգային Սահմանադրութեան տրամադրութեանց ծիրին մէջ :

Կրօնական եւ ազգային ամօթալի ողբերգութիւն մը կար ծրարուած՝ այս ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԻՆ մէջ: Աննախընթաց դաւի մը սիւները, դրուած փխրուն հողի վրայ, փուլ կուգային այդ փաստաթուղթով, որ յուսահատութիւն պատճառեց ամէն անոնց, որոնք յոյս դրած էին անոր բովանդակութեան: 1956 Փետրուար 18 թուակիր այդ յայտարարութիւնը, միանգամընդմիշտ փակած պէտք էր ըլլար անդուռն բերանները մարդոց, որոնք, որպէս թէ օրինական բծախնդիր ոգւով մը, կ'ուզէին պարուրել իրենց յետին մտքերը, եւ ծրագրուած խառնակչութեան մը իրենց ձեռքով կատարուիլը : Օրէնքի եւ Սահմանադրութեան հանդէպ տարրական գիտակցութիւն մը, յարգանքի նշոյլ մը, պէտք էին լռութեան դատապարտել արժանապատուութեան տէր ոեւէ անձ, հոգեւորական թէ աշխարհական: Ու, հակառակ այս շշմեցուցիչ փաստին, դեռ եւս երկար ատեն պիտի յեղյեղուէր «Հալէպի Գաւառական Ժողովը ապօրէն էր» նշանախօսքը :

Կիլիկեան Աթոռի ենթակայ Թեմի մը կազմակերպուած Ազգային Իշխանութեանց քանդումին հետամուտ աշխարհականներու ջանքերն ու դաւերը, որքան պախարակելի եւ արժանի խիստ դատապարտութեան, ի վերջոյ հասկնալի էին, նկատի առած խոր հակամարտութիւններն ու, դժբախտաբար նաեւ, քաղաքական ըմբռնումները եւ տարուած բուռն քարոզութիւնը: Սակայն, ամէն որակումէ վեր կը մնայ դիրքը նախկին Կաթողիկոսական Տեղապահի մը եւ մի քանի այլ եկեղեցականներու, որոնք իրենց ստորագրութեամբ կը վկայէին թէ «ապօրէն է Հալէպի Գաւառական Ժողովը»: Արդարեւ, Խադ Արքեպիսկոպոս, Կաթ. Տեղապահի իր պաշտօնէն հրաժարելէն յետոյ, հաւանաբար Նոյեմբերի մէջ, Սուրիական Կառավարութեան կը ներկայացնէր գիր մը, ստորագրուած, իր Փառէն եւ Դերենիկ Եպիսկոպոսներու եւ Գրնէլ Ծ. Վր'.ի կողմէ, վճռաբար յայտնելով իրենց տեսակէտը Հալէպի Գաւառական Ժողովի մասին: Բարեբախտաբար, Սուրիական կառավարութիւնը քննութեան չձեռնարկեց տրուած վկայութեան մասին: Ի՞նչ պիտի պատասխանէր Խադ Սրբազան այն հարցումին թէ, «ինչպէս ամբողջ չորս տարի գործակցեցաք ժողովի մը, որուն «ապօրինութիւն»ը Ձեզի ծանօթ էր»: Որպէս պատասխան, կափկափէր հաւանաբար...: Բերիոյ Թեմին Գաւառական Ժողովին «ապօրինութիւն»ը հաստատող Դերենիկ Եպիսկոպոս, տեսա՞ծ էր արդեօք, կեանքին մէջ, ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ՝ և գոնէ չօշափա՞ծ էր զայն : Անշուշտ՝ թէ՝ ոչ : Փառէն Եպիսկոպոսի եւ Գնէլ Ծ. Վրդ.ի մասին չենք խօսիր. իրենց մտածելու եւ գործելու կերպը ծանօթ է արդէն բոլորին : Հետագայ սերունդները առանց ընդվզումի պիտի չկարդան Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական ընտրութեան այս ամէնէն տխուր դրուագը եւ պիտի որակեն զինքը մակդիրներով, որոնց յիշեցումը այս էջերուն մէջ, չենք ուզեր կանխել : Դժբախտաբար մեր տրամադրութեան ներքեւ չէ օրինակը այս «շատ նախանձախնդիր » եկեղեցականներու մատուցած յուշագրին :

Խմբագրական ՀԱՍԿի

(5 Շար.)

նէն փողոցներու մէջ եւ իրենց ահաւոր կլափէն կրակ կը ժայթքեն ազատութեան ծարաւի ժողովուրդին վրայ: Հրդեհը ծայր կու տայ եւ բազմաթիւ տուներ ճարճատելով կը փլին... Մահը ամէն կողմ ծարակ կը դառնան : Գեհենական վիճակ կը տիրէ չորս դին...

Ռուսական բանակը հրահանգ ստացած էր արեան մէջ խեղդել այս յեղափոխութիւնը :

Այսուհանդերձ, հերոսական ժողովուրդը չի յուսահատիր :

Մէկ կարգախօս միայն՝ Մահ կամ Ազատութիւն :

Եւ տապալելով ու խորտակելով Ստալինի մեծադիր արձանը, Հունգար ժողովուրդը կը կործէ փշրած ու անհետացուցած ըլլալ կարմիր բռնակալութեան վերջին մնացորդները ....

Հունգար համայնավար կուսակցութեան պարագլուխները տեսնելով որ շարժումը կը ստանայ մեծ համեմատութիւններ, կ'որոշեն Իմրէ Նաճին բերել իր պաշտօնին գլուխը, խորհելով որ այս կարգադրութենէն գոհ՝ ցուցարարները վար կը դնեն իրենց զէնքերը :

Սակայն ուշ էր արդէն, մոգերը չէն հանդարտիր: Կարելի չէ այլեւս արգիլել վազքը այս շարժումին :

Իմրէ Նաճի ձայնասփիւռով Հունգարութիւն կը յորդորէ իր հայրենակիցներուն եւ կը հրաւիրէ զանոնք վար դնել իրենց զէնքերը :

Սակայն, զրոյցներ կը շրջին թէ Նաճի իրականին մէջ Ռուսերուն մօտ կալանաւոր է եւ թէ ատրճանակներու սպառնալիքին տակ է որ արձակած է այդ կոչը :

Ասոր վրայ, եւ հակառակ Իմրէ Նաճիի շարունակական կոչերուն, կռիւը հետզհետէ կը սաստկանայ եւ յեղափոխութիւնը կը յորդի ամբողջ Հունգարիոյ մէջ:

Եւ Նոյեմբեր 4ին, բովանդակ աշխարհը սահմռկած վկան կ'ըլլայ այս փառաւոր յեղափոխութեան, ազատութեան եւ արդարութեան այս վսեմ խոյանքին արիւնալի վերջաւորութեան :

Նոյեմբեր 4, ժամը 5ին, Պուտափեշթի ռատիոկայանէն կը լսուի Իմրէ Նաճիի բեկբեկուն ձայնը՝ «Հունգար ժողովուրդին եւ բովանդակ աշխարհի հանրային կարծիքին կը յայտնեմ թէ ռուսական բանակները յարձակեցան Պուտափէշթի վրայ, տապալելու համար մեր ժողովրդավար կառավարութիւնը: Մեր բանակները կը շարունակեն կռիւը ...» :

Բայց այդ օրհասական կռիւը անյոյս էր, կռիւ մը որ կը մղուէր անհամեմատ կերպով զօրաւոր ռուսական կանոնաւոր բանակի մը դէմ :

Ամբողջ օրը հունգարական ձայնասփիւռը կ'արձակէր յուզումնալից կոչեր «օգնութի՛ւն, ռուս տանկերը դաւաճանեցին մեզի, Քատար՝ որ իրենց կողմնակից է, կազմեց նոր կառավարութիւն մը: Երիտասարդները պատնէշին վրայ են : Զէնք կը պահանջեն, զէնք եւ փամփուշտ: Օգնութի՛ւն, շուտափոյթ օգնութի՛ւն ..» :

Ժամը 10.30ին, կը տիրէ բացարձակ լռութիւն մը :

Պուտափէշթը կտրուած էր աշխարհէն ...

1956ի Հունգարական յեղափոխութիւնը ջախջախուեցաւ Ռուսերուն կողմէ, ինչպէս ջախջախուած էր 1848ին յեղափոխութիւնը :

Այդ յեղափոխութիւնը, որուն առաջնորդն էր Քոսութ, հունգար ազգային հերոսը, 1849ին յայտարարեց Հունգարիոյ անկախութիւնը եւ հաստատեց հունգարական առաջին հանրապետութիւնը :

Քանի մը ամիսներ շարունակ, Քոսութ կատաղի կռիւներով դէմ դրաւ աւստրիական բանակներուն :

Այս վերջինները, դիմեցին Ռուսիոյ ցարին, խնդրելով որ միջամտէ եւ գայ ու խեղդէ յեղափոխութիւնը :

1849ին, Քոսութ տեղի տալով, իշխանութիւնը յանձնեց զօրավար Կէօրկէի, եւ քանի մը գինակիցներու հետ ապաստանեցաւ Թուրքիա :

Կէօրկէի ջախջախուեցաւ Ռուսերուն կողմէ Տէմէշվարի մէջ եւ դարձեալ արեան մէջ խեղդուեցաւ հունգարական առաջին յեղափոխութիւնը :

Ինչպէս առաջին յեղափոխութեան ընթացքին, այս անգամ ալ, հունգար ազատատենչ ժողովուրդը, իր ազատութեան ճանապարհին վրայ, պատմութեան մէկ ճակատագրական զուգադիպումով, գտաւ Ռուսերը... եւ այս անգամ — օ՜ անըմբռնելի հեգնանք — ճնշուած ու հարստահարուած ազգերու դատին «ախոյեան» Ռուսերը ...

×

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ (յապաղած), 12 Հոկտ.— Դարձեալ Արարա... Մենք ամէն տարի կը համադրենք մեր հոգեկան ուժերը, ինքնամփոփման եւ յարգանքի կը հրաւիրենք մեր միտքը՝ վերակոչելու համար յիշատակն անոնց որ իմացեալ մահով ինկան Արարայի հեռաւոր բարձունքին վրայ՝ մրէժի վերջին ապաղակն իրենց շրթունքին ...: Մեզի համար Արարան սրբավայր մըն է որ գուրգուրանքով կը պահէ՝ մեր անձնուրաց եղբայրներուն օրհնուած աճիւնները: Հայոց դիւցազնական խոյանքին անսասան վկան է ան. 19 Սեպտեմբեր 1918ը մեր մարտական կեանքի տարեգրութեանց մէջ պիտի մնայ ամէնէն նուիրական թուականներէն մէկը :

Արարայի ճակատամարտով՝ Հայկ. Լեգէոնը կը սրբէ «Նապատակ» մակդիրը հայ ժողովուրդի պայծառ ճակատէն՝ ֆրանսացի եւ բրիտանացի հրամանատարներու հիացիկ ակնարկին տակ :

Մեր սերունդը անմիջական հետեւորդն է մեծ երազողներուն. հայրենիքի ողխով սնանած մտաւոր փաղանգին որ անէացաւ՝ դեռ չկրկած իր վսեմ երազը : Մեր պայքարը կը ձգտէր միեւնոյն նպատակին, ան տեղի ունենար Արարատի թէ Ալպերայի դաշտին ...:

Ահա Արարան, զոր կը նկատենք փառատօն մը՝ արժանի մեր ամէնուս յարգանքին : 13 Հոկտեմբերին, կիրակի, կատարուեցաւ՝ եկեղեցական ու պաշտ. յիշատակութիւնը: Փրատոյի Մայր եկեղեցին լեցուն էր, հոգեհանգստեան պատարագին, որուն հոգեշունչ երգեցողութիւնը կատարուեցաւ դպրաց դասընկերմէ : Արենուշներն ալ բերին իրենց յարգանքի բաժինը :

Եկեղեցական արարողութենէն վերջ, բակին մէջ ներկայ էին՝ նահանգապետութեան եւ քաղաքապետութեան փոխանորդները, 9րդ զին. շրջանի զօրավարը, Տէր եւ Տիկին Լաֆոնէստա, Մարսէյլի Ֆրանսացի Ռազմիկներու նախագահը եւ բոլոր օտար ընկերակցութեանց ներկայացուցիչները՝ իրենց դրօշակներով, որոնց ներկայութեան կատարուեցաւ՝ դրօշի հանդիսաւոր պարզումը :

Բացման եւ շնորհակալութեան խօսքն ըրաւ Միութեան անձնուէր նախագահը, Գ. Շ. Տ. Թէքէեան որ կը շարունակէ վառ պահել ֆրանքօ-հայ բարեկամութիւնը: «Վերստին եկած ենք ու պիտի գանք: Հակառակ անհամար դառնութեանց որոնց ենթարկուած է մեր սիրելի Ֆրանսան, մենք կ'ուզենք պահել մեր աւանդութիւնը՝ մեր յարգանքի տուրքը բերելով մանաւանդ անոնց որոնք գերեզման չունեցան : Կ'ուզեմ շեշտել մասնաւոր կերպով թէ Հայը միշտ եղած է Ֆրանսայի հետ եւ հաւատարմօրէն ծառայած անոր: Բազմապիսի ապերախտութեանց ի հեճուկս՝ մենք կը պահենք մեր երախտագիտութեան զգացումը հանդէպ այս քաղաքակրթութեան որրանին : Մենք կը բաղձանք՝ Ֆրանսան տեսնել միշտ միացած, զօրաւոր ու բարձր» :

Խօսեցան՝ նահանգապետին եւ քաղաքապետին ներկայացուցիչները որոնք յայտնեցին թէ մեծ սիրով կը մասնակցին յարգանքի մեր այս հանդիսութեան եւ գիտեն թէ անիկա արտայայտութիւնն է Հային հաւատարմութեան, յոյսին եւ յարգանքին՝ հանդէպ Ֆրանսայի: «Գիտենք նաեւ թէ Հայը ուղղամիտ եւ արդարադատ է: Այս երկիրը այն լաւագոյն երկիրն է որ կը սիրէ ձեզ: Մաղթենք որ յետ այսու ապրինք աւելի երջանիկ Ֆրանսայի մը մէջ»: Դրուատալից խօսքեր ըրին նաեւ զօրավարը եւ ուրիշներ:

Շաթօ տէ Ֆլէօրի մէջ, ֆրանքօ-հայ բարեկամութեան կոչունքին մասնակցեցան հարիւր տասը հոգի:

Գ. Շ. Տ. Թէքէեան՝ խօսքը հրաւիրեալներուն ուղղելով ըսաւ. «Շնորհակալ ենք. գիտենք որ սրտով մօտիկ էք մեր Միութեան, որ կ'աշխատի վառ պահել Ֆրանսայի համակրութիւնն ու սէրը՝ հանդէպ Հայ ժողովուրդին»: Յետոյ դ. կոչեց Հրամանատար Պրնուա տ'Ազիի յիշատակը: Հրամանատար Պրնուա տ'Ազիի ուղիկը, մարքիզուհի Լաֆոնէստա պատասխանեց.— «Հայրս երջանիկ էր ձեր բերած ընդունելութեան համար: Դո՛ւք որ կը խանդավառէք իր յիշատակին առջեւ, ինծի, եւս երջանկութիւն կը պատճառէք : Եղէք միշտ միացեալ եւ պահեցէք ձեր աւանդութիւնները : Այս առաւօտ աղօթեցի նաեւ ձեզի համար որ կարենաք հասնիլ ձեր բոլոր երազներուն որոնց համար այնքան զոհաբերութիւն ի գործ դրիք :

Յաջորդաբար խօսեցան՝ միութեան ընդհ. քարտուղար Վ. Մ., փոխ-ատենապետ Ե. Շէհիրեան, Միութեանս բարեկամ եւ պատ. անդամ, բանաստեղծ Պ. Յարութիւն Ազայեան, Հար. Քէչիչեան ու ուրիշներ, դերասան Գ. Քէնտիրեան «Գեխօն ռազմիկին»ը արտասանեց խոր ապրումով :

Թո՛ղ անթառամ մնայ սրբազան յիշատակը բոլոր Արարաներուն՝ Սարտարապատէն մինչեւ Վան ու Սասուն, Նեմրութէն մինչեւ Ուրֆա, Հաճըն ու Զէյթուն:

ՎԱՀՐԱՄ Կ. ՄԻՍԹԻՔ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

«Շանթ» Գրական — Գեղարուեստական ընկերակցութիւնս, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէին, Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ նախաձեռնած է գրադարան — ընթերցարանի մը հաստատման : Իր տրամադրութեան տակ ունի արդէն որոշ քանակութեամբ գիրք եւ նիւթական պիտճէ :

Ծոխ գրադարան — ընթերցարան մը ունենալու համար անհրաժեշտ է նիւթական լայն միջոցներ: Ի նպաստ իր գրադարանին ընկերակցութիւնս կազմակերպած է թատերական ներկայացում մը Նոր Սեբուղականներու մասնակցութեամբ :

Ընկերակցութիւնը կոչ կ'ընէ հայ հեղինակներուն, օրաթերթերու խմբագրութեանց, Վենետիկի եւ Վիէննայի Մխիթարեան միաբանութեան, Փարիզի «Հայ Գրագէտներու Բարեկամ» Ընկերութեան, Գահիրէի «Յուսաբեր» հրատարակչատան, Պէյրութի Համազգայինի հրատարակչականին, Ամերիկայի «Հայրենիք»ի ամսագիրի խմբագրութեան եւ հայ հրատարակչականին որոնք իրենց տրամադրելի գիրքերով օժանդակեն ընկերակցութեանս այս նուիրական ձեռնարկին :

Հայ մշակոյթի բոլոր բարեկամներէն պիտի խնդրէինք, իրենց նիւթական եւ բարոյական օժանդակութիւնը բերել իր այս ձեռնարկին: Մեծ շնորհակալութեամբ պիտի ստանայինք եթէ ուղէին մեր գրադարանին նուիրել, Րաֆֆի, Ա. Հարոնեանի, Շանթի, Յ. Թումանեանի եւ միւս ծանօթ գրագէտներու գործերը:

Հայկական պատմութեան եւ դատին, նուիրուած օտար լեզուով հրատարակուած գիրքերու նուիրատուներուն, երախտապարտ պիտի ըլլայ ընկերակցութիւնս :

Բոլոր նուիրատուներու անունները պիտի յայտարարուի «Յառաջ»ի մէջ, եւ պիտի արձանագրուին մասնաւոր ժապաւէնեալ տետրակի մը մէջ :

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել: Գրադարանի ընթերցարանի բացումը եւ օրերը պիտի յայտարարուի «Յառաջ»ի մէջ :

Ընկերակցութեանս հասցէն,

Վաղարշակ Տէր Վարդանեան, 20 բիւ Տիզօար, Մարսէյլ,

Սերժ Սարգիսեան 340 Շըմէն տը Սէն ժիւլիէն : Հեռ. GA. 74.36, Մարսէյլ, Պոմոն :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (42)

ԿԱՅԾԵՐ

ԺԳ.

ՎՀՈՒԿԸ

Իմ արանջին զարկեց բուի ձայնը: Աւերակների այդ թագուհին իմ մանկութեան հասակից դրդռել էր իմ սնահաւատութիւնը : Ես համոզուած էի, թէ նա էր այդ բոլոր կործանումների պատճառը: Կռացայ, գետնից մի քար վեր առի, նայում էի չորս կողմս, որ գտնեմ, որ սպանեմ նրան: Բուն չէր երեւում : Ես քարը նետեցի ուղիղ այն կողմը, ուրտեղից լսելի եղաւ նրա ձայնը: Բարձրացաւ մի ճիչ, որ նման էր աղամարդու հառաչանքի : Ես սոսկացի: Փլատակների մէջ կծկուել էր մի պառաւ կին, փաթաթուած հին մոյգ-կապտագոյն սփածանելիքի մէջ: Ինձ երեւաց, որպէս թէ, աւերակների մէջ բնակուող ոգիներից մէկը լինէր նա, կամ այն կախարդը, որ հսկում էր այդ անմարդաբնակ անապատի վրայ :

Նրա երկար, կիսով չափ կռացած հասակը բոլորովին նման էր մի այլանդակ կմախքի, որի ցամաք կազմուածքի մէջ մնացել էին ոսկորները միայն: Միակ կենդանութեան նշոյլը, որ նկատւում էր թուխ դէմքի վրայ, էին զոյգ կրակոտ աչքերը, որոնք վառւում էին դիւական խորամանկութեամբ :

Նա խիստ մտերմաբար մօտեցաւ ինձ :

— Ո՞վ ես դու, հարցրի ես :

— Դու Կարօն չե՞ս... ասաց նա, առանց իր հարցին պատասխանելու :

Նա խօսեց ապականուած թուրքերէն լեզուով, բայց արտասանութիւնից իսկոյն երեւաց, որ ինքը բօշայ է, թէեւ նա չէր պատկանում բօշաների այն ցեղերին, որ ես յաճախ տեսել էի մեր կողմերում:

Երեւում էր, պառաւը զարծով եկած էր Կարոյի մօտ եւ սխալմամբ ինձ նրա տեղ էր ընդունում, որովհետեւ աչքերի տեսութիւնը սաստիկ թուլացած էր : Ես կամեցայ Կարոյին զարթեցնել, յետոյ մտածեցի. ի՞նչ վնաս, առժամանակ ձեւանալ, որպէս թէ ես, Կարօն եմ: Իմ վարմունքը երեխայական անմիտ հետաքրքրութիւն էր, եւ աւելի ոչինչ :

— Հա, իմ անունս Կարօ է, պատասխանեցի ես : — Բայց ի՞նչպէս են կոչում քեզ :

Բօշան դարձանալով նայեց իմ վրայ, կարծես, չէր հաւատում իր աչքերին, եւ պատասխանեց պարսկերէն լեզուով :

— Կարօն ի՞նչու է հարցնում իր պառաւի անունը: Կարօն գիտէ, որ մարդիկ Սուսան են կոչում նրան: Կարօն բոլորը գիտէ...: — Երբ Դինբուլի խանը կողոպտեց, կոտորեց մեր ցեղը, Սուսանը կապեց իր քամակին Կարոյի երեխան եւ մենակ անցաւ Հերաթի անապատներից ...:

— Ախ, Սուսանի աչքերի լոյսը ...: Այն անցքից յետոյ Սուսանը վատ է տեսնում ...:

Այդ անկապ խօսքերը այն ստոյգ մթին երեւացին ինձ, որ ես ոչինչ չհասկացայ, մանաւանդ որ, բօշան խօսում էր երրորդ դէմքով: — «Կարոյի երեխան»...: Մի՞թէ Կարօն երեխայ ունի. ո՞րտեղ է նա : — Հերաթի անապատներից ազատել է նրան բօշան ...:

Այս բոլորը ինձ համար հանելուկներ էին: Միայն այսքանը հասկացայ, որ Կարօն եւ խորհրդաւոր պառաւը նախածանօթներ են եղել: Միջին Ասիայի խորքերում, Աֆղանիստանում, նրանք ունեցել են յարաբերութիւններ: Բայց ի՞նչ դէպքով, ի՞նչ առիթով: — Այդ մասին չհարցրի պառաւից, զգուշանալով, բոլորովին չմերկացնել ինձ, թէ ես Կարօն չեմ:

Ես աշխատեցի ուղղել իմ անտեղի հարցմունքի սխալը, ասելով.

— Ես բոլորը գիտեմ, Սուսան, դու այն ասա, թէ ի՞նչ լուր ունես :

Պառաւը որպէս թէ ինքն իր հետ խօսելով, ասաց.

— Սուսանը կ'ասէ, Սուսանը նրա համար եկաւ, որ ասէ: Սուսանը չկարողացաւ իր արտասուքը պահել, երբ տեսաւ խեղճ աղջկան...: Նա աղաչում էր. — «Ասա Կարոյին, որ ինձ այստեղ չթողնէ. ես կը մեռնեմ ցաւից ...»: — Խեղճ երեխայ, որքան մաշուել էր նա ... : Կը մեռնի, անպատճառ կը մեռնի նա, եթէ երկար այնտեղ կը մնայ...: Երեւին գոյն չես տեսնի, օրինակ քեզ՝ կտաւ ...: Ախ, Սուսանն էլ շատ չի ապրի, թէ «նրա» գլխին մի փորձանք կը գայ ...:

Պառաւը այլ եւս չկարողացաւ խօսքը շարունակել, սկսեց դառն կերպով լաց լինել: Արտասուքը աւելի նսեմացրեց նրա աչքերի լոյսը: Ես աշխատեցի մխիթարել նրան: Երբ մի փոքր հանդարտացաւ, հարցրի, ինձ բաւական մօտեցած համարելով գաղտնիքի խուլթեանը.

— Ի՞նչպէս դու մտար «նրա» մօտ :

— Ինչպէս մտար... կրկնեց պառաւը հեգնական կերպով եւ նրա ցամաք դէմքի վրայ վազեց մի վայրենի ծիծաղ : — Սուսանի ճանապարհը ո՞վ կարող է կտրել:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Պատերազմական Նախարարը փոխուած էր :

Ամերիկայի մէջ, Արտաքին նախարար Տըլըս չարաթական մամուլի իր ասուլիսին մեծ մասը յատկացուց այս հարցին · — Խ · Միութեան մէջ գոյութիւն ունեցող իշխանութեան պայքարին նոր փուլն է սակայն , սակայն ծանր է այս անգամ կրեմլինի ղեկավարներուն փորձած արկածախնդրութիւնը : Խրուշչեւ չահի թէ կորսնցնէ , ազատ աշխարհի կարծիքը պիտի չփոխուի համայնավար վարչակարգին մասին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼԿՐԱՏԷՆ կը հաղորդեն, թէ մարեչալ Թիթօ հիւանդութեան պատճառով արտասահման պիտի չկարենայ երթալ · ինչպէս ծանօթ է , Թիթօ Մոսկուա պիտի երթար ներկայ ըլլալու համար հոկտեմբերեան տօնակատարութեան :

ՆԻՔՈՍ ՔԱԶԱՆՑԱՔԻ հելլէն հռչակաւոր գրագէտը , մեռաւ, 74 տարեկան հասակին :

ԱՆԿԱՐԱՅԻ (Թուրքիա) մէջ Ինէօնիւի ութ հազար կուսակիցները ցոյց մը ըրին, բողոքելով ընտրութեանց ապօրինութեան դէմ , ոստիկան մը եւ տղայ մը սպաննուեցան , եօթը ուրիշներ վիրաւորուեցան : Ինէօնիւ կը պահանջէ որ նոր ընտրութիւններ ըլլան :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ Խորհրդարանին մէջ , երբ կը քննուէր արտաքին քաղաքականութիւնը, հանդիսականներուն մէջէն երիտասարդ մը ձեռնառումբ նետեց ժողովականներուն վրայ · երեք նախարարներ եւ Վարչապետ Պէն Կուրեօն, վիրաւորուեցան : Մահափորձին հեղինակը ձերբակալուած է :

ՍՈՒՐԻԱՅԷՆ կը հաղորդեն, թէ 60·000 Թուրք զինուորներ խմբուած են սահմանագլուխին վրայ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ գինիին լիտրը հինգ ֆրանք աղեց :

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ Սեպտեմբեր 18էն չվճարուած գործադուլը վերջ գտաւ :

ՆՈԹՈՂԻՈՍ հիւլէական ուժով շարժող առաջին սուզանաւը, հինգ ու կէս օր ճամբորդած է բեւեռային սառոյցներու տակ, նոր մրցանիշ մը հաստատելով նաւարկութեան պատմութեան մէջ :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Հոկտ · 29) ·— Զոյլ ոսկի 545·000 (540·000), Նափոլէոն 4·000 (3970), զուից · 3810 (3770), անգլ · 4790 (4750), քառն տոլարնոց 19240 (19000), Թղթադրամ (զուգահեռական շուկայ) տոլար 469, զուից · 111·50, ստեռլին1200, պելժ · 9·10, փեսեթա 8, լիր 0·72 :

Պ · Գարեգին Անտրէասեան, Տէր եւ Տիկին Արա Անտրէասեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Անտրէասեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Թնկըրեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Ա · Մկրտիչեան եւ զաւակները (Արժանթին), Այրի Տիկին Արաքսի Պոյաճեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Այրի Տիկին Հ · Գամպուրեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Այրի Տիկին Ճիմպաշեան եւ քոյրը, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Զարտէգեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Անտրէասեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Պօղոս Դաւիթեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մինաս Անտրէասեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պարոյր Անտրէասեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Շնորհք Անտրէասեան եւ զաւակները, Անտրէասեան, Տօնապետեան եւ Թէսթիւ ընտանիքները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, մօրաքրոջ եւ ազգականին

ՏԻԿԻՆ ԱՐՈՒՍԵԱԿ ԱՆՏՐԷԱՍԵԱՆԻ
(Ծնեալ Գամպուրեան, Սեբաստացի)

մահը, որ տեղի ունեցաւ յետ երկարատեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ շաբաթ առաւօտ, ժամը 10·45ին : Հաւաքուիլ իր բնակարանը , 48 Րիւ տը լա Քոնվանսիոն, Կրէմլէն Պիսէթրը, մէթրօ Փորթ տ'Իթալի :

Մարմինը պիտի ամփոփուի ընտանեկան դամբարանին մէջ, Պիսէթրի գերեզմանատունը :

Դ Ա Շ Ն Ա Կ Ց Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Օ Ր Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 20,30ԻՆ

MutualitéԻ ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

24, RUE SAINT-VICTOR, MÉTRO : MAUBERT MUTUALITÉ

Կը նախագահէ՝ ԸՆԿԵՐ ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՅԵԱՆ

Կը խօսին՝ ԸՆԿԵՐՆԵՐ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ ԵՒ Վ · ԻՇԽԱՆԵԱՆ

— ինչպէս նաեւ Հ · Յ · Դ · Նոր Սերունդի ներկայացուցիչը —

— ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ —

Մասնակցութեամբ երգիչներ Քիւփէլեան, Պօղոսեան՝ և Սերոբեանի ղեկավարութեամբ ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

Արտասանութիւն եւ կովկասեան պարեր

Պանէօ — Քաշանի պարախումբին կողմէ

« ՀԻՆ ԿՌԻՒԸ », մենախօսութիւն՝ ընկ · Ե · Գրիգորեանի կողմէ

ՄՈՒՏՔ 100 ՖՐԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ

ALHAMBRA, 340, Boulevard Chave

Բարձր հովանաւորութեամբ՝ GASTON DEFERREԻ

Երեսփոխան, նախկին նախարար, Մարսէյլի քաղաքապետ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ · կոմիտէին, մասնակցութեամբ բոլոր խումբերուն, ենթակոմիտէներուն Հ · Յ · Դ · Նոր Սերունդի Շրջ · վարչութեան եւ խումբերուն, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Խաչի Շրջ · վարչութեան իր մասնաճիւղերուն

Կը նախագահէ ընկ · Յ · ՊԱՊԻԿԵԱՆ Կը խօսի ընկ · ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ եւ ընտիր բաժին · — Նոր Սերունդի պարախումբ,
Պ · եւ Օր · Չէօրէքճեան, Զ · Գասեան, Օր · Ալիս Յարութիւնեան, Անիթա Սարգսեան, Ալիս Շամիրեան, Էտուար Էքսէրճեան :

Կէս գիշերէն վերջ՝ պար՝ ճոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է

ORCHESTRE LUC HERARD

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 16ին :
Նախաձեռնութեամբ Հ · Յ · Դ · Եօթնեղբայրեան կոմիտէին, Րիւ Ժէի սրահը :

Կը նախագահէ ընկ · ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Կը բանախօսէ ընկ · Ժ · ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :
Մեներգ Մարտիրոսեան քոյրերու կողմէ :
Արտասանութիւն եւայլն :
Մուտքը ազատ է :

ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 3ին, կիրակի ժամը 15·30ին, Կղերականներու սրահը, 22 րիւ տէ Պահիւթիէ :
Կը նախագահէ ընկ · Պ · ՔԷՆՏԻՐԵԱՆ
Կը խօսի ընկ · Հ · ԹԱՇՃԵԱՆ
Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

ՊԱՏԱՐԱԳ ԶԱՅՆԱՍՓԻՌՈՎ

Այս կիրակի հանդիսաւոր Ս · Պատարագ պիտի մատուցուի Առնուվիլի Ս · Գրիգոր եկեղեցին եւ պիտի ձայնասփռուի Փարի Էնթէռէն, ժամը 8·45ին : Երգեցողութիւնը կը կատարէ տեղւոյն երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ · Վահրամ Տէվէճեանի :

Պ · Վարուժան Ֆիջիճեան , Տէր եւ Տիկին Ժորժ Մաթուսքոֆ եւ զաւակները , ինչպէս նաեւ Ֆիջիճեան, Էքպէրեան եւ Վարպետեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծ հօր եւ ազգականին

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՖԻՋԻՃԵԱՆԻ

մահը :

Յուղարկաւորութիւնը այսօր հինգշաբթի (Հոկտ · 31) ժամը 10ին իր բնակարանը , 18 Րիւ Քառնօ, Շաւիլ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իբրեւ այդ նկատել :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Այրի Տիկին Վարդանեանի մահուան առթիւ : Տէր եւ Տիկին Զարեհ Մութաֆեան հազարական ֆրանք կը նուիրեն Կարմիր Խաչին, Կապոյտ Խաչին եւ Ազգատախընամին :

Նոյն Միութեանց հազարական ֆր · կը նուիրեն Տէր եւ Տիկին Տոքթոր Ա · Պօղոսեան եւ զաւակը :

Տէր եւ Տիկին Օհանեան հազարական ֆրանք կը նուիրեն Կարմիր Խաչին, Կապոյտ Խաչին, Ազգատախնամին, Դպրոցասէրին եւ «Յառաջ»ի բարգաւաճման :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

×

Օր · Զապէլ Իսպիրեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի, Հայ Կարմիր Խաչի Օգն · մարմնի Ֆէսանվիլլէի օգտաւորութեան կայանին կը նուիրեն. Տէր եւ Տիկին Վահրամ Մատիչեան հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Ա · Գասպեան հազար ֆրանք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հայկազեան վարժարանի հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Օր · Ճիվէլէկեանէ հազար ֆրանք, Օր · Զ · Իսպիրեան եւ Տիկին Գ · Վարդանեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Ազնիւ Փիլիկեան եւ ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ ազգականին՝ ԲԱՐՍԵՂ ՓԻԼԻԿԵԱՆԻ (Շապին Գարահիսարցի) մահուան քառասունքին առթիւ, Փարիզի Ս · Յովհ · Մկրտիչ եկեղեցին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

×

Այս կիրակի Գիւտ Խաչի տօնին առթիւ մասնաւոր Ս · պատարագ եւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Սէնթ Անթուանի Գամփաներ Ֆրէզի Ս · Կարապետ եկեղեցւոյ մէջ :

Այս առթիւ Նիսէն մասնաւոր հրաւիրուած է Տ · Վարդան Խաչակիր քհնյ · Ժամկոչեան, որ պիտի քարոզէ : Ուստի կը հրաւիրուի բարեպաշտ ժողովուրդը ներկայ գտնուիլ եւ մխիթարուիլ հոգեւորապէս :

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ԱՏԱՓԱԶԱՐՅԻՆԵՐՈՒՆ

Ատափազարի պատմագիրքի յանձնախումբին կողմէ, հայրենակիցներուն պիտի ներկայանան Տիկին Ովսաննա Տէր Գէորգեան եւ Պ · Վարդան Եգիշէեան, թէ գիրքին ծախքերուն համար կամաւոր նուէրներ ստանալու եւ թէ այժմ ապրող ամէն տարիքի հայրենակիցներուն ցանկը կազմելու :

Կը խնդրուի այս տողերը նկատել իբր պաշտօնագիր :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ ·— Հ · Յ · Դ · «Զաւարեան» կոմիտէի ընկերական ընդհ · ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին Խրիմեան ակումբը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՓԱՐԻԶ ·— Հ · Յ · Դ · Ուս · «Ռուբէն» Միութեան ընդհ · ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : (Շար · Նախորդ ժողովին) :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ

ԱՐՇԻՒ

ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Սալոն տը Լ'Ալամպրա
340 Պուլվ · Շավ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս

CLAUDE BESSET

Եւ իր նուագախումբը, իր մեներգողները, իր երգիչները :

Երգեր, պարեր, սքեչ, ժազ,
«Ռօք էն Ռօլ »

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Ռոնի սու Պուայի Մշակութային եւ Իբերօզնութեան Միութեան Ընդհ · ժողովը , այս շաբաթ գիշեր, ժամը 21ին, Քաֆէ տիւ Քոմէրսի վերնայարկը : Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է, այս շատ կարեւոր ժողովին :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Քոնֆէքսիոն — կարի տան մը համար աշկերտուհի մը եւ գործաւորուհի մը : Դիմել՝

MARIKA COUTURE, 4, Rue St-Sauveur, Paris
Tél. CEN. 05-76

×

Տունը աշխատող գործաւորուհիներ Շըմիզիէի համար : Կը յանձնենք Փարիզի շրջակայքը (մինչեւ 50 քիլոմեթր) : Դիմել՝

TAVITIAN, 40, Rue de Flore. Alfortville
ENT. 35-17

Կամ Փարիզի հասցէին՝
19, Bd. Saint-Denis

×

Քօնթրըմէթրէս մը կանանց քօնֆէքսիոնի, աշխատանոցի համար : Դիմել՝

LEVY, 6, Passage de Dantzig
Métro Convention

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ ԵՒ ԳՐԻԳՈՐ-ՎԱՀԱՆԻ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՇՐՋԱՊՏՈՅՏԸ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ ·— Շաբաթ գիշեր, 2 Նոյեմբեր, Կաթոլիկներու սրահը,
Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հ · Մ · Ը · Մ ·ին

ԼԻՈՆ ·— Կիրակի ցերեկ, 3 Նոյեմբեր , Սթիւտիօ Քրէքի, 24 րիւ Տիւնուար

ՏԷՍԻՆ ·— Կիրակի գիշեր 3 Նոյեմբեր, Հ · Յ · Դ · Տան մէջ
Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Հայ Կրթական Մարմնոյն

Առաջին անգամ ըլլալով շրջանին մէջ, ծանօթ դերասան Ա · ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը խաղայ մասնակցութեամբ հեղինակին եւ տեղական բեմի լաւագոյն ուժերու

ԿԻՆՍ ԱՆՀԱՒԱՏԱՐԻՄ Է

Ծիծաղաշարժ կատակ · երեք արար ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Մուտքի շատ մատչելի գիներ

Լիոնի համար տոմսերը նախապէս ապահովել, դիմելով՝
Պ · Ղ · Ղազարեանի դերձակատունը՝ 56, Rue Cuvier, Lyon - Télphone : LA. 80-72